I.L. CARAGIALE

OPERE

IV. Corespondență

ACADEMIA ROMÂNĂ
FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ



Colecția „OPERE FUNDAMENTALE"
Coordonatorul colecției: acad. EUGEN SIMION

CARAGIALE

OPERE

IV. Corespondență

Ediție îngrijită de:
STANCU ILIN, CONSTANTIN HÂRLAV
Prefață de
EUGEN SIMION

•

univers enciclopedic
București, 2002

Coperta: PODALV
Redactor: Elisabeta Simion
Tehnoredactor: Mariana Mârzea

Cartea a apărut cu sprijinul
Ministerului Culturii şi Cultelor

Mulţumim Regiei Autonome „Monitorul Oficial",
îndeosebi Doamnei Director General,
ing. Eugenia Ciubâncan, pentru sprijinul
acordat tipăririi acestei lucrări

ISBN: 973-9436-54-4
973-8240-96-4

NOTĂ ASUPRA VOLUMULUI

Cu *Opere,* vol. IV, *Corespondenţă,* se încheie publicarea integrală a scrierilor lui I.L. Caragiale. In ediţia noastră am inclus toate scrisorile lui I.L. Caragiale identificate în fondurile publice. Am reprodus textul epistolelor originale, sau facsimilele acestora, aflate în păstrare la Biblioteca Academiei Române, Biblioteca Naţională, Muzeul Literaturii Române din Bucureşti, Biblioteca Centrală Universitară „M. Eminescu" din Iaşi, Muzeul de Istorie şi Arheologie Prahova - Muzeul „I.L. Caragiale" din Ploieşti, Biblioteca „Astra" Sibiu, Arhiva Institutului de Istorie şi Teorie Literară „G. Călinescu", Arhivele Naţionale ale României, Bucureşti, Arhivele Naţionale - Direcţia Judeţeană Neamţ. Un număr restrâns de epistole pe care nu le-am văzut, le-am reprodus, după volumele sau periodicele în care au fost publicate. O carte poştală adresată lui Paul Zarifopol ne-a fost pusă la dispoziţie, cu amabilitate, de către preşedintele Academiei Române, acad. Eugen Simion.

In ediţia de faţă am inclus 1067 de scrisori, faţă de 874 publicate de Şerban Cioculescu în volumele de corespondenţă. Aproape două sute de epistole noi sunt rodul cercetărilor noastre în arhive, biblioteci şi investigaţii: în periodice, almanahuri şi în volume de documente.

In sumar apar pentru prima oară 42 de destinatari noi, dintre care amintim pe: I. Al. Brătescu-Voineşti, Paul Bujor, Al. Dobrogeanu-Gherea, Aurel C. Domşa, Nicolae Filipescu, Dragomir Hurmuzescu, Constantin C. Lecca, Benedetto de Luca, George Moroianu, Ion Parhon, Alexandru I. Philippide, Ştefan Pop, Ion Procopiu, Pache Protopopescu, Eleonora Ronetti-Roman, Artur Stavri, I.D. Ştefănescu, Anişoara Vlahuţă, ş.a. In ce priveşte destinatarii cunoscuţi din

edițiile precedente, am completat, pentru 23 dintre ei, sumarul cu noi scrisori, identificate şi publicate de noi sau de cercetătorii operei lui I.L. Caragiale. Aşa încât loturile de epistole adresate lui Barbu Delavrancea, Mihail Dragomirescu, Octavian Goga, G. Ibrăileanu, Take Ionescu, Petre Th. Missir, Ioan C. Panțu, Horia Petra-Petrescu, Nicolae Petra-Petrescu, Alceu Urechia, Paul Zarifopol ş.a. sunt în unele cazuri substanțial îmbogățite. De asemenea, am acordat un spațiu amplu scrisorilor deschise, petițiilor şi altor documente, cu regim public, adresate de I.L. Caragiale unor instituții, societăți culturale şi redacții ale ziarelor din vremea sa.

Desigur, elaborarea prezentei ediții nu ar fi fost posibilă într-un termen aşa de scurt, dacă Şerban Cioculescu nu ar fi adunat din colecții particulare epistolele emise de I.L. Caragiale, pe care le-a publicat în două volume devenite clasice: I.L. Caragiale, *Opere VII. Corespondență,* Bucureşti, Fundația Regală pentru Literatură şi Artă, 1942 şi I.L. Caragiale, *Scrisori şi acte,* Bucureşti, Editura pentru Literatură, 1963. Colaționând textele din edițiile de mai sus cu scrisorile autografe am constatat eliminări de cuvinte sau de paragrafe întregi. Eminentul editor a explicat în mai multe rânduri vicisitudinile istorice în care a trebuit să lucreze, ca şi aprehensiunile unor deținători de epistole în legătură cu verbul prea aspru al lui I.L. Caragiale față de unele personalități ale epocii. Toate aceste omisiuni, datorate cenzurii sau autocenzurii, le-am completat întregind textul original al scrisorilor. S-au cules cu bold în cuprinsul scrisorii sau s-au menționat în note, fragmentele ce au fost înlăturate.

O scrisoare importantă a lui I.L. Caragiale către Paul Zarifopol, din 17/30 iulie 1905, a fost reprodusă aproape integral în 1935 de Şerban Cioculescu, într-un articol din „Revista Fundațiilor Regale", dar epistola despre „protemkinişti" nu se regăseşte în tomul din 1942, o consecință, presupunem, a cenzurii de război.

Pentru unele dintre scrisorile lui I.L. Caragiale nu am putut identifica originalele. Şerban Cioculescu afirmă că le-a publicat după copii din arhiva Alexandrinei I.L. Caragiale sau a Ştefaniei P. Zarifopol. De câteva ori neobositul editor menționează că epistola autografă se află în posesia sa, urma ei, însă, pierzându-se. Viitorul va arăta dacă prețioasele documente au dispărut definitiv sau ele vor fi scoase la iveală din cine ştie ce colecții particulare.

In ediția noastră, am publicat scrisorile după destinatari, în ordine alfabetică, inseriindu-le cronologic atunci când există mai multe epistole către un adresant.

La compartimentul de note şi comentarii, am indicat, în primul rând, instituțiile publice unde se păstrează scrisorile şi cotele lor. Am menționat ofertanții acestor valoroase documente şi anul achiziționării lor, unde au fost publicate şi datele minime despre persoane, evenimente şi opere la care se face referință în epistole. Acolo unde a fost posibil, am citat integral sau parțial din scrisorile primite de I.L. Caragiale, în scopul refacerii unui dialog peste timp. La stabilirea textelor, am aplicat, ca în întreaga serie de „Opere fundamentale", normele ortografice ale Academiei Române.

Am folosit, în notele şi comentariile noastre, următoarele sigle şi abrevieri: *Opere,* VII (1942) şi *Scrisori şi acte* (1963) pentru edițiile lui Şerban Cioculescu mai sus menționate; B.A.R. = Biblioteca Academiei Române; M.L.R. = Muzeul Literaturii Române, B.C.S. = Biblioteca Centrală de Stat (Biblioteca Națională); ms. = manuscris.

In afara contribuțiilor fundamentale ale lui Şerban Cioculescu, de un prețios ajutor au fost pentru noi *Bibliografia I.L. Caragiale în periodice (1852-1912),* Editura „Grai şi suflet - Cultura Națională", Bucureşti, 1997 (Mioara Apolzan, Marin Bucur, Georgeta Ene, Rodica Florea, Dorina Grăsoiu, Stancu Ilin, Dan C. Mihăilescu), *Scrisori către G. Ibrăileanu,* III, Ediție îngrijită de M. Bordeianu, Viorica Botez, Gr. Botez, I. Lăzărescu şi Al. Teodorescu, Prefață de N.I. Popa, Editura Minerva, Bucureşti, 1973, precum şi culegerea *Documente din arhive ieşene,* II, Ediție de Gh. Ungureanu, D. Ivănescu, Virginia Isac. Coordonator: D. Ivănescu, Editura Minerva, Bucureşti, 1976. Menționăm, pentru utilitatea lor, contribuțiile multor autori care au descoperit şi au publicat scrisori de I.L. Caragiale: Corin Grosu, Nicolae Scurtu, Dorina Grăsoiu, Al. Săndulescu, George Corbu, Petre Costinescu, Teodor Vârgolici, Ileana Ene, Ştefan Suciu, Marius Pop, Ioan Şerb, Al. Teodorescu ş.a.

Nu în ultimul rând, mulțumim conducerilor instituțiilor care dețin fonduri arhivistice I.L. Caragiale şi personalului de specialitate, care ne-au acordat toată solicitudinea în munca noastră aridă şi fastidioasă.

EDITORII

Către REDACȚIA ZIARELOR „ADEVĂRUL" și „DIMINEAȚA"

1

[Berlin, 18 dec. 1907]

Iubite confrate, reproducând în «Dimineața» de Duminică 16 Decembrie - lucru care mă onorează - după «Opinia» din Iași, o scrisoare a mea relativă la studenții ieșeni - la sfârșitul aliniatului al doilea în loc de „reprobabil" ați pus „reproșabil".

E o foarte gravă greșeală de limbă și retorică. Este un barbarism reprobabil și o noțiune *„reprochable"* ca înțăles, întrebuințat acolo. Reprobarea e ceva mult mai aspru decât imputarea. „On *nous fait des reprochespour nospetites fautes"; on reprouve une mauvaise action.* Nu s-ar putea dar - vă rog - să faceți în treacăt, un mic eratum, să nu rămânem «avec un reproche sur la conscience?»

Al d-tale devotat confrate

Caragiale

2

1910

Stimate amice, iată și corectura a doua pe sfârșitul volumului. Trebuie să mărturisim împreună că, pentru o

corectură a doua, este prea bogată în greşeli. Eu v-am mai atras atenția în privința a ceea ce constatasem: că, cu linotipul, la corectura a doua, când vrei să te dregi, mai rău te strici, căci se îndreptează după corectura primă şi în rândul cu îndreptarea se fac din nou alte mai multe greşeli. Pentru convingerea dv., v-am lipit pe corectura a doua câteva mustre din întâia: veți vedea şi dv., la locurile însemnate cu un cerc roşu, că la corectura întâia acele greşeli nu existau. Aşadar, vă rog trimiteți-mi îndată o revizie pe aceste din urmă coale. Vă alătur şi *Cuprinsul* volumului. Rog, măcar acest *Cuprins* să se culeagă cu mâna, nu cu linotipul.

În coalele tipărite pe cari le-am primit până acum (1-7 inclusiv) s-au strecurat, tot din pricina linotipului, câteva greşeli grave, cari strică cu totul înțelesul textului.

Pentru acestea trebuie neapărat să dăm o Erată la finele volumului, înainte de *Cuprins.* Aşadar, aştept cât mai degrabă revizia pe coalele 8 şi 9, precum şi *Cuprinsul,* corectura întâia. Împreună cu acelea revizuite definitiv, vă trimet şi Erata, la care sper că nu ne va mai trebui încă o Erată. Şi această Erată, rog să se culeagă tot cu mâna.

În aşteptare, vă salut pe toți de la „Adevărul" cu frățească dragoste.

Al dv. prietin devotat,

Caragiale

P.S.- Se înțelege că, împreună cu revizia, îmi trimiteți şi corectura a doua a mea, ca să am după ce revizui.

Către SOLOMON ANCEL

Solomon Ancel, București

Stimate amice Solomoane,

Carta dumitale mi-a dovedit că nu m-ai uitat. Îți mulțumesc din inimă pentru felicitările ce mi-ai trimis şi te rog să primeşti şi d-ta din parte-mi cele mai călduroase urări de bine. Dumnezeu să vă dee, d-tale şi la toți iubiții d-tale, noroc, sănătate şi veselie întru mulți ani până la adânci fericite bătrâneți! Sunt cu perfectă stimă ca totdeauna,

al d-tale de demult bătrân bun prietin

Caragiale

3/16 febr. 1912
Schoneberg bei Berlin
Innsbruckerstr. 1.

Către I. ANESTIN

Frate Anestine, dragă Tizule, celebre artist, bătrâne şi iubite prietine!

Sufler ţi-am fost, regizor ţi-am fost, director ţi-am fost, fabricant de roluri ţi-am fost - şi, în toate, m-am bucurat că ţi-am fost pe plac. Dar, mai presus de toate, crede că mai mare bucurie mi-a făcut să constat astăzi, primind frumosul tău portret şi cuvintele calde cu cari l-ai însoţit, că, şi ca prietin, m-ai preţuit din toată inima. Îţi mulţumesc, şi-ţi urez şi eu, iubite frate Iancule, ani îndelungaţi - vesel, sănătos şi cuminte, cum te ştiu, - om de spirit şi de inimă, fire de adevărat meşteşugar subţire. Dumnezeu să vă păzească de rele pe tine şi pe ai tăi şi să vă dăruiască tot binele ce-l doresc pentru mine şi pentru ai mei!

Îmbrăţişându-te cu frăţească nestrămutată dragoste, sunt şi rămân

Al tău bătrân
prietin,

Caragiale

10/23 febr. 1912

Decanului Scenei Române,
Artistului I. Anestin, Craiova
fotografie a lui Caragiale, pe care acesta a scris:

„Bunului prietin din tinereţe, eminentului artist Iancu Anestin, cu înaltă stimă şi dragoste făţească.

Caragiale

Către ION C. BACALBAŞA

1

28 iulie st. v. 1911

Stimate domnule director şi iubite amice,

Am citit *Maica cea tânără,* piesa domnului Emil Isac, şi mi-a părut vrednică a fi încercată pe Teatrul Naţional. Toate trei rolurile sunt interesante tot atât cât e şi fabula de puţin comună, şi cred că din această schiţă dramatică trei artiste ar face, cu virtuozitate, o reprezentaţiune de mare succes.

Aş fi foarte mulţumit dacă judecata mea ar fi împărtăşită de dumneata şi de doamnele artiste care ar binevoi să se însărcineze cu *Maica cea tânără.*

Până la revedere, o frăţească salutare din partea vechiului dumitale

Caragiale

2

[4 febr. st. n. 1912]

<Dacă nu> Nereluând *Carnavalului,* rog <cordial> călduros permite joace Davila. Răspunde. Îmbrăţişări <frăţeşti>.

Caragiale

Bacalbaşa
Teatrul Naţional
Bukarest

3

13.2. 1912

Cordiale mulțumiri şi Dumnezeu cu voi toți.

Caragiale

Bacalbaşa [C.I.]
Teatru Bukarest

Către SCIPIONE I. BĂDESCU

București, 13/25 februarie 1899

Iubite Bădescule,

Tocmai când, după mature dezbateri în familie, hotărâsem un *menu* vrednic de-un epicurean inteligent ca tine, vechiul meu dascăl în publicistică, plecași, fără să ne luăm ziua bună.

N-ar trebui să te iert că, după mai bine de douăzeci și cinci de ani de dragoste nestrămutată, m-ai trădat și n-ai vrut să luăm, și de astă-dată, cum puseserăm la cale, tradiționala noastră *colațiunefraternă,* la care, pe lângă paharele facultative, aveam și unul obligatoriu: „pentru trăinicia dulcilor noastre amintiri din tinerețe!"

M-ai făcut, trădătorule, să perz o sară încântătoare... Atât mai rău pentru mine și - pentru tine! Ne-am fi întinerit unul pe altul cu aproape un sfert de veac, prin reconstituirea acelor scumpe timpuri trecute de la „Timpul", - când strălucea pe scena tineretului bucureștean celebrul trio Eminescu - Bădescu - Caragiale, - când gândeam, speram și râdeam, împreună, așa de mult!...

Cu condiția ca, la o nouă venire a ta în capitală, să nu mai uiți obligativitatea *colațiunii fraterne,* îți trimit portretul meu: păstrează-l cu dragostea cu care-l păstrez și eu p-al tău.

Al tău vechi, ca totdeauna,

Caragiale

P.S. - Complimente tutulor prietinilor botoşăneni; îndeosebi, bunului meu filosof Gr. Goilav. Îi datorez de mult o îmbrățișare; spune-i însă că nu pierde aşteptând-o: cu cât mai târzie, cu atât va fi mai caldă.

Te sărut dulce,

Caragiale

Către ANDREI BÂRSEANU

1912

Nagyszeben

Mulțumesc preastimate profesore. Trăiască neamul.

Caragiale

Către D. BIRĂUȚIU

1

2 ianuarie 1911

Stimate Domnule Birăuțiu,

La scrisoarea în privința publicațiunii literare săptămânale îți răspund că eu însumi, aflând despre încetarea ziarului politic, era să-ți propun o afacere de caracter pur literar, știind că d-ta dispui de o tipografie bine instalată și de un mecanism administrativ bine organizat. Fiind însă că la vârsta mea trebuie să înțeleg bine răspunderea ce treburi de acest fel aruncă asupra întreprinzătorului, și că, prin urmare, ele nu pot fi pornite fără prealabilă bună socoteală, - m-am gândit să-ți propun și sper că ai să primești să-ți dai osteneală să vii pe o zi-două la Berlin, unde să dezbatem îndelete împreună asupra unei afaceri, *destul de serioase,* după părerea mea, atât pentru mine cât și pentru d-ta, *ca să merite puțină alergătură.*

Eu astăzi, luni 2 ianuarie, plec la Lipsca, unde rămân până miercuri, 4 ianuarie dimineața, așa că, dacă poți și te hotărăști să vii, trebuie să fixezi o zi după miercuri.

Răspunde-mi, te rog, dacă și când trebuie să te aștept, și până atunci, primește salutările mele distinse.

Al d-tale prietin,

Caragiale

2

CHESTIONAR

1. Câți sorți am avea de cititori în condițiunile vorbite?

2. Cât ar costa tiparul, hârtia, administrația, expediția pentru acel număr de exemplare?

3. Care ar fi câştigul datorit domnului Birăuț pentru administrarea revistei?

4. În ce proporție s-ar împărți câştigul, după ce va fi plătită şi direcțiunea şi redacția?

5. Să trimită o declarațiune Liviu Popescu şi Leonard Paukerow dacă se angajează cu dragă inimă pentru a lucra la revistă, dacă vor să fie ucenici ca să-i scoată meşteri.

6. Să sondeze Liviu Popescu, care băieți (studenți universitari) s-ar mai angaja la munca aceasta.

Semnat: Direcția

3

20 ianuarie 1911

Stimate Domnule Birăuțiu,

Ce facem, rogu-te, cu afacerea noastră? Aştept răspunsul d-tale la chestionarul propus. Spune-mi, te rog, o vorbă, fie oricum. Multe salutări.

Caragiale

4

Stimate Domnule Birăuțiu,

Mă grăbesc a-ți răspunde că, în principiu, suntem de acord, însă, asupra multor puncte din programul propus de d-ta, sunt

de deosebită părere. Deci, neputându-se, cum ți-am spus, lămuri toate amănuntele prin corespondență, voi veni la Budapesta să ne înțelegem prin viu grai. La dezbaterea noastră, doresc să asiste şi amicii Liviu şi Paukerow.

Astfel dar, te rog, potriveşte d-ta aşa ca *marțea viitoare, 31 ian,* de la 10 — a.m. până la 1 d.a. şi de la 3 — până la 6 — d.a., să putem avea loc în biroul d-tale pentru dezbatere îndelete. Eu sosesc marți dimineața la Westbahnhof, unde n-ar fi rău să m-aştepte cineva din partea d-tale. (Mă voi coborî din vagonul de dormit.) Rămân în Budapesta până a doua zi miercuri, seara, când, la 11.30, pornesc cu trenul express spre Bucureşti, unde trebuie să mă aflu neapărat joi seara. Daca e vreo piedică la acest plan al meu, în privința întâlnirii noastre, te rog, telegrafiază-mi îndată, ca să ştiu să viu la întoarcerea din țară.

Cu toată stima rămân al d-tale prieten,

Caragiale

Joi, 13/26 I 1911

Către NICOLAE BOGDAN

[1912]

Preşedintele <asociațiuni[i]> <Astrei> Secției I a Astrei Brasso.

Scrisoarea dv. <mi-> din 4/17 martie, umblând pe multe drumuri de ocol, mi-a sosit d-abia astăzi <după ce a ocolit pe multe dru>. Mă grăbesc a vă răspunde, rugându-vă să primiți pentru dv. şi pentru Onor. Asociație cele mai profunde mulțumiri pentru <prea înalta> onoarea prea înaltă ce ați binevoit a face operelor mele. Sunt, Dle preşedinte, cu perfectă stimă, al dv. şi al onor. Asociații

prea plecat servitor,

[Caragiale]

14

Către CONSTANTIN BOTEZ

Stimate domnule Preşedinte,

Spre marea mea părere de rău, împrejurări neprevăzute mă-mpiedică de a fi mâine seara în mijlocul Dv., cum aş fi dorit şi cum promisesem Dlui I. Gigurtu - vicepreşedintele Dv.

Urându-vă petrecere bună, vă rog, stimate domnule Preşedinte, să primiţi cele mai distinse salutări.

Al dv. servitor,

I.L. Caragiale

Sâmbătă, 11.XII (28.XI) [1]909

D-sale Domnului C. Botez[1]
Preşedintele Societăţii Academice Române din Berlin
(prin graţioasa bunăvoinţă a dlui Cerna)

Către BENNO BRĂNIŞTEANU

1

[Berlin, 21 ian. 1908]

Stimate amice,

Îţi scriu mâhnit de tot. Azi-dimineaţă până-n ziuă, am primit o telegramă din Iaşi, care m-a zdrobit: Ronetti Roman a murit aseară, luni. Păcat de el! Bietul meu vechi prietin! Cât era el de bun! Ce om de inimă şi de spirit s-a prăpădit aşa iute!

Al d-tale prietin,

Caragiale

2

Stimate amice Brănişteanu,[1]

Mulţumescu-ţi cordial pentru buna d-tale urare. Îţi urez asemenea, pentru d-ta şi pentru toţi ai d-tale, toate cele dorite după pofta inimii.

Cu distinse salutări sunt al d-tale amic

Caragiale

[Schoneberg bei Berlin]
Marţi, 31 ian. (13 febr.) 1911

Herrn Redakteur Brănişteanu
Ziarul „Adevărul", Bukarest, Str. Sărindar 11
Rumănien

Către I. AL. BRĂTESCU-VOINEŞTI

[4 octombrie 1909]

Stimate amice Brătescule,

Acuma văd eu ce bine-i prinde omului să cunoască obiceiurile pământului. Grație protecției d-tale, am primit, în sfârşit, de la Onor. Direcție Generală a Teatrelor drepturile de autor pe stagiunea trecută. Mă grăbesc deci a-ți mulțumi călduros.

Acum, încurajat de bunăvoința ce mi-ai arătat, te mai rog ceva: fii bun, mergând odată la Teatru, cercetează la ce număr s-a înregistrat petiția mea privitoare la retragerea pieselor din repertoriul respectiv, şi când ai vreme, trimite-mi printr-o carte poştală acel număr, de care am neapărată nevoie.

În aşteptarea unui prietenesc sprijin de la d-ta, te salut frățeşte

Al d-tale
vechi prietin,
I. L. Caragiale

P.S. Dumitale, care ai şi talent şi copii (să trăieşti, să le săruți cununiile!) îți pun încă o dată întrebarea:

Se poate face artă fără talent, şi copil cu... altceva?

Fii sănătos şi vesel!

C

17

Către IANCU BREZEANU[1]

[martie 1907]

Prețioșii mei amici,

Din suflet regret că nu pot profita de grațioasa d-voastre invitare, - sunt bolnav.

Să trăiți cu toții!...

Să trăiască Davila!

Al d-voastre cu toată dragostea,

Caragiale

18

Către IULIU BREZOIANU[1]

[București, înainte de 1904]

Apoi, mă rog de iertare la doamna şi la domnul, mă rog frumos, nici că mere să nu fim consecvenți, *fixum fiX* la doisprezece, mă rog, pentru pertractarea cauzei.

Cu toată dragostea, stimatoriu,

Caragiale

Către PAUL BUJOR[1]

[Schoneberg b. Berlin, 31.12.11]

Cu frăţească dragoste vă urăm sărbători fericite: la mulţi ani cu sănătate, noroc şi veselie!

Carageleştii

Schoneberg
Innsbruckerplatz. 1.

Herrn Professor Paul Bujor
Iassy, Str. Sărăriei

Către I. BURBEA[1]

Schoneberg bei Berlin,
Innsbruckerstrasse 1,
6 sept. st.n. 1910

Stimate confrate,

Carta dumitale din 28 iulie st.v., precum şi *Puricii,* minunata parodie de conferenţă ştiinţifică, d-abia de câteva zile mi-au venit la cunoştinţă, fiindcă am lipsit de acasă pe timpul verei. Îţi cer iertăciune că răspund aşa de târziu ca să-ţi mulţumesc pentru măgulitoarea atenţiune.

O prefaţă, pentru a doua ediţie a operei dumitale atât de spirituală, a cărei citire mi-a făcut nespusă plăcere, îmi pare foarte rău că nu-ţi pot da, - fiind şi eu peste măsură ocupat cu o lucrare ce nu mai sufere întârziere - crede-mă, te rog.

Dar ce-ţi trebuie prefaţă pentru o operă atât de reuşită? - O fată nostimă se prezintă într-un bal fără să aibă pe cine s-o recomande. Ei şi? Înfăţişarea ei n-o recomandă îndestul? Ce ar mai câştiga ea peste omagiile pe cari trebuie să le smulgă cu prestigiul graţiilor sale naturale, dacă o mătuşă bătrână ar sări s-o recomande: - Domnilor: asta este nepoţica mea, la care ţin foarte mult. Uitaţi-vă, ce drăguţă e! - Nimic, desigur.

Aşadar, ascultă-mă pe mine, dă drumul fetei, singură, dezlegată de la braţul oricărei mătuşi matofite, şi fii cu atât mai sigur de succesul ei, cu cât, în bal, deşi parcă n-ar mai încăpea

nimeni, multă serioasă concurență nu e amenințată să-ntâlnească.

Mulțumindu-ți încă o dată pentru atențiunea măgulitoare ce ai binevoit a-mi arăta, te rog, stimate confrate, să primeşti salutările mele cele mai distinse.

Al d-tale servitor,

Caragiale

Către ALEXANDRINA I.L. CARAGIALE

1

Viena, 11 mai 1905

Drăguţă, vă sărut dulce din depărtare. Aseară ţi-am scris din Dresda o cartă; nu ştiu dacă ai putut-o descifra. Paul cu Fanny vin la Berlin. Au acceptat bucuros ospitalitatea noastră. Ei au să-ţi depeşeze cu o zi înainte, ca să te pregăteşti chiar de dejun a doua zi. Ei poate că vin cu o zi două înaintea mea. Fiţi cuminţi, sănătoşi şi veseli. Luaţi seama la lămpi, la tramvaie etc.

Multe, multe sărutări de la al vostru care vă doreşte mult

Tata

2

[Bucureşti, 13 iunie 1907]

Drăguţilor, când veţi primi aceste rânduri eu sunt pe drum spre casă. Mi-e foarte dor de voi. Urmaţi, după cum ne-am învoit, cu depeşile. Cu dor vă sărut şi aştept momentul să vă revăz sănătoşi şi cuminţi.

Tata

Dutzeştii şi Urecheştii sunt bine şi vă trimit la toți multă sănătate. Fiți cuminți şi sănătoşi. Vă sărut cu dor. Călduroase complimente Dimitriilor. încă o sărutare.

Tata

Vă place această cartă poştală?

Pe mama şi pe Tita nu le-am mai putut vedea - plecaseră la Tikir Ghiol.

(Adresa:
Caragiale
Otel Splendid, 12).

Frau IL Caragiale
Wilmersdorf b. Berlin
Hohenzollernpl. 4

3

[Budapesta, 2 iulie 1908]

Cuşilor, mai întâi, bună dimineața! Apoi, fiți cuminți şi veseli: cine e cuminte e şi vesel. - Aici în Budap. este o vreme admirabilă; lumină şi răcoare. Aştept depeşa voastră, şi la 2 plec înainte spre Sinaia. Vă doresc şi vă sărut de multe ori. - Am dormit perfect: de la 8 aseară până azi la 7 dim. - Am să fac tot aşa şi la noapte. Mă gândesc la voi şi încă o dată vă sărut pe toți cu dor.

Tata

Spuneți-le Leonorei şi lui Muțu, şi din parte-mi, călătorie bună. Complimente distinse pentru Mils Skinner.

Vă sărut încă o dată. La revedere cu sănătate.

Tata

Frau IL Caragiale
Wilmersdorf b. Berlin
Hohenzollernpl. 4, Hpt. r.
Germania

4

Budapesta, 2 iulie 1908

A doua cartă:

Drăguților, acum, după un bun dejun, am primit telegrama voastră, şi, în schimb, vroi să vă dau şi eu o veste bună, dacă nu bună, cel puțin plăcută: am găsit mătase pentru haină (tocmai după cum îmi închipuiam), într-un magazin *şpețial* de mătăsuri - ceva admirabil ca asortiment. Asta, fireşte, m-a *amizat.* - Am loc bun în wagon-lits. Plec acum îndată, după ce beau un pahar de bere în sănătatea voastră. *Rendez-moi la pareille.* Să ne vedem sănătoşi. Fiți cuminți.

Al vostru

Papaia

Vă sărut, *cela va sans dire.*

Frau I.L. Caragiale
Wilmesdorf b. Berlin
Hohenzollernpl. 4 Hpt. r.
Germania

5

Dragii mei Cuşi,

Nu mai pot de dorul vostru al tutulor. îmi dau toată osteneala să scap mai degrabă şi să mă-ntorc lângă voi. Sper că scap miercuri şi îndată să plec, că nu mai pot.

Aici e o căldură de cuptor. Toți sunt bine.

Vă sărut de mii de mii de ori. Fiți sănătoşi, cuminți.

Al vostru cu dor mare,

Tata

[Bucureşti]
Sâmbătă, 2/15 mai [1909]

6

Budapesta, 26 octomvrie 1909

Cuşilor, am primit buna veste. Multe sărutări vă trimit pe o ploaie torențială. Dacă şi p-acolo e vreme urâtă, păziți-vă bine. Mâine miercuri seara, conferința, apoi plecare spre Bucureşti. Găsit loc minunat în Express, care nu are muşterii mulți. Fiți sănătoşi şi veseli şi cuminți.

încă o dată multe, multe sărutări de la

Tata

Către MATEIU I. CARAGIALE

[Leipzig, sfârşitul primăverii 1907]

Dragă Mateiu,

îndată ce primeşti scrisoarea asta, du-te la Barbu.

împrejurările prin care a trecut şi trece țara noastră şi care-mi întristează aşa de adânc bătrânețile mie, să-ți fie îndemn la dragoste pentru patrie. Dumnezeu să-ți facă ție parte de vremuri mai bune la bătrânețe. Noi am început cu veselie şi sfârşim cu mâhnire. Să vă dea vouă, tinerilor, Domnul să nu mai vedeți nici un rău abătându-se pe biata noastră țară.

îți scriu din Lipsca, unde am avut puțină treabă. Merg acu înapoi. îți trimit de aici, ca să nu mai întârziez cu două zile; mâine fiind duminică, poşta pentru mandate e închisă. Didina şi copiii te sărută cu dor. Ei or să-ți scrie în curând. Fii sănătos şi cuminte: nu intra în sfatul păcătoşilor, ca să fii la vremea ta un fericit bărbat.

Te doresc şi te sărut,
al tău tată,
Caragiale

27

Către NICOLAE N. CARAGIALE

Berlin, 25 febr. 1912

Bunii mei nepoți,

Să mă iertați că vă răspund aşa de târziu, căci a trebuit să răspund mai întâi felicitărilor care le-am primit de la străini. Regret şi eu că nu ne cunoaştem încă personal, dar să sperăm că odată tot ne vom cunoaşte. Până atunci vă urez multă sănătate şi noroc. Fiți harnici; cu hărnicie, cu sănătate şi cu credință în Dumnezeu poate nu va [cuvânt indescifrabil] birui toate piedicile din lumea asta. Să trăiți.

Al vostru bun unchi,

Caragiale

Către A. CATOPOL

Adevărat a-nviat!
La mulți ani, cu toate cele dorite după pofta inimii!
Caragiale

Dlui A. Catopol[1]
Artist societar la Teatrul Național
Bukarest, Rumänien

Către EDUARD CAUDELLA

1/14 febr. 1912

Iubite frate Caudella,

Cu vechea dragoste ce mi-o cunoaşteţi, vă salut de departe, mulţumindu-vă de vechea dragoste ce-mi arătaţi şi de care nu m-am îndoit niciodată.

Fiţi sănătoşi şi veseli! Dumnezeu aibă-vă totdeuna în sfânta sa pază!

Al vostru bătrân prieten,

Caragiale

Către PREŞEDINTELE CERCULUI LITERAR „OVIDIU"

[Octombrie 1898]

Domnule Preşedinte,

Ca om de litere şi publicist trecut de vârsta tinereții, mărturisesc drept că am ajuns foarte simțitor la măguliri, mai ales când vin din parte autorizată, din partea unor oameni puşi mai presus de nivelul intelectual comun, din partea unor tineri confrați talentați şi însuflați de dragostea literaturii naționale.

Astfel, onoarea ce mi-a făcut Cercul literar „Ovidiu", numindu-mă între membrii săi de onoare, mă atinge cu deosebire.

Mă grăbesc dar a vă ruga să comunicați Cercului via mea mulțumire ce am simțit primind adresa d-voastră.

Fiți siguri, iubiți confrați, că după mijloacele mele nu voi pregeta să dau concursul meu, pentru propăşirea bunei şi folositoarei instituțiuni de cultură românească pe care ați înființat-o în noua Tomi.

O strângere cordială de mână pentru toți din partea amicului D-voastră,

I.L. Caragiale

31

Către CERCUL STUDENŢESC IAŞI

15.2.1912

Recunoscător mulţumesc.

Caragiale

Cercul Studenţesc Jassy

Către PANAIT CERNA

1

Schoneberg bei Berlin
Innsbruckerstr. 1 [august 1910]

Drăguțule, precum am regretul eu că n-am mai putut avea ştiri de la d-ta, aşa şi d-ta să mă ierți că n-ai mai avut ştiri de la mine. Nu sunt eu vinovat şi cu atât mai puțin ai fi d-ta. Plecând pripit spre TravemUnde, am lăsat acasă pentru a fi expediate la poştă vreo zece scrisori; între acestea era una pentru d-ta şi pentru d. Mărculescu împreună. Voiam să ne ştim de urmă în vremea vacanțelor. La întoarcerea mea, am găsit pe masă scrisoarea către d-ta. Servitoarea dedese la poştă toate scrisorile afară de aceea. Nu-ți mai ştiam de urmă. Aflu acuma de la d. Doktor Zarifopol că eşti la Sinaia. Îți trimitem acolo toți multă sănătate. Cum petreci în Carpați? Ce lucrezi? Când vii? - Te dorim.

Până la revedere, ne-ar face mare bucurie să primim ştiri bune de la d-ta.

Fii sănătos şi vesel! Dumnezeu să te ție în sfânta lui pază!

Cu părintească dragoste,

Caragiale

D. Mărculescu se află în Potsdam, probabil la o mătuşă a d-sale. Sper să-l revăd în curând.

N-ar fi rău să-mi dai adresa d-tale la Sinaia.

Domnului P. Cerna
prin bunăvoința domnului
Doktor P. Zarifopol
Sinaia

2

14.2.1912

Până viu îmbrățişez, vă blagoslovesc cu părintească dragoste. Fiți sănătoşi, cuminți, veseli,

Caragiale

Cerna [P.] Hertelstr.
12 Leipzig

3

[Berlin],
5/18.VI. [1]9[1]2

Iubite Cerna, îmi place a crede că nu exagerezi peste măsură dintr-un exces de magnanimitate, şi că în încercările băiatului meu poate fi şi ceva real care te-a atins, inspirându-ți interes şi simpatie.

Îți mulțumesc pentru el, care nu ştie încă ce prețios sufraj a avut noroc să obțină, şi te salut cu toată prietinia ce mi-o cunoşti.

Al d-tale, cu părintească dragoste,

Caragiale

Herrn P. Cerna
Leipzig, Hertelstr. 25 III r.

Către ROMAN R. CIOROGARU[1]

Mult stimate domnule Ciorogaru,

Îți mulțumesc pentru extrem de interesanta dumitale publicațiune, pe care ai binevoit a mi-o trimite - şi care îmi clatină din temelii părerea ce aveam despre „stările de la voi". Ciudată lume, ce-i drept! - Dumnezeu s-o facă normală, aşa ca stările regionale să se potrivească legilor universale de dreptate şi omenie, măcar la suprafață, daca nu şi în fund - lucru de dorit pentru orce neam de oameni!

Harul Tatălui nostru al tutulora asupra dumitale şi asupra mea, a robului său, care iscăleşte, cu toată stima,

al dumitale servitor,

Caragiale

8/21.III.1912
Schoneberg bei Berlin,
Innsbruckerstr. 1

S. Geehr. Herrn
Roman R. Ciorogaru
Arad
Sina utca
Seminarium
Ungarn

Către MARIA CIUCURESCU

12.2.1912

Mulțumiri cordiale drăguților. Vechiul vostru fidel devotat sufler.

Caragiale

Maria Ciucurescu [şi] camarazi
Teatrul Național Bukarest

Către AL. CIURA

1

11.2.1912

Prea iubite frate Ciura,

Vă mulțumesc din suflet pentru delicata dv. atențiune. Tutulor prea stimaților amici blăjeni, cari v-ați adus aminte de mine de ziua mea, vă urez mulți ani fericiți. Dumnezeu să vă țină pe voi toți şi pe toți ai voştri departe de orice rele, în sfânta sa pază, până la adânci fericite bătrâneți. Fiți sănătoşi şi veseli.

Al dv. devotat prietin

Caragiale

P.S. - Aştept să ne trimită Pronia altă primăvară, când să mă prezint cu toată dragostea, pentru o conferență, în mijlocul dv., unde nu mă-ndoiesc că voi fi primit frățeşte, după sfânta strămoşească datină românească, pe care am văzut cu câtă evlavie creştinească o păstrați.

Prof. Al. Ciura
Blaj

2

Iubite amice Ciura, până la revedere, tocmai înspre iarnă, primeşte deocamdată călduroase mulțumiri pentru volumul ce mi-ai trimis. Nu i-am tăiat încă foile: ai răbdare până să ne vedem şi nu te teme, prea smerite ucenic, cum nu mă tem nici eu că va trebui să fiu aspru. Te cunosc că eşti o calfă vrednică, de care poate fi mândru orice meşter cinstit, chiar în vremuri de cinstire a meşteşugului, nemite în vremea noastră - de cârpăcerie - când ciubotarii croiesc nădragi şi croitorii tălpuiesc ciuboate, spre gloria „culturală" a ruralilor cis şi transcarpatini.

Îți urez petrecere frumoasă în timpul verii. Să ne mai vedem sănătoşi şi cu voie bună la Blaj!

Dumnezeu cu d-ta şi cu ai dumitale.

Devotat frate mai bătrân,

Caragiale

Vineri, 8/21 iunie 1912

Către STERIE CIURCU[1]

I.L. CARAGIALE
urează vechiului şi bunului său prieten Dr. St. Ciurcu mulţi ani fericiţi, cu sănătate, noroc şi veselie, pentru dânsul şi pentru iubiţii lui. Dumnezeu cu voi toţi!

Schoneberg — Berlin
1912 *Innsbruckerstr. 1.*

Către UN COMITET DE DOAMNE DIN IAŞI

Prea stimate doamne,

Mă simt dator să mulţumesc din suflet onorabilului dv. comitet că mi-a făcut înalta onoare şi într-un chip atât de graţios, să-mi ceară şi mie concursul la opera sa de binefacere, cu voia lui Dumnezeu, voi fi în Iaşi la ziua hotărâtă.

Aşteptând cu nerăbdare acea zi când să am favoarea a vă prezenta omajele mele respectuoase şi a mă face cunoscut domnilor de Giers şi Hina, d. Penescu mă onorează de mult cu buna d-sale prietenie, sunt stimate doamne

Al d-voastre plecat servitor

Caragiale

Către COMITETUL SOCIETĂȚII FUNCȚIONARILOR PUBLICI DIN GALAȚI

Bucureşti,
8 apr. 1908

Preastimați domni,

Am primit adresa dv. no 5 din 31 martie 1908, şi cu părere de rău trebuie să vă răspund că mi-este peste putință a profita de grațioasa dv. invitațiune, care mă onorează atât de mult. În zilele indicate de dv. (de la 13 până la 21 apr.) sunt reținut şi în Bucureşti şi în Giurgiu pentru afaceri personale, cari nu sufăr amânare.

Vă rog să credeți că regret mult a nu putea fi în mijlocul dv. şi să primiți asigurarea deosebitei stime cu care sunt

al dvs. devotat servitor,
I.L. Caragiale
Str. Țepeş-Vodă 1, Buc.

D-lor-lor
Domnilor membri ai Comitetului Societății funcționarilor publici din Galați „Viața".

Către PREŞEDINTELE COMITETULUI TEATRAL DIN CRAIOVA

Domnule preşedinte,

Voind a ține în sala Teatrului din Craiova o conferență *pur literară* în folosul fondului pentru monumentul lui Alex. Lahovari, vă rog a-mi acorda sala dv. luminată, cu serviciul seral, pe suma obişnuită de 300 lei, pe cari vi-i plătesc mâine 27 martie prin poştă.

Sala trebuie să mi-o puneți la dispoziție la 8 1/2 seara. Încep conferența fix la 9 şi o termin înainte de 11.

Binevoiți a primate [sic/], dle preşedinte, asigurarea respectului meu.

Al d-voastră servitor,

I.L. Caragiale

D-sale Domnului preşedinte
al Comitetului teatral Craiova

Către PREŞEDINTELE ŞI MEMBRII COMITETULUI TEATRAL DIN IAŞI

1

[Joi, 16 ian. 1897]

Domnule Preşedinte şi Domnilor Membri,

Cu respect vă rog să binevoiţi a nu mai permite Societăţii Dramatice, nici altor companii a juca în Iaşi, pe orice scenă, vreuna din piesele mele, şi anume: *Noaptea furtunoasă sau Nr.9, Coconul Leonida faţă cu Reacţiunea, Scrisoarea pierdută, D-ale Carnavalului* şi *Năpasta.*

După legea Presei şi codul penal, am drept să dau în judecată corecţională pe oricine ar juca, oricând, fără învoirea mea, orice scriere a mea, iar după legea Teatrelor, domniile voastre, Comitetul Teatral, sunteţi datori a-mi apăra dreptul de proprietate literară în Iaşi.

Cu deplină convingere vi-l încredinţez dvs., rugându-vă a primi asigurarea respectului ce vă sunt dator.

I.L. Caragiale

Bucureşti, Pitaru Moşu

Domniei-Lor

Domnilor Preşedinte şi Membri ai Comitetului Teatral din Iaşi.

2

[11 sept. 1909]

D-sale
Domnului Preşedinte al Comitetului Teatrului Național
din Iaşi

Domnule Preşedinte,

Binevoiți, vă rog cu tot respectul:

întâi - a dispune să mi se achite drepturile de autor pe câțiva ani trecuți, drepturi pe cari fără succes le-am reclamat în repețite rânduri şi pe cari, acu, mai încerc înc-o dată a vi le reclama; şi

al doilea - a lua ştiință că, sub nici un cuvânt, nu mai îngădui Teatrului Național din Iaşi a reprezenta pe viitor vreuna din piesele mele, fără un contract în regulă între dv. şi mine.

Sigur fiind că nu am nevoie de alt mijloc decât echitatea dv. pentru a face respectate drepturile mele, vă rog, Domnule Preşedinte, binevoiți a primi asigurarea perfectei stime cu care sunt

Al Dv. servitor.
I.L. Caragiale

Către ANA CONTA-KERNBACH[1]

1

[Berlin, 7.1.12]

La mulţi ani cu toate fericirile urăm. Sănătate, noroc şi veselie!

Familia Caragiale

J.Hwg, Frau A. Conta-Kernbach
Iassy, Rumänien

2

Adânci mulţumiri
Doamnei
Ana Conta-Kernbach
pentru prea-graţioasa-i atenţiune.

Caragiale şi Familia

3/16 febr. 1912

Doamnei Profesoare
Ana Conta-Kernbach
Iassy, Rumănien

Către ION CORBU[1]

1

[1910-1911]

I.L. CARAGIALE
profită de ocaziunea plăcută când a cunoscut pe d. dr. Pavel, rugându-l să transmită, cu aceasta, multe distinse salutări domnului I. Corbu, ale cărui excelente opere i-au cauzat mare plăcere.

Schoneberg-Berlin
Innsbruckerstr. 1

P.S. Dar... e şi un dar... în privința „nouei teorii cosmogonice" aş avea multe de zis. Când voi avea plăcerea a vorbi cu autorul?... Dumnezeu, el atotştiutorul, ştie.

2

Schoneberg bei Berlin
Innsbruckerstr. 1
11 sept. 1911

Preastimate amice domnule Corbu,

Rogu-te primeşte, în amintirea bunei cunoştințe cu care ai binevoit a mă onora la Blaj, aceste câteva rânduri de mulțumire.

Asemenea, rogu-te, salutări amicale din parte-mi domnilor dr. Ciuta şi Pavel.

Cu frăţească dragoste, o strângere de mână de la al d-tale apreţiator,

Caragiale

P.S. Spuneţi-mi, rogu-te, putea-vom şi noi, laicii, vedea cometa lui Brooks? Încătrău şi când s-o caut? Eu, domnul meu, când eram de şase ani, am văzut-o pe a lui Donatti. Aceea era în adevăr grandioasă! Ei! cometa copilăriei mele!

[Pe recto c.p., fotografie în profil, cu această dedicaţie:]

Inteligentului iubitor al Cerului, domnului I. Corbu, în amintirea bunei noastre întâlniri la Blaj, cu stimă şi dragoste,

Caragiale

3

[9 ian. 1912]

Amice domnule Corbu,

Pentru dumneata şi, prin dumneata pentru dd. dr. Ciuta şi dr. Pavel, urez de Anul nou la mulţi ani cu noroc, sănătate şi veselie!

Caragiale

Schoneberg b. Berlin,
Innsbruckerstr. 1

4

1/14 febr. 1912

Stimate amice Corbule,

Îţi mulţumesc din suflet că ţi-ai adus aminte de mine la ziua mea. Delicata d-tale atenţiune îmi face multă onoare.

La rândul meu, îți urez ca: Acela - care a poruncit stelelor, dându-le ființă, să-şi urmeze cuminte şi frumos fiecare mărginita ei cărare în sânul Nemărginirii Lui - să-ți acorde sănătate, noroc şi veselie, întru mulți ani, până la adânci fericite bătrâneți!

Îți mai aminteşti de strălucitele luminoase nopți şi zile astă-vară, la Blaj?

Sunt al d-tale, cu toată stima, bun prieten

Caragiale

Către ALEXANDRU DAVILA[1]

1

Dragă Alexandre, Dumnezeu cu voi!

Tare bine mi-ar părea să te fi-nțeles cu amicul nostru Motru în privința publicării simultanee a Instantaneului. În orice caz, nu uita să pui pe broşură, *en vedette,* notița: „Reproducerea oprită". Ăi fi cunoscând şi tu, ca şi mine, năravurile eroice ale presei noastre.

Îți alătur mai jos o mică îndreptare în text. Trebuie introdusă şi la joc şi la tipar.

Şi acum, bravii mei, încă o dată, Dumnezeu cu voi!

Începeți!...

Izbândă strălucită! Păşiți voioşi şi sănătoşi din victorie-n victorie! şi nu uitați, rogu-vă, după câştigarea primei lupte, a bea un pahar, cu toată inima, şi pentru

Al vostru devotat ca un frate,

Caragiale

7/20 sept. [1909]

Erratum.

La sfârşitul tiradei Damei abracadabrante, - în loc de: „... să-l farmece, *să-laiurească...* " — să se zică şi tipărească: „să-l farmece, *să-l vrăjească...*"

P.S. - Rog stăruitor pe tânărul meu amic Stăncescu, să ia două afişe şi, *numai suluite, fără să le-ndoaie sau sgârcească,* să le ducă la Librăria Alcalay, împreună cu alăturata cartă din parte-mi. Doresc să am afişele dinaintea biuroului meu chiar în seara de sâmbătă, 12 sept. st.v.

2

3 febr. st.n. 1912

Vândut Naționalului. Bacalbaşa consimțind, bucuros. Vale amice,

Caragiale

3

4 febr.st.n. 1912

Telegrafiat Bacalbaşa <dacă nu reia> nereluând permite. Aştept răspuns. Îmbrățişări,

Caragiale

4

5 febr.st.n. 1912

Leonida imposibil. <Lecturi> Recitări bucuros. Pentru *Carnavalului* aştept răspunsul Bacalbaşa. Îmbrățişez.

Caragiale

5

7 febr. st.n. 1912

Imposibil veni regret mult. Piaza rea. Acces acut sciatic. Mulțumesc delicata atențiune. Îmbrățişări

Caragiale

<Dacă nu> Nereluând *Carnavalului,* rog <cordial> călduros permite joace Davila. Răspunde. Îmbrățișări <frățești>

Caragiale

6

13.2.1912

Mulțumesc. Rog spune cândva sus strălucitei stăpâne cel de jos profund mişcat augusta atențiune. *Vale bone amice*

Caragiale

Davila [Al.]
Teatru Bukarest

Către ILIE DĂIANU[1]

1

Stimate Domnule şi amice,

Vă mai amintiți, sper, de cele ce am vorbit împreună vara trecută, când eu am fost în treacăt pe la Cluj. Eu v-am arătat atuncea intensa mea dorință de a mă stabili în mijlocul D-voastre; iar Dv. şi prietinii cari erau de față ați binevoit a-mi arăta că dorința mea nu ar fi tocmai peste putință de realizat.

Stăruiesc astăzi în dorința aceea mai mult ca oricând. Ce împrejurări mi-au hrănit-o şi mi-o hrănesc zilnic - vă rog (cum, dacă v-amintiți, v-am rugat şi atunci) să nu mă întrebați; cu vremea, după ce vom fi trăit câtva împreună, va veni momentul să le aflați: cunoscându-mă mai de aproape, mai lesne le veți înțelege. Ce vă pot spune acuma e că aş intra în mijlocul Dv. cu sufletul plin de prietinie recunoscătoare: acolo m-aş afla în sfârşit ajuns la liman ocrotitor; acolo m-aş putea vindeca în linişte de atâtea ş-atâtea ofense, mâhniri şi amărăciuni; acolo, cu spiritul senin, aş putea urma nedesăvârşita mea carieră literară, atât de des întreruptă de adâncă descurajare.

Daca dar vă mai amintiți de vorba noastră şi daca, din norocire pentru mine, mai stăruiți a crede că n-ar fi imposibilă realizarea dorinței mele, vă rog din suflet, stimate domnule şi amice, binevoiți a-mi trimite câteva rânduri de îndemn: imediat ce le-aş primi aş alerga cătră Dv., ca, îndelete, să punem la cale îndeplinirea unui frumos vis al declinului vieții mele.

Salutând cordial pe toți prietinii de acolo, sper că aceste rânduri vor fi primite cu atâta dragoste cu câtă le-am scris, şi vă rog, stimate Domnule şi amice, să primiți binevoitor cele mai distinse salutări din partea

devotatului Dv. prieten,

I.L. Caragiale

70, strada Berzei, 70,
Bucureşti
24 febr.st.v. [1904],
marți

2

[Koln, început de martie 1904]

Iubiților, să nu credeți cumva că v-am uitat. Umblu prin lume, şi cu toate minunățiile ei de pe aici, mă gândesc mereu la ai mei. În curând mă întorc la Bucureşti: de acolo, ori mă reped la voi, ori vă scriu pe larg, cum a fost vorba. Multă sănătate tuturor! Cu toată dragostea,

Caragiale

D-sale Dlui Protopop gr. cat.
E. DĂIANU
Kolozsvar/Ungaria

3

[1 mai 1904]

Proiectul nostru rămâne în picioare, cu toată tăcerea mea de până acuma. Eu rămân nestrămutat. Rămâneți şi voi tot cum v-am lăsat. Multă sănătate!...

Al vostru devotat,

Caragiale

4

[Mai 1904]

Şi încă una: să ne vedem sănătoşi în curând.
Cu toată dragostea şi stima,

Al dv.
Caragiale

Către BARBU DELAVRANCEA

1

30 iunie 1900

Domnule primar,

Este câtva timp de când v-am supus, după însărcinarea cu care ați binevoit a mă onora, un raport asupra divertismentelor populare, ale cărui principii sper că le-ați aprobat.

În acest raport vă vorbeam despre posibilitatea clădirii unui teatru popular şi înființării unei mari orchestre comunale, fără aproape nici un sacrificiu bănesc din partea comunei Bucureşti, ba chiar cu folos material pentru dânsa. Vă spuneam că v-aş putea supune atât programul clădirii, cât şi programul modului de exploatare, împreună cu caietul de sarcini pe care de mult l-am studiat în toate amănuntele.

Vin dar cu tot respectul, domnule primar, a vă oferi încă o dată serviciile mele şi a vă ruga să mă însărcinați a vă supune lucrarea aceasta, însărcinare de care m-aş achita în cel mai târziu 2 luni, timp necesar ca să aştern metodic materialul destul de voluminos de care dispun.

Binevoiți a primi, domnule primar, asigurarea respectului deosebit cu care sunt

al dvs. devotat servitor,

I.L. Caragiale

D-sale

Dlui Barbu Delavrancea, primarul Capitalei

2

[decembrie 1901]

Dragă Barbule, rogu-te treci pe la mine, în astă seară, pentru a-ți arăta petiția ce vreau s-o prezint Dlui Preşedinte al Curții cu Juri, împotriva lui Th. Stoenescu şi a acelui blestemat de Caion, care crede că prin intențiuni şi îndrăzneli de limbaj poți distruge o muncă cinstită şi nepătată. Nu ştiu daca ai cetit al doilea articol, care este de o îndrăzneală fără pereche în publicistica românească. Dar să vedem ce vor face, când vor trebui să răspundă de faptele lor. Mă stăpânesc, însă nu mai merge. E prea, prea ca să nu zic foarte... Dar mă voi purta aşa cum trebuie cu aceşti scribuleți.

Cu dragoste de frate...

Iancu...

3

Te sărut dulce, arzând de dorul de a-ți spune ce am văzut p-aici. Multă sănătate la toți ai tăi -

de la al tău,

Luca[1]

Roma, luni, 26 ianuarie, st.v. [1904]

A Barbu Delavrancea
Strada Polonă 122,
Bukarest (Romània)

4

[5 august 1907]

Adânc mişcat, iau parte cu voi la doliul național. Dumnezeu odihnească țărâna ilustrului român.

Caragiale

Către Barbu Delavrancea
şi Al. Vlahuță

5

[Octombrie 1907]

Frate Barbule,

Am părăsit amândoi de mici umilul acoperământ părintesc, şi care dincotro - tu din prăfăria Delei-vechi, eu din mocirlele Ploeştilor - am pornit sub paza Unuia singur de sus. Aspre cărări am bătut: amorţiţi la-ncheieturi, însângeraţi la tălpi, loviţi peste obraz - pe când eram departe de odihna cu icoana la căpătâi şi de mâna care să fi mângâiat cu milă fruntea pălmuită de străini. În momente când după îndelungi tenebre, se aprindeau pe vaste orizonturi zorile, după cum socoteam epocei de lumină, am ajuns copii încă în Forum, să reclamăm toga virilă ... Acolo, trâmbiţa Patriei chema din toate depărtările pe toţi bravii - pe cuminţi, la strălucitoare triumfuri; pe creduli, la jertfă crudă. Acolo ne-am întâlnit aşa de tineri şi cu pieptul nainte, fără să stăm o clipă la-ndoială, ne-am luat locul mai dinainte însemnate *(sic!)* de sorţi. Acolo, aceeaşi pe de o parte umilitate a extracţiunii, pe de alta aceeaşi îndrăzneală pentru bătăliile viitorului, ne-au apropiat. - Întâi, ne-am înţeles fără să ne iubim; apoi, ne-am iubit fără să ne-nţelegem; şi tocmai târziu spre bătrâneţe, după atâtea lupte, am ajuns, dar biruiţi, să ne-nţelegem fiindcă ne iubim - şi să ne iubim fiindcă ne-nţelegem, Şi sper că şi tu gândeşti, ca şi mine, că întâlnirea, apropierea şi prietenia noastră a fost o favoare - eu cred, mare.

Să fi avut Patria nevoie de jertfirea noastră? Asta-i altă vorbă... Daca nu, păcat de noi! Daca da, onoare nouă! Fiindcă văz, cu foarte, foarte adâncă plăcere că ţi-a plăcut articolul, publicat şi în „Die Zeit" şi în „Convorbiri", trunchiat şi plin de greşeli, ţi-l trimit întreg aşa cum l-am aruncat eu *atunci*. Te rog primeşte-mi omagiul cu dragostea cu care ţi-l

aduc şi crede în nestrămutata prietinie şi înalta stimă ce-ți păstrează

al tău vechi,

Car

P.S. - În ultimul moment, acu, primesc din Patrie o cartă poştală reprezentând triumful grandioz 1906. Adevărat clasic: *Mire Caesar resplendescens!* Sunt un *dilettante* în istorie, mai norocos chiar decât puteam crede după aplauzele tale atât de măgulitoare: iată am găsit pentru micul meu *Essai* de istorie contemporană şi ilustrația gata. O lipesc în josul prozei mele. Tu care ai gust artistic, spune-mi rogu-te: aşa e că nu se poate ceva mai potrivit?

Fiți sănătoşi tu şi ai tăi. Dumnezeu cu voi.

Al tău frate,

Car

6

[15 februarie (?) 1908]

Frate Barbule, am primit şi ultima ta cartă scrisă în fuga mare grăbit să mergi la Curte. Nu poşta germană, ci eu singur sunt de vină - iartă-mă[1]. Am tot amânat să-ți scriu cu gândul să-ți răspund pe larg o dată la toate şi până să mă hotărăsc a pune mâna pe condei, am şi aflat de alegerea ta şi apoi de ruptură[2]. Cu cât m-am bucurat de întâia, cu atât fireşte m-am mâhnit de a doua; nici de una însă nu m-am mirat: ştiam că neapărat era să se-ntâmple amândouă. Cine pe de o parte îl cunoştea pe Carp, iar pe de alta ştia animozitatea dintre cei doi stâlpi ai Partidului Conservator, trebuia să prevază ruptura, ca inevitabilă şi foarte apropiată, încă de la prezentarea contraproiectelor „sacre, inviolabile şi nediscutabile". Ba,

daca ai cumva ocazia să vorbeşti cu Panu, el îţi va spune că, încă de astă-vară, când a fost aci în Berlin, amândoi am prorocit-o aproape cu siguranţă! Carp trebuia până-n sfârşit să aleagă între cei doi fraţi tebani şi să se aplece într-o parte atât de tare încât să se rupă cu totul de cealaltă; şi nu era de stat la-ndoială încotro se va apleca - pornirea lui naturală era mai dinainte indicată. Sângele apă nu se face. Prin urmare... prin urmare, şi la alegerea ta - pe care tu nu ţi-o explici, părându-ţi ceva fenomenal - trebuia să m-aştept, ca la un corolariu, ce se impunea: nu putea fi lăsat pe dinafară Delavrancea, când se pregătea darea lui Take afară; era absurd să fie Delavrancea expus primejdiei ereziei; Delavrancea trebuia închinat frumos şi pus între icoane, la loc sigur de apărare împotriva ispitei fiului lui Belzebut; - un aşa *ă-tout* nu se trece cu vederea într-o partidă de *ori-ori.*

Acuma (fiindcă trebuie să-ţi fac această confesiune), îţi spun că eu am cerut lui Take să mă înscrie printre ai lui, şi sper că cererea mea n-are să întâmpine vreo serioasă piedică. Neînsemnat cum sunt, înţeleg că la voi n-am ce căuta. Vouă, în formaţia actuală, nu vă trebuiesc oameni ca mine; şi omul nu trebuie să se vâre unde nu trebuieşte. Şi să nu mă compari cu tine. Tu faci stăruitor politică de atâta vreme; tu eşti o forţă personală prin talentul tău şi prin popularitatea ce ţi-ai cucerit-o cu talentul; forţa ta e cotată: dacă nu utilizarea, măcar neutralizarea ei este încă un mare câştig pentru un partid, mai ales în momente de fermentaţie supremă. Dar eu? Eu ce forţă am? Proprietate, nu; bogăţie, nu; relaţiuni de familie puternică, nu; talent, trecut politic, nu - Atunci?

Atunci, m-am gândit să mă duc la Take, să mă cufund în grămadă - în tramcar, acolo unde şi cum i se cade unei valori absolut neglijabile ca... - şi m-am dus cu dragă inimă. Sunt bătrân fireşte şi ştiu că de la vârsta mea-ncolo nu se mai reface o viaţă trăită; orice regret pentru vremea pierdută ar fi nu numai de prisos, dar şi *de mauvaise grâce.* Cariera unui om este o

indisolubilă căsătorie mistică: soțul nu poate beneficia, mai ales cătră declin, de corectivul divorțului; ba, orice plângere tardivă din parte-i ar fi gratuit ridiculă. Nu crede că-mi fac cumva iluziune că voi găsi acolo unde mă duc vreo strălucită compensare la adversitatea ce m-a bătut pân-acuma. Mă voi mulțumi cu foarte puțin. Acolo cea mai mică atențiune, o privire binevoitoare, o strângere de mână, dată nu în silă cu un singur deget fricos de mânjire la contactul plebeian, mă vor plăti de extrema nesocotire sub apăsarea căreia am îmbătrânit; o recunoaștere cât de platonică a unei mici calități, ce poate cu bunăvoință mi s-ar găsi şi mie, m-ar mângâia de umilirea ce am îndurat-o o viață-ntreagă întâmpinând mereu numai inventarierea amănunțită a marilor mele lipsuri şi cusururi.

Frate Barbule, eu cred că de când mă cunoşti n-ai dovedit la mine nici o clipă de vanitate; gândeşte-te bine şi vezi că afirmația mea nu este de tăgăduit. Dar între vanitate şi renunțare perpetuă la demnitate, între îngâmfare nelimitată şi desăvârşită supunere la nesocotire şi la despreț, sunt, mi se pare, destule trepte - multe. Când intru într-o casă, nu pretind să mi se dea la masă un anume loc în vază; mă mulțumesc şi la coada mesei să stau; căci, oriunde m-or pune, mai mic decât sunt n-am să fiu; ba, pot zice că mi-a plăcut oricând să stau mai departe de frunte şi să las pe alții a trece înainte: nepotrivirea cu un loc de onoare mi s-a părut totdeauna mai onorabilă când este în paguba persoanei decât când este în paguba locului. Dar daca nu mi-a plăcut deloc să mă vâr spre partea de sus a mesei, iarăşi nu pot primi să fiu trimis la bucătărie a linge talerele ca un nepoftit, numai ca să pot spune a doua zi celor de teapa mea că am avut cinstea să intru sub acoperământ de casă boierească. Şi asta, cred eu, e o dovadă că nu sufer de trista infirmitate a vanității.

Ei! mai ales astăzi, cum ați rămas voi absolut puri la voi, boierii sunt prea mulți şi prea strâmtă masa ca şi unul ca mine să încapă acolo unde n-a putut încăpea nici unul ca Take

Ionescu. Ştiu bine că la bucătărie s-ar găsi vreun locşor biet şi pentru mine printre domesticitate; dar deşi nepotul unui grec bucătar, la bucătărie mi-e greu să merg: e o deprindere care trebuie învățată de tânăr; la bătrânețe degeaba aş încerca să o învăț oricât aş fi convins de multiplele-i dulci foloase. Gândesc că Take, cum îl ştiu om bun, mă va pune la masa lui, bogată ori săracă, în cel din urmă loc din coadă, mă va pune însă la masă - între meseni.

Să sperăm oare că într-un viitor cele două mese se vor apropia una de alta? Înțelegi bine că daca, unindu-se, n-ar mai rămânea un scăunel pentru mine, n-aş fi chiar mâhnit; m-aş bucura din contra, stând pe afară în picioare, să văd iar prin geamurile luminate *a giorno* familia conservatoare (naştere, avere, merite, talente), şezând ca oamenii de omenie în frățească înțelegere la aceeaşi agapă sub acelaşi acoperământ.

Fiți sănătoşi tu şi ai tăi. Te doreşte mult şi te îmbrățişează,

al tău vechi,

Caragiale

7

[15 februarie (?) 1908]

După ce am expediat scrisoarea recomandată adineaori, de frică să nu-ți mai întârziez răspunsul, aşa de multă vreme datorit, mi-am adus aminte că nu te-am rugat a nu comunica rândurile mele niminui. Toate câte ți le spun între noi trebuie să rămână, afară fireşte de un singur om - singurul prietin căruia, fără pagubă nici pentru tine, nici pentru mine, ai putea să-i destăinuieşti scrisoarea mea - înțelegi cine e acela - Vlahuță.

Sper că în luna viitoare ne vom vedea - asta nu va să zică deloc că nu trebuie să-mi răspunzi la scrisoarea mea. Când ne vom revedea vom comenta îndelete împrejurările, de a căror

perspectivă tu, îmbrobodit peste ochi, nu-ți poți da seama. De ce nu sunt eu în locu-ți? Sau barem de ce nu am nici talentul, nici încrederea ta, a-ți face înțeles interesul tău suprem şi ca persoană privată şi ca om public. Dar... Dumnezeu să-ți dea gândul cel bun, atât de aproape de mintea omului - atât de departe de mintea ta - boule!

Fii sănătos! să ne vedem sănătoşi!

Al tău,

Car

Părăseşte clanul feudal. Lasă-te de castele medievale; leapădă-te de iunkerism. Dă-ți demisia din Cameră şi mergi numaidecât de te-nscrie în rândul întâi în viitoarea combinație ministerială! O lume întreagă are să te aclame când te-o vedea suind bărbăteşte la locul tău, încă o dată: boule!

8

13 februarie 1912

Noroc, sănătate, veselie, urează bătrânul prietin

Caragiale

Delavrancea
Bukarest

Către CELLA DELAVRANCEA

1

[Berlin 29 august 1907]

Să trăiești! Noroc să-ți dea Dumnezeu, că minte ți-a dat.

Caragiale

Vizat: Margo

Mademoiselle
Cellica Delavrancea
la moșia Goești prin gara Sârca
(linia Iași — Pașcani)
Jud. Iași, Rumänien

2

[Berlin, 4 ianuarie 1908]

Atâtea bucurii și triumfuri câte flori pe acest câmp!

Mademoiselle
Cellica Delavrancea
Premier Prix du Conservatorie de Paris
Pensionnat des Mesdemoiselles de Foss
Boulogne s/Seine pres Paris
3, rue du Pavillon, 3.
Frankreich

3

[Berlin, 1 ianuarie 1911]

1 9 11
La mulți ani cu sănătate, noroc şi veselie!
Phrynuli et familie

Rumănien
Mademoiselle Cella Delavrancea
(pour Yokohama et pour Gaspard)
str. Bălcescu 32
(fosta Primăverii)

4

Christos a-nviat!

Dragă Cellica, te pomenim şi te dorim — mult.
Fii sănătoasă şi veselă!
Dumnezeu cu tine!
Al tău credincios admirator
Caragiale

[Pe recto, fotografia autorului cu dedicația:]
â Cella Delavrancea
Caragiale
1911

Către ANGHEL DEMETRIESCU

1

[In jurul unor firicele îmbinate, de mărgăritărel şi de «nu mă uita», imprimate pe colţul din stânga, Caragiale a scris:]
Nem'oubliezpas, Țațodragă!!!

Dragă Angelo,

Mai întâi nu lipsesc a cerceta despre scumpa D-voastră sănătate, căci noi, de la mila puternicului Creator, ne aflăm, mersi, foarte bine — daca se poate numi cinevaşilea sănătos şi bine când se află cu familia în Ploieşti şi nu poate pleca nici spre nord, nici spre sud, nici spre est, nici spre west, şi nici p'intre ele, pentru căci cu 2 fr. şi 50 nu încape o familie în vagon.

Şi aşadar, ca să ne reparăm această dureroasă situaţie, care este mai mult decât încordată, ca să ne exprimăm astfel, şi pentru ca să nu zicem ceva mai mult, ne-am gândit la iubitul nostru Director, în speranţa că nu se va îndura să ne trateze cu clasicul „Urlasion!". Căci... mă întreb: ce ar însemna acest cuvânt într-o aşa ocaziune? nimic alt decât o crudă ironie! Dar nici lupii nu urlă vara, şi, după cum am mai avut onoarea să vă spun şi-ntr-o altă analoagă ocazie, eu mă mir de ce urlă şi iarna: blană au, lemne, slava Domnului! destule în pădure.

Să lăsăm însă lupii să urle şi noi să venim la *chestion.*

Țațo dragă, uite-te la floricica din capul scrisorii mele. O cunoşti această frumoasă floricică? Ce-ți spune ea? Ea îți spune: nu mă uita! *Ne m Oubliez pas,* țațo dragă, căci mă aflu într-o mare stenahorie — e greu viața, Domnule, — şi trimite-mi 150 de părinți de „pui de lei" la adresa:

Caragiale, Post-Restant, Ploiești.

Ce mă fac eu, țațo, la Ploieşti, numai cu 2 fr. şi 50? Gândeşte-te şi dumneata, țațo dragă, şi răspunde-mi o vorbă de mângâiere.

Şi alta nemaiavând ce scrie şi rugându-te să mă ierți de supărare, rămâi în aşteptarea dulcelui matale răspuns şi a părinților „puilor de lei".

Al tău până la moarte îndatorat prietin

Caragiale

Encore unefois, țațo dragă, *ne m'oubliezpas*!!!

Ploieşti, 14 august [1895?]

2

Dragă Țățico,

Aşa m-a apucat un alean la inimă că o împrejuranie familială mă forțează a nu fi desează la tine, încât crede-mă că merg agale, parcă ar fi să urmez pe Papa de la Roma, cu ale trei coroane puse una peste alta, la țintirim. Af! Plec chiar acuma pentru daraveri ale sorii-mii (sic!) la țară; mâine însă mă-ntorc şi sper să punem la cale pe poimâine ceva sistematic — cu sferchiuză.

Al tău până la moarte

Caragiale

Azi miercuri, 2/15 iulie [1897?]

Către DUMITRU G. DIMITRIU

1

Iubite Maestre[1],

Răspunde-mi daca poţi veni deseară la noi cu cucoana.

Aş avea să-ţi vorbesc ceva urgent în privinţa Sinaei.

Daca nu poţi, vin eu, deşi sunt cam răcit, pentru că nu încape întârziere.

Cu toată dragostea
al d-tale
Caragiale

2

[1905]

Din munţii mai micii Elveţii strigăm să se audă până la gurile Dunării, să trăiască cel mai mare maestru Maestro Metronomidi şi consoarta lui.

Caragialeştii

3

[1905]

O salutare din cea mai veche pivniţă oficială a Germaniei de sud.

Caragiale

4

[Berlin, 12 august 1905]

Maestrule, băiatule,

Iubitule! mi s-a făcut un dor de d-ta de-mi arde sufletul. Ah! de ce nu-mi poți trimite pe aripile vântului măcar un acord? Când? când o să te mai ascult, neprețuitule? Nu e zi, nu e seară în care să nu te pomenesc şi să nu chem, cu tot focul, în închipuirea mea minunatele d-tale producțiuni. Le voi mai simți vreodată în realitate? Mult te doreşte sufletul meu! Fiți sănătoşi!

Caragiale

Multe salutări din partea Didinei şi copiilor doamnei Margot.

An Herrn Doctor Paul Zarifopol
pentru Maestrul Dimitriu
Sinaia, Villa Albuletz, Rumănien

5

[Berlin, 1906]

Trăiască la mulți ani marele maestru Metronimidi-Dimitriu-Beethowenescu cu familia!

Hoch! Hoch! Hoch der Meister !!!

Caragiale

6

[Ostseebad TravemUnde,
1906, vara]

O caldă salutare, de lângă mare şi din atâta depărtare!

Caragialeştii toți

7

[Potsdam, 7 octombrie 1906]

Scumpe Maestro,

Cu mare dor, foarte mare, îți trimit o salutare călduroasă din fundul sufletului.

De la toți ai mei, frățeşti îmbrățişări pentru dna Dimitriu. Când?... Când o să te văz intrând pe uşa mea, să-mi luminezi casa şi să-mi întăreşti puterea de gândire? Spune-mi: când?

Al d-tale exclusiv admirator

Caragiale

Domnului Maestro D. Dimitriu
Bukarest, 94, str. Buzeşti
Rumänien

8

Berlin, marți, 6 noiembrie 1906

Iubite maestrule,

Ce să-ți mai adaog după rândurile de mai sus ale Didinei?

Cu toate astea, tot îți mai adaog că nu-ți poți închipui ce dor mi-e de d-ta şi cu ce dragoste te-aş întâmpina. Hotărăşte-te o dată şi dă-mi nespusa bucurie de a te vedea la Berlin. Ce bine am să te fac să petreci şi ce petrecere ar fi şi pe cocoanele noastre! Despre odihnă, mâncărică şi băuturică să n-ai grije. Vă adăpostim aici mai bine decât oriunde.

Haide! Zi o dată un da hotărât, şi porneşte cătră casa frățească. Vă aşteaptă aici o soră bună şi un frate bun cari din suflet vă doresc - ba încă nu numai un frate şi o soră, dar şi doi nepoți cari mereu şi-aduc aminte de *băiatul voluminos şi-nalt.*

Să nu ziceți nu, că m-ați nenorocit.

Credinciosul şi nestrămutatul d-tale admirator şi prietin

Nenea Iancu

Săru' mâna, madam Dimitriu!

9

Dragă Maestre,

Mai întâi vă urăm petrecere bună de sfintele sărbători: la mulți ani cu sănătate şi noroc şi cu toate cele dorite după pofta inimii! Apoi vă rugăm a ne scrie negreşit când poftiți la noi la Berlin, unde vă aşteptăm cu foarte mult dor şi cu nespusă nerăbdare. Spuneți-ne exact ziua şi ceasul plecării, ca să fie tot pregătit în regulă şi să vă ieşim înainte la gară. Mult a fost, puțin a rămas! Cu toate că nouă ni se par aste câteva zile până să ne revedem mai lungi decât toată vremea de când nu ne-am văzut. Noi gândim că n-aveți să petreceți urât la noi, ba chiar că o să petreceți, ca după vechiul obicei, binişor. Cât despre noi, fireşte că o să petrecem cum n-am mai petrecut de mult. Vă trimitem toți cele mai călduroase salutări şi, încă o dată, cu mare nerăbdare şi cu dor nespus aşteptăm răspunsul dv. nentârziat.

Al dv. vechi prietin şi frate,

Caragiale

[Berlin,] Duminică, 15/28 aprilie [1907]

Complimente junelui Dimitriu de la vechiul său profesor.

Adresa:
Wilmersdorf/Berlin,
Hohenzollern Platz 4.

Către DIRECTORUL GENERAL AL TEATRELOR

1

[martie 1885]

Domnule Director general,

Vă rog să-mi permiteți a lua din biblioteca Teatrului piesa mea *Roma învinsă,* pentru a trage o copie după dânsa; prin aceasta mă îndatorez a restitui textul original în zece zile.

Binevoiți a primi asigurarea profundului meu respect.

Al dv.,

Caragiale

D-sale

Dlui Director general al Teatrelor din România

2

[aprilie 1885]

Domnule Director general,

Vă rog respectuos a-mi acorda pentru trei zile să iau din biblioteca Teatrului Național piesa mea *D-ale carnavalului.* Textul original îl voi înapoia în termenul arătat.

Primiți, vă rog, asigurarea deosebitului meu respect.

Al dv. servitor,

I.L. Caragiale

D-sale

Dlui Director general al Teatrelor

3

[octombrie 1905]

Domnule Director general,

Deoarece ați binevoit a-mi comunica intenția ce aveți a juca în cursul anului 1905-906 şi din piesele mele trecute în repertoriul Teatrului Național *(Noapteafurtunoasă, Scrisoarea pierdută, D-ale carnavalului* şi *Năpasta),* vă rog, binevoiți a-mi acorda un avans asupra drepturilor de autor în sumă de 1 000 lei.

Binevoiți a primi, d-le director general, asigurarea perfectei mele stime.

Al dv. servitor,

I.L. Caragiale

D-sale

Dlui Director general al Teatrelor din România

Către DIRECŢIA ŞCOLII PRIMARE NR.1 DIN PLOIEŞTI

[1864]

Domnilor!

Creatorul mi-a graciat încă patru ani de viaţă materiale şi dv. în aceşti 4 ani aţi aşezat piatra fondamentale a întregei mele vieţi morale.

M-aş socoti şi mai mult chiar decât ingrat dacă împreună cu născătorii mei naturali nu aşi ama şi estima şi pre renăscătorii mei morali.

Domnilor! am trecut sub patronagiul şi instrucţiunea dv. acele 4 clase primare cu succesul ce vă este cunoscut.

Sunt decis împlinind dorinţa mea, a născătorilor mei şi datoria către patrie a urma calea învăţăturei.

Viu dar printr-aceasta a vă ruga că neconsiderând verice nemulţumiri veţi fi întâmpinat din parte-mi în timpul petrecerei mele de elev pe băncile şcoalei, să-mi liberaţi un certificat constatatoriu al succesului meu în menţionatele clase.

Acest certificat îmi va rennoi în toată viaţa mea, recunoştinţa mea către dv, şi-mi va aminti tinerii mei ani.

Primiţi respectabilii mei profesori, stima, recunoştinţa şi supunerea ce vă datorez şi voi datora şi păstra în toată viaţa

mea, în verice condiții o va așeza destinul, și-mi permiteți a mă subscri.

Al dv. prea devotat și supus elev,

I. Carageалli

On. Domni
M. Georgescu,
B. Dragoșescu,
Z. Antinescu
Profesori școalei primare din Plouesci

Către ALEXANDRU DOBROGEANU-GHEREA

Iubite Saşca, te înşeli crezându-mă absolut independent. În viaţa profesională, ca literat şi eu, cât ţine ciurul apă, oi fi; dar în viaţa politică nu sunt deloc: sunt absolut legat de cuvântul de onoare să nu fac un pas fără ordinul expres al Şefului Conservatorilor-democraţi. Dacă afacerea lui Christache ar fi rămas pe terenul Justiţiei, bucuros aş fi dat prietinului meu tot ajutorul în marginile slabelor mele puteri, cum făgăduisem; dar afacerea a trecut acuma pe terenul Politicei: pe chestia - Racowski s-a făcut (lucru, după părerea mea, greşit) agitaţie conservator-socialistă contra partidului conservator-democrat şi chiar personal contra lui Take Ionescu. Înţelegi dar că nu mai pot face nimica, fiind cum îţi spusei, legat, pe cuvântul de onoare, ca orb ascultător al Şefului nostru. - Rog prin aceasta şi pe fraţii Gherea şi Vlahuţă să nu pună cumva iscălitura mea pe vreun act public, precum cu dragoste îngăduisem *înainte* de agitaţia consevator-socialistă. *Ein Mann, ein Wort!*

Sunt al tău, cu părintească
dragoste, vechi prietin
Caragiale

Joi, 26 ian. / 8 febr. 1911

Complimente multe familiei tale.

Lui Al. Gherea
prin Vlahuţă

Către C. DOBROGEANU-GHEREA

1

[iulie 1896]

Dragă Costică,

Sunt tot în Tuşnad şi nu pot pleca înapoi neavând parale[1]. Îți propun dar o afacere pentru „Lumea nouă"[2]. Dacă gazeta voastră ar avea nevoie de un foileton (o novelă inedită) care să ție vreo patru-cinci numere, se înțelege cu iscălitura mea, atunci eu le-aş da-o pe la 15-16 septemvrie. În schimb voi mi-ați da 250 fr., pe cari mi i-ai trimete *îndată* aci, ca să pot plăti ce sunt dator şi pleca înapoi. Răspunde-mi, oricum, ca să ştiu ce să mai fac, să încerc în altă parte. La iarnă, vreau mai bine să colaborez aşa la diferite gazete şi numere literare, decât să-mi mai sparg capul cu „Epoca"[3] degeaba.

Aştept răspunsul tău îndată. Trebuie să-ți adaog că suma de mai sus o aşteptam de la Pauker[4], care mi-e dator şi care la trei scrisori ale mele nu vrea nici măcar să răspunză - o adevărată măgărie.

La întoarcere, daca vrei rămân o zi, două la Ploieşti împreună cu Şăineanu[5].

Despre petrecerea şi lucrurile de aici vom vorbi atunci - e interesant oarecum.

Complimente de la ai mei la ai tăi. În aşteptarea nerăbdătoare a răspunsului tău, te salut cu dragoste

Caragiale

P.S. Daca primeşti, mijlocul cel mai bun e mandat poştal. Nu te-ndoi un moment că novela mea nu va fi scrisă cu aceeaşi îngrijire pe care mi-o cunoşti.

Adresa mea:

Caragiale, Tuşnad (Ungaria) - (Rotheshaus)

2

Bucureşti,
Duminică, 22 iulie [1902]

Dragă Costache,

N-aş fi voit să amestec câtuşi de puţin în prieteşugul nostru daraveri băneşti, de unde în genere - ştiu din experienţă - rezultă turburarea prieteşugului; dar mi-este peste putinţă să nu o fac, şi am speranţa că, ori răspunzi afirmativ ori răspunzi negativ, sentimentele tale pentru mine nu se vor schimba, precum nu mi le voi schimba nici eu pe ale mele nici într-un caz, nici în celălalt.

Înţelegi tu destul de bine dintr-atâta; să viu dar la afacere; iată:

Eu am să iau *negreşit* la 15 octomvrie 900 de lei, partea rezervată mie de advocatul meu Disescu[1] din venitul meu. Aceasta ţi-o afirm ţie pe onoare; dar astfel de afirmaţie n-are valoare cu orice bancher. Unul care mă cunoaşte, acelaşi căruia fiindu-i dator i-am cedat de bunăvoie venitul meu când puteam face altfel, m-a purtat până ieri cu vorba. Era lucru hotărât că-mi va da suma sâmbătă dimineaţa; sâmbătă m-am dus la el

armat cu timbrul necesar; dar el plecase de vineri la Brașov. Acest onest bărbat este C. Pascu. Astfel dar am rămas așa. Toate încercările mele în alte părți n-au avut nici un rezultat.

Daca dar poți tu să mă faci a obține de undeva această sumă - trăgându-se se-nțelege dobânzile anticipat, și sunt dispus a da oricâtă dobândă aceste trei luni (15 octomvrie) - te rog fă-o cât mai curând fără să ai câtuși de puțin teama că te-aș amăgi sau te-aș lăsa în pârleală. Nu e vorba, o promisie față cu tine nu am ținut-o; îți sunt dator 120 de lei; dar știi bine că n-am avut; iar cât despre termenul de 15 octomvrie sunt acuma sigur când promit. Încă o dată afirm pe onoare că la acest termen voi fi încasat deja prin advocatul meu suma de care e vorba. Eu crez că nu e nevoie să-ți mai descriu starea de lipsă[2] în care mă aflu, mai ales de când au plecat de aici toți, și sper că daca poți o să-mi faci fără să te superi acest enorm serviciu, o să mă scapi de focul Bucureștilor, să merg câteva zile la țară ca să-mi reiau cumpătul necesar pentru a duce mai departe greutățile vieții. - Deocamdată sunt oarecum asigurat pentru la toamnă în contra lipsei totale prin faptul că m-am angajat să dau lecții la Liceul Sf. George[3] cu 300 lei pe lună.

Dacă iarăși, nu poți, nu-ți vei schimba, sunt sigur, întru nimic prieteșugul tău către mine.

În orice caz, te rog foarte mult răspunde-mi cât poți mai iute, ca să-mi văz mai degrabă visul cu ochii și consideră-mă, măcar că te importunez cu astfel de cereri,

al tău prietin oricând din toată inima

I.L. Caragiale

Adresa mea precisă: strada Polonă 96

P.S. Te mai gândești la revistă? se apropie timpul.

3

Berlin-Wilmersdorf, Preussischestr. 10
Miercuri, 27 iulie/9 aug. 1905

Frate Costică,

De două săptămâni îţi compuneam o lungă scrisoare sentimentală, în care să-ţi spun multe şi mărunte şi să-mi potolesc dorul ce mă apucase de tine şi de voi toţi. Ieri mă aşezasem să ţi-o copiez pe curat, ca să mă prezint cât se poate mai convenabil, ca un modest autor burghez ce sunt, în faţa unui aspru critic social-democrat ca tine. Când colo, nu apucasem să scriu câteva rânduri şi primesc una după alta două scrisori (una de la Matei[1] şi alta de la o vară a mea), în cari mi se anunţă că nenorocita de soră-mea[2] a intrat în faza finală a boalei. A fost supusă unei puncţiuni pentru extragerea apei, care o sufoca, şi acuma, foarte redusă de puteri, simte dureri îngrozitoare, cari îi ajung până la inimă. Doctorii, cari au înţepat-o, Leonte şi Drugescu, spun că o lună, cel mult două, poate să o mai ducă - mai depărtată remisiune nu este de sperat. Înţelegi în ce dispoziţie de spirit m-au pus aceste frumoase veşti, mai cu seamă cum deocamdată n-am cu [ce] să mă mişc de-aici. Amânând prin urmare pentru două-trei zile scrisoarea proiectată, îţi scriu acum pe asta într-un scop interesat. Fac o nepoliteţă că prima scrisoare mai lungă ce-ţi trimit să fie pentru interesele şi afacerile mele; dar, iartă-mă, n-am ce face, altuia decât ţie n-am cui mă mai adresa. Două rugăminţi am să-ţi fac; iată:

1-a. Tu trebuie să-ţi aduci aminte că eu am nişte schiţe glumeţe asupra unui tip de pedagog transilvănean „Rostoganu". Mi se pare că m-ai auzit tu citind una din ele la Ploieşti într-o conferenţă. Aş putea să adaug la ele încă un număr de inedite şi să fac un volum frumuşel. Crez că ar avea oarecari sorţi de

succes o aşa publicație. Nu cumva poți tu, aşa în grabă, să găseşti un editor, adică pe Socec, căci altul nu există: măcar 1 000 de lei să-mi dea pe o ediție de 3-5 000 exemplare. Cu acea sumă m-aş putea întoarce provizoriu în țară, unde am de luat bani pe la sfârşitul lui septembre - şi aş aştepta evenimentele. Mi-e foarte greu (înțelegi bine) s-o las pe soră-mea să se sfârşească pe mâini străine. Oricât ar fi de penibile pentru mine suferința şi moartea ei, totuşi cu ce aş putea-o eu ajuta, decât moral cu asistența mea? şi cu nimic n-aş folosi-o, dacă aş neglija interesele materiale. Ea este condamnată. Eu n-o pot salva; şi este vorba aci de oarecare avere, din care cea mai mare parte, după chiar voința sorii-mi, trebuie să revie copiilor mei.

2-a rugăminte. Daca cunoşti pe cineva la Casa Şcoalelor de la Ministerul Cultelor, rogu-te fă-ți pomană cu mine şi întreabă pe domnul G. Stănescu subadministratorul, care ține locul lui Christu Negoescu, în congediu, ori întreabă pe domnul contabil de acolo, cine o fi, ce s-a făcut cu nenorocita afacere a lui Caragiale. De 15 săptămâni aştept: scriu, depeşez cu răspuns plătit, şi dlui ministru şi impiegaților, şi nimini, nimini nu se-ndură să-mi dea o vorbă de răspuns. Parcă scriu în lună, nu pe pământ. Ciudată purtare! Aşa se tratează la noi cine nu e politic temut, şi mai ales cine e un literat prost ca mine! fiecare după merit!

La 10 scrisori recomandate şi la 12 depeşi cu răspuns plătit nici un răspuns. Ba da, am primit unul, acu două săptămâni, de la d. Dutzescu, cumnatu-meu, inspectorul Cercurilor Culturale. Iată-l, telegrafic:

„Săptămâna viitoare primești banii".

Am aşteptat... Aş! era o farsă... Acea faimoasă săptămână viitoare a trecut de mult, şi nimica. Am depeşat dlui Stănescu subadministratorul cu răspuns plătit 20 cuvinte de opt zile. D-sa n-a binevoit să-mi răspunză. De la d. ministru - tot atâta.

I-am depeşat iar dlui Stănescu acu patru zile, rugându-l să-mi dea răspunsul atât de dorit (şi plătit). Acelaşi rezultat nul.

Adevărată bătaie de joc!

Şi când ai şti că, fără să solicit, mi s-a propus de d. ministru Vlădescu[3], amicul meu, prin d. inspector Dutzescu, cumnatul meu, aceşti bani, ca o încurajare ca să mai fac ceva pentru teatrul românesc! Aflându-mă în ţară, după ce cheltuisem aproape 2 500 lei cu alergăturile pentru soră-mea - mi-a surâs combinaţia şi am acceptat-o. M-am gândit că n-ar fi mare ruşine: n-ar fi acesta primul, nici ultimul hatâr ce se face în ţara noastră, dându-mi-se o gratificaţie de 3 000 lei pentru o piesă nouă[4], cu care nu ştiu dacă voi câştiga măcar tot atâta la teatru. Şi în loc să mă gândesc a-mi menaja alte mijloace până la septembre, când am să-ncasez parale din ale mele, m-am bizuit pe promisia solemnă a amicului Vlădescu, aşa că acuma, în vreme de vară, când toată lumea lipseşte din Bucureşti, şi n-am cui mai mă adresa, am rămas aci străin fără un gologan. Frumoasă farsă!

Rogu-te prin urmare, dacă poţi tu, luminează-mă cum stă această afacere şi depeşează-mi tu măcar o vorbă, să ştiu la ce să m-aştept. Afacerea e, cum ţi-am spus, la Casa Şcoalelor la d. subadministrator Stănescu, care pare-mi-se îmi vrea tot răul posibil.

Încă o dată, sper că o să mă ierţi că prima mea scrisoare mai lungă este exclusiv consacrată grijilor şi intereselor mele. Trebuia să-ţi scriu în grabă. Scrisoarea începută, independentă de asta, urmez a o copia şi sper că peste trei-patru zile să ţi-o pot expedia.

Cu toată dragostea frăţească, al tău

Caragiale

Complimente la toţi ai tăi. Lui Paul[5] îi scriu odată cu ţie săptămâna asta.

A! am uitat să-ți spun că această farsă a fost completată printr-o scrisoare foarte veselă a dlui inspector Dutzescu. Iată ce-mi scrie textual:

„Confirm telegrama de vineri 15/28 iulie cu cuprinsul următor: *Săptămâna viitoare primeşti banii.*

Dl şi amicul meu Ghiță Stănescu, subadministrator al Casei Şcoalelor şi rudă cu ministrul, mi-a spus textual:

- Alaltăieri, miercuri (13/26 iulie), înainte de a pleca ministrul, fiind la el acasă, mi-a dat hârtia lui Caragiale şi mi-a spus să i-o prezint imediat când se-ntoarce, ca să-i trimitem banii lui cumnatu-tău.

- Vorba e, dragă Ghiță, când se-ntoarce? zic eu (adică d. Dutzescu).

- Sâmbătă (16/29 iulie), iar eu (adică Stănescu) mă duc duminică la el acasă să-mi iscălească şi alte hârtii împreună cu a lui Caragiale.

- Dar n-ai s-o uiți pe a lui Caragiale?

- Se poate?

- Pot să-i dau de veste?

- Spune-i că săptămâna viitoare primeşte banii.

- Să trăieşti! zic eu (adică d. Dutzescu).

- Noroc! zice el (adică d. Stănescu)."

Apoi d. Dutzescu adaogă:

„Am dat fuga la L'Independance şi ți-am depeşat."

Poftim lume civilizată!

A propos. Nu cumva îl cunoşti binişor pe Vlădescu? Ce ruşine ar fi să-i vorbeşti în favoarea mea? Ai? Ce zici tu? Că eu nu mai ştiu, pe onoarea mea, ce să mai zic.

Al tău

Car

4

Berlin-Wilmersdorf, sâmbătă,
30 iul./12 aug. 1905

Dragă Costică,

(Neplăcuta mea scrisoare de alaltăeri, în care nu-ți vorbesc decât de proastele mele afaceri, nu o pun la socoteală; şi de aceea, fără să aştept un răspuns la ea, mă grăbesc a ți-o trimite pe aceasta, întârziată ştii din ce cauze.)

Îmi place să crez că profiți de situația comodă în care se află amicul meu Nicolae II, ca să ți-o aranjezi pe a ta aşa, încât la iarnă, dacă nu şi mai degrab, să poți veni fără grije aici la Berlin, unde împreună cu copiii tăi şi cu un bun prietin (poate cel mai bun - măcar dintre prietinii daco-români) să faci o cură pentru nervii tăi saturați de necurățenia orientală. Trebuie să te aeriseşti, să te dezmorțeşti, să te dezrugineşti făcând şi un altfel de sport decât sportul îndeplinirii datoriei pe un teren atât de ingrat, în mijlocul unei lumi, pe care, oricât de optimist ai fi, e vreme să-ncepi a o cunoaşte, în sânul unei societăți umane pentru care - te-i fi convins, în sfârşit, de vorbele mele - e atâta de necunoscută noțiunea „datorie umană".

Ştiu cu câtă pasiune ții la acest sport umanitar şi social; de aceea, n-aş fi în stare să fac glume cu tine asupra acestui punct, şi mă grăbesc a-ți declara (eu, omul incapabil de orice alt sport decât al contemplațiunii) că din toate punctele de privire consider sportul tău ca singurul (după al meu) demn de un om întreg la suflet: fireşte că e mai demn pentru un bărbat să se mişte şi să se trudească pentru binele şi progresul omenirii, decât pentru progresul pulpelor şi brațelor sale, să-şi bată capul cu un scop mare şi nobil, decât să-şi bată labele, fără de nici unul. Însă, dragă Costică, sport şi sport: toate sunt bune când au, cum trebuie, o metodă; şi cine le face exclusiv şi abuziv, mai ales pe un teren şi într-un mediu ingrate, cum îți spun mai sus, se poate expune la perturbări şi accidente nervoase. Prin

întindere continuă fără sistemă, vrând să sporeşti peste măsură elasticitatea unui fir, i-o poți compromite: ori se rupe firul, ori, în cazul cel mai bun, dispare elasticitatea, rămânând firul întins, fără să se mai poată-ntoarce la loc în starea normală.

Iată ce crez eu. Şi mai crez, iarăşi, că altruismul, ca să fie în adevăr efectiv, nu trebuie să însemneze anihilarea absolută a egoismului, ci conciliarea bine echilibrată cu acesta. Să nu zici repede că astea sunt numai vorbe goale şi jocuri de cuvinte fără fond. Ai răbdare... Cum poate cineva concepe ideea de datorie față cu lumea prin negațiunea aceleiaşi datorii față cu sine însuşi, care este şi el o parte a lumii, parte demnă de atenție cu atât mai mult cu cât ea are mai multă atenție pentru necazurile altora, supusă şi ea aceloraşi dezastre, doritoare şi ea de aceleaşi delicii? - Un suflet întreg, tocmai printr-un fel de egoism delicat şi iperiritabil, devine altruist: îi este milă de durerile altora şi vrea, cu paguba lui, să le liniştească, şi doreşte să facă bine altora, chiar sacrificând binele lui; fiindcă acele dureri ale altora sunt supărătoare pentru simțirea lui, îi turbură binele lui. El trebuie să-şi ştirbească binele lui pentru al altora, vrând tocmai să şi-l asigure pentru partea care-i mai poate rămânea: își împlineşte o datorie către sine, îndeplinind alta către ceilalți. Când văd o nedreptate care personal nu m-atinge deloc, pentru ce mă revolt şi caut s-o reprim şi să-i împiedic recidiva? Pentru că este pentru mine o ofensă intolerabilă, care trebuie reparată: îmi tulbură liniştea pe care trebuie să mi-o recapăt. Mă simț dator către nedreptăți, simțindu-mă dator către mine însumi. Aşa crede şi bunul nostru vechi amic Don Quixotte, care poate nu este un tip atât de neînțeles, şi încă şi mai puțin de ridicul, cum gândesc toți cei de seama burtosului său scutier.

Ne cunoaştem cam de mult, iubite Costică; ai avut destulă vreme să-nțelegi cât de puțin aş fi în stare să rănesc pe cineva în credințele şi pasiunile lui, când le văz nobile şi le ştiu sincere şi oneste. Mai cu seamă pe tine, unul dintre foarte rarii oameni (ca să nu zic chiar singurul) pe cari i-am întâlnit la noi,

având onestă şi sinceră credinţă - cum aş putea să te rănesc? Dacă glumesc câteodată, crez că-nţelegi că nu glumesc asupra credinţei, ci asupra falşilor credincioşi, a căror carieră publică de mult ţi-am prorocit-o. Ai înţeles, sper, câtă dreptate am avut eu când ţi-am spus odată-n glumă, că tu ai făcut în România mulţi socialişti şi n-ai putut păstra nici unul; şi singur pe mine nu m-ai putut face socialist, şi eu singur ţi-am rămas şi-ţi voi rămânea - cu toate că tu mă consideri „burghez, reacţionar" şcl. - toate... nişte invective socialiste, pe cari un anarhist ca mine nici nu le ia în seamă.

Prin urmare, reviu: altruist fii cât pofteşti, asta e bine şi frumos; păstrează însă un fond de egoism: îngrijeşte puţin şi de tine; vino într-o atmosferă curată să-ţi reîmprospătezi forţele trupeşti şi sufleteşti, pe cari destul şi peste măsură le-ai frământat atâta vreme - o viaţă de om! Câtva timp petrecând aici cu toţi ai tăi, sunt perfect convins că ţi-ar face mare bine... Dar încă mie? Poate că aici, alături cu tine, aş da literaturii ceva mai bun şi mai de valoare decât se poate socoti după fleacurile ce i-am dat până acuma. Când să te aştept. Spune...

Şi acum, să trecem la câteva divagaţiuni politice de actualitate.

Ei, domnule legalist! aşa e că teoriile noastre anarhiste nu sunt aşa de absurde cum ziceţi dv.? Aşa e că, odată ş-odată, când voi legaliştii de toate soiurile, aţi încurcat lumea şi n-o mai puteţi descurca, tot noi, anarhiştii, trebuie să aruncăm câteva bomboane cu surprize, ca să mai îndulcim situaţia? Îţi place cum d. conte Lew Tolstoi îndeamnă pe Bratuşca Nicolae să împartă pământuri la ţărani? Înţelegi la ce tinde ingenioasa propunere a dlui conte. Ţi-am spus eu odată şi despre dumnealui ce om de treabă e! Ţii minte? - Apoi, de! N-ar merita d. contele o mică petrecere boborană la Yasnaia-Poliana? - o vizită entuziastă a vreo câteva mii de mujici beţi muscăleşte, cu parul, cu securea şi cu masalaua, să-nceapă de acolo realizarea visului politic al nobilului apostol neochristian? -

parcelarea teritoriului împărăției, spre încheierea definitivă a chestiunii rusești.

Ascultați-mă și pe mine, domnilor legaliști. Dv. trebuie odată să considerați partea absolut morală a anarhismului. O, Doamne, e un lucru atât de simplu!

Cum? un tiran, cu o bandă de haiduci și arhi-haiduci, cu câteva cete de canalii polițienești și soldățești și de gâzi, fiare nesățioase de crime și sângiuri, poate pe vecie amăgi, umili și batjocori, tortura și teroriza o lume întreagă, tâmpită de atâtea suferințe, oarbă de bezna ignoranței, și cineva din mijlocul acestei nenorocite lumi, putând împiedica continuarea oprobriului și infamiei și crimei, să ezite de a-și împlini această datorie, când și-o înțelege? Dar ideea de justiție, sentimentul de milă și de rușinea aproapelui, nu sunt înnăscute, sau cel puține inerente spiritului uman, având adânci rădăcini în teama de a i se face și lui însuși ceea ce simte că nu e bine și just să i se facă semenului? ... Nu există deci, întemeiată așa de bine, o solidaritate umană latentă? Cum? tu, tiran, rupi această solidaritate, și eu să consfințesc ca orice brută unealtă a ta, ca orice infam cointeresat al crimelor tale, această răzvrătire a ta contra umanității? Să stau nepăsător, când pot să-ți dovedesc că solidaritatea umană poate deveni patentă prin voința mea? când pot să te astâmpăr și să te îngenunchi, să te pedepsesc pentru faptele îndeplinite, și să te-mpiedic a-ți urma atentatele?

Să mă ierți! asta nu se poate.

Răzvrătirea ta o numești drept, și sancțiunea acestuia care este? - e forța brutală, ce o deții prin lașitatea acelora cari rabdă ofensa și provocarea ta, și nu se simt încă așa de ofensați de ele cum mă simț eu. Ei bine, eu - care le simț mai mult decât toți, căci le simț și pentru mine și pentru toți, așa de adânc, încât au ajuns să-mi facă viața insuportabilă, eu îți zic:

Tu ești, față cu omenirea, un trădător răzvrătit, un uzurpator, cu atât mai condamnabil, cu cât împrejurările te puseseră mai sus, păstrător al ordinii publice; tu singur te-ai pus afară din legea omenirii. Tu nu mai ești un om, nu mai

eşti membru al umanităţii. Eşti o fiară ascunsă într-o vizuină sus-pusă, de unde ameninţi să sfâşii pe cine se urcă blând până la tine. Eu mă simţ dator a mă sui să te caut în vizuina ta. Tu eşti idra, eu sunt Ercul. Sunt dator să curăţ lumea de tine. Poftim! primeşte bomba! Şi altul să-ţi vie în loc, mai am destule şi pentru acela şi pentru urmaşii lui. De armistiţiu să nu mai vorbim. Până când tu nu vei cere pacea în genunchi, n-o capeţi, şi, până atunci, nu te aştepta să fiu mai puţin implacabil ca tine. Sunt sigur că tu ai să osteneşti întâi şi nu eu, care sunt toţi şi nimini. Şi când vei osteni, vai de tine, de seminţia şi de banda ta. În scurtă vreme veţi plăti cu prisos toate crimele seculare: straşnică pilduire, să se-nfioreze lumea îndepărtatului viitor ca de o groaznică povestire mitologică!

Până la răfuirea completă, teroare contra teroarii! bomba contra tunului! revolver, pumnal, otravă, contra suliţei; glonţului şi temniţei! şi-n curând flacările din sute şi mii de părţi să s-aprinză spre purificare, şi prin suferinţe de câteva clipe să facă dreptate cu prisos agonizării de veacuri a unei lumi întregi - restabilind prin cutremur echilibrul şi prin groază liniştea.

Ştiu că ai să zâmbeşti de aceste nimicuri, pe cari le vei numi: declamaţii deşarte â la Caţavencu. Tu eşti acuma absorbit de dezbaterile placide ale Costicuţiei ruseşti. Eu ştiu ce vreţi voi! vreţi să evitaţi ce vă prorocesc eu, împăcând capra cu varza. Nu se mai poate! Şi, ca să vezi că puţin îmi pasă dacă mă taxezi de Caţavencu, iată-ţi aduc, ca şi el, un celebru citat clasic *ă propos* de revoluţiuni:

„Lorsqu 'une reforme est devenue necessaire et que le moment de l'accomplir est arrive, rien ne l'empeche et tout la sert. Heureux alors les hommes s'ils savaient s'entendre, si les uns cedaient ce qu 'ils ont de trop, si les autres se contentaient de ce qui leur manque; les revolutions se feraient ă l'amiable, et lhistorien n 'aurait ă rappeler ni exces ni malheurs; il n 'aurait qu a *montrer lhumanite rendue plus sage, plus libre et plus fortunee. Mais jusqu 'ici les annales des peuples n 'offrent aucun exemple de cette*

prudence dans les sacrifices: ceux qui devraient les faire les refusent; ceux qui les desirent les imposent, et le bien s 'opere comme le mal, par le moyen et avec la violence de l'usurpation. Il n'y a guere eu encore d'autre souverain que la force!"

Dar este momentul să părăsim aceste înalte chestiuni, şi, ca să terminăm, să vorbim puțin şi despre mai neînsemnate lucruri.

Ți-am spus că biata soră-mea este condamnată şi că eu trebuie să fac ce-oi face să viu, atât de mila ei cât şi de interesul meu, a împlini trista datorie de a o asista până la sfârşit. Să vedem cum se rezolvă afacerea mea la minister. Deoarece nu pot lăsa atât de îndelung familia mea aici - e foarte probabil că dacă domnii aceia îmi trimit banii făgăduiți, voi veni cu toți ai mei în țară la Sinaia. Aşadar, nu ar fi imposibil ca de azi în câteva zile (dacă nu-ți pare rău) să ciocnim un pahar din pelinul tău, despre a cărui celebritate a ajuns vestea până în Wilmersdorf. Numai, de celebru ce e, să nu mă pomenesc că până la sosirea mea devine o simplă legendă. Rogu-te dar, ca să nu treacă şi pelinul tău cu desăvârşire în domeniul mitologiei, ascunde la loc sigur şi pentru amicul tău câteva probe din acest nectar vrednic de zeii iluştrilor străbuni ai mei şi ai ginerelui tău.

Când voi fi în stare a veni, lucru ce-l doresc a se-ndeplini cât mai degrabă, îți mai scriu. Până atunci, dragă Costică, fii băiat de treabă şi scrie-mi şi tu câteva rânduri recomandate, şi mai recomandabile decât o simplă exclamație entuziastă asupra portretelor demnei familii gorjene. Să trăiască Boborul şi Costicuția! Foarte bine! Dar să trăim şi noi! Noi nu suntem din bobor? Nu ținem şi noi la Costicuție? Noi de ce să ne prăpădim?

Multe complimente la toți ai tăi de la toți ai mei.

Aşteptând răspunsul tău, te-mbrățişez cu drag şi dor,

al tău frate

Caragiale

5

Berlin W., Joi, 11/24 aug. [1905]

Frate Costică,

Nu ştiu cum să-ţi mulţumesc de câtă bunăvoinţă mi-ai arătat şi de câtă osteneală ţi-ai dat pentru afacerea mea, care, fără tine, nu s-ar fi aranjat nici poate cu bugetul 1906-1907. Voi fi vreodată în stare să-ţi răsplătesc atâta dragoste? Voi încerca; dacă dragostea numai cu dragoste se plăteşte, am toată speranţa că nu vei rămânea în pagubă.

Aştept mâine, vineri, banii şi imediat pornim - „democratic". În privinţa acestei recomandaţiuni, ne vom explica. Am onoarea să-ţi spui că încă nu mă cunoşti şi încă nu cunoşti Daco-România. Mai întâi, tu ştii că eu nu sunt democrat, şi al doilea trebuie să fi învăţat până acuma că, la noi şi ai noştri, aristocraţii umblă cu a II-a şi a III-a şi democraţii cu I. Ei! dacă aş fi avut şi eu norocul să fiu democrat, aş veni măcar cu un tren de lux, dacă nu chiar cu un tren expres, ca amicul meu Costică Stoicescu, „democratul" d-tale.

Cu o zi înainte de plecare, îţi depeşez clar în ce seară trec prin Ploieşti. Dacă s-ar întâmpla să fii acolo, n-ar fi rău să aştepţi. Eu voi fi în vagonul direct Berlin-Bucureşti. Am putea schimba, până la o mai îndelungată întrevedere, câteva vorbe. Aveam de gând întâi să viu prin Predeal cu trenul de Arad: să las familia la Sinaia şi eu să trec seara spre Bucureşti; dar acuma, în toiul sărbătorilor, mi-e teamă că nu se mai găseşte la otelurile mici nici un loc. Aşadar, rămâne să merg direct la Bucureşti, şi apoi, văzând şi făcând. Când mă gândesc ce m-aşteaptă acolo, m-apucă groaza. Dar dacă trebuie, n-am ce face.

Mă prinde multă mirare că de aproape o lună n-am primit de la Urechia nici o ştire - deşi mi-era dator răspuns la o scrisoare şi vreo patru cărţi poştale. De la Paul nici nu mă aşteptam să-mi răspunză, căci el ştia că din moment în moment trebuie să viu acolo. Asemenea, de la Dimitriu nici o vorbă. Mă tot gândesc nu cumva voi fi supărat cu ceva pe Dimitriu şi pe Ureche, fără să-mi dau seama.

Complimente călduroase la toți ai voștri de la toți ai noștri.

Îți mulțumesc încă o dată din tot sufletul de tot ce-ai făcut pentru mine și aștept cu nerăbdare momentul când să te îmbrățișez ca pe un bun frate.

Mult îndatorat, al tău,

Caragiale

6

Wilmersdorf bei Berlin, 30 ianuarie 1906

Un saluto romano! Evviva Galibardi! A rivederla *(sic!)!*

Car

[Pe fața c.p., vedere din Roma: *Piazza e Basilica di S. Pietro in Vaticano:]*

La *(sic!)* prego scrivermi da Dresden.

7

Wilmersdorf bei Berlin, 4 febr. 1906

Dragă Costică, am ajuns cu bine acasă, unde am găsit toate bune. Mi-aduc aminte cu mare plăcere de cele câteva ceasuri, pe cari le-am petrecutără împreună, și pe cari desigur nu le voi mai uita. Sper să ne vedem iar mai degrab decât crezi tu. Nu cumva să pleci încoace fără să mă anunți prealabil la timp (să nu [ne] încrucișăm pe drum!).

Multe complimente la ai tăi. Cu multă dragoste te salut din depărtare. Mă gândesc întruna la cauza economică și rămân al tău vechi,

Caragiale

Nevastă-mea te salută și pare foarte mulțumită că m-am distrat departe de ea câteva ore. Fată bună.

[Pe *fața c.p.* ilustrată în culori, reprezentând *Madona Sixtină* a lui Rafael, din Dresda:]

… una cosa rarissimo veramente e singolare!

8

Lipsca, marți, 3 apr. st.n. [1906]

Dragă Costică, am primit depeşa ta din Ploieşti, azi, marţi dimineaţa, aici la Lipsca, transmisă din Berlin, de unde îţi telegrafiasem ieri, luni. Eram acolo pentru două-trei ceasuri, să mai văz ce e pe acasă, unde găsii totul în regulă. Seara m-am întors la opt în Lipsca, unde iarăşi, slava Domnului! i-am găsit pe toţi, şi pe ai voştri şi pe ai mei, cum îi lăsasem dimineaţa, foarte bine, petrecând nebuneşte, ca toţi oamenii cuminţi.

Ba, ceva mai mult, daca se poate ceva mai mult peste foarte bine. Domnul Doctor Universae Medicinae a fost adineaori aici de a dezlegat pe junele Păvăluţică, pardon, la buric; pentru ultima oară l-a spălat şi l-a legat uşor; după care, savantul om a declarat solemn că numitul tânăr este, din toate punctele de vedere, apt să presteze patriei braţul său şi anume în Găvălărie, mă rog! Atunci mai sus-menţionatul june a început să chiuie de bucurie, reclamându-şi foarte imperios, ca orice bravă catană, raţiunea lui de băuturică. Satisfăcut la moment de către devotata-i vivandieră, s-a culcat sub umbra drapelului şi acuma doarme mândru pe laurii lui. Trăiască apărătorul Patriei Sale! *Vivat, crescat, floreat* daco-romanul! Dar aproposito de patria dacoromană - ce am auzit?! Dumneavoastră sunteţi pe acolo în toiul unei supreme revoluţiuni! Bravo! mă bucur. Frumos! Sublim!! Jos străinismul! Sus limba Rromână!!! Incai, dacă o vorbim şi scriem mai mult sau mai puţin deplorabil, cel puţin, în contra vitregilor înstrăinaţi, cari n-o ştiu deloc, s-o apărăm mai puţin sau mai mult - ridicul. O eterne Moft Rrromân, immortal Phoenix!

După depeşa ta, înţeleg că Paul va pleca din Ploieşti încoace pe vineri ori sâmbătă. Daca, înainte de plecarea lui de acolo, apucă această scrisoare a mea, îl rog să-mi depeşeze aici în Lipsca *îndată* pe ce drum are să apuce. Aş dori să-l întâmpin

la Viena, unde să petrecem câteva ceasuri împreună - de-om avea, mai ales, noroc de vreme bună.

Spre mai bună înțelegere să-mi depeşeze:

1. clar, ziua şi ceasul plecării (cu o zi înainte) şi

2. calea pe care apucă, prin Arad ori Koloszvar.

Mă va găsi în gara Staatsbahn-Wien.

Ar fi foarte cuminte dacă ar pleca din Ploieşti în modul următor:

Vineri după-amiazi din Ploieşti la orele 5.4

Vineri seara la Braşov sosire orele 9.18

„ „ de la „ plecare „ 10.26

Sâmbătă dim. (prin Arad) sosire Budapesta orele 7.50

„ d.a. „ Viena Stbhf. „ 1.50

Ne-ar rămânea, până seara, la 9.15, destulă vreme de plimbare. Seara sâmbăta am pleca prin Dresda cu vagon lit, şi a doua zi dim. la 9 am fi la Leipzig.

Acuma, dacă ai tu puțină imaginație poetică, fă-ți idee ce petrecere ar fi pentru subsemnatul tău amic, să se pomenească la Staatsbahnhof în Viena şi cu tine!!!! Juhe!!!! Reflectează puțin, aibi un moment de nebuneală, după atâta cumințenie, şi acordă această mare bucurie aceluia care te sărută frăţeşte din depărtare.

Caragiale

De la toți la toți călduroase complimente.

P.S. - Să nu uit a întrebuința toate mijloacele de corupțiune: pe aici şi pe la Berlin, în toată Germania nordică în fine, e o vreme cum nu se poate închipui. Trebuie un talent poetic, ca al lui Vlahuță, **daca nu ca al Smarei,** care să ridice imnuri la cer, demne de aşa strălucită apariție a Fruhlingului. Acu să vezi măreția Nordului. O Apollo, de ce mi-ai refuzat darul sublimei poezii lirice! Nu-i vorba mi-a dat alt dar - al...

An I. Hwg. Herrn Doktor
Paul Zarifopol bei Herrn
C. Dobrogeanu-Gherea

9

[iunie 1906]

Dragă Costică, scriu o piesă[1] într-adins să-ți placă ție: artă cu tendență, de hatârul tău, şi artă pentru artă de hatârul ei. Vrei să m-ajuți s-o fac cât mai bine? - Vino şi tu pe aici. Într-o lună şi jumătate ne întoarcem cu piesa gata la Bucureşti. Te rog nu zice nu, şi dacă ai nevoie de guvernantă pe drum, depeşează laconic, ca străbunul meu Leonidas Spartiatul: „Vino de mă ia!" şi imediat mă execut. Aştept negreşit o vorbă bună. Fiți toți sănătoşi.

Al tău frate,

Caragiale

După atâta fiertură cu Expoziția şi cu Manevrele Regale, cred că ai şi tu dreptul la un congediu de recreațiune.

10

Saalburg, 4 sept. 1906

[Pe *fața c.p.* ilustrate, înfățişând statuia lui Antoninus Pius, din Salsburg:]

Saltă, Române, plin de mândrie!

M.C. Rostoganul

11

[Berlin, 12 septembrie 1906]

Dragii mei,

Se vede că momentele de glorie națională în care vă proslăviți v-au făcut să mă uitați cu desăvârşire. Altfel nu-mi explic deloc tăcerea voastră adâncă de atâta vreme. Doresc să am ştiri de la voi şi bune mai ales. Ce faceți? cum petreceți? Eu din cauze pe care vi le voi arăta prin viu grai (belele familiale, foarte familiare, şi familia nevesti-mi), am petrecut destul de

prost vara asta: toată vara mi-am pierdut-o zadarnic având musafire; nu mi s-a ales de petrecere nimica. Când vine familia Zarifopolu? Când familia Gherea? Daca mai întârziați mult, scrieți-mi. Eu viu peste câteva zile în țară. Am treabă. Aş fi bucuros să vă văz pe toți la Sinaia. Dacă n-aveam piedicele ştiute, aş fi venit pentru o lună cu toți ai mei; dar atâta m-a deranjat şi costat musafirlâcul, care nu ştiu când s-o isprăvi, încât nu mai îmi dă mâna să mă mişc cu tot neamul. Cu toată dragostea vă sărut pe toți dorindu-vă, şi vă rog să-mi răspundeți câteva cuvinte.

Ca totdeauna al vostru devotat şi plictisit prietin

Car

Herren C. Dobrogeanu Gherea,
Doctor Paul Zarifopol und Familien
Sinaia, Villa N.D. Popescu, Rumänien

12

[Charlottenburg, 2 ianuarie 1908]

La mulți ani!

Familia Caragiale

Lobl. Familie C. Dobrogeanu Gherea
Ploieşti, Restaurantul Gării, Rumänien

13

Dragă Costică, după ce că eram abătut şi fleşcăit de fel-de-del de ipohondrii, au mai venit şi scrisorile voastre să mă copleşească de tot. Vestea despre nenorocita Emmy m-a îngrozit, şi-mi închipui ce efect a trebuit să-i facă mai ales lui Frau Doctor pierderea bietei fete. Ce să mai stăm să filosofăm? După câte am pătimit şi văd şi pe alții pătimind, eu crez că cea mai bună filosofie e să zici aşa: cine mai stă să filosofeze este

un prost. Vezi câte un hodorogit, d-abia se târăşte şi trăieşte parcă l-a uitat moartea, şi o fată cât un mal se duce-n câteva zile. Apoi să nu scuipi pe problema existenţii, şi pe credinţă, şi pe ştiinţă, şi-n oglindă când te uiţi în ea?

Am dispus să vie Gusti la mine; eu nu pot încă ieşi. Cel mult mâine sâmbătă îl văd. Va merge să te-nscrie la Dr. Ewald, care e-n adevăr o celebritate. De unde ştii? poate să-ţi dea de leac! Am s-anunţ pe Gusti să se ţină gata a veni să te vază îndată după sosirea ta.

Mare bucurie mi-ai face să stăm împreună câteva zile. Am pat bun, ceai bun şi căldură. Să mai stăm seara de vorbă bătrâneşte cum stam în tinereţe. Poate că din două pesimismuri să scoatem o picătură de optimism consolator. Te pomeneşti că din două adânci plictiseli să iasă câteva momente de veselie.

Anunţă-mă din vreme când vii. Tragi la mine, *negreşit.*

Nu-i mai scriu lui Paul deosebit. Spune-le multe complimente de la noi toţi. Vă trimit „Convorbirile" cu o fabulă[1] de mine. Citiţi-le sănătoşi.

Până la revedere te sărut frăţeşte.

Al tău vechi,

Car

Vineri, 4/17.I.908

14

[Berlin, 11 ianuarie 1909]

La mulţi ani cu sănătate şi noroc!

Caragiale şi familia

Herrn C. Dobrogeanu Gherea
und Familie
Ploieşti, Restaurantul Gării
Rumänien

15

[Schonneberg b. Berlin, 1.1.11]

1911!

La mulți ani cu noroc, sănătate şi veselie!

Carageleştii

Familiilor C. Gherea, Dr. Zarifopol
şi Al Gherea
Ploieşti, Restaurantul Gării

16

Amicii mei,

Am sosit. Plec deseară spre casă. Aş dori să vă văd ca să vă comunic ceva; însă nu mă pot mişca de la locul de unde vă scriu. Stau aci de la 11 1/2 până la 3 1/2. După aceea trebuie să merg un ceas după o afacere, şi apoi iar să mă-ntorc aci, unde stau până la 6 fără un sfert, când plec la gară (West). Aşadar, vă rog, faceți rost să veniți voi încoace.

Răspundeți-mi când să vă aştept. Sunt ori în cafenea, ori în birt.

Cu frățească dragoste, al vostru

Caragiale

Miercuri, 8 fevr.
[Budapesta]

17

[12 februarie 1912]

Gherea
Restaurant gară Ploieşti
Din suflet mulțumesc iubiților. Bătrânul vostru frate
Caragiale

18

Dragă Costică, am primit bunătățile ce ți-ai făcut pomană să ne trimiți, şi toată familia am strigat: Bogdaproste! să trăiască Gherea şi familia! Îți mulțumesc. Să trăieşti, să trăiți toți cu sănătate şi noroc! Păvălucă m-a informat despre toate. Sper că d. Koki s-a restabilit şi că împreună cu Frau Doktor vor sosi în curând. Dar noi când ne mai vedem? Vino degrabă, Costică: acuma voi socialiştii sunteți la putere aici; vino, să mă prezinți şi pe mine la Kaiserul. Pe aici e adevărată primăvară. Nu mai ştiu unde e Racovski. Dacă ai ocazie, salută-l din parte-mi şi mai ales din partea lui Luki. - De la noi toți la voi toți cele mai cordiale frățeşti îmbrățişări.

Al tău bătrân preten,

Caragiale

13/26 febr. 1912

Einschreiben
Herrn Const. Dobrogeanu-Gherea
Ploieşti la Restaurantul Gării C.F.R.
Rumănien

19

La mulți ani, dragă Costică! Noroc, sănătate şi bucurie! Să ne vedem cu bine şi cu cinste la toamnă!

La voi toți de la noi toți, frățeşti îmbrățişări.

Al vostru vechi

Caragiale

[Berlin-Schoneberg,] 18.V.1912

Dlui C. Dobrogeanu-Gherea
Ploieşti
Restaurantul Gării C.F.R.
Rumănien

20

Berlin 5/1.

Bună dimineața la Moş Ajun!
Mulți ani fericiți!

Caragiale

Către AUREL C. DOMŞA

Frate Aurel,

Am lipsit de-acasă şi, tocmai acum, întorcându-mă, am găsit scrisoarea dumitale. Îți trimit un portret în amintirea petrecerii mele la Blaj. Acele strălucite zile, cari au trecut ca un vis luminos, n-am să le uit niciodată, şi cu mult mă simt dator vouă pentru frățeasca primire cu care m-ați întâmpinat; însă datoria deocamdată, nu mi-o pot plăti prin scris, fiind tare ocupat cu o lucrare ce nu mai sufere întârziere. Rămâne deci să mi-o plătesc în alt mod, şi anume: în cursul iernii sau primăverii voi veni, cu ajutorul lui Dumnezeu, să țin o conferință publică la Blaj în folosul oricăruí scop de binefacere veți găsi voi cu cale.

Până atunci, rogu-te, frate Aurel, primeşte multe îmbrățişări din partea devotatului dumitale prieten

Caragiale

5/XI.st.n. 1911

[Text pe portretul carte poştală:]

Lui Aurel C. Domşa, în amintirea strălucitelor zile de la Blaj, 1911.

Cu frățească dragoste

Caragiale

Către ELENA DR. I.N. DONA

[1902-1903]

Prea stimată Doamnă,

Îmi permit a vă răspunde eu în locul nevestei mele, fiindcă în aşa ocaziuni solemne răspund todeuna eu - căci ea se răţoieşte.

A mai sta un moment la gânduri în faţa unui ordin atât de categoric ca al Dv., ar fi să n-am nici atâta spirit cât îmi recunoaşte Academia Română.

Ne vom supune dar fără murmur... Şi sunt sigur că n-am să măcăiesc.

Al d-voastră
devotat invitat
şi amic,

Caragiale

P.S. Contăm pe amicul nostru maestrul Dimitriu.

Către MIHAIL DRAGOMIRESCU

1

Stimate amice,

Îmi permit a-ţi recomanda pe advocat Dl Horringer care este hotărât să lucreze pentru a face publicului german cunoscută literatura noastră naţională.

După o scurtă convorbire cu acest profesor m-am convins că are mare dragoste faţă de limba română şi de spiritul original al autorilor noştri.

Omul acesta, care ne-ar putea fi folositor pe tărâmul criticei germane, are, pentru a trăi aici, în mijlocul nostru, nevoie de sprijinul unor bărbaţi ca Domnia-ta.

Foarte modest în pretenţiuni, ca orice om care a trăit în Europa ca creator în mijlocul marelui popor german - el s-ar mulţumi cu câteva lecţiuni particulare de unde să-şi câştige existenţa. Având strictul necesar, s-ar deda lucrărilor literare, cărora voieşte să se devoteze.

Ştiu de la el că astăzi o să aibă onoarea să fie primit de D-ta şi crez că nu abuzez de vechiul prieteşug ce Domnia-ta mi-ai arătat totdeauna dacă pun o vorbă bună pentru dânsul.

În speranţa că omul meu va găsi o bună întâmpinare din partea Dumitale, eu rămân al Dumitale cu toată amiciţia vechi prieten

I.L. Caragiale

Marţi, 2 februarie [1899]

2

Amice Dragomirescule,

Am mare nevoie să te văz pentru a-ți cere să-mi faci un serviciu de adevărat prietin.

Azi e luni (şi, vorba ceea, mâine-i marți); *miercuri* trec la Socec pe la 2 1/2-3 d.a., ca să am răspunsul d-tale: *când* şi *unde* ne putem vedea începând de miercuri 7 seara încolo.

Salutare cu dragoste,

Caragiale

Astăzi, luni 25 oct. [1899]
3 1/2 d.a.

3

I.L. Caragiale [text imprimat]

Deseară negreşit aştept pe M. Drag... la Gambrinus (Teatru) de la 5 1/2 - 6 1/4. Am o foarte ciudată comunicare de făcut.

Salve

Azi, miercuri, 27 [octombrie 1899]
Dlui Mihail Dragomirescu
Sf. Apostoli 22

4

[16 noiembrie 1899]

Ei?... ei?... ei?... Cum? ... Cine?... Care?... De unde?... Cheia? ... Vezi-că!... Daca!... Doamne!... În fine!...

5

Iubite amice,

Dacă, fără intenție de vreun rezultat practic, ai poftă şi vreme să mai schimbăm două vorbe de clacă, mă găseşti, după-amiazi, 4 1/2 - 5, la Gambrinus ori la Cooperativa, piața Teatrului.

O strângere de mână,

Caragiale

joi, 6 ian. [1]900

6

Iubite Dragomirescule,

Pentru dignitatea ambelor părți, nici să mai gândim la vreo redeschidere a faimosului proces. Asta însă nu te-mpiedică să vii deseară - 5 1/2-3/4, la „Cooperativa", daca doreşti să vezi pe

prietinul tău

Caragiale

Vineri, 21 ian. [1900]

7

Mon cher,

Rămâne bine înțeleasă condiția noastră. Nu se publică numele meu până ce nu am primit porunca ştiută şi am răspuns la ea: chemat, ascult, orice m-ar amenința; nechemat, nu exist, orice mi s-ar promite.

A revoir,

Caragiale

Sâmbătă, 22 ian. [1900]

8

[25 ianuarie 1900]

I.L. CARAGIALE [text tipărit]
este astăzi marți de la 5 d.a. până la 5 1/2 la Cooperativa, piața Teatrului. Dacă poți, nu faci rău să treci pe acolo.

Salve

9

[înainte de 1904]

Sunt la berăria „Căpitanul" pe terasă în fund.

Car

10

[20-24 noiembrie 1905]

Dragă Mihalache,

După multe şi asidue cercetări, am aflat în sfârşit unde domiciliezi; astfel, mă grăbesc a-ți mulțumi pentru cele două volume ce ai binevoit a-mi trimite în dar.

Ți-am citit articolele: îmi plac toate, dar mai cu seamă acelea unde vorbeşti atât de călduros despre modestul meu talent. Cu deosebire în acelea, se revelează o pătrundere subtilă şi o magistrală judecată, la cari cred că pân-acuma nu s-a putut ridica vreun alt critic modern.

Nu ți se pare că prea mă lauzi? - că mie nu mi se pare deloc.

Până la revedere, o strângere de mână

de la vechiul tău prietin,

Caragiale

P.S. Un amator adevărat de literatură se fură pe el însuşi, daca, pentru o meschină economie de câţiva lei, se privează de voluptatea pe care i-o poate da citirea lui *Marin Gelea.* Eu am gustat această voluptate... E ceva *maravigloso!*

11

Wilmersdorf bei Berlin, 2 ian. 1906

Prosit Neujahr, Herr Professor!

Caragiale

12

Wilmersdorf - Berlin
Hohenzollerndamm 3 Hpt.,
luni, 18/31.XII. [1]906

Dragă Mihalache,

Iartă-mă că nu ţi-am răspuns mai degrab; m-am mutat; nici tu nu prea eşti până acuma proprietar - înţelegi prin urmare. Acu, slava Domnului! m-am aşezat, şi iată că, nu pe negândite, mă pun cu mare plăcere să-mi împlinesc datoria.

Mai întâi, te felicit din tot sufletul ca pe un bun frate că ai reuşit, cu munca ta proprie, să-ţi statorniceşti, în fine, o poziţie independentă, potrivită cu meritele şi dorinţele tale. Te mai felicit apoi că-n fine ai *divorţat.* Eu eram sigur că aşa o să se isprăvească dragostea. Trebuia odată onestul june ageamiu să-şi deschidă ochii şi să vază cât e de falsă bătrâna proxenetă sulemenită, cănită şi magiunită şi să se hotărască odată a-i da un categoric adio oriental, precum merită o aşa paciuară lipsită

de cea mai elementară omenie, şi precum i s-a mai întâmplat de atâtea ori.

Înțeleg că fără oarecare necaz nu se pot face astfel de divorțuri: deşteptarea din amăgire ne dă totdeauna câteva momente neplăcute; buna-credință înşelată reclamă o promptă răzbunare - adică o tardivă reparațiune la paguba onestelor sentimente amăgite. Daca însă lăsăm să treacă primele momen¬te ale necazului, atât de legitim de aminteri, vedem că a păstra rancună unei creaturi nedemne este a continua să-i acordăm şi d-acu-ncolo, după dezamăgire, o nemeritată considerație. Să pedepsim cu ruşinea noastră neruşinarea altuia? Deloc! Aşadar, meditează, spălându-te de urmele necuratului contact, asupra lecțiunii ce ai căpătat, şi, zâmbind, mulțumit că n-ai plătit şi mai scump experiența, fereşte-te pe viitor mai bine de alte păcăleli.

Şi acum - destul despre murdare! - să trecem la curate.

Mă cred dator frățeşte să caut a te abate de la hotărârea ta de a întreprinde „Convorbirile", şi iată de ce: fără ouă, fără unt, fără sare şi fără foc - doar numai cu tigaia, jumări nu se pot face, cât de meşter bucătar să fii! Tigaie şi bunăvoință ştiu că ai; dar tot aşa de bine mai ştiu că, pentru rest, vei avea, în loc de ouă, spanac, - în loc de unt, spanac, - în loc de sare, spanac şi iar spanac - iar cât despre foc... ioc! Ei! te ştiu prea cinstit bucătar ca să nu-ți atrag stăruitor atenția asupra aventurii în care, într-un moment trecător de ciudă, voieşti să te arunci. Am pățit-o de-atâtea ori! - Unde? cari-ți sunt colaboratorii? - Dacă nu te-aş şti că eşti un al doilea eu, pedant habotnic în privința onestității profesionale în artă, nu aş încerca să torn apă rece peste fugoasa ta pornire. Dar te-ntreb: eşti tu uşuratec (că nu vreau să zic tocmai cuvântul potrivit) ca Iorga? cinic şi lăpădat de orice respect de cele sfinte ca Ghiță Coşbuc? ori lovit cu leuca *ă la Densusianb?* ori umflat de grandomanie ca toți zevzecii de la Dorohoi până la... Mehedinți? ori, în fine, literat de industrie ca Gorun et C-ie? şcl... şcl.?

Cu mine? - cu o floare, şi mai ales cu una de toamnă, nu se face primăvară!

Ascultă-mă pe mine. Eşti tânăr şi voinic şi curat: lasă pe contimpurani să-şi dea matschuri de natațiune în mocirla putridă care se numeşte publicitatea actuală românească - sport de imundiție; tu rămâi curat, voinic şi tânăr pe mal, şi, fiindcă ai o catedră acuma, îndreaptă-ți privirile cătră cei viitori, în cari ne rămâne s-avem toată speranța. Vezi-ți, cu iubirea de adevăr ce ți-o cunosc, de catedra ta. De la-nălțimea ei, caută a scăpa cât poți tineretul de rătăcirea în care sistematic îl ține nenorocita noastră şcoală - criminala instituție de stat! Speră, nu înceta un moment a spera, că osârdia ta cinstită va ajunge răsplătită odinioară cu o fericită recoltă. Ca bravul pionier rătăcind în livezile vergine ale sălbaticilor pampasi, urmăreşte norocul cu entuziasm şi izbânda cu convingere: trebuie să găseşti odată ş-odată între şcolarii tăi capete nestrâmbe, în cari să poată-ncăpea întreg adevărul nepocit, şi inimi curate în cari, fără teamă de ingratitudinea terenului, să arunci generos sământa frumoaselor sentimente - dragostea de limbă, de gândirea, de patria română.

Învață-i că Adevărul şi Frumosul sunt două sfinte arătări ale Unuia, ale Este-ului, şi că deci trebuiesc privite cu evlavia adâncă şi desăvârşita uitare de sine cu cari aldată Proorocul, suind pe naltul muntelui ca să primească Poruncile divine, a privit rugul ce ardea fără a se mistui.

Mai învață apoi că patria nu este o parvenită caprițioasă cochetă, care are nevoie de curtezani fluturatici, cu zâmbete de cadril şi dedicațiuni de madrigaluri elegante; ci o nobilă mamă severă, căreia-i trebuiesc copii jurați spre demne isprăvi, cu calde bătăi de inimă pe tăcute, fără declamațiuni galante. Asta trebuie să faci tu pentru mulțumirea deplină a sufletului tău şi pentru sporirea forțelor lui; iar nu întreprinderi publicistice, din cari să ieşi spre bătrânețe, ajunse prin ingrată uzură prea devreme, împuținat, amărât şi scârbit.

Scuză-mi, dragă Mihalache, polilogia (trivială, poate) în favoarea prietiniei nestrămutate ce-ți păstrez. Crede că sunt adânc simțitor la dovezile de stimă şi iubire ce-mi arăți ca totdeauna. Când ai un moment liber, rogu-te răspunde-mi: mare mulțumire îmi face, în depărtatul exiliu, frumoasa şi inimoasa ta proză.

Salutări distinse doamnei tale de la a mea şi de la mine.

Fiți sănătoşi şi veseli! Sfintele sărbători şi Anul nou la mulți ani cu bine!

O frățească îmbrățişare de la vechiul tău prietin,

Caragiale

13

Iubite amice, văz cu adâncă mulțumire, după *graziosissima* ta primită adineaori, că nu te prea plictisesc apucăturile mele lirice, care ți-ar dovedi ție seninătate - frică mi-e mie să nu dovedească senilitate. Aşadar, iar îndrăznesc cu una mică fabulă; să vedem: o să-ți nemeresc *lege artis,* pe plac, măcar la limită, şi de data asta? - Aşteptând mult doritul răspuns al lui Prâslea, îi recomand trei lucruri: discreție, discreție şi - discreție. Lasă pe raneți să facă ce ştiu şi ce pot: nu cumva să-i împiedici prea devreme de a se înfunda în balta cu noroi! Or să afle băieții, şi caionii şi raneții, cine a fost anonimul autor al producțiilor pe cari au acuma imprudența să le denunțe ca stupide: şi atunci poate că vor reveni la sentimente mai bune pentru producții, de hatârul autorului; căci, în definitiv, sunt sigur că aceşti băieți sunt cuminți - ei nu mă pot urî până-ntr-atât, încât - să *se* distrugă. E cam ca povestea asta: Un toptangiu, cu credit în piață, umblă tiptil noaptea după crailâcuri prin ulicioare; nişte mititei isnafi, bănuindu-l, îl fluieră, îl huiduiesc, ba chiar, văzându-l că se tot fereşte, ridică bastoanele şi-l lovesc. Omul, răzbit, îşi arată fața la lumina felinarului; şi, fireşte, isnafii îşi

scot căciula şi zic politicos: „Cum? - dumneata erai, jupân Iancule?... să ne ierţi!... nu ştiam că erai dumneata!"

Până la revedere, - când vom vorbi pe larg despre labruyerism şi despre atâtea altele, - *vale!*

Al tău vechi prietin,

Caragiale

P.S. Nu da la tipografie originalul - copiază într-un moment liber, şi dă copia, ca să prindă şi mai bine mistificarea.

16/29.VI. [1]907

14

Stimate Domnule Director,

Nu degeaba zice românul „dă-mi, Doamne, gândul din urmă!". După ce v-am expediat, ieri, scrisoarea cu fabula *Duel*[1], mi-am aruncat încă o dată ochii pe copia rămasă şi, cu părere de rău bătrânească, am constatat (lucru ce în tinereţe nu mi se prea-ntâmpla) o mare greşeală de punctuaţie, care păgubeşte simţitor intenţia morală a fabulistului anonim. Fiindcă tot nădăjduiesc că se va găsi un locşor în coloanele dv. pentru modesta mea încercare lirică, - ce mi-a fost inspirată, mărturisesc, din critica dv. asupra unei fabule aproape cu acelaşi subiect, în numărul 12 al „Convorbirilor"[2] - mă grăbesc a vă ruga să binevoiţi a face, la caz de publicare, următoarea îndreptare la versul întâi: *„Naivul plug odată (probabil, ofensat) "*— adică, emistichul al doilea închis între paranteze, şi adverbul despărţit, printr-o virgulă, de participiu, ca membre ale unei eliptice; în franţuzeşte ar fi: *(offense, probablement).*

Acuma, *ă propos* de franţuzeşte, vă rog să primiţi călduroasele mele complimente pentru rândurile dv. (superior de bine gândite şi aşa de frumos spuse), tot din numărul 12, despre *„neertatul* defect *(ticălosul,* zic eu) al societăţii noastre *înalte (bastarde,* zic eu cu voia dv.)..."[3] Toţi câţi gândim şi

simțim sănătos nu putem îndeajuns înfiera această apucătură atât de rău-făcătoare bietei noastre națiuni. Trebuie să denunțăm nencetat odiului public, să pilduim fiecare cum putem mai crud, cu biciu fără milă, această ofensă pe care bastarzii o aduc familiei noastre. Şi chiar dacă proşti ori nebuni vin să ne dea concursul, să se alieze cu noi la luptă, să nu ne părăsim, printr-o rău înțeleasă susceptibilitate, ori o falsă teamă de ridicul, dreapta noastră cauză: cu toții-nainte! unii ca nebuni şi proşti,* alții ca oameni cuminți şi de spirit - numai bravi să fie! Parcă se ia vreo cetate altfel! - Din parte-mi (parcă am fost tot la un gând) sper, dacă o vrea Dumnezeu, să-mi fac şi eu datoria, cu arma cu care mi-a fost partea să fiu înzestrat; căci, stimate domnule Director, eu nu sunt filosof și critic ca dv., lucru de care, drept să spun, îmi pare rău destul; eu sunt, cum poate o să aflați vreodată, un *meschino comediante;* dar, dacă nu v-o plăcea, să nu-mi dați nici o para. Am să-i aranjez eu pe parveniții cari, fiindcă au mâncat în copilărie *du cacao,* dat cu lingurița de vreo bonă schwizerană sau belgiană, au pierdut pe *r* şi au câştigat secretul nazalelor pariziene. Numai să-mi ajute Dumnezeu să nemeresc cum doresc!

Până atunci, sunt ca totdeauna al dv. bun prietin.

Autorul anonim

Vineri, 22 iunie/5 iulie [1]907

Notă. - Onor. Redacția este rugată a păstra (la caz de publicare, ceea ce ar fi o mare încurajare pentru un începător), punctuația originală. Contând pe *absoluta discreție* a dlui M. Dragomirescu, îl salută cu vechea dragoste prietenească

Autorul -

(care are, ca Farfuridi, curajul
să păstreze anonimatul.)

*Şi ei sunt susceptibili de mâhnirea ofensatului.

15

[Berlin, după 15 iulie 1907]

Stimate amice,

Îți mulțumesc pentru onoarea ce mi-au făcut-o „Con¬vorbirile"; iartă-mă însă că te cam mustru că nu ești destul de discret. Nu-i vorba, ghicitoarea pusă ca notiță în josul paginei nu denunță categoric nimica; pe mulți poate cădea bănuiala publică, şi, fireşte, rar dintre bănuiți are să se grăbească vreunul a o dezminți: sunt pâre cari nu revoltă prea mult o conştiință nevinovată, ba, dimpotrivă. - Daca dar şi cele două fabule din urmă ar avea norocul să convină revistei voastre ca prima, atunci, rogu-te cu stăruință, despre autor nu pomeni absolut nimica; ba, chiar lasă să se crează că acestea sunt trimise de altcineva, decât cea dintâia - un emul. Ce are a face, în artă, autorul, când e vorba de operă? Ca-n fața flăcăilor, la horă: ce are a face tata cu fata. Tata a făcut-o - alții s-o... joace.

Pe urmă, o să te mai rog să-ngrijeşti a se pune la titlu aşa:

Fabulă, nearticulat; iar Morala, articulat (adică, Morala fabulei); cum am zice: Parimi*ă,* nearticulat; şi Tâlc*ul,* articulat; (adică Tâlc*ul* Parimiei).

Ce zici de excelenta gravură ce-ți alătur? Mie-mi pare o bucățică nestimată.

Când te hotărăşti să-mi expediezi răspunsul ce doresc?

Al d-tale cu frățească dragoste,

Caragiale

P.S. Rogu-te, cine o fi Ion Minulescu? *In oraşul cu trei sute de biserici* este ceva neprețuit. Asta nu mai e domnişoară! ăsta e bărbat! Bravo lui! De mult n-am avut aşa impresie. Îl salut călduros şi-i mulțumesc pentru înalta plăcere ce mi-a făcut cu

ciudatele-i versuri! Dar despre el, mai pe larg, când voi avea plăcerea să te revăz.

De coeur,

Car

16

[Berlin, 16 iulie 1907]

Stimate amice, când ne vom vedea vei vedea de ce nu ne-am putut vedea. Până nu-mi dau isprăvită treaba (prin septembre) nu mă pot mişca. Scrie-mi deci la adresa cunoscută, cu o săptămână înainte, anume: *pe ce cale, în ce zi* şi *cu ce tren soseşti.* Mare plăcere o să-mi facă să te-ntâmpin şi să te călăuzesc pe aci. O conferență mai îndelete cu d-ta, mai cu seamă atunci, când, cu voia lui Dumnezeu, sper să fie lucrul meu înaintat binişor, îmi va fi de mare folos. Până atunci, îți mulțumesc din inimă de binevoitoarea considerație ce-mi dai ca prietin şi ca literat şi te rog să primeşti călduroasele mele salutări.

Să ne vedem sănătoşi.

Al d-tale vechi prietin

Caragiale

Cu voia Proniei, în curând, poate, anonimul d-tale colaborator o să-ți trimită încă o fabulă - o altă modestă încercare senilă.

Herrn Professor M. Dragomirescu
Directorul „Convorbirilor", Bukarest
Str. Gramont 11, Rumänien

17

Wilmersdorf-Berlin
Hohenzollernpl. 4,
4/17.VII.[1]907

Preastimate amice, îți repet ce ți-am scris ieri într-o cartă poştală, că poate n-ai primit-o: comunică-mi, negreşit, cu o săptămână înainte, prin *scrisoare recomandată,* anume *în ce zi, pe ce cale* şi *cu ce tren soseşti;* doresc să te întâmpin - fii sigur că am să fac asta cu dragostea unui frate mai mare convins că Prâslea o merită întreagă. Împreună cu mulțumirile sale călduroase pentru considerația atât de măgulitoare ce-i acorzi, anonimul fabulist îți trimite, aci alăturată, încă o modestă încercare[1] senilă de gen liric. Daca ți s-o părea (ca lui Brânzovenescu, depeşa amicului Farfuridi) *prea tare,* n-o publica, mai ales (e cazul să zicem de-a-ndoasele) că-i anonimă. Eu cred însă că noi românii nu prea avem de ce stărui numa şi numa în *letteratura finissima, a l'aqua di rose;* câteva picături de pelin pot, cu savoarea lor mai aspră, face oarecare bine cititorilor noştri, după atâta ş-atâta dulcețărie. Dar, daca - precum, din nenorocire, aşa de des se poate-ntâmpla, la noi, în tristele noastre zile - interese vitale, ce pot ține captiv pe cel mai indomptabil caracter, te-ar împiedica de la publicarea acestei producțiuni, cam prea afară din norma dulcilor cuviințe - fără nici o ezitare aruncă iambii la coş: anonimul d-tale fabulist este, slava Domnului! un om până acuma sănătos, neatins de boala vanității, - ba chiar speră să rămână până la moarte - vie-i cât de târziu! - imun față cu această aşa de comună infecțiune. Se-nțelege că-n caz de publicare, redacția are, la nevoie, pe cine arunca răspunderea, pe care autorul, fiind, deşi anonim, nu laş, şi-o ia întreagă asupră-i. - Şi acum, să-ți spun, drăguțule, de ce fabulistul d-tale ține să păstreze anonimul: el, om bătrân, îşi cunoaşte lumea lui şi

sufletul ei vecinic nesigur şi clătinat şi, astfel, ştie că, daca uneori un nume mare poate salva o minciună, ba şi mai multe, un nume mic desigur compromite un adevăr.

Aşteptând o vorbă bună de la d-ta, cu dragoste frăţească te salută al d-tale vechi prietin

Caragiale

P.S. Rogu-te, dispune să mi se trimită „Convorbirile" regulat; îmi lipsesc numerele 8, 9, 10 şi 11. Din numărul cu fabula publicată[2], rog să mi se trimită două exemplare. La sosirea d-tale aci, voi achita datoria către administraţia foii. - Fiţi sănătoşi d-ta şi ai d-tale! La revedere. Să nu uit; rogu-te, multă sănătate lui Cincinat P[avelescu][3].

Herrn Professor M. Dragomirescu
- Directorul „Convorbirilor" -
Bukarest, Str. Gramont 11
Rumänien

18

Wilmersdorf/Berlin,
Hohenzollernpl. 4.
5/18.VII. [1]907

Iubite Domnule Director, iartă-mă: încă una - fabulă[1] - şi nu te mai plictisesc. Rogu-te, publică-le pe amândouă împreună, în ordinea în care ţi le-am expediat; administrează-le deodată cititorilor dv. ambele doze de picături de pelin - în aşa vremuri, tonicele sunt recomandate *par la Faculte!* Ce Dumnezeu! n-ar avea atâta hatâr pe lângă o tânără revistă un bătrân publicist! Zi că se face oarecare scandal... Ei, şi? Câte fete cuviincioase nu îmbătrânesc aşteptându-şi în câte o mahala norocul! şi alta ajunge bine la casa ei, că şi-a ştiut da poalele peste cap la vreme, tocma-n toiul târgului. Ba, zău! -

La fabula de ieri pune, rugu-te, titlu TEMELIA. Până astăzi, 5/18 iulie, n-am primit numărul cu *Duel.*

Aşteptând răspunsul binevoitor,

Tout a vous de coeur

Car

P.S. Mă rog vouă, luaţi seama să nu confunde zeţarul trăsurile de unire din cuvintele compuse (d. ex. fel-de-fel, val-vârtej, a-doua-zi etc.) cu pauzele de punctuaţie dintre propoziţiuni. - La versul al şeptelea, să se lase *hi,* că aşa vorbeşte Ionică al meu - ce să-i fac? - şi la al treisprezecelea *tomna* în loc de *tocma,* dinadins.

Herrn Professor M.Dragomirescu
- Directorul „Convorbirilor"
Bukarest Str. Gramont 11, Rumănien

19

[Berlin, 19 iulie 1907]

Dragă băiete, m-am răzgândit: spre a evita orice ambiguitate, pune, la versul 13 din ultima, *tocma* în loc de *tomna.* Chiar originalitatea trebuie sacrificată clarităţii. *Soyons clairs, avant tout!*

Cu dragoste,

Car

Care va să zică aşa merge:

Când, t o c m a, seara-ntr-un târziu.

Ce zici de această minunată cetate împărătească? Hai mai degrabă, să-i tragem o plimbare pe acolo. E tocma-n vremea când se strânge fânul de pe costişe - o frumuseţe!

Herrn Professor M. Dragomirescu
Directorul „Convorbirilor"
Bukarest, Str. Gramont 11, Rumănien

20

Iubite domnule Director, socotind că, în stagiunea moartă a vacanțelor, umpluturile sunt câteodată binevenite chiar la o revistă cu serioase pretențiuni artistice, îmi permit a vă trimite încă: o mică odă[1] a la răposatul întru fericire logofătul Konaki - mitologhie cu fumuri de ciubuc. Este ultima balivernă rimată ce vă mai trimit, până să am extrema plăcere de a vă revede. De acu, părăsesc pe cocheta Erato, cu care am flirtat (destul de inocent, ca orice bătrân neprimejdios), și mă-ntorc, pocăit, acasă, la legitima şi fidela mea Talia... Să vedem! om mai putea face vreun copil viabil la aşa vârstă? - De astă dată, pe onoare vă conjur, nimini să nu afle cumva cine se ascunde ruşinos sub tristul pseudonim *Oblivius*[2]. Sunt om însurat: mă omoară nevasta[3] (nu Talia, - astălaltă); îmi trage săgeți, nu la piept, la urechi, şi nu două numa! Pentru mai mare siguranță - dacă vă convine să publicați mica odă - vă rog pe Dv., aveți răbdarea de copiați versurile, iar originalul, distrugeți-l.

Ați primit cele de până ieri, desigur.

Cu toată stima, devotatul dv. colaborator

Oblivius

[Berlin,] 11/24. VII. [1]907

Herrn Professor M. Dragomirescu
Directorul „Convorbirilor", *Bukarest*
Str. Gramont 11, Rumänien

21

De Berlin, 26 jul. 1907

Opinia Iaşi denunță autor fabulei *Convorbiri* Caragiale. Rog stăruitor dezmințiți, sau nu mai publicați sequentele.

Caragiale

Dragomirescu Bukarest
Gramont 11

22

M o t t o
Să te-njur,
Nu mă-ndur —
Să te las,
Mi-e necaz!...

Dragă Mihalache, văzuşi ce-mi făcuşi? Citeşte alăturata notiță din „Opinia" de la Iaşi, despre care ți-am şi telegrafiat adineaori. Tu m-ai amestecat în tărâțe - tu să mă scoți, mă rog ție! că n-am poftă să mă mănânce **trichinoşii!** Îți alătur în copie şi o scrisorică dulce, pe care o expediez tot acuma Primului dintre cei de la „Opinia". Daca n-o publică, o public în altă gazetă. Până atunci, rogu-te, dezminte! scapă-mă! şi învață-te minte să m-asculți aldată mai bine, că eu sunt mai bătrân: într-o lume ca a noastră în care nu poți fi niciodată destul de discret, indiscreția cea mai mică poate lua proporțiile unei mari greşeli. *Vale!*

Al tău prietin,

[Berlin,] 13/26.VII. [1]907 Car

Notează bine că **trichinoşii cuşeri** nici nu vor să pomenească de „Convorbiri", parcă ar avea fabula direct de la autor. **Arih'an dă ta'năran!**

[Tăietură din ziar:]

„Litere — Ştiințe — Arte

«Opinia» a fost cea dintâi care a anunțat că maestrul Caragiale îşi reia activitatea literară şi că va înzestra din nou teatrul cu opere originale. Ziarele din Capitală au adăogat apoi oarecari detalii, dând şi numele a două piese noi pe care le-ar fi având gata ilustrul scriitor de a cărui lungă tăcere țara e cu drept cuvânt îngrijată. Se afirmă că piesele vor fi depuse la

comitetul Teatrului Național din București, - dar profeția nu s-a îndeplinit.

Iată însă că maestrul apare de fapt pe arena publicității. Dar întocmai ca în... fabula știută s-a întâmplat și de astă dată. S-au cutremurat munții și s-a născut un... șoarece, - adecă o fabulă în locul celor două piese originale. Apropierea e cam trivială, dar decepția nu e nici ea mică, oricât de drăguță și de delicioasă ar fi spirituala producțiune a dlui Caragiale. Iar până vom putea aplauda piesele, reproducem mica fabulă în... întregime:

Duel...

Naivul plug odată (probabil ofensat)
La un duel de moarte, pe tun l-a provocat,
Dar adversarul țanțoș răcni cavalerește:
„Mișelule-n genunche!" și-n frunte l-a scuipat...
Și, pe teren, naivul a fost silit, firește,
Mult umilite scuze, să ceară de la tun.

MORALĂ

Doamne! Ferește
Pe mojicul prost de boier nebun!"

23

Dragă Mihalache, mă grăbesc a-ți răspunde, de aceea-ți scriu pe o cartă la-ntâmplare. Vestea despre neplăcuta dv. aventură ne-a umplut de mâhnire pe mine și pe toată familia mea. Cu toții vă urăm din suflet să aveți curaj! să v-ajute Dumnezeu a vă vedea restabiliți cât mai curând. Lui să-i mulțumiți că nu v-a răpus piaza-rea. Aștept cu nerăbdare vești

bune de la dv. Cu bărbăție și cu tinerețea veți birui amândoi răul. Încă o dată, Dumnezeu cu voi! Deie-vă iar sănătatea!

Devotatul d-tale amic,

Caragiale

Adineaori, ți-am telegrafiat îndată ce am primit.

[Berlin,] 1/14 aug. [1]907

Herrn Professor M. Dragomirescu
Pucioasa, Secția Gendarmeriei
Rumänien

24

[Începutul lunii august 1907]

Dragă Mihalache,

Și pe mine și pe toți ai mei ne-au afectat grozav vestea despre nenorocita voastră aventură. Crede-mă că nu știu cum să vă pot mângâia. Consternat cum sunt, atâta pot să vă spun: să știți suferi cu bravură, să răbdați cu bărbăție! Trebuie să vă ridicați moralul și cu tot sufletul să ajutați corpului a lupta împotriva urmărilor blestematului ceas rău, fără a vă pierde un moment credința în victorie.

Îndată după telegrama ta, mi-au sosit și „Convorbirile"; îți spun drept că gândindu-mă la suferința prin care treceți, în loc să mă bucure ca totdeauna, m-au întristat: n-am inimă să le tai măcar foile, până nu voi avea știri mai bune de la voi. Le nădăjduiesc cât de apropiate și încă o dată vă zic: curaj! Dumnezeu să ne ajute - vouă, a birui curând suferința și necazul; mie, a mă-nvrednici să vă revăz deplin voinici la septembre.

O frățească îmbrățișare de la vechiul tău prietin,

Caragiale

25

miercuri, 15/28 aug. 1907
joi, 16/29
Wilmersdorf / Berlin, Hohenzollernpl. 4,

Dragă Mihalache, multă grije v-am purtat şi eu şi nevastă-mea; închipuie-ți dar ce plăcere ne-au făcut rândurile d-tale din urmă, arătându-ne că, dacă n-ați isprăvit de tot cu necazurile, dar de biruit, ați biruit piaza-rea. Slava Domnului! Îți scriu după indicația d-tale *Postlagernd la Wurzburg* şi te rog, îndată ce-ți cad sub ochi aceste rânduri, ca să câştigăm timp, să-mi telegrafiezi: cât eşti silit să stăruieşti acolo, dându-mi clar adresa d-tale. Ar fi bine să putem, cât ne îngăduiesc împrejurările, să fim cât mai multă vreme împreună.

Cu dragoste mare te aştept, având să-ți dau, după o frățească îmbrățişare şi o nouă mică încercare de fabulă, pe care anonimul mi-a încredințat-o pentru „Convorbiri". Poate ți-o plăcea şi asta! Să sperăm! *Vale!*

Caragiale

P.S. Am să-ți arăt şi o mică polemichi pe care am purtat-o cu eminentul **trichinic** al „Opiniei". Dar... avem aşa de multe de vorbit.

2 P.S. Până să trimit la cutie scrisoarea, am primit şi carta d-tale din Bpesta. Aşadar, suntem şi mai mulțumiți că aflăm veşti din ce în ce mai bune.

La prima ocazie, te rog, comunică Doamnei Dragomirescu frățeşti salutări din partea noastră; nu o putem îndestul felicita pentru bravura cu care a luptat în primejdie. Să trăiască şi să mulțumească lui Dumnezeu de ajutor!

Când îmi depeşezi, scrie adresa mea prescurtat aşa: Hohenzollern*pl;* cuvintele de mai mult ca 15 litere se plătesc îndoit.

O strângere de mână

Car

26

Leipzig, den 18/31 aug. [1907]

Mă aflu aici pentru câteva ore, având o mică afacere la o tipografie. Vei vedea ce, când ne vom întâlni. În acest local simpatic, fac corecturi şi - beau un pahar în sănătatea dlui Dragomirescu şi a consoartei d-sale.

Prosit! Să ne vedem cu bine.

Al d-tale

Caragiale

Aştept o vorbă precum ţi-am scris din Berlin.

Herrn Professor
Mihail Dragomirescu
Wurzburg, Postlagernd

27

Carissime, întorcându-mă aseară, sâmbătă, acasă de la Lipsia, am găsit carta ce mi-ai expediat-o din Luzern, şi nu puţin m-am bucurat că mi te apropii. Aştept cu nerăbdare depeşa ce ţi-am cerut prin scrisoarea mea la Wurzburg. Încă o dată, telegrafiază-mi clar *adresa* şi exact *când* ai sosit şi *cât* stăruieşti acolo. Apoi, combin eu cum să ne-ntâlnim mai degrab. Nu uita a-mi nota exact ziua sosirii şi zilele câte vei rămânea acolo, pe numele lor, adică „sosit (d. ex.) luni, stau marţi şi miercuri întregi". Fii european, nu oriental ca atâţia ai mei preteni daco-romani. Botticelli e - Botticelli[1]! Ţi-l plătesc cu echitate destulă, sper. Să ne vedem cu bine. - Din scrisoarea mea vei vedea că mi-ai scris din B.pesta despre starea satisfăcătoare a Doamnei tale. Să trăiască!

O îmbrăţişare frăţească

Car

Wilm.-Berlin,
duminică, 19 aug./1 sept. [1]907

Herrn Professor
Mihail Dragomirescu
Wurzburg, Postlagernd

28

[Berlin, 5 septembrie 1907]

Dragă Mihalache, ia seama bine la ce-ți spun:

Daca pleci la 1.37 p.m. sâmbătă din Wurzb[ur]g soseşti seara la 6.43 la Weimar.

Vrei să ne-ntâlnim acolo?

Atunci telegrafiază-mi cât de târziu mâine vineri sau până-n ziuă sâmbătă, pur şi simplu: Vino. Eu plec la 3.20 d.a. de aici şi cu două minute diferență, adică la 6.45 seara, sosesc în gară la Weimar. Pentru mai multă siguranță ca să ne-ntâlnim îndată, cel care poate merge mai întâi în restaurantul de clasa II al gării aşteaptă acolo pe celălalt...

Dacă însă nu primeşti acest plan, atunci telegrafiază-mi exact ziua şi ora sosirii tale aici la Berlin. Îți ies înainte la Halle, sau Bitterfeld.

Daca eu sunt împiedicat a veni, atunci până-n ziuă sâmbătă îți telegrafiez.

N-ai grije că te-aş păcăli: sunt obicinuit cu *verkehrul* european.

Să ne vedem cu bine.

Car

Joi seară, după ce am primit amândouă depeşile.

Urmează strict aceste instrucții precise.

Herrn Professor
Mihail Dragomirescu
Wurzburg, Hotel Bahnhoz

29

[Berlin, 6 septembrie 1907]

Bitte telegrafisch anzeigen Tag Uhr Ihre Ankunft.

Grusse,

Caragiale

Profesor Mihail Dragomirescu
Postlagernd, Wurzburg

30

[Berlin, 24 septembrie 1907]

Priveşte adânc ţarinele patriei şi le salută şi pentru mine mult. Sănătate acasă, Dumnezeu cu voi

Caragiale

D. Profesor Mihail Dragomirescu
Burdujeni, Trenul 6 dimineaţa

31

[Sinaia, 5 octombrie 1907]

Nu pot să părăsesc ţara fără să-ţi mulţumesc de prietinia ce mi-ai arătat: afacerea e terminată, şi fireşte îţi sunt dator jumătate din succesul ei. Să dea Dumnezeu să mă pot plăti convenabil de datoria mea către tine. Până atunci, te îmbrăţişez frăţeşte şi te rog sărută mâinile Doamnei tale şi pentru mine. În curând îţi scriu de-acasă.

Dumnezeu să vă ţină în sfânta sa pază.

La revedere

Caragiale

Domnului profesor Mihail Dragomirescu
Directorul „Convorbirilor"
Bucureşti, str. Gramont, 11

32

[Berlin, octombrie 1907]

Aranjat „Minerva", articolul completat, apare broşură, rog urmăreşte, lucrez greu, *Vale*

Caragiale

33

[Berlin W.]

Dragă Mihalache, îți scriu în fuga mare, ca să te pun în curent cu totul. Ai primit sper, ieri, o scrisoare a mea, pe care, din cauză că trecuse ceasul poştei, ți-am aruncat-o la cutie, nerecomandată. Am primit acu „La Roumanie"; îți mulțumesc. Îi doare pe oligarhii noştri apucătura mea libertaro-reacționară. O să-i doară şi mai mult broşura completă cu soluția pe care mi-o tot cer şi pe care trebuia s-o pui şi tu în „Convorbiri". - Iată ce am răspuns domnului de la „Roumanie", care vrea să ştie cine este Caton. Acuma cred că e mulțumit - *habet igitur confitentem reum.* Am făcut şi eu puțintică proză de bucătăreasă - da! de bucătăreasă - dar franțuzoaică...

„Monsieur le Redacteur,

«La Roumanie» fait â un article des «Convorbiri» l'insigne honneur de le reproduire en entier et de s'en occuper specialement dans son numero du 9 (22) oct.

L'auteur de cet article, quoiqu'un peu embarasse par le trop d'importance que votre eminent organe lui accorde, n'en saurait vous remercier assez, et il croit de son devoir de satisfaire, sitot qu'il en a pris connaissance, â votre legitime demande en signant de son modeste nom ces quelques lignes.

Veuillez, je vous prie, Monsieur le Redacteur, agreer le temoignage de ma plus haute estime.

Votre bien oblige et devoue serviteur

I.L. Caragiale"

Până n-apare în „La Roumanie" *chiar textul* acesta, tu nu cumva să pomeneşti ceva de el, nemite să-l reproduci. Reclama e ca rachiul - trebuie, cu băgare de seamă şi cu răbdare, bine distilată. - În momentul acesta, primesc o telegramă: broşura va apare curând, *t.s.v.p.* că s-a fript - chiar săptămâna asta. Şi se va vinde pe cale publică, va inunda târgurile şi târguşoarele. Ți-am scris şi-ți mai scriu, ca să te rog să zici câteva cuvinte

asupră-i. N-aş vrea să amuţească strigătul meu în pustiul indiferenţei. Dar - nu laude exagerate, ci rece şi aspră judecată. Vorba ceea: înjură-mă, domnule, dacă nu vrei să mă lauzi! dar nu mă da uitării! - Sper că broşurica o să spargă conspiraţia tăcerii. Tare aş dori să cază rândurile mele şi sub ochii Regelui şi ai Prinţului. Eu însumi să le-o adresez, drept să spun, n-am îndrăzneala. Nici ei nu sunt oameni fără griji! şi de! parcă nu ar fi politicos să-i mai plictisesc şi eu, un oarecine, fără vreo însemnătate politică, cu părerile mele... Destul îi plictisesc atâţia, chemaţi - să-i plictisească.

Fiţi sănătoşi tu şi ai tăi. Dumnezeu să vă ţină în sfânta lui pază.

Aştept o vorbă bună îndată. Părerea despre broşură când va apărea.

Al tău prietin bun

Caragiale

Joi dimineaţa, 1/14.XI.[1]907

Şi - ca să nu las petecul de hârtie nemânjit - iată încă una mică fabulă de la marele tău anonim. Te roagă s-o tipăreşti, daca ţi-o plăcea, fără greşeli. Ţi-o transcriu cu ortografia cehă modernă:

MÂNGÂIERE

Fabulă

O babă chioară - aşază tingirea cu păsat
Pe-o pirostrie şchioapă... Hiertura-n foc a dat.
Şi scuipă biata babă, şi blestemă, se-nchină:
„Spurcatul! Necuratul! „se-nchină (El singur e de vină!)

Morala

Spre mângâiere-adeseori,
Ne trebuiesc... instigatori.

Dar, mai bine, iat-o copiată alături mai curat. S-o facă exact.

Herrn Profesor M. Dragomirescu
Directorul „Convorbirilor"
Bukarest, Str. Gramont 11
Rumänien

34

[Berlin, 15 noiembrie 1907]

Dragă Mihalache, precum ți-am depeşat, am aranjat cu „Minerva". Roagă pe Filip (pe care nu-l credeam aşa de grăbit) să nu facem rasoleală. Eu, poate, mai am să schimb câte ceva din text - fireşte, nu e mare lucru; dar, orişicum, schimbări se impun într-o ediție ne varietur*.

Ți-am mai depeşat că articolul din „Zeit"-„Convorbiri", *complet* şi *completat,* apare zilele astea în Bucureşti; - apare într-o broşură, cu titlul: *„1907, din primăvară până-n toamnă — Câteva note — de I.L. Caragiale" — (numele întreg).* Ei şi?... Te rog, pe cât poți, urmăreşte broşura, anunță-i binevoitor apariția şi interesează-te (spre a mi-l comunica) de ce efect va produce în certe sfere. Din răspunsuri la nu importă cine, sau de polemice cu interesați sau nerozi - n-am gândul tatii! Eu spun ce ştiu, arăt ce văd, mărturisesc ce cuget - *ă titre* de document. Documentele nu se combat; şi ele mai puțin pot discuta cu binevoitorii sau tăgăduitorii lor; vom urma deci mai departe ca literat**, nu ca om politic, pe cât mă va tăia capul; n-am vreme să zic interpretatorului nici măcar: „amice, scurt,

*Negreşit să-mi trimită câte trei exemplare de fiecare revizie, ca pe una să i-o trimit absolut clară.

**Ca nuvelist, ca satirist, ca dramaturg, ca fabulist, ca istoric, cum o vrea Dumnezeu, care ne ştie cugetul şi inima la toți robii lui.

ori eşti prea interesat, ori prea prost, ca să răstălmăceşti instantaneele fotografice".

Dar, în sfârşit, *homo sum;* dacă m-ar sâcâi prea mult, apoi, atunci, nu-i departe din Wilmersdorf până-ntr-o mahala a Bucureştilor! să nu te pomeneşti că vin să scoţ eu o „Ţintă a Democraţiunii Române cu sufragiu universal" mai abitir decât a lui Venturianu, prefăcând redacţia „Convorbirilor" noastre atât de inocentă într-o strajnică vizuină jacobină. Până acuma am arătat partea ridiculă a oligarhiei; să nu schimb cântecul şi perdeaua, şi să m-apuc, mai cu dinadinsul, a-i arăta partea sinistră?

Dar să aşteptăm încă! atâta zor nu e deocamdată...

Sărut mâinile doamnei tale, pe care ai mei o salută afectuos. O strângere de mână pentru tine de la prietenul tău,

Caragiale

P.S. Nu ţi-am mai scris; nu-mi dă pace Pulcheriţa... A! ea este aşa de tânără şi de nebună! şi eu - atât de cuminte şi de... bătrân!

Vale

Scrie-mi rogu-te o vorbă bună. Nu ştii ce simţitor sunt! Multă sănătate tuturor confraţilor.

35

[Berlin, 15 decembrie 1907]

Dragă Mihalache,

La „Opinia" sunt dator să mai dau o cronică - am şi expediat-o. Ai puţintică răbdare, vine şi rândul „Convorbirilor critice"; le voi trimite ceva, fireşte convenabil şi potrivit cu seriozitatea unei reviste literare.

Se-mplineşte, acuma, un an de când, aflând că eşti gravid, am încercat a te face să avortezi; leacurile mele băbeşti n-au avut

nici un efect. Nu ştiu ce să zic? bine a fost ori nu, că tentativa mea de pruncucidere n-a izbutit? Uite-te şi tu, cu un an mai bătrân acuma, înapoi, şi socoteşte daca strădania naşterii şi alăptării îți este răsplătită întrucâtva. Oricum, peste puține zile fătul tău „Convorbirile" împlinesc un an de existență. Îi urez la mulți ani! *Vivat, crescat, foreaA* Dumnezeu să-i ajute a cinsti pe devotatul lui genitor! În curând voi căuta să trimit acestui scump prunc literar, de hatârul genitorului, un dar îngrijit.

Pân-atunci, fiți sănătoşi tu şi ai tăi.

Complimente confraților.

O strângere de mână frățească

Car

36

Dragă Mihalache,

Am dat broşura la „Adevărul", fiindcă acolo este vad mare şi tarabă deschisă pentru publicațiuni ce trebuiesc desfăcute repede, cu paralâcul, pe cale publică. Înțelegi dar de ce nu m-am gândit la tine şi la „Minerva". (Cu această înțeleaptă zeiță am aranjat tot, aşa cum şi tu ai fost de părere.) - Fabula, bine că n-ai publicat-o; nu fiindcă nu vă place vouă; căci poate ar găsi, cum a şi găsit, să placă altora *(habentsuafata...);* ci fiindcă motivul cu baba l-am întrebuințat, în proză, şi-n al doilea articol din broşură. - Aceasta s-a vândut, ediția întâi, în două zile; ieşise cam cu greşeli, ca şi în „Convorbiri". A doua ediție, revăzută de mine, trebuie să fi şi apărut când primeşti aceste rânduri. Fă-i o mică reclamă, rogu-te, cum crezi de cuviință; voi să se-mprăştie cât mai mult.

Şi acuma, dă-mi voie să-mi fac pe scurt o mică apărare personală. Îmi imputați că n-am în scrierile mele destulă iubire de *paysage,* de natură moartă, şi destul liric. Eu (nu că vreau să vă contrazic sistematic) cred că n-oi fi având, din toate astea,

prea, foarte mult sau mult, dar cred că am destul; şi mai cred că, peste *destul,* în artă, nu mai trebuie *deloc.* Pitorescul naturii însufleţite şi moarte, precum şi lirica, ele în de ele *, fac obiectul altor arte decât arta povestirii; şi, astfel, eu le cred numai nişte ajutoare ale acesteia, al cărei obiect este cel mai interesant fenomen *quant ă nous:* împrejurările izvorâte din felul particular al atâtor suflete şi minţi asemănătoare în general cu ale noastre.

Am citit, când eram copil, într-o veche tălmăcire a *Teogoniei,* unde spune aşa, despre fetele Mnemosinei: „În Olimp stau ele şi cântă isprăvile minunate ale zeilor nemuritori; şi cunosc trecutul ca şi prezentul şi ghicesc viitorul, iar cu cântările lor măiestre înveselesc tot soborul zeesc". Şi de atunci mi-au rămas dragi toate. Ele sunt surori bune; una alteia îşi împrumută la nevoie graţiile şi atributele; iar aceea care a împrumutat pe soră-sa stă cuviincioasă la o parte şi o lasă să cânte şi să danţeze, fără să-i pună piedici între coturni: ca s-o ajute a-mprumutat-o, fireşte, nu ca s-o încurce, - ca să-i întărească prestigiul particular, nu ca să i-l uzurpe. - Şi astfel, una pe alta s-ajută; când una, când alta, pe rând, învăţând sau amuzând, uimind şi-nveselind pe muritori, - fiecare la rându-i străluceşte cu farmecele depline ale întregului chor divin.

Acu, ce să mai zic, fără să trec peste *destul?...*

Eu cred că şi în opera mea se găseşte *destul* ajutor de *agremente.* Dar, fireşte, ca să-l găsească cineva, un amator, nu mai zic critic, trebuie să-l caute. Cum am zice, în limbaj de cizmărie, cusătura pingelii nu se vede uşor, daca nu e făcută cu aţă albă. De, dragii mei, eu sunt cârpaci bătrân, eu cos de dragul pingelii, nu de al cusăturii. Dacă vă place, îmi pare foarte bine, fiindcă ţiu la cinstea meşterească; daca nu... mergeţi şi voi la alţi meşteri mai buni, să vă-ncalţe - că, slava Domnului! sunt

* aşa cel puţin socotesc eu.

destui - supărare nu-ncape... Am şi eu câțiva muşterii ai mei cari n-or să mă lase.

Multă sănătate de la toți ai mei la toți ai tăi. Nu prea uita pe amicul tău

Caragiale

Complimente confraților.
10/23.XI.[1]907

37

[24 decembrie 1907]

Dragă Mihalache,

Am uitat - uita-te-ar necazurile! să te rog a dispune să-mi trimită „Minerva" cinci exemplare din călindarul ei - bine împachetată cu *remboursement,* dacă n-am atâta credit. Îmi trebuiesc 5 exemplare *curate* - voi să le dau aci la nişte filoromâni. Le aştept cât de iute, înainte de Crăciunul nostru. Te salut şi-ți urez de pe acuma sărbători fericite.

Caragiale

Herrn Professor M. Dragomirescu
Bukarest, Str. Gramont 11, Rumänien

38

Wilm,-Berlin
Hohenzollernpl. 4
16/29.XII.907

Dragă Mihalache, îți alătur o fabulă. Dacă nu-ți convine, mi-o trimiți înapoi imediat *în plic recomandat;* dacă o publici, atuncea cu dinadinsul te rog:

1. - fără absolut nici o pomeneală de marele anonim (lasă-l uitării);

2. - fără greşeli de punctuaţie şi de text („Conv.", iartă-mă, de la o vreme sunt ciuruite de greşeli de tipar ca un ziar politic de provincie: - eu gândesc că ar fi vreme destulă să-mi trimiţi şi mie o corectură pe curat, pe care ţi-aş înapoia-o imediat);

3. - nici o laudă despre autor, nici despre lucru; nici *sauce,* nici garnituri, etichetă sau reclamă; publică-o aşa crudă, numai pusă-n vedere, să bată la ochi.

Bine'nţeles, fabula se publică cu iscălitura mea *en toutes lettres.*

Vă urăm, tuturor ai tăi, toţi ai mei, sărbători fericite. O strângere de mână frăţească de la declaratul (în fine! *meglio tardi che mai)* d-tale colaborator.

Caragiale

Complimente confraţilor. A proposito de confraţi, de atâta vreme îmi bat capul să pricep şi nu pot - mă rog, lămuriţi-mă: - D1. Lovinescu vrea să mă apreţieze ori să mă depreţieze în mod platonic? Tare aş fi curios să ştiu şi eu. Până atunci, cu mare plăcere am aflat că străbunii mei atenieni, metaheriseau ciaiu - ca muscalii. *Vale!*

Aştept răspunsul tău cât mai neîntârziat.

Ştii ceva despre un mare succes literar al amicei mele domnişoara Fanny Seculici? Mi se pare că „Die Zeit" din Viena şi „Neue Freie Presse" (nu le pot găsi) îi fac nişte extraordinare elogii. Tare mi-ar părea bine să se adeverească părerea mea despre fata asta atât de inimoasă şi spirituală; numai de ar fi scris în româneşte, să ne bucurăm şi noi!.

Herrn Professor M. Dragomirescu
Directorul „Convorbirilor critice"
Bukarest, str. Gramont 11, Rumänien

39

[Berlin, decembrie 1907]

Dragă Mihalache, iartă-mă că pun la-ncercare de absolută discreție prieteşugul tău, de care nu mă-ndoiesc un moment. Pe orice cale găseşti mai la-ndemână (gazetă zilnică, foi volante, ori, în maniera antică, din mână în mână) te rog, fă să circule alăturatele versuri. Aruncă-le între proprietarii de tagma a II-a. E o apărare a tagmei noastre contra atacului intempestiv ce i-a adus domnul proprietar mare (două zestre!) din tagma a treia. Încă o dată, discreție absolută: nici slova să nu mi-o vază altcineva decât tine. Aştept „Conv[orbiri] cr[itice]" şi scrisoarea ta. Fiți sănătoşi tu şi ai tăi.

Al tău prietin

Caragiale

P.S. Mai cu seamă, inundează Palatul Justiției şi cercurile înaintate liberale şi conservatoare.

CONSTATARE

În țara rumânească sunt
Cu mici, cu mijlocii, cu mari,
Trei tagme de proprietari:
Proprietarii de *pământ;*
Al doilea, cei de *idei;*
Al treilea, cei de ... *femei.*
Şi dar, proprietatea mare,
Periclitată uneori,
În tagma cea din urmă are
(Şi, natural, şi-i întreține
Destul de bine)
Pe cei dintâi, cei mai frumoşi
Şi mai geloşi
Apărători.

40

[2 ianuarie 1908]

La mulți ani

Car

„Convorbiri critice"
Bukarest, Str. Gramont 11
Rumänien

41

[Berlin, 4 ianuarie 1908]

Dragă Mihalache, te-am fost rugat să dispui a mi se trimite 5 (cinci) exemplare Călindarul „Minervei", pe credit sau cu *remboursement.* Se apropie Anul nou, şi văd că nu-mi sosesc. Te mai rog încă o dată.

Ce faci cu *Boul* şi *vițelul*[1]*?*

Aştept răspunsul tău.

Cu dragoste

Car

P.S. Asemenea te rog dacă se poate *Fabule* de G. Ranetti, editura Alcalay - apărute acuma.

Herrn Professor M. Dragomirescu
Director „Convorbiri critice"
Bukarest, Str. Gramont 11, Rumänien

42

Domnilor,

M. Dragomirescu, Cincinat Pavelescu, George G. Orleanu, D. Nanu, Em. Gârleanu, Ion Minulescu, Corneliu Moldovanu, Alex. Stamatiade, Ion Dragoslav, Iser şi... - (?!...)

Iubiți confrați, vă mulțumesc din suflet pentru grațiozitatea dv. şi pentru înalta favoare ce au să-mi acorde valoroasele „Convorbiri critice".

Să trăiți la mulți ani cu sănătate, noroc şi veselie. Dumnezeu cu dv.!

Al dv. devotat colaborator

Caragiale

P.S. Dacă se poate, trageți câteva exemplare din *Boul şi vițelul* separat pe o foaie de hârtie şi trimiteți-mi-le împreună cu numărul respectiv. Le-aş expedia la câțiva prieteni - ar fi o reclamă şi pentru revistă.

Valete

Wilmersdorf bei Berlin,
Hohenzollernpl. 4,
Miercuri 26 dec. 1907/8 ian. 1908

43

[Berlin W., 27 ianuarie 1908]

Dragă Mihalache,

Mi-ai promis, prin ultima ta scrisorică, o scrisoare mai lungă: o aştept de vreo zece zile degeaba. Mi-ai trimis-o? s-o fi rătăcit? Ți-am fost scris mai multe. Până n-am soluția la acele (toate recomandate) n-am ce să-ți scriu. Multă sănătate.

Car

Ce-ai zis de bietul Ronetti-Roman? Păcat!

Herrn M. Dragomirescu
Directorul „Convorbirilor critice"
Bukarest, Str. Gramont 11
Rumănien

44

[Berlin, 5 februarie 1908]

Dacă ţineţi urmez colabora renunţaţi numărul special proiectat scrisoare urmează.

Salutări,

Caragiale

45

[Berlin W.]

Dragă Mihalache,

Am primit telegrama ta şi m-am bucurat văzând că ţii la mine. Acuma, ca răspuns la buna ta scrisoare prietinească îţi sunt dator o explicaţie. Iată.

Mai întâi, sunt în materie literară vrăjmaş al reclamei. Reclama poate fi sufletul comerţului, nu ştiu; ştiu însă sigur că e ruşinea literaturii. Apoi... apoi, ce noimă ar avea să-mi faceţi un număr aşa special? Cu ce prilej? *A propos de quoi?* Serbaţi vreun jubileu al meu ca publicist, cum s-a făcut acu câtva timp cu Maiorescu? Slujiţi vreun parastas întru pomenirea mea, cum făcură zilele trecute „Conv. literare" despre Odobescu? - Pe urmă - ia gândeşte-te bine - ce noimă ar avea ca, la ziua naşterii lui Maiorescu, „Conv. critice" (care,-n definitiv, sunt un produs al şcoalei lui) să-mi facă, în pofida lui, un număr-reclamă mie (care, în definitiv, sunt un elev al „Junimii", fundată de acelaşi Maiorescu)? - Ce a fost între tine şi „Conv. lit." acum în urmă; ce a fost mai demult între mine şi Titu - sunt mici mizerii de familie - dovezi că şi pe noi, oamenii mai ridicaţi de blagoslovita slovă şi chemaţi, chip şi seamă, a gândi în sus şi către sus, josul ne trage şi ne-ngenunche (vai! câteodată prea umilitor) la stăpânirea micimii omeneşti.

Dar aceste mici mizerii şi răutăți familiale, aceste momente de-njosire sufletească, pe cari înşine trebuie cei dintâi să le deplângem, cred eu că nu-i bine, nici frumos, să le dezvăluim (şi mai ales cu zgomot) în fața lumii profane. Ştiu bine cât îi trebuie acestei lumi hrană zilnică pentru potolirea vecinicei ei lăcomii de cancanuri şi scandaluri. Ştiu cât e de-ncântată să afle că şi cei de sus sunt tot atât de mici ca şi cei de jos. Dar asta suntem noi chemați să-i dăm ei? spectacolul micimilor noastre? dovezi că putem şi noi fi ca oricine, josnici? Augurii, fireşte, sunt şi ei oameni, păcătoşi ca toți oamenii; dar ei datoresc lumii numai serviciul sacru; micile lor slăbiciuni şi păcătoşii umane, destăinuite chiar de ei, ar amuza fireşte pe toți gură-cască, dar ar demoraliza lumea, în paguba credinții ce sunt datori a-i inspira şi cultiva.

Aşadar - ne-am înțeles. Te văd de-aci dând din cap şi te aud zicându-mi: „da, Caragiale, ai dreptate şi te consider nu numai ca pe un autor bun şi cinstit, ci şi ca un cinstit şi bun prietin". Şi eu îți răspund: „îți mulțumesc, dragul meu, pentru cea dintâi, şi-ți voi fi recunoscător totdeuna pentru cea de-a doua".

Şi acuma să trecem la alta. Copie după scrisoarea... *pierdută (c 'est le cas de dire)* peste putință să-ți dau. Ba ceva mai mult! Închipuie-ți că era să te rog să-mi trimiți tu una; aş avea şi eu nevoie de aforismele acelea pentru a le utiliza într-o lucrare mai lungă, şi n-aş vrea să-mi bat capul a le aşterne din nou - ştii cât de greu scriu. Nu cunosc pe convorbiricriticiştii tăi şi prin urmare nu pot bănui cam cine ar fi amatorul care mi-a făcut însemnata onoare a pofti la un autograf al meu. Bietele mele aforisme pedante! cine ştie daca nu fac deja ocolul saloanelor elegante, şi dacă, mâine-poimâine, nu le vedem exoticate în versuri abracadabrante, semnate de cine ştie ce fante! O! sacră literatură daco-romană!

Aproposito de asta, îţi alătur aci, lipită pe carton de cofetărie, o acadea literară *horsconcours.* Nu mă-ndur să mă bucur singur de ea şi să n-o împărtăşesc şi unui amator ca tine de delicateţi etico-estetice. Daca, precum este din cale afară zaharinată, te-o leşina pe inimă şi pe tine, cum şi pe mine m-a leşinat, fă şi tu ca mine: scuipă! o să-ţi treacă greaţa şi o să rămâi cu acea cocleală specifică pe care numai câţiva o pot simţi: dezgustul de semioameni. *Il n'y a pas ă dire, c'est assez ecoeurant!*

Înţeleg scrupulurile tale în privinţa pamfletului cu „proprietarii"[1]. Ai făcut chiar bine că nu i-ai dat drumul. Mai la urmă, sunt destui intelectuali în ţară, slava Domnului! şi eu nu sunt şi nu mai vreau să fiu totdeuna vechilul lor. Apere-se dumnealor! Arde pamfletul! *et n 'en parlons plus.*

Am suferit şi eu destul de nevralgii la dinţi, la fălci şi la faţă. Pierz dinţii, după ce mi-am pierdut iluziile. Ah! de ce nu am încă iluziuni! o mie aş da să salvez un dinte. Îmi mai rămâne încă una: dinţii prepuşi; şi toţi dentiştii mă asigură că e singura iluziune care nu se pierde până la moarte; îngrijită regulat, rămâne totdeuna pură.

Umblând printre hârtioarele mele, am găsit şi altă poezie a lui Piccolino. Ţi-o trimit aci alăturată[2]. Mă rog ţie, de curiozi - tate, ia încearcă, cu toată discreţia şi cu tot seriosul (fireşte, fără s-arăţi originalul, ci o copie şi fără a declara deocamdată că e de *Piccolino),* ce spun mangafalele lirice despre acest mic scherzo-cantabile al protejatului meu Piccolino, căruia voi să-i dau *un coup d'epaule.* Daca reuşeşte a obţine sufrajele fraţilor lui în cultul graţioasei Erato, atunci el promite că-n curând va ataca şi nota poporanistă; şi eu sper, cunoscându-i talentul, că va putea avea şi pentru această notă o coardă puternică la tânăra lui liră.

Împrejurările politice din ţară mi se par de cea mai naltă importanţă. Era peste putinţă ca urmările răscoalelor să se

mărginească la mofturile parlamentare ale sacrului acord. Desigur nu exagerez când cred că până acuma, în istoria politică a României contemporane de la Unire încoace, Take Ionescu va fi fost cea mai ilustră şi mai întreagă figură.

Fiţi sănătoşi tu şi ai tăi, cărora toţi ai mei le trimite multă sănătate. Sper pentru numărul de 15 fevr. să-ţi dau ceva, îngrijit, fireşte. Sunt 3 1/2 despre ziuă, de aceea scriu aşa urât... şi mai am de citit: O! ce urât să scrii! ce frumos să citeşti!

O frăţească strângere de mână de la

al tău prietin,

Caragiale

Vineri, 7 fevr. stil n. [1908]
despre ziuă

P.S. Mă rog ţie, scrie-mi îndată pe o cartă postală *când,* adică *în ce zi* şi *la ce oră* şi *unde* ţineţi întrunirile voastre săptămânale. Voi să vă depeşez poate odată ceva picant.

Bine'nţeles, această scrisoare nu trebuie s-o vază amatorii tăi de autografele mele.

Ai făcut în numărul de la 15 ian. o greşală de limbă; ia seama: *simbol* face pluralul *simboluri,* nu *simboale,* forma asta cam arbitrară e şi necorectă şi urâtă ca sunet.

[Tăietură din ziar:]

„Preţiosul nostru colaborator d. Cincinat Pavelescu ne roagă să notăm că poezia publicată în numărul de Anul nou al «Opiniei»: *Exotică* e *o reminiscenţă* după *un poet belgian* care *o tradusese din Longfellow.* Titlul poeziei «Exotică» ni s-a părut că indică *suficient* că minunata bucată îmbracă, în acea admirabilă *formă particulară* poetului român, o idee *împrumutată.* Cu toate aceste *ţinem seamă* de *scrupulul*

colaboratorului nostru notând cele de mai sus." („Opinia" - 339, vineri, 11 ian. 1908, p. III.)

Herrn Professor M. Dragomirescu
Directorul „Convorbirilor critice"
Bukarest, Str. Gramont 11, Rumänien

46

Dragă Mihalache

Fă-mi, te rog, credit de *1 l. bani 30,* şi adică: Pune în alăturatul plic, lângă scrisorica mea către d. administrator al „Semănătorului" pe care s-o citeşti întâi - mărci poştale

de. . . . leu 1.

Lipeşte apoi plicul şi înaintează-l

recomandat la destinaţie. . . leu 0.30

Total l. 1.30

Dumnezeu cu tine şi cu ai tăi.

Vale

Car

În momentul când să expediez aceste rânduri, primesc „Ordinea" (No 50, vin., 25 ian.) cu notiţa despre aderarea ta la partidul conservator-democrat. Te felicit. Acolo este locul nostru al tutulor, cari iubim ordinea şi progresul, pentru că niciodată patria n-a avut mai multă nevoie ca astăzi de acestea amândouă şi niciodată acestea amândouă n-au fost mai duşmănite ca astăzi de către mici şi mari secături. Şi eu voi fi cu voi. În curând. Şi sper să servesc cu credinţă şi cu cinste cauzei noastre.

P.S. Nici unuia dintre spanacocolii tăi convorbirişti să nu-i arăţi scrisoarea mea către adm. „Sem[ănătorului]".

Scrisoarea mea recomandată de ieri desigur ai şi primit-o. Aştept, la vreme, o vorbă bună.

Sonnabend den 26 ian./8 febr. [1]908.

47

[primăvara 1908]

Dragă Mihalache,

Îndată ce primeşti aceasta, trimite pe numele meu, la adresa: Bucureşti, Ţepeş-Vodă 1, o informație despre ziua, ceasul şi locul unde vă întruniți voi cei de la *Conv.cr.,* - bineînțeles daca întrunirea o țineți într-o locuință particulară, iar nu în vreo cafenea. Voi să vă comunic ceva. Cumnatu-meu este prealabil înştiințat să deschidă scrisoarea ta ca şi orcare altele, şi să înainteze la locul indicat de tine o comunicare a mea pe care i-am trimis-o.

Dumnezeu să vă aibă pe tine şi pe toți ai tăi în sfânta sa pază!

Să ne vedem cu bine.

Al tău prietin,

Caragiale

Am primit scrisoarea ta. În curând vom vorbi pe larg despre toate.

Din Wilm. Berlin
Hohenzollernpl. 4

48

[Charlottenburg,
oct. 1908]

Carissime,

Sâmbătă dimineața (18 oct.) sunt, cu ajutorul lui Dumnezeu, în Bucureşti, la otel High-Life, Piața Episcopiei. Doresc să ne vedem şi să stăm de puțin taifas. Vrei şi tu? Atunci lasă-mi sâmbătă seara vorbă la otel: la ce ceas şi unde ne putem vede a doua zi, duminică. Dacă ai putea veni chiar tu duminecă

pe la 11-11 1/2 ar fi şi mai bine: am dejuna împreună şi am palavra îndelete. Până la revedere, o strângere de mână frăţească de la vechiul tău,

Caragiale

49

Joi, 11/24.XII. [1]908

Mihăiţă dragă, cu frăţească dragoste îţi trimit aci pentru revistă o traducere cât am putut mai îngrijită după vestitul *Riquet ă la houppe* al lui Perrault, pe care recitindu-l acuma, mi s-a părut cu mult mai minunat decât mi se păruse odinioară în tinereţe: pesemne că basmele astea, ca toate bunătăţile lumii, nu sunt atâta pentru nepătrunzătoarea vârstă a copilăriei, nici pentru vârsta tinereţii, când omul e însuşi erou de basm - cât pentru vârsta bătrâneţii, când a ajuns omul să se pătrunză că nimic nu e mai frumos decât adevărul, nici mai adevărat decât frumosul.

Dacă-ţi convine *Făt-Frumos cu moţ în frunte,* pune-l în revistă; numai cu condiţie:

1. *dă-l întreg* într-un singur număr.
2. roagă din parte-mi pe Gârleanu să îngrijească cu sfinţenie corectura - aminteri, cu greşeli de text şi de punctuaţie, proza simplicistă a basmului nu mai are nici o noimă.

Cele patru versuri de la urmă cu tâlcul să fie spaţiate de text cu un rând alb şi culese cu caractere subordonate celor ale prozei.

Fiţi sănătoşi toţi cu toţi ai voştri! Dumnezeu să vă dea bucurie de sfintele sărbători!

La revedere.

Al tău vechi

Caragiale

Adresa actuală: *WilmersdorfiBerlin — Hohenzollerndamm, 12.*

P.S. Daca, cine ştie pentru ce, n-o publici, trimite-mi înapoi *recomandat* manuscriptul - nu mai am altul aşa periiat.

Vale

50

[Berlin W., 11 ianuarie 1909]

Tuturor confraților urez: la mulți ani cu spor, noroc şi sănătate!

Caragiale

Onor Redacțiuni „Convorbiri critice".
Bukarest, Str. Gramont 11
Rumänien

51

[Berlin, 11 ianuarie 1909]

La mulți ani cu noroc şi sănătate!

Caragiale

Herrn Professor M. Dragomirescu und Familie
Bukarest, Str. Gramont 11
Rumänien

52

Joi, 22 ianuarie/4 febr. 1909

Drăguților, d-abia astăzi am primit carta voastră. Mă bucur că v-ați gândit la mine şi, spre mulțumire, vă trimit chipul meu. Fiți cuminți o dată pe săptămână, când este, după lege, repaos

dominical pentru toate nebuniile. Spuneți tatii și mamei multe complimente de la mine. Dumnezeu să vă dea noroc și sănătate!

Al vostru amic

Caragiale

P.S. Daca mi-ajută Dumnezeu, prin martie vă aduc trei povești - mai cu moț.

Kinderilor M. Dragomirescu
Str. Gramont 11, Bukarest
Rumănien

53

[Berlin, 19 februarie 1909]

Dragă Mihalache, lucrez pe capete; de aceea nu ți-am mai scris. Rogu-te, poruncește să-mi trimită „Convorb. crit."; de la numărul cu basmul lui Perrault, altul n-am mai primit. Asemenea rogu-te, trimite-mi îndată tot ce s-a scris în gazete despre reprezentația lui Delavrancea; și daca s-a tipărit piesa *Apus de soare,* trimite-mi negreșit *două* exemplare. Mă-ndatorezi foarte. Viu prin martie, cu patru basme noi. Sper că o să vă placă. - Au primit kinderii tăi o cartă cu fotografia mea?

Aștept cu mare nerăbdare îndeplinirea rugăminții mele și-ți strâng mâna frățește. Daca ai văzut *Apus de soare,* spune-mi și mie părerea ta. - Fiți toți sănătoși. Dumnezeu să vă deie bine.

Al tău,

Caragiale

Herrn Professor M. Dragomirescu
Bukarest, Str. Gramont 13
Rumănien

54

[Berlin, 27 februarie 1909]

Dragă Mihăiță, după ce ți-am expediat ieri o cartă cu o mică parabolă, mi-am aruncat încă o dată ochii și mai cu dinadinsul pe a ta; și, cu părere de rău, am citit cuvintele:

„... *Acuma să te văz, dacăpoți da peste cap pe amicul... etc"*

Din acestea, am luat sama că nu mă cunoști încă destul de bine; n-ai înțeles că eu, cu toată reputația de nebun, pe care mi-au făcut-o câțiva neghiobi, sunt un om cuminte, și, ca toți oamenii cuminți, am atâta grije de picioarele mele că nu-mi mai rămâne vreme să mă gândesc la capul cuiva altul... Și asta, fiindcă sunt convins că, daca mă țin eu bine pe picioarele mele, peste cap nici Dracul nu mă poate da.

Zice că: unde nu-i cap, vai de picioare! eu mai zic: vai de capul celui pe care nu-l duc picioarele, oricâte proptele i-or pune alții!

De-acolea-ncolo, drumul lumii este destul de larg, slavă Domnului! să putem umbla cu toții, care-ncotro, cum ne țin picioarele, făr-a ne lovi în cap.

Dumnezeu cu tine și cu ai tăi!

Vale,
al tău,
Caragiale

P.S. Am căzut la patima povestirilor - cu mare pornire. Prin urmare, pentru câtva timp, până-mi trece furoarea senilă, nu trebuie să vă mai așteptați la teatru din parte-mi.

C

Am un volum de povestiri fine, inedite, pe care nu le-aș da pe tot ce-am scris în viața mea - viață pierdută cu fleacuri de artă grosolană! *Unde* și *cum* să le public *frumos,* și să și pot câștiga material *bine?* Dă-mi o idee. Aștept.

Herrn Professor M. Dragomirescu
Bukarest, Str. Gramont 11
Rumănien

55

[Vineri, 5 martie 1909]

Dragă fine Mihăiță,

Am primit alaltăieri, miercuri, cele două exemplare solare (ia sama bine, nu citi, ca dascăl, *scolare),* iar astăzi, vineri, am primit şi carta ta postală. Îți mulțumesc că mă-ngrijeşti. Bravo ție! aşa se cuvine să se poarte cu naşu-său un fin de ispravă. Acuma, m-am convins, că nu e nici rață, nici rățoi, iar cocoşel moțat, cum spunea baba, nici atât. Totuşi este un produs foarte interesant pentru studiul teratologiei: un clapon umflat în pene. Poate umple toată lumea, - ca orice vițel cu două capete şi cu şase picioare, - rămâne tot clapon-umplut-cu spanac-tricolor.

Cât eşti tu de profesor de estetică, să ştii una de la mine, om nenvățat (dar astea, pe strictă onoare, între noi rămân!), că vorba nu e să umpli lumea largă cu o operă, ci o operă strâmtă s-o umpli cu lumea; fiindcă o operă trebuie să trăiască în lung, nu în larg, ca o rază, care pătrunde drept înainte, nu ca un balon de la luminație, care se umflă în lături. Aminteri, şi lume şi operă sunt - altă vorbă mai potrivită nu găsesc - *proaste.* Şi atunci, te-ntreb: ce ne pasă nouă? ... şi ție, finule, şi lui naşu-tău? Ba, zău!

La observația ta că:

„... în primul articol de introducere în a doua serie a mea la «Universul» aş fi prea meticulos în analize şi-n aluziuni, pe care numai o parte din public *(voi,* literații) o poate gusta"...

răspund, ca vechiul meu amic M.-Ch.-Rostoganu, cu toată săveritakea:

„Da că-z eu pântru cigne-mi dau toată aplicățiugnea, mă rog, ghecât pântru *voi* numa?.. că mie numa la voi mi-i gândul, să vă muştruluiesc la grămakica elemăntară a limbii makerne, ca un tată, măgarilor!"

Dumnezeu cu tine şi cu toți ai tăi.

Aşteaptă-mă cu aceeaşi frățească dragoste cu care, dorindu-te, te salut.

Al tău vechi,

Caragiale

56

[primăvara 1909]

Christos a-nviat! La mulți ani cu toate fericirile!

Caragiale

Aceleaşi urări „Convorbirilor critice" şi tuturor confraților.

Domnului Prof. M. Dragomirescu cu familia
Bukarest, Str. Gramont 11
Rumănien

57

Dragă Mihăiță,

Mai întâi sunt dator să-ți mulțumesc pentru frățeştile cuvinte de mângâiere ce mi le-ai trimis după marele nostru necaz, de care cu groază mi-aduc aminte. Amândouă cărțile tale de vizită, pline de atâta milă prietenească, le-am găsit, aşteptându-mă, când, după multe drumuri, m-am întors zilele trecute acasă. Slava Domnului! - nu ştiu cum să mai mă-nchin Lui, că ne-a iertat după aşa încercare grea! - răul a trecut; suntem, după îndurarea Domnului, bine de tot, şi toți ai mei vă trimitem ție şi la ai tăi toți cordiale salutări, rugând pe bunul Dumnezeu, în veci fie lăudat numele Lui! să vă dea noroc, voie bună şi sănătate - că-i mai bună decât toate! Şi acuma, iartă-mă, să-ți fac o rugăminte stăruitoare: dacă te

cheamă Vlahuță la el, ca să-ți comunice din parte-mi ceva, rogu-te nu întârzia; fă jertfa câtorva minute; mergi cât mai degrab la el, ascultă-l cu atenție şi... *nu mă lă s a!*[1]

Până la revedere, când viu, cu voia lui Dumnezeu, iar cu un săculeț plin, rămân al tău, fără soluție de continuitate - fie relele momente uitate - ca mai nainte

frate mai mare,

Caragiale

P.S. Înțelegi, fireşte, după lipsurile mele caligrafice, cât lucru am pe cap. Dar, cu voia lui Dumnezeu, tot trebuie să-l birui. *Vale!*

Tibi[2]

Marți, 3/16.XI. [1909]
Wilmersdorf b. Berlin
Hohenzollerndamm 12

- Orice soartă ar avea rugămintea mea, contez pe *absoluta ta discrețiune.*[3]

58

[Berlin W., 2 ianuarie 1910]

1910
La mulți ani cu sănătate, noroc şi veselie!

familia Caragiale

Herrn Professor
M. Dragomirescu und Familie
Bukarest, Str. Gramont 11
Rumänien

59

[ianuarie 1910]

1910
La mulți ani !

Caragiale

Revista „Convorbiri critice"
Bukarest, str. Gramont 11

60

Dragă Mihalache,

Înțeleg destul adânca voastră mâhnire, căci, şi pe noi, a voit Dumnezeu să ne supună de două ori la aşa aspră încercare, când, ca şi voi, după ce am scrâşnit şi ne-am încleştat pumnii până să ne dea sângele a trebuit , obosiți, să ne-nchinăm şi să zicem, ca orice muritor care nu şi-a ieşit din minți: facă-se voia Lui! - după ce se făcuse... Astfel, nu caut să vă mângâi, fiindcă ştiu că orice elocuență nu e-n stare să potolească usturimea la astfel de rană, şi că altă mângâiere nu vă rămâne decât în mila ce veți avea unul de celălalt. În schimbul şi amestecul durerii voastre, veți găsi, într-un târziu, tămăduire. Pân-atunci, plângeți unul de suferința celuilalt şi adăogați cu asta încă mai multă dragoste pentru ce v-a rămas, zicând din adâncul inimii: facă-se voia Lui! a Lui, a Stăpânului nenduplecat!

Sărută şi din parte-mi mâna mâhnitei tale Doamne, şi crede că ne este şi nouă destulă milă de voi.

O bună îmbrățişare frățească de la vechiul tău prieten,

Caragiale

[Berlin], 4/17. I. 1910

P.S. Şi acuma, despre „Conv. cr.", iartă-mi - *malgre mon peu de competence en matiere de science et de gout litteraires* - o mică parabolă:

Duc, pe cărări prăpăstioase, cu necaz şi sudoare, o căruţă încărcată. Când o văd că porneşte de râpă, trebuie să-mi fulgere pân minte întrebarea: *ce* am în căruţă? - Daca e vreo marfă de preţ, înţeleg să-mi pun umerii şi pieptul, s-o sprijin şi s-o proptesc, măcar de m-aş prăvăli cu ea cu tot... Dar să mă prăvălească şi când e-ncărcată cu câţiva dovleci, şi încă degeraţi pân-a nu se fi copt!... Ai?

Aşadar *(rămână vorba-ntre noi),* bine faci. Dă-te-ntr-o parte, ca un cărăuş care, daca n-ai avut noroc (cum n-are astăzi nimeni) de-ncărcătură aleasă, eşti destul de cuminte, la vreme, să nu-ţi rupi capul pentru marda. - Încă o strângere de mână de la

al tău vechi prieten,

Caragiale

Herrn Professor M. Dragomirescu
Bukarest, Str. Gramont 11, Rumănien

61

[Berlin, 19 februarie 1910]

Să trăieşti îmbrăţişez,

Caragiale

Dragomirescu
Bukarest, str. Gramont

62

[Februarie 1910]

Sănătate şi bucurie să vă deie Dumnezeu!

Iată noua mea adresă de îndată:

I.L. Caragiale
Schoneberg bei Berlin
Innsbruckerstr. 1.

Amic

Car

63

[Schoneberg b. Berlin, 1 ianuarie 1911]

1911!

La mulți ani cu sănătate, noroc şi veselie!

Familia
Caragiale

Familiei
M. Dragomirescu
Professor
Bukarest, Str. Gramont 11
Rumănien

64

[Schoneberg b. Berlin, 1 ianuarie 1911]

1911!

La mulți ani cu sănătate, noroc şi veselie!

Familia
Caragiale

Onor. Redacțiuni a Revistei
„Convorbiri critice"
Bukarest, Str. Gramont, 11
Rumănien

65

[Berlin, 1912?]

Spor, noroc, bucurie

Caragiale

66

[Berlin, februarie1912?]

Mulțumesc cordial pentru frumoasa telegramă, trăiți mulți ani, sănătate, noroc, veselie, frățească îmbrățișare.

Caragiale

Către GR. DUCA

1

1 iunie 1907

Dlui Gr. Duca, avocat
Loco

Domnule Duca, vă declar că garanția ce ați dat-o pentru mine Dlui bancher N. Moroianu cu privire la cambia de 1 500 (una mie cinci sute) de lei cu scadența la 15 sept. an. cor., nu vă ține obligat personal cătră mine decât până la termenul arătat, căci înainte voi îngriji plata sau vă voi face la cerere o cesiune asupra venitului meu din moşia Frăteşti.[1]

I.L. Caragiale

2

Stimate amice,

Am trimis dlui Moroianu 500 lei; şi o poliță pe trei luni (martie 15, 1908) pentru restul de 1 000.

Rogu-te, nu te supăra, şi pune şi de astă dată, sper ultima, o vorbă bună ca şi-n trecut, pe lângă nenea Nae Moroianu.

Sunt al D-tale servitor îndatorat, care-ți urează sărbători fericite.

I.L. Caragiale

1907, dec. 10/23
Wilmersdorf-Berlin,
Hohenzollernpl. 4

Către N. DUMITRESCU-CÂMPINA

1

Miercuri [11/24martie 1909]

Stimate domnule, am primit carta dv. din 8/21 martie (duminică), în care-mi spuneți să vă dau *„de se poate,* nuvele *din viața noastră.* Eu nu scriu decât *din viața noastră şi pentru viața noastră,* căci alta nu cunosc şi nici mă interesează. Aşadar, cuvintele dv. n-au alt înțeles pentru mine decât că, poate, *felul cum scriu* nu vă convine ori nu place la cititorii dv... Atunci, decât să-mi dați povețe despre *ce* şi *cum* să scriu, ar fi mai simplu, cred, să-mi spuneți pe față că sunt de prisos între atâți colaboratori literari ai dv. - şi, fireşte, supărare n-ar încăpea, mai ales că, recunosc şi eu că v-ați încărcat cu prea mult calabalâc literar, şi e natural să vreți să vă mai uşurați. După părerea mea, dar tot mai bine ar fi să ştiu numaidecât cum stăm, decât să mă tot ostenesc din greu a vă da cât pot mai bine colaborarea mea cu încrederea că o fac pentru împlinirea datoriei mele din inimă cătră cititorii ziarului, iar nu numai de mântuială pentru ochii proprietarului acestui ziar.

Contez mult pe sinceritatea dv. şi cât mai degrabă. Aştept un răspuns categoric la aceste rânduri; căci îmi convine să fiu

la „Universul" colaborator respectat, dar, pensionar invalid, nu-mi convine deloc, drept să vă spun.

Sunt, în aşteptarea răspunsului,

al dv. cu toată stima

Caragiale

Wilmersdorf bei Berlin
Hohenzollerndamm, 12

2

[Berlin, aprilie 1909]

Stimate amice, am primit scrisoarea d-tale din 19 martie[1], care desigur e o păcăleală de 1 aprilie nemțesc, căci odată cu scrisoarea am primit şi numărul 77 al „Universului", cu articolul meu *Greu, de azi pe mâne,* în care am găsit mult respect pentru manuscriptul meu, adică nu mai multe greşeli decât următoarele:

Coloana I — 7 greşeli
„ II — 16 „
„ III — 51 „
„ IV — 18 „
„ V — 34 „
„ VI — 30 „

Total 156 (adică una sută cincizeci şi şase)

Daca ți se pare că exagerez, te rog de curiozitate păstrează manuscriptul, şi daca vrei ai să ne prindem: pentru fiecare exagerație, eu să-ți dau 50 de franci, iar d-ta să-mi dai pentru fiecare greşeală 50 de bani. - Dar ce să fac? am hotărât să tac şi să-nghit; băieții mă pot maltrata de acum cât poftesc, să ştie bine că deocamdată n-am să mă plâng; dar le promit că prin chiar coloanele „Universului" o să-mi răzbun aşa încât să

pomenească; fiindcă n-am să mă las eu multă vreme călcat în picioare de nişte tineri, care-şi închipuiesc că dacă ştiu carte românească mai multă ca mine, au dreptul să-şi bată joc de ignoranța mea în materie de publicistică literară, şi încă într-un mod aşa de desprețuitor. Adică, fiindcă eu am apucat şcolile din vechime când se-nvăța gramatică cu atâta bătaie de cap (şi... de altceva), iar dumnealor au avut parte să-nvețe în şcolile moderne unde nu se mai pierde vremea cu aşa învățături inutile au dumnealor dreptul să mă umilească?,,, Să se ştie dar că în contra acestei cruzi umiliri, ce mi se aduce de către junii zețari şi corectori de şcoală modernă, voi apela la tribunalul imparțial al marelui public, prin chiar coloane[le] „Universului".

Până atunci fiți toți sănătoşi. Dumnezeu să vă dea Sărbători fericite.

Al vostru confrate,

Caragiale

3

[20? septembrie 1909]

Iubite dle Câmpina,

Verificând socoteala din scrisoarea dv. îmi permit a face următoarea mică rectificare.

Am primit	. . . .	lei 2245.90
V-am trimis *27* a lei 57.70		lei 1557.90
	rămân dator	lei 688. -

Zic că v-am trimis 27 de articole nu 25, căci articolul despre *Apus de soare* publicat în două numere se socoteşte ca două articole, iar articolul despre Teatru pe care mi l-ați respins eu îl socotesc ca trimis.

Acum ce vă rog este să adăstați până în noiembrie când viu negreşit la Bucureşti şi imediat cum v-am spus şi la Karlsbad vă restituiesc diferența până la 2245 lei, neputând în alt chip să mă plătesc de această datorie. Deşi mie-mi pare rău că mi se închide calea unui câştig cu muncă cinstită; dar dacă nu se poate, zic: mai bine sărac şi curat... Ca totdeuna în cariera mea de modest publicist, eu *iscălesc* articolele mele, tocmai ca niminea altul decât mine să nu le poarte răspunderea. Aşadar să mai urmez a colabora la „Universul" cu condiție ca articolele iscălite de mine să fie supuse la cenzură, cu puteri absolute, şi mai ales cele privitoare la chestii asupra căror mă cred a avea şi eu oarecare competență vă mărturisesc că nu pot.

Aşadar, iubite dle Câmpina, nu te supăra şi aşteptând D-ta mă ştii că sunt...

Crede te rog, stimate dle Câmpina, că îmi pare mult mai rău mie decât îți pare dumitale şi câtorva puțini cititori, că nu mai pot colabora la „Universul". Să ne mângâiem însă toți aceştia cu ideea că dispariția mea dintre colaboratorii dv. face mare plăcere foarte multor altora.

Până la revedere, sunt şi rămân al d-tale îndatorat servitor

Caragiale

Către Dr. I. DUSCIAN

1

Joi, 17/30 ianuarie [1]908
Wilmersdorf-Berlin, Hohenzollernpl. 4

Stimate domnule doctor şi confrate,

Pe cât m-a măgulit consideraţia ce-mi arăţi prin scrisoarea d-tale, pe atâta fireşte trebuie să-mi pară rău că nu sunt în stare a-ţi răspunde spre deplina d-tale satisfacere. D-ta îmi ceri mie o prefaţă la un studiu pedagogic. Să las că nu prea ştiu ce aş pute spune - dar d-ta nu ştii pesemne cât sunt de aspre la noi aşa-numitele graniţe ale specialităţii. Eu am constatat-o îndestul de dureros cu prilejul ne-nsemnatei mele publicaţiuni de ocazie *1907*. Un eminent bărbat politic mi-a tăgăduit scurt, fiindcă sunt (zice el) „artist", dreptul de a gândi - măcar asupra împrejurărilor sociale - aceasta după ce el însuşi se pronunţase, câţiva ani de-a rândul, în fiecare săptămână, cu absolută şovăire, asupra tutulor chestiilor de artă: de pictură, de sculptură, arhitectură, danţ, literatură, muzică, teatru şcl.; la gramatica elementară, ce-i dreptul, n-a voit să gândească, lăsând-o, probabil ca nefiind chestie estetică, în seama „artiştilor". Ce ar zice eminentul meu sau alt ilustru în cazul nostru - cu

prefața? - Se pronunță în chestiuni de pedagogie - cine?... „un artist"! A!... O!... ş.cl.!

Dar, ca să vezi d-ta până unde merge la noi asprimea granițelor de autoritate, trebuie să abuzez de paciența d-tale şi să-ți povestesc o mică întâmplare absolut veridică. Trepădam acum câțiva ani prin antecamerele Senatului, cerşind voturi pentru încetățenirea unui cetățean de care să se fi mândrit o cetate - pentru împământenirea unui român israelit. - (A murit zilele trecute şi stă acuma pe veci împământenit în pământul Moldovei, pe care-l iubea atât de mult. Dumnezeu să-l odihnească pe bietul meu vechi şi bun prietin!) Vorbeam într-un grup de domni senatori despre meritele şi patriotismul prietenului meu; când un domn senator, care se plimba de colo până colo, țifnind şi aruncându-mi căutături foarte dârze, şi de care, cunoscându-l destul de bine, nu îndrăzneam nici să m-apropii, se apropie el de mine şi mă interpelează foarte de sus, fără să mă salute întâi:

- Ia-n ascultă, c'coane: ce ne tot bați capul cu jâdanul aista al matali?!

Eu, neputându-i răspunde cum se cuvenea, căci aveam cu totul altă treabă acolo decât să dau lecțiuni de politeță unui sălbatic congestionat, care se vedea bine că vine de la dejun, i-am răspuns blând, după un moment de gândire:

- Domnule senator, n-am venit aici să supăr pe cineva; ştiu cât de respectuos trebuie să mă port în această *incintă;* dar, daca am făcut, fără să gândesc, vreo necuviință, sau dacă pur şi simplu vă supără prezența mea - iertați-mă, mă retrag.

Ceilalți domni senatori au înțeles cât de penibilă era situația, şi unul dintre ei, un boier moldovean, om de inimă şi bine crescut, a intervenit şi, cu un ton destul de aspru, a spus colegului:

- Da' dă-ne pace, bre omule, şi cată-ți de treabă! ce te amesteci dumneata nepoftit în vorba noastră?

Dar domnul congestionat n-a-nțeles și m-a-ndesat cu vorba:

- Mai întâi, ce e jâdanul matali?
- Literat, i-am răspuns eu umilit.
- Dar cu ce se ocupă?
- Cu agricultura.
- Undi?
- În Moldova.
- Apăi dumneata ce ești?
- Tot literat, zic și mai umilit.
- Nu te-ntreb de aiasta... De unde ești?
- De aici...
- Nu, bre omule! ce ești? moldovan ori muntean? spuni...
- Muntean.
- Apăi, dă-ne bună pace, c'coane! Aista-i jâdan de-a noștri: ce vă amestecați dumilevoastre, muntenii?

Quasi-textual. -

Am citit câteva din articolele d-tale; știu câtă reală valoare au; înțeleg câtă dreptate ai când voiești s-atragi atenția lumii noastre asupra celui mai important element al școalei, element la care aproape nimini nu gândește astăzi; văd și eu, ca și d-ta și ca mulți alții desigur, că ar trebui s-avem și școală pentru copii, nu numai copii pentru școală... Dar... dar cum vrei d-ta să m-amestec și în pedagogie? S-o mai pat iarăși, spre umilirea mea și spre nenorocul publicației d-tale conștiincioase, cu cine știe ce pedagog absolut, sau, și mai rău, cu cine știe ce ilustru bărbat politic? Căci, am uitat, să-ți spun dintru început, când ți-am pomenit de asprimea granițelor de autoritate, că la noi (d-ta, ca tânăr, nu știi încă) o seamă de oameni pot trece de gânditori universali, pot adică trece ca suverani granițele aspre pentru comunii muritori - bărbații politici. Aceștia sunt așa de gânditori și așa de universali, încât chiar specialiștilor le pot tăgădui competența în materie.

Eu nu sunt nici specialist în pedagogie, nici bărbat politic; prin urmare, cel mult mi-ar fi permis a spune, în prefaţa ce-mi faci onoarea a-mi cere, că admir opera fiindcă autorul respectă gramatica elementară; asta cred că aş putea-o face fără primejdie din partea ilustraţiunilor politice şi nici din a pedagogilor; dar atâta, înţelegi d-ta ca şi mine, că n-ar fi de ajuns pentru publicul cititor. Aşadar, cartea d-tale, căreia-i trebuieşte, ca tutulor cărţilor, şi noroc pe lângă valoarea ce i-o cunosc, are nevoie de o prefaţă semnată de un pedagog absolut, sau, şi mai sigur noroc, de un bărbat politic - ori n-are nevoie deloc de prefaţă - şi poate asta ar fi mult mai frumos decât orice.

Nu! în interesul d-tale mai mult decât în al meu, trebuie să declin onoarea ce atât de graţios îmi propui şi, tocmai pentru asta, te rog să mă consideri ca pe unul dintre cei mai buni şi mai devotaţi prietini ai d-tale.

Rămân cu toată stima al d-tale,

Caragiale

2

Stimate Domnule Doctor şi Confrate,

Îţi mulţumesc pentru vorbele bune ce-mi trimiţi şi mă grăbesc a-ţi răspunde că publicarea rândurilor mele uşurele ca prefaţă la valoroasa d-tale lucrare e o mare onoare pentru mine - pentru care-ţi rămân recunoscător.

Urez cărţii d-tale tot succesul ce-l merită o lucrare conştiinţioasă, inspirată de frumoase sentimente, şi-ţi trimit cele mai distinse salutări.

Al D-tale devotat prietin,

Caragiale

P.S. - Daca cumva vezi, săptămâna viitoare, în „Opinia" noastră, o veche schiţă a mea, din 1897, intitulată *Take Ionescu,*

şi-ți convine, rogu-te reprodu-o şi în „Ordinea", ca o curiozitate literară, la un loc convenabil.

Salutări,

C

Joi, 24 ianuarie/6 februarie 1908

Herrn Doctor I. Duscian
la ziarul „Ordinea"
Bukarest, str. Brezoianu 1bis
Rumănien

3

Stimate Confrate,

Te rog binevoieşte ca îndată ce primeşti aceste rânduri, să spui la administrația „Ordinii" să înceteze a-mi trimite gazeta aci la Berlin-Wilmersdorf, - deoarece, de poimâine chiar, sunt pe drum către Bucureşti.

Am să te mai rog ceva, daca nu e prea târziu: nu tipări scrisoarea-prefață până nu viu eu (cel mai târziu miercuri-joi 27-28 febr.). Aş dori să văd eu o corectură. Ştii - altceva e când îi vorbeşti între patru ochi unui prietin, şi altceva, când îi vorbeşti în vileag, unde te aude atâta lume străină.

Până la revedere, o strângere de mână de la

Al D-tale devotat,

Caragiale

Luni, 18 februarie/2 martie [1]908

4

[1908?]

Dragă doctore,

În curând are să vie la Cameră (precum aflu) dezbaterea asupra împământenirii lui Jean Ronetti-Roman. De prisos,

cred, să-ți mai spun că țiu la băiatul ăsta ca la un copil al meu, nu numai că este copilul lui Ronetti-Roman, dar fiindcă îl cunosc de mic şi-l consider acuma, ajuns bărbat, ca un om vrednic de toată cinstea şi prietenia. Te rog, dar, stăruie printre conservatorii democrați, să-ți deie discret tot concursul, zic *discret,* înțelegi de ce, să nu îi facem rău vrând a-i face bine.

Rogu-te, în amintirea prietenului nostru, pune-te în locul meu pe lucru. Pe toți (te autorizez eu) şi pe şef şi pe d. Bădărău şi pe toți fruntaşii noştri pune-i în cunoştință cât de mult *țin eu „personal"* la reuşita tânărului meu amic. Ce Dumnezeu! atâta trecere sper şi eu că pot avea! Rogu-te încă o dată!

Să ne vedem sănătoşi prin martie.

Primeşte, dragă doctore, cele mai bune salutări de la al d-tale prieten,

Caragiale

5

Stimate şi iubite prietine Dusciane,

Iartă-mă că, dintre toți prietenii cari m-au felicitat de ziua mea, pe dumneata te-am lăsat să-ți răspund la urmă: asta am făcut-o din pricină că am cu dumneata de vorbit mai îndelete. Iată.

Mai întâi doresc să te găsească, pe malurile Svistociului, sănătos şi vesel aceste rânduri, prin cari vin a-ți mulțumi că de aşa departe te-ai gândit la mine. Atât de delicată atenție din partea unui spirit distins ca al dumitale îmi face multă onoare. Ş-apoi mai zici dumneata că munca mea grea este nerăsplătită! De grea, ce-i dreptul nu prea e uşoară; căci e migăloasă. Dar, gândeşte-te, care meşteşug subțire nu e migălos - şi, prin urmare, greu? Îi trebuie multă răbdare, fireşte, şi multă încăpățânare cuiva, până să poată birui rezistența materialului chaotic al Naturii celei fără margini, care, ca divină

şi eternă ce este, n-are logică nici intenţiune, şi, cu hotărâta intenţiune umană, să-l ordoneze în margini date într-un chip logic. Numai Dumnezeu şi Compania luminatului ştiu cât costă o pagină scrisă în sfârşit pe curat. Grea muncă, adevărat!... Dar, nerăsplătită? - iartă, dragă doctore, n-ai dreptate, cel puţin întrucât mă priveşte pe mine. Eu mă simt cu prisos răsplătit.

Îţi mărturisesc că dacă eram copilul unei familii bogate şi de nume strălucit, aş fi luat toate manifestaţiile de dragoste ce mi s-au arătat zilele acestea ca o adulaţiune nevrednică să deştepte în sufletul meu cea mai slabă mişcare de recunoştinţă. Dar mă ştiu ce copil sărac şi umil am fost, necăpătând de la răposaţii mei părinţi - Dumnezeu să-i odihnească! - decât sănătate. Aşadar faţă cu atâtea şi atâtea manifestări de dragoste, să mai zic că munca mea n-a fost răsplătită? Aş fi un ingrat fără inimă.

Nu! Nu pot fi îndestul recunoscător binevoitorilor mei, şi între aceştia te număr pe d-ta între întâiele rânduri, şi viu printr-aceasta să-ţi mulţumesc din inimă pentru graţioasa d-tale atenţiune.

Când, obosit de citirea prozei mele, vrei, cu alt procedeu, mai expeditiv şi mai puţin obositor, să evoci o viziune din patria română, să te-nvăţ eu ce să faci. Iată.

Fă foarte cald în odaie; toarnă două-trei pahare de votcă pe faţa mesei: în căldură, are să se evaporeze alcoolul, umplând odaia cu o emanaţiune subtilă; cheamă apoi pe lăutarul d-tale şi pune-l să-ţi cânte, de unul singur, în surdină, dar cu *brio, ritmo risolutto e ben marcato:* „Cine te-a făcut pe tine, Tudoriţo, lele... etc." Dumneata, lungit pe canapea, aruncă-ţi ochii pe discursul vreunui tribun dacoroman... şi... încet-încet, ai să simţi o moleşeală delicioasă în tot trupul; are să te apuce o moţăială irezistibilă şi ai să moţăi, să tot moţăi, până când pleoapele o să ţi se-nchidă frumos; şi atunci, de-a-năuntru, ai

să vezi că te afli la Moşi, în miezul verii, subt un umbrar, la o masă rustică, înconjurat de cea mai veselă lume din lume.

Ai să auzi cimpoaiele vlăscenilor şi trâmbiţele şi tobele panoramelor, şi ţivloaiele şi hârâitorile copiilor şi guiţături de purcei; ai să vezi baloane tricolore; unele captive, legănându-se la adierea vântului; altele, scăpate din mâna ageamiilor, ridicându-se libere departe spre înaltul văzduhului; ai să simţi mirosul de ţuică risipită, de gogoşi prăjite în ulei, de cârnaţi şi de fleici arse la grătar; ai să simţi gustul lipicios de turtă dulce... şi ai să-ncepi a te apăra de muşte... muşte, multe muşte, ce de muşte!

Ia încearcă, rogu-te o dată procedeul ce-ţi recomand şi dacă nu-ţi reuşeşte, scrie-mi: poate să-ţi găsesc altul mai bun pentru altă evocare.

Până atunci, stimate şi iubite amice Duscianule, sunt al d-tale îndatorat şi măgulit bun prietin, cu cele mai distinse salutări.

Caragiale

Schoneberg bei Berlin 8/21 februarie 1912
Innsbruckerstr 1,

Herrn Dr. I. Duscianu
Minsk (Minsk Gub)
Podgornaia 10
Russland

Către IONEL DUȚESCU-DUȚU

1

[iunie 1909]

Frunză verde de scaiete,
Ionică, mă băiete,
Lasă-te de poezie,
Că-i curată sărăcie...
Sărăcie şi... prostie

Anonim

La toți de la toți multe sărutări
D-lui Ionel Dutzu-Dutzescu

Herrn Ionel T. Duțescu-Duțu

2

[TravemUnde, 15 iulie 1909]

O salutare din depărtare de la mare pentru toți Kinderii prozatori şi poet.

Al vostru,
Ăă B r a g a b u
şi Familia Sa

Kinderilor Dutzescu & Zlatko
Buşteni, Villa Rottăreanu, Rumănien

3

[Berlin, 26 aprilie 1910]

Christos a-nviat!
La mulţi ani cu sănătate, noroc şi voie bună!

Carageleştii

Kinderilor Mia, George şi Ion
Dutzescu-Dutzu
Bukarest, Str. Ţepeş-Vodă 1, Rumănien

4

La mulţi ani cu sănătate şi noroc!

Carageleştii

Kinderilor Duţescu-Duţu
Bucarest, str. Ţepeş-Vodă 1, Rumănien

5

[Berlin, 4 ianuarie 1912]

Tizului mai mic precum şi fratelui şi surorii acestuia urează:
La mulţi ani cu sănătate, noroc şi veselie!

Tizul mai mare,
'nea Iancu

1912

6

7/20.III. 1912

Frunză verde busuioc,
Busuioc şi siminoc,
Tizule eşti un boboc;
Dumnezeu să-ţi dea noroc

Ca s-ajungi la vreme floare,
Floare mândră roditoare!
Că uitării nu m-ai dat
Şi atât m-ai bucurat
Cu frumoasa poezie
Ce mi-ai dedicat-o mie,
La şaizeci de primăveri
Ce-mplinii alaltăieri...[1]
Deci, nepoate-tiz Ioane,
Pân' să vin iar cu plocoane,
Cu rahat şi cu bomboane, -
Cum se cade-a fi cinstit
Autorul favorit,
Tizul mic şi mult iubit,
Viitor poet vestit, -
Îți trimit din depărtare,
Ca un unchi şi tiz mai mare,
Părintească sărutare
Şi o binecuvântare,

Iscălind:

al dumitale,
Nen-tu Iancu,
Caragiale

P.S. Multe sărutări la toți
Ceilalți iubiți nepoți.

Către JENICA T. DUȚESCU-DUȚU

Miercuri 20 febr. [?]

Drăguților, am aranjat tot. Cu ajutorul lui Dumnezeu, plecăm d-aci sâmbătă dim. şi duminică la 8.25 seara suntem în Bucureşti. Vă rog să nu ştie nici un străin despre asta. Nu vreau să întâlnesc deocamdată alte simpatii decât ale voastre.

De la gară, cu luatul bagajului cu drum cu tot sper să ajungem la voi acasă pe la 9 1/4.

În tot cazul tot vă depeşăm de pe drum din Burdujeni.

Dumnezeu cu noi toți.

Al vostru

Caragiale

Către TEODOR DUȚESCU-DUȚU

1

[1904?]

Dragii mei, am primit ieri, înainte de plecare, carta cu diagnosticul lui dr. Tomescu. Bine c-a fost spaima degeaba! Dumnezeu cu voi! O specială sărutare pentru Mia!

Al vostru frate,

Caragiale

Complimente la toți

2

[Berlin, 15 ianuarie 1908]

Frate Tudorică, îți trimit o *Cronică de Crăciun*[1]. Sper că o mică povestire glumeață poate ținea loc la o scrisoare mai lungă.

Citește-o sănătos.

Dumnezeu cu tine și cu ai tăi.

Al tău frate,

Jean

Am la dinți un fel de năjit, de aceea scriu așa de nevricos. Păzește-te pe drumuri de răceală.

P.S. Citește „Convorbirile critice" ale lui Dragomirescu[2] pe 1 ianuarie 1908.

3

[Schoneberg b. Berlin,
26 aprilie 1910]

Cristos a-nviat!
La mulți ani cu sănătate, noroc și voie bună!

Carageleștii

Herrn und Frau Teodor Dutzescu-Dutzu
Bukarest, str. Țepeș Vodă, Rumănien

4

[TravemUnde, 1910?]

Noroc și sănătate!
Multe salutări din partea

familiei

Caragiale

Aabragabu

5

[Ostseebad Travemunde]
Miercuri, 27 iulie/9 august 1911

Post-script la scrisoarea recomandată:

După primirea acestora, adresați-ne poșta la Schoneberg bei Berlin.

Aici nu mai stăm decât până duminică.

Fiți voinici! Dumnezeu cu voi și cu noi!

Multe sărutări,

Nea Iancu

Familia Teodor Dutzescu-Dutzu
Str. Țepeș-Vodă 1

6

[Budapesta, 26 noiembrie 1911]

Frate Tudorică, iartă-mă că nu te-am putut aştepta. Fii sănătos şi vesel! Peste câtva timp viu eu la Bucur[eşti] într-adins să văz pe un director de teatru (care o fi!) şi pe tine.

Te îmbrățişez frățeşte.

Al tău

Car

7

[Berlin,
începutul lui februarie 1912]

Iubite frate Tudorică,

Am aflat, din scrisoarea Jenichii, că, spre marea noastră bucurie, îți merge bine de tot. - Brava ție! Aşa te vrem, biruitor! Trăiască ştiința umană spre lauda lui Dumnezeu!

Te doresc mult şi sper să te revăd în curând. Vă-mbrățişez pe toți cu adânca dragoste ce ştiu că mi-o cunoaşteți.

Al vostru frate,

Jean

P.S. Toți poeții şi prozatorii m-au cântat şi încântat de ziua mea, afară de poetul meu favorit, Tizul meu cel mic, d. Ionel T. Duțescu-Duțu. Pretind numaidecât o mică dedicațiune din partea d-sale, sub titlul:

Maestrului Caragiale,
Iubitului meu Tiz mai mare, cu ocazia
Jubileului său de 60 de primăveri.

2. P.S. Trimite-mi cartea ta: *Din vatra unui țăran* etc.
[Pe verso:]
Pentru Teodor

8

[12 februarie 1912]

Duțescu [Duțu T.]
Țepeşvodă 1
Bukarest

Calde îmbrățişări frățeşti şi părinteşti.

Neaiancu

9

16/29.II. 1912

Dragă Tudorică, doresc să te găsească sănătos şi voios aceste rânduri, prin cari viu a te ruga să-mi trimiți îndată *două* exemplare *Din vatra unui țăran,* subt bandă, însă *recomandat.*

Toți pe toți vă îmbrățişăm cu dragoste multă. Fiți sănătoşi şi veseli! Dumnezeu cu voi!

Al tău frate,

Jean

Către UN REDACTOR AL ZIARULUI „EPOCA"

[Aprilie 1907]

Stimate Domnule Redactor,

Binevoiți, vă rog, a da ospitalitate în coloanele prețiosului dv. organ - la un loc mai de vază, de e posibil - micii fabule de mai la vale. Rogu-vă, dacă o admiteți, păstrați-i cu scumpătate ortografia originală.

Cu toată stima şi modestia,

Autorul

NEBUN CE SUNT!...
Fabulă

Un publicist s-a lăudat
Că e nebun bun de legat...
Ei aşi! nici nu e, nici n-a fost:
Cui Mile taie?
Morala
'I numa prost.

D-sale Domnului Redactor al ziarului „Epoca" - Bucureşti

Către REDACȚIA ZIARULUI „ERA NOUĂ", IAŞI

Iertați, nu felicitați imediat strălucitul succes junimist obținut la Ploieşti. Rog publicați telegrama mea de felicitare.

Caragiali

Redacția „Era Nouă", Iaşi.

Către REDACŢIA ZIARULUI „EVENIMENTUL"

[26 februarie 1898]

Stimaţi camarazi,

Puteţi anunţa că peste câteva zile vă dau un articol despre Expoziţia de pictură a Societăţii *Ileana.*

Apoi am să reclam ajutorul Dv. Iată cum:

Fac la Bucureşti şi voi face în câteva oraşe câte o conferenţă literară cu *lecturi umoristice...* Voi să fac şi la Iaşi una. Vorbiţi cu Grossmann să se puie în relaţie cu mine. Aş vrea la teatru.

Afară că sunt autor, toţi competenţii mi-au recunoscut talentul citirii etc., etc.

Iubitul nostru! Ilustru! etc. etc.

Nu ne îndoim că Iaşul atât de iubit de Caragiale şi pe care Caragiale îl iubeşte atâta etc., etc., etc.

Va fi o serată de acelea cari rămân neuitate.... va marca o epocă etc., etc., etc.

Toată lumea aleasă, inteligentă, cultă îşi va da *rendes-vous* etc., etc., etc.

Mă rog vouă nu mă lăsaţi.

Aş voi să ţiu această mirifică serată peste vreo două săptămâni, cam pe la 10-12 martie.

Aşteptând cu nerăbdare „Evenimentul" cu vestea cea bună, vă salut cu toată dragostea

Caragiale

La Bucureşti o ţiu luni, probabil presa bucureşteană va face câte o mică dare de seamă; veţi putea reproduce câte ceva.

Către EMIL D. FAGURE

1

[19 septembrie 1909]

Stimate confrate Fagure,

Un amic îmi trimite Cronica d-tale din „Adevărul" despre debutul Companiei Davila. Mă grăbesc a-ți mulțumi de două ori:

întâi - pentru bunăvoința cu care pomenești și despre mine, așa de jinduit cum sunt de o vorbă de omenie și d-ta îmi spui, poate, prea multe după merit;

al doilea - că mi-ai dat neprețuitele citate din *Dramaturgia* lui Lessing, pe care, dacă o cunoșteam, cu entuziasm aș fi adăugat în instantaneul meu, între semne de aducere: „adevăratul gust este cel general, care nu așteaptă de la nici un gen mai multă plăcere și farmec mai mult decât îi poate acesta da în felul său".

Să nu te miri că se potrivesc cuvintele înțeleptului de acu o sută treizeci de ani cu starea de azi a artei la noi... Miră-te mai bine că, și peste alți o sută treizeci de ani, vor fi mulți, foarte mulți „epitropi și ctitori ai intelectualității române" cărora vor trebui spuse aceleași adevăruri - și... tot degeaba spuse.

Zici că ascult de glasul acelei cocoane „când aristocrată, când mahalagioaică", în care-mi recunosc stăpânul. A! dragul

meu! dacă stăpânul pe care eu îl recunosc ar fi adevărat stăpân, cum încă, din nenorocire, nu este - ce bine ar fi! Atunci, o slugă credincioasă ca mine n-ar fi fost cum a fost, şi n-ar fi, cum este, batjocura atâtor stăpâni cari, într-o lume ca lumea, nici de slugi n-ar fi buni! - nici măcar de slugi proaste, nu de lux!

Dar... să nu mai oftăm după ceea ce nu s-a putut pe clipa noastră; să sperăm că, odată, stăpâna îşi va lua stăpânirea. Până atunci, fii vesel şi sănătos, şi, împreună cu mulțumirile mele, primeşte cele mai cordiale salutări

de la vechiul d-tale,

Caragiale

P.S. Adică, să fie ruşine pentru un bătrân publicist, vechi sufler, director general al Teatrelor, registrator la R.M.S. etc., etc., să solicite de la voi a-i trimite, ca odinioară, „Adevărul" gratis?

Arată-i lui Costică Mille aceste rânduri, în care-l salut frățeşte, şi stăruie să mă protejeze. Nu ştiți voi cât bine-mi prinde dimineața o gazetă din patrie! de departe! aşa de departe! Tutulor adeveriştilor multă sănătate.

2. P.S. Am un volum de poveşti... Cine e administrator la voi? N-aş putea, în tovărăşie echitabilă cu administrația voastră, să fac o daraveră, cum am mai făcut cu broşurica „1907"? Ia vezi, zău! Poveştile pot figura *cu cinste* într-un volumaş de senzație în formatul alăturat - circa 200 pagine.

Fireşte că ar trebui să fac eu ultima corectură.

2

Iubite amice Fagure,

Îți mulțumesc foarte pentru călduroasa d-tale scrisoare şi, fiindcă văd dragoste din parte-ți, iau îndrăzneala a-ți trimite aci, pe verso, chipul meu, rugându-te „să nu-l arunci în foc".

Spune-i lui C. Mille că, de câte ori primesc „Adevărul", nu uit să zic din toată inima, ca un reintegrat în lista abonaților pomanagii: bogdaproste! să trăiască! şi de unde dă să sporească şi să-i izvorească!

Volumaşul meu de *Povești* e gata. Aşteptând comunicarea promisă de la administrația voastră, tot îl mai îngrijesc, ca să se prezinte, mititelul, cât se poate mai spălat şi mai pieptănat în fața lumii. În privința asta sunt mai mult Mama decât Tata operelor mele, al căror „fiu" sunt. Dacă n-au avut noroc să fie destul de frumoase, încai să s-arate curate şi dichisite - să n-ajungă de ocara duşmanilor.

Fiți toți sănătoşi şi veseli!

O strângere de mână de la îndatoratul d-tale prietin,

Caragiale

Salutări călduroase Directorului şi Companiei „Davila".

30 sept. 1909

[Pe fața c.p. cu portretul său:]

lui Emil Fagure cu frățească dragoste

Caragiale

3

Iubite Fagure,

Îți mulțumesc de buna prietenie ce-mi arăți; te rog să crezi că nu ți-o răpesc pe nedrept, nici n-o dăruieşti unui nerecunoscător.

Protectorului meu Câmpescu, i-am telegrafiat de alaltăieri, duminică, să binevoiască a comanda hârtia *afinată.* Dar-ar Dumnezeu să n-o mânjim... româneşte! Cât e de frumoasă, ar fi păcat - de noi!

La revedere, în curând!

Viu cu pachetul de povești. Să ne vedem cu bine!

O frățească salutare de la al vostru devotat,

Caragiale

Dienstag, d. 6/19-en X [1909]

4

Ne aflăm, de vineri, în Travemunde pentru o lună și jumătate. Aci am primit carta voastră din Feldafing, care ne-a bucurat mult. Să știți că de acum, de câte ori veți trece prin Berlin, sunteți jurați să veniți la dejun în Innsbruckerstr. 1, fiindcă așa mușterii de omenie ca voi rar mai putem găsi. Cum mi-a plătit Fagure modestul dejun din zilele trecute, numai un gentleman de înaltă generozitate o poate face. Articolul din „Adevărul" este o plată în adevăr seniorială, pentru care mulțumesc cu toată căldura. Din cale afară măgulitor pentru mine!

Până la revedere vă trimitem de la toți de aici frățești salutări. Fiți sănătoși și veseli!Petreceți frumos!

Tout ă vous de coeur,

Caragiale

Travemunde (Ostseebad) Strand-Hotel,
27 iulie 1910

5

[12 februarie 1912]

Mulțumiri cordiale. Noroc, sănătate.

Caragiale

Fagure
„Adevărul", Bukarest

6

17 februarie 1912

Iubite amice Fagure,

Încă o dată viu să vă mulțumesc, dumitale, lui Costică Mille şi tutulor de la „Adevărul" pentru dragostea ce mi-ați arătat - cinstindu-mă cu atâta covârşitoare omenie. Recunoscător, vă urez tutulor, pentru voi şi pentru iubiții voştri, noroc, sănătate şi veselie.

Acuma vroi să te rog ceva; deşi te ştiu destul de încărcat de treburile d-tale, îndrăznesc a te supăra contând pe buna d-tale prietinie.

Iată:

1. Spune-mi, rogu-te, cine şi cum a jucat pe Dandanache, acea meschină bucățică de *concerto obligato,* pentru care aştept de-atâta vac un *virtuoso;* şi

2. Spune-i lui Câmpescu, pe care-l salut îndeosebi, să poruncească unui brav june-tânăr din administrație (sunt bătrân! tinerii sunt datori de-acu să mă slujească!) a strânge *toate ziarele şi revistele**unde am fost tăvălit ca o cheftea de carne de vită bătrână prin sare, piper şi alte condimente, înainte de a fi prăjit la tigaie *(quelle* odeur!). Aminteri nu ştiu cui şi unde să mulțumesc pentru măgulitoarea atențiune a acelora, cari n-au crezut de cuviință a-mi înainta, după datina europeană, un exemplar, adică o linguriță de dulceață din borcanul dedicat „maestrului"; - să nu te pomeneşti că mă cred oamenii, după aproape zece ani trăiți în țara disciplinei occidentale, c-am rămas tot un oriental rău-crescut!

O frățească strângere de mână de la

bătrânul d-tale prietin,

Caragiale

* Pe cât posibil.

Către G. FILIP

1

Stimate domnule Filip,

La scrisoarea dv. din 22 Aug. vă răspund:

Vă pot expedia înainte chiar de 25 Sept. v., în condițiile arătate de dv., o lucrare inedită, gata de mult, copiată pe curat foarte citeț, de circa... pagini manuscris, după proba alăturată.

Condițiile mele sunt:

1. Dv. vă obligați a face pentru publicațiune *absolut stricta corectură,* şi, eventual, a-mi plăti câte zece (10) lei pentru fiece infidelitate, *fie câtuş de minimă,* a tiparului dv. față cu originalul meu de mână - asta indiferent de orce *Errata* ați adăoga la publicațiune;

2. Manuscrisul mi-l veți păstra *întreg* şi *intact,* pentru ca, după colaționare din parte-mi cu tipăritura, să mi-l înapoiați, în schimbul unei descărcări în regulă de la mine;

3. În caz de totală sau parțială pierdere, or distrugere a manuscrisului meu, *fie chiar prin forță majoră,* îmi veți da îndată o despăgubire de două mii şi cinci sute (2500) de lei;

4. Imediat ce primiți manuscrisul meu, îmi trimiteți aici una mie Mărci germane (1000) - 1250 lei - ca onorar; şi

5. Îndată după apariția Calendarului, îmi veți trimite gratis cinci exemplare în pachet postal recomandat pe socoteala dv.

Primind de la dv. învoirea fără vreo rezervă la cele cuprinse aci, *reprodusă în copie exactă de dv.,* vă înaintez manuscrisul îndată.

Cu toată stima, al Dv.

I.L. Caragiale

Wilmersdorf bei Berlin
Hohenzollerndamm 12
Vineri 4/17 sept. 1909

2

CONTRACT

Între „Minerva" Institut de arte grafice şi Editură cu domiciliul în Bucureşti Bulevardul Academiei Nr. 3, reprezentată prin Dnii George Filip şi Ion Clinciu, conform publicaţiei din Monitorul Oficial N. 168/905 şi dl Ioan L. Caragiale, literat şi publicist, domiciliat în Bucureşti strada Ţepeş Vodă N. 1, a intervenit următorul contract:

Eu, Ioan L. Caragiale, vând „Minervei", Institut de Arte Grafice şi Editură, operele mele literare, apărute până astăzi în volume şi broşuri şi adică:

Momente
Volum tipărit în Editura Socec et Co. Bucureşti, 1901, cu următorul coprins:
La Hanul lui Mânjoală
Cănuţă om sucit
Două loturi
La conac
Reportaj
Ultima oră
Boris Sarafoff
Groaznica sinucidere
Amicul
Caut casă
De închiriat
Proces-verbal
Urgent
Domnul Goe
Vizită
Triumful talentului
Întârziere
Petiţiune

Lanțul slăbiciunilor
La Moşi
Tren de plăcere
Atmosferă încărcată
Tempora
O lacună
Situațiunea
Întâiu Aprilie
Five o'clock
High life
Cadou
Diplomație
Mici economii
Inspecțiune
Ultima emisiune
Amici
Telegrame
O zi solemnă
Boborul!
Baioneta inteligentă
25 minute
Grand Hotel „Victoria Română"
Justiție
Articolul 214
Căldură mare
Bubico
C.F.R.

Două volume teatru
Editura Librăriei Frații Şaraga Iaşi şi Socec et Co., Bucureşti, cu coprinsul:

Volumul I
Năpasta
Conul Leonida față cu reacțiunea
O scrisoare pierdută

Volumul II
O noapte furtunoasă
D'ale carnavalului

Piesa „Năpasta" publicată deosebit.

Notițe şi fragmente literare
Din „Biblioteca pentru toți" N. 121-122 cu următorul coprins:
1) Câteva păreri
2) Politică şi cultură
3) Note risipite
a) Exigențe grele
b) Amatorul şi artistul
c) Saloanele noastre
d) Solicitudine de stat
e) Ofensă gravă
f) Obligativitatea opiniilor
4) O vizită la castelul Iulia Hasdeu
5) Între două povețe (schițe)

Schițe uşoare
Din „Biblioteca pentru toți" N. 58 cu următoarele din coprins:
Reformă
Bene-Merenti
Statistică
Întâi Aprilie. Monolog
Congresul cooperativ român
Noaptea Învierei. Nuvelă
Literatură şi artele române

Note şi schițe
Ediția Sfetea din 1892.
Cu următorul coprins:

În Nirvana
Nenorocirea unei regine
Luptă dreaptă
Ironie
Două note
Grand Hotel „Victoria Română"
Un artist
Norocul culegătorului
25 de minute
Temă şi variaţiuni
A zecea musă
Din carnetul unui vechi sufleur
Quiproquo
Exces de zel
Revanşa
Din care se vede că metoda chinorosului nu e atât de recentă pe cât s-ar crede
Logică strânsă
Moment de distracţie
Ruşine
Fericită improvizaţie
Extemporare
Un „la" natural
Glumă proastă
Ofertă graţioasă
Un creditor turbat
Îndoit lapsus
Chestie personală
Bonbon

Schiţe
Traduceri şi originale
Colecţia Şaraga 1897
cu următoarele din coprins:
Broasca minunată
Norocul culegătorului
Păcat
25 de minute
Poveste
Om cu noroc
Grand Hotel „Victoria Română"
O făclie de Paşte

Această vânzare este făcută de veci, adică pentru totdeauna şi îşi produce efectul chiar de astăzi, având dreptul numai numitul Institut a imprima şi exploata aceste opere în orice mod ar crede de cuviinţă, fie în volume, fie în bucăţi separate, fie ilustrate, într-un cuvânt în orice mod, fără nici o restricţie; prin urmare numitul Institut are deplină proprietate, fără a mai avea eu sau urmaşii mei vreo pretenţiune oarecare asupra numitelor opere.

Declar aceste opere libere de orice sarcine, neavând convenţiuni încheiate cu nimeni şi prin urmare toate aceste opere intră în proprietatea Institutului „Minerva" în modul

arătat mai sus, şi prin urmare nimeni nu are dreptul a reproduce, începând cu ziua de astăzi, operele numite; la cas contrar, „Minerva" va avea dreptul a urmări pe oricine şi a cere daune interese pentru pagubele constatate prin reproducerea sau alte moduri de exploatare, într-un cuvânt va uza de dreptul de proprietate asupra acestei opere aşa cum interesele o va povăţui.

Eu, autorul, mă oblig a supraveghea prima ediție a acestei opere, citind ultima revizie şi a da „Bun de imprimat" şi nu am dreptul a ține revizia mai mult de 3 (trei) zile, neputând avea vreo pretențiune oarecare, dacă dupe acest termen „Minerva", uzând de dreptul său, le va tipări fără corectura mea.

Asemenea sunt obligat, dacă „Minerva" îmi va pretinde, să fac corecturile necesare şi la edițiunile următoare, fără o altă pretențiune din partea mea.

Pentru această vânzare sub toate condițiile arătate mai sus „Minerva" îmi va plăti odată pentru totdeauna fără a mai avea vreodată vreo pretențiune, suma de lei 4 000 (patru mii) şi adică:

Lei 1 000 (una mie) la autentificarea acestui contract, iar restul de lei 3 000 (trei mii) „Minerva" îmi va libera o poliță cu termen de o lună.

I.L. Caragiale
publicist
St. Țepeş Vodă 1

„Minerva"
Institut de arte grafice
şi Editura Soc.anonimă
s/ G. Filip
s/ I. Clinciu

Către NICOLAE FILIPESCU

[Bucureşti, 4 aprilie 1896]

Stimate domnule Filipescu,

Am să vă fac o propunere; iată: daţi-mi voie să iau asupra mea îngrijirea unui număr ebdomadar de duminică al „Epocei", destinat, afară de rubrica informaţiilor şi depeşilor politice, exclusiv producerilor literare.

„Epoca" literară de duminică ar fi astfel absolut străină de politică, se-nţelege, aceasta în limita discreţiei la care voi fi obligat aflându-mă în casa dumitale.

„Epoca" literară, totuşi, va avea şi ea un program bazat pe principiile:

întâi, că literatura este o artă destul de grea şi de serioasă pentru a nu putea fi profesată decât de artişti, şi deci încercările de amatori de orice vârstă nu pot fi clasate printre producerile literare, precum nu se pot clasa printre producerile artistice picturile de examene anuale ale pensionatelor de fetiţe, şi

al doilea, fără competenţă şi cunoştinţă de cauză nu-i permis niminui să facă ştiinţă, mai ales critică.

Sper, după ce mi-am asigurat concursul câtorva prieteni competenţi în materie, că alţii poate şi mai autorizaţi nu vor refuza sprijinul lor întreprinderii noastre.

De asemene, stimate domnule, îmi place să cred că răspunsul dv. la propunerea mea nu va fi nefavorabil şi că veți primi bucuros salutările amicale ale servitorului dv.,

Caragiale

188

Către DIRECTORUL REVISTEI „FLACĂRA"

[Berlin, 11 februarie 1912]

Regret. Imposibil amândouă. Mulțumesc atenție.

Caragiale

Către EDGARD FLAVIAN

[Berlin, 1906]

Dragă Flaviane,

Mai întâi şi-ntâi, să trăiască Laura-Maria! Să vă dea Dumnezeu tot ce doresc eu pentru copiii mei! Să trăiţi toţi, să-i sărutaţi cununiile!

Acum, să trecem la scrisoarea d-tale. A suferit tare nevastă-ta. I-a fost de bine! Să trăiască! Altă dată are să sufere mai puţin - căci *deloc,* nu se poate.

Titlurile de nobleţă se capătă după eroice lupte: se poate titlu de nobleţă mai mare, pentru o domnişoară de acum un an, decât titlul de mamă? Să-l poarte sănătoasă acest frumos titlu, pentru care a luptat aşa de eroic!

Îmi vorbeşti de griji. Lasă să le ai şi tu, că şi alţii le-au avut pentru tine. Plăteşti o datorie sacră. Un băiat cinstit ca tine trebuie să se bucure că s-a învrednicit să-şi plătească aşa grea datorie. Şi pe urmă, adu-ţi aminte, ca literat ce eşti, de înţeleapta vorbă clasică a nemuritorului Nastratin-Hogea:

„Cap fără griji numai la dovleac creşte!"

Nevastă-mea şi copiii vă salută pe toţi, fireşte că în primul loc pe acea persoană care e mai mare ca voi toţi - am înţeles pe domnişoara Laura-Maria Flavian.

A propos, zici că: te gândeai tu acum un an ca să fii tată acuma? Dar ce? credeai că-ţi trebuie pentru atâta lucru trei ani?

Întreabă-mă şi pe mine; dar, ce mai vorbesc de mine? întreabă pe nenea Diamandi.

Acestui Diamandi să-i spui din partea vechiului său amic Iancu, că-l doreşte şi că-l felicită de frumosul succes al fiicei sale; că-i doreşte să trăiască fericit şi, ca totdeuna, vesel şi cuminte, ca să poată alerga după moaşă şi pentru nepoțică-sa.

Şi acuma, rogu-te, spune-i Doamnei tale că merită desigur să-i sărute mâna un tată de familie ca mine; dar că acest tată de familie se aşteaptă - şi speră că aşteptarea lui nu e zadarnică (ține şi tu minte aceasta) - ca, după voinica mică Flaviană, să vie, şi numaidecât, şi un voinic Flaviănaş!

Complimente respectuoase D-nei Flavian, mama ta, care trebuie să fie foarte ocupată cu educația nepoatii-sii.

Vouă cordiale îmbrățişări de la noi toți.

O specială strângere de mână lui Diamandi. Ah! când o să ne vedem odată la, - un pahar, era să zic -; uitasem de năstrapa!

Fiți veseli şi fericiți!

Al tău amic,

Caragiale

Către IOAN TH. FLORESCU

Adânc recunoscător mulțumesc,

Caragiale

Ioan Th. Florescu,
avocat
București

Către EMIL GÂRLEANU

1

3 sept. 1911

Stimate domnule şi amice,

Mă grăbesc a răspunde la amabila dumitale scrisoare din 1/14 sept.[1]:

Dau Teatrului Naţional din Craiova dreptul să joace, numai pe seama sa proprie, lucrările, în ordinea şi modul în cari va crede Onor. Direcţiune de cuviinţă, de câte ori şi oricând, în orce localitate a ţării, afară de Bucureşti şi de Iaşi, pe tot timpul stagiunii 1911-12, octomvrie-mai inclusiv, cu următoarele condiţiuni:

1. Să respecte integritatea materială a textului respectiv, ediţiile anterioare ediţiei „Minerva";

2. Să-mi plătească, în schimb, ca drept de autor, deodată pentru toate eventualele reprezentaţiuni, şi înainte de chiar prima reprezentaţiune, 2000 (două mii) lei n., sumă pe care Onor. Direcţiune mi-o va expedia în mărci germane la adresa aci mai jos arătată.

Urându-ţi tot succesul ce-l merită un devotat şi harnic muncitor în ogorul culturii naţionale ca dumneata, sunt şi rămân, stimate domnule şi amice,

al dumitale vechi prietin

Caragiale

Schoneberg bei Berlin
Innsbruckerstr. 1.

2

Stimate domnule Director,

Am primit scrisoarea Dv. din 12/25 sept. pentru care vă mulțumesc. Acuma vă mai rog să fiți bun, când aveți un moment liber, a-mi spune cam pe când trebuie să aştept suma hotărâtă - ca nu cumva să lipsesc tocmai atunci de-acasă - şi a-mi trimite o copie de pe condițiile noastre iscălită de Dv. spre confirmare.

Vă urez din suflet spor şi izbândă. Multă sănătate şi cu Dumnezeu înainte!

Al Dv. vechi şi bun prieten,

Caragiale

21 sept./4 oct. 1911
Schoneberg bei Berlin
Innsbruckerstr. 1.

3

27 oct/9 noiem. 1911

Stimate domnule Gârleanu,

Nu vă supărați că repet rugămintea ce v-am făcut acu vreo trei săptămâni prin scrisoarea recomandată. Binevoiți, vă rog, a-mi face cunoscut cam pe când ar trebui să aştept suma convenită; căci eu voi fi silit în curând să lipsesc pe câtva timp de-acasă, şi, aici, poşta, când adresantul lipseşte, păstrează banii numai câteva zile, după care îi înapoiază biuroului expeditor. - aşadar, întârzieri şi formalități ce le putem evita.

Vă salut cu multă stimă.

Al Dv. servitor,

I.L. Caragiale

P.S. Vă rog, asemenea, binevoiți a-mi trimite şi o copie a condițiilor noastre iscălite de Dv.

4

[Berlin]

Prea stimate Domnule Director,

Îmi permit a vă aminti schimbul nostru de scrisori, început cu o propunere din partea dv., de unde rezultă că între Onor. Direcţiune a Teatrului Naţional din Craiova şi mine, ca autor, există un contract, prin care Onor. Direcţiune se leagă a-mi trimite, înainte de Crăciunul stil vechi, suma de 2 000 (două mii) franci în mărci germane la adresa mea, *Schoneberg bei Berlin, Innsbrukerstr. 1.*

Crezând că nu comit o prea mare indiscreţiune amintindu-vă aceasta, vă rog, prea stimate Domnule Director, să binevoiţi a primi salutările mele cele mai distinse.

Cu perfectă stimă,
al Dv. servitor,
I.L. Caragiale

Joi, 22.XII.1911/4.I. 1912

5

[5 ianuarie 1912]

Stimate domnule Director,

Răspunsul Dv. la scrisoarea mea recomandată de acum zece zile întârziând, vă rog să binevoiţi a mi-l adresa eventual la adresa mai jos arătată.

- În acest caz, se-nţelege că nu mai este nevoie să schimbaţi banii româneşti în mărci germane: îmi expediaţi 2 000 lei. Voi stărui în Bucureşti trei zile, vineri, sâmbătă şi duminică

(6,7 şi 8 ianuarie); iar luni voi porni înapoi spre Berlin, unde trebuie să mă aflu miercuri (11 ian.).

Cu multe salutări distinse, sunt, stimate Domnule Director,

al Dv. servitor,

Caragiale

Adresa: Caragiale la D. Al. Vlahuță
Bucureşti, Palatul Funcționarilor
Piața Victoriei

6

14 ian. 1912

Prea stimate Domnule Director,

Sperând că la scrisoarea mea recomandată de acum zece zile (22 dec./4 ian.) am drept la un răspuns din partea Dv. - care întârzie - vă rog, deoarece plec de aci, să binevoiți a mi-l înainta la adresa arătată mai jos. - În acest caz, nu e nevoie să mai schimbați banii româneşti în mărci germane; îmi trimiteți, după învoială, 2 000 (două mii) lei la Bucureşti, unde voi rămânea de vineri, 6 ianuarie, până luni, 9 ianuarie st.v., când plec înapoi spre Berlin, unde mă voi afla în ziua de 12 ian.

Sunt, Domnule Director, cu toată stima

al Dv. servitor,

Caragiale

Adresa: la D. Vlahuță
Bucureşti, Palatul Funcționarilor

7

13/26 ian. dimineața [1912]

Directorul Teatrului Craiova,

Ultima oară rog răspundeți. Aminteri, reclam Ministerului, Direcției Generale, eventual Justiției.

Car

8

[Schoneberg,] Expediată
luni 16/29 ian. [1912] 5 ore seara

Directorului Teatrului Craiova

Aşteptat zadarnic scrisoarea anunţată telegrafic. Regretând voiţi râde de mine, silit reclam cui va fi, sper, mai puţin glumeţ.

Car

9

Directorul Teatrului. Preşedintele Societăţii Scriitorilor Români. Craiova

Daca voiţi cinstirea mea respectaţi întâi învoiala; expediaţi suma datorită. Gândim apoi la aniversara neprevăzută în contract.

Caragiale

Miercuri, 18/31 ian. [1912]

10

[Schoneberg bei Berlin,
1 februarie 1912]

Directorul Teatrului Craiova

Mulţumesc. Cum primesc, pornesc, vestind telegrafic.

Caragiale

11

Luni, 5 febr. 4 1/4d.a. [1912]

Gârleanu, Teatru Craiova

Rog telegrafiați daca următor promisiunii, expediat astăzi suma

Car

12

Miercuri, 7 febr. (25 ian.) dim. [1912]

Gârleanu. Teatru Craiova

Imposibil veni. Regret mult. Piaza rea. Acces acut sciatic.. Mulțumesc delicata atențiune. Salutări distinse.

Car

13

[9 februarie 1912]

Primit. Mulțumesc. Urez sănătate mai bună decât toate.

Caragiale

14

Gârleanu [Em.]

Teatru Craiova

Adânc mişcat călduros dumitale dragoste fiească, te îmbrățişez şi blagoslovesc părinteşte,

Caragiale

15

Em. Gârleanu

Preşedintele Societăţii Scriitorilor Români

Stimate Domnule Preşedinte,

Vă sunt dator cu atât mai multă recunoştinţă, Dv. şi onor. Societăţii ce prezidaţi, cu cât, printr-un exces de generozitate, cinstirea ce mi-aţi făcut a fost din cale-afară covârşitoare modestei şi umilei mele cariere.

Viu dar prin aceasta a vă exprima tutulor mulţumirile mele adânci şi a vă ruga totodată să binevoiţi a primi cu toţii salutările mele cele mai plecate.

Sunt, cu tot respectul, stimate Domnule Preşedinte, al Dv. şi al onor. Societăţi

devotat servitor,

Caragiale

4/17 febr. 1912
Schoneberg bei Berlin
Innsbruckerstr. 1.

16

[Berlin, 5 aprilie 1912]

Christos a înviat!
La mulţi ani cu toate cele dorite!

Caragiale
1912

Domnului Em. Gârleanu
Directorul Teatrului Naţional
Craiova, Rumănien

17

Stimate domnule Director,

Să mă iertați, vă rog, că n-am răspuns îndată la scrisoarea dv., sosită aici, de acum zece zile, în absența mea. Tocmai astăzi, 8/21 mai, înapoindu-mă acasă, iată, numaidecât mă execut: alătur aici adeverința pentru achitarea sumei de *două mii* de lei. De aminteri, v-aş fi trimis-o de mult, daca nu credeam că telegrama mea din 26 ian./8 febr. era de ajuns spre a vă servi la dosar ca act justificativ de descărcare.

Mulțumindu-vă pentru cuvintele pline de curtenie ce ați binevoit a-mi adresa şi cu această ocaziune, sunt, stimate domnule Director, al dv.

devotat servitor,

Caragiale

Schoneberg bei Berlin
Innsbruckerstr. 1
8/21.V.[1]912

[Adeverința:]

2000 lei (într-un cec de 1600 Mărci germane asupra Băncii Disconto) am primit la Berlin de la Onor. Direcțiune a Teatrului Național din Craiova în ziua de 26 ianuarie/ 8 februarie 1912 — conform învoielii făcute printr-un schimb de scrisori cu d. Director Em. Gârleanu, după propunerea d-sale din 1 sept. 1911, ca în schimbul acestei sume de 2000 lei plătită înainte de prima reprezentație, Teatrul din Craiova să fie liber a juca pe scena sa proprie, şi numai pe timpul stagiunii 1911—1912, 1 octomb.—1 mai, toate piesele mele, oricum, oricând şi oriunde va crede de cuvință (afară de Bucureşti şi Iaşi) cu condiția să respecte textul integral al ediției anterioare „Minervei".

Drept care, deşi am telegrafiat atunci imediat, 26 ian./8 febr., despre primirea cecului, am dat la cerere dlui director Em. Gârleanu prin scrisoare recomandată şi această declaraţie astăzi marţi 8/21 mai 1921

Schoneberg b. Berlin

Către ŞT. GEORGESCU-SERGENT

Vechiule brav prieten al meu,

Din suflet îţi mulţumesc că ţi-ai adus aminte de mine la ziua mea. Sunt recunoscător, şi mă grăbesc din parte-mi a-ţi ura toate fericirile. Dumnezeu sfântul să-ţi dea noroc, sănătate şi veselie!

Crede, rogu-te, că-ţi sunt ca totdeauna devotat prieten.

Al d-tale cu multă stimă,

Caragiale

Marţi, 31-13 I 1912.

Către ION GHICA
Directorul General al Teatrelor

1

Domnule,

Ieri, duminică seara, îndată după reprezentarea comediei mele: *O noapte furtunoasă,* văzând că s-a schimbat partea ei finală, fără o prealabilă înțelegere cu mine, autorul, am intrat în cabinetul ce-l aveți în edificiul teatrului ca Director general, pentru a vă cere explicarea acestui fapt, D-voastră m-ați întâmpinat cu cuvintele: „Ieşi afară".

Atunci eu v-am răspuns prin expresii insultătoare la adresa D-voastră.

O copie de pe această scrisoare o trimit tot acum D-lui Dr. Marcovici, care a fost martor la scena petrecută între noi.

[I.L. Caragiale]

Bucureşti, 22 ianuarie 1879

2

Domnilor membri ai Comitetului teatral,

Într-un chip arbitrar şi fără a fi fost eu consultat prealabil, s-a tăiat la a doua reprezentare a comediei mele, *O noapte furtunoasă,* partea ei finală. Această nerespectare a proprietății mele literare mă face a vă declara că retrag piesa mea de la

Dvstră şi nu admit a se mai reprezenta. Vă invit, totodată, să-mi înapoiați manuscriptul.

În alăturare vă trimit suma de... diferența de la 420 lei noi, câți mi se cuvin după regulament din cele două reprezentații de până acum, la 600 lei, câți primisem ca avans.

Primiți, domnilor, încredințarea prea osebitei mele considerări.

[I.L. Caragiale]

București, 22 ianuarie [1879]

3

[ianuarie 1879]

Domnule Director General,

Domnilor membri,

La a doua reprezentare a comediei mele *O noapte furtunoasă,* duminică în 21 ianuarie curgător, am văzut, spre marea mea surprindere, că partea ei finală a fost schimbată şi jucată altfel de cum este în manuscrisul meu, primit odată de d-voastră, şi de cum s-a jucat la întâia reprezentare, joi 18 c. Această schimbare s-a făcut nu știu de cine fără o prealabilă înțelegere cu mine.

Neputând eu admite ca piesa mea - odată primită şi reprezentată în forma în care am scris-o - să fie schimbată la teatru fără știrea mea, şi fiind aici în joc o importantă cestiune de principip pentru orice autor, care-şi respectă munca intelectuală, am onoarea a vă invita să restabiliți, la reprezentarea ei viitoare, piesa mea aşa precum este scrisă de mine. La caz contrar, vă invit să binevoiți a formula în scris încheierea D-voastră, fiind decis a întrebuința mijloacele indicate de legea pentru organizarea şi administrarea teatrelor, îndeosebi la art. 6 şi 26, spre menținerea drepturilor mele de autor.

Binevoiți a primi, vă rog, asigurarea considerației mele.

I. Luca Caragiale

(Str. Armenească 23)

Către SCARLAT I. GHICA

1

[15/27 septembrie 1899]

Domnule director general,

Aflu că unii domni societari şi gagişti ai Teatrului Național din Bucureşti, constituiți în companie dramatică, au jucat, fără voia mea, - aş putea dovedi că au jucat chiar contra voinții mele exprese - o piesă a mea *Scrisoarea pierdută,* la Slănicul din Moldova. Aceasta este o flagrantă nesocotire a legii teatrelor, a legii presei şi a condicei penale.

Până să mă plâng onor. Parchet de Ilfov, consider ca o datorie de delicatețǎ din parte-mi a mă plânge întâi domniei-voastre, aşteptând să văd dacă nişte măsuri ce veți crede, poate, dv. de cuviință a lua, nu m-ar despăgubi şi moral şi material de acea călcare a drepturilor mele.

Aşteptând cu tot respectul un răspuns la plângerea mea, rămân al d-voastre plecat servitor,

I.L. Caragiale

Domniei-sale
Domnului Director General al Teatrelor

2

Joi, 20 ian. 1900

Preastimate Domnule Director General,

Tânărul poet Petrovici vine să mă consulte în privința distribuției piesei d-sale, şi să mă roage a mai pune o vorbă în favoarea-i, pe lângă d-voastră. Consider pe acest începător aşa de înzestrat, încât crez că-mi fac o datorie dându-i tot ajutorul ce reclamă de la mine.

Mă grăbesc dară a vă ruga să admiteți distribuția de pe contrapagină.

Desigur, doamnele Bârsescu şi Gheorghiu nu vor refuza să dea prețiosul d-lor concurs la reprezintarea unei bucăți ale cărei remarcabile calități sunt destul de bătătoare la ochi - la ochii se-nțelege deprinşi a vedea şi pricepe o lucrare de artă. Şi de aceea sunt sigur că d-voastră cu autoritatea dv. veți obține acel concurs, indispensabil pentru ca piesa aceasta de netăgăduită mare valoare literară să fie reprezintată cu toată demnitatea pe Teatrul Național.

Ca să-mi fac datoria pe deplin, voi merge, la rigoare, în persoană să rog frumos pe aceste doamne a primi bucuros rolurile acele minunate, şi sper că fără vreo considerație pentru oarecari modeste merite ale mele, ci numai în favoarea sincerității calde cu care vreau să ajut pe talentatul nostru poet, voi avea norocul să nu fiu refuzat.

Aşteptând un cuvânt de răspuns din partea d-voastră, vă rog domnule director general, să primiți cele mai distinse salutări din partea

servitorului d-voastră

I.L. Caragiale

Distribuția:

Gonzalv	D. C. Mărculescu
Pajul	Dna Titi Gheorghiu
Contesa	Dna A[gatha] Bârsescu

3

[16 martie 1902]

Domnule Director General,

Am citit revista dlui G. Mandy, *N-aude, n-a vede,* şi mă grăbesc a vă raporta.

Această revistă, în 3 acte, este o satiră asupra evenimentelor anului 1901, satiră îndreptată mai ales împotriva partidelor politice, liberal - Sturdza şi conservator - Carp.

Ca satiră, nu trece niciodată peste limitele bunei-cuviințe, şi ca revistă de teatru, nu calcă regulele estetice ale genului.

Sunt de părere, prin urmare, că se poate da autorizarea de a se juca această revistă pe unul din teatrele din capitală.

Vă înaintez acest raport şi caietul dlui Mandy spre cele de cuviință, şi, vă rog, dle director general, a primi salutările mele cele mai distinse.

I.L. Caragiale

D-sale
D-lui Director General al Teatrelor

Către OCTAVIAN GOGA

1

Stimate amice Goga,

Îți mulțumesc foarte că nu m-ai uitat. Am primit cele două teancuri de numere ale „Țării noastre". Din slovă-n slovă le-am citit şi am rămas încântat. Revista voastră este-n adevăr mult mai interesantă decât tot ce avem până astăzi în felul acesta. Să vă deie Dumnezeu sănătate şi putere s-o duceți tot aşa mai departe, spre mulțumirea noastră a tutulor care dorim cultivarea sănătoasă a publicului românesc atât de-napoiat încă din cauza atâtor ş-atâtor mizerii istorice.

Curaj şi 'nainte! mai e mult de făcut.

Rogu-te, comunică grațioasei d-tale Doamne cele mai distinse salutări.

Să ne mai vedem cu bine! O strângere de mână frățească de la

Al D-tale bun prieten

Caragiale

12/25 sept. [1]909

2

Drăguţule, doamna şi domnişoara Caragiale roagă pe doamna Goga să le ierte că încă nu pot răspunde la graţiozitatea dumisale. Aşteptând o fotografie reuşită a dumnealor, îţi trimit eu din parte-mi aci alăturatele patru exemplare, a căror destinaţie se arată, cu rugămintea să le împarţi cui de drept. Tare mi-e necaz că nu pot pleca să ţi le aduc eu, în loc să ţi le trimit cu poşta. Cum aş mai petrece cu voi toţi după zborul de duminecă! - Te autorizez să-i dai Vlaicului, când s-o-ntoarce pe pământ, o palincă din partea mea, după tradiţie; şi vă rog pe toţi, nu uitaţi, în momentele petrecerii de seara, a-nchina un păhărel şi pentru acela care vă doreşte foarte de departe. Tutulor prietinilor multă sănătate. Respectuoase închinăciuni Domnului şi Doamnei Partenie Cosma. De la toţi ai mei, călduroase salutări graţioasei tale doamne şi ţie. Fiţi sănătoşi şi veseli! Dumnezeu cu voi! Şi ţucu-te numa'.

Al tău bun şi iubitor frate mai în vârstă

Caragiale

P.S. Rogu-te, când poţi trimite-mi o bună fotografie a ta - şi adresa lui Iosif.

Vale

Schoneberg bei Berlin
Innsbruckerstr. 1,
1/14 sept.[1]911

3

Drăguţule, iartă-mă că-ţi răspund cam târziu: n-am avut vreme, crede-mă. Lucrez şi eu ceva, şi-mi merge greu. Eu am nevoie de fiece moment; iar voi n-aveţi numaidecât nevoie de concursul meu. Cu mare nerăbdare aştept „Luceafărul" cel nou, căruia îi urez covârşitoare strălucire pe firmamentul culturii

daco-române atât de bogată în astri de întâia mărime - încât e o adevărată mândrețe, mă rog frumos. Mai urez apoi ca „Luceafărul" să fie steaua vestitoare a zilei frumoase în care să se reîntoarcă pacea între intelectualii români. În mâna d-tale stă mai mult decât în a oricuia altul astăzi îndeplinirea acestei urări de bine. Adu-ți aminte că eroul antic a săvârşit cea mai măreață faptă a vieții sale când a iertat Roma.

În sfârşit, îți mai urez, din parte-mi şi din partea familiei mele, sărbători fericite pentru d-ta şi pentru toți ai d-tale.

Cu frățească dragoste, sunt şi rămân al d-tale

vechi prietin,

Caragiale

Schoneberg b. Berlin
Innsbruckestr. 1.
15/28 XII [1]911

4

14.2.1912

Mulțumiri celorlalți. Vineri dimineața Budapesta. Caldă îmbrățişare părintească, bătrânul tău prietin,

Caragiale

Octavian Goga
Schewissgasse 15
Nagyszeben

5

Drăguțule,

Îți trimit ceva de citit, ca să-ți treci mai uşor ceasurile de odihnă.

Până să ne vedem iar cu sănătate, primeşte pentru tine şi pentru graţioasa ta Doamnă de la noi toţi multe cordiale salutări

Cu dragoste părintească

Caragiale

13/26/II 1912
Schoneberg b. Berlin -
Innsbruckerstr. 1 - Hpt

Herrn Oct. Goga
Szeged, Mag. Kir. Allamfoghaz
Ungarn

6

[Berlin, Schoneberg, 3.4. 1912]

Christos a înviiat!

.. .La mulţi ani cu sănătate, noroc şi veselie!

Familia Caragiale

1912

P.S. Multe salutări distinse şi urări creştineşti familiei onor D. Partenie Cosma, precum şi tuturor amicilor sibieni.

Către VASILE GOLDIŞ

1

[ian.-febr. 1911]

Stimate şi iubite amice, Domnule Goldiş,

O împrejurare neaşteptată vine să mă împiedice de la îndeplinirea cuvântului ce v-am dat zilele trecute. Aflând că între redactorii „Românului" se numără şi Domnul *Locusteanu* - cu care n-am avut vreodată, nici măcar din vedere, cunoştinţă - mi-amintesc, cu destulă neplăcere, că acum doi ani, pe vară, printr-o serie lungă de articole, în coloanele unui ziar de prima ordine din Bucureşti, „Viitorul", un domn cu acelaşi nume m-a maltratat şi calomniat, într-un mod neobicinuit de crud, chiar în presa balcanică. După afirmările acelui domn, eram, ca literat, o secătură, o nulitate impertinentă; iar ca om privat, un individ malonest, neruşinat, vinovat de *chantage* faţă cu Direcţiunea Teatrului Naţional.

Pentru calomnie, n-am mai avut nevoie să-mi joc cinstea la noroc cerând reparaţiune de la Juraţi: mi-a fost de ajuns să dau la lumină o scrisoare autentică a unei persoane înalt puse, ca să mă şterg de necurăţenia ce-mi azvârlea în obraz acel brav. Pentru maltratare însă, ce reparaţie aş mai fi căutat? Împotriva cuiva mult mai tare, nu poţi lupta decât răbdând şi tăcând: doar se va-ndura ori sătura de tine şi, lăsându-te, pălmuit şi

scuipat, în plata Domnului, ca pe un ticălos ce eşti, i-o abate să se mai lege şi de altul, cine ştie care. Şi, aşa, am răbdat, am tăcut şi, slavă lui Dumnezeu! acel onor. Domn, până în cele din urmă, m-a iertat.

Îmi place a crede că Domnul redactorul Dv. nu este acelaşi onor. Domn Locusteanu de la „Viitorul" din Bucureşti; căci, daca ar fi acelaşi, înțelegeți, ca om de onoare ce vă ştiu, că, alăturea unui brav care m-a maltratat, m-a calomniat şi, de sațiu, m-a iertat, mi-ar fi peste putință, spre adânca mea părere de rău, să colaborez la ziarul Dv.

Cutez a Vă ruga aşadar, stimate şi iubite amice, Domnule Goldiş, să binevoiți, jertfind un moment liber, a mă lămuri în privința identității Domnului P. Locusteanu, redactorul Dv.

În aşteptarea prețiosului Dv. răspuns, sunt şi rămân, cu sentimentele de înaltă stimă de cari sper că nu vă îndoiți,

Al Dv. devotat servitor,

I.L.C.

2

[după 20 febr. 1911]

Stimate amice Goldiş,

Am primit neprețuitele d-tale rânduri şi tare m-am bucurat că piedica nu mai îmi stă în cale. Eu crez că n-ați pierdut nimica lipsindu-vă de colaborarea unui aşa brav mercenar al condeiului. Sunt, mai ales pentru voi, ardelenii şi ungurenii, foarte primejdioase alianțele şi daraverile cu soiul acesta de români din regat, crescuți la şcoala perversității şi distrucțiunii - o şcoală care n-admite nici Dumnezeu în cer, nici autoritate pe pământ, nici respect față de cele sfinte, nici omenie față de oameni, o şcoală care are multe asemănări cu un ospiciu de alienați; grandomani, persecutați, deprimați,

furioşi şi între ei, cuminți mişei, cari de dragul şcoalei şi de pofta scandalului, se prefac nebuni. Şi barem, dacă aşa smintiți, s-ar găsi vreo scânteiere de talent, în tot zbuciumul lor bolnăvicios! Inculți sub nivelul gramaticei elementare, mândri ca Dante Alighieri, gândire nulă, expresie mălăiață, toți sunt nişte *chemați,* şi absolut atâția *aleşi,* căci fiecare se alege pe sine, unul nu e în primejdie a rămânea neales, în fine toți *moderni* şi modernizatori. Sus şcoala negațiunii în credință, în ştiință, în artă, spre progresul Binelui, Adevărului şi Frumosului. Unde nu sunt câini nu trebuie ciomag, te plimbi, ragi cu mâinile-n şold(?), unde nu e opinie publică, nu merit trebuie, ci neobrăzare.

Vrei să ai succes, tinere, dacă n-ai avut încă? Intră cu zgomot în biserica Mitropoliei la slujba unei sărbători împărăteşti. Îmbrânceşte în dreapta şi-n stânga mulțimea credincioasă, fă-ți loc larg şi treci drept în fața Mitropolitului, care a ieşit cu sântele daruri. Ia-l de barbă, zguduie-l, scuipă-l în față, răstoarnă-i sfintele daruri şi calcă-le-n picioare. Apoi cu pasul demn şi măsurat, retrage-te mândru. Toată lumea va zice: Iată un modern! iar toți emulii d-tale de aceeaşi şcoală vor gândi toată noaptea la isprava d-tale, căutând fiecare să născocească pentru a doua zi ceva care spre succesul lor să întreacă neomenia d-tale.

3

[Data apelului telefonic:
Berlin, după 26 febr. 1911]

Bitte Goldiş fur morgen mittwoch mittag am telephon bestellen. Komme fruh 9.40. Grusse.

Caragiale

4

Vineri [18/31.III.911], 12 1/2 ziua

Drăguţule, am dormit, slavă Domnului, destul de frumos, de la 5 dimineaţa până adineaori la amiazi şi am visat că mergeam cu *şnelzugul* către Arad, ca să-ţi fac o rugăminte. Şi mă bucuram că iar o să mă aflu între atâţia prietini. Atâta numai mă îngrija: mă gândeam că am să dau iar de drăguţul meu amic Dr. Iancu. Eu, drept să-ţi spun, ţiu mult la băiatul ăsta, căci e inteligent şi vesel, înzestrat cu bune purtări şi frumoase sentimente, şi apoi simţ că şi el are oarecare simpatie pentru mine. Dar... are un grozav cusur: mereu îmi dă zor să mă-nscriu şi eu numaidecât în Loja 3 a Bunilor-Templieri: Ei! cât îl iubesc, sacrificiul convingerilor mele ştiinţifice, mărturisesc că nu i-l pot face aşa degrabă. Spune-i, te rog, mai dinainte ca să ştie la ce se poate aştepta de la mine... Să nu mă pomenesc, mâine-poimâine, că mă acuză de a-i fi zdrobit cele mai frumoase iluziuni de misionar. Deocamdată, îl rog să se mulţumească cu cele mai cordiale frăţeşti salutări din parte-mi. - Să revenim însă la rugămintea pentru care pornisem în vis către d-ta. E vorba de un *erratum* sau, mai bine *corrigendum* în copia articolului *Termitele,* pe care trebuie să-l fi şi primit. Şi anume iată:

Cam pe sfârşitul primei treimi din acest articol, te rog negreşit, nu uita, fă următoarea schimbare:

În aliniatul care începe cu „Vai de oraşul..." în loc de:

Vai de oraşul în care au pătruns şi s-au prăsit Termitele! să se pună:

Vai de oraşul în care au apucat să se-ncuibe termitele!

Sperând că *Termitele* mele, ca mică satiră uşurică, n-or să-ţi displacă, te salut frăţeşte dorindu-ţi multă sănătate şi veselie pentru d-ta şi pentru graţioasa d-tale doamnă.

Devotatul d-tale,

Caragiale

P.S. - Nu te supăra şi dă-i domnului dirigent al Librăriei noastre alăturata comandă.

Al d-tale,

Car

5

Vasile Goldiş

Arad

În urma celor conținute „Românul" joi despre amestecul scriitorilor din Țară în luptele D-voastre regret imposibil continua colaborarea. Urmează scrisoare.

Car

16/29 [aprilie] 1911
dimineața

6

Sâmb., 16/29 [aprilie] 1911
Einschreiben

Stimate frate Goldiş, citeşte, rogu-te, alăturatele rânduri din „Rom[ânul]" (joi, 14/27 apr.) subliniate cu roşu şi spune-mi dacă eu nu mă aflu în situația unui om dat afară dintr-o casă unde a intrat nepoftit. În adevăr. Tinerii scriitori din Țară se mărginesc a cutriera lumea românească, dedându-se la diletantism artistic, ținând şezători literare, nişte inocente sporturi - fatuitate juvenilă. Aceste exhibițiuni fac poate o bună reclamă - de popularitate impresariului lor; nimini însă nu i-ar putea învinui pe ei de scopuri politice ori ascunse. Nu pe ei deci îi poate atinge asprul avertisment al „Rom[ânului]"; el mă loveşte direct numai şi numai pe mine, *singurul* dintre

scriitorii din Ţară care făţiş, cu pornire hotărâtă şi cu manifestă părtinire, m-am amestecat în luptele Dv. Am greşit, mărturisesc... Vina mea! Şi Domnii de la „Trib[una]" trebuie să fie din cale-afară iertători faţă cu mine, ca să nu releveze şi să nu-mi vâre sub nas acest avertisment care, deşi ireparabil, îmi place a crede că este izvorât într-un moment de precipitare nevinovată, nu combinat cu răutăcioasă precugetare, precum ar putea părea. Regretând că mi s-a-nchis atât de degrab - şi încă într-un aşa mod brusc, - ca să nu zic mai mult - coloanele Dv. şi prin urmare ale întregei prese româneşti din Ungaria, te rog stăruitor, frate Goldiş, să dai loc alăturatei notiţe în cel mai apropiat număr. Pentru lichidarea echitabilă a socotelelor noastre, voi trece cât mai curând pe la Dv., poate chiar pe la sfârşitul săptămânii viitoare. Până la revedere, vă trimit tutulor cele mai distinse salutări.

Al Dv. devotat servitor,

C

7

[Înainte de 25 apr./8 mai 1911]

Despre scriitorii tineri absolută tăcere. Daca relevat cineva chestiunea nu răspundetzi absolut nimic. Viu în curând.

Caragiale

V.G., Ar.[ad]

8

Frate Vasile, iată aci alăturat articolul cu pricina, 7 file, care m-a muncit mai tare decât o comedie în trei acte. Fă cu el ce te taie capul, întrebuinţează-l cum crezi mai bine în interesul

cauzei: iartă-mă, mai bine decât aşa nu am fost în stare să-ţi fac ceva; totuşi, cred că nu e tocmai de dispreţuit. Ia seama, rogu-te, să iasă corect. Introdu-l aşa şi comentează-l oricum îţi place, numai ia aminte să nu mă obligi a mai reveni asupra chestiunii. Fii cu băgare de seamă, nu te mânia. Nu mai pomeni de poetastrii noştri, lasă-i în pace; cred că destul le-am dat eu. Aştept o vorbă de aprobare de la voi. Vă trimit multe salutări frăţeşti. Spune-i lui Dr. Cornel Iancu să nu mă uite.

Mă grăbesc să apuc poşta. Fiţi sănătoşi toţi. Dumnezeu cu voi.

Al vostru devotat prietin,

Caragiale

8/V, 25/IV.911

9

[7-10 mai 1911]

Dragă Goldiş, te rog nu neglija, în caz că publici articolul meu, să faci următoarea îndreptare neapărat necesară, şi adică: la foaia a doua de sus, unde e vorba despre poezie, în loc de: *nu când vrea numai să fie,* schimbă aşa: *nu când numai vrea să fie;* adică ordinea cuvintelor *vrea* şi *numai* trebuie intervenită: [în loc] de *vrea numai,* să treacă: *numai vrea.* Căci la care verb se leagă? Astfel aci trebuie să preceadă, pentru claritate, verbul său anume. E bine înţeles că, aici, *numai* e un singur cuvânt: ia seama să nu ne joace festa zeţarul şi corectorul, să ne pomenim cu *nu mai* în loc de *numai.*

Salve.

Tibi,

Caragiale

10

... aşa de târziu îţi răspund: am lipsit de-acasă. Până în septembrie românesc să mă ierţi că nu pot da nimica pentru ziar; sunt până peste cap ocupat cu o piesă de teatru, care nu mai sufere amânare. Îndată ce o termin, merg în ţară şi, în trecere ori la întoarcere, mă opresc negreşit la Arad pentru câteva zile. - Până atunci primeşte, te rog, pentru d-ta, pentru graţioasa d-tale Doamnă, precum şi pentru toţi prietinii noştri, cele mai distinse salutări, din partea devotatului Dv.

serv şi prietin,

Caragiale

8/21. VII.911

11

[1911]

Frate Goldiş, mă iartă, rogu-te, dacă ţi-am scris aseară prea nepoliticos într-un moment de necaz. Am fost în adevăr, furios de atâtea greşeli şi mai ales de aceea de neiertat: *politica* scoţiană în loc de *politeţă* scoţiană - de care cu drept cuvânt ne poate lua la refec adversarii. Ce Dumnezeu! un ziar aşa de serios şi cu atâta răspundere, şi politică şi culturală, să nu se-nvrednicească a apărea într-o formă convenabilă! Să apară fuşer, ca toate fiţuicile de provincie din fericitul regat al României! Asta este un testimoniu de lipsă de cultură naţională. Văzut-ai ziar european în aşa hal de înfăţişare rurală? - Rogu-te, în interesul demnităţii naţionale, ia măsuri, şi, încă o dată, iartă-mă dacă, la necaz, te-am supărat.

Frăţească salutare,

Caragiale

12

12.2. 1912

Vasile Goldiş
Arad

Adânc pătruns de recunoştinţă, mulţumesc din suflet pentru onoarea ce-mi face „Românul", covârşitoare meritelor mele. Devotatul vostru frate,

Caragiale

Către PETRE GRĂDIŞTEANU

[7/19 mai 1899]

Domnule Director General,

Vă rog, după uzul stabilit între Onorata Direcţie şi mine, a binevoi să-mi acordaţi asupra drepturilor mele de autor pe stagiunea viitoare, 1899-1900, suma de 500 (cinci sute) lei, renunţând din parte-mi la plusul de 5% pentru stagiunea viitoare, şi mulţumindu-mă cu 10%, tantiema normală, iar nu 15% ca în stagiunea trecută.

Binevoiţi, domnule director general, a primi asigurarea deosebitei mele stime.

I.L. Caragiale

D-sale
D-lui Director General al Teatrelor

Către G. GRIDEANU

Crenvirştul internaţional salută cu respect cârnatul român.

Berea cosmopolită felicită cu stimă pelinul naţional.

Berarul Caragiale salută şi felicită cu dragoste pe confratele său d. G. Grideanu, supranumit Cconaşul român.

La mulţi ani cu fericire şi cu toate cele dorite,

I.L. Caragiale
Membru român al Societăţii
internaţionale a Chelnerilor din
tânărul Regat al României.

1.1. [18]94

D-sale
Domnului G. N. Grideanul
Membru etc. etc. etc. român
La magazinul său propriu cu firma
La Cconaşul tricolor
Loco

Către GH. N. GRIGORESCU ŞI SOŢIA LUI

[Friedrichrade,
14 iunie 1910]

Copiilor,

Sănătate, noroc şi voie bună să vă deie Dumnezeu! vă urez salutându-vă de foarte departe.

Caragiale

D-lui şi Doamnei Gh. N. Grigorescu
la d. Ştefan Gâlcă
la Plăineşti (Dragosloveni)
Jud. Râmnicul-Sărat, Rumänien

Către DOMNIŞOARELE GRIGORIU-IAŞI

[Berlin, vara (?) 1906]

Preastimate domnişoare,

Aş putea începe prin a vă face cunoscutele şi banalele imputări obicinuite în asemenea ocazii, bunăoară că „de ce v-aţi mai ostenit, de ce aţi mai cheltuit pentru mine să-mi trimiteţi un dar atât de preţios"; însă banalităţile-mi repugnează, şi mai la urmă, pentru ce v-aş ascunde adevărul şi n-aş fi sincer? Nu! n-aţi făcut rău că l-aţi îndrumat pe bunul nostru Georges să umble pe sub pământul Iaşilor, spre a găsi minunata comoară ce mi-a trimis; şi nu sunt în stare să vă mulţumesc de atâta gentileţă.

Închipuiţi-vă câtă impresie a trebuit să-mi facă scrisorica dv., plină de strălucite promisiuni, care mi-a sosit tocmai când, prin presimţire sau telepatie, ziceam la masă, văzând o bucăţică de roquefort: „Ştiu eu cu ce fel de vin se mănâncă aşa brânză!" şi-n gândul meu oftam după o picătură de vin moldovenesc.

Din toate trei felurile am gustat, şi fireşte, la fiecare gustare am închinat în sănătatea familiei Grigoriu.

Să nu mă-ntrebaţi pe care dintre toate trei felurile îl preferim. Eu, soţia mea, soacră-mea şi chiar copiii mei suntem deplin stabiliţi astă dată şi de unanim acord asupra preferinţii: le preferim pe toate trei!

Azi-dimineață, am primit și scrisoarea lui Budușcă. De la toți am primit câte ceva, afară decât de la Havas, care până acuma tace. Eu îmi explic tăcerea lui numai prin greaua situație prin care trece guvernul: numai Dumnezeu știe câte griji are un bărbat de stat în asemenea momente!... 'ată-l focu!

Soția mea și toți ai mei vă trimit cele mai distinse salutări, iar eu rămân al

d-voastre prea îndatorat bun prietin,

Caragiale

Complimente lui Georges și lui Budușcă; lui Havas - nu!

Către C. GRINŢESCU

26/2 1882

Grinţescu
Bălţăteşti

În urma hirotonisirii dv. ca diacon <fiind nevoit> trebuind a face serviciu de biserică la Piatra, depărtare de 28 chilometri de şcoala unde sunteţi învăţător sunteţi nevoit a lipsi adesea de la şcoală. Mai nainte chiar de hirotonisirea dv. lipsiaţi în toate septemânile de la şcoală având frecuente daraveri <particulare> private la Piatra. În interesul <Dv.> serviciului dar <vi se comunică> sunteţi pus în disponibilitate pe ziua de 1 martie, până când se vor deschide şcoalele noui şi vi se va putea da un loc în apropiere de biserica la care slujiţi, aşa că depărtarea dintre biserică şi şcoală să nu vă mai silească a negriji pe <una pentru> vreuna pentru cealaltă. D. Hanganu fiind numit în locul dv. la Bălţăteşti, veţi preda <acestuia> noului titular, arhiva, mobilierul şi zestrea şcolii, cu inventar în regulă - şi faţă cu primarul respectiv.

Primiţi, asigurarea consideraţiei.

Către DIMITRIE GUSTI

1

[septembrie 1906]

Dragă dle Doctor,

M-am încurcat cu Mittag în privința caselor. Îmi scrie o scrisoare pretinzând că scrisoarea mea *nu era destul de categorică* şi *cerându-mi noi lămuriri*. Rogu-te, sări de mă scapă de neamț!

Al d-tale devotat,

Caragiale

2

[înainte de mai 1907]

Stimate Domnule Doctor,

Ai un moment să mergem mâine aci aproape la Polizei-Revier, să fac ultimele formalități pentru avizarea autorităților relativ la congediarea servitoarelor? E ultimul termen.

Mâine e duminică. Rog răspunde-mi. Iartă-mă că te plictisesc şi primeşte o strângere de mână de la

devotatul d-tale,

Caragiale

N.B. Oricât de târziu astă-seară, sâmbătă, poți veni; un pahar de vin şi o portocală te aşteaptă cu dragoste şi cu prietinie. Ai cheia, profită de ea.

*

Care e rezultatul balotajelor? Gazeta mea nu spune mai nimic.

Către I. HANGANU

Nr.25 / 26/2 1882

Dlui Hanganu, Filioara

Pe temeiul titlurilor dv. de serviciu, sunteți, cu data de 1 martie, numit <în postul> ca <suplinitor> învățător cu titlu provizoriu la catedra şcoalei din Bălțăteşti. Sunteți dar invitat a vă prezenta la prefectura Neamţu spre a depune jurământul cerut de lege, după care mergând la Bălțăteşti, <vă> veți primi de la d. diacon Grințescu, fostul învățător, archiva, mobilierul şi zestrea şcoalei, cu inventariu în regulă şi față cu primarul respectiv. Intrând în funcțiune veți căuta a vă îndeplini datoria cu zel, regularitate şi bună purtare.

Prim...

229

Către FAMILIA HERŞCOVICI

[Berlin, 10 ianuarie 1908]

D-zeu vă întărească.

Caragiale

Către DOAMNELE EUGENIA U. HODOŞ, ALEXANDRINA N. HODOŞ, EUGENIA T. DUȚESCU-DUȚU

Circulară. - Doamnelor Eug. U. Hodoş, Alex. N. Hodoş, Eug. T. Dutzescu-Dutzu, cu pruncii, şi Domnilor Ulpiu Hodoş, Nerva Hodoş, I. Brezeanu şi T. Dutzescu-Dutzu,

Cu mare bucurie s-a primit, stimate Doamne şi stimați Domni, carta dv. poştală în familia exilată. Atenția dv. ne-a mişcat foarte mult, căci ne-a făcut să vedem că nu suntem aşa de uitați de toată lumea: tot mai se ridică, din când în când, la zile mari, cu toată dragostea, câte un pahar în sănătatea expatriaților. De aceea din toată inima şi noi toți, am băut în sănătatea dv., şi v-am urat: la mulți ani cu toate cele dorite după pofta inimii! Sănătate, noroc şi bucurie, fie-vă toate după gând.

Cu toată stima şi dragostea

Didina Caragiale
I.L. Caragiale

Berlin, 12/25. I/905

Către NERVA HODOŞ

1

Iubite amice Nerva,

Să nu te superi că, la mare nevoie, mi-aduc aminte de dumneata ca să te rog să m-ajuţi într-o pricină, căci nu văd alt bibliograf mai vrednic pentru aşa ispravă.

A fost la noi, de pe la 1856 până târziu încoace, un literat (trebuie neapărat să-l ştii) anume *P.M. Georgescu* - uneori îşi mai adăoga în paranteză şi porecla *Matsucolu.* A tradus mult şi, pe cât mi-aduc aminte, destul de convenabil pentru vremea lui. Aci alăturat îţi dau ultima foaie de la cămaşa unei broşuri traduse de el, cu lista tuturor lucrărilor lui până la 1885.

Iată ce îndrăznesc eu a dori să ştiu şi ce sper să aflu, cât mai scurt, de la dumneata:

1. Cine era omul acesta, adică, afară de slujba Muzelor, ce mai făcea?

2. Mai trăieşte, că trebuie să fie bătrâior, şi, dacă trăieşte, cum şi ce fel i s-ar putea da de urmă?

Rogu-te, iubite Nerva, nu te supăra prea tare că-ţi cad belea, şi dacă ai un moment liber, ajută-mă.

Cu frăţească dragoste mă-nchin.

Al dumitale vechi prieten,

Caragiale

Schoneberg bei Berlin,
Innsbruckerstr. 1,
luni, 16/29.V. [1]911

P.S. Din partea mea şi a soţiei mele, multe salutări distinse pentru graţioasa dumitale doamnă.

Îţi adaog că notiţa din *Enciclopedia română** a dlui Diaconovich (Sibiu, 1900) nu mă sluješte la mai mult decât să aflu că *P.M. Georgescu,* găsind în sfârşit mijloace pecuniare, şi-a publicat şi traducerile inedite - cea din urmă în 1893.

Fii sănătos şi vesel! Dumnezeu cu dumneata şi cu ai dumitale!

2

Stimate amice Nerva,

Iartă-mă că am întârziat a-ţi mulţumi de dragostea ce mi-ai arătat dându-mi informaţiuni despre răposatul Georgescu-Matsucolu şi mai ales trimiţându-mi excelenta dumitale ediţie a lui Dinicu Golescu, împreună cu numărul de probă al revistei „Comorile României".

Pentru ediţia *însemnărilor...* eşti vrednic de toată lauda: era în adevăr păcat să rămână, prea multă vreme, dată uitării o carte aşa de preţioasă. Introducerea dumitale, în care se vede ce bine le stă erudiţiunii şi pietăţii a merge împreună, şi sfinţenia cu care-ai reprodus bătrâna operă, plină de atâta căldură tinerească, dovedesc că eşti un om de gust, un prietin luminat al slovei, cum nu prea avem, un eminent elev al bunei şcoale franceze. Bravo! să trăieşti!

Despre revista ilustrată, ce să-ţi spun? E foarte frumoasă. Numai... îngăduie-mi a-ţi da o mică povaţă, ca om păţit: să n-aluneci cumva a da din pungă... Comorile, să ne dea ele ceva, nouă, săracilor; nu să le mai dăm noi lor.

*Tomul II, p. 529, col. a 2-a sus.

Primeşte, rogu-te, stimate amice, pentru dumneata şi pentru grațioasa dumitale Doamnă, din partea mea şi a soției mele, cele mai distinse salutări.

Să vă dea Dumnezeu sănătate, noroc şi veselie!

Vechiul dumitale prieten,

Caragiale

9/22/VII/911

Einschreiben
Domnului Nerva Hodoş
- Bibliotecar ajutor -
<Bukarest> Storoboneasa
<Academia Română> Gara Smârdioasa
Jud. Teleorman, Rumanien

Către DRAGOMIR HURMUZESCU

1

Joi, 9/22 sept. [1910]

I. L. CARAGIALE cu cele mai distinse salutări, doreşte împreună cu familia sa, să primească ştiri plăcute despre sănătatea dumneavoastră.

Schoneberg - Berlin
Innsbruckerstr. 1

2

Joi, 16/29 sept. [1910]

Stimate domnule profesor, cu mare bucurie văd că nu mai eşti mâhnit nemaiavând de ce să fii îngrijorat. Astfel, îmi va face îndoită plăcere cinstea de a sta cu d-ta împreună *pour casser une croate.* Vino sănătos şi vesel! Vei fi primit cu frăţească dragoste.

Al d-tale devotat prietin

Caragiale

P.S. Dacă-l prinzi pe Gusti, adu-l şi pe el, oriunde şi oricând nu strică şi puţină filosofie.

3

[septembrie 1910]

I. L. CARAGIALE doreşte numaidecât ştiri de la dumneata şi se pune la dispoziția dumitale orişicând.

Schoneberg - Berlin
Innsbruckerstr. 1

4

[septembrie 1910, Berlin]

Stimate domnule profesor,

În speranța că veți fi bine dispuşi a primi să ne faceți mâine, sâmbătă, cinstea să poftiți la noi la dejun, vă rugăm să binevoiți a ne răspunde la aceasta printr-o pneumatică. La ce oră vă convine. *Avem ascensor.*

Al dv. prietin

Caragiale

Daca se poate, vă rugăm aduceți-ne şi un filosof, fie chiar sociolog.

Către Dr. CORNEL IANCU

Einschreiben

Dr. Cornel Iancu

Stimate amice, rogu-te stăruie îndată pe lângă amicul nostru d. Goldiş să insereze cât mai neîntârziat în „Rom[ânul]" notița pe care i-am trimis-o astăzi sâmbătă prin poştă.

Sper să ne vedem săptămâna viitoare. Până atunci primeşte, te rog, o frățească salutare

din partea devotatului d-tale

Caragiale

Sâmb[ătă], 16/29 aprilie 191[1]

[pe verso, cu aceeași cerneală:]

fotografia prodigiosului Aghiuță stă atârnată d-asupra mesei mele de lucru.

Către G. IBRĂILEANU

1

Schoneberg bei Berlin
[octombrie-noiembrie 1908]

Ror, stimate amice, primeşte adânci mulţumiri pentru prea generosul articol. Salutări distinse, recunoscător,

Caragiale

G. Ibrăileanu
„Viaţa Românească"
Iaşi

2

Stimate amice, iată aci alăturat textul novelei, 57 de feţe corectură numerotate cu albastru, împreună cu două notiţe neapărat trebuincioase. Eu crez că trebuie zeţuit *cu cicero,* cu *dursuşi,* după alăturatul model pe hârtie de coloare. Puneţi-l în lucru şi trimiteţi-mi cât mai degrabă (în plic recomandat, fireşte), o corectură curată, pe care trebuie negreşit s-o revizuiesc şi eu o dată, pentru mai multă siguranţă. Să nu uitaţi, mă rog, a-mi înapoia şi foile ce vă trimit, care-mi trebuiesc pentru volum. A cincea zi de la expediere, primiţi corectura revizuită cu „bun de imprimat". - Aştept dar.

Şi acum, sunt dator să vă mulţumesc pentru colecţia preţioasei voastre Reviste. Este o excelentă publicaţiune, pe care îmi place s-o aplaud călduros, deşi mie mi se pare că exageraţi oleacă importanţa tendinţei morale şi sociale în artă. De atâta amar de ani, vă războiţi, - două şcoale - artă pentru artă, artă cu tendinţă, - rupeţi atâtea lănci, pierdeţi atâta vreme, risipiţi atâta bravură, şi n-aveţi, nici unii nici alţii, un moment să vă gândiţi şi la *ceva* care trebuieşte egal ambelor şcoale - la *talent.* De câte ori citesc dezbaterile voastre savante, care, mărturisesc, sunt de multe ori prea adânci pentru priceperea mea, mă întorc, obosit şi mâhnit, la ce am gândit băbeşte todeuna: artistul poate avea sau nu tendinţă; însă, artă fără talent, peste putinţă. În sprijinul propoziţiei întâia avem două exemple tipice, Tacit şi Shakespeare; pentru cea de a doua, găsim uşor multe, destule, dovezi hotărâtoare între producţiile nenumărate ale ambelor şcoli protivnice...

Dar în asta nu trebuie să m-amestec eu prea mult; eu nu sunt critic de artă sunt un bătrân meşteşugar, şi, ca atare, vă rog să primiţi frăţeştile mele salutări toţi; iar cei însărcinaţi cu administraţia Revistei să nu uitaţi a-mi expedia cât mai iute, după-nvoială, suma de 1 000 lei (800 mărci) la adresa: *Wilmersdorf bei Berlin; Hohenzollerndamm 12.* Fiţi sănătoşi şi veseli!

Al dv. prietin,

Caragiale

Marţi, 17/30.XI. [1]909

3

Stimate amice, mă tem că ieri am uitat să-ţi adaog, în scrisoarea cu textul novelei, un lucru foarte important. De aceea mă grăbesc a-ţi adăoga acestea: rămâne bine înţeles că apărem *înainte de ianuarie,* fiindcă apariţia volumului n-o pot amâna mai târziu de 7-10 ale acelei luni, 1910. - Am multe poveţe

să vă dau *în privința părții tehnice a* Revistei. Sper să viu pe primăvară la Iaşi, aproape într-adins pentru asta, în speranța că am să fiu, spre folosul excelentei voastre publicațiuni, ascultat, ca vechi meşteşugar tipograf ce sunt. Cu frățească dragoste,

Al dv.

Caragiale

Miercuri, 18.XI/1.XII. [1909]

P.S. N-am primit până astăzi numerele pe octombrie şi noiembrie. Rog, nu mă uitați. „Viața Românească" mă interesează foarte mult.

Herrn Professor
G. Ibrăileanu
la Revista „Viața Românească"
Iassy (Rumănien)

4

Stimate domnule Ibrăilene,

Iată corectura cât se poate mai îngrijită; te rog, mai aruncă-ți şi d-ta ochii la revizie în maşină; ştii că la pus în maşină se-ntâmplă de sar literele de la capetele rândurilor. Însemnările închise într-un cerc le-am pus acolo unde litera nu e de acelaşi fel, adică e străină de casa din care-i cules textul întreg. Le-am însemnat, fiindcă la tipar astfel de pestrițături bat la ochi şi fac foarte urât efect. Nu le-am biruit pe toate, desigur.

Să mă iertați că am uitat a vă spune să se culeagă povestea cu ortografia dv. obicinuită; eu, prin deprindere de mult, scriu cu ortografia veche, şi acuma mi-ar trebui multă bătaie de cap la copiat să mă dezbăr, cuvânt cu cuvânt, de apucătura înveterată. Am căutat, pe cât posibil, să fie cel puțin consecuentă icoana cuvintelor. Cu altă ocazie, dacă mai voi avea cinstea să figureze numele meu în prețioasa dv. revistă, am să

vă rog a dispune să se culeagă totul cu ortografia dv. modernă. Aproposito de nume, vă rog lăsaţi la sfârşitul novelei numele Caragiale simplu, fără iniţialele *I.L.* - Nu credeţi că o fac asta prin fatuitate; dar am apucat, de-atâta vreme să iscălesc aşa, şi cu iniţialele acelea de prisos (căci alt publicist astăzi cu un nume să semene nu există), parcă ar fi altcineva, nu tot eu.

Am scris ieri dlui Botez că am primit carta d-sale postală, prin care mă anunţă că mi-a expediat banii, şi l-am rugat totodată să-mi trimită, în pachet *recomandat,* următoarele publicaţiuni din editura dv.:

1. Cele două volume de critici ale d-tale *(Scriitori şi curente* şi *Spiritul critic* etc.). 2. *Din lumea dreptăţii* de I. Brătescu-Voineşti, şi 3. *Specialistul român* al lui Philippide; iar pentru achitare voi îngriji numaidecât. - Te rog şi pe d-ta, pune o vorbă bună în favoarea mea pe lângă Administraţia dv. să n-aştept prea mult. Asemenea, vă rog pe toţi, din numărul cu *Kir Ianulea* să binevoiţi a-mi trimite două exemplare - unul vi-l plătesc.

Primiţi, vă rog, toţi frăţeşti salutări din parte-mi.

Fiţi sănătoşi şi veseli!

Al dv. prietin,

Caragiale

Wilmersdorf bei Berlin,
Hohenzollerndamm 12,
vineri, 27.XI/10.XII. [1]909

5

[sfârşitul lunii decembrie, 1909]

Stimate domnule Ibrăilene,

Iartă-mă că am întârziat a-ţi răspunde : am lipsit câteva zile de acasă. Domnului Botez i-am mulţumit pentru bani, pe care

i-am primit prin Disconto. Îmi fac o datorie să-ți mulțumesc și d-tale pentru frumoasele volume ce mi-ai trimis și pentru binevoitoarea atenție ce-mi arăți. Acuma, mai îndrăznesc a te ruga să binevoiești a-mi trimite și volumul dlui Pătrășcanu, care va apare în curând, cum citesc în ziare. Nu cred că abuzez prea mult de prietenia ce-mi arăți și te rog a primi cele mai distinse salutări din partea prietinului dv.

Caragiale

Tutulor și dv. multă sănătate. Vă urez petrecere fericită de sărbători.

La revista „Viața Românească"
Iassy, str. Golia, 52
Rumănien

6

[2 ianuarie 1910]

1910!
La mulți ani cu sănătate, noroc și veselie!

Caragiale

7

La mulți ani cu sănătate, noroc și veselie!

Caragiale

[1912]
La revista „Viața Românească",
Iassy str. Golia, 52
Rumănien

8

[13 februarie 1912]

Mulțumesc.

Cu stimă, al dv.,

Caragiale

9

[Berlin, martie 1912]

Prea stimate <domnule>, amice, d-le Ibrăileanu,

<Articolul d-tale este din cale afară amabil>

Nu mă lasă inima să mă mărginesc la o simplă mulțumire prin telegraf pentru articolul <d-tale despre mine;> <oare nu te-nşeli cu atât> <ce ai binevoit> cu care ai voit, printr-un exces de bunătate, să mă răsplăteşti <de <modesta> mediocra> de <munca mea> truda <mea> <vieții> mea, mai presus de valoarea <ei> <operei mele> rezultatelor ei. Voi să-ți mulțumesc şi prin aceste câteva rânduri şi să primeşti

Nu mă pot mărgini numai la o telegramă; <trebuie şi> voi şi prin aceste rânduri să-ți mulțumesc pentru articolul d-tale. Ai voit să mă <plăteşti> boiereşte de truda mea <dându-mi> plătindu-mă generos cu mult peste valoarea operei mele.

Încă o dată viu să<-ți> vă mulțumesc prin aceste rânduri atât d-tale cât şi <colaboratorilor> autorilor celor două notițe <de la> din <„Viața Românească"> „V.R.", cu care m-ați <răsplătit> <onorat> cinstit boiereşte, răsplătindu-mi cu <generozitate> dărnicie, truda profesională, <cu> mult peste valoarea operei mele. <Din toate şirurile dv.> <Asta> Eu, drept să vă spun, orcât de conştiincios meşteşugar m-aş socoti

Eu, să-ți spun de

Eu Eu Eu

Şi d-ta şi d. Arghezi şi autorul notiței prime din Miscellaneea m-ați cinstit boiereşte; mi-ați răsplătit <cu dărnicie> <foarte darnici> truda profesională cu mult peste valoarea operei mele. Mă simț dator să vă <mai> mulțumesc încă o dată, înțelegând că <simpatiei personale> numai acelei porniri morale <ce n-are> cărei foarte adânc i se <pot> poate afla <rădăcinile> <punctul mişcării inițiale> <cauzele> izvorul, şi care se cheamă simpatie, îi datoresc <generozitatea dv.> <prisosul de> dărnicia cu care m-ați <acoperit> cinstit de ziua mea. <Căci de ce n-aş mărturisi drept? Sub scoarța atât de grosolană cu care sunt acoperit <stă în sufletul meu> am şi eu în sufletul meu multă simțire pentru bunăvoința>

Îți mulțumesc p. carte. Am citit-o în fugă <şi mi-a plăcut>. Ca formă n-am nimic de zis; conştiințios îngrijită, e foarte bine făcută, aşa că e o lectură plăcută şi; ca fond am o singură observație să fac; <printr-o întrebare: crezi în> în fond pentru (?) d-stre acei ce cred în <puterea> virtutea povețelor bune <pe calea raționamentului> şi în prestigiul raționamentului? Eu <sunt dintre acei cari cred că <numai nevoia> <omul şi societatea> numai nevoia îi poate preschimba <pe oa> omul şi> <în bine ca şi în rău> şi o societate în bine sau în rău, că bunul trai şi progresul mental şi moral este opera vremii nu a> mai degrabă crez în descântece şi-n farmece decât în asta.

I.L.Caragiale

10

[3 aprilie 1912]

Christos a înviiat! La mulți ani cu fericire!

Caragiale

11

Stimate amice,

Sper să fiu duminică 29 apr. la Iaşi, unde viu într-adins pentru a vă vedea - pe amicul Stere şi pe d-ta. O să-mi permit a vă prezenta pe un debutant în litere, care doreşte să capete botezul cernelii de tipar cu blagoslovenia „Vieții Româneşti".

Să vedem dacă m-am înşelat crezând că merită şi tânărul meu această înaltă onoare... Până la revedere, o strângere de mână, cu frățească dragoste, de la bătrânul dv. prieten

Caragiale

luni seara 23 apr., st.v./6 mai. st.n. [1912]

I. L. Caragiale, Innsbruckerstr. 1

12

[Ploieşti, 27 aprilie/10 mai 1912]

Sosim duminică seara, ora 6, prin Paşcani.

Salutare

Vlahuță - Caragiale

Către CONSTANTIN IONESCU

17 mai 1900

Stimate amice,

Mi-ar conveni grozav pe aceste vremuri de criză, să se poată realiza ideea dv. şi de aceea mă grăbesc a vă răspunde. Iată cu ce condiţii aş ţine o conferenţă sau aş lua parte la una.

1. Aş face *Lecturi umoristice* (aşa ar şi trebui pus pe afiş). Aceste lecturi, cu o introducţie, ar ţinea 1 1/2 până la 2 ceasuri.

Lucrul acesta l-am făcut la Bucureşti, Iaşi, Craiova, Brăila, Galaţi, Ploieşti şi am constatat că place mai mult decât toate conferenţele savante.

2. Pentru asta trebuie să câştig minimum 200 lei*.

În caz că puteţi monta o aşa afacere, bine.

Îndată ce-mi trimiteţi 100 lei avans, cu condiţia ca restul de 100 să mi-l garantaţi a mi-l da înainte de conferenţă, acolo, la Buzău, mă pun în tren şi viu.

Afară de asta, trebuie să-mi precizaţi ziua, căci n-am vreme de pierdut; viu, ţiu conferenţa şi, cu trenul despre ziuă, mă-ntorc la slujbă. Astfel dar ar fi preferabil să fie fixată conferenţa pentru o duminecă sau zi de sărbătoare, şi - să-mi scrieţi din vreme.

* Se-nţelege că orice se scoate mai mult, faceţi voi cu acea sumă ce vreţi — o dăruiţi Ateneului sau Societăţii filarmonice — sau orice.

Nu vă supărați că pun condiția avansului și plății înainte. Nu de buna voastră credință mă-ndoiesc, Doamne ferește să fiu așa de nepoliticos cu buni prietini; mă-ndoiesc de siguranța afacerii.

Așa cum pun eu condiția, suntem siguri și eu și voi că nu ne amăgim de-nchipuiri, și că nu viu decât dacă mijloacele sunt deja găsite — adică viu când ursul e împușcat, nu când e în pădure.

Complimente lui Scutaru, Perșinaru, și d-tale o strângere de mână.

Caragiale

Răspundeți la adresa:
Sf. Spiridon 3 bis.

Către DIMITRIE IONESCU

[Berlin W. 27. 11.04]

Iubite Doctore,

Mare bucurie ne-a făcut frumoasa veste ce ne-ați trimis. Multă sănătate din partea nevesti-mii Doamnei dumitale, a cărei cunoştință doreşte mult s-o facă. Să trăiască Elena-Caterina! şi, fără multe necazuri, să trăiți şi voi să-i sărutați cununiile, după care s-ajungeți fericiți bunici!

O frățească strângere de mână de la

al d-tale

Caragiale

Monsieur le Docteur D. Ionnesco
Potsdamerstrasse 134B
Hier

Către TAKE IONESCU

1

[1 ianuarie 1909]

Trăiască marele partid conservator-democrat! Trăiască invincibilul şef ilustru! Meargă împreună mulţi ani cu sănătate înainte din triumf în triumf. Devotat,

Caragiale

2

[15 februarie 1909]

Berlin. — La mulţi ani tot cu izbândă, trăiască partidul, trăiască strălucitul şef Take Ionescu! Devotat,

Caragiale

3

[21 ianuarie 1910]

Trăiască nebiruitul partid conservator-democrat, trăiască ilustrul şef Take Ionescu; meargă înainte tot triumfătorii [sic/] la îndeplinirea înaltei meniri spre lauda lor şi cinstea Patriei.

4

[9 februarie 1912]

Take Ionescu
București

Pretutindeni și oricând trebuie să fii flacăra tuturor flacărilor. Să trăiești, te dorește mult soldatul recunoscător,

Caragiale

5

[12.2. 1912]

Take Ionescu
Cătunul 25
Bukarest

Când cel mai ales între aleșii neamului gândește astăzi la mine cu atâta grațioasă atențiune, încep [a] crede [că] nu mă născui tocma degeaba. Mulțumesc cordial, ilustre șefule, noroc, sănătate, dee-ți mulți ani Dumnezeu, că minte îți dete destulă.

Nestrămutat soldat
Caragiale

Către Prof. TH. IONESCU

Stimate Domnule Profesor,

Vă mulțumesc atât Dv. cât şi tinerei Societăți de lectură ce prezidați pentru grațioasele dv. salutări.

Sunt stimate Domnule Profesor

Al Dv. devotat
servitor

Caragiale

4/17 febr.1912
Domnului
Profesor Th. Ionescu
Preşedintele Societății de lectură „Fontanina"
Craiova,
Liceul Carol I.
Rumänien

Către UN INTELECTUAL DIN GALAȚI

Preastimatul meu domn,

Propunerea d-voastră atât de grațioasă îmi face nespusă onoare - o onoare însă pe care trebuie să o declin; căci eu nu fac politică de capul meu; eu sunt membru nestrămutat al Partidului Conservator-Democrat, şi, ca unui atare nu-mi este, fără ordin categoric al forului nostru competent, permis nici un pas politic, mai cu seamă în împrejurări turburi cum sunt cele de astăzi.

Într-un singur mod m-aş putea bucura de simpatia ce-mi arătați, aşa de binevoitori, d-voastră şi amicii d-voastră intelectuali, anume: dacă aş avea atâta trecere pe lângă dv. să izbutesc îndrăznind a vă ruga ca voturile ce mi le-ați fi dat mie la Colegiul II de Cameră să le dați listei pe care *oficial* o va propune Partidul Conservator-Democrat de sub şefia marelui nostru bărbat de stat d. Take Ionescu.

Aceasta ar fi, în adevăr, pe lângă o faptă patriotică, şi o mare dovadă de dragoste pentru mine din partea d-voastră, în schimbul căreia n-aş şti niciodată cum să vă fiu mai recunoscător.

Urându-vă, de Anul Nou, la mulți ani cu noroc, sănătate şi veselie, rămân al d-voastră, al tuturor binevoitorilor mei, devotat servitor

I.L. Caragiale

Schoneberg b. Berlin,
Innsbruckerstrasse 1.
7/20 ianuarie 1911

Către EMIL ISAC

1

Dragă Emil Isac,

Înaintea d-tale, un alt scriitor de talent mi-a cerut o precuvântare la un volum al său. Îți răspund şi dumitale ca şi aceluia...

O fată, intrând în bal împodobită cu toate grațiile frumoasei vârste, nu mai are nevoie de recomandația unei mătuşi. Trebuie să priceapă amândouă - şi fata, că la farmecul ei nu poate adăoga nimic vorba bătrânii - şi bătrâna, că n-are ce căuta la bal, nici la spatele tinerei, necum să-i treacă înainte şi printr-un discurs de prețioasă factură, să-i consacre o carieră evident predestinată succeselor.

Nu. Volumul d-tale n-are nevoie de o precuvântare a mea... Aruncă-l la lumină, să-şi caute în lume norocul, singur - liber de orice reazăm de prisos: prestigiul talentului îi va fi de-ajuns.

Gata să te slujesc, după slabele-mi puteri, sunt cu distinsă stimă,

al dumitale

Caragiale

12/25 aprilie 1911

2

Stimate dle Emil Isac,

Prefață nu-ți fac, fiind şi eu foarte ocupat cu o lucrare ce nu sufere amânare. Şi pe urmă, e drept ca fiecare artist să îndure insultele ce i se aruncă anume, cum şi să se bucure singur de aplauzele ce le poate smulge... Şi apoi, dacă artistul este cuminte şi are conştiință de valoarea sa, trebuie să fie nici prea încântat de aplauze, nici prea mâhnit de insulte. Adesea, când eşti aproape asfixiat de năduful celor dintâi, prefăcute sau pornite după comandă, în general proaste, parcă-ți redă viața o ploaie răcoroasă a celor din urmă, sincere şi inteligente, pornite din fundul necazului. Nu sunt oare şi insultele ce ți se aduc, omagiu de-a-ndoasele adus talentului? Aşadar - nu cere prefață.

Comedia dumitale, dacă poți să mi-o trimiți, nu faci rău: citind-o, te-aş servi şi mai bine. Eu am promisia actualului director general al teatrelor, că o va căuta şi va face tot ce se poate pentru a o pune în scenă chiar în stagiunea viitoare.

Urându-ți din parte-mi tot succesul, îți trimit multe salutări.

Al dumitale amic,

Caragiale

14/27 iulie 1911

3

Dragă domnule Isac,

Focul din Constantinopol, minunatul articolaş din „Românul" este o strălucită evidențiare a talentului dumitale. Citirea lui mi-a cauzat bucurie şi îndestulare. Eşti demn elev, cu toate calitățile admirabile ale unui meşter.

Multe salutări de la vechiul d-tale,

Caragiale

8/21 august 1911

4

Iubite amice,

Cu mare bucurie am aflat că *Maica cea tânără* este o strălucită manifestaţie artistică, o strălucită promisiune. Rog cu stăruinţă pe tânărul autor să caute a o îndeplini - şi să nu se-ndoiască un moment de dragostea mea părintească, pe care se poate rezema cu încredere oricând.

Cu distinse salutări,

al dumitale prietin,

Caragiale

1/14 februarie 1912

5

Iubite domnule Isac,

Îţi trimit astăzi contractul cerut şi iscălit de mine şi mă învoiesc să stau alături de piesa d-tale. În interesul literaturii noastre naţionale, n-ar strica să ne cunoască străinii. Cât despre cele materiale: te încredinţez pe d-ta, să tratezi cu orice teatru de a mi se juca piesele. Am aflat că lucrezi la o nouă piesă: *Iancu* - fi-va şi aceasta, un minunat prilej, pentru prietinii şi duşmanii dumitale, de-a te discuta? Când o ai terminată, mi-o trimite să o citesc, eu vreau să fiu întâiul care să o cunosc. Noroc şi spor la muncă.

Al d-tale frate mai bătrân şi prietin,

Caragiale

6/19 mai 1912

Către IOAN URBAN JARNIK

Stimate Domnule Profesor,

Lungi, sunt numai scrisorile urâte şi plicticoase; cele frumoase şi amuzante sunt totdeauna prea scurte. - A dumitale m-a încântat. Îți mulțumesc din suflet că ți-ai mai adus aminte de mine şi-ți urez, la rândul meu, sănătate, noroc şi veselie pentru D-ta şi pentru toți iubiții D-tale, întru mulți ani până la adânci bătrâneți.

Sunt al D-tale, stimate Domnule Profesor, cu stimă
devotat servitor,
Caragiale

Schoneberg bei Berlin
3/16.II.1912

Către HERBERT KANNER

Berlin W., 20 aprilie 1909

Stimate Domnule,

Iartă-mă că, din cauza ocupațiunilor mele, n-am destulă vreme să-ți îndeplinesc dorința; acu mi-ar fi peste putință a sta s-aștern notițele autobiografice ce-mi ceri. Dar eu gândesc că nici nu-ți trebuiesc pentru disertațiunea d-tale: întrucât opera care te interesează stă înaintea d-tale întreagă, - spre a fi înțeleasă, gustată și criticată, ce nevoie mai are de alte date biografice despre autorul ei, decât că e născut *atunci* și *acolo* și că trăiește încă, până când o muri, în cutare loc? Ba, eu cred că și asta e de prisos. Când ai d-ta o pereche de ghete, și ieftine și potrivite, poartă-le sănătos, și nu-ți mai pese de locul nașterii autorului lor și de-mprejurările vieții lui, care n-au deloc a face cu ghetele d-tale.

Mulțumindu-vă călduros, stimate Domnule, atât d-tale cât și Domnului Profesor al d-tale, că onorați cu atâta atențiune opera mea, vă rog să primiți cele mai distinse salutări din partea devotatului Dv. servitor.

Caragiale

P.S. - Aș dori să știu unde înveți d-ta și cum îl cheamă pe d. profesor de limba română al d-tale.

Către Dr. I. KIRIAC

[Berlin, 12.2.1912]

Iubite doctore,

Mai întâi îţi mulţumesc din suflet că ţi-ai adus aminte de mine la ziua mea într-un chip aşa de simpatic. Apoi, îţi urez, din partea mea şi din partea familiei mele, pentru tine şi pentru iubiţii tăi, sănătate, noroc şi veselie. Să vă dea Dumnezeu drăguţul, tot binele ce-l dorim pentru copiii noştri! Doamnei Kiriac multe distinse salutări. Frumoşilor şi graţioşilor tăi copii, părinteşti binecuvântări. Urăm cu toţii să vă ajute Pronia să le sărutaţi cununiile, şi pe urmă... cinstiţi fericiţi bunici. Ura!

Pentru tine, o caldă îmbrăţişare frăţească de la bătrânul tău prieten mult îndatorat

Caragiale

Către ROBERT KRAUS

[Berlin, 14.2.1912]

Herzlichster Dank. Herzlichste GrUsse. Ergebenst

Caragiale

Robert Kraus
Commissionăr
Wien

Către JACQUES L. KREMNITZER

Domnului Jacques L. Kremnitzer şi
Domnilor şi Doamnelor artişti ai Teatrului *Lieblich*
(Jigniţa)

Stimaţi Domni şi Doamne,

Vă sunt adânc recunoscător pentru urările ce v-aţi gândit, atât de binevoitor, a-mi face de ziua mea prin dl Jacques L. Kremnitzer.

Din parte-mi urez: să vă dea Dumnezeu sănătate şi veselie pentru dv. şi pentru toţi iubiţii dv., până la adânci bătrâneţi! Asemenea, vă urez mult şi îndelungat succes în subtila şi nobila voastră carieră artistică.

Să trăiţi!

Sunt al dv. bun şi îndatorat prieten,

Caragiale

3/16 febr. 1912
Schoneberg bei Berlin,
Innsbruckerstr. 1

Domnului Jacques L. Kremnitzer
Administraţia Teatrului „Lieblich"
Bukarest, Str. Negru-Vodă 14—16
Rumănien

Către CONST. LECCA

[W.b.B. 21.06.1905]

La mulți ani cu toate fericirile după pofta inimii
Devotat,
Caragiale

P.S. - Procură am dat lui Gr. Cernescu, amicul nostru. Adresa lui: Mihai Vodă 20. Daca e nevoie anunță-l.
- Încă o dată: petrecere bună şi la mulți ani!
C

Wilmersdorf bei Berlin -
Preussischestr. 10 Hpt.

Dlui Const. Lecca
avocat, subdirector al Creditului Funciar Urban
Bukarest
la Creditul Func. Urban
Strada Doamnei
Rumănien

Către N. LEON

[înainte de 1900]

Stimate amice,

Iartă-mă că te deranjez, contând prea mult pe bunătatea d-tale. Te rog, dictează aducătorului, tânărului Florescu, petiția pe care trebuie să ți-o dau eu d-tale pentru ca fiul meu, Matei Caragiale, în calitatea lui de bursier la liceul „St. George", să poată trece gratuit examenele la stat.

Sperând în dreptatea d-tale, te salut cu toată stima,

I.L. Caragiale

Către REDACȚIA ZIARULUI „LIBERALUL"

1

Wilmersdorf bei Berlin, Hohenzollernpl. 4
Marți, 24 iulie (6 aug.) '907

Stimate Domnule şi Confrate,

Apelând la sentimentele Dv. colegiale, vă rog călduros, daca e posibil, să binevoiți a publica în coloanele „Liberalului", absolut **întocmai,** următoarea scrisoare, pe care, de teama ciuntirii, nu mai am curajul s-o adresez unde s-ar cuveni:

„Domniei sale,
Domnului Doctor Blumenberg
Criticul literar de la „Opinia" - Iaşi

Prea stimate Domnule Doctor Blumenberg,

Dați-mi voie, mă rog, să vă spun că, publicând zilele trecute ciuntită o scrisoare a mea către Dl. Prim-redactor al „Opiniei" - cu toate scrupulurile de înaltă politică ce le puteți, ca bărbat de stat, invoca - ați comis (scuzați-mi cuvântul exact!) o mare necuviință literară.

Cu respectul şi teama datorite de un comun publicist unui atât de eminent om de litere, critic etc., sunt, prea stimate Domule Doctor Blumenberg,

Al D-voastre servitor,

Caragiale

publicist român

Binevoiți, domnule redactor al „Liberalului" etc."

Atât pentru a se publica. Mulțumindu-vă anticipat, îndrăznesc să vă rog a-mi trimite la adresa mai sus arătată şi un număr din „Liberalul" cu această scrisoare către dl dr. *Blumenberg.* Cu toată dragostea al dv. îndatorat

Caragiale.

2

[24 iulie/6 august 1907]

Stimate Domnule Redactor şi Confrate,

Bănuiesc că adineaori, în pripă, prin scrisoarea mea recomandată, nu v-am dat exact alineat al doilea din scrisoarea mea către ilustrul critic Dl Doctor Blumenberg de la „Opinia". Îmi permit a vi-l transcrie încă o dată îndelete:

„Cu respectul şi teama datorite de un comun publicist unui eminent om de litere, critic etc., sunt, prea stimate Domnule Doctor Blumenberg,

Al D-voastre servitor

Caragiale

publicist român"

Sunt al Dv. Dle Redactor al „Liberalului"

devotat Confrate

Caragiale

Aceeaşi dată ca scrisoarea recomandată

Adaog două timbre româneşti, pentru cazul când aţi binevoi să publicaţi scrisoarea şi să-mi expediaţi un exemplar din „Liberalul".

Cu stimă

Car

3

[iulie-august 1907]

D-sale Dlui redactor al „Liberalului" Iaşi

Stimate Domnule Redactor şi Confrate,

Eminentul nostru critic d. doctor Blumenberg - după ce mi-a publicat ciuntită o scrisoare zilele trecute - revine în „Opinia" de la 22 iulie asupra incidentului cu fabula din „Convorbiri" atribuită pe nedrept mie; d-sa susţine, potrivit afirmaţiei unui confrate bucureştean, că „cu *toate dezminţirile mele,* tot eu aş fi autorul acelei fabule" şi găseşte momentul oportun spre a „declara incidentul închis".

Cu tot respectul, cutez a spune eminentului nostru critic, d. doctor Blumenberg, că apucătura d-sale mi se pare cam prea violentă. Nu! după regulile cuviinţei elementare, incidentul nu poate fi declarat închis, aşa *ă la cavaliere,* până nu spun şi eu câteva cuvinte pe cari sunt absolut dator a le spune.

Mă rog, stimate confrate, ce pagubă aş fi avut eu dacă, scriind acea fabulă, o şi iscăleam? Desigur, modesta mea carieră literară nu pierdea nimic dacă publicam câteva rânduri decente mai mult. Dar opera? ar fi păgubit ceva? Din contra, cred eu; poate, cum criticii noştri (între cari fireşte trebuie să număr în primul loc pe eminentul d. dr. Blumenberg) au arătat totdauna oarecare blândeţe faţă de ceea ce am putut produce,

era să fie întâmpinată cu mai puțină asprime, dacă nu, ca atâtea altele ale mele, trecută, prin extrema amabilitate, cu vederea. Căci, să nu uit a spune şi aci, fabula aceea mi se pare mie convenabilă, *lege artis,* la limită, lucru destul de frumos astăzi în vasta noastră literatură; - aminteri nici n-o trimiteam la „Convorbiri"; - fiindcă, de trimis, eu am trimis-o, dar... între trimis şi comis, este o considerabilă deosebire.

Vă întreb, prin urmare, pe dv.: pot eu lăsa, fără a protesta din toate puterile, pe eminentul nostru critic d. doctor Blumenberg să afirme mereu şi, cu necontestata-i autoritate, să impună la toată lumea credința că nu-i altul care s-ascunde sub vălul anonimului decât eu? Neapărat că nu. Căci oricât de-ncântat trebuie să fiu de atenția ce mi-o acordă eminentul nostru critic, d. doctor Blumenberg, nu pot îngădui, printr-o culpabilă fatuitate, să mi se atribuie paternitatea operelor altuia, mai ales când, cum e cazul, eu le recunosc o apreţiabilă valoare.

Înțeleg bine cât atârnă succesele şi reputația unui mic publicist de dispoziția bună sau rea, de caprițiile chiar ale unui eminent critic ca d. dr. Blumenberg, care, pe lângă atâtea rari merite, dispune după plac şi de organul unui partid de guvernământ; dar cu toată teama ce trebuie să-mi inspire un aşa bărbat - o ilustrațiune a vremii - mă văd silit de astă dată a-i contraria capriţiul, fiindcă, în lumea asta, afară de d-sa şi de mine, mai este cineva, anume autorul adevărat; acesta, voind, pentru înalte rațiuni ce-l privesc, să păstreze strict anonimul, mi-a încredințat mie, pe cuvântul de onoare profesională, soarta publicării mai multor opere; prin urmare, trebuie să am cu atât mai multă omenie față cu omul care cunoaşte că nu eu sunt autorul operelor lui, cu cât ştiu bine că el n-ar putea deocamdată ieşi descoperit în fața lumii să reclame contra vreunei imposturi.

După ce am spus acestea cum eram dator, cred şi eu că am putea considera incidentul închis, afară numai dacă eminentul nostru critic, d. doctor Blumenberg, n-ar voi să-l redeschidă.

Mulţumindu-vă de ospitalitatea ce-mi acordaţi în coloanele dv. sunt, stimate domnule Redactor şi confrate,

Îndatoratul dv. servitor,

Caragiale
publicst român

4

[înainte de 11 august 1907]

Stimate Domnule Redactor şi Confrate,

După informaţiile primite din Iaşi, pe eminentul critic, care atâta vreme m-a persecutat cu tachinăriile sale malițioase, atribuindu-mi în ruptul capului, cu toate dezminţirile mele, nişte opere ale altcuiva, eu ştiam că-l cheamă d. dr. *Blumenberg,* şi iată că acuma, prin „Opinia" (212, 5 aug.) îmi răspunde d. dr. *Blumenfeld.* Pasămite, căci aminteri ar trebui să presupun că „Opinia" are doi doctori critici, pe dr. Blumenfeld şi pe d. dr. Blumenberg, pasămite că informatorul meu mi-a dat numele criticului, nu *ciuntindu-l,* cum (să mă ierte!) zice greşit d. dr. *Blumenfeld,* ci *pocindu-l.*

Cu voia dlui doctor Blumenfeld, pe româneşte, *a ciunti* va să zică: a reteza o parte dintr-un tot, a împuţina, a mutila un întreg (cum a fost cazul cu publicarea scrisorii mele în „Opinia"); dar, pentru: a schimba o parte cu alta, a deforma ceva (cum e cazul cu Blumenfeld - Blumenberg), sau pentru: a anina la un întreg o parte străină (cum ar fi, de ex., când în loc de Blumenberg, am zice Blumenbergeanu) - se zice, pe româneşte, *a poci.*

După această mică digresiune linguistică, ce nu mi se pare nepotrivită aci, mă grăbesc a declara, ca să isprăvim odată neisprăvita dispută, că mă simt deplin satisfăcut cu răspunsul dlui dr. Blumenfeld - afară de un singur punct, şi anume: d-sa, contrariat, se vede, că din greşeala informatorului meu, l-am chemat, *bona fide,* d. dr. Blumenberg, face aluziuni răutăcioase la fizionomia numelui meu, grecească ori turcească. Aci d. dr. Blumenberg abuzează de spiritul d-sale, prinzându-mă la strâmt; d-sa, care poartă un nume de fizionomie germană, face cu mine antigrecism şi antiturcism, ştiind bine, cum ştie toată lumea, că eu, care o viață-ntreagă de publicist n-am făcut niciodată antigermanism, n-am să m-apuc fireşte a-l face acum de dragul d-sale... Asta nu e deloc gentil din partea dlui dr. Blumenfeld - îmi pare rău!

Încolo, ce e drept, răspunsul d-sale îmi convine nu se poate mai bine. Care va să zică, ne-am înțeles: eminentul critic, în sfârşit, mă crede că nu eu sunt autorul fabulelor din „Convorbiri". Sunt pe deplin mulțumit. Cât despre dorința d-sale de a afla de la mine numaidecât numele autorului anonim, regret că nu i-o pot satisface, şi-l rog foarte respectuos, asupra acestei chestiuni să-mi deie bună pace. În definitiv, criticii literari, oricât de autorizați, n-au dreptul, cred eu, să pună la tortură pe cineva care le tăinuieşte pe un anonim încăpățânat, ca nişte straşnici agenți ai siguranței pe o gazdă de răufăcători cărora le-au pierdut urma, sau, ca să vorbim mai dulce, ca nişte copii răzgâiați de mama care le ține ascunsă cheia de la dulapul cu zaharicale.

Nu! Numele anonimului nimini n-are dreptul să mi-l smulgă, căci eu n-am dreptul să-l destăinuiesc până el însuşi nu mă dezleagă de cuvântul de onoare ce-mi ține. Dezmințind cât mi-a stat prin putință asertiunea eronată a atâtor mistificați, mi-am îndeplinit o îndoită datorie: de conştiință profesională, către mine; de omenie către acela. De acuma zică ce vor pofti

criticii mai mult sau mai puțin eminenți, fie d. dr. Blumenfeld, fie d. dr. Blumenberg, fie şi d. dr. Blumenthal - eu nu mai am nimica de zis. Căci, mai la urmă, am şi alte treburi.

Mulțumindu-vă, stimate Domnule Redactor şi confrate, de larga dv. ospitalitate de care pare-mi-se am cam abuzat, rămân

îndatoratul dv. servitor,

Caragiale

publicist român

5

[august 1907]

Iată acum şi textul scrisorii prin care autorul fabulei *Duel* îşi expediase producția, cu recomandarea strictă a anonimatului:

„Iubite amice, văz cu adâncă mulțumire, după graziosissima ta primită adineaori, că nu prea te plictisesc apucăturile mele lirice, care ți-ar dovedi ție seninătate - frică mi-e mie să nu dovedească senilitate. Aşadar, iar îndrăznesc cu una mică fabulă; să vedem: o să-ți nemeresc, *lege artis,* pe plac, măcar la limită, şi de data asta? Aştept mult doritul răspuns al lui Prâslea[1], îi recomand trei lucruri: discreție, discreție şi - discreție. Lasă pe raneți să facă ce ştiu şi ce pot: nu cumva să-i împiedici prea devreme de a se înfunda în balta cu noroi! Or să afle băieții, şi caionii şi raneții, care a fost anonimul autor al producțiilor pe cari au acuma imprudența să le denunțe ca stupide; şi atunci poate că vor reveni la sentimente mai bune pentru producții, de hatârul autorului; căci, în definitiv, sunt sigur că aceşti băieți sunt cuminți - ei nu mă pot urî până-ntr-atât, încât să se distrugă.

6

Wilmersdorf/Berlin
Hohenzollernpl. 4-7/20 aug. 907

Stimate Domnule Redactor şi Confrate,

Vă mulțumesc din inimă pentru atâta bunăvoință ce-mi arătați şi-ndrăsnesc a vă supăra, p. ultima oară, rugându-vă a mai publica, pe cât posibil mai exact, şi această a treia scrisoare alăturată, p. răfuirea mea completă cu dd. critici de la „Opinia". Vă asigur că după aceasta nu voi mai plictisi pe cititorii dv. cu chestiile mele personale, şi, mulțumindu-vă anticipat, vă rog, stimate domnule Redactor şi Confrate, a primi salutările mele cele mai distinse.

Al dv. îndatorat servitor,

C a r a g i a l e

Alătur p. administrație un timbru poştal, cu rugămintea de a-mi expedia două, trei numere.

Către BENEDETTO DE LUCA

[februarie 1912]

Stimate amice, rândurile d-tale plin [sic] de pur suflu italian mi-au făcut o delicatisimă plăcere.

Îți mulțumesc de două ori: întâi, că te-ai gândit la mine de ziua mea, şi al doilea că mi-ai scris în subtila voastră limbă, cea mai frumoasă, cea mai elegantă, şi cea mai spirituală între mândrele surori latine.

Mă grăbesc dar, foarte recunoscător, să-ți urez şi eu din parte-mi: să trăieşti, cu noroc, sănătate şi veselie, *ad multos annos!*

Şi fireşte, fiindcă ştiu bine că acuma doreşti, înainte de toate, triumful civilizației asupra barbariei, victoria ilustrei voastre patrii, strig din toată inima:

Evviva l'Italia! sempre gloriosa!

Cu salutările cele mai distinse, o cordială strângere de mână de la

Amicul d-tale devotat

Caragiale

Către VASILE LOHAN

Miercuri, 7/20/III/1912

Stimate domnule Doctor,

Cu voia lui Dumnezeu, întorcându-mă acasă, mi-am adus aminte de frăţeasca dragoste cu care m-ai întâmpinat în Szeged, şi voiesc a-mi face plăcerea să-ţi trimit, aşa de departe, multe salutări distinse, pe lângă mulţumirile ce-ţi datoresc pentru momentele academice petrecute în preţioasa d-tale companie.

Dumnezeu să vă aibă în sfânta sa pază, pe d-ta şi pe iubiţii d-tale, dându-vă sănătate, noroc şi veselie până la adânci bătrâneţi!

Al d-tale îndatorat
prieten,
Caragiale

Adresa mea: *I.L. Caragiale*
Schoneberg bei Berlin, Innsbruckerstr. 1

[Carte poştală fotografică; textul a fost scris pe verso; pe recto următoarea dedicaţie:]

Domnului dr. Vasile Lohan, în amintirea bunei prietenii ce mi-a arătat în câteva neuitate momente academice,

cu distinsă stimă,
Caragiale

Către REDACŢIA ZIARULUI „LUPTA"

[februarie 1891]

În notiţa „Luptei" de sâmbătă despre plecarea mea din ţară, s-a strecurat o mică neexactitate de amănunte. Este adevărat că sunt hotărât a mă duce să trăiesc la Sibiu, însă - *nu am fost chemat* acolo de „Asociaţi<une>a transilvană" şi nici nu ar fi vorba să iau catedra de limba română, nu, ci - *eu* am mers să solicit onoratului Consiliu al Asociaţi<un>ei catedra de limba franceză, catedră care e în afară din programa ordinară şi pentru obţinerea căreia nu se cer condiţiuni oficiale.

Rugându-vă să binevoiţi a face această mică rectificare, nu uit că sunt dator a vă mulţumi pentru simpatia ce mi-aţi arătat-o şi rămân

al dv. amic

I.L. Caragiali

Către DOAMNA LUPU KOSTAKI

[22 decembrie 1907]

Domniei-Sale
Doamnei Lupu Kostaki
Bârlad Dealul-Mare

Prea stimată şi graţioasă Doamnă,

Astăzi, sâmbătă 22 decembre 1907, st.v., orele 2 1/2 d.a., subsemnaţii, întruniţi în şedinţă plenară, în Wilmersdorf-Berlin, Hohenzollernplatz 4, regretându-vă foarte mult absenţa din mijlocul nostru, am avut onoarea să ridicăm primul pahar în sănătatea Domniei-voastre.

Rugându-vă cu profund respect, prea stimată şi graţioasă Doamnă, a primi omagiul nostru spontaneu, vă urăm:

Să trăiţi! la mulţi ani cu sănătate, noroc şi veselie!

Devotaţii domniei-voastre
pentru Familia P. T. Missir
Lupu Kostaki şi fiul
Familia Caragiale

Secretarul perpetuu,
I.L. Caragiale
publicist român

Către ALEX. MACEDONSKI

Iubite Domnule Macedonsky,

D-abia acuma, vineri dimineața, am primit buna d-tale scrisoare, pentru care mă grăbesc a-ți mulțumi.

Deosebită plăcere mi-ar face daca ne-am putea-ntâlni, să mai stăm de vorbă împreună, ca pe vremea când eram tineri.

Ce frumos ar fi daca d-ta ai avea vreme şi bună dispoziție să vii astăzi vineri d.a. 5-5 1/2 la berăria „Căpitanul", unde eu mă voi afla negreşit.

Cu cele mai bune sentimente, cele mai distinse salutări,

Al d-tale

Caragiale

29 mai,
10 dim.
[Probabil între 1893 şi 1901]

Domnului Alex. Macedonski
Str. Telegrafului 14
loco

Către ANNA MAIORESCU

Vineri [16 dec. 1888]

Doamnă,

Şi amabilitatea este câteodată o formă a tiraniei - atâta numai că în aşa caz ne supunem cu bucurie: ceea ce şi fac:

Teatrul Național
Sâmbătă 14 ianuarie
Balul
studenților

Balbi cântă astă-seară, - iar eu sunt ca totdeuna
al Dumniei voastre
cel mai devotat servitor
Caragiale

Către TITU MAIORESCU

1

Piesa este *gata toată.*
Când poftiți să săvârşim botezul după datine?

Al dv.
I.L. Caragiale

19/9/1884

2

Stimate Domnule Maiorescu,

Favoarea de a obține de la Dv. câteva minute de audiență particulară o doresc aşa de mult, încât nu mai pot să nu îndrăznesc a vi-o cere. Aşa ocupat cum am văzut că sunteți, nu mai am curajul a veni de-a dreptul la Dv. ca să vă deranjez; - astfel, dacă am norocul să puteți dispune de un moment pe care atâta-l doresc, vă rog respectuos anunțați-mă când permiteți a vă vedea

vechiul Dv. cunoscut „cinicul"
I.L. Caragiale

(Calea Victoriei 148, catul de sus)
Miercuri, 6 apr. [1888]

3

Stimate Domnule Maiorescu,

Dar Chibici?[1] Noi l-am fost uitat alaltăieri-seara. Îl înştiinţaţi dumneavoastră sau să-l înştiinţez eu? Dacă nu v-aş supăra prea mult, v-aş ruga să-mi împrumutaţi până mâine-seara „Convorbirile" cu *Amintirile* lui *din timpul răsboiului.*

Devotat,

Caragiale

Marţi, [21 nov. 1889]

4

Stimate Domnule Maiorescu,

Sunt gata; mâine chiar aş putea citi. Când dar? Aştept un cuvânt de la dv. - Ştiu că şi dv. şi dna Maiorescu aţi convenit ca să nu mai fie altcineva decât Jacques şi dna Negruzzi.

Al dv.,

Caragiale

Sâmbătă, 9/21 [dec. 1889]

5

[24 decembrie 1889]

Bună dimineaţa la Moş-Ajun!

Ne daţi or nu ne daţi?:

„Poezia Rumănă" cercetare critică, „Beţia de Cuvinte" şi urmarea ei, răspuns la răspunsul „Revistei".

Fac, în familie, o conferenţă despre *Junimea* şi am mare nevoie de aceste preţioase documente.

Mulţumesc mai dinainte şi

La mulţi ani, cu cele dorite

al dv.

Caragiale

6

[înainte de 1892]

Domnule Maiorescu,

Oare, după incidentul „regretabil" dintre Jacques şi mine lunea trecută la „Junimea", ar fi consult să mai merg astă-seară la el? - Dar iar să nu merg, parcă ar semăna că tot eu sunt supărat, când, ce e drept, e rândul lui să fie.

Mă rog de dumneata, daca nu te superi, dă-mi o povaţă: da sau ba?

Devotat

Caragiale

Marţi

7

Berlin, 28.2.1908

Din toată inima, ca pe frumoasele vremuri ale tinereţii, un bătrân şcolar urează ilustrului învăţător la mulţi ani cu sănătate şi veselie. Trăiască Maiorescu!

Caragiale

Domnului Profesor Titu Maiorescu
Mercur 1

8

[Berlin], 19 febr./3 mart. 1908

I.L. Caragiale

bătrânul şcolar este fericit că o pornire din inimă i-a fost întâmpinată cu atâta graţie din partea ilustrului şi totdeuna

neuitatului învățător. Încă o dată, la mulți ani, cu sănătate şi veselie, trăiască Titu Maiorescu!

Herrn Professor Titu Maiorescu
Bukarest, Str. Mercur, 1.
(Rumănien)

9

Ilustre Domnule Profesor,

Un şcolar puțin însemnat, care a ştiut poate mai mult să te supere decât să se folosească de învățăturile D-tale, îşi permite, cu tot respectul, a-ți trimite din depărtare urarea sa cordială:

Să trăiască Ilustrul nostru Profesor Titu Maiorescu întru mulți ani, sănătos, cuminte şi vesel! aşa cum din tinerețe îl ştie

bătrânul şcolar,

I.L. Caragiale

[Berlin W.] 15/28 febr. [1]909

Domniei sale
Domnului Profesor
Titu Maiorescu
Bukarest, Str. Mercur, 1.
Rumănien

Către DOAMNA MANCAŞ

Stimată doamnă,

Pe cât mi-aduc aminte, revista *100 de ani* a fost publicată întreagă în „Gazeta săteanului".[1]

În orice caz, pentru mai ample informaţiuni, vă puteţi adresa domnului Gusty, subdirectorul Teatrului Naţional din Bucureşti, în arhiva căruia trebuie să se afle textul după însemnarea originală.

Sunt, stimată Doamnă, cu distinse salutări,

al D-voastre servitor,

Caragiale

Berlin—Wilmersdorf
Hohenzollerdamm 12
16/29 martie [1]909

D-sale Doamnei Mancaş,
Institutoare
Târgovişte
(Rumănien)

Către Dr. ALEX. S. MARCOVICI

Domnule,

Vă rog să binevoiți a scuza dacă vă importunez cu aceste rânduri. Însă fiindcă s-a întâmplat să fiți martor la scena petrecută ieri după reprezentarea piesei mele între mine şi Domnul director general al Teatrelor în cabinetul său oficial, mă cred dator a vă alătura în copie scrisoarea ce tot astăzi am trimis-o acelui funcționar.

Binevoiți a primi, Domnul meu, împreună cu scuzele mele, încredințarea înaltei mele considerări.

[I.L. Caragiale]

Bucureşti, 22 ianuarie 1879

Către ŞTEFAN MAREŞ

Nro 13
februar 16. 1882

D. Mareş.

Pe temeiul titlurilor supuse de dv. revizoratului, sunteţi numit învăţător suplinitor la Şcoala comunală din anexa Andia, comuna Hangu, judeţul Neamţul. Sunteţi dar invitat a vă prezenta la prefectura respectivă spre a depune conform legii jurământul, <conform legii>, după care <intrând> veţi intra în funcţiune căutând a vă îndeplini datoriile cu zel şi <activitate> regularitate.

Către BARBU MARIAN

Stimate Domnule Marian,

Vă rog să mă iertați că nu vă pot satisface dorința. Cu nici un preț nu pot acorda cuiva dreptul de a reproduce din scrierile mele, deoarece eu însumi vreau în curând să le reeditez, într-o ediție populară.

Sper că astă piedică ce mi se opune la bunăvoința ce aş avea să vă fiu plăcut, nu va altera prietenia ce mi-ați arătat totdeuna.

Al Dv. servitor

I.L.Caragiale

Marți
19/XII. 906

Către V. MESTUGEAN

1

Berlin, 25 februarie 1909

Stimate confrate,

Am trimis dlui Câmpina manuscris şi o scrisoare. Rogu-te şi pe d-ta în particular să vezi scrisoarea mea şi să îngrijeşti cât se poate să apar convenabil, fără greşeli, mai ales de punctuație. Să nu zică publicul că nu suntem conştiincioşi. Sper că articolele mele să placă; eu cel puțin îmi dau toată osteneala să le fac după puterile mele cât pot mai bine, şi mai bine, zău, n-aş putea să le fac.

Dacă nu te-ai supăra prea mult, te-aş ruga din numerele şi articolele mele să dispui a mi se trimite câte două exemplare.

Voi să le strâng pentru un volum.

Îți doresc sănătate şi până la revedere sunt cu toată stima, iubite confrate,

al d-tale servitor,

Caragiale

Multe salutări confraților, îndeosebi lui Marion. Nu ştiu cum aş face să capăt şi eu *Cartea soacrelor.*

2

Berlin, 20 aprilie 1909

Christos a înviat!

Frate Mestugene, am trimes ieri *Antologia.* Rogu-te nu te supăra că te deranjez şi ia măsuri să se facă următoarea îndreptare în text:

La sfârşitul scrisorii a 11-a care începe cu „Domnule Nădrăgilă", în loc de *dezastros* să se pună *caraghios.*

Mulțumind anticipat, sunt al tău cu toată dragostea,

confrate,

Caragiale

Multă sănătate tutulor ai „Universului".

Către THEODOR MIHALY

[Berlin, 6. 2. 1912]

Mulțumesc adânc recunoscător pentru grațioasa Dv. atențiune. Cordiale salutări tutulor prea stimaților amici.

Car

Kepviselo
Dr. Teodor Mihaly
Hotel Jägerhorn
Budapest

Către CONSTANTIN MILLE

[Berlin, 2.2.1912]

Adânc mişcat, îmi lipsesc cuvinte pentru a-ţi mulţumi de onoarea entuziastului articol, prea covârşitor faţă de meritele mele. Fii sănătos şi vesel, bravul meu. Te salută recunoscător,

bătrânul prieten

Caragiale

Către MARGARETA MILLER-VERGHI

[Berlin, 14.2.1912]

Mille remerciements gracieuse attention.

Caragiale

M-lle Millerverghi [Margareta]
Şcoala Cotroceni
Bukarest

Către MINISTERUL INSTRUCŢIUNII PUBLICE

1

No. 5, 24/1-82

Onor Ministeriu,

Supunându-mă ordinului Dv. telegr. Nr. 77/82, în zilele de 14 şi 15 curent m-am <transportat în grabă> aflat la monastirea Slatina <spre> pentru a cerceta daca policandrul vechiu pus <spre> la păstrare într-o başcă este sau nu ctitoricesc şi daca are vreo inscripţie sau vreun merit artistic deosebit. După <terminarea> săvârşirea cercetării, la înturnarea mea în Fălticeni, <am avut> m-am şi grăbit a vă da o notă telegrafică, cu data de 16 ianuarie seara, în care <cu tot respectul> v-am consemnat pe scurt rezultatul cercetării ce făcusem <relativ la obiectul ordinului Dv. Nr. 77/82>. Cu tot respectul vă înaintez acum un raport mai amănunţit în privinţa policandrului şi altor obiecte <găsite> ce <le-am> se află la Mon. Slatina.

Domnule ministru,
<Polica>
După cum v-am supus la cunoştinţă prin nota telegrafică pomenită mai sus, policandrul cel vechiu păstrat în başca de

la Slatina, văzut şi cercetat de aproape şi îndelung de mine însumi, este un obiect cu totul lipsit de <vreo> valoare sau însemnătate. <atât pentru> Este <turnat şi cioplit> lucrat <dintr-un fel de metal ordinal> din placă subţire de metal ordinar, <un aliaj de fer> zinc, care <odată> odinioară pare a fi fost suflat cu argint, dar care acuma este peste tot înegrit. Policandrul <se află astăzi> are 16 <făclii> suporturi pentru făclii <fixate odin> ce erau fixate odinioară în baza trunchiului şi susţinute cu lanţuri de capătul lui de sus <unde se află şuruburi care se <atârna din tavan de un lanţ mare de fier> prindea de un lanţ mare de fier <care avea o toartă>. De la fiecare din cele 16 suporturi atârnau de lanţuri mai subţiri ornamente de acelaşi metal. Astăzi toate bucăţile <acestea> acestui policandru <deteriorate mai toate fiind vechi> sunt desprinse şi grămădite la un loc în başcă, de când administraţia mănăstirii <după stăruinţa superiorului, părintele Ghelasie?> a putut să înlocuiască policandrul <ajuns în stare de ruină> <stricat> <stricat> acesta printr-unul nou de alamă. <Policandrul cel vechiu are> >Toate părţile bucăţile acestea sunt> Ele sunt <deteriorate> mai toate stricate <de acţiunea timpului> <vechime? <Polican-> acesta, care nu este o operă de art> <drul nu are> Pe nici una din bucăţi nu se găseşte vreo inscripţie sau marcă. Stricăciunea <lor> <bucăţilor> lor provine mai mult din calitatea rea a metalului şi-a <lucrului> execuţiei decât din vechime, deoarece policandrul, după <are nici o sută de ani> cum afirmă localnicii şi <părinţii din> monachii mai bătrâni, <nu are este nici şaizeci> a fost lucrat pe la începutul sutei vea acestui> veacului nostru. <Astfel de> <El este un product de rând> Policandrul nu este o operă de artă, ci un product <industrial> ordinar de industrie ieftină, <lipsit de gust, de o execuţie ordinară, fără vreun>, fără gust şi fără vreun caracter deosebit de desen sau execuţie. <Policandrul nu este ctitoresc. El este dariu. Chiar daca nu

s-ar> Fără să pună cineva <nici un> vreun temei pe afirmările celor ce <mi-au> spun că policandrul acesta nu este mai vechi decât de vreo optzeci sau nouăzeci de ani, și neexaminând lucrul d-aproape poate căpăta convingerea că poli <... > toate obiectele ctitoricești din biserică <dăruite de iluștrii fondatori, Alexandru Lăpușneanu și Doamna Roxanda>, poartă inscripțiile <acestor ilus> și marca iluștrilor fondatori ai mănăstirii: Alexandru Lăpușneanu VV. și Doamna Roxanda, <poli și sunt> sunt toate de valoare valoare <atât intrinsecă cât și> <atât> materială și <însemnătate> importantă archeologică și artistică, policandrul în cestiune este lipsit <cum> de orice inscripție sau marcă, <este> <mai> și <n-are nici o valoare nici ca materi> atât ca material cât și ca lucrare n-are <aproape nici o> decât o valoare <foarte puțin puțin însemnată> aproape nulă și nu se deosebește întru nimic ca lucrare industrială de lucrările de același fel ale meșterilor inferiori <moderni> de astăzi.

<Aceasta este, domnule ministru, relația credincioasă despre> <ce vă pot face în privința>

Aceasta este, domnule ministru, relația ce aveam să vă fac despre cercetarea <privitoare> ce am făcut la mon. Slatina cu privire la obiectul ordinului dv. telegrafic cu nr. 77/82.

Nu cred că fac rău dacă <trecând cu această ocazie> terminând această relațiune, îmi permit a vă <relata> vorbi despre alte obiecte mult mai însemnate și <din> punctele de vedere archeologic și <din> artistic pe care le-am găsit la Slatina și <care ar> <merita> <trebui> <crez> să fie supuse unor cercetări speciale din partea> asupra cărora nu pot a nu vă atrage atenția <mai ales că> <deoarece> deoarece după cum am aflat, o cercetare archeologică <specială> <din partea bărbaților competenți în materie> nu s-a făcut până acuma la această mănăstire. <Afară de inscripții de> Pe zid se află mai multe inscripții și mărci <ce se găsesc sculptate> unele săpate, altele

şi zugrăvite. <pe biserică> <ziduri>.<La? În biserică la dreapta lângă intrare într-o scobitură în zid se află <piatra> <o piatră pe care> <mormântul> o <piatră> <pe care stă înscris> tablă de marmoră <bine conserv păstrată> cu o inscripție care arată acolo odihnesc remăşițele lui Alexandru v.v. Lăpuşneanul, <o data>

În aceeaşi başcă, unde se află policandrul cel stricat, sunt închise spre păstrare trei obiecte de artă lucrate de însăşi Doamna Roxanda: două perdele pentru <uşile> uşile împărăteşti ale altarului şi un aer (epitaf), toate lucrate în mătăsuri şi fir, de o bogăție remarcabilă şi de o execuție foarte caracteristică. Aceste odoare <servesc la zile> sunt întrebuințate la <Apoi> zile mari pentru serviciul religios al bisericii.

<Apoi> Tot în acea başcă stau, <ca> scoase din întrebuințare <şi> două uşi de lemn cari au <stat odin> funcționat înainte de mişcarea Eteriei de la 1821 la intrarea bisericii. Îndeosebi asupra acestora, îmi permit, Dle ministru, a vă atrage cu dinadinsul toată atenția ca unele ce, nemaiputând <fi întrebuințate de către mănăstire bise> fi de nici o întrebuințare pentru mănăstire, stau în părăsire expuse la acțiunea timpului fără o deosebită îngrijire. <şi care> <şi care> <sunt> constituiesc o operă de artă foarte interesantă. <Ele sunt.> Uşile acestea sunt <de stejar sculptat> o operă de artă decorativă foarte interesantă. Ele par a fi foarte vechi poate chiar de pe timpul fundării mănăstirii. Sunt de stejar cioplit, tăiate în două canaturi înalte de 2 metri şi ceva şi având de fiecare canat câte patru cadruri perechi. <În cadruri> Cadrurile sunt înconjurate de ghirlande de trandafiri <şi având în mijloc câte o figurină în relief> În cadruri sunt săpate figurine în relief reprezentând <de jos> de sus în jos: perechea întâia, doi grifoni; a doua, doi lei; a treia, doi vulturi, şi a patra, doi dragoni. Între <pereche><cadrurile din> perechea a treia şi a patra, <ca diversiune la contru> se află pe fiecare canat, întrerupând ghirlanda de trandafiri, <se

află> câte un cap de zimbru a<l> cărui <săpătură poartă> <are caracteri> desen <şi execuție> poartă caracteristică tutulor figurilor de acelaşi fel de pe timpul fundării mănăstirii, <Execuția> <si ca> <Este aceeaşi figură care stă pe piatra de dasupra uşii unei case din curtea bisericii, care se aflã> un motiv decorativ <pe> care <la toate mărcile> se găseşte repetat mai în toate frontoanele <clădirilor vechi> monumentelor de pe vremea vechilor domnii ale Moldovii. <Uşile> <Săparea> Toate săpăturile figurând cadrurile, <şi> ghirlandele <se vede că> şi ciubucele de pe margini au fost colorate şi aurite, adică se mai văd încă urmele colorilor: <şi aurului>; <urmele coloarii> roşul trandafirilor se vede <mai tari> bine; urmele albastrului şi verdelui, d-abia se mai zăresc, iar aurul <a dispăru> s-a şters cu desăvârşire. <Săpăturile sunt foarte <bogate> <şi foarte> fine şi de o regularitate perfectă>. În genere la lucrările de felul acesta, din care există <multe> câteva exemplare în muzeul nostru archeologic, <florile decorațiile motivele decorative în cari nu intră decât figuri de animale> <reprezentă flori sau> <repet> motivele decorative nu sunt repetate cu <multă> destulă exactitate, <săpătura este oare> execuția săpăturii este oarecum grosolană mai cu deosebire cănd înfățişează figuri de animale sau oameni. La uşile de la Slatina nu mai săpătura <ghirlandelor> ghirlandelor dar şi a figurinelor este de o regularitate, de o exactitudine şi de o finețe de amănunte excepționale. Figurinele n-au o înălțime mai mare de 15 centimetri şi cu toate acestea <ornament> sunt reprezentate <exact> toate amănuntele cu o <până şi ghirlandele, unghiile grifonilor, leilor şi vulturilor sunt săpate perfect> <perfecțiune> rară desăvârşire> perfecție rară. <într-un câmp><cu o p>. <Toate figurile, afară de cei doi dragoni, sunt stricate>. Ghirlandele decorative şi ciubucele dimprejur sunt <neatinse> în stare destul de bună, dar figurinele, afară de cei doi dragoni de jos şi de capetele de zimbru sunt deteriorate.

<Grifonii> <Unui grifon îi lipseşte capul şi o aripă> <Pentru> <Unui>. Din norocire însă ceea ce lipseşte la o figurină se găseşte la perechea ei din <faţă> canatul celălalt <aşa încât se poate completa>.

În starea în care se găseş<te> <ace<a>ste> <uşile> aceste uşi, cu valoarea lor artistică şi archeologică, cum nu mai le întrebuințează <monasti> biserica, ele ar trebui, crez, domnule ministru, să fie <trim> ridicate <din părăsire> cu îngrijire şi transportate la muzeul nostru, <archeologic> unde ar ocupa un loc însemnat între exemplare de acelaşi fel ce se găsesc acum în colecție.

<În speranța că> <Cu speranța că veți> <nu-mi veți lua în nume de rău> <Sperând că nu-mi luați> <nu am făcut rău> <am trecut... >

Sperând că nu veți lua în nume de rău această relație, vă rog, <cu tot respectul>, Domnule Ministru, să binevoiți a primi asigurarea sentimentelor de...

2

8/82
29 ianuarie 82

Pentru executarea ordinului dv. <cu Nr.> relativ la ridicarea <şi transportarea> uşilor de stejar sculptat, vechi şi neîntrebuințate, cari se află <în basca> într-o başcă la mănăstirea Slatina, <am nevoie după de o sumă de 200 lei noi> distr. Suceava, <la> şi transportarea lor la <muzeul> Şcoala de bele arte din Iaşi pe calea Fălticeni - Dolhasca - Paşcani, am nevoie de suma de două sute (200) franci, <şi adică, aproximativ>

Vă rog dar cu profund respect a face să mi se libereze această sumă printr-un mandat pe adresa casieriei Neamțu (Piatra), pentru care voi da socoteală, după executarea ordinului Dv.

Binevoiți vă rog.

3

Nro 11
Minister:

februar 16.1882

Preotul I. Pantescu <înventa> demisionând din postul de învățător la <Comuna> Şcoala comunală din cotuna Andia, Comuna Hangu, județul Neamțul, am numit în locu-i ca suplinitor pe d. Ștef. Mariş, care-a prezintat revizoratului certificate de absolvire cu note bune a patru clase seminariale la Socola.

Vă rog dar cu cel mai profund respect, Dle Ministru, să binevoiți a da acestei numiri înalta Dv. aprobare.

4

Nr 16
Ministr. Cult.

februarie 17/1882

<Cu tot respectul vă înaintez alături pe lângă aceasta denunțarea anonimă înaintată revizoratului cu ordinul dv.> răspunz la ordinul dv. nr. 18029 alăturând pe lângă <acest răspuns> aceasta şi denunțarea anonimă înaintată revizoratului cu acel ordin.

Cercetând cazul la care este privitor ordinul dv. nr. 18029, viu cu tot respectul a vă supune informațiile cerute, alăturând

pe lângă aceasta şi denunțarea înaintată revizoratului cu acel ordin.

Denunțarea aceea, după cum se vede, este anonimă. Faptele ce se impută printr-însa învățătorului Teofănescu <fără a fi în dezacord> sunt peste măsură exagerate; <aşa că> în realitate <nefiind> ele nu <sunt> constituiesc decât <nişte meschine> o meschină intrigă de mahala, <ele sunt aşa de umflate încât> nevrednică a <atrage atenția înaltei administrații> face câtuşi de puțin un obiect de atenție pentru înalta administrație şcolare *[sic]* <şi a o distrage de la ele sunt aşa de umflate prin pasiune spiritul cu intenție şi rea-credință, încât par a constitui o cri>.

<Este, domnule ministru, un caz ridicul în care> Mai întâi cazul denunțat <este> s-a petrecut <înainte cu doi ani ca> cu doi ani înainte de a fi Teofănescu numit învățător.

Apoi în el însuşi cazul <s-a petrecut> a fost astfel: Teofănescu era de 18 ani, şi femeea preotului Sacerdotescu, pe care denunțarea anonimă o dă ca o victimă a seducțiunii, era aproape de 40 de ani. Dintr-un dosar <epistole scandaloase bilete epistole> de scrisori de amor, cu deosebite iscălituri de bărbați, pe care preotul Sacerdotescu îl ține la dânsul ca să poată susține cererea sa de divorț înaintea tribunalului <şi din> se dovedeşte că preoteasa <avusese>, înainte de a cunoaşte pe tânărul Teofănescu, avusese <o sumă de> relații amoroase cu mai mulți alții, între cari - notă caracteristică - un tânăr artilerist aspirant la gradul de căprar.

<Astăzi învățătorul>

Denunțarea anonimă <a fost aruncată în scopul a lua după toate probabilitățile> ale cărei alegațiuni <cum vedeți sunt că... > sunt aşa de exagerate, a fost <aruncată> pornită după toate informațiile luate în localitate şi după toate probabilitățile, <ori din> din <pasiuni> invidie şi animosități<le> locale, provocate prin înaintarea învățătorului Teofănescu <la>, care relativ cu

starea corpului învățătorilor nu este un învățător rău, atât ca moral, cât și ca inteligență, de la o școală <de gradul> comunală la o școală de gradul I, înaintare <ordon> hotărâtă prin ordinele dv. telegrafice nr. 16938 și 17213.

<Astfel Adao Vă rog Spr înaintându-vă>

Supunându-vă spre regulă <aceste> <informațiunile> aceste informațiuni cerute de ordinul dv. 18029, vă rog, Dle Ministru, să binevoiți a primi asigurarea înaltului respect ce vă datorez.

5

Nr. 23/26 / 2 1882

Minister

<Profesor>

Învățătorul C. Grințescu de la școala din comuna Bălțătești fiind hirotonisit diacon <ar voi să treacă la o com> și având a face serviciu de biserică în orașul Piatra depărtat 28 chilometri de școala lui, este silit a face necontenit lipsiri de la școală <și a în paguba cursului> pentru a nu lipsi de la biserică. Acest învățător și mai nainte de a deveni diacon <era> își făcea foarte neregulat cursul școalii. Având rude și daraveri în Piatra lipsea totdeuna câte două trei zile de la școală. <În mai> Pentru <regularitate> a concilia îndeplinirea datoriei de învățător cu a datoriei de diacon - lucru peste putință astăzi din cauză de depărtare - el <însuși> ar dori <să se permute și ar fi în interesul școalii> să i se ia catedra din Bălțătești și să i se dea la ocazie o catedră la una din școlile ce sunt a se înființa din nou în<tr-o> comune apropiate de Piatra. Astfel am crezut, dle ministru, de cuviință a<-l numi> pune deocamdată pe <învăț> diaconul Grințescu, în disponibilitate și a numi în locu-i la Bălțătești pe d. Hanganu, <recomandat sco> normalist. Acesta a fost

<înlocuit> trecut <la Gârcina prin învățătorul Teofănescu> prin ordinele dv. telegrafice Nr. 1881/16938 şi 17213 de la <comuna Gârcina,> şcoala de grad I de la Gârcina la o şcoală comunală fără grad de stat şi înlocuit cu d. Teofănescu, încă atunci învățător la acea şcoală comunală. În urmă demisionând şi petiționând ministerului ca să recapete o şcoală de gradul I, Dv. prin ordinul Nr. 305, 856, 1016/82 mi l-ați recomandat să-l am în vedere <spre a-i da dreaptă satisfacere> la ocazie.

Vă rog prin urmare cu profund respect, Dle Ministru, a binevoi să dați înalta dv. aprobare pentru cuvintele arătate aci, în interesul serviciului <atât> pe de o parte punerii în disponibilitate provizorie a diaconului Grințescu de la şcoala din Bălțăteşti până la găsirea <pe> unui loc pentru dânsul unde el să facă a nu suferi <şcoala pentru biserică sau biseri> biserica pentru şcoală sau şcoala pentru biserică, iar pe de altă parte numirii <la acea> <învățătorului> normalistului Hanganu la acea şcoală.

<Binev> Binevoiți vă rog totodată <să binevoiți>, Dle Ministru a primi asigurarea sentimentelor de <stim profun> respect şi stimă ce vă păstrez.

R.

6

România
Revizoratul Şcolar al Circumscripț. Neamț-Suceava
Nr. 27/26 / 2 - 1882

Dle Ministru,

Cu profund respect, spre răspuns la ordinul dv. 2178, vă înaintez pe lângă aceasta două procese-verbale, <constata unul> unul **A** constatând <proc> ridicarea uşelor de <lemn> stejar sculptate de la mănăstirea Slatina jud. Suceava, şi al doilea

B <pen> constatând predarea acelor uşi directorului Şcoalei de Bele Arte din Iaşi.

Binevoiți vă rog etc.

7

[15 iulie 1888]

Domnule Ministru,

D. Ştefan Michaileanu a demisionat din postul de inspector al Teatrului acum doi ani şi jumătate. După aceea a cerut a fi numit membru în Societatea Dramatică. Comitetul teatral şi Direcția nu au încuviințat cererea dlui Mihaileanu. Acum câtva timp, cu puțin înainte de numirea nouei direcțiuni a Teatrului, d. Ştf. Mihăileanu a cerut iarăşi să intre în Societatea Dramatică. Cererea aceasta iarăşi nu a putut fi satisfăcută. Însă, în considerația titlurilor de vechime şi de merite artistice - pe care d. Şt. Mihaileanu le declină şi în petiția ce mi-o alăturați la aceasta - Direcția i-a acordat d-sale, curând după demisiunea ce o dase, o *pensiune* de 100 lei lunar, pe care de atunci şi până astăzi o primeşte regulat.

Trebuie să mai adaog, domnule ministru, pentru lămurirea afacerii ce se recomandă mie prin adresa aceasta a dv., că, cercetând, am aflat *motivul real* al demisiei *nemotivate* a dlui Mihăileanu din postul de inspector. Iată. Când era director d. Gr. Cantacuzino, d. Mihăileanu primea de la d. director ca un dar personal suma de 80 de lei pe lună, pe care d. Cantacuzino la primirea diurnei de director (380 l. p. lună) îi ceda inspectorului. Când a venit în locul dlui Cantacuzino d. C. Stăncescu director, d. Mihaileanu *a pretins* de la d. Stăncescu aceeaşi amabilitate. D. C. Stăncescu s-a refuzat la pretenția aceasta, iar d. Mihăileanu i-a spus că față cu refuzul dlui Stăncescu, îşi va da demisia. Directorul i-a răspuns că

regretă a nu putea împiedica pe d. Mihaileanu de la această hotărâre, dar că 80 de lei nu poate ceda din diurna d-sale de director inspectorului. Atunci d. Mihăileanu a demisionat şi a cerut să intre în Societate *provizor* - adică până la <prim> votarea unei pensiuni pentru d-sa din partea Parlamentului.

Acuma d. Mihăileanu cere iarăşi a fi numit societar. Direcţiunea actuală mănţinând în bugetul său pensiunea de o sută lei a dlui Mihaileanu, regretă că nu poate admite cererea dlui Mihăileanu şi aceasta pentru foarte întemeiate cuvinte atât artistice cât şi bugetare, şi anume d. Mihăileanu nu a jucat de vreo cincisprezece ani deloc, şi atunci nu jucase de vreo alţi câţiva ani decât foarte rar; apoi Societatea care are nevoie de membri cari să poată munci şi care nu are decât un număr limitat de membri, nu poate admite în două locuri rămase vacante pe un veteran artistic: acele două locuri sunt rezervate pentru doi membri valizi, pe cari îi şi avem în vedere.

Acestea sunt lămuririle ce putem da deocamdată în afacerea aceasta.

Binevoiţi a primi, Dle Ministru, cu această ocazie asigurarea înaltului respect ce vă păstrez.

Al dv.,

Dir. general

I.L. Caragiale

8

1888 august 13, No 345

Domnule Ministru,

Direcţia Teatrului Naţional angajează artiştii de care crede că Societatea Dramatică are nevoie, în prevederea repertoriului stagiunii şi în limitele mijloacelor sale bugetare;

ea nu este, apoi, obligată a reînnoi contractele de angajament expirate.

Cazul domnului Hasnaş este acesta:

D. Hasnaş a fost anul trecut angajat; contractul d-sale a expirat la 1 aprilie 1888. - Direcția a crezut şi crede că nu are nevoie pentru stagiunea viitoare de concursul dlui Hasnaş, şi astfel nu l-a angajat - paragraful bugetar respectiv fiind acoperit cu angajamentele unor artişti (ca d.e. dd. Anestin şi Hagiescu) pe care Direcția i-a crezut mai utili pentru activitatea Societății Dramatice în stagiunea viitoare.

Acesta este singurul motiv pentru care d. Hasnaş n-a fost angajat; alte motive n-ar putea fi decât închipuite; - iar afirmarea din petiția aceasta cum că „directorul s-ar fi servit de numele dlui ministru sau al altcuiva pentru a motiva refuzul său de a preînnoi contractul petiționarului", este absolut neîntemeiată.

Vă rog, binevoiți a primi, Domnule Ministru, asigurarea respectului ce vă datorez.

Director
I.L. Caragiale

9

Anul 1888, august 17
No 347

Domnule Ministru,

Dl Littmann a luat în întreprindere, în toamna anului 1880, reparațiile Teatrului Național pentru suma de lei 7740, depunând o garanție de 1000 lei în două scrisuri funciare urbane. O clauză de contract era că, daca la un termen fix lucrările nu vor fi terminate, întreprinzătorul să piarză garanția. (Pe contract Littmann declară a fi depus o garanție de una mie

(1000) lei în două scrisuri funciare urbane.) Ministerul, care, după situațiile prezentate de arhitectul său, plătea întreprinzătorului, - oprindu-i la fiece plată 5%, - în proporție cu înaintarea lucrărilor, i-a încetat plățile deoarece arhitectul a arătat de pe o parte că lucrările toate nu s-au săvârşit la termenul fixat, iar pe de alta că chiar lucrările săvârşite nu erau executate într-un chip satisfăcător. În momentul acesta, Littmann mai rămâne să ia 2740 lei, pe cari îi şi reclamă. Hotărându-se însă a se curma lucrările în regie pe socoteala întreprinzătorului, arhitectul estimează că pentru terminarea lor completă să se oprească lui Littmann 1972 lei. La această lucrare în regie se cheltuiesc numai 1350, mai rămâne adică neîntrebuințată o sumă de 622 lei.

Atunci Ministerul întreabă pe Direcția Teatrului daca în fine mai are vreo pretenție pentru vreo lipsă în lucrări sau vreo pagubă cauzată de întreprinzător. Direcția, după raportul inspectorului Teatrului, răspunde că *e deplin mulțumită de completarea lucrărilor şi că nu mai are nici o pretenție.* Ministerul, după aceasta, ordonă direcției să verse în Casa Statului garanția, oprită de la întreprinzător pentru călcarea clauzei de termen fix. Direcția apoi roagă pe Minister să o autorizeze a întrebuința acea sumă la nişte reparații. Adresa ministerului răspunzând la această cerere a direcției - deşi de numărul acelei adrese (9681) se pomeneşte mai târziu într-un proces-verbal privitor la schimbarea bonurilor, depuse ca garanție, în monedă - nu există în dosarul nostru.

Bonurile - cu cupoanele lor exigibile s-au vândut prin bună învoială de către secretarul Direcțiunii, d. I. Vieroşanu, la o casă de scont Isaac M. Levy - şi din această vânzare a rezultat suma de 1175 lei. Aceasta o ştim dintr-un fel de proces-verbal aşternut de d. Vieroşanu spre a consemna săvârşirea acestei operații finanțiare. Acest proces-verbal *este iscălit numai de d. Vieroşanu* şi se încheie astfel:

„Această sumă (1175 l.) se va păstra în casa Direcțiunii până la o nouă dezlegare a Dlui Ministru, căci se zice că antreprenorul ar fi intentat proces în această privință.

(semnat) Secretarul Direcțiunii I. Vieroşanu". Iar d-asupra procesului-verbal stă scrisă tot de secretar, d. Vieroşanu:

„Se va aştepta rezultatul procesului intentat de d. antreprenor.

Director..." (fără iscălitura cuiva).

Procesul acesta este încheiat de secretar la 15 decemvrie şi este primit tot de secretar la 30 decemvrie 1882.

Iată, Domnule Ministru, tot ce putem noi şti asupra acestei afaceri. Ce a mai făcut pe urmă Littmann şi în privința acelor 622 de lei la care se vede clar că avea drept, şi în privința garanției, şi ce s-a făcut cu suma de 1175 lei *care nu o vedem de nicăiri c-ar fi fost vărsată la Casa Statului, nici trecută ca încasată de Direcția Teatrului* - nu putem şti.

Să nu uităm a vă spune că:

1. Întâmplările arătate mai sus s-au petrecut între 6 septembrie 1880, data încheierii contractului cu Littmann, şi 30 decembrie, data intrării procesului-verbal pentru schimbarea scrisorilor funciare în 1175 lei; acest proces-verbal e ultimul act ce-l găsim în arhiva noastră cu privire la această afacere; şi

2. În toate actele de care e vorba nu se pomeneşte o dată măcar numele dlui W. Schachmann.

Binevoiți, Dle Ministru, a primi asigurarea respectului ce vă datorăm.

Al dv. plecat,

Director general

I.L. Caragiale

10

[august.-sept. 1888]

Domnule Ministru,

Postul de inspector al Teatrului, care este un post de încredere, este acuma ocupat de d. Vasile Siderescu, numit de dv. după recomandaţia mea. Fiind foarte mulţumit de acest impiegat, regret că mi-este peste putinţă a satisface cererea dlui Şt. Mihaileanu - a cărui suplică vi-o înapoiez.

Binevoiţi, vă rog, Dle Ministru, a primi asigurarea adâncului respect ce vă păstrez.

Director,
I.L. Caragiale

Se aminteşte Onor. Ministeriu adresa noastră No 327 (din 15 iul. 1888) relativ la o altă cerere a dlui St. Mihaileanu.

D-sale
Dlui Ministru al Cultelor şi Instrucţiei Publice

11

No 367
Anul 1888
Octombrie 3

Dle Ministru,

Dna Singroff a făcut cerere în aprilie sau mai de a fi angajată. Prin iulie a făcut o cerere de a nu se lua în consideraţie cererea întâia: adică (textual) *a nu fi cumva angajată.* Această rugăciune de *a nu fi angajată* a mai repetat-o încă o dată în august. Şi astfel nici nu am angajat-o. De aminteri, Direcţia a socotit că se poate lipsi pentru stagiunea aceasta de serviciele

reclamantei, având cadrul complet, şi fără mult regret a cedat la insistența dnei Singroff de a nu fi angajată.

Cu profund respect,

Director

I.L. Caragiale

12

[mai 1889]

Domnule Ministru,

Bine sau rău, cum am dirijat Teatrul Național - nu este locul aci să discut această cestiune, - am reuşit să indispun împotriva mea atâta lume, atât artistică cât şi profană -, încât situația mea ca director general al teatrelor a devenit imposibilă de ținut.

Cum am ajuns la acest rezultat, este o întrebare la care iarăşi nu este aci locul să răspund. Destul este că eu nu mai pot rămânea, oricât aş voi să rămâi director general al teatrelor. Vă rog, prin urmare, cu tot respectul a binevoi să primiți demisia mea din acest post onorific.

Primiți etc.

I.L. Caragiale

13

[4 nov. 1893]

Domnule Ministru,

Cu respect vă ofer tabloul de Andreescu *Un câmp de maci* pentru colecția Pinacotecii, cu prețul de 500 lei.

Binevoiţi a primi, Domnule Ministru, asigurarea respectului meu,

I.L. Caragiale

D-sale
Dlui Ministru
al Cultelor şi Instrucţiei Publice

14

1 iunie 1898

Domnule Ministru,

Cu respect răspund că primesc condiţiile stabilite de dv. pentru lucrarea de istorie populară ce v-am rugat să-mi acordaţi. Totodată, vă rog să binevoiţi a ordona să mi se elibereze, potrivit acelor condiţii, suma de 3 500 lei, ca să pot începe îndată lucrarea.

Binevoiţi, Dle Ministru, a primi asigurarea respectului cu care sunt al d-voastră plecat servitor,

I.L. Caragiale

15

13 aprilie 1899

Domnule Ministru,

Sunt, din anul trecut, însărcinat de către Onor. Minister al Şcoalelor cu redactarea unei cărţi de lecturi populare asupra Istoriei Românilor pentru bibliotecile săteşti. La lucrarea aceasta, vroind s-o execut cât se poate mai conştiincios, am întâmpinat greutăţi la care nu mă aşteptam.

Viu dar, cu tot respectul, a vă ruga să binevoiţi a-mi acorda o prelungire de termen până la 1 iulie viitor. Totodată, vă rog

a binevoi ca, asupra sumei de 3500 lei, ce mai am a primi la prezentarea lucrării mele, să-mi acordați 2000 lei din fondul respectiv al Casei Şcoalelor.

Binevoiți, vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea adâncului respect cu care sunt al Domniei Voastre prea plecat.

I.L. Caragiale,
publicist

16

21 octombrie 1899

Domnule Ministru,

Lucrarea de istorie populară a românilor pentru uzul bibliotecilor săteşti, cu care am fost însărcinat de acest onor Minister, *fiind aproape gata,* vă rog cu respect să binevoiți a face să mi se ordonanțeze de către Casa Şcoalelor suma de 900 lei ce mai am a primi.

Binevoiți, vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea respectului cu care sunt al Domniei Voastre plecat servitor,

I.L. Caragiale

17

6 iulie 1900

Domnule Ministru,

Ştiu că pentru Casa Şcoalelor cumpărați publicațiuni româneşti; îndrăznesc dar a vă oferi şi eu un volum de schițe originale pe care am să-l public până la 1 ianuarie şi din care aş da onor. minister un număr de 700 exemplare, pe preț de 1 500 lei.

Dacă am norocul să primiți oferta mea, vă rog a-mi ajuta să-mi încep lucrarea tipografică, să-mi acordați 1 000 lei, rămânând a mai primi 500 lei la liberarea exemplarelor.

Binevoiți a primi, domnule ministru, asigurarea profundului meu respect.

Al domniei-voastre plecat,

I.L. Caragiale
publicist

18

[1900-1901]

Domnule Ministru,

Din cauza unor împrejurări independente de voința mea, întârziind a cere înscrierea fiului meu Mateiu Caragiale din clasa V liceală de la Liceul Sf. Gheorghe, pentru examenul anual 1900-1901, am a vă ruga cu profound respect a binevoi să îngăduiți a fi înscris acuma.

Alătur recipisa Casei de depuneri de taxa școlară de 30 lei pe care am vărsat-o.

Binevoiți, D[omnu]le Ministru, a primi asigurarea profundului respect cu care sunt al D-voastre servitor

I.L. CARAGIALE

D-sale
Domnului Ministru al Instrucțiunii Publice și al Cultelor

Către NICOLAE P. MISSIR „STUDIOSUS"

1

Gross un der Leipziger Messe
[Leipzig, 21 febr. 1906]

Hoch Nicolaus studiosus! Hoch! Hoch!! Hoch!!!

C

Herrrn Nicolas P. Missir
Studiosus, Bukarest
101, str. G.C. Cantacuzino
(fosta Polonă)
Rumănien

2

[Altona (Elbe), 20 mai 1907]

Tânărul meu amic,

Rechemându-mă memoriei d-tale, care, spre regretul meu, m-a cam părăsit de la o vreme, te salut, dintr-un loc foarte frumos, cu părintească dragoste.

Al d-tale bătrân amic,

Caragiale

Herrn Nic. P. Missir
Bukarest, str. G. C. Cantacuzino 101
(fosta Polonă), Rumănien

3

[1908]

Tabloul din faţă reprezintă pe M-lle Cotinca considerând cât este Marea Baltică de „vastă" şi de „albastră". E opera lui d. Luki, care se prepară să dea concurs pentru a obţine brevetul de Hofphotograph al Republicei lubeckane*. - Petele galbene de pe cer reprezintă norii.

Am fost rugat pe Conul Nicuşor să-mi trimită oarecare opere fotografice din propria d-sale fabricaţiune. Am onoare a repeţi cu această ocaziune rugămintea mea, şi vă salut.

Car

Pentru domnul
Nic. P. Missir
Studiosus
Scorţeni, Jud. Bacău

* Situaţie foarte onorabilă, şi postul — onorific.

Către PETRE TH. MISSIR

1

31 martie,
joi [1883]

Iubite Petrache,

Sunt până mâine-dimineață în București. Nu pot să-ți spun starea în care mă aflu, ceea ce mai pot e să te rog să aibi milă de mine. Sunt foarte, foarte, foarte nenorocit. Am plâns toată noaptea în vagon ca un mizerabil. Acuma, scriindu-ți, plâng. Ce să fac? Portretul cu nasul *asa* e rece și nu vrea să răspunză la nici una din mângâierile ce-i fac.

Te rog scrie-mi. Sunt pierdut. Ce am să mă fac într-o lună de zile? Daca nu-mi scrii tu, dacă îmi lipsește și trăsura asta de unire între Craiova și Iași, ori mă împușc, ori rămâi cel mai ticălos om din lume.

Du-te la Caudella. Vorbește cu An., cu M-me C. Du-te mai ales la Konya și la M-me Reineke și trimite-mi răspuns despre aceea la ce trebuie să mă aștept. Nu mă cruța deloc. Aminteri mă înebunești mai rău...

Te rog scrie-mi. Nu uita ce mi-ai făgăduit la gară: că o să te duci să studiezi bine terenul, că ai să mă informezi exact despre toate, că ai să obții o viză feminină pe una din scrisorile tale, că poate să obții o scrisoare de la nasul cel *momos,*

că poate să capeți pentru mine autorizarea să scriu însumi doamnei Reineke. Ce să-ți mai scriu? Sunt absolut prostit.

Încă o dată te rog nu mă uita, aibi milă de mine. Sărută din parte-mi cu toată căldura mâinile pe cari le poți săruta, şi primeşte din partea mea, care-mi confiez toată fericirea ție, cea mai adâncă prietinie şi cea mai mare recunoştință,

Caragiale

Complimente tutulor. Mai ales lui Jacques şi Dnei Negruzzi, lui Gabriel şcl.

Spune-i Anetii cât sunt de nenorocit şi cât contez, pentru că o ştiu cât e de bună şi de simțitoare, pe compătimirea ei.

Sărutările de mâini se-nțelege cele mai călduroase să le păstrezi pentru D-nele Rein., cum şi respectivele domnişoare.

Aştept scrisoarea ta în Craiova.

2

Craiova, 4/16 aprilie, luni [1883]

Dragă Petrache,

Am primit ieri-seară duminică laconica ta scrisoare. Am citit-o de sute de ori şi încă o mai citesc, tot mi se pare că nu i-am pătruns bine înțelesul.

Pentru ce îmi scrii aşa „Pe scurt"?

Ați primit scrisorile mele, tu şi Caudella?

Eu v-am scris joi, îndată ce am sosit în Bucureşti; voi ați trebuit să le primiți vineri. Tu îmi scrii sâmbătă (văz asta după ştampila poştii — Iaşi) şi nimic nu-mi pomeneşti de scrisoarea mea. Ce să fie? S-o fi pierdut la poştă amândouă scrisorile? Adică ar putea merge nenorocul meu până acolo? Ți-am trimis complimente cu Inge Rober cu care am făcut drumul de la Iaşi la Bucureşti; l-am însărcinat să-ți spună că, cu acelaşi tren cu care el se întoarce în Iaşi, adică cel de joi seara, îți scriu. Şi tu

nu-mi spui nimic. Nu cumva bietul Inge, pentru că era însărcinat de mine să-ți amintească făgăduielile tale de protecție pentru mine, o fi pierit pe drum? Adică *la guignon* să mă lovească până şi în Inge?

Dar... se lesemo tote ațeste...

Am fost silit să stau în Bucureşti trei zile, în timp ce a plouat mereu. Era o grozăvie.

Ieri am plecat la 8 şi un sfert dimineața din Bucureşti şi la 3 am sosit în Craiova. Tot drumul am stat afară pe prispa vagonului căutând în zare direcția nouă a Iaşilor (cea mai nouă, singura şi cea din urmă).

Influența amețitoare a primăverii şi contrastul violent al vremii foarte frumoase cu demoralizarea mea adâncă, m-au afundat într-o completă tâmpire.

La Piteşti, unde se schimbă capul trenului, am schimbat cupeul ca să pot sta afară fără să am curentul în față. Din norocire aveam înaintea mea un wagon de clasa I-a Statsbahn direct pentru Viena. În cupeul din fața mea călătorea *[sic!]* doi străini, probabil doi germani austriaci, o bătrână şi un bătrân. Erau căsătoriți ori nu, nu ştiu, dar ştiu că, contrar teoriei tale, deşi având o vârstă foarte respectabilă, făceau *un echange de tendresses* foarte călduros, cu atât mai caracteristic, cu cât nu se amesteca în aceasta nimica trivial. Moşneagul îi ținea babii paharul să bea, şi baba îi dădea îmbucătura de pâine în gură, şi amândoi făceau mult chef.

Perechea cea sentimentală mi-a făcut mult bine. Le-am urat din inimă călătorie şi petrecere bună. Latura din traiul lor pe care împrejurarea m-a lăsat s-o prinz în treacăt mi-a dat imaginației — mai cu seamă cum e acuma imaginația mea bolnavă — câteva minute de înaltă plăcere. M-am trezit în cupeu de clasa I-a mergând direct la Viena — singur cu Fridolina. A dejunat, am făcut-o să râză, am mângâiat-o, am culcat-o, i-am pupat mâinile, ochii, capul, *pețețele* maichii şi nasul asa, până

când am adormit şi ea şi eu — cu capul pe peţeţele ei. Şi am dormit, am dormit până la Viena, adică până la Craiova. Uşor sfârşisem o viaţă, care mi-e teamă că nu o să înceapă niciodată.

Sunt în Craiova, mai nenorocit decât oricând.

Scrie-mi. Nu te uita că nu pot să-ţi spun cât sufer; nu pretinde retorică şi stil de la mine; crede-mă numai că niciodată în viaţă n-am fost în starea asta. Sunt dureri de moarte, omule, fie-ţi milă de mine, că poate s-o paţi şi tu.

Spune-mi daca tu şi Biberl aţi primit scrisorile ori nu. Scrie-mi amănunţit ce ai mai făcut. Ce face Fridolina? Ce ai vorbit cu Aneta, cu M-me Caudella şi cu alţii? Pentru că mă tem că n-ai primit scrisoarea mea întâia, îţi repet rugămintea:

Nu uita ce mi-ai făgăduit când am plecat din Iaşi:

că o să-mi arăţi clar toată situaţia;

că o să-mi trimeţi regulat scrisori, între cari una cu o viză feminină;

că o să capeţi pentru mine autorizarea să scriu Doamnei R.;

că, poate, o să capeţi o scrisoare directă către mine de la cineva... mai ştiu eu ce!

Scrie-mi ce zic femeile de mine; se interesează de mine cumva, se mărginesc la o indiferentă compătimire de cuviinţă, sau, curat şi simplu, râd de mine?

Mai cu seamă, cum stau cu Fridolina însăşi? — Azi a fost o vreme foarte frumoasă aici; dacă şi pe acolo o fi aşa de frumos, ea trebuie să fi fost cu momoaţa ailaltă la *pimbale.*

Aştept scrisoarea ta. Nu uita să pui anume data, ca să-mi pot da seama mai bine de informaţiile pe cari mi le vei da, şi în privinţa cărora sper că o să fii de astă dată mai puţin avar. Mai ales, nu începe cu „Pe scurt". Scurtul tău mă costă pe mine o săptămână, şi săptămânile astea prin cari trec numai scurte nu sunt.

Îţi mulţumesc pentru nasul *asa.*

Portretele Fridolinii şi Anetii sunt de o parte şi de alta a portretului lui Biberl pe masa mea. Dimineața — râzi sau nu de sentimentalismul meu german — le sacrific buchete de viorele după maniera antică. Să vezi ce bine le şade momoaţelor în încadratură albă şi albastră de flori. Îmi pare uneori că fetele ar voi să râză de prostia mea, dar, din nenorocire, portretele nu pot râde; mie-mi pare destul de rău fiindcă nu le pot vedea dinții.

Sărută mâini în dreapta şi în stânga pentru mine. Să ți le număr anume pe rând nu e de prisos; enumerația o să mă mai uşureze de dorul ce-l port Iaşilor: D-nelor R. şi C., d-şoarii Fridolina et, *ă la bonnepetite et charmante fee qui meprotege,* Annette, sărutări de mâini foarte, foarte călduroase*. Lui Biberl şi lui Konya complimente. Nu uita pe nimini şi mai ales pe Marica, Clara (în plural) şi pe Georges. Respectele mele Dlui şi Dnei Negruzzi. Scriu lui Jacques şi lui Gabriel mâine. Complimente lui Volenti şi tutulor domnilor din „Junimea". În toate sâmbetele seara să ştii, râzând la „Junimea" că mă gândesc la voi; ştiu cam când începe dosarul, apoi corespon¬dența redacției, apoi blăstămățiile lui Roesler, apoi „uşile, uşile!"

Petrache dragă, ai milă de un suflet în pierzare. Scrie-mi, te rog, pe larg, pe larg şi, daca poți, fă şi pe Caudella sau pe *altcineva* să-mi scrie.

Ah! â propos, era să uit. Aici în Craiova, ieri, duminică, pe la 5, eram la birt. Mă gândeam la Fridolina, la Iaşi, la tine, la „Junimea", când zăresc pe trotoarul din față un animal care sămăna cap tăiat, cu cine? cu însuşi ilustrul Leonardescu, Învățătorul, fondatorul şi prezidentul Tiftimiştilor români. Cum ştiu că nu prea pot pune temei pe ochii mei, am crezut

*Fă dnei Reinecke o specială vizită ca din parte-mi, şi scuzează-mă că mi-am luat congediu fără cartă de vizită. Reprezintă-mă călduros. Crez c-ar trebui asemenea o vizită specială la Koynia [sic]. Scuză-mă că n-am fost la ei.

că iluzia optică, printr-un fin proces fiziologic, rezultase din adâncirea mea în gânduri despre Iaşi; o imagine deşteptată poate, fără obiect real, prin mişcarea respectivei celule cerebrale în legătură strânsă cu celule muncite de reveria mea* asupra minunatei cetăţi unde mi-am lăsat mintea şi sufletul. Urmam deci mai departe să reconstruiesc lanţul impresiilor mele încă fierbinţi, când Învăţătorul intră în birt (mă văzuse de afară). Era el... el însuşi. Petrache dragă, ştii ce dulce şi ce călduros l-am sărutat? Ştii cu ce pasiune l-am strâns în braţe? Un om din Iaşi! un tiftimist în Craiova! o fiinţă vie care vine din acele locuri unde respiră Fridolina! Poate că aduce în barba lui, mai ales cum nu prea are aerul că şi-o spală des, o emanaţie subtilă şi imponderabilă din respiraţia Fridolinii; poate că a intrat în spiţăria lui Konya şi poartă încă în haine o atomă de creuzot sau de acid fenic ce a trecut şi pe lângă Fridolina. În sfârşit, omul ăsta nu mai este pentru mine un simplu Leonardescu, el este un trimis al cerului.

După obligatoriile şi riguroasele: „când ai venit? când pleci? o să mai stai mult pe aici?", Învăţătorul mi-a desluşit că se află aici cu cea mai nenorocită ocazie. Părintele şi o soră i-au murit zilele astea. Ştii că Nazarethul României este Craiova; în această frumoasă cetate, Învăţătorul a văzut prima rază de lumină.

Învăţătorul este foarte trist; iată caracterizată de el însuşi starea lui sufletească; citez onest şi exact: „Închipuieşte-ţi, să-ţi moară doi din familie în câteva zile, şi ceea ce e mai mult: să pierzi o cutie de tutun de 7 fr. şi 50". În adevăr, Învăţătorul a pierdut cutia, uitând-o în birja, cu care a venit în oraş de la gară. De patru zile este în Craiova şi caută mereu pe birjar, — al cărui număr nu-l ştie, — pentru ca să-şi recapete cutia. E hotărât să mai urmeze cercetările până miercuri, când este silit să se întoarcă la post în Iaşi; însă... este un însă... daca va putea

*Consultă, pentru o mai bună pricepere a lucrului, „Mica Bibliotecă şi *vade mecum* al Tiftimistului Român".

căpăta un congediu de două săptămâni, va rămâne să-şi găsească cutia. O jumătate de ceas n-am putut ieşi nici el, nici eu din cutie. L-am strâns încă o dată în brațe şi l-am lăsat să plece în fuga mare după o birjă şi un birjar, ai cărui cai semăna *[sic]* cu cutia.

Mi-a făcut mare plăcere, şi, daca cumva cercetările lui vor fi încoronate de succes, sper să-l pot face a lua dejunul cu mine, ca să vorbim despre Iaşi.

Dar... se lesemo tote ațeste.

Petrache dragă, încă o dată, nu mă lăsa, scrie-mi. Aştept scrisoarea ta. Mi-e nesuferită viața; poți să mi-o uşurezi întrucâtva. Te ştiu bun, te rog ai milă de mine şi primeşte o sărutare frățească din toată inima de la

mâhnitul tău prietin,

Caragiale

P.S. Du-te la Heck, ia fotografiile: sunt plătite toate şase. Împarte-le, daca le găseşti bune, cum ne-a fost vorba. Dacă nu, scrie-mi să-ți trimit pe dată altele. Trimite-mi şi mie un exemplar, împreună cu un portret al tău şi cu un exemplar din cele două vechi ale mele pe cari le-ai luat cu colecția de la Buiucliu. — Țe fațe Fridolina? O doresc de-mi seacă sufletul. Mânțe-i mă-sa nasul aşa şi pețețele!

Scrie-mi. Nu mă uita, scrie-mi curând şi pe larg.

Al tău,

C

N.B. — Recomandă scrisorile. Te desdăunez la revedere.

2. P.S. — Poşta de astăzi, luni, am scăpat-o. Asta îmi întârzie cu o zi răspunsul tău. Am uitat că aici nu se primesc scrisori recomandate decât până la amiază. Scrie-mi şi tu „recomandată", e mai sigur; cine ştie? se poate pierde ori intercepta, mai ales cum sunt aici în daraveri electorale şi cum se ştie că în Iaşi sunt opozanți şi eu stau în legătură cu ei. Pentru ce să pierz o bucurie aşa de mare ca aceea ce mi-o face totdeuna

scrisoarea de la tine? Recomandă-o cu *retour-recepisse* şi te desdaunez eu când ne vedem. Poimâine, miercuri, primeşti scrisoarea mea, cu curierul de joi îmi răspunzi şi astfel eu aştept vineri răspuns anume la aceasta — afară numai de nenorocitul caz când, mai nainte de a primi-o aceasta, tu îmi vei fi scris deja că nu mai trebuie să am nici o speranță. Ce rău ar fi!

Ce să-ți mai scriu? Mi-e dor grozav de toți: mai ales de tine, cel mai omenos şi cel mai inteligent prietin; de Anetta cea mai îngerească inimă; şi de nasul *asa* mi se frige inima. Cu portretul Fridolinii înainte, clădesc castele spaniole, şi apoi mă întreb, când îmi vine amețeală din înălțimea lor, daca nu cumva în adevăr am înebunit. S-ar putea să fie vreodată Fridolina cu nasul asa, cu ochii ei albaştri, cu capul ei frizat, pentru care am plâns şi plâng mereu, Fridolina să fie nevasta mea? Aşa sunt de înalte castelele mele, aşa de sus se ridică turlele lor frumoase şi festonate la lumina unui cer totdeuna lipsit de nori, încât mi-e groază când gândesc că vântul nemilostiv al unor împrejurări banale le poate răsturna în pulbere.

Răspunde la tot ce te-am întrebat şi iartă-mă, dragă Petrache, că te tot supăr. Roagă-o şi pe Aneta să nu uite că într-o seară mi-a spus: „Dama de tobă sunt eu; ai încredere în Dama de tobă". Arată-i cât merit mila de la dânsa mai ales, care cu inima ei delicată înțelege cât e de dureros un sentiment contrariat.

Al tău,

Car

3

Gara Craiova, 23 apr. [1883]

Dragă Petrache,

Îți scriu din gară; e urât pentru că nici n-am vreme să-mi scot mănuşile; încurcat, căci n-am când să-mi mai *polisez* stilul.

Ştirile politice pe cari le am din Iaşi mă îngrozesc pentru viitorul caracudei. Mi se pare că ne-am înecat la mal ca ţiganul. Scărnăvia de *copil** să ni-o fi făcut? Luminează-mă căci sunt foarte departe de a înțelege prin mine însumi ce se petrece pe acolo. După câte am vorbita la Roman, mai ales sunt rătăcit şi nu mai prinz firul care să ne scoață din labirintul revoltatului electoral de la Iaşi.

Scrie-mi neapărat. Aici lucrurile stau ca în toată România, mai bine nu pot să stea, mai rău s-ar putea, însă de ce să se distrugă Craiova? Ea este modestă, ea niciodată nu a pretins să se numească altfel decât a treia capitală *a noastră,* considerându-se Ploieştii ca republică de sine stătătoare.

Complimente tutulor. Scrie-mi dacă mai rezistă bătrâna Junime la împrejurările nenoricite de astăzi. Ce zic jacheta ei al ei? Aştept răspunsul tău. Anetii complimente.

La revedere,

Car

4

[Craiova, mai (?) 1883]

Şarmantisimul meu Misiraş,

Pe scurt, — până să am timp a-ți răspunde amănunțit la minunata ta scrisoare şi să-ți arăt starea în care m-a găsit şi efectul ce mi-a produs. Nu încrunta sprincenele, scumpul meu moralist! Te ştiu ce inimă bună ai pentru mine îndeosebi şi mă grăbesc a te linişti la rândul meu: răspunsul meu, te asigur sincer, n-o să facă cea mai mică disonanță cu părerile tale; din contra o să te surprinză foarte completa-le armonie.

*Calamburul tău aminteşte-ți-l: culmea neuzării contra opoziției.

Sunt bine, foarte bine în Craiova şi numai o singură gândire turbură o stare sufletească de adevărată fericire: iute trec zilele, mai iute, pentru că mai dulce trec nopţile, şi o să vină ceasul când o să trebuiască să părăsesc Craiova, şi tare mi-e teamă, coiţă, că lacrimile din Iaşi nu erau decât aroma, din presimţire, pentru o plată crudă ce trebue s-o fac aici.

Nu mai avansa nimica nicăiri în privinţa prostiilor mele cu Fridolina. Ţine-te şi mai cu seamă ţine-mă într-o onorabilă rezervă.

Spune-i lui Jacques să fie gentil ca totdeuna şi să mă ierte pentru câteva zile. În curând mă voi executa.

Pentru ce nu mi-ai trimes fotografia mea a veche? Ai două exemplare şi eu nu mai am nici unul. Pentru ce nu mi-o trimeţi pe a ta. Tu ai două de la mine şi o să-ţi mai trimet una de aici. Le aştept.

Nu da fotografia mea la maestru, cu atât mai puţin Fridolinii sau la tabloul şi albumul „Junimii". Îţi trimet negreşit altele mai reuşite în câteva zile.

A! să nu uit. Am primit de la maestru o scrisoare foarte gentilă. Bietul om! mă compătimeşte şi mă încurajează. Spune-i tu cam pe departe să nu-şi prea rupă inima, căci voi avea putere să mai viu la Iaşi cândva. *Pour le moment ce n 'est pas excessivementpressant.* Mai cu seamă spune-i că de vreme ce p'în august sau cel mult sept. trebuie să prezintăm piesa la Bucureşti; el caută să se cam pună pe lucru.

— Subliniază-i bine că trebuie să se păzească de nota lirico-sentimentală, să fie cât se poate de simplu, de melodic şi de amabil, graţios, cochet şi picant, şi chiar cu o uşoară nuanţă de trivialitate, care nu stă rău în lucrările bufe, mai ales când este spiritual intenţionată. Să nu caute inspiraţia la un chilometru distanţă, când o poate avea (şi mai cu seamă când *nu* o poate avea) sub mână. Să se gândească în sfârşit să-mi placă

mie daca are, cum mi-a spus, încrederea că eu înțeleg puțin arta şi mai mult natura şi gustul publicului.

Complimente Clărchenii şi lui Gabriel şi tutulor,

Al tău din toată inima,

Caragiale

5

Dragă [Petrache]...

Oameni ai extremelor, în „faza noastră trecătoare", noi ori nu ne scriem deloc unul altuia, ori ne prea trecem din scris - şi mai cu seamă eu. - Am primit scrisoarea ta şi mă grăbesc a-ți răspunde, rugându-te chiar de la început a nu neglija cumva să-mi răs- răspunzi. *Scrisoarea pierdută* se joacă pentru întâia oară *marți, 13 noemvrie.* Acuma, răspunde: puteți veni pentru întâia sau voiți să rămâneți pentru la a doua. Mie, se-nțelege, mi-ar plăcea să fiți la întâia. Ia vezi tu ce e de făcut, şi spune-mi să ştiu şi eu ce fac. În ziua plecării voastre de acolo dați-mi o depeşe; viu să vă iau de la gară. Pe aici multe se vorbesc despre piesa mea: unii-şi promit succes enorm, serii lungi de reprezentații; alții nu-i acordă mai mult ca trei-patru. Unii speră că o să cază cu desăvârşire, pe câtă vreme alții desperă că cu piesa asta mă fac, nu cumva, om. Ia ghici tu ce părere dintre aste toate împărtăşesc eu? Nu-i aşa că am oleacă de dreptate să împărtăşesc desperarea acestora din urmă. - În sfârşit! ce-o da târgul şi norocul! Mai este o săptămână şi-mi văz visul cu ochii. Până atunci sunt extra-nervos. Sfera intelectuală în care m-a pus piesa aceasta, mai ales de când cu banchetul „Junimii" şi după aceea cu repetițiile ei cari merg din ce în ce mai bine, mă face incapabil să mai urmez viața de la fabrică; aşa încât, ori îmi dă Directorul General un alt loc în Administrația Centrală, - lucru la care se opun multe lichele - ori sunt silit să demisionez, şi să mă pun cu burta pe lucru pentru ca înainte

de 15 ianuarie să termin o altă piesă începută. Cu ceea ce voi lua de la *Scrisoarea pierdută* şi cu premiul de la 15 ianuarie (1 200 lei) pe care, dacă mă prezint la concurs, am toate şansele a-l câştiga, mi-aş putea încropi viaţa până la o eventuală politicească înjghebare. Ce zici de asta?

Mai cu seamă ce zici *13 noemvrie,* marţi? Veniţi? Să v-aştept? Răspunde. - Complimente la toţi (ai catalogul, nu ţi-i mai înşir), mai cu seamă lui Mortzun şi Panu *(hors catalogue).*

Al tău,

I.L. Car

5/11.[18]84
Buc[ureşti]

6

Dragă Petrache,

Mai întâi şi-ntâi despre publicarea piesii în „C. Lit.": nu se poate face acuma. M-am înţeles şi cu Jac. El a scris în privinţa asta lui Ionescu şi s-a vorbit cu Nicu Gane să înlocuiască cu altăceva în numărul ăsta piesa. Iată răspunsul la „categoricul şi ff. urgentul tău imperativ".

Acuma am şi eu un categoric, de altă categorie - *implorativ.* Iată: să-mi faceţi rost de un bilet de liber parcurs, pentru ca să pot asista eu şi la ultimele două repetiţii şi la prima reprezentaţie. Gabriel îmi scrie că ai fi zis tu cum că *lucrul ar fi cu putinţă.* Eu gândesc că Morţun m-ar putea trece între spionii lui, mai ales cum am ieşit de la Tutunuri, „Lupta" n-ar pute striga că cumulez. Mă rog ţie, ia vezi!

După carta ta de alaltăieri, eu socotesc că chiar duminica ce vine va fi prima, pentru că măcar că nu ai pus data, nici pentru scrisoarea ta, nici pentru duminica de care vorbeşti, - eu primind misirva ta duminică dimineaţa (9 dec.), tu a trebuit

neapărat s-o fi scris cel puțin cu o zi înainte (ce pătrundere!). - Astfel dar „de duminică într-o săptămână" al tău înseamnă pentru mine *16 decemvrie.*

La Craiova (cu contract în regulă) la 16, 18 şi 20 dec. se joacă *Noaptea furtunoasă;* la 23, 25, 26, 27 şi înainte până la sațietate, se dă *Scrisoarea.* Care va să zică aş putea apuca două repetiții şi prima ale *Scrisorii* şi în a doua şi în a treia a noastră capitală. Pentru Craiova sper să capăt aici bilet de la d. Generalul Radu. Îngrijeşte, mă rog ție, Petrache, pentru Iaşi, şi daca s-ar putea de clasa I. De! celebru autor... Ce dracu! Cum ai să te sui în a II-a! nu merge... Dar se lesemo tote ațeste.

Mă rog ție: Care măgar a îndrăznit să bârfească în contra *Scris.pierd.* în *Veruşinatul* pamflet ce, spre ocara principiilor, se fleorțăieşte, cu obrăznicia unei prostituate întreținute, sub pomposul titlu de „Liberalul"? Nu cumva, obosit şi dezgustat, Buduşcă nu mai „Lupta"? Scărrrnăvia!

- Iată, Petrăchel, ce socoteală fac eu: „mâine, miercuri, tu ai scrisoarea aceasta, poimâine, joi, îmi trimiți răspunsul şi biletul de drum (cu retur recipisă, negreşit); vineri dimineața le primesc, vineri seara plec; sâmbătă apuc repetiția de dimineață măcar actele ale mai grele, III şi IV; sâmbătă seara şi duminică dimineața, am două probe pe scenă, şi seara, apoi, după prima - pregătiți-mi coroane! - *îmBuchăm)* şi noi ceva!... Daca nu vreți să mă dați de multă cheltuială, luați cu chirie coroanele lui Caudella.

N-ar fi rău să iasă socoteala mea; ce zici tu? şi mai ales, vezi numaidecât ce zice domnul polițaiul. În caz afirmativ, e absolută nevoie să primesc biletul vineri. Oricum ar fi, tu, mâine, primind aceasta, dă de Morțun şi telegrafiază-mi cât de târziu: *se poate* ori *nu se poate;* căci, în caz negativ, - de care, după proiectele mai sus aşternute, înțelegi cât de rău mi-ar părea, - aş pleca de pe acuma la Craiova să fiu acolo şi pentru

Noaptea furtunoasă, şi să şi pot conduce cât mai multe repetiţii ale *Scrisorii.*

Complimente călduroase prea iubitului, bunului şi inteligentului şi amabilului (arată-i scrisoarea) meu amic Morţun din partea devotatului său, admiratorului său

şi al tău amic,

Caragiale

marţi, 11 dec. 84.

P.S. Înainte de scrisoare, nu uita că aştept depeşa, *da* sau ba.

Sâmbetele la Titu. Trei până acuma.

Prima: nu-ncăpeau în trei saloane;

A doua: un salon tocmai bine;

A treia: slăbuţ rău.

Exc. Sa P.P. Carpp în a doua sâmbătă a zis:

„Nu-i aşa, Titule, că parcă eram mai mulţi sâmbăta trecută?"

Iar Conul Nicu, întrebându-l eu cum stăm cu politica, mi-a răspuns scârbit:

„Prost, bri! Ni-o tras pi şfară scărrrnăviile!"

C

A propos! Am utilizat colaborarea ta în *Bărbierul:*

Iancu Pampon urmăreşte pe *Crăcănel,* pe care nedrept îl crede că i-a înşelat amanta; îl prinde în bal şi se repede la el:

„Pamp. (repezindu-se) Mizerabile! te-ai dat furiş la amanta mea!

Crăcăn. (ocolind pe după mese) Nu-i adevărat!

Pamp. (acelaşi joc) Canalie! nu-i adevărat? Am dovezi! Ai fost la amanta mea, ai uitat la ea un bilet de abonament la frizărie.

Crăc. (acelaşi joc) Nu-i adevărat. Mai întâi şi-ntâi, eu nu mă raz niciodată cu abonament, eu mă raz â la carte".

7

Iubite Petrache,

Tu, care ai trecut printr-un concurs românesc, unde cel puțin acei cari te judecau cunoşteau materia respectivă şi unde nu avea de ce să încapă invidie din partea judecătorilor pentru cei judecați, înțelegi în ce ape *dulci* înnot eu acuma, cu atât mai mult că judecătorii mei nici materia nu o cunosc şi nici nu pot vedea cu ochi buni succesul altuia. Un instinct adânc şopteşte acestor domni că dacă după *Scrisoarea* a venit aşa numaidecât *Bărbierul,* asta este simptomul sigur al unei mari şi apropiate primejdii pentru autoritatea d-lor artistică.

Astfel se-ntâmplă că, deşi din unsprezece piese, zece sunt nu proaste, ci d-a dreptul imposibile, nule, absurde (în fine nu sunt piese, sunt altăceva fără nume până acuma în literatură), iar a mea este foarte bună, arătând chiar un progres vădit de technică asupra *Scrisorii,* - deşi, zic, lucrurile stau astfel sunt totuşi amenințat să caz, pentru că dd. Stăncescu, Alecsandri şcl. cu un ton de adevărată furie strigă mereu că piesa ar fi bună, dar nu e literară şi morală. Şi apoi d-aci trage-i! că Teatrul, mai ales la un popor tânăr ca al nostru, trebuie să fie o şcoală şcl - Ars-o fi ars focul şcoala de la *patuzsopt.*

Înțelegi dar cu câte trebuie să lupt aici, având toată dreptatea, şi având făcută o piesă, care daca nu ți-o plăcea ție, să nu-mi dai nici o țigară! Se-nțelege că să caz nu s-ar prea putea lesne; pentru că ar fi prea groasă de tot; dar întârzierile, dar şicanele, dar amenințările şi lecțiile de morală teatrală ce mi se aruncă când pieziş, când direct, de maeştri[i] examinatori, desigur nu sunt plăcute lucruri. Într-o soțietate însă ca a noastră, trebuind să aibi şi puțintică răbdare, tac şi rabd cu gândul că are să vie odată şi ziua mea.

Dintre membrii Academiei s-au chemat, în comisia examinatoare, Maiorescu, Hasdeu şi Alecsandri. Titu, care este entuziast de *Bărbierul* şi care contează sigur pe Hasdeu (căci

acuma Hasdeu merge cu noi de când cu plecarea lui Chițu și exoflisirea-i din Cameră), mi-a promis că el și Hasdeu fiind pentru piesa mea, conul Vasilică va trebui să se întoarcă la calea cea bună. Astfel dar, mâine-seară sâmbătă, la Titu, față cu Hasdeu și Alecsandri au să se citească câteva din piese, între cari și a mea. Impresia colectivă a auditorului fiind desigur bună va fi hotărâtoare asupra lui Cconul Vasilică. *(Oinvidie)* - citește mă rog ție printre rânduri).

Îți mulțumesc din suflet pentru buna recomandație ce mi-ai făcut-o către Exc. Sa Mitiță. Fiind foarte *imbestiat* cu daravera concursului nu m-am putut până acuma duce să-i cer o audiență. Aștept să văz ce iese cu concursul: crez că m-aș prezenta mai bine după ce voi fi căpătat premiul, - pentru că tot sper să-l capăt.

Am consumat mai mult de jumătatea scrisorii cu chestia mea personală. Scuză și să trecem la altceva.

Crede-mă că mie, îndeosebi, mi-a părut mai rău ca multora de constituirea noului Cabinet; prima idee ce mi-a venit, într-o clipă, când am aflat de trecerea lui Cc. Mitiță la Culte a fost asta: s-a tăiat fraicartele lui Petrache, de acu o să ne vedem mai rar. Și cum sunt eu acuma deocamdată fără treabă, obosit de lucru și de frământarea concursului, tare mi-ar fi prins bine să mă pomenesc cu tine în București. Tu cum mai petreci acolo? Mai scrie-mi din când în când câte-o scrisorică; foarte multă plăcere îmi fac scrisorile tale.

Am văzut aici la Teatru pe Kikun Liki Ganef și pe Constantiniu, în aceeași seară. Liki este tare supărat de strămutarea din Iași a bairacului și bairactarului. Mi-a spus și mie (și Constantiniu, ca *junimist* și *stâlp* al „Convorbirilor" (?) a aprobat) că dacă Jac ia foaia din Iași, apoi ei scot alta. Na! Proiectul pentru noua foaie protestantă cu cât ar fi mai serios, cu atât mi s-ar părea mai caraghios, - i-am zis eu lui Lichi; el ca un cap al celor 9, neînțelegând bine, treaba a rămas

încurcată; însă Scărrnăvia e tare scârbit de faptul lui Jac, pe care-l califică de-a dreptul de trădare.

Petrache, mă rog ție, fă-ți vreme un minut și treci pe la Tipografie; spune-i lui Ionescu că să nu uite la expeduirea numărului pe martie să-mi trimeată și mie patru exemplare. Îmi trebuie pentru tipografie aici. - Cu Socec am aranjat pentru tipăritura *(sic)* pieselor mele în volum. În aprilie dau și *Bărbierul* în „Convorbiri", fie sau nu până atunci jucat, pentru ca să o pot da și pe asta noua în volumul editat de Socec.

Te rog mai scrie-mi, și spune-i lui Panu că tot aștept „Lupta" și ea nu mai vine.

Complimente tutulor, Panu, Morțun, *Penescu,* Caudelești, Naum, Buiucliu, Junimii toate! Pe tine te doresc și

te îmbrățișez

frățește,

Car

22 fevruarie
vineri [1885]

P.S. - Nu s-ar mai putea da *Scrisoarea* la Iași? Tare aș primi cu bucurie o mătușică, fie cât de mititică.

8

Dragă Petrache,

Am să-ți cer o consultație gratuită. Citește bine și răspunde-mi limpede și deslușit; răspunsul tău va fi *hotărâtor* pentru mine. Iată de ce e vorba:

La „Voința Națională" mi se propune pentru concursul meu literar și administrativ o leafă lunară de 500 *(cinci sute)* de lei.

Să primesc sau nu? Ce zici tu?

Știi *toate cuvintele* pentru care, deși în mare lipsă aflându-mă, tot mai stau la gânduri, daca trebuie să primesc o muncă relativ onestă (căci mi se cer 9-10 ceasuri de lucru

zilnic), sau să rămân a fi vânător de franci, cu slaba perspectivă a unei noi căderi la Teatru?

Pune-ți toate cuvintele acelea înainte - relațiile cu Junimea, pierderea în viitor a vreunei perspective datorită păstrării de credințe politice, sau cel puțin de rezistare în anumite timpuri - şi dă-mi cu mintea ta cea sănătoasă răspunsul, fără a lua în considerare nehotărârea mea prin înclinare la ispită.

Încă o dată: ce să fac?

Răspunde-mi frumos şi răspicat, ca un om cu minte şi ca un adevărat şi inteligent prietin ce eşti.

Nu crede că doresc să am un anume răspuns, şi că oricum eu sunt hotărât <a urma>, mai dinainte, a urma o anume cale.

Pe *cinstea mea* atât sunt de nehotărât încât eu însumi găsesc tot aşa de tari cuvinte ca pentru *da* şi pentru *nu.*

Tu ce zici?

Aştept de la prietinia ta răspunsul înțelept, pe care eu însumi nu mi-l pot da, şi te rog nu mi-l întârzia, deoarece aici eu trebuie să-l dau în aste două-trei zile. - Oricum *fii discret.*

Complimente tuturor.

Aştept, al tău,

Caragiale

Strada Olari 21
1885 iunie 2

9

Administrația ziarului „Voința Națională"
Bulevardul Elisabeta
Bucureşti 188...

Vineri, 4 oct. [1885]

Dragă Petrache,

E un loc vacant în comitetul teatral de aici, poate vor fi chiar două. Maiorescu *nu* vrea, hotărât *nu,* să mă ajute. Mi-a spus-o. Ajută-mă cât se poate pe lângă d. Sturdza.

Am vorbit cu el, cu d. Sturdza, <a fost> la Academie, acuma; a fost *rece* cu mine; i-am pus titlurile mele înainte şi i-am zis că îl rog să mă aibă în vedere, dacă cumva în adevăr e vorba a se numi alți membri în Comitet. Mi-a răspuns că asta se hotărеşte cu consimțirea colegilor lui din Consiliul de Miniştri.

Ajută-mă, rogu-te. Scrie-i dlui Sturdza, lui Beldiman, fă ce-i face şi nu mă lăsa. Aici Teodor Rosetti s-a însărcinat a-i vorbi ministrului. Mare supărare aş avea să nu reuşesc. Încă 5 ani de aşteptare.

Continuă, stăruie, fă pe dracu-n patru şi nu mă lăsa în pierzare. E un pas de mare, de enormă importanță în viața mea. Cum, îți voi explica când ne vom vedea. Dar *nu mă lăsa.*

Sunt foarte agitat, nu pot urma mai departe. Te rog ajută-mă: e o chestie *mare* pentru mine. Postul e *onorific* să ştii: e chestie de *ambiț.* Te rog serios, Petrache.

Al tău,

Caragiale

Aştept răspuns urgent.

10

Iubite Petrache,

Ai trebui judecat cu asprime pentru îndoiala ta în privința sentimentelor mele de devotament reciproc şi de dreaptă iubire ce-ți păstrez - cu atâta mai mult cu cât ştiu că ştii că prietinii noştri cari-ți şoptesc ție câte ceva la ureche nu-mi lasă nici urechea mea în pace întru cât priveşte schimbul de prietinie de la tine la mine.

Dar nu te judec; te las să te judeci singur după ce vei fi citit cele ce urmează.

Plecând la Viena, am lăsat lucrurile aranjate - cu Socec şi Comp. *Librărie* şi Socec şi comp. *Tipografie* (două lucruri cu totul deosibite) aranjate astfel:

Să se trimiţă autorului 100 broşuri
- - lui Sturdza 10 broşuri
- - la Librării restul spre vânzare.

Librăria Socec şi Comp. să trimită la fiecare gazetă câte 2 exemplare cu un afiş special.

Aranjând astfel lucrurile, am pornit. Peste câteva zile, întors în Patrie, întreb la Tipografie ce s-a făcut cu broşura ta şi mi se spune că totul s-a regulat aşa cum fusese stabilit înainte de plecarea mea.

Zilele trecute când nici nu mai gândeam la asta, primesc scrisoarea ta în care îmi spui cum să aranjez achitarea Tipografiei şi că trebuie să duc dlui Ferechide 100 exemplare. Bun. - După cum era aranjat lucrul, eu credeam că exemplarele astea trebuia să le iau de la Librărie, ştiind că toate fuseseră depuse la Librărie din partea Tipografiei. Mă duc deci la Socec şi Comp. *Librărie* şi cer 100 exemplare. Mi se răspunde că nu au decât 100 toate, din care au şi vândut câteva; că restul este la *Tipografie.* Alerg la Socec şi Comp. *Tipografie,* şi mi se spune că s-aştepta la ordinile şi comanda Librăriei pentru a libera şi restul. Atunci mă duc înapoi la *Librărie* şi aflu că nici la gazete, nici la alte Librării nu trimisese nici un exemplar. Mă întorc în sfârşit la Tipografie, iau o sută de broşuri pe care le şi duc îndată la Externe.

Vezi dar că nu te-am neglijat eu pe tine, ci Socec şi Comp. Librărie a neglijat pe Socec şi Comp. Tipografie, şi acesta pe mine.

Văzând eu această ticăloşie socecială, eliminez numaidecât din afacere pe amândoi Socecii şi rămân numai cu tine, adică cu *Drepturile de succesiune,* pe care mă pornesc a le plasa la prăvălii şi gazete... Când, ce mă pomenesc? O a doua scrisoare

de la tine - *cu mustrări.* Aceasta înveninează şi mai mult necazul ce mi-l făcuseră negustorii mei, şi într-un moment de justă indignare pentru îndoielile tale, zicând în mine însumi - despre tine - *Tu quoque, bruto!*- ți-am aruncat electric memorabila: „Ingrate! urmează scrisoare!"

Şi iat-o.

Acum că m-am calmat, acum când acel transport a trecut lăsând ca rațiunea rece să vie a-şi relua imperiul ce ea trebuie să-l aibă asupra tutulor actelor şi mişcărilor noastre, pentru ca acestea să fie în adevăr demne de natura şi menirea acestei ființe ce se chiamă *omul,* - acum, zic, iau pana în mână pentru a-ți arăta că:

1. la toate librăriile sunt depuse la fereastră broşurile tale şi pe fereastră alăturatul afiş roz: a apărut *Drepturile* etc. de P. Th. Missir *aucat;*

2. la toate gazetele cotidiane s-au depus câte 2 broşuri cu rugăciunea de a le trece la Bibliografie pe pag. 3;

3. s-au depus suta de exemplare la d. Frichinide, care crez că a citit-o toată, dovadă că astăzi s-a şi încasat mandatul de Socec şi Comp. Librărie pentru Socec şi Comp. Tipografie.

Când dar toată *Socectatea* este mulțumită, vei rămâne tu singur nemulțumit - tu care eşti un membru al ei, şi nu dintre aceia striviți de nişte întocmiri înguste sau inice şi cari au dreptul a geme şi a se revolta, ci dintre aceia ajutați de organizarea socială şi cari pot să se bucure de Drepturile de succesiune -?

Nu, asta nu e cu putință! Nu! Tu vei fi, tu trebuie să fii mulțumit şi vei veni în curând, sperăm, să *lichidăm* definitiv afacerea aceasta. Aruncă-te la o fraicartă: calculează, alcătuieşte, inventă ceva aşa ca una din Excelențele în activitate să fie nevoită a te da transito pe linia Iaşi-Bucureşti, la al cărei căpătâi meridional te aşteaptă *amiciția* şi *amorul* - două patrimonii sublime ale umanității, singurele care fac din om o ființă superioară; căci acolo unde ele lipsesc, lipseşte omul; acolo unde

este om ele trebuie să fie şi să dea direcţia - o direcţie care n-are decât un cusur - este *veche.*

Dar se lesemo tote aţeste.

Eşti somat ca *îndată* ce vei primi această epistolă să-mi trimiţi într-un mandat poştal:

1. 180 lei pe care mă oblig a ţi-i reda în două săptămâni;

2. Mătuşica *întreagă* de la Teatru d-acolo cu *Scrisoarea pierdută* (Mofturi actoriceşti şi pictoriceşti, aşa să trăiesc eu, nu se trec la Bibicul!).

Sper că în totul se vor face vreo 250 lei de cari am *urgentisimă* nevoie.

Mă rog ţie, Petrăchel, nu te supăra; n-aş fi atât de nepoliticos cu tine dacă n-aş avea mare nevoie.

Aşteptând răspunsul tău luni chiar,

rămân al tău ca totdeauna

Caragiale

Vineri, 7/19 [luna (?) 1885]

întoarce foaia

A propos: Ieri am dejunat la Grand-Hotel cu scărnăvia, cu Liki Ganef. Amicii noştri din „Junimea", care mă cred un om pierdut de când nu mai frecuentez ilustra societate, estimează pagubele mele la Monaco cam la 2-3 sute de mii de franci. Tu insinuează-le că am pierdut *tot* şi că, văzându-mă redus la mizerie şi ştiind că nu o să mai pot fi primit în „Junimea", m-am împuşcat. - Ce mahalagioaice!

- Am fost la Pesta şi la Viena. Ei, Petrache! faţ m'mos! N-am ce să-ţi spun altceva decât că ai fost un măgar că n-ai venit cu mine şi eu un măgar că am mers fără tine. Sper că la Paşti vom putea să redevenim oameni. Sache şi Mirescu vor să meargă şi ei cu noi: Pesta, Viena şi poate Dresda.

Aştept răspunsul tău. Complimente la toţi,

C

P.S. - Daca Teatrul nu se execută, pune-le sechestru.

11

Dragă Petrache,

Un bărbat de elită, totodată cetățean distins şi brav, magistrat integru care, nestrămutat ca legea, are curajul - pentru că are dreptul - să zică opiniei publice cu mândrie: „- Eu Sum-onescu!... " mi-a spus că tu v-ați întors în penați (Păcurari).

Mă grăbesc dar a te vesti că viu la Iaşi pentru banchetul „Junimii" - însă cu câteva zile mai nainte.

Plec de aici luni 3 noiembrie şi sunt acolo la 4 noiembrie, marți. Odată cu aceasta către tine, scriu şi lui Gabriel. Nu mi-ar părea prea rău daca m-ați întâmpina la gară.

Rogu-te treci daca poți pe la Buch (Tivoli) şi spune-i să păstreze până viu eu orice depeşe ar veni la el pentru mine.

Complimentele mele Doamnei tale. Iar ție

Cu nerăbdare la revedere,

Caragiale

Bucureşti, marți, 28 oct. [1886]

12

Iubite Caragiale!

- Dragă Petrache!

Ce mai faci?

- Caut, adică sper alt coledzi, neicusorule!

De ce tăcere?

- N-am încă nimic bun să-ți spun.

Am auzit că procesul tău impresie asupră-ți...!

- Plicticoasă.

De ce?

- Amânat iar.

Veste Iaşi Titu divorț?

Klărchen! Titchen! - Se non e vero, e ben trovato...

Nanu ia pe Livia.

- Tous nos souhaits au jeune couple... *Claymoor.*

Unde adevărul?

- In Aritmetica lui Mirescu.

Articolul lui Maiorescu contra frăține-meu Alexandru şi răspunsul acestuia - paralela cu Brătianu - pus Alecu *în evidență,* - ca colectivist atacat şi afirmat...!

- Scărrrrnăvii!

Ei, perdea, perdea?

- Ai p'țintică răbdare.

Sau cumpără şi altele sau restituie bucata. Necesitate.

- Se-nțelege, dar mai ai p'țintică...

Salutări frățeşti,

Al tău ca totdeauna. Complimente Doamnei,

Missir
Car.

Iaşi, 3 dec. 1886
Bucureşti, 4 dec. 1886

13

[18]90-7 noiembrie, Bucureşti

Dragă Petrache,

In starea în care mă aflu - dar mai întâi să ți-o descriu această plăcută stare:

Chiria n-am plătit-o şi sunt dat în judecată;

Lemne n-am deloc;

Palton nici atâta;

Aştept din ceas în ceas apariția unui nou moştenitor;

Unul mi-este bolnav;

Ca culme: m-am apucat să scriu o piesă, şi din pricină că trebuie să stau să scriu noaptea foarte târziu, am căpătat la ochi conjunctivită catarală.

Dau din colț în colț şi nu ştiu ce să mă fac.

In starea asta, mare noroc aş avea de un prietin care să ştie să facă un sacrificiu pentru mine. Şi astfel, m-am gândit la tine.

Tu stai acuma cu mult mai bine decât totdeuna. Daca tu ai vrea - însă să vrei a vrea - mi-ai putea uşura, sunt sigur, trecerea acestor grele momente; şi iată cum:

Eu mai am a lua de la tine 2 600 de lei. Plătesc 600 eu; iai de undeva 2 000 şi mi-i trimeți. Şi astfel suntem achitați. Asta n-ar fi o plată de datorie, ar fi cea mai creştinească faptă bună, ar fi o binefacere prietinească, pe care daca vreodată aş uita-o aş fi cel mai ticălos ingrat.

Să sper sau nu? Te rog răspunde-mi în orice caz; dar răspunde-mi măcar.

Al tău ca totdeuna,

Caragiale

Adresa mea nu este la şcoală, ci „Strada Polonă 96".

14

9/21 ian. 1899

Mulțumesc caldei salutări. Cu cât mai mult mă doreşti cu atât mă plăteşti mai drept.

Caragiale

15

Dragă Petrache,

Săptămâna „în care nu ai perspectivă" este prea lungă; mă rog ție ca lui Dumnezeu, scurtează-o. Voind să plec şi fiind aci

atât de dator, îți poți închipui câtă nevoie am de bani. Ca să pot pleca să mă aranjez, am trebuit să împrumut de la Grigorie Buicli 200 lei, pe care te rog dă-i tu din parte-mi şi mie trimete-mi restul de 600; daca însă nu voieşti să ai daraveri cu el, trimite-mi tot şi-i expediez eu de aicea. Este o chestie de onoare, şi la oameni ciufuți ca Grigore, în afară de punctualitate, onoare nu există. Mă rog ție încă o dată fă o sforțare supremă şi scapă-te de mine. Inchipuieți că n-ai avea să-mi dai şi că aş fi expulzat; că n-am cu ce mă mişca din loc şi totuşi caută să plec; ei! recurg la tine, să m-ajuți a pleca de unde nu mai pot rămâne. - Crez că ți-am zis destul şi aştept răspunsul tău.

Te rog asemenea cu toată stăruința, înapoiază-mi odată scrisoarea mea, în care mă plângeam de „Junimea". Intre oameni ca noi, nici interesele politice nu ar pute justifica un refuz la o aşa rugăciune, *de atâtea ori repețită* - Eşti prea inteligent ca să mă abțin de a-ți da o mică desluşire la acest ultimat al meu.

Iată-o.

Voi „Junimea" politică mi-ați făcut *mult* rău. Aceia cari dintre voi au omenie, şi dintre ei eşti cel dintâi, trebuie să priceapă că eu acuma, în urma hotărârii ce am luat-o de a pleca din țară, nu mai pot avea pentru „Junimea" sentimentele cari mi le cunoşteați odinioară - sincere şi călduroase, cum, îndeosebi tu, le ştii că erau. - Ştiu că sunt unii dintre voi cari ați avut bunătatea a nu mă irita chiar d-a dreptul; v-ați mulțumit cu simpla uitare - *completă.* Acelora le-am rămas prietin şi urmez a-i numi cu acelaşi nume, pentru că prietinie şi uitare merg foarte adesea braț la braț, în lumea aceasta. - Dar sunt între voi alții, cari d-a dreptul m-au deservit şi persecutat cu răutate şi învierşunare; - şi cu cât mai mult invoacă ei, ca scuză a purtării lor neomenoase, defectele mele, cu atât sunt mai convins că tocmai altceva mi-a asigurat ura şi persecuția acestor mişei. Pe aceştia nu pot decât să-i urăsc şi oricând îi voi putea lovi, o voi face fără nici o cruțare; îi voi trata jidoveşte ca pe nişte vrăjmaşi ce mi-au fost şi-mi sunt. Până s-o pot face,

înțelegi cât trebuie să-mi pară bine de tot răul ce li se poate întâmpla.

Aşa fiind, trebuie să-mi înapoiezi scrisoarea pe care ți-o cer - şi nu ți-o cer pentru că aş crede-o în mâinile tale o piedică pentru răzbunarea mea legitimă: mai întâi că ea nu cuprinde nimica ce v-ar face vouă onoare, iar mie ruşine; ş-apoi chiar aşa de ar fi, te ştiu prea cinstit ca să pierzi o scrisoare a cuiva - fie chiar scrisoarea indiferentă a unui prietin. Țiu s-o capăt înapoi - iartă-mi comparația prea romantică - cum ține cineva să-şi reîntoarcă o scrisoare în care a mărturisit cuiva în contra unei femei neoneste, ciuda unor sentimente amăgite, voind astfel să distrugă orice urmă a unei slăbiciuni ruşinoase.

Daca nici acuma nu pricepi că trebuie să te execuți în sfârşit, îmi mai rămâne un mijloc: am copia acelui document. Ei bine! am să te scutesc de a-l mai păstra cu atâta scumpătate. Eu tot am de gând să fac o mică publicație înainte de plecarea mea din țară spre a justifica acest pas al meu, despre care mulți mă plictisesc cerându-mi desluşiri: voi găsi loc să reproduc în întregul ei acea scrisoare, arătând că *tu* o deții. Mai la urma urmelor, să mărturisesc, ca un act de pocăință, o slăbiciune rătăcită, pentru ca o dată pentru totdeuna să nu mai mă *emmerdeze* oricine mă vede cu titula de „junimist".

M-a plictisit în sfârşit! Alaltăieri un găgăuță începuse *să mă consoleze* de abjurarea voltairianului în Senat, şi de căderea junimiştilor de la putere!

Care va să zică, dragă Petrache, aştept îndată banii şi scrisoarea mea, şi te rog nu îndrăzni a te îndoi o clipă măcar că în inima mea largă, alături cu tot veninul ce-l strâng de-atâta vreme, nu stă ca mai demult, la locul ei, neştirbită şi curată dragostea frățească, ce-ți va păstra totdeuna

Al tău prietin,

Caragiale

Strada Polonă 96,
Fevruarie 25 [1901]

16

19 ian. 1905

?...

Manu, Take, Pares!
Preussischestrasse 10
Berlin, W.

17

Iubite Petrache,

Acuma eşti liniştit, sper. Reclam dar foarte stăruitor scrisoarea datorită. Să fie lungă şi plină. A titre de revanche. Complimente la ai tăi. Al tău vechiu,

Caragiale
Berlin Wilmersdorf
Preussischestr. 10

11/24 fevr. 1905
Vivat Prinţipatele Unite!

18

Berlin W., 12 ian. 1906

Citim în „Lokal Anzeiger" din Berlin:

„Suntem în măsură a comunica, din sorginte demnă de toată încrederea, că mâine-seară sâmbătă, la un *reveillon vieux style,* în Preussischestr. 10 Hpt. Dd. Lupu Costaki şi Caragiale vor bea un pahar de şampanie în sănătatea familiei P. Th. Missir, compatriotul şi amicul lor. Hoch! Hoch! Hoch!!!

u. s. w.

19

[Wilmersdorf b. Berlin, 31 ian. 1906]

Mare plăcere mi-ai face să-mi trimiți „Monitorul Oficial" cu ședința întreagă în care Exc. Sa și-a dezvoltat interpelarea și i-a răspuns M. Sa Conul Iorgu. Pe tine te-a hirotonisit maturul corp? Eu cred că nu poate face altfel; precedentele sunt destule și lucrul e de mult hotărât în sens favorabil ție. De mult, de când cu alegerile generale, mi-ești dator o scrisoare. Nu crezi c-a venit vremea să te plătești? Al tău,

Caragiale

Aștept asemenea replica la ultimele ilustrate, cari, sper, au căpătat deplina dv. aprobare.

Ce mai e și cu istoria aceea, „Liga Franco-Română"?

Herrn professor Petru Th. Missir
Avocat-Senator
Bukarest
101, str. G.C. Cantacuzino
(fosta Polonă)
Rumănien

20

Wilmersdorf bei Berlin
12 febr. 1906

Cuprins de adâncă melancolie, îți trimit această neștearsă, dulce amintire... Off! lasă-mă, Petrache! lasă-mă să plâng.

Al tău,

Car

Herrn Professor Petru Th. Missir
avocat, Bukarest
101, G. Cantacuzino
(fosta Polonă), Rumănien

21

[Wilmersdorf b. Berlin, 13 fevr. 1906]

Dragă Petrache, nu voi să fiu un laş; de aceea, vă anunţ că, în duelul nostru de ilustrate, veţi primi, şi tu şi d. Niculae, care m-a vârât în colţ cu propria d-sale fabricaţiune, o lovitură, la care cred că n-aveţi să puteţi aşa degrabă răspunde. Vă strâng mâna cu dragoste, şi... în curând, Domnii mei! *En garde, Messieurs!*

Primit-ai câteva rânduri, unde te rugam ceva?

Herrn Professor P.Th. Missir
avocat, Bukarest
101, str. G.C. Cantacuzino
(fosta Polonă), Rumänien

22

[Leipzig, 21 febr. 1906]

Aşteptând replica, te salut cu dragoste

Car

Herrn Professor Petru T. Missir
avocat
Bukarest
101, str. G.C. Cantacuzino
(fosta Polonă)

23

[Berlin W., 9 mai 1906]

COMISUL STACAN...

[Legendă, scrisă de Caragiale pe c.p. ilustr., reprezentând un bătrân, ridicând paharul cu vin rubiniu.]

Prosit!

Herrn Professor Petru Th. Missir
avocat
Bucarest
101, str. G.C. Cantacuzino
fosta Polonă

24

[Berlin W., 5 iunie 1906]

Dragă Petrache,

Mai întâi îți mulțumesc că te-ai gândit să mă-mpărtășești și pe mine, bietul exilat, cu două trei picături din dulceața Jubileului. N-am putut însă expedia M. Sale carta postală specială; nu te-ai îndurat să-mi trimiți decât un exemplar. Dacă aveam două, da; dar una singură, trebuie s-o păstrez: așa document se lasă moștenire la copii. Nu toți copiii au norocul să învețe istoria națională în fond; așa, știu măcar genealogia și chronologia exactă a suveranilor: Decebal, Traian, Carol etc.

Aproposito, de M. Sa, marele nostru suveran, aflu că zilele trecute, tocmai în toiul entuziasmului națiunii, ar fi apărut un pamflet francez contra M. Sale, marele nostru suveran, cu un titlu cam așa: „Franșois-Joseph, roi de Roumanie", ori „Charles I, vice-roi de Roumanie" - nu mai țiu minte bine. Rogu-te, daca poți găsi un exemplar, trimite-mi-l cât se poate mai discret, în plic recomandat. Sunt foarte curios să văz această infamie, care desigur pornește din cine știe ce oficină străină, inspirată de ură și de invidie față de colosalele și strălucitele progrese ale națiunii române, pe toate terenurile vieții publice, sub înțeleapta domnie de patruzeci de ani a lui Carol-cel-Mare. Tare aș vrea să văd până unde poate merge mișelia dușmanilor noștri, și să combat, daca aș avea destulă vervă, ca bun român, această scandaloasă turpitudine. Știi că scriu destul de curățel franțuzește și aș găsi în Paris un ziar care să-mi dea ospitalitate binevoitoare.

Aminteri, ce mai faceți voi pe acolo cu politica? merge, ai? Cum v-au ieșit întrunirile? Ați avut public destul? Ați luat și voi parte la Jubileum, cu toată mâhnirea voastră de nedreptatea împrejurărilor? V-a primit și pe voi Regele la heritiseală? V-a poftit la vreun banchet? La Moși, ați fost? Citesc în „Universul"

că e acolo o animație colosală anul acesta. Dar Expoziția ? s-a deschis? Trebuie să fie în București lume peste lume... Halal de M.M.L.L.! Grele tinereți au avut cu neastâmpărații de români; dar încai au ajuns la frumoase bătrâneți! Primirea care aflu că li s-a făcut joia trecută la Moşi e ceva de pomenit, pe onoarea mea! Zice că d. Paraschivescu a dăruit principesei Elisabeta o păpuşă extraordinară, care cântă *Trăiască Regele*! şi *Deşteaptă-te Române!* şi M. Sa Regele, cu cunoscutu-i zâmbet afabil, ar fi zis lui d. Paraschivescu că ar trebui „să se bună un daxa famal foarde mare be babuşi, ca să se-ndemeieze aceasta intusdrie in țara; să-ți fie dod babuşi naționale!". - Tare-mi pare rău că nu mai pot avea copii mici!

Mai fă-ți, rogu-te, vreme din când în când şi scrie-mi ceva mai pe larg; nu ştii ce plăcere-mi fac în exilul meu rândurile prietineşti - mai ales de la un aşa deosebit prietin ca tine. Spune-i lui Delavrancea că eu tot n-am ostenit să aştept scrisoarea-i promisă de atâta vreme. Ce Dumnezeu! nu i-a mai trecut mânia? Să-mi răspundă măcar scurt daca, mergând spre Paris, - mă va ocoli -, lucru care m-ar mâhni foarte.

I-am trimis tânărului meu amic N.P. Missir o cartă postală cu o procesiune în Schwarzwald. O fi primit-o? Nu se poate mai nemerit *pendant* la frumoasa lui fotografie cu procesiunea pentru ploaie. Salutându-l cordial, aştept replica lui.

De la nevastă-mea şi de la mine cele mai distinse salutări pentru Doamna Missir.

O strângere de mână
de la vechiul tău

Caragiale

P.S. - Pe aici este de vreo săptămână o vreme îngrozitoare.

Tempestă continuă şi frig straşnic.

Încă o dată - aştept răspunsul tău. Fii sănătos şi vesel!

25

Wilmersdorf bei Berlin, 8 iunie 1906

?...

Herrn Professor P. Th. Missir
avocat
Bukarest
101, str. G.C. Cantacuzino

26

Wilmersdorf b. Berlin, 21.6.1906

Prea stimați Domni,

Fără vreo amăgitoare speranță de a căpăta vreun răspuns, am onoare a vă comunica, spre știință, că adresa mea, de la 12/25 iunie 906, până la noui comunicări, este:

Travemunde Ostseebad

Villa Iris (acolo unde flutură falnic tricolorul daco-roman!).

Cu perfectă stimă,

Al dv.

Car

Herrn Professor P. T. Missir und Sohn
Bukarest, 101, str. G.C. Cantacuzino
fosta Polonă
Rumänien

27

Dragă Petrache, după ce mă ținuși doi ani aproape fără să te-nduri cu un dram de vorbă ca lumea, acu mă prididiși cu ocaua de filosofie. Parcă ai dat cu bobii să mă prinzi la strâmt, când am cu totul altceva de făcut cu cerneala mea, decât să combat înaltele dumitale principii asupra concepțiunii,

intențiunii, perfecțiunii şi... voluptății creațiunii. Prin ce trec eu acuma numai voluptate nu se poate chema. - Dar - se lesemo tote ațeste.

Ieri, sâmbătă, ziua, a sosit în fine vaporul cu scrisoarea ta, care-ți poți închipui câtă plăcere mi-a făcut găsindu-mă în momente de intențiune cătră perfecțiune. Citindu-i sfârşitul, am gândit: o iluzie junimistă mai mult! - deşi ziceai că e fapt împlinit, căci tocmai asta are haz la agiamiştii noştri, că toate iluziile lor le socotesc fapte împlinite. Când colo, iată că azi dimineață îmi soseşte „Universul" - cu portretul cui? - al Domnului Dimitrie Greceanu, noul ministru de justiție! - Nu seamănă; n-are aerul deloc, dar deloc; ştii că eu îl cunosc bine pe Conul Mitică.

Bietul Bădărău! De nevoie l-au înghițit boierii; însă până la urmă nu-l putură honipsi; l-au aruncat înapoi pe jumătate mistuit. Aşa face şi cățelul flămând; înghite orice-i iese-nainte, şi pe urmă măruntaiele-i aruncă afară ce nu pot tolera. Numai de nu s-ar întoarce boierii *sicut canis*... Şi chiar daca nu, pe el cel puțin, de voie de nevoie, strâmbând din nas, tot l-au înghițit odată - pe Guță Panu n-au putut boierii nici măcar să-l apropie de gură.

(Acu, dă-mi voie, mă rog matale, să deschid o mică parenteză. Pe greşită cale ai apucat, dragă Petrache; poate cu mult mai greşită decât a mea. O fi păcat de mine, dar desigur mai păcat de tine! Atâta deocamdată despre tot din scrisoarea ta cu privire la tine şi la mine. Şi aci, să-nchidem parenteza).

Ce trebuie să fie pe sufletul lui Manolaki Buzne şi pe al lui Costică Pirilă? Ce sudalme şi ce scrâşneli pi conta lui Conul Iorgu! Scărrrnăvie di Nabab bizantin! - Unul care trebuie să giubileze, foarte umflat în guşă, parcă-l văd, e Conul Vasilică Vlădoianu. Mie unuia, drept să-ți spun, schimbările ministeriale de vară nu-mi prea plac: mi-aduc aminte cu melancolie de ceva cam aşa, acum câțiva ani, prin iulie - şi pe

urmă - în fevruarie... Piarză-se în bezna uitării acele triste pagine ale Istoriei Constituționalismului Român! şi, daca nu e posibil tocmai atâta, atunci, cel puțin să nu pomenim de ele în momentele când Națiunea ca un singur om sărbătoreşte patruzeci de ani de domnie glorioasă a ilustrului său Rege Carol-cel-Mare. Astăzi nu ni sunt permise decât veselia şi entuziasmul - *So steht's in Programm!—Donnerwetter Kruzitir!* de ce nu am un talent liric, să fac şi eu o odă jubiliară! Ce frumos ar rima o domnie de patruzeci de ani cu un popor de, de ce? de Dacoromani!

Despre Tache (vreau să-nchei degrabă, de aceea sar aşa departe; nu pot scrie mult: voluptatea creațiunii mă reclamă), eu zic că greşeşti; nu-l cunoşti. El nu e un om pasionat, e numai un sentimental; de ură nu e capabil; dar, când iubeşte, iubeşte serios; - nu prin ură contra voastră o-nghite, ci prin dragoste de sine însuşi.

Închei. Rogu-te, trimite-mi negreşit gazetele „Adevărul", „Epoca", „Protestarea" şi „Voința" în care s-a vorbit despre cancanul Bădărău-Greceanu. Aştept răspunsul tău grațios; scrie-mi mult şi multe, însă fără multă filosofie, mă rog ție... Nu trebuie.

Al tău vechi obiect care te doreşte mult,

Caragiale

Ostseebad Travemunde
Villa iris
19 iun/1 iul. [1906]

P.S. - Alta, mai lată. În momentul când să iscălesc, primesc o scrisorică, prin care mi se comunică ştiri despre alte eventuale prefaceri de cabinet: ceva cu atât mai de necrezut, cu cât ar fi mai după pofta mea. Mă rog ție, ține-mă-n curent. - Să nu uit să-ți mulțumesc că mi-ai trimis „Protestarea" cu articolul care mă interesa. Cu două zile înainte, căpătasem de la altcineva originalul francez. *L ancien diplomate,* daca nu s-o

fi zaharisit, atunci desigur e un tânăr agiamiu. Ca fond, lucrul e un moft ca toate modificările de chartă a Europei pe cari le fac băieții despre ziuă pe o masă de berărie. Ca formă e apă de trandafir. Așa se scrie când vrei să turburi cheful lui Iancu Calinderu? așa se spun lucrurile când vrei să risipești fumurile și să-ngenuchi impertinența Megalomanului? - Când l-ăi atinge, să-l usture până-n măduva noadei, să nu mai aibă nici glas să țipe; să sfârâie și să miroasă a carne arsă.

Ah! încă o dată, de ce nu pot face o odă măcar în proză!

Cine m-ar apăra contra Calindroiului?

Fii sănătos cu toți ai tăi,

Car

28

Berlin, W., 28 [februarie?] 1907

Ce și cum? ... Nerăbdător... Câteva cuvinte!

29

[martie 1907]

Dragă Petrache, îți scriu în culmea emoțiunii și necazului. - Știu ce se petrece în țară; îmi explic de ce, și-mi închipui cum - și firește asta adaogă încă mai multă amăriciune dorului meu de patrie. După părerea mea, Conservatorii nu or să poată, iar Liberalii n-or să vrea să restabilească ordinea; cunosc și capacitatea politică a celor d'întâi și patriotismul celor din urmă. După cheful jubiliar de 40 de ani de sublimă Domnie, i-a sosit M. Sale, ilustrului amant al ordinii, păcii și liniștii, - care abhorează sângele după datina Sfintei Ecclesii Catolice, - i-a sosit *le mauvais quart dheure de Rabelais.* Tare mi-e teamă

prin urmare că Prea graţiosul Suveran are să facă apel iar la patriotismul, la devotamentul pentru Coroană, al Junimiştilor, spre a pune rânduială în ţara Moldovei de sus. Ei! daca cumva vă păcăleşte şi de data asta şi nu mi-l strângeţi bine cot la cot (cu astfel de tip de *lâcheur* nici o precauţie nu-i de prisos), apoi cu drept cuvânt veţi rămânea în Istorie celebri - voi, ca gogomani şi Şeful, nu ca Nebunul Regelui, cum se zicea odinioară, ci ca Prostul Regelui. (Rog, discreţie.)

Am primit carta ta cu mutra mea: mersâm!

Fiţi cu toţi ai tăi sănătoşi şi veseli. Scrie-mi, rogu-te, o vorbă bună, şi primeşte o caldă, caldă îmbrăţişare ca în vremile bunei noastre tinereţi de la vechiul tău prietin, care te doreşte mult,

Caragiale

Adresa mea:
Wilmersdorf bei Berlin
Hohenzollern Platz 4.

30

Dragă Petrache,

Dacă ai şti în ce stare sufletească mă aflu, desigur nu m-ai ferici că sunt atâta de departe, şi crede-mă că daca n-aş fi legat de coadele mele, de mult eram lângă tine, să ne jeluim unul altuia de urgia ce ne-a trimis-o cel de sus, nouă, pentru păcatele altora.

Curioasă este natura omenească! Oricând eşti îngenuchiat sub flagel, cum ştii să născoceşti o tristă mângâiere, atribuind cine ştie cui sau la ce cauza nefericirii în care te vezi precipitat! - Cum se poate tu, creatura atât de superioară să atribuieşti unui aşa mititel vina la aşa mari împrejurări? Iartă-mă, am înţeles cu atât mai bine imensitatea răului, cu cât te-am văzut

pe tine nemaiputând găsi altă mângâiere, decât în învinuirea nevinovatului între nevinovaţi - Cantacuzino!

Având şi eu nevoie de trista mângâiere a celui flagelat, am căutat şi eu vina şi răspunderea undeva şi pare-mi-se că de departe am nemerit mai aproape decât tine, care te-ai aflat în inima catastrofei. Ţi-alătur un articol, care s-a publicat, cum o să vezi, foarte mutilat, în „Die Zeit" din Viena miercuri 3 apr. st. n.; îţi trimit şi originalul meu românesc. Numai tu în ţară ştii asta, şi te conjur să păstrezi absoluta discreţie: n-ar trebui să ai pe suflet că mi s-a tras vreun rău tocmai de la tine. Dacă însă, cu toată discreţia, poţi să-l reproduci undeva (şi, cu rezerve complete, cred că orice gazetă cuminte ar putea să-l reproducă, măcar ca document), nu mi-ar păre rău. Eu l-am trimis şi la alţii cu următoarea notiţă tipărită (din Leipzig):

„Un publicist român a fost solicitat de către unul german să dea un articol pentru un mare ziar, spre orientarea mai exactă a opiniei europene în judecarea împrejurărilor ce au izbucnit aşa pe neaşteptate la noi. Germanul a tradus şi trimis articolul la „Die Zeit" din Viena, care, miercuri 3 apr. st.n., l-a şi publicat sub titlul, cam nepotrivit, *Rumänien, wie es ist,* dar foarte mutilat după convenienţele redacţiei.

Autorul, socotind că asta poate v-ar interesa, vă trimite alăturat originalul românesc".

Da, iubite Petrache, aici nu este urmarea vreunei personale greşeli sau răutăţi, şi deci nu poate fi vorba de-nevinovăţirea cuiva anume, fie chiar un om, cum ar fi Unul, în mare parte responsabil, nemite o bestie nevinovată. E falimentul unei întregi sisteme; e urmarea fatală a sacrei Constituţiuni, cu care ne-au dăruit în '66, după o noapte de chef şi de traducere din belgieneşte, caricaturile jacobine de la '48. De la arderea Regulamentului, am lucrat zi cu zi din răsputeri să ajungem aici, în halul de astăzi. Am ajuns în sfârşit. Să ne fie de bine!

Multe aş mai avea să-ți spun, dar acu nu mai pot; sunt tare obosit şi am de lucru peste cap; am părăsit biata mea comedie, cu care puneam de gând să te-nveselesc, ca să scriu pe comandă o serie de articole asupra Rrromâniei. Vezi primul capitol, şi spune-mi ce zici. - Să nu uit ceva caracteristic. Astă-toamnă m-am întâlnit în țară cu un tânăr generos, actual prefect liberal, care mi-a prevestit, ca o isteață cărturărească, că înainte de primăvară Ciocoii or să se năruiască de la putere printr-o grozavă mişcare țărănească în Moldova. Imediat ce am aflat de primele mişcări de-acolo, mi-au fulgerat prin minte cobirea generosului meu. Dacă aş fi fost procuror general, primul pe care-l strângeam generosul ar fi fost, şi dacă nu era astăzi în altă parte decât pe jețul de prefect, să nu-mi mai fi zis pe nume. Şi nu crez că generosul, care e şi prost pe lângă că e rău şi obraznic, să fi fost indiscret până într-atât numai cu mine, cu care nu e intim deloc. E drept că era cam amețit de chefuri naționaliste cu ocazia Jubileului, dar asta i se-ntâmplă şi-n vremuri mai puțin triumfale. Astfel, când s-a împlinit prorocia domnului prefect de astăzi, am zis: bine, au să cază Ciocoii, dar, până una-alta, să păzească Dumnezeu să nu treacă măcar o scânteie peste Milcov dincoace, şi mai cu seamă peste Olt! Dar bunul Dumnezeu n-a voit să asculte ruga păcătosului robului său, şi s-a făcut voia Domnului prefect.

De prisos să-ți spun că sper să am cât se poate mai curând un amplu răspuns, cu veşti mai bune. Scrie-mi recomandat. - Focul s-a potolit de-a binele. Nicuşor al tău crez că nu mai trebuie să plece din oraş. - Fiți sănătoşi tu şi ai tăi.

Cu frățească dragoste,
vechiul tău,
Caragiale

luni, 26/III [st.v. 1907]

31

Dragă Petrache, n-am răbdare să mai aştept răspunsul tău, ba chiar aş dori să nu te fi hotărât încă a-mi scrie, ca să-mi poţi spune câteva cuvinte lămurite şi despre ce te rog acuma. Iată.

Despre activitatea Excelenţei Sale ca nou preşedinte al Societăţii Agrare şi despre întrunirea Comitetului executiv al liberalilor, ştiam cât se poate şti din discretul meu „Universul". Nu ieşisem din casă de vreo săptămână, când un amic veni aseară, luni, să-mi atragă atenţia asupra cazului Carp - „Pesther Lloyd", de care se ocupă cu tot dinadinsul „l'Independance roumaine". Am ieşit numaidecât şi am mers la cafenea, unde le-am citit toate. - Cum se poate un om de spirit să-şi compromită astfel, într-un moment de humoare, o viaţă întreagă şi cariera politică a câtorva devotaţi, cari i-au înghiţit deja atâtea şi atâtea momente nenorocite de humoare? Curat vorba din scriptură, rătăcirea din urmă mai rea decât toate. Mă rog ţie, completează-mi informaţiile. Spune-mi ce este, ce nu este, ce mai este adevărat în această afacere, care mie îmi face o impresie atât de dezastruoasă.

După cum văd că se precipită evenimentele la noi, eu nu cred că, odată ce s-au potolit mişcările huliganilor noştri, putem dormi pe trandafiri. Dezordinile acelea au fost, pare-mi-se, semnalul unor vremuri grele: începem o altă istorie mai puţin veselă decât cea de până ieri; râsul şi gluma nu ne vor mai putea sluji de mângâiere ca altădată faţă cu cele ce se vor petrece în lumea noastră românească. Copiii noştri vor avea poate de ce să plângă - noi am râs destul.

Să dea Dumnezeu să fiu eu proroc mincinos, dar tare mi-e teamă că bieţii copii o să regrete-n curând că nu i-am învăţat bulgăreşte. Cu oamenii noştri politici, începând de la Cel mai de sus şi isprăvind cu Petrache Gruber, intendentul Clubului Mandy, văd eu bine unde mergem. Un dezastru mare ne pândeşte - un dezastru incalculabil; şi nu văd în toată Europa

astăzi pe nimini care să ne compătimească măcar daco-macedo-românismul în faliment, darmite să ne dee o mână de ajutor. Ce am făcut, ce am dres, nu știu; știu că lumea-ntreagă nu ne poate suferi. Am abuzat, prin spirit de paradă și de bravadură, de închipuit prestigiu; am profesat cu furoare insolentă grandomania; am tot aruncat praf în ochii lumii - până când am ajuns în sfârșit să dispunem lumea întreagă a face astăzi haz de nenorocirile noastre. Au ajuns bulgarii să ne dee în fața lumii lecțiuni de omenie și de tact politic. Ungurii, sârbii și grecii ne amintesc cu zâmbet caracteristic succesul Expoziției și jubileului regal de acum câteva luni. Iar fratele nostru de la Tibru, după ce ne stoarce convenția comercială, se duce, cu tradiționala bună-credință italiană, la Atena, să îmbărbăteze avânturile către idealurile elenice.

Ce ne pasă însă? Nu ne rămâne un voinic sprijin, tânărul Franz-Joseph? un suveran de atâta viitor!

Sturdza pune pe socialiști să aranjeze raporturile economice dintre proprietarii și arendașii devastați cu țăranii devastatori, sub amenințarea reînceperii dezordinilor sau părăsirii totale a muncii; Carp, în gazete unguresti, cere intervenția străină; iar M. Sa dă un ordin de zi, în care se felicită că, la extremă primejdie, poate dispune de, nici mai mult nici mai puțin, 140 000 de oameni, armată pe care rămân s-o hrănească și s-o cinstească cu țuică și tutun casele de cartoforie și de camătă, societățile de dame și ovreii sioniști prin subscripție publică.

Așa politică, înțeleg și eu. *Bravi tutti!*

Multă sănătate ție și la ai tăi. Aștept impacient o vorbă de la tine.

Al tău vechi

Caragiale

Marți, 3/16 apr. [1907]

32

19. 7. 07

Din Alpii Bavariei...
Viele herzlichste GrUsse

Caragiale

Monsieur le Senateur
Petru Th. Missir
Membre de la Commission Roumaine etc.
Constantinople
par la protection bienveillante de la
Legation Royale de Roumanie

33

Petrecere bună pe malurile Bosforului! Mă rog, trimite-mi prin poşta d'întâi oleacă de căldură de pe acolo: aici degerăm.
La toți de la toți, *viele herzlichste Grusse*

Car

Wilmersdorf Berlin
Hohenzollernpl. 4.
Donnestag d. 25/VII [1907]

Herrn Professor, Senator u.s.w.
Petru Th. Missir
Constantinopol, Summer Palace

34

[Dresden, 16 nov. 1907]

!. ? .

Herrn Professor P. Th. Missir, Senator
Bukarest, 101 Str. G.C. Cantacuzino
(fostă Polonă), Rumănien

35

Berlin W., 29 dec. 1907

Prea stimată Doamnă Missir,

Vă sărut mâinile şi vă rog respectuos să binevoiţi a da preţiosului dv. consoarte *(sic), fraîchement debarque,* această cartă.

Devotat servitor,

Caragiale

Stimate domnule Senator, mai întâi: bine aţi venit! Apoi, vă somăm ca, marţi 31 dec. st.n., să vă ascultaţi şi să vă urmaţi consoarta acolo unde va voi dumneei să vă ducă, împreună cu bravul plotonier roşior. - Vă rugăm negreşit să prindeţi şi Lupu moldovinesc şi să ni-l aduceţi legat.

Cu frăţească dragoste,

Caragiale

[Pe recto:]

E greu viaţa, domnu işpector!

36

[Berlin, 6.1.08]

Primit

Venim, fără copii. -

Având musafiri acasă, Cotines trebuie să facă onorurile, cu graţiile ei abituale.

Aşadar mâine marţi la 2 p.m.

Cu dragoste

Car

Herrn Professor Senator
P.Th. Missir
Hier, Pension Rodegg
An den Zelten 20, Berlin

37

[Wilmersdorf b. Berlin, 8 ian. 1908]

Dragă Petrache, doamna Caragiale, aflându-se față cu doamna Missir în aceeaşi stare sentimentală în care mă aflam eu odinioară față cu matale, zice că ar fi păcat să nu ne mai întâlnim asupra unor chestii prealabile înainte de plecarea Dv. Eu, din parte-mi fiindu-ți rămas fidel, zic asemenea. Rămâne să ştim ce ziceți şi dv. Ați putea să nu ne refuzați sacrificiul a patru ceasuri, vineri sau sâmbătă, de la 2-6 p.m., unde, la timp, vom hotărî noi? - bineînțeles după stilul doamnelor noastre? fără fum.

Cu emoție, dar cu încredere, aşteptăm o vorbă bună rohrpostalissimă.

Daca n-a plecat Lupu, îl luăm în combinație cu puiu cu tot.

Al matale,

Caragiale

Mercuri seara.

Herrn Professor Senator P.Th. Missir
Pension Rodegg, Hier An den Zelten 20, Berlin

38

[Wilmersdorf b. Berlin, 1 febr. 1908]

?

!

Herrn Professor P.Th. Missir, Senator
Bukarest, 101 str. G.C. Cantacuzino
fostă Polonă, Rumänien

39

[Berlin, 16. 2. 08]

„Într-o figură oratorică, d. I. Th. Florescu compară pe ilustrul nostru şef *cu mama răniților,* **căci** a venit în culoarea de Albastru, cea mai mult lovită de reacționari, ca să vindece **rănile sufleteşti** ale cetățenilor."

Herrn Professor
P.Th. Missir, senator etc.
Bukarest
101, Str G.C. Cantacuzino,
(fostă Polonă)

40

[febr. 1908?]

Dragă Petrache, îți trimit aci un far, să te joci cu el în momente de recreațiune, imaginându-ți că te plimbi pe depărtate albastre valuri... Plimbă-te sănătos şi vesel! - Cât despre farul politic, nu e decât unul! Ia-te după acela, care sigur te va duce acolo unde un om deosebit ca tine trebuie s-ajungă, lăsând pe „gogomani" să mai iee *une vessie (depuis longtemps cassee) pour une lanterne,* după atâtea dezamăgiri.

Călduroase salutări de la toți ai noştri pentru grațioasa ta Doamnă,

Al tău vechiu,

Car

41

[Berlin W., 19 iulie 1908]

Domnule Profesor,

Cu onoare vi se comunică prin aceasta că de îndată adresa noastră sună astfel: *Travemunde-Strand (Lubeck) — Villa Iris.*

Rugându-vă a binevoi să luați notă de comunicarea noastră spre cât mai promptă întrebuințare, suntem toți ai d-voastre ai tutulor

foarte devotați,
Familia Caragiale

Herrn Professor Senator P.Th. Missir
Scorțeni (jud. Bacău)
(Rumänien)

42

Dragă Petrache,

Ți-am expediat ieri în plic recomandat o mică doză de sare marină prima calitate; o cantitate mai mare nu s-ar putea trimite: tu trebuie să știi că importul sării la noi este absolut proibit și contrabanda foarte aspru pedepsită - trebuie să ne mulțumim cu ce avem, cu sarea noastră națională, care e mai dulce decât orice sare străină.

Despre „evenimentele cari se precipită", aș ave poate multe să-ți „scriu"; dar mă mărginesc deocamdată la câteva conside - rațiuni sumare; - nu vreau să-ți răpesc prea mult din mo - mentele tale de far-niente, la care ai drept după atâta activitate politică și zbucium parlamentar din sesiunea trecută. Iată:

1. Constituțiunea la Stambul... Dacă asta a ieșit din devla amicului tău Abdul-Hamid, apoi atunci, cu drept cuvânt, putem să-i zicem Aferim! și să-l considerăm ca pe cel mai mare ciapcân peșecher după Nastratin-Hogea. De multă vreme Europa (atât de doritoare acum în urmă de restabilirea ordinii, prin reforme largi, în Peninsula Balcanică) n-a mai înghițit așa chiul otoman!

2. Despre discursurile Nababului... Cred că Delavrancea este un foarte bogat stilist.

3. Despre prefața lui Delavrancea... Sunt sigur că Nababul nu prea e generos.

În fine:

4. Despre interviewul „Pester Lloyd"... Gândesc că ar fi bine să nu-l mai lăsați voi gogomanii pe Conul Petrache să umble singur - mai ales vara şi aşa departe.

Noi petrecem, slava Domnului! foarte bine aici. Am petrece mult mai bine, fireşte, daca ați fi şi tu cu ai tăi împreună cu noi. Aşa vilegiatură înțeleg! Ce palavre, coane! ce pitrecere, bri omule! Dar - de ce să oftăm după ce nu se poate?

Aşteptăm cu mare plăcere din când în când câte o vorbuşoară bună de la Scorțeni şi vă trimitem tutulor toți multe cordiale salutări. Fiți sănătoşi şi veseli! Dumnezeu cu voi! Să ne vedem cu bine la toamnă!

Al tău vechiu,

Caragiale

Seebad Travemunde
Villa Iris
(Germania)
Miercuri, 23 iul./5 aug. [1908]

43

[Berlin, 10. 04. 09]

Christos a-nviiat!
La mulți ani cu toate cele dorite

Familia Caragiale

Rumănien
Dlui şi Doamnei P. Th. Missir
(şi Dlui N.P. Missir)
Profesor, Senator etc.
Bukarest, Str. G.C. Cantacuzino 101

44

[Hamburg, 3 iunie 1909]

Hoch! Hoch! Hoch Deutschland!
Viele herzlichste Grusse,

Car

Herrn Professor P.Th. Missir, Senator u.s.w.
Rumănien, Bukarest, Str. G.C. Cantacuzino 101

45

[Ostseebad Travemunde, 27 iunie 1909]
Villa Iris

Mă uit toată ziua cu ochianul în largul mării, doar voi zări la orizont vaporul care să-mi aducă vreo scrisoare de la matale. Aş! mata nici gând văz că n-ai.

Viele Grusse in die Ferne,

Car

Herrn Professor P.Th. Missir, avocat
Bukarest, 101, Str. G.C. Cantacuzino

46

[9 iulie 1909]

Sâmpietru la mulți ani cu noroc, sănătate şi toate cele dorite pentru tine şi pentru ai tăi! - urăm cu toții ai mei şi eu,

Al tău vechiu

Caragiale

Travemunde Strand
Villa Maris
- Germania -

Herrn Professor, Senator usw., Petru Th. Missir
Bukarest, Str. G.C. Cantacuzino, 101
(fosta Polonă) Rumănien

47

[Travemunde, 31 iulie 1909]

Dragă Petrache, pe aici vreme răcoroasă şi petrecere frumoasă - aşa de frumoasă, că e peste poate să lucrez ceva. Mă duc înapoi, la atelierul din Wilmersdorf, că destul am petrecut şi hoinărit. Acolo, mai aştept vorbe frumoase şi veşti bune de la matale. De la toți d-aici tutulor Missireştilor cele mai cordiale salutări. Fiți sănătoşi şi veseli! Să ne mai vedem cu bine! Dumnezeu cu voi şi cu noi!

Al tău,

Car

[Pe recto, reprezentând drapelul german de război - Deutsche Kriegsflagge - Caragiale a scris o dată pe unul din pătratele albe, a doua oară sub legendă:]

Hoch! Hoch!! Hoch!!!

Herrn Professor, Senator u.s.w.
Petru Th. Missir, Scorțeni, jud. Bacău
Rumänien

48

[Hels... 1 aug. 1909]

P-aici nu e cald deloc; dar senin şi frumos.

Cine nu cunoaşte extremul nord (pe care d-abia îl miros de aici), nu ştie frumusețea Europei, şi multe din istoria ei nu le poate pricepe.

Fiți sănătoşi!

Al tău vechi,

Car

Herrn Professor, Senator und s.w, Petru Th. Missir
Scorțeni, jud. Bacău, Rumänien

49

Wilmersdorf b. Berlin, 17 dec. 1909

Sf. Nicolae la mulţi ani cu sănătate, noroc şi voie bună. Cinstiţi socri după pofta inimii! Hoch! Hoch!! Hoch!!!

Familia Caragiale

Monsieur et Madame P. Th. Missir
professeur, senateur etc.
Bukarest, Str. G.C. Cantacuzino
(fosta Polonă)
Rumănien

50

[1908-1909]

Dragă Petrache,

Am văzut pe Nicuşor: voinic şi vesel. Nevastă-mea şi copiii trimit împreună cu mine multe călduroase salutări Doamnei Missir.

Doresc de la tine câteva cuvinte în privinţa ultimelor evenimente. Te rog nu mă lăsa în nedomirire ?????!!!!!

Cu dragoste, al tău

Car

Încă o dată te rog...?!

Herrn Professor, Petru Th. Missir
Senator etc.
Bukarest, Str. G.C. Cantacuzino 101
(fosta Polonă)

51

Travemunde, 2 aug. 1910

Dragă Petrache, cunoscându-ţi slăbiciunea pentru postale ilustrate, precum şi inima ta de dacoroman, cred că nu-ţi pot

trimite nimic mai „înălțător" decât un drapel tricolor arborat d-asupra reşedinței noastre de vară. - Priveşte-l ce demn fâlfâie el singur înspre stânga, în pofida vântului, pe când toate celelalte, străine, se lasă spre dreapta după vânt. Încât - nu putem zice decât: onoare lui!

Sănătate şi veselie vă urăm,

Carageleştii

52

[Travemunde]

Dragă Petrache,

Cu cele mai distinse salutări pentru Coana Trandafirica din partea noastră a tutulor, îți trimit comunicarea că, de îndată ce primeşti acest „spectacol" marin, noi suntem reinstalați în penații noştri din *Schoneberg bei Berlin,* Innsbruckerstr. 1, - unde ne-ar face mare bucurie să primim ştiri frumoase de la Scorțeni.

Ganz ergebenst,

Car

Miercuri, 28 iul./10 aug. 910

Rumänien, An I Hwg.
Herrn Professor P.Th. Missir
Senator u.s.w.
la Scorțeni, jud. Bacău

Către MITTAG

[septembrie 1906]

Stimate dle Mittag,

Având nevoie să lipsesc de acasă câteva zile tocmai la începutul lui octombre, vă rog a trimite îndată portarului chitanța de 425 M.[ărci], contra căreia să-i liberez <suma ace> chiria pe quartalul ultim al lui '906.

Cu această ocazie, repetându-vă comunicarea, ce v-am făcut-o încă de la 7 sept. curent că nu <mai> voiesc a mai renoi contractul care expiră la 1 aprilie '907, vă rog asemenea <a-mi comunica> a avea bunăvoința să-mi <trimiteți o confirmare> confirmați primirea acestei comunicări.

Hochachtungsvoll

Către GEORGE MOROIANU

1

Stimate Amice,

Crez că nu te supăr prea mult rugându-te să-mi faci un mare hatâr: să-mi comunici, cât se poate mai degrabă, *exact* după datele oficiale din „Monitor" (trebuie să-l aveți la Legațiune) termenele alegerilor pentru Cameră şi Senat, împreună cu „Universitățile din Bucureşti şi Iaşi (adică toate colegiele).

Mulțumindu-ți anticipat, te rog să primeşti salutările mele amicale,

Al d-tale servitor

Caragiale

marți seara
1/14/II. 910

2

[Budapesta, 1910]

Stimate Amice,

Consulatul român din Budapesta este foarte jignit de faptul că domnul Caragiale, neținând seama de ordinile D-tale, nu

s-a prezentat la dejun azi, duminecă, la domnul şi doamna Derussi. Ba, încă a mers şi mai departe: a declarat că nici mâine, luni, nu e în stare să accepte onoarea unui dejun diplomatic - sub futilul pretext, că la 2 după-amiază trebuie să pornească cu ţugul către Arad.

În interesul d-voastră dar, prea stimate Amice, îmi iau permisiunea a vă povăţui, în cel mai discret mod, să nu mai luaţi aşa de uşuratic angajamente personale pe socoteala altora, care, să poate prea bine, să nu dispuie de timp spre a vă salva paşii D-voastră diplomatici, în cel mai bun caz, cam prea pripiţi; iar în caz mai grav foarte lipsiţi de temeiul unei legitime autorizări.

Devotat
Un amic al diplomaţiei române

3

Stimate Amice,

Îţi mulţumesc pentru informaţia ce mi-ai comunicat-o şi, văzând cât eşti de îndatoritor, îndrăznesc a te mai supăra cu o rugăminte. Iată. Nu cumva ştii adresa lui Aureliu C. Popovici la Bucureşti? Daca da, rogu-te comunică-mi-o. Am cât se poate mai degrabă nevoie s-o aflu.

Cu frăţească dragoste

Al D-tale prieten,

Caragiale

P.S. Parcă fusese vorba să ne mai vedem. De ce nu te-abaţi în momente libere pe la Innsbruckerstr. 1? Sunt toată ziua acasă. Joia viitoare plec la Budapesta, şi, de acolo, sâmbătă, spre Bucureşti, pentru toată campania.

5/18/II. 911

Herrn Georges Moroianu
Attache comercial de Legation
Joachimsthalerstr. 21

4

Dragă Gheorghiță,

Îți mulțumesc cordial că nu m-ai dat uitării de ziua mea. La rândul meu îți urez noroc, sănătate şi veselie. Dumnezeu să te ție în sfânta Sa pază întru mulți ani, ferit de orice necazuri, până la adânci bătrâneți fericite!

Sunt al tău ca totdeauna bun prieten

Caragiale

7/20 febr. 1912
Schoeneberg bei Berlin
Innsbruckerstr. 1

Herrn George Moroianu
Attache comercial de Legation
Wien — Hotel Rezidenz

Către CAROL MULLER

1

Bucureşti,
14 martie 1896

Dlui *C. Mtiller,*
Librar-editor

Iubite domnule Muller,

Mă îndatorez a-ți da şapte coale, formatul Bibliotecii d-tale, de lucrări ale mele inedite, *pe veci,* în condiția acestui format.

Patru le voi preda la 15 aprilie viitor, iar trei le voi da până la sfârşitul lui aprilie.

D-ta îmi plăteşti 600 (şase sute lei) pentru ele.

Din această sumă am primit deja două sute (200). Restul mi-l vei plăti la predarea manuscrisului.

Te salut

Caragiale

Titlul cărții va fi fixat de mine.

Am primit suma întreagă.

Caragiale

2

Domnului Carol Muller,
Librar-Editor, București

Iubite amice,

Mă învoiesc a-ți da *de veci* în editura dumitale materie pentru două volume din Biblioteca d-tale populară. Această materie va fi circa 6—7 coale pentru fiece volum şi se va compune din circa 1—2 coale **absolut** *nepublicate — adică de pură invenție ad hoc* — de fiecare volum. Restul va fi din articole literare curate nepublicate în volume, ci numai în ziaristica literară, corectate şi rearanjate pentru Bibliotecă. Titlul: 1. *Schiță nouă,* 2. *Novele şi schițe nouă.*

Modul de predare şi timpul îl vei alege d-ta cu începere de la 15 septembrie 1896, înainte: eu voi fi gata la nevoile d-tale de la acea dată. Corecturile şi revizia tiparului rămân pe seama mea.

Onorarul de şase sute (600) lei l-am primit înainte şi pentru aceasta salutându-te şi mulțumindu-ți subscriu

Al d-tale amic

I.L. Caragiale

1896 junie, Bucureşti

Către IACOB C. NEGRUZZI

1

6 ianuarie 1881, Bucureşti

Onorabile Domn,

Bagă de seamă după acest vocativ că sunt necăjit... Onorabile Domn, pentru ce mi-ai pus în numărul acesta scrisoarea, când ne învoiserăm amăndoi că să rămâie pe luna viitoare? — pentru ce daca mi-ai pus-o, mi-ai pus-o aşa la coadă ca un fel de umplutură sau ca o belea? — pentru ce dacă ai vrut să mi-o pui, ca *belea* — mănțin cuvântul — nu mi-ai trimis a doua corectură, şi mi-ai lăsat opera plină de greşeli, compromițătoare? — pentru ce să-mi văz eu opera între poeziile lui T.V. Ştefaniu şi ale lui I.V. Ştefaniu? — răspunde pentru ce?

Eram hotărât să nu-ți mai dau urmarea, dar d. Maiorescu mi-a citit o scrisoare, ba două, din partea d-tale, şi în cari te arăți a fi într-o nesucită poziție. Eu, cum sunt generos, nu mă lasă inima să te mai prigonesc. Îți trimet pe a doua, am onoare însă să-mi formulez nişte condiții, fără de cari nu voi să mai apară ceva de mine în „Convorbiri". Iată condițiile:

Să-mi trimeți două corecturi şi să mi se execute toate însemnările făcute de mine; apoi să mi se pună în foaie oriunde, numai nu între I. V. Ştefaniu şi T.V. Ştefaniu.

Scrisoarea a doua, schimbându-se numai titlul şi iscălitura cum am însemnat eu, să se culeagă tot cu garmond ca cea d'întâi, şi să se aşeze şi pagina tot în coala din urmă.

Salut respectuos pe d-na Negruzzi, asemenea pe toţi domnii din „Junimea", îndeosebi pe dd. Pogor, Gane, Naum, Carp, Missir şi chiar pe dumneata.

Mă rog nu mă mai batjocori.

Al d-tale,

I.L. Caragiale

În cercurile bucureştene, cari citesc „Convorbirile", scrisoarea mea n-a prea plăcut. Toţi o iau ca o răzbunare în contra actorilor.

2

Ilustre şi iubite Hatmane,

Aseară am terminat de copiat libretul *complet,* partea prozii. Eram să vă bat o depeşă în această privință spre a vă da ştirea cea de bucurie, când am găsit pe fratele dv. stimatul primar, care mi-a permis, cu bunăvoința caracteristică familiei, să-l rog a se însărcina d-sa cu aducerea acestei scrisori.

Muzica este lăsată la competentele locuri spre cea dintâi încercare. În principiu, însă, aceşti domni mi-au spus că, piesa fiind neapărat admisă, teatrul de aici ar avea nevoie de o găluşcă; trebuie dar numaidecât să înghițim găluşca. Oare să fie imposibil? Ce zici? Oare nu, după Constituția noastră cea liberală, stagiunea Teatrului coincidează cu sesiunile Senatului şi Sfântului Sinod?... Să dăm parastase la vreo episcopie; Romanul nu piere, să sperăm dar. Pe de altă parte, Teatrul de aici, foarte ahotnic de reprezentații productive, ar fi prea doritor să realizeze opera noastră, şi astfel nu s-ar târgui mult să acorde multă zamă găluştii în chestie. Până una alta pune-te d-ta în vorbă cu maestrul Codiță despre afacerea aceasta, însă numai

în principiu, deoarece tratativele afacerii şi le rezervă Teatrul. Astfel daca d-ta şi Codiţă aţi pune afacerea pe un teren aşa încât să îndreptăţească pe persoana să formuleze <vreo> pretenţie neadmisibilă, atunci s-ar periclita afacerea, la care, de aminteri, nimeni nu se interesează mai mult ca noi. Eu nu o declar aceasta celor de la Teatru; eu mă las greu, ba chiar le-am spus că nu cred să le-o pot da, pentru vă voim s-o păstrăm pe altă dată.

„Junimea" începe; talanga mă chiamă.

Răspunde-mi când vii. Am nerăbdare să-ţi arăt opera gata şi sfârşită şi să te fac a recunoaşte că nu sunt aşa de leneş pe cât ziceai.

Sărutări de mâini d-nei Negruzzi.

Complimente lui Codiţă, tutulor domnilor din „Junimea".

Nu mai mă lăsa să scriu.

Al d-tale stimatoriu,

Stacan Comis

Bucureşti, sâmbătă, 29 oct. [1883]
9 fără 1/4 seara la d. Maiorescu
Salutările mele lui Pleaşcă zis şi Missir.

3

1883 [1884] februarie, 4, st.n., dumin.
Bucureşti

Onorabile,

Mai întâi nu lipsesc a cerceta despre scumpa Dv. sănătate şi doresc ca mica mea epistolă să vă întâmpine în momentele cele mai ferice; căci eu, din mila Creatorului, mă aflu în cea mai deplină mulţumire, fizicaminte, moralminte şi intelectualminte; nu pot însă, vai! a zice tot aşa şi dintr-un

punct de vedere mai important cu mult — adică pungaminte vorbind. Aceasta chiar mi-a întârziat *şi* mie călătoria ce trebuia s-o fac încă de la ianuarie 25 st.n. spre a doua capitală a noastră.

Am sosit ieri din Râmnicul-ne-Sărat şi am găsit la domiciliu stimabilele Dv. două (2) carte postale din 4/16 şi 5/17 ianuarie, pentru cari mă şi grăbesc a vă acuza recepțiune.

Alătur, pe lângă prezenta, copia a patru (4) numere de muzică menite a potoli, până să viu eu în Iaşi, voracitatea, dacă mă pot exprima astfel, a Dlui maestru Codiță, pe care-l salut cordial. Nu puțin m-am bucurat când am aflat, din stimabilele Dv. menționate, că imisul maestru s-a suit la înălțimea libretului cu ferma rezoluțiune d-a nu se coborî d-acolo nicicând, — şi mă bucur cu atât mai mult, onoratul meu colaborante, cu cât prin laudabila suire a citatului componist, se adevereşte o vorbă a mea memorabilă, pe care am zis-o cu toată încrederea ce o am în priceperea mea şi în talentul maestrului: „Opereta de Codiță — am zis — va fi un cap de operă!".

Ziceam mai sus, onorate colaborante, că anexele de pe lângă prezenta mă premerg cu puține zile în municipiul Dv. În adevăr, după toate probabilitățile voi fi în Iaşi peste vreo zece zile. E nedescriptibilă impaciența cu care adăst momentul când să ne întoarcem iar la cheful de operă al nostru. (N.B. — A nu se trece cu vederea jocul.)

Până atunci, rog a arăta Doamnei Negruzzi respectuoasele mele salutări. Domnilor din „Junimea" asemenea, după vârstă şi importanță.

Iar eu rămân ca totdeuna

Al Dv. mai mic colaborante,

Inspector, I.L. Caragiale

1. P. S. — Rog a arăta junelui Missir căința mea profundă că am fost un infam în respectul său. Când oi veni la Iaşi, am

să-l fac să mă ierte... Să mă ierte?... Da! mă va ierta, desigur; dar... va uita el oare, Dumnezeul meu?!...

2. P.S. — Spuneți lui Codiță să se ferească de coarda lirică — şi să rămână în caracterul odată convenit.

3. P.S. — *(Cu rugăciune de a se publica)* Ce deosebire este între D-rul Kremnitz şi o sofa? — Nici una: sofaoa este un pat olog, doctorul asemenea.

4. P.S. — *(Publicați-l măcar pe acesta, spre încurajare)* Care este culmea greşelii de punctuație? — Să treci o gârlă pe virgule, în loc s-o treci pe punte.

Sincer stimatoriu,

Car

Către CONST. I NOTTARA

1

[29 august 1888]

Domnule,

Deoarece până acuma, nici nu ați prezentat certificatul medical cerut prin adresa noastră nr. 342 din 4 august, nici nu v-ați prezentat la serviciu, şi deoarece această situație nehotărâtă a dv. nu poate conveni mersului regulat la afacerilor noastre — vi se pune în vedere următoarele:

Direcțiunea vă dispensează de prezentarea unui certificat medical, având deplină încredere a afirmației dv. onorabilă, cum că vă trebuie „un repaos de câteva luni de toamnă şi de iarnă pentru restabilirea sănătății dv. zdruncinate". Astfel, vă acordă un congediu de o stagiune, cu începere de la 15 august curent până la 1 aprilie 1889. Se înțelege că, după regulă, pe tot timpul acestui congediu dv. nu veți lua dividende de societar.

În cazul fericit când n-ați mai avea nevoie de <repaos> congediu, sunteți invitat a vă prezenta la serviciu, unde ați avea numaidecât de lucru, în vederea deschiderii stagiunii.

Direcțiunea dar lasă la alegerea dv.: ori să < ori să vă pre > uzați de congediul ce vi se acordă, ori să vă prezentați, cel mult până la 1 septemvrie la serviciu. Neprezentându-vă

Direcţiunea, fără a mai aştepta vreun alt răspuns al dv., va <considera> <şti> considera că v-aţi hotărât a uza de congediu şi va lua act de aceasta.

Dlui C. Nottara
Societar de clasa I

2

Dragă artiste,
Să trăieşti! La mulţi ani! Măcar până la jubileul de *50 ani!* Şi încă!!

Amicul tău,
Caragiale

Sâmbătă, 1 decembre 1901

3

16.2.1912

Asemenea cordial,
Caragiale

Nottara
Teatru
Bukarest

Către A.G. OLTEANU

Dlui Olteanu, redactor al ziarului „Fulgerul"

Stimate confrate,

Având intenția să țin la Craiova, săptămâna viitoare, o conferință literară pentru sporirea fondului destinat monumentului lui Alexandru Lahovari, te rog să ai bunătatea a-mi da sprijinul prețiosului d-tale organ de publicitate.

Este bine înțeles, stimate confrate, că această conferință a mea va fi *pur literară* şi că, prin urmare, în cadrul ei nu va putea încăpea absolut *nici o idee* de politică militantă.

Contând pe sprijinul d-tale, te rog, stimate confrate, a binevoi să primeşti salutările mele amicale.

Al d-tale,

Caragiale

Către DIMITRIE ONCIUL

1

Stimate Domnule Profesor şi bun amic,

În puterea atenţiunii binevoitoare ce, de când am onoarea să fiu cunoscut de Domnia ta, mi-ai acordat-o totdeuna, considerându-mă ca un om de litere, la care puţinătatea talentului e răscumpărată întrucâtva de conştiinţa profesională şi, mai cu seamă, în virtutea stimei şi încrederii ce Domnia ta ştii bine că ţi le păstrez, considerându-te ca un savant de o onestitate mai presus de orice bănuială de uşurătate, căci te-am văzut totdeuna purtat şi încălzit, în opera Domniei tale, numai de dragostea adevărului, - te rog să binevoieşti a-mi da o desluşire ştiinţifică, de care am nevoie. Iată de ce e vorba...

Întreb: ce temei se poate pune pe comunicarea, atât de importantă, pe care un d. *Const. Al. Ionescu* o face în „Noua Revistă Română", nr. 45 din 1 decembre 1901 (din care-ţi alătur un exemplar) - în articolul de pe pagina 418, coloana a doua, sub titula „Note şi discuţiuni" - *Un război al lui Mircea în 1399 — Un document nou?*

În aşteptarea prețiosului Domniei tale răspuns, te rog, stimate domnule Profesor şi bun amic, să binevoieşti a primi salutările, cele mai distinse, ale

servului Domniei tale

I.L. Caragiale

1902, 8. III. Buc[ureşti]

Domniei Sale
Domnului Profesor Onciul
în oraş

2

Stimate Domnule Profesor,

Am văzut cu bucurie că nu m-ai dat uitării. Mâine, miercuri, 4/17 oct. la ceasurile 3D—3-, trec pe la Central-Hotel.

În caz că lipseşti, rogu-te lasă-mi o vorbă la portar. Tare mi s-a făcut dor să vorbesc cu un român cuminte. Până la revedere, o prietenească strângere de mână. Să te văz sănătos!

Cu stimă și dragoste,
al d-tale servitor

Caragiale

Marți, 3/16.XI [1906]

Herrn Professor
D. Onciul
Central-Hotel, Berlin N.W.

Către REDACŢIA ZIARULUI „OPINIA"

1

[15 iulie 1907]

Aţi fost mistificat, nu sunt autorul fabulei. Rog stăruitor să dezminţiţi. Scrisoarea urmează. Salutări.

Caragiale

2

Wilmersdorf bei Berlin — Hohenzollernpl. 4 —
astăzi, vineri 13/26 iulie 1907

Prea stimate dle Prim-Redactor,

În preţiosul dv. ziar (numărul 191, miercuri 11 iulie, primit adineaori) găsesc o notiţă destul de mâhnitoare pentru mine, în care afirmaţi cu cea mai senină certitudine că eu aş fi autorul unei mici fabule ce o şi publicaţi în întregul ei. Precum îndată v-am telegrafiat astăzi - aţi fost mistificaţi: *nu sunt eu autorul;* n-aş pute scrie aşa ceva; nu doară că n-aş fi-n stare să fac şi eu o fabulă mediocră (nu se supere adevăratul autor! a d-sale îmi pare convenabilă la limită, *lege artis* şi asta, cred eu, e destul de frumos astăzi în literatura noastră), ci fiindcă acuma lucrez la una din comediile mele, pe care aş dori s-o prezint pentru viitoarea stagiune teatrală. Dar, dv. mai mă şi mustraţi, şi încă

aşa de aspru! că nu vă dau chiar acuma, pentru stagiunea balneară, nu una, ci amândouă piesele despre care am avut imprudenta indiscrețiune, într-un moment de expansiune colegială, să vă vorbesc ceva. Să mă [i]ertați! Până la iarnă nu pot, cu toată dragostea ce aş avea să nu vă contrariez, adică - mai bine să spun drept - cu toată teama de a vă da un motiv, nu numai pretext ca de data asta, să mă maltratați încă o dată, poate şi mai aspru.

Dacă însă dv. aveți neapărat zor de două piese, atunci, fireşte, nu rămâne decât să v-adresați la vreun colaborator al dv. sau la vreun membru al partidului al cărui organ autorizat sunteți, să vi le facă numaidecât.

Rugându-vă stăruitor să binevoiți a publica aceste rânduri şi a dezminți categoric că eu aş fi autorul fabulei ce, desigur amăgiți, mi-ați atribuit, vă trimit cele mai distinse salutări.

Al dv. prea plecat servitor

Caragiale

P.S. Fac apel la bunele dv. sentimente de colegialitate şi vă rog a-mi răspunde printr-un cuvânt, la adresa de mai sus, dacă vă convine sau nu a accede la rugămintea îndoită cu care termin scrisoarea mea.

3

Berlin, 26 decembrie [1]907, miercuri

Stimați confrați, hotărât Dv. sunteți prea buni cu mine! Voiți să mă faceți a gândi că sunt un publicist de valoare... Atâtea grațioase dovezi de simpatie în gazetă! Atâtea bunătăți! Apoi, atâta sinceră compătimire pentru trista mea infirmitate mentală, erratofobia*. Pe urmă, o felicitare colectivă de anul

* Asigurăm pe ilustrul nostru confrate că suferim cei mai mulți de la „Opinia" de aceeaşi infirmitate şi ne mângâiem acum cu ideea că suntem în bună tovărăşie (n. red. *ziarului).*

nou, cu atâtea prețioase iscălituri pe cari cu drag le aştept în toate diminețele la aşa depărtare de patrie şi de... Ieşi. *Vous me comblez, vraîment!* Cum să plătesc eu atâta dragoste şi omenie? Nu voi putea altfel, desigur, decât cu o *Cronică de Paşti.*

Până atunci să fim toți sănătoşi! Dumnezeu, care le-a poruncit planetelor strâmta lor cale în sânul lui fără de margini, ajute-ne s-ajungem cu bine şi la frumoasele sărbători de primăvară! Atunci să-l vedem noi pe valorosul Dv. colaborator, domnul Caracudi, ce surpriză e-n stare să ne mai facă. La mulți ani!

Caragiale

AN NOU

An nou, eu nu-ți cer multe daruri,
Nu-ți cer nici glorie, nici bani, -
Ci dimpotrivă eu dau jertfă
Speranțele atâtor ani.

Şi tu şi cei care urmează,
Puteți fi buni, puteți fi răi.
An nou, întorce-mă în urmă
Redă-mi iar anii cei d-intâi

Rigoletto

4

Strimați Confrați

În anul 1897 apărea la Bucureşti o revistă franceză ilustrată, a lui Leo Bachelin şi a unui biet publicist rătăcit prin Orient, Peraldi, cu titlul „La Roumanie illustree". În fiecare număr, dedea câte una din figurile noastre româneşti însemnate - portretul şi o schiță în proză. Amicul meu Bachelin m-a rugat să le fac o schiță pentru Take Ionescu;

m-am executat cu plăcere şi le-am dat-o. Revista a publicat portretul lui Take şi schiţa mea în fruntea numărului *9, duminică 8 iunie, 1897.* - Din întâmplare, am găsit aci colecţia revistei franceze şi am dat peste articolul meu, acolo semnat cu un simplu *C* - pe atunci nu pierdusem încă toată modestia. - L-am prescris în româneşte şi vi-l alătur aci; poate să vă convină a-l da în „Opinia". Daca da, cum mi-ar păre bine, atunci, vă rog... ghiciţi ce?... adică ce *nu?...* nu greşeli de tipar şi de punctuaţie. Ca o curiozitate literară, eu cred că s-ar potrivi foarte bine în momentele de faţă, pe care parcă le întrezăream de pe atunci, cum veţi vedea şi voi. A! un lucru să vă mai rog: şi aceasta cu toată stăruinţa: nici un cuvânt de laudă, sau reclamă, la adresa mea; astăzi e vremea lui Take; el este eroul zilei; fiecare din noi să ne ţinem locul împrejurul carului lui de triumf, fără să căutăm a lua cumva loc alături cu el în car, sub pretextul că vrem să-l cântăm mai de aproape şi cu intenţia de a smulge şi pentru persoana noastră o parte din atenţia publică, ce, în interesul binelui public, trebuie dată întreagă eroului. Aşadar, orice comentarii (şi e de dorit să se mărginească la o clară notiţă explicativă asupra derivaţiei articolului) să privească tot pe Take Ionescu şi cariera lui de bărbat de stat.

Şi acuma, pe d-ta Steuerman sau pe confratele Blumenfeld, am să vă mai rog ceva. Să întâlniţi pe Jean Roman şi să-i spuneţi că-l sărut în locul lui tată-său şi-l rog să-mi răspundă la scrisoarea mea. Să-mi spuie ce face m a m a ., biata creatură, şi frate-său. Eu n-am îndrăzneala să-i scriu ei, de teamă să nu-i zădăresc mai rău durerea. I-a scris nevastă-mea. De la ea nu aşteptăm răspuns, fireşte. Dar pe Jean îl rog negreşit să nu mă lase fără o vorbă. Spuneţi-i că şi pentru el este o bună descărcare sufletească o scrisoare plină de lacrimi. Dumnezeu ştie câte am vărsat şi noi aici de mila lor şi de pierderea unui aşa de vechi şi de bun prietin; şi ce om! - Am citit în „Opinia" că au de gând să vie la Berlin. Să vie!! vor găsi aci un bun frate al lui Ronetti şi un cămin lângă care să li se şteargă cu toată

omenia şi dragostea lacrimile. Biata Eleonora! n-am ce să zic mai mult. Groaza m-apucă gândindu-mă că am să dau ochii cu ea! Ce să-i spui? - Fiţi sănătoşi! Dumnezeu cu voi!

Aştept o vorbă bună de la voi şi iscălesc

devotat confrate

Caragiale

Rog, la ocazie călduroase complimente lui dr. Lebel.

Wilmersdorf-Berlin
Hohenzollernpl. 4
Joi, 24 ian./6 febr. 908

P.S. Daca nu publicaţi schiţa, rog înapoiaţi-mi-o recomandată.

5

[8 aug. 1919]

„Stimate Domnule Redactor,

În privinţa ofertei ce aş fi făcut-o Teatrului Naţional de a-i ceda drepturile mele de autor şi, mai ales, în privinţa respingerii acelei oferte de către onorabila Direcţiune respectivă, am onoarea, pentru mai buna dv. lămurire, să vă alătur aci o scrisoare a amicului meu d. director general Pompiliu Eliade, adresată mie. Iată:

«Direcţia Generală a Teatrelor
Cabinetul
Directorul general

Dragă prietene,

Am primit scrisoarea d-tale şi am să mă conform în între¬gime.

Ai foarte multă dreptate: piesele d-tale, cari au interesat şi vor interesa mult pe publicul nostru, *nu mai sunt,* deocamdată,

din pricina abuzului ce s-a făcut cu dânsele, timp de mai bine de 20 de ani, *așa de bine primite, - și nu aduc atât câștig cât s-ar crede* direcțiunii și autorului. Să le retragem Teatrului. Trebuie să se mai odihnească un an doi *bietele capodopere.*

Întrebarea e, însă, dacă până atunci ele trebuie să redevină proprietatea autorului sau să devină proprietatea «națiunii», adică a Teatrului Național. Îmi aduc aminte că, acum câteva luni, ai venit d-ta singur cu o propunere în acest sens și mi-ai pomenit de *o biată țifră,* pe care, crede-mă, *am uitat-o.* Vrei să mi-o reamintești? Căci doi prieteni vechi ca noi, dar mai ales Teatrul Național și Caragiale, trebuie să sfârșească prin a se înțelege - în folosul amândurora.

Nu te superi dacă amân executarea cererii d-tale oficiale până la primirea răspunsului? Și nu mă execuți până atunci?

Cu dragoste adevărată și veche

Pompiliu Eliade

P.S. - Mă rog, îți mai datorăm ceva parale? Ți-am *istovit sărmanele piese* în anul trecut și nu știu dacă a mai rămas vreo *mică sumă neplătită.* Să o caut în registru? (căci sunt acasă), să pun să ți se trimită? Ai luat-o? Ai să vii în persoană?»

Cuvintele pe care le-am subliniat în scrisoarea amicului meu - dintre care cu deosebire «bietele capodopere», «biata țifră», «istovit sărmanele piese», «mica sumă neplătită» - m-au descurajat, firește. Și precupeț să fii - să te cheme de dimineață cu «pui de găină» o gospodină mărginașă și să te întrebe: «Cât cei, măi băiete, pe mortăciunile astea?» - înțelegi dumneata atunci cum vine vorba dumneaei delicată. Așa am înțeles și eu că nu e de stat la vorbă cu amicul meu în privința cedării drepturilor mele de autor și , drept răspuns, împreună cu cele mai distinse salutări, i-am înaintat încă o dată petiția prin care îmi retrăgeam piesele.

Dar asta n-are a face, cred eu, cu părerile personale despre teatru - păreri pe cari și d. Pompiliu Eliade, și eu, ni le-am

arătat categoric prin publicitate încă de demult - şi sper, prin urmare, că asta nu va turbura întru nimic vechea prietenie şi stima bună ce i-o port dlui Eliade, ca unui bărbat de elită, incapabil vreodată de o micime de suflet - fiind sigur că şi d-sa *ne manquera jamais,* cum se zice pe franţuzeşte, *de me rendre gentiment la pareille.*

Primiţi, vă rog, stimate dle redactor, cele mai distinse salutări din partea

devotatului dv. servitor

I.L. Caragiale

6

[Berlin, 20 ianuarie 1910]

Onoare Iaşilor! Trăiască Lascar! Trăiască Badareu! Trăiască „Opinia"!

Caragiale

7

8 februarie 1912

Rog anunţaţi, interzic oricărui teatru reprezentarea pieselor fără autorizaţia mea în scris. Salutări cordiale,

Caragiale

8

8 februarie 1912

Pentru stagiunea 1911-12, numai celor două teatre naţionale, celui din Bucureşti şi celui din Craiova, le-am dat

autorizarea să joace piesele mele. Astfel sunt hotărât a da în judecată orice Direcțiune sau Companie de teatru public care şi-ar permite - sub ce pretext, nu-mi pasă - să calce drepturile mele de proprietate literară, garantate prin Legea Presei şi prin Codul Penal.

Sunt cu toată stima, al vostru devotat,

Caragiale

Schoneberg b. Berlin.

9

13.2. 1912

„Opinia"

Iaşi

Trăiască buna, fidela mea amică „Opinia".

Caragiale

10

Trăiască „Opinia"!

Iubiți şi stimați confrați,

Primiți, vă rog, cele mai călduroase mulțumiri pentru „Opinia" cu pricina - cam prea lăudăroasă pentru mine, căruia mi-e greu, la 60 ani, să mai roşesc. Dar, în fine - să trăiți! Mai rogu-vă transmiteți, fiecăruia în parte dintre colaboratorii ocazionali, cu cele mai distinse salutări din parte-mi, mulțumirile mele cordiale.

Sunt ca totdeuna al vostru devotat bătrân confrate,

Caragiale

1/14 februarie 1912

Schoneberg bei Berlin

11

[Berlin. Schoneberg 3.4.12]

„Opiniei" şi opiniştilor urez la mulţi ani cu sănătate noroc şi veselie!

Caragiale

1912

La ziarul „Opinia"
Iassy, str. Gh. Mârzescu, 25
Rumänien

Către IOAN C. PANȚU

1

București, 21 martie 1892

Frate Panțule,

Pentru buna ta scrisoare și pentru serviciul ce mi-ai făcut, îți mulțumesc din inimă. Nu-ți pot exprima plăcerea ce mi-au făcut cuvintele tale încurajatoare: când am aprobarea unui cerc așa de inteligent ca al vostru, se-nțelege că trebuie să fiu mândru, și nimic nu e mai necesar pentru un om de spirit strivit de mulțimea neghiobilor și răilor, decât mândria; în mândrie și în despreț e scăparea celui maltratat sau nebăgat în seamă de aceia pentru a căror luminare lucrează el storcându-și mintea și sufletul.

Așa e de adâncă această simțire la mine încât iată pentru ce anume îți scriu, scurt și cuprinzător:

Ar fi posibil să trăiesc eu cu nevastă-mea în Brașov dând lecții - eu de limba franceză și cea română și pentru începători în familii, iar nevastă-mea de limba engleză, franceză și de piano? - Am încercat s-o fac asta la Sibiu acum un an. Sibienii nu m-au încurajat îndestul să fac acest pas. Daca s-ar putea și ce măsură ar avea această posibilitate, te întreb pe tine, căruia sunt sigur că nu ți-ar displăcea să fim împreună. Ar fi o mare satisfacere pentru mine, ca o lucrare mai largă, o lucrare la care

gândesc şi pentru care am adunat material destul, s-o pot scrie afară din ţara românească, unde de-atâta vreme puternicii deosibiţi ce s-au perindat la putere vor sistematic, sub fel de fel de cuvinte, să mă ţină într-o poziţie umilitoare şi inferioară.

Un exil voluntar mi-ar da multă energie de lucru, mai ales că m-aş afla într-un aşa inteligent cerc ca al vostru. Eu fac apel dar la voi toţi, la tine îndeosebi, să mă ajutaţi în pasul ce voi să fac.

Aştept răspunsul tău şi te rog să priimeşti asigurarea celor mai bune sentimete din partea vechiului tău

I.L. Caragiale

Strada Pitaru Moşu 17,
Bucureşti

2

Iubite Panţule,

Zilele trecute ţi-am trimis de aci o scrisoare.

Ai primit-o, ori ba? Răspunde-mi, rogu-te: daca n-ai primit-o să ţi-o repet; daca ai primit-o, să ştiu ce fac - pe zi ce merge se umple cupa răbdării şi necazurilor mele aici, şi tare binefăcător ar fi un răspuns favorabil din parte-ţi la rugămintea mea.

Aştept răspunsul tău şi te rog să primeşti o cordială strângere de mână din partea amicului tău

Caragiale

1892, 26/3
Bucureşti

Adresa mea: Caragiale, Piatru Moşu 17 jos

Domnului I. Panţu
profesor la Liceul Românesc
Braşov, Transilvania Limitrofă

3

Dragă Tizule,

Îți mulțumesc din inimă că nu m-ai uitat de ziua mea. Îți urez la rându-mi sănătate şi veselie.

Bătrânul d-tale tiz şi prieten

Caragiale

3/16 feb. 1912

Herrn Professor I.C. Panțu
Brasso

Către GHEORGHE PANU

Buzău, 8/20 septembrie 1895

Iubite amice,

Suma de cunoştinţe ce am despre oameni şi despre lucruri, pe de o parte, iar pe de alta stima şi încrederea ce-mi insuflă talentul şi maturitatea spiritului d-tale mi-au făcut convingerea că, pentru a lua parte la mişcarea noastră politică - lucru la care sunt hotărât în fine - locul meu nu poate fi decât în partidul al cărui şef autorizat deplin eşti d-ta.

Te rog, dar, dacă partidul radical are nevoie de modestul meu concurs, să faci a mă înscrie de astăzi în rândurile lui, asemenea, te rog să agreezi, pe lângă legământul politic *hotărât,* şi expresia sentimentului foarte natural, cum ştii - cu care sunt şi rămân oricând

Al d-tale amic

I.L. Caragiale

Către ION PARHON

Luni, 5 ore dimineața
[11 ianuarie 1882]

Iubite dle Parhon,

Aseară am lucrat până la 3. Acuma plec, la 6 dim. Sunt pe masă 5 hârtii; înregistrează-le şi le expediază.

Apoi pe socoteala mea bate doamnii Bănciulescu telegrama ce să află d-asupra acelor hârtii.

Zi-i Zamfirii să vie cu d-ta să-mi curețe puțin şi să-mi grijească prin casă. Mâine vin spre seară. Aşteaptă-mă. Astă-seară dorm la Neamțul *la otel.* Dacă vine ceva extra-urgent, transmite-mi imediat telegrafic la Neamțul *la otel.*

Nu expedia nimic alt decât cele 5 hârtii de pe masă.

Dacă se poate, până să mă întorc să-mi faci rost măcar de vreo *100* de franci pe ianuarie, mare pomană ți-ai face cu mine, ca să trimet ceva acasă şi să pot face şi un ocol prin județ, căci e vremea să încep să calc pe dascălii rurali.

Al d-tale,

Caragiale

Către PETRE P. PAŞCANU

București

Iubite amice, Petrică dragă,

Îți mulțumesc din suflet pentru atențiunea ta delicatisimă cu ocazia aniversării mele.

Îți urez și eu din parte-mi să ajungi voinic și vesel a fi străbunic.

Dumnezeu să vă țină sănătoși și veseli pe tine și pe toți iubiții tăi!

O frățească îmbrățișare de la al tău vechi prietin.

Caragiale

1/14 febr. 1912

Către D.D. PĂTRĂŞCANU

Prea stimate domnule Pătrăşcanu,

Atenţiunea dumitale m-a măgulit foarte; numai (să mă ierţi, te rog) o singură observaţie am de făcut: îmi spui că „doreşti să nu regret timpul etc." Îmi pare rău! Dumneata nu ştii desigur că eu, deşi mult mai în vârstă decât d. Ichimescu, nu sunt aşa de distrat ca dumnealui, şi că astfel, primind frumosul volum, eu mi-am adus aminte îndată de vechile şi iubitele mele cunoştinţe, şi de d. Vartolomei de la cafine, şi de d. Constantinescu de la Papadopulos, şi de doamna Mavrichi de la Buzău, şi de Wellington de la Waterloo, şi de toţi simpaticii eroi cari forfotesc în cadrul unde, cu atâta dibăcie şi subt aşa de potrivită lumină, îi arată şi-i pune să joace meşterul artist al minunatelor *Schiţe şi Amintiri.*

Acestui artist amabil - inteligentului impressario al atâtor preţioase figuri de comedie umană în costum local românesc, care-mi fac atâta bucurie cu graţiosul lor joc fantazist - îi trimit, împreună cu mulţumirile mele, cele mai cordiale salutări.

Te rog, domnule Pătrăşcanu, să mi le primeşti cu aceeaşi dragoste cu care am primit şi eu pe ale dumitale trimise pentru Kir Ianulea; şi, urându-ţi din suflet *şi alte multe 'nainte!* iscălesc

al dumitale cu multă, *deosebită* stimă, confrate

Caragiale

16/29. XII. 909

Herrn D.D. Pătrăşcanu,
Publicist, Deputat etc.
Bukarest, Aleea Blanc A. Nr.58
Rumănien

Către HORIA PETRA-PETRESCU

1

Stimate Domnule Petrescu,

Iartă-mă că la nici una din chestiunile d-tale nu pot răspunde precis aşa de-n pripă. Astfel:

- la 1-a. Eu, când am început a scrie, nu m-am gândit că are să vie-n o vreme depărtată atâta onoare pentru mine, să se intereseze cineva de aşa amănunte ale vieţii mele de meseriaş; nu mi-a dat prin cap să ţiu zi cu zi socoteala de data şi de natura lucrărilor mele, de împrejurările în care le-am produs şi de locul unde s-au publicat.

- la 2-a. „Epoca literară" apărea pe cât mi-aduc aminte acu vreo 9-10-11 ani; exact n-aş putea spune; dar asta o poţi afla la Biblioteca Academiei - colecţia ziarului trebuie să se găsească acolo.

- la 3-a. În multe gazete şi reviste am publicat, şi iscălit şi neiscălit. Dar mai le ţiu eu minte şi când anume?

- la 4-a. Cât despre aceasta, referitoare la familia mea, mărturisesc că nu o-nţeleg. Ce-are a face familia mea, care nu e nobiliară, cu operele mele? Şi eu socotesc că d-ta despre aceste opere vrei să faci un studiu critic de literatură şi artă - iar nu despre umila mea familie vreunul eraldic.

Îmi pare destul de rău că, fiind silit să plec din Bucureşti în grabă, nu ne-am putut întâlni acolo. Să ne vedem sănătoşi în curând pe aici; atunci voi fi gata să-ți dau cu dragoste orice informațiuni voi putea mai exacte.

Până atunci, Dumnezeu cu d-ta! O strângere de mână de la prietinul d-tale,

Caragiale

P.S. - Rogu-te, la prima ocazie, spune şi din partea vechiului dumnealor prietin multă sănătate la părinții d-tale.

Wilmersdorf-Berlin
Hohenzollernpl. 4
10/23 oct. 906

2

Wilmersdorf bei Berlin, 12.12. [19]06

Stimate Domnule,

Dorind să contribuiesc şi eu, în marginile puterii mele, la numărul de sărbători al „Tribunei", vă trimit, alăturat, un mic cântec studențesc în genul *Kommers.* Daca vi se pare demn de a vedea lumina, vă rog înaintați-l respectivei redacțiuni.

Cu stimă,

L...

P.S. - Rog a se păstra punctuațiunea şi, de posibil şi ortografia.

Herrn Horia Petra-Petrescu
Studiosus in Prof. Dr. G. Weigand's
Seminarium, Leipzig, Querstrasse 5 III

3

[Berlin, 9.1.07]

I.L.Caragiale
mulţumeşte amicului său D. Horia P. Petrescu şi-i trimite afectuoase salutări

Wilmersdorf - Berlin Hohenzollerndamm, 12, Hpt.r.

4

[Berlin, 16. I. 1908]

Mulţumesc!
La mulţi ani cu cele dorite!

Caragiale

Herrn Horia Petra-Petrescu, studiosus
Herrn Professor G. Weigand's Seminarium
Leipzig
Guerstrasse 5 III

5

Stimate amice, îţi mulţumesc şi-ţi trimit dumitale şi tutulor domnilor colegi cele mai distinse salutări.

Fiţi sănătoşi.

Al dv. servitor,
I.L. Caragiale

Vineri, 1/14 febr. [1908]

Pe Dl. profesor Weigand l-am salutat, îndeosebi pe el, şi pentru dv. totodată.

Herrn Horia Petra-Petrescu
H. Professor G. Weigand's
Rumănische Seminarium
Leipzig, Querstr. 5 III

6

[Berlin W., 19. 2. 1908]

Stimate Amice,

M-am născut în anul 1852, la 30 ianuarie (Trei Ierarchi) st.v., dis-de-dimineață; așa că, cu voia Ziditorului, numele lui fie lăudat!, am împlinit zilele trecute 56 de ani.

Daca mi-o sta-n putință, bucuros voi face ceva de ocazie pentru jubileul bătrânei decane a presei române.

Fii sănătos! Dumnezeu cu D-ta!

Cu distinse salutări
al d-tale,

Caragiale

P.S. - Rogu-te când scrii acasă, spune și din partea mea multă sănătate bunilor mei prietini de acolo.

Herrn Horia Petra-Petrescu
Leipzig, Schutzenstr. 13II r.

7

I.L. CARAGIALE

se grăbește a mulțumi, cu tot respectul, pentru semnul de considerațiune ce domnul Horia Petra-Petrescu a binevoit să-i trimită.

Wilmersdorf-Berlin,
Hohenzollernpl. 4 Hpt.

17.X. [1]908

Herrn Horia N. Petra-Petrescu
Fofeld n. p. Uj Egyhaz
Szeben m. Ungarn

8

Tânărul meu amic, mă aflu în Lipsca la d. Dr. Zarifopol (Fichtestrasse 13). Doresc să ne vedem. Vrei să vii mâine la 4 d.a. să luăm împreună un pahar de ceai?

Vei fi primit ca la casa părintească.

Al D-tale amic,

Caragiale

Miercuri, 27 dec. st.v. [1908]

9

Stimate Amice,

Sunt totdeuna gata să-ţi fac, în marginile puterii mele, plăcere. Stau prin urmare la dispoziţia d-tale în toate zilele - până la 25 ianuarie st.n. - între orele 3 d.a. şi 7 seara. Totuşi, ar fi şi mai bine să mă vesteşti cu o zi, două înainte despre sosirea d-tale.

Cu deosebită stimă,

al D-tale,

I.L. Caragiale

Adresa mea: Wilmersdorf bei Berlin,
Hohenzollernpl. 12
13 ian. [1]909

10

Stimate Domnule Petrescu,

Sunt în Lipsca, la amicul nostru d. Doctor Zarifopol (Fichtestrasse 13). Aci, mă pun la dispoziţia dumitale mâine,

luni 18 ian., ora 3 1/2 d.a. până la 7 1/2. În caz că nu poți veni, te rog anunță-mă.

Cu stimă, al d-tale,

Caragiale

17/I 909,
Duminică seara,
7 ore

Herrn Horia Petra-Petrescu
Hier
Schutzenstr. 13 II r.

11

Stimate Amice,

Am propus dlui Profesor dr. Weigand şi dlui dr. Zarifopol, să facem la Lipsca, undeva, o şezătoare literară, unde să vă citesc ceva de mine, care poate v-ar interesa ca noutate. Aşadar, rogu-te, fiindcă țiu să fii şi d-ta la citirea mea, ia îndată înțelegere cu dumnealor. - Eu mâine, seara, luni 12/25 ian., mă aflu în Lipsca la d. dr. Zarifopol. La revedere, cu bine!

Al d-tale prietin,

Caragiale

[Berlin], Dum., 11/24.I. 909

P.S. - Organizați aşa să şi putem petrece o țâră, după citire, care nu ține mai mult de un ceas.

Herrn Horia Petra-Petrescu
Drnd Leipzig Schutzenstr. 13 II r.

12

Iubite Amice, mi-ai făcut mare plăcere gândindu-te aşa de departe la mine. Mă bucur ştiindu-te că petreci frumos şi te

recreezi bine în cel mai bun colț al pământului, adică sub acoperimântul sfânt al părinților. Îți răspund la ale dumitale cu ale mele cordiale salutări, dorind să ne revedem cu bine. Comunică, rogu-te, vechiului și bunului meu amic, d. N. Petra-Petrescu, precum și Doamnei preastimate, cele mai distinse salutări din parte-mi. Fiți toți sănătoși și veseli! Dumnezeu să vă țină în sfânta Sa pază! Cuminte, brav și inimos, te știu; vreau să te revăz gras, voinic și rumen! O strângere de mână părintească

de la al dumitale amic,

Caragiale

Wilmersdorf bei Berlin,
Hohenzollerndamm 12,
23 sept./6 oct. [1]909

Herrn Horia Petra-Petrescu
Fofeld (n. p. Uj Egyhaz)
Szeben m. Ungarn

13

Stimate Amice

Salutarea dumitale din Lipsia m-a bucurat cu atât mai mult cu cât am văzut-o semnată... Dr. - Bravo! Să trăiești cu noroc și veselie!

În dorința de a te revedea ca Herr Doktor, îmi place să sper că te vei repezi până la Berlin, și nu vei pregeta să poftești la noi la masă (1 1/2 d.a.). Vei fi primit aici ca acasă, la părinți și frați. Vom putea apoi vorbi îndelete despre atâtea ș-atâtea ce le pot depăna laolaltă un tânăr și un bătrân cari-și poartă unul altuia o bună de demult prietinie.

Rogu-te, dar, spune-mi o vorbă la potrivită vreme: când să te aştept?

Cu părintească dragoste,

Al dumitale,

Caragiale

Schoneberg bei Berlin,
Innsbruckerstr 1.
Vineri, 22.X./4.XI. 1910

[Pe partea adresei:]

P.S. Până una-alta, rogu-te, trimite-mi adresa părinților dumitale, pe care am rătăcit-o printre hârtii, - foarte citeț şi amănunțit, că ştii, nu mă prea pricep la ungureşte.

Fii sănătos şi vesel. Multe salutări de la toți ai mei.

14

[Schoneberg]
10 nov. 1910

Komme morgen Freitag 7.54 Abend Bayrbhof. Bitte Cerna mitteilen Grusse

Caragiale

Doktor Horia Petra-Petrescu
Hohestrasse 58 3
Leipzig

15

Leipzig, 12.XI. 1910, sâmbătă

Drăguțule, aseară am uitat să-i cer adresa lui Cerna; rogu-te, când îl vezi spune-i să mi-o comunice negreşit la:

Schoneberg bei Berlin Innsbruckerstr. 1.

Fii sănătos şi vesel! Dumnezeu să te aibă în sfânta Sa pază.

Al d-tale cu părintească afecţiune,

Caragiale

P.S. Nu uita că eşti aşteptat în Berlin! *Vale!*

Herrn Doktor Horia Petra-Petrescu
Hier
Hohestrasse 58 III

16

[Plauen, 12 nov. 1910]

Drăguţule, rogu-te, nu uita să-mi trimiţi şi gazetele cu dările de seamă despre concertele domnişoarei Delavrancea, precum şi *Culisele* în bandă specială, *einschreiben.* Îţi scriu de-acasă, poimâine, în privinţa cărţilor de comendat în Sibiiu. *Vale!*

Car

Vă mulţumesc frumos de excelenta petrecere ce mi-a acordat-o cordiala voastră prietinie tinerească.

Herrn Doktor Horia Petra-Petrescu
Leipzig, Hohestrasse 58 III

17

Drăguţule, ţi-am scris din Plauen, unde domnişoara Delavrancea a obţinut, în faţa unui public amator, foarte cult, un succes triumfal. Te rugam să-mi trimiţi ziare lipsiene cu dările de seamă despre concertul ei la Lipsia. Rogu-te, nu mă da uitării şi execută-te. Asemenea, trimite-mi (însă numai

einschreiben) cărticica *Culisele,* am mare nevoie de asta, şi iată de ce: dispun de o săptămână, în vreme ce aş putea reface ediția II, cu introducerea de care am vorbit, şi un*post-scriptum* de vreo câteva pagini, potrivit împrejurărilor *de astăzi;* şi apoi, ar fi, poate, ocazie să mă ajuți ca un bun prieten - să facem ediția aceasta *a doua* în Sibiiu. Ce zici? Vom vorbi despre asta, căci, pe la finele săptămânii, te aştept *negreşit,* după făgăduială. Să trăieşti! Fii sănătos şi vesel! Dumnezeu să te păzească de rele!

Cu dragoste, al d-tale,

Caragiale

Ți-am fost cerut şi adresa lui Cerna.

[Schoneberg bei Berlin]
Luni, 14 XI. [1910]

[Pe partea adresei:]

Spune-i lui Cerna să nu gândească, decât în versuri, că ochii albaştri ai saxonelor sunt mai puțin primejdioşi decât cei negri ai brăilencelor noastre. Îl salut şi doresc o vorbă bună de la el.

Valete, pueri!

Herrn Doktor Horia Petra-Petrescu
Hier
Hohestr. 58 III

18

[Wilmersdorf, 27 nov. 1910]

Komme heute Sonntag 6.49 Bayrbhf. Grusse

Caragiale

19

[Berlin, 1.1.11]

1911!

Dumitale şi Onor. Familii, vă urăm: La mulţi ani cu sănătate, noroc şi veselie!

Caragiale
şi Familia

Doktor Horia Petra-Petrescu
Fofeld
u.p. Ujhaz - Szeben m.
(Ungarn)

20

Iubite Amice,

Aşteptând scrisoarea d-tale din Braşov, mă grăbesc a-ţi pune următoarele întrebări:

- 1. Oare publicul cititor din Ardeal şi din Ungaria ar primi bucuros şi ar considera ca binevenită pentru cultura noastră o revistă *strict-literară,* de a cărei onestitate profesională să garantez eu, cu semnătura mea, ca Director şi colaborator?

- 2. Aş întâmpina de undeva împotriviri, dacă nu chiar animozităţi, cari să-mi zădărnicească întreprinderea, paralizându-mi pornirea la lucru?

- 3. M-aş putea bizui pe colaborarea D-tale din când în când, şi cari ar fi condiţiile d-tale pentru aceasta?

Rogu-te, gândeşte, şi fă-ţi vreme a-mi răspunde, fără încunjur, la toate trei întrebările mele. Aştept.

Multe salutări distinse prea stimaţilor d-tale părinţi.

O strângere de mână de la

prietinul d-tale
Caragiale

Schoneberg b. Berlin,
Insbruckerstr. 1
1/14 ian. 1911

P.S. - Prea stimatul nostru fruntaş d. V. Goldiş mi-a scris, invitându-mă să colaborez la „Românul". I-am răspuns pentru ce, în împrejurările de față, nu mă pot bucura de înalta onoare ce-mi face. La prilej, îți voi comunica şi d-tale motivul meu. - Fii sănătos şi vesel! Dumnezeu deie-ți binele pe care-l doresc copiilor mei!

21

[Schoneberg bei Berlin, 14.1.11]

Sănătate şi bucurie să vă deie Dumnezeu dumitale şi la toți ai dumitale, stimate amice!

Pentru orce împrejurare, cu cele mai distinse salutări pentru toți Dv., îți comunic noua mea adresă cu începere de la 10 februarie st. nou. - Vă urează veselie

Al Dv. vechi prietin tuturor

Caragiale

I.L. CARAGIALE
Schoneberg bei Berlin
Innsbruckerstr. 1

Hwg. Herrn
Doktor Horia Petra-Petrescu
Fofeld
u.p. Ujhaz - Szeben m.
(Ungarn)

22

[Bucureşti, 10 aprilie 1911]

Sosesc deseară Aradul zece

Caragiale

Horia Petrescu
Brasso, str. Cimitirului 7

23

[Arad, după 10 aprilie 1911]

O caldă salutare din Arad.

Goldiş

Caragiale

P.S. Aştept la Berlin, comunicările promise. Dumnezeu să te aibă în sfânta Sa pază!

[scris de V. Goldiş:]

Poţi să-ţi închipui, ce fericit sunt în societatea lui nenea Iancu. - Vale.

Herrn Doktor Horia Petra-Petrescu
Brasso, str. Cimitirului 7

24

Dragă Horia, ai scăpat din vedere o elementară regulă disciplinară în materie; ca literat conştiinţios ce te ştiu, trebuie să arăţi, într-o notă, amănunţit anume: din *care* lucrare franţuzească, a *cărui* autor, *când* apărută în Franţa, ai localizat opera d-tale *Păcat,* dramă în 3 acte. Localizatorul măcar atâta trebuie să-nţeleagă că datoreşte autorului original. - Sper că-n interesul d-tale chiar, te vei grăbi să repari scăparea din vedere.

Cu părintească dragoste,
al d-tale prietin,

Caragiale

[Schoneberg-Berlin]
13/26/V.911

Herrn
Doktor Horia Petra-Petrescu
Brasso
str. Cimitirului 7

Către NICOLAE PETRA-PETRESCU

1

Stimate Domnule Petrescu

Cu toată căldura recomand prieteşugului d-tale preţios pe bunul meu prietin, căpitan M. Dimitrescu, un vechi brav invalid din războiul nostru de la '78.

De prisos, vorbe multe.

Sunt al d-tale
cu toată stima,
I.L. Caragiale

Salut pe toţi prietinii noştri.

Buzău, 17/29 noiembrie [18]94

Adresa mea:
Caragiale,
Restaurantul Gării Buzău

2

Stimate amice,

Am să îndrăznesc a-ţi face o mare şi supărătoare rugăminte. Oricare ar fi rezultatul ce voi obţine, sper că nu vei gândi un moment cum că stima mea pentru d-ta nu va rămânea

aceeaşi. Iată de ce e vorba. Am venit la Tuşnad contând pe-o sumă de bani ce trebuia să-mi trimită Tipografia „Epoca", fiindu-mi datoare. Astăzi Tipografia îmi amână plata peste o lună, aşa că mă aflu într-o grozavă încurcătură. Voi să plec de aci şi nu pot lichida situaţia mea cu casa şi birtul, şi cu cât stau mai mult, cu atât datoria creşte, aşa că mă văd ameninţat de o ruşine în loc străin. Toţi prietinii din Bucureşti la cari m-aş putea adresa sunt care pe unde, prin locuri străine. Astfel m-am gândit, în desperare, la d-ta.

Vin dar să te rog cu toată stăruinţa să mă ajuţi cu creditul d-tale pentru 100 florini plătibili la 20 septembrie *stil vechi.* În caz că se poate, te rog nu te-ndoi un moment de punctualitatea mea, şi trimete-mi-i aici în condiţiile pe cari le socoteşti d-ta necesare, în privinţa formalităţii de accept; în caz nefavorabil, anunţă-mă oricum şi nu te-ndoi nicidecum de stima cu care voi fi totdeuna

al d-tale
amic
I.L.Caragiale

1896 aug. 6/18
Adresa mea
Caragiale
Tuşnad
Rotheshaus

3

Stimate Amice,

Ai primit, ori nu, o scrisoare a mea recomandată de aici?

Am expediat-o de aproape o săptămână şi n-am primit nici un răspuns: ori scrisoarea mea, ori răspunsul d-tale s-o fi rătăcit.

Rogu-te, dă-ţi osteneala şi zi-mi o vorbă. Sunt nerăbdător să ştiu - nu cumva să te fi supărat cu rugămintea mea.

Sunt aici în Tuşnad captiv din pricina împrejurărilor neprevăzute.

Sperând răspunsul d-tale, sunt

Al dtale
amic
I.L. Caragiale

11/29 august [1896]
Tuşnad
Rotheshaus

4

Multă sănătate.

I.L.Caragiale
P. Zarifopol

De la un păhar de bere

Horia

26/XI,. 906
Leipzig

D-sale Dlui
Nic. Petra-Petrescu
Fofeld u.p. Uj Egyhaz
Szeben m., Ungarn

5

[Berlin, 1906]

Prea stimate amice,

De atâta vreme nu ne-am văzut, unul de altul nu mai ştiam nimica; dar iată că, de curând, am avut nespusa plăcere să te revăz la Lipsca, în frumoasa arătare a unui june de douăzeci de

ani. Să vă trăiască Horia, flăcăul dv., care mi-a făcut o excelentă impresie!

Cu multă bucurie am constatat la dânsul o vie inteligență, luminată printr-o lectură deja vastă la vârsta lui, apoi dragoste pentru cultura înaltă, onestitate în apucăturile mentale şi o entuziastă ardoare juvenilă pentru cauzele mari. Pe lângă acestea, junele nostru are foarte sănătoase vederi morale şi o purtare vrednică de laudă în societate. Fără pretenție nepotrivită, fără acea displăcută afectație aşa de comună la tinerii din ziua de astăzi, totuşi fără stângăcie, deşi cu o nuanță discretă de modestie şi cu acel binecuvântat dar de a roşi, care şade atât de bine la douăzeci de ani, Horia se vede numaidecât a fi bun copil de oameni buni. E un tânăr desăvârşit, care-ți va purta cu onoare numele şi va fi o podoabă a societății noastre româneşti.

Aşa, am rămas încântat de dânsul şi încă o dată vă zic: să vă trăiască flăcăul, să vă bucurați ani îndelungați de succesele la care este menit, să-i sărutați cununiile şi să-i binecuvântați urmaşii!

Fireşte amabilității lui Horia-i datorez că d-ta mi-ai aflat adresa şi, cu bunăvoință prietenească, mi-ai trimis frumoasa d-tale povestire morală, *Ilie Marin,* pentru care şi eu şi fiul meu nu lipsim a-ți mulțumi călduros.

Sper că zilele astea - de anul nou românesc - am să merg la Lipsca, poftit la o familie română prietină. Cu acea ocaziune nu voi lipsi a petrece câteva ore plăcute cu Horia. El are să pună, peste judecata mea rece de bătrân, căldura lui tinerească, şi asta o să ne facă la amândoi bine - mai cu seamă mie, căruia-mi lipseşte acea sfântă căldură, mai mult decât îi lipseşte lui judecata matură.

Aşteptând o vorbă prietinească de la d-ta, stimate şi vechi amic, vă urez, din parte-mi şi din partea familiei mele, d-tale

şi Doamnei, să vă dea Dumnezeu sănătate, noroc şi veselie: sfintele sărbători şi anul nou, la anul şi la mulți ani cu bine!

Al D-tale vechi amic,

I.L. Caragiale

Wilmersdorf-Berlin
Hohenzollerndamm. 3 Hpt

6

Lipsca, 25 ian. n. '909

De la şezătoarea literară, la Dl Zarifopol, unde şi-a cetit Caragiale nuvela poveste: *Kir Iandulea* (sic!)

Horia

Cu dragoste, iscălind lângă bravul vostru Horia, vă salut frățeşte

Caragiale

7

Stimate amice, cocoane Niculae, de la o masă alături cu bravul dv. fiu şi tânărul meu amic Horia (Doktor), cu dragoste frățească vă trimit d-tale şi stimatei Doamne cele mai călduroase salutări. Şi încă o dată trăiască Doktor Horia P.-Petrescu!

Al dv. vechi prietin,

Caragiale

Vă sărută de mii de ori

Horia

Împreună cu cei domni vă salută şi

P. Cernea

Hotel Sachsenhof, Lipsca,
11 noiemvr. 1910

Către N. PETRAŞCU

1

Ce lundi 20 fevrier [1895]

Son A.R. la Princesse Louise se trouve presentement chez la Majeste ma femme.

Sa Majeste et Son Altesse Royale permettent a Votre Excellence de se rendre â l'instant meme dans notre château de Pitar Moşu 15.

Tout â vous,
De Caragiale

Mă rog ţie, nu lipsi. Te aşteptăm cu cea mai caldă dragoste şi cu cea mai rece şampanie.

2

Luni, 15 fevr. [1899]
strada Colţii 78

Dragă Petraşcule,

Nu crez, nici nu vreau să-mi închipui că ai lipsi diseară la *7fix la masă* la noi.

Caragiale

Vin bun
Cognac fine Ch.
şi [cuvânt indescifrabil]... poate şi... idem

Către CONSTANTIN PETRESCU

Stimate domnule,

Autorizația ce-mi [cereți] faceți onoarea a-mi cere, v-o dau bucuros, cu [o singură] două [simple] condiții [ușor de acceptat din parte-vă]:

1. Să-mi trimiteți <manuscriptul> prealabil spre cercetare traducția dv., în manuscript;

2. Să se lege casa de editură a dlui profesor Borghese, a-mi trimite la adresa mai jos arătată, [gratuit] [la] din fiecare edițiune un număr de 25 exemplare din volumul respectiv și în pachet postal recomandat, în mod gratuit.

Sunt cu toată stima al Dv.

Car

Adresa...
20 febr./4 martie 1912

Către P. PETRONE

Secretar al Teatrului Național din Iași

Stimate Domnule,

Am primit suma ce mi-ați trimis ca tantieme de la cele două reprezentații din urmă (115 1. 95 b) pentru care vă mulțumesc.

Contând pe bunăvoința direcțiunii Teatrului Dv., vă rog cu această ocazie să binevoiți a face socoteala câte sume mai am de încasat pe trecut, de atâția ani, de când, deși s-au jucat din piesele mele, eu n-am mai primit de la Dv. nimic.

Am rugat și pe d. dr. Steuerman de la „Opinia" să mă ajute cu o vorbă bună pe lângă Dv.

Sperând că veți face dreptate rugăminței mele, sunt, stimate Domnule,

Al d-voastre servitor,
I.L. Caragiale

Wilmersdorf-Berlin,
Hohenzollernpl. 4,
23 noembre/6 decembre [1]907

Către ALEXANDRU I. PHILIPPIDE

Dragă Phillipide *[sic!]*,

Sunt la Buch la dejun până la 1u. Tare aş dori să ne vedem, să mai vorbim una ş-alta.

Salutare

Caragiale

[Iaşi]
30 oct.
[18]94

Către N.V. PIPERESCU

Iubite căpitane, astăzi, duminică 8/21 febr., întorcându-mă acasă în Berlin, am găsit scrisoarea dumitale, la care mă grăbesc a-ţi răspunde, cu părere de rău, că nu sunt în stare să-ţi îndeplinesc dorinţa: felul relaţiilor mele cu persoana aceea exclude orice tentativă din parte-mi în acel sens, mai ales anume în modul indicat de dumneata.

Dacă aş fi în ţară, poate că am lua altă cale spre a ajunge la ţintă. Sunt lucruri care numai prin viu grai se pot trata. Vorba zboară, iar scrisul se târăşte şi tot târându-se, se poate rătăci, prăpădi şcl.

De aci, aşa de departe, eu numai o povaţă frăţească îţi pot da: eu cred că cel mai bun lucru de făcut în păsul d-tale ar fi să te duci d-a dreptul în faţa mai-marelui, şi, cu tot respectul şi toată încrederea, să faci bărbăteşte apel la dreptatea lui. Ia gândeşte-te şi dumneata: nu-i aşa că asta s-ar potrivi parcă mai bine decât orice pentru înlăturarea unor ne-nţelegeri, pentru repararea unor legitime nemulţumiri - între doi bravi servitori ai drapelului? - Ce zici?

Dumnezeu să vă țină în sfânta lui pază pe dumneata şi pe toți ai dumitale! Rogu-te, iubite căpitane, nu credecă te-am uitat şi primeşte o cordială strângere de mână.

De la vechiul dumitale prietin,

Caragiale

8/21 febr. 1909
Wilmersdorf-Berlin,
Hohenzollernpl. 12,

Einschreiben
Domnului Căpitan
N.V. Piperescu
Craiova, str. Neptun, 93
Rumănien

Către UN TÂNĂR POET

Stimate Domnule,

Locuind în străinătate, la adresa mai jos arătată, am primit pe drum de acolo d-abia alaltăieri carta postală ce mi-ați făcut onoarea a mi-o înainta greşit în Bucureşti, cu următorul cuprins:

Tocmai ieri <în carta lui> am primit carta dv. postală de la Onor. Adm. a revistei „Flacăra", căci eu locuiesc nu în țară, ci în străinătate.

Şi dar mă grăbesc a vă răspunde. Iată.

În principiu, prin rectificarea sau, altfel zis, prin repararea unei bucăți de versuri înțelegem fireşte prefacerea numai a expresiunii materiale, adică a cuvântării, iar nu şi a gândirii, adică a poeziei în ea însăşi. Tot astfel, când mergem la un croitor să ne potrivească o haină ce nu ni se potriveşte, nu-i cerem să ne reformeze corpul, ci numai să ne răscroiască pe corp, aşa cum a crescut el, haina rău croită.

Aşadar, pentru repararea versurilor, sunt următoarele:

A. TAXE

1. Pentru fiecare cuvânt schimbat:

a) în corpul versului 1 leu.

b) la coada versului, adică la rimă, cum ziceți dv. poeții 10 lei.

2. Pentru îndreptarea fiecărei greşeli de gramatică 25 lei.

3. Pentru îndreptarea greşelilor de punctuație, se face deosebită învoială cu ridicata.

4. Meşterul capătă de la client, odată cu înaintarea manuscriptului, o sumă, socotită astfel: 30 de bani de fiece vers - adică 30 de lei suta.

B. CONDIȚII

1. Clientul renunță dintru început la orice pretențiune față de judecata meşterului în care s-a încrezut odată, şi a cărui conştiință profesională trebuie, în această afacere, să aibă autoritate sumară, în ultimă instanță.

2. În cazul că versurile ar fi cu desăvârşire nereparabile cum se întâmplă foarte dese ori), precum şi în cazul mult mai rar că ar fi atât de bine nemerite încât nu mai ar avea nevoie de vreo reparare, meşterul îşi rezervă dreptul a le înapoia clientului intacte cu simpla mențiune: „La aceste versuri, n-ai ce le mai face".

3. În cazul când versuriele sunt publicate în volum, autorul este obligat a trimite un exemplar meşterului cu următorul epigraf scris de mână citeț: „Maestrului... cu stimă şi recunoştință din partea Autorului".

Daca vă convin, taxele şi condițiile acestea, puteți să-mi trimiteți versurile Dv., împreună, se-nțelege, cu suma prevăzută la alineatul 4 de sub titlul A, - deplin încrezător că-mi voi da toată osteneala să vă servesc cu scumpătate *lege artis.*

Sunt al d-voastră servitor

Car

Către ŞTEFAN POP

2/15 sept. 1911

Cu multe distinse salutări din partea mult îndatoratului şi devotatului prieten

Caragiale

Bunei mele gazde în zilele neuitate ale serbărilor româneşti de la Blaj, domnului Ştefan Pop

Spre amintire, cu frăţească dragoste,

Caragiale

1911

Adresa mea:
Schoneberg bei Berlin
Innsbruckerstr. 1

Către ANDREI POPOVICI

12.2. 1912

Călduroase mulțumiri. Trăiască Nația

Caragiale

Andreiu Popovici,
Bukarest

Către AUREL C. POPOVICI

1

Wilmersdorf bei Berlin, 22.1.06.

Dragă Aureliu, mâine-seară, marți, suntem cu Ion Manliu la Sachsenhof. Mare plăcere ar fi pentru noi să vii şi tu acolo, să cinăm împreună pe la 7. Daca vrei, înțelege-te prealabil cu d. prof. Weigand (eu am scris lui Gherea şi lui Zarifopol) în sens ca să fim cu toții împreună *miercuri seara* la savanta sindrofie, atât de dorită din partea amicului vostru care vă salută

cu toată stima,

Caragiale

P.S. - În orice caz, lasă-mi o vorbuşoară la portarul otelului vostru.

2

Christos a înviiat!

Frate Aureliu, în 1896, în ziarul „Ziua", pe care-l dirija fie-iertatul Panu (pe atunci conservator), ai publicat tu o scrisoare privitoare la machinațiunile Companiei Brote-Mangra; în urma acelei scrisori, am publicat şi eu, după

indicațiunile tale, tot în „Ziua", şi apoi în broşură separată, „Culisele chestiunii naționale".

Daca ți-e posibil, rogu-te trimite-mi, cât se poate mai degrabă, cu *indicarea precisă a numărului* ziarului şi a *zilei* când a apărut, textul întreg *strict exact* al acelei scrisori, precum, asemenea, şi *orice notă* de introducere sau comentariu din partea redacțiunii; - zic *indicare precisă* şi *strict exactă,* că ştii şi tu cu ce oameni de omenie avem a face - foarte meticuloşi, exigenți şi scrupuloşi când e vorba de cinstea şi bună-credința... altora. Am mare nevoie de aceste documente. Colecția ziarului „Ziua" trebuie să se găsească în biblioteca Academiei.

Aştept cu nerăbdare răspunsul tău, care m-ar ajuta mult la o lucrare pe care trebuie s-o fac pentru „Românul".

Încă o dată, te salut, cu frățească dragoste, creştineşte: Christos a înviiat! La mulți ani cu toate bucuriile! Fiți sănătoşi şi veseli tu şi toți ai tăi! Dumnezeu să vă țină în sfânta sa pază!

Al tău stimator prietin,

Caragiale

6/19 apr. 1911, Schoneberg bei Berlin
Innsbruckerstr. 1

3

Dragă Aureliu, te rog, citeşte alăturata scrisoare, lipeşte plicul cu discrețiune şi dă-l, cât se poate mai degrabă, la destinație. Suntem datori să apărăm pe un prietin prețios şi onest ca Motru de cursele ce i le-ntind aşa de grosolan latronii condeiului.

Auzi ce lucră dumnealor pe dedesubt la Bucureşti!

Apoi, lasă-i! că, după Vaida, îmi vine iar şi mie rândul la „Românul" şi daca nu ți-o plăcea, să nu-mi mai zici pe nume.

Dumnezeu cu tine şi cu toți ai tăi.

frățească îmbrățişare,

Caragiale

Schoneberg bei Berlin, 11/24/V. 911

P.S. - Stăruie de Motru: 1. să-ndrepte stricăciunea băiatului aceluia, *A.C.C.* - cine-o fi procopsitul acela? şi 2. să ia seama mai departe, să nu se mai strecoare ticăloşii în Revistă.

4

Schoneberg b. Berlin, 5.1.12

La mulți ani cu noroc, sănătate şi veselie!

Dumnezeu să vă aibă în sânta sa pază pe tine şi pe toți iubiții tăi!

Cu frățească dragoste,

Caragiale.

Către PREFECTURA NEAMȚUL

1

Nro 12

Pref. Neamț,

Preotul I. Pantescu demisionând din postul de învățător la şcoala comunală din anexa Andia,comuna Hangu, <jud.> acest județ, am numit în locu-i ca suplinitor pe d. Ştefan Mariş, absolvent al cursului inferior seminarial la Socola. <Com>

Am onoare a vă <comunica> face cunoscută această dispozițiune şi a vă ruga Dle prefect, să <îl decretați decr dați numitului decretul conform legii comunicând aceasta> o decretați comunicând-o şi primăriei respective.

2

<Prof. Învățătorul Grințescu din>

În interesul serviciului punând în disponibilitate provizoriu pe învăț. diaconul Grințescu <în disponibilitate> din postul de învățător la sco* din com. Bălțăteşti, şi înlocuindu-l cu d. Hanganu norm* am onoare a vă ruga să-l <binevoiți> decre - tați pe acesta conform legii, şi <după Vă rog asemenea cu onoare ca, după ce veți> comunicând acestea primăriei respective spre regulă, să obligați pe primar a asista la predarea archivei, materialului şi zestrei şcoalii de către d. diacon Grințescu noului numit Hanganu.

Către PRIMARUL ORAŞULUI IAŞI

1

21 septembrie 1896

Domnule Primar,

- Subsemnatul autor dramatic şi fost director general al Teatrelor, aflând că postul de director al noului teatru comunal din Iaşi nu este până acuma ocupat, îmi permit a vă oferi pentru acest post serviciile mele.

Experienţa ce am în afacerile de teatru, atât ca administraţie cât şi ca direcţie artistică, aş pune-o în serviciul Teatrului din Iaşi cu tot devotamentul profesional. Aş lua pe lângă sarcina direcţiei şi legământul de a da teatrului măcar o dată pe an câte o nouă bucată dramatică.

Sperând că veţi lua în nume de bine oferta mea, vă rog Dle Primar să binevoiţi a primi etc.

[Caragiale]

2

[1897, aprilie, înainte de 18]

Domnule Primar,

Cu tot respectul vă rog să-mi acordaţi sala Teatrului Naţional din Iaşi pentru duminică 27 aprilie 1897, ora 2

p. merid., în scopul unei conferențe absolut literare, spre sporirea fondului destinat monumentului lui Al. Lahovari. Ştiam că teatrul nu se dă decât pentru reprezentații curat teatrale, dar, fiindcă ați făcut un bun precedent cu conferența literară a colegului nostru, d. Jules Brun, vă rog să-mi acordați şi mie asemenea favoare.

Cheltuielile ordinare se-nțelege le suportă opera în scopul căreia fac cererea, şi astfel sper că alte cheltuieli nu-mi veți impune.

Încredințez această suplică dlui Dim. Andrei, avocat, pe care l-am rugat a-mi ajuta amical în această întreprindere şi a lua, în numele meu, răspunsul dv. şi a mi-l comunica telegrafic.

Primiți, vă rog, domnule Primar, asigurarea distinsei stimi cu care sunt al dv. servitor.

I.L. Caragiale
publicist

D-sale
Dlui Primar al Urbei Iaşi

Către PRIM-PROCURORUL TRIBUNALULUI DE ILFOV

25-28 apr. 1895

Domnule Prim-Procuror,

Relativ la abuzul pe care l-a comis onor. Direcţie Generală a Teatrelor, jucându-mi piesa *Scrisoarea pierdută* cu toate că la timp oprisem s-o joace, înşir aci următoarele documente:

La 14 aprilie am citit în ziare, fiind la Buzău, anunţul reprezentaţiei pentru ziua de joi 20 aprilie, atunci am telegrafiat dlui A.C. Brăiloiu, secretarul Direcţiei Teatrelor:

„Opresc categoric reprezentarea pieselor mele. Dacă demersul acesta e nesuficient, răspundeţi telegrafic. Răspuns plătit zece cuvinte."

D. secretar nefăcându-mi onoarea vreunui răspuns, două zile după telegrama aceasta, am trimis în plic recomandat cu No 725 al biuroului poştal din Buzău, şi cu data de 16 aprilie, următoarea petiţie:

„Domnule director general,

Văd anunţat prin ziare reprezentarea piesei mele *O scrisoare pierdută,* în beneficiul unor dd. artişti.

Nu am dat şi *nu dau nimărui voie* să joace vreo piesă a mea, pentru cuvântul că aproape toţi artiştii care au creat rolurile acelea fiind morţi, orice repriză, ca să fie în adevăr onorabilă-

mai ales după amintirile calde încă, lăsate de artişti greu de uitat ca Iulian, Mateescu, Panu, Dănescu ş.a. - ar avea nevoie de o fundamentală punere în scenă, iar nu de improvizări şi înjghebări pripite, streine de orice intenție artistică, - aceasta este cel puțin deosebita mea părere personală.

De aceea îndrăznesc respectuos a pune dreptul meu de autor *sub apărarea D-voastră,* rugându-vă a nu permite reprezentarea nici uneia din piesele mele pe teatrele asupra cărora aveți autoritate.

Sperând că rugăciunea mea va fi bine primită, rămân cu tot respectul... etc. etc."

Prin recepisă postală se dovedeşte că această suplică a mea a fost primită de onor. Direcție în ziua de luni 17 aprilie, adică cu *patru zile* înainte de comiterea abuzului.

Totuşi, tocmai în ziua de joi 20 aprilie, pe la 6 ore seara, mă pomenesc cu următoarea adresă din partea onor. Direcțiunei:

„ROMANIA
DIRECȚIA GENERALĂ A TEATRELOR
No 227
19 aprilie 1895
D-lui Caragiale Ion Luca
Buzău, Gară

Domnule,

Direcțiunea Teatrelor are onoare să răspundă *la cererea* dv. că *acum* este prea târziu să se schimbe spectacolul anunțat publicului pentru joi 20 aprilie cu piesa dv. *Scrisoarea pierdută,* căci o mare parte din bilete sunt vândute. Să fiți asigurați că artiştii cei tineri, cari au înlocuit în interpretarea de acum a piesei dv. pe unii din trecut, sunt destul de inteligenți şi vor urma întocmai tradițiunile hotărâte de dv. pe lângă ceilalți

artişti ca d. Nottara, Petrescu, Niculescu, Catopolu şi alții cari au jucat piesa de la început.

Pentru stagiunea viitoare însă, când piesa dv. va fi de mai multe ori jucată, veți binevoi a face dv. chiar orice modificări credeți de cuviință în distribuirea rolurilor.

Primiți etc.
Director general *Gr.C. Cantacuzino*
Secretar *Al. C. Brăiloiu"*

Văzând această violență neexplicabilă şi necalificabilă, v-am telegrafiat dv. imediat. Depeşa ştiu că ați primit-o prea târziu, pentru ca să mai puteți opri reprezentarea, deşi pot dovedi că am dat-o din gara Buzău joi 20 aprilie la ora 7 şi un sfert seara. În acelaşi moment am telegrafiat Direcției:

„Negăsind la dv. protecția *ce mi-o datorați* am reclamat Parchetului. Aştept să văz dacă trebuie să mai reclam mult mai sus".

Şi aşa şi fac, Domnule Prim-Procuror; reclam onor. Tribunal prin intervenirea dv.căruia îi cer repararea legală conform art. 342 din codul penal.

Constituindu-mă în fața onor. Tribunal parte civilă, voi cere, pe lângă despăgubirea ce-mi acordă articolul pomenit, şi alte daune-interese, deoarece artiştii, cum aflu ulterior, şi-au permis, cu autorizarea Direcției şi în contra oricărei tradițiuni, să-şi facă măşti după chipurile unor persoane onorabile şi-nalt puse în societate, lucru ce mă păgubeşte foarte mult şi în contra căruia trebuie să se revolte cu toată puterea conştiința mea de artist, lucrările mele fiind nu nişte bufonerii menite să parodieze în treacăt persoane reale, ci nişte lucrări de artă cu intenția a înfățişa într-un mod mai durabil tipuri ideale.

Pentru susținerea dreptului meu contra onor. Direcției generale, chem ca martor pe d. Director general al Teatrelor, pe d. regizor al Teatrului Național şi pe artiştii cari au jucat

în reprezentația de joi 20 aprilie a *Scrisoarei pierdute,* şi anume: D.I. Petrescu, C. Nottara, I. Niculescu, Catopolu, Toneanu, Brezeanu şi dna Ciupagea, toți societari sau gagişti ai Teatrului Național.

Sper că dreptul meu de autor va fi apărat de acum şi rămân, cu tot respectul ce vă datorez, Domnule Prim-Procuror,

Al d-voastră plecat servitor

I.L. Caragiale

Domiciliul meu: *Buzău, în gară.*

Către ION PROCOPIU

Prea stimate domnule Procopiu,

Sigur de bunăvoința ce mi-ați arătat todeuna, nu cred să fiu prea indiscret rugându-vă să puneți o vorbă în favoarea mea pe lângă d. Director General al Teatrelor, pentru a-l hotărî să binevoiască, pe cum l-am fost rugat, de vreo zece zile, prin scrisoare recomandată, a dispune să mi se trimită drepturile mele de autor pe stagiunea trecută 1908-9.

Sper, prea stimate Domnule Procopiu, că nu vă supăr prea mult cerându-vă protecția la nevoia ce am, şi vă rog să binevoiți a primi, şi cu această ocazie, salutările cele mai distinse ale

devotatului Dv. servitor

I.L. Caragiale

Wilmersdorf bei Berlin
Hohenzollerndamm 12
luni, 14/27 sept. 909

Către PACHE PROTOPOPESCU

Subscrisul, fost impiegat al Regiei Monopolurilor Statului, cere cu respect o audiență la d. Take Protopopescu, fostul său director general la acea Regie, din serviciul căreia s-a retras căpătând o călduroasă scrisoare de recomandație de la Directorul său general cătră un înalt funcționar al Domenelor.

Solicitatorul va trece deseară la 8- să capete răspuns la rugămintea sa

Cu tot respectul
I.L. Caragiale

Către SEXTIL PUŞCARIU

12.2.1912

Herzlichster Dank. Herzlichste Grusse.

Caragiale

Professor Doktor
Puşcariu [Sextil]
Czernowitz

Către ATANASIE RANETTI

Eu scriu spre dreapta, dar - mă uit spre stânga - ca'va'zică!
Caragiale

M. Monsieur
Atanasius Ranettius
la Epppoca
Lococo

Către NICOLAE P. RAŞCANU

[Berlin, 8 nov. 1909]

Urez cordial să trăiască bravii prahoveni conservator-democraţi. Trăiască ilustrul ploieştean, şeful nostru, Take Ionescu.

Către TUDOR RĂDULESCU

Preastimate amice,

Îți mulțumesc din suflet pentru dragostea ce atât de măgulitor te-ai gândit să-mi arăți: mi-ai făcut o deosebită cinste, dumneata, acel tânăr entuziast de odinioară din societatea „Românismul"... Îți mai aduci aminte, firește, şi, desigur, cu multă evlavie.

Trăiască frumoasa şi cumintea limbă română! Fie în veci păstrată cu sfințenie această scumpă Carte-de-boierie a unui neam călit la focul atâtor încercări de pierzare!

Dă-mi voie, preastimate amice Tudorică, să-ți urez şi eu din parte-mi noroc, sănătate şi veselie... Dumnezeu să vă aibă în sfânta sa pază, departe de orice necaz, pe dumneata şi pe toți iubiții dumitale!

Sunt şi rămân, cu stimă şi dragoste,
al dumitale bătrân prietin,
Caragiale

Schoneberg bei Berlin,
Innsbruckerstr. 1
2/15 febr. 1912

Domnului director Tudor Rădulescu
Bukarest
la Casa de depuneri
Rumänien

Către C. RĂDULESCU-MOTRU

1

Stimate amice,

Rogu-te, publică alăturatul articol, care nu s-ar potrivi nicăieri mai bine decât în „Revista" d-tale. Daca n-ai vreun cuvânt a mi-l refuza, rogu-te dă-l să-l culeagă şi trimite-mi, *în plic recomandat,* o corectură împreună cu manuscrisul. Îndată ce o primesc, o revizuiesc şi ți-o înapoiez.

V-am trimis două telegrame, una d-tale şi alta lui Davila. Sper că v-ați înțeles împreună, spre completa mea bucurie. Rogu-te, daca publici piescioara, nu uita a pune în vedere notița: *Reproducția oprită,* şi neapărat spune-i şi lui Davila să pună aceeaşi notiță pe broşură.

Iartă-mă că n-am căutat să te văd la Bucureşti - nu ştii în ce am fiert câteva zile! Îmi voi repara greşala la a dintâi ocazie.

Aşteptând un răspuns favorabil din partea d-tale, te rog să primeşti o frățească salutare de la

prietinul d-tale devotat

Caragiale

Duminică, 6/19 sept. [1909]

2

Stimate Profesore,

Rogu-te, când ai un moment liber, spune-mi daca *începem* s-a mai tipărit cumva şi afară din „Revistă", şi daca, din numărul respectiv, s-a petrecut prea multe exemplare peste obicinuitul tiraj; căci, dacă nu e saturată strâmta piață, aş vrea să tipăresc instantaneul într-o broşurică de lux.

Apoi, iartă-mă, să te mai supăr cu ceva: te rog, la prima ocazie când dai pe la tipografie, lasă acolo alăturatul model de format şi de compoziție, împreună cu textul instantaneului din revistă. Îl rog pe d. tipograf să facă prețul pentru *1000 exemplare, pe hârtie ca a „Revistei ", o coală de 32pagini, cu o copertă colorată ca la „Studiile" d-tale, cu broşat cu tot.*

Dacă îmi convine, şi dacă, fireşte, mai e loc pentru aşa publicație, atunci trimit eu textul corectat, după care trebuie să se culeagă broşurica.

D. tipograf să fie bun a-mi trimite mie d-a dreptul prețul şi condițiile, fără să te mai deranjezi dumneata.

Multe aş avea să-ți vorbesc şi multe am putea pune la cale împreună; dar deocamdată mi-e peste putință să mă mişc de aici - nevastă-mea fiind bolnavă: nici vorbă, să las casa pe grija copiilor cel puțin încă o lună. Dar, cu voia Domnului, tot o să ne vedem, şi sper să facem bună treabă amândoi.

Până atunci, te salut cu frățească dragoste,

al d-tale devotat,

Caragiale

7 oct./24 sept. 909

Herrn Professor C. Rădulescu-Motru
Directorul „Nouei Reviste Române"
Bukarest, B-dul Ferdinand, 55
Rumănien

3

[februarie 1910]

Preastimate domnule director, îmi faceți deosebita onoare a mă-ntreba și pe mine ce gândesc despre așa-numita „afacerea Porn".

Iată, cât pot mai scurt, ce gândesc...

Avut-a dreptate Porn criticul să laude pe poetul Cerna? - Da.

Bine-a făcut să atingă, cu acel prilej, susceptibilitatea altor tineri scriitori de netăgăduită valoare? - Nu.

Erau în drept cei atinși să protesteze? - Da.

Protestat-au pe calea potrivită în cauză? - Nu.

Afirmând că, de la o vreme, se publică la noi destul de multe cam prea puțin îngrijite, criticul Porn spune adevărul? - Da.

Are adevărul a face cu vârsta, cu situația socială, cu confesiunea aceluia care-l spune? - Nu.

Stă în căderea Parlamentului acordarea drepturilor cetățenești? - Da.

Poate fi chemat Parlamentul să dea, potrivit regulamentului respectiv, prin majoritate de voturi, soluțiuni supreme într-o dispută literară, artistică ori științifică? - Nu.

Se poate-ncumeta un tânăr începător să vorbească foarte de sus despre o întreagă mișcare literară contemporană? - Da.

Trebuie să se plângă de deosebitele neplăceri ce-i atrage după dânsa primejdioasa lui încumetare? - Nu.

...Și tot așa, mai cu da, mai cu nu, se cuvine, credem, să judece orice bătrân și să caute a potoli sfezile dintre tineri - pe cari, cum zice românul, numai „iuțeala vârstei îi strică", și cari, când se-nfierbântă la gâlceavă, toți deopotrivă, și de o parte și de alta, și *au* și *n-au* dreptate... Da' lasă-i, că le trece lor iuțeala cu vremea.

Sunt, preastimate domnule director, ca totdeauna,

al dv. devotat servitor,

Caragiale

4

Iubite Profesore,

Iartă-mă că nu ți-am răspuns mai degrabă: sunt în muncile facerii. Până peste două-trei luni, nu-i chip să mă ușurez. La vita bătrână e mai greu fătatul, decât lepădatul; și tare aș dori să nu mă fi muncit pentru ceva neviabil. Așadar, până atunci, trebuie să stau departe de lume ca orice cocoană cam prea matură în lunile din urmă ale borțului. De n-ar fi asta, aș fi alături de voi astăzi. Sper însă că partidul, lipsindu-se de câteva cuvântări ușurele, va câștiga o piescioară de teatru, ca să-i folosească mai mult.

Revista e frumoasă și interesantă.

Fii sănătos și vesel.

Cu frățească dragoste al d-tale prietin,

Caragiale

3/15. XII. 910

Hwg.
Herrn Professor C. Rădulescu-Motru
- Directorul „Nouei Reviste Române"
Bukarest, Bulev. Ferdinand, 55
Rumănien

5

Dragă Costică,

Pentru atâta prietinie călduroasă ce-mi arăți, nu știu în adevăr cum să-ți mulțumesc altfel decât rugând pe Dumnezeu să te răsplătească, aruncându-și harul asupra ta și asupra iubiților tei: să trăiți cu toții până la adânci fericite bătrâneți, sub sfânta lui pază, sănetoși și voioși! Printr-aceasta viu totodată a-ți observa, din vreme, că eu, fără de a comite o indelicatețǎ, nu m-aș putea amesteca, fie direct, fie indirect, în întreprinderea de care e vorba; iar că, pe de altă parte, orce

amestec oficial, câtuşi de platonic, la opera voastră cetăţenească, precum şi orce subscripţie pe cale publică i-ar paraliza cu desăvârşire scopul, întru cât m-ar pune pe mine în imposibilitate absolută de a beneficia de resultatele generoasei voastre iniţiative. - Pentru un psicholog ca tine nu este, fireşte, nevoie şi de explicaţiuni. Sapient, te ştiu; destul ţi-e atâta!

Aceste rânduri, încredinţate perfectei tale discreţiuni, sunt destinate exclusiv ţie.

Sunt şi rămân al tău

îndatorat şi devotat prietin

Caragiale

11/24/III 1912
Schoneberg bei Berlin
Innsbruckerstr. 1.

6

Christos a înviat! La mulţi ani cu toate cele bune!

Caragiale
1912

Herrn Professor C. Rădulescu-Motru
Bukarest, B-dul Ferdinand, 55

7

[Bucureşti, 27 mai 1912]

Dragă Motrule,

Îţi atrag atenţia asupra unei apucături care n-ar trebui să găsească loc de joc în „Revista" ta. Îţi alătur aci o bucată din numărul de duminică 8 mai (nr. 4). Ia seama să nu te târască băieţii, necontrolaţi d-aproape, la răspunderi pe cari, ca om cuminte, nu trebuie să le iei decât când de-a dreptul personal

afirmi ceva într-o chestie atât de gravă. Ştii cum se petrece lucrul în Transilvania? Desigur că nu mai bine ca mine. În tot cazul până să ne vedem, cum sper în curând, întreabă, rogu-te pe Aureliu C. Popovici, amicul nostru, care-ți va da ca şi mine povața, să nu mai permiți domnilor de la „Tribuna" să-şi mai vâre coada şi-n *Revista ta,* fără ştirea şi fără învoirea ta, desigur. Mă rog ție, ia seama. Nu-ți poți închipui ce rău poți face din nebăgare de seamă. Pentru Dumnezeu, dacă nu-i putem ajuta pe bieții frați, încai să nu-i mai lovim şi noi.

Sper că nu vei lua în nume de rău ce-ți spun, şi că nu ți-am spus degeaba.

Până la revedere

al tău devotat prietin,

Caragiale

Aureliu Popovici trebuie să fi căpătat broşura lui Dr. Vaida. Cere-i-o, şi mă rog ție, uită-te prin ea, ca să înțelegi, ce este „Tribuna", care, cu ajutorul băieților tăi, vrea să-şi facă advocat din *Revista* ta.

[Tăietură din revistă:]

„ O ceartă care degenerează. - O ceartă care degenerează poate fi socotită aceea care s-a produs şi se continuă între membrii partidului național al românilor din Ungaria, şi cari sunt adunați în jurul ziarului *Românul* (Arad), şi între naționaliştii proprietari şi redactori ai ziarului *Tribuna* (tot din Arad).

La început această ceartă avea ca obiect bănuiala că cei de la *Tribuna* ar fi... trădători.

Bănuiala era gravă, în adevăr! Dar având în vedere: că în Ungaria, cuvântul «trădător», atât în ziarele ungureşti, cât şi în ziarele româneşti, revine la fiecare două rânduri; că acolo cetățenii se împart numai în două categorii: în patrioți şi trădători infami; că firea ungurească, de care românii sunt negreşit influențați, a trebuit să trivializeze în bună parte apucăturile nobile ale nepoților lui Traian... 'având toate

acestea, şi încă multe altele în vedere, bănuiala, deşi gravă, era suportabilă; cearta mergea corect. Cei de la *Românul,* patrioţi; cei de la *Tribuna* trădători! Poftă bună la scris Domnilor!

Cearta însă începu să se abată din drumul de până aci.

Cei de la *Românul* veniră cu pretenţiunea, ca nici un scriitor român, din Ungaria sau de dincoace, de ori şi unde ar fi, să nu mai dea un rând şi *să nu mai întindă mâna redactorilor de la Tribuna* (subl. - I.L.C.). Trădătorii să rămână singuri!

Pretenţiunea apoi nu se opri aci. Cei de la *Românul* mai vor, ca *tribunistii* să moară de foame (subl. - I.L.C.) adică în stilul gazetăresc: să rămână fără abonaţi! Când *Tribuna* va înceta, atunci se va aduce dovada complectă a vinovăţiei redactorilor ei şi, se înţelege, se va proba implicit patriotismul dezinteresat al celor de la *Românul!*

Ce are să mai urmeze, nu ştim. *Probabil că se va cere si arderea palatului Tribunei, pentru ca dimpreună cu el să ardă si soarecii trădători.*

Un singur om ar putea să pună capăt acestei certe (subl. - I.L.C.); - dar acel om, din nenorocire, trăieşte prin nouri, adică la Ţibăneşti, el fiind d. P.P. Carp, *ministru de finanţe* (subl. - I.L.C.) al M. S. Regelui Carol I. - A.C.C. -"

Dlui Profesor
C. Rădulescu-Motru
Bucureşti
Bulevardul Ferdinand, 55

Către ARISTIZZA ROMANESCU

13.2. 1912

Mulțumesc, să trăiești, brava mea.

Caragiale

Aristizza [Romanescu]
Teatrul Național
Bukarest

Către ELEONORA RONETTI-ROMAN

[8 ian. 1908]

Dumnezeu să te ajute a suferi marea ta nenorocire. Sfinţeşte memoria nobilului tău soţ; trăieşte pentru copiii voştri.

Caragiale

Către JEAN RONETTI-ROMAN

1

[8 ianuarie 1908]

Fii bărbat. Consolează, sprijineşte pe mama şi fratele. Dumnezeu cu tine.

Caragiale

2

[Berlin, 27 ian. 1908]

Iubite Jean,

Am primit trista ta scrisoare. Ce să-ţi răspund? Ce pot să-ţi spun despre grozava nenorocire ce v-a lovit atât de devreme? Şi cu toate astea, nu cred să vă compătimească altcineva mai mult decât noi. Ni-i milă de voi toţi, şi mai ales de mama, pentru care n-a rămas putinţă de mângâiere, ci doar speranţa într-o dulce compensare la grozava ei nenorocire prin dragostea voastră, a copiilor. Muţu, cât e de inteligent şi inimos, este copil încă. Prin urmare, deocamdată, tu, ca bărbat, rămâi singurul sprijin şi al mamei şi al fratelui. Nu mă-ndoiesc un moment că vei şti să-ţi împlineşti, potrivit nobilei voastre tradiţii

familiale, datoria cu care te-a-nsărcinat tata plecând de lângă voi. Fii bărbat! în îndeplinirea datoriei vei găsi leacul durerii tale! Adu-ţi mereu aminte de tata, spre a-i onora numele frumos ce ţi-a lăsat, nu numai pentru a-l plânge. Şi continuă a fi fiu devotat al mamei; şi când vei fi şi tu părinte, gândeşte-te a te ţine la înălţimea morală a aceluia ce a fost părintele tău. Binecuvântarea lui să te adumbrească la fiecare pas al vieţii.

Nu poveţe îţi dau, căci te ştiu ce copil de inimă eşti; îţi fac numai urări: să birui durerea ca un brav ce eşti, să faci tot binele care eşti dator să-l faci, şi să găseşti la rândul tău fericire în casa ta!

Din fundul sufletului meu de prietin adânc mâhnit, te binecuvântez şi eu părinteşte. Dumnezeu să odihnească pe iubitul vostru tată şi să te ajute a-ţi îndeplini datoria bărbăteşte.

Cu milă frăţească vă-mbrăţişăm toţi pe toţi. Sărută pentru mine mâinile nenorocitei tale mame şi mângâie-o frumos.

Al tău prietin ca un părinte,

Caragiale

Scrie-mi când te întorci, şi ce mai fac mama şi Muţu afară de plâns.

Herrn
Jean Roman
Iassy
str. Română 39
Rumänien

Către DIMITRIE SCUREI

București, 7 iulie 1881

Frate Scurei,

Scrie-mi imediat: poți să mă înlesnești cu 60 franci pe termen de vreo patruzeci de zile? Iată pentru ce ți-i cer: sunt fără slujbă de două săptămâni şi mai bine, n-am para chioară, şi nu sper a intra în lucru decât peste vreo lună. Aş voi să am câteva parale să le las acasă mamii şi eu să viu să răsuflu vreo săptămână la tine, că n-am ieşit din acest oraş de putrigai moral şi material de doi ani. Dacă tu, care nici tu nu ești bogat, dar tot ai putea acolo sta mai bine ca noi aici, poți să mă înlesnești ar fi bine, mai rămânând pe urmă să mă şi găzduieşti la Câmpina.

Despre ieşirea mea de la „Timpul", care a fost silită, ți-oi povesti eu când ne-om vedea. Răspunde-mi pe dată la întrebarea finanțiară pe care ți-am făcut-o mai sus, la adresa:

Doamna E. Caragiale, str. Armenească 33.

Pun adresa mamii, căci poate când soseşte scrisoarea eu să lipsesc de-acasă.

Al tău,

Caragiale

Domnului DIMITRIE SCUREI
Câmpina Districtul Prahova

Către UN PUBLICIST DE LA „SEARA"

București, 21/XI [1896]

Necunoscutule Șandernagor,

Ultima ciorbă a bucătăresii dumitale am gustat-o cu multă poftă - era delicioasă. Cu așa feluri de bucate, dacă urmezi înainte, sper să-mi servești un adevărat regal, care să mă dreagă de indigestia ce mi-a produs-o arta culinară a poeților noștri.

La pletele lor pesimiste și nepieptănate, prefer șuvița ideală și curată a frumoasei dumitale unguroaice.

Înțelegi că, după ciorbă, aștept cu nerăbdare rasolul - pe care probabil ți l-a dat Ianoș, și care desigur va fi suculent. Numai, nu-l da rasol - fă-mi-l îngrijit.

Al dumitale pasionat gustător,

Caragiale

P.S. - Rogu-te onorează-mă cu adevăratul nume al rafinatului *gourmet* care s-ascunde sub acest oribil și barbar pseudonim - Șandernagor. Desigur că trebuie să fie un membru corespondent al Societății Geografice. Atunci mi-aș permite să-l rog să renunțe la *Chandernagor* și, considerând înălțimea avântului său liric, să iscălească *Cimboraso* sau mai bine *Gaurisankar*.

C.

Către CONSTANTIN SFETEA

1

Dlui C. Sfetea Librar
Loco

Domnul meu,

Confirm primirea scrisorii Dv. de la 24 corent, şi mă oblig a nu mai publica nici un şir din volumul *Note şi Schiţe* până la completa sfârşire a celor 3000 exemplare, ediţie vândută D-voastre, cu condiţiile prevăzute în acea scrisoare, în conformitate cu cari am primit de la dv. două accepte de câte 500 (cinci sute) lei, unul pentru 31 septembrie şi 30 octombrie celălalt.

I.L. Caragiale

1892 Bucureşti
aprilie 27

2

Domniei Sale
DOMNULUI CONSTANTIN SFETEA
Bucureşti

Domnul meu,

Sunt gata să primesc sarcina de a redacta împreună cu d-nii I.L. Caragiale şi G. Coşbuc foaia literară ilustrată în următoarele condiţiuni:

1. D-ta primeşti întregul risc al publicaţiunii şi porţi toate cheltuielile de publicare şi de administraţiune, eşti dar şi singurul proprietar al foii şi dispui, ca editor proprietar, de toate veniturile ei; nu poţi însă fără de învoirea mea nici să publici vreo altă foaie literară ilustrată, nici să inserezi în foaia redactată de noi nimic, nici text, nici ilustraţiuni, nici anunciuri.

2. Eu mă învoiesc, că foaia să apară de două ori pe lună, la 1 şi la 15, pentru fieştecare număr câte patru coale text, ilustraţiuni şi anunciuri şi mă oblig a nu da fără de învoirea D-tale contribuţiuni literare pentru vreo altă foaie şi a-ţi pune dimpreună cu d-nii I. L. Caragiale şi G. Coşbuc, la 10 şi la 25 ale fiecărei luni textul proximului număr la dispoziţiune; şi D-ta ai însă să fii obligat a face să apară foaia la timp şi a pune la dispoziţiunea redacţiunii, drept cheltuieli de redacţiune, în fieştecare lună suma de 850, adecă optsute cincizecilei, din care (150) unasutăcincizecilei pentru onorarea contribuirilor externe.

3. După ce editarea foii va fi trecut peste patru mii (4000) de exemplare plătite, noi mai primim câte 7, adecă şapte bani pentru fieştecare din exemplarele ce trec peste patru mii, drept adaos de onoare, care are să fie calculat şi plătit din trei în trei luni.

4. Economiile ce se vor fi făcând din sumele destinate pentru onorarea contribuirilor externe rămân, ca fond de rezervă, la dispoziţiunea redacţiunii până la sfârşitul anului, când se va dispune de ele prin bună învoială.

5. Eu pot să mă retrag orişicând, pierd însă prin retragerea mea orişice drept faţă cu foaia şi D-ta ai dreptul de a cere să te despăgubesc pentru pierderile ce vei fi având în urma retragerii mele. Acest drept se pierde, dacă-mi voi fi anunţat retragerea cu o lună de zile mai nainte ori dacă timp de o lună după retragerea mea nu te vei fi folosit de el.

6. Dacă eu nu m-aş ține de angajamentele luate față cu D-ta ori față cu soții mei de redacțiune, n-aş da manuscriptul la timp ori aş jigni în orişice chip interesele întreprinderii, D-ta poți, după ce în înțelegere cu d-nii I.L. Caragiale şi G. Coşbuc mă vei fi somat cu o lună de zile mai nainte, să mă socoteşti rătras şi să-mi ceri despăgubire.

7. D-ta poți orişicând să te desfaci de mine; ai însă în cazul acesta să-mi plăteşti drept parte de desfacere, o sumă, care corespunde cu 12, adecă douăsprezece la sută din valoarea comercială a foii în trimestrul retragerii. Valoarea aceasta vom calcula-o astfel, că vom scădea din încasările acelui trimestru, cheltuielile de tipărire, prețul hârtiei şi al clişeurilor, onorarele de redacțiune şi cheltuielile de administrațiune, iar restul, dacă va fi, îl vom înmulți cu patru şi produsul îl vom lua drept camătă de şapte la sută a capitalului comercial.

8. Pot să mă desfac şi eu de D-ta, şi dacă te voi vesti despre hotărârea mea de a o face aceasta cu trei luni mai nainte şi timp de alte trei luni nu voi da contribuiri literare pentru vreo altă foaie, eşti dator să-mi dai, drept parte de desfacere, jumătate din suma ce ai fi dator a-mi da, dacă D-ta ai cere desfacerea, adecă şase (6) la sută din valoarea comercială.

9. Dacă fie dl I.L. Caragiale, fie dl G. Coşbuc s-ar retrage ori s-ar desface, D-ta numai în înțelegere cu mine poți să întregeşti personalul de redacțiune.

10. D-ta nu poți să sistezi publicarea foii fără de învoirea mea decât dacă mă vei fi vestit cu trei luni de zile mai nainte despre hotărârea D-tale de a o face aceasta, iar foaia, sistată o dată nu va putea să reapară fără de învoirea mea ori sub alt titlu decât după ce vor fi trecut alte trei luni de zile.

Ioan Slavici

Bucureşti, 20 octombrie, 1893

Mă unesc întru toate luând aceleaşi îndatoriri şi ținând să am aceleaşi drepturi ca dl. Slavici şi Coşbuc; întru cât mă

priveşte, acest contract este absolut valabil, schimbându-se în textul lui numele meu, pomenit de primul semnator, d. I. Slavici, cu numele acestuia.

I.L. Caragiale

Bucureşti 1893 - 20 oct.

Primesc de asemeni toate punctele contractului.

George Coşbuc

Către IOAN SLAVICI

Dragă Slavici,

Vrei să ne întâlnim într-o zi împreună cu Coşbuc şi cu Sfetea librarul, pentru ca să vorbim despre o afacere care desigur te-ar interesa?

Dacă vrei, anunţă-mă prin o cartă postală *când* ai fi liber *într-o seară,* şi în ce loc ar fi mai bine să ne întâlnim. Se-nţelege că îmi vei hotărî aceasta cu trei-patru zile înainte ca să o pot comunica şi celorlalţi.

Salut,

Caragiale

Luni, 27 oct. 1893

Către SOCIETATEA ACADEMICĂ „ROMÂNIA JUNĂ" DIN VIENA

1

Prea stimate Domnule Preşedinte
şi Prea stimaţi Domni Membri ai „României June",

Găsesc pântre hârtiile mele o adresă a Dv. prin care mi se face cunoscută înalta onoare ce mi-a acordat-o Societatea Dv., numindu-mă membru al ei. Mă-ndoiesc că voi fi răspuns la acea adresă, deoarece pe atunci eram foarte turburat de neplăcute afaceri familiale. Dacă v-am răspuns chiar atunci la vreme, nu strică să vă mai mulţumesc încă o dată pentru cât de graţioşi v-aţi arătat cu mine. Dacă nu v-am răspuns îmi fac o datorie să vă mulţumesc din suflet pentru onoarea ce aţi binevoit a-mi face, prea însemnată potrivit cu modestele mele merite de publicist român, şi vă rog să mă iertaţi că vine atâta de târziu îndeplinirea datoriei mele.

Profit de ocaziune, prea stimaţii mei Domni, să vă rog a binevoi să primiţi, împreună cu mulţumirile mele cordiale, cele mai distinse salutări.

Al Domniilor Voastre devotat servitor,

I.L. Caragiale

Adresa mea:
Wilmersdorf bei Berlin
Hohenzollerndamm 12
Deutschland

2

Onor Comitet al „României June"
Prea stimații mei Domni,

Mulțumindu-vă pentru grațioasa Dv. atențiune, vă alătur aci fotografia și iscălitura cerute.

Cu cele mai distinse salutări, sunt, prea stimații mei Domni, al Dv. și al Onoratei Societăți

plecat servitor,

Caragiale

4/17.VI.912

P.S. - Rog a mi se trimite, la apariția „Albumului", un exemplar cu Nachname, pe adresa: Schoneberg bei Berlin, Innsbruckerstr. 1.

Către SOCIETATEA DRAMATICĂ CRAIOVA

13. 2.1912

Mulțumiri cordiale. Să trăiți.

Caragiale

Societatea Dramatică
Craiova

Către PREŞEDINTELE SOCIETĂŢII DE ECONOMIE A FUNCŢIONARILOR R.M.S.

[8/21 martie 1901]

Domnule preşedinte,

Deoarece de la 1 aprilie nu voi mai fi în serviciul R.M.S., vă rog să binevoiţi a face să mi se lichideze socoteala mea cu casa de economie a funcţionarilor Regiei.

Binevoiţi a primi asigurarea respectului meu.

Al d-voastră plecat servitor

I.L. Caragiale
Registrator RMS

Către SOCIETATEA PENTRU CULTURA ŞI LITERATURA ROMÂNĂ DIN BUCOVINA

13.2.1912

Adânci mulţumiri delicata atenţiune.

Caragiale

Societăţii Cultura Română
Czernowitz

Către SOCIETATEA „PETRU MAIOR"

19.2.1912

Mulțumiri cordiale. In spe laboreque salus, vivat, crescat, floreat Academia Petru Maior.

Al vostru cu părintească dragoste,

Caragiale

Petru Maior Gesellschaft
Matyas utca 11
Budapest

Către SOCIETATEA STUDENȚILOR ROMÂNI „PATRIA"

25.2. 1912

Multe mulțumiri. Să trăiți,

Caragiale

Patria,
Rumănische Studenten-Gesellschaft
Munchen

Către PREŞEDINTELE SOCIETĂŢII „TINERIMEA ROMÂNĂ"

[Bucureşti, 3 ianuarie 1900]

Scuzaţi că fiind bolnav nu pot ţinea conferinţa promisă tinerimii. Salutări

Caragiale

Către SOCIETATEA STUDENȚEASCĂ „UNIUNEA"

[decembrie 1907]

Recunoscător „Uniunii". Rog primiți cordiale salutări.

Caragiale

Către ARTUR STAVRI

1

Dragă Artur,

Dacă este serioasă intenția voastră, atunci iată răspunsul meu la propunerea ce-mi faci. Primesc - cu următoarele condițiuni așternute într-un contract, prin schimb de scrisori, între mine de o parte și voi - tu și C. Mille - de altă parte. Iată-le:

Dau în fiecare săptămână câte un articol literar sau artistic - fantazie, humor, critică, cronică, anecdotică etc. - de câte 1- - 2- coloane - *inedit și iscălit.*

Articolele mi se publică la partea literară, cu rezerva dreptului de proprietate: numai *una* singură dată „Adevărul" îmi poate utiliza un articol și *numai* în coloanele sale proprii.

Daca un articol, din circumstanțe neatârnate de voința mea, nu mi se publică la ziua hotărâtă, aceasta rămâne pagubă pentru foaia voastră; iar eu pot, peste zece zile de la data când trebuia să apară, să dispun de acel articol și să-l public în altă parte după bunu-mi plac, ca și cum „Adevărul literar" l-ar fi utilizat la vreme.

Mi se va plăti de către administrația „Adevărului politic", la predarea manuscriptului, câte 80 (optzeci) lei n.

Ne legăm la acestea pe termen de un an.

Daca „Adevărul literar" încetează, atunci „Adevărul politic" este dator să continue legământul cu mine până la stingerea termenului sau să-mi plătească, dintr-o dată, o despăgubire: de atâtea ori 20 lei câte articole săptămânale aş fi trebuit să mai dau încă foii literare până la termenul contractului.

Răspunde daca primiți. Mai am şi alte propuneri; dar, drept să-ți spun, n-aş mai voi să m-amestec în dugheni politice: mai bine mai sărac şi mai puțin murdar.

Aştept îndată vorba ta - să ştiu ce fac.

Salve

Caragiale

17 sept. [18]98 Piatra N.

2

Dragă Artur,

Daca „Adevărul" tău n-are a face deloc cu al lui C. Mille, atunci:

Ori de câte ori ai nevoie de un articol al meu, mi-l comanzi din vreme, cu 7 zile înainte minimum (ştii ce greu scriu eu), fixându-mi bine termenul la care trebuie să-l ai şi dându-mi un aconto de 25 lei. Primind articolul manuscris, plăteşti îndată încă 125 lei (în total una sută şi cincizeci l.).

Articolul îl utilizezi la anume număr al „Adevărului literar" şi numai *una singură dată.*

Îmi rezervez libertatea deplină! Îți pot refuza arvuna oricând n-am chef de scris ori nevoie de bani.

Salve

Caragiale

24 sept. [18]98
Piatra N.

D. Artur Stavri, publicist
Otel Bădulescu, Giurgiu

Către C. STĂNCESCU

1

[Berlin W., 26 sept. 1909]

Stimate amice Stăncescule,

Mai întâi, îți mulțumesc pentru afișele trimise prin Alcalay. Apoi, îndrăznesc a-ți mai face o rugăminte, și anume:

În „Universul" No. 250 (sâmbătă, 12 sept. 1909), pagina I-a, coloana 3-a sus, s-a publicat, după „l'Independance Roumaine", un *entrefilet* intitulat: *Constatare tristă.*

Rogu-te, fă tot posibilul și trimite-mi, cât se poate mai degrabă, un exemplar din *pamfletul imond* de care-i vorba în acel *entrefilet.* Rogu-te asemenea, dă-mi și detaliile pe care le mai poți ști în această afacere.

Sper că n-abuzez prea mult de prietenia ce mi-ai arătat și te rog să primești salutările mele distinse.

Al d-tale îndatorat,

Caragiale

P.S. - Trimite-mi tot în *plic recomandat.*

Mă achit de datorie când, în curând, cum sper, ne revedem.

2

[24 sept./7 oct. 909]

Stimate amice,

Îți mulțumesc de bunăvoință şi te rog să mă ierți că, neştiind că e vorba numai de atâta, te-am supărat pentru aşa nimicuri, cărora mă mir de ce unele ziare le-au dat atâta importanță. - Să ne vedem cu bine!

Al d-tale devotat,

Caragiale

Complimente Directorului şi întregii Companii „Davila".

Către CONSTANTIN STERE

[20 februarie 1912]

După stingerea paielor prinde bine sinistratului mângâierea cuminte potrivită. Mulțumesc. Prietin,

Caragiale

Constantin Stere
Iași

Către Dr. ADOLPHE STERN

1

Stimate domnule Doctor,

Vizite ca ale dumitale nu numai că nu mă supără, dar îmi fac chiar mare plăcere. Mă grăbesc, bucuros de scrisoarea dumitale, a te ruga să poftești când ai vreme, de preferință între 5-7 p.m., ca să te pot cinsti cu un ceai... englezesc. Te rog anunță-mă de dimineață cu un Rohrpost, ca negreşit să te aştept. Să ştii însă că - mai înainte îți declar - nu vei scăpa cu o vizită pripită. Pentru fiecare pahar de ceai, măcar o jumătate de ceas întreagă te țiu. Să n-avem vorbă!

În aşteptarea răspunsului dumitale amabil, te salut.

Al d-tale

Caragiale

Schoneberg bei Berlin
4 aprilie st.n. 1912

2

Prea stimate domnule Doctor,

Mi se pare că, în prețioasele ceasuri ce le-am petrecut în compania d-tale mergând către patrie, ți-am spus câtă greutate

am pe capul meu - fiind robit de o lucrare începută care nu suferă nici măcar o scurtă întrerupere, necum o amânare mai îndelungată. Astfel, până către iarnă, când să-mi văd lucrul terminat, nu-mi rămâne nici o clipă de libertate, în care să pot gândi serios la altceva. Iartă-mă deci, te rog, că nu sunt în stare să răspund acum în grabă la cestiunea ce-mi pune Onor. Dv. Societate, cestiune pe atât de grea pe cât de importantă, şi care merită prin urmare o severă cercetare - şi binevoieşte a primi cele mai distinse salutări, o strângere de mână de la prietinul d-tale, care iscăleşte

cu toată stima,

I.L. Caragiale

5/18.IV.1912

P.S. - Aşteptăm cu bucurie, eu şi fiul meu, cărțile promise; mulțumim anticipat.

Către A. STEUERMAN-RODION

1

Berlin

Iubite Confrate,

Văzând cât de amabili şi de binevoitori sunteţi cu mine, îmi iau curajul să vă cad belea într-o afacere; n-am în Iaşi pe nimeni altul la care să mă adresez în privinţa asta. Iată de ce e vorba:

Teatrul din Iaşi joacă regulat în toate stagiunile câte o piesă, două din ale mele. De atâta vreme n-am mai pomenit drepturi de autor. Mă rog vouă, cercetaţi, dacă aveţi câteva momente de pierdut, câte parale s-or fi strâns acolo, socotind, după regulament, 10 % din bruto asupra seratelor respective; şi vedeţi cum aş putea să le capăt. Mai ales acuma, că e director Lecca, şi el, ca autor, interesat asupra chestiei proprietăţii literare, cred că reclamaţia mea n-are să-ntâmpine vreo împotrivire. Orişicât aş avea de luat, nu-i cu cale să mi se reţină.

Iertaţi-mă că vă supăr şi rogu-vă, în marginile posibilului, ajutaţi-mă. Voi trebuie să aveţi şi prietini la Teatru; adresaţi-vă lor ca din parte-mi: din norocire, la noi românii, hatârul slujeşte câteodată şi pentru a căpăta dreptate.

Daca însă, vă vine, ştiu eu?, greu a urmări afacerea asta, atunci, vă rog, scrieţi-mi un cuvânt: la cine de acolo să mă

adresez (ca la o autoritate sau persoană influentă) pentru a-mi reclama drepturile.

Cu frățească dragoste,

Al dv. confrate,

I.L. Caragiale

Sunt atins de bunăvoința cu care ați primit *Cronica* şi propunerea mea, şi vă mulțumesc cordial.

Miercuri, 14/27. X. 907

2

Stimate confrate,

Mai întâi îți mulțumesc, cam târziu, pentru măgulitoarele rânduri ce-mi adresezi prin „Opinia" (281, 31 oct.) şi-mi fac totodată o plăcere să salut respectuos pe cea mai legitimă a d-tale cititoare. Şi acuma iată de ce am întârziat - ca să-ți trimit şi câteva rânduri pentru gazeta voastră. Vreau să fiu om drept. Văd că nu e bine să capăt de pomană „Opinia", singurul ziar român care-mi vine aci, şi a cărui sosire îmi face totdeauna bucurie, fiindcă afară de ştirile politice, îmi aduce în toate diminețile amintiri de fizionomia Iaşilor - şi eu cu sufletul sunt mai mult ieşean decât bucureştean, deşi de fel sunt ploieştean... E uşor de explicat: în Iaşi mi s-a deşteptat întâi dragostea de patrie şi de artă şi de altele ale lumii... şi cât e de mult d-atunci! - Şi m-am gândit, aşadar, cum să-mi plătesc abonamentul? şi am găsit un mijloc - să vedem dacă am norocul să vă convină şi vouă. Iată.

Vă trimit o *Cronică.* Dacă vă convine, o publicați - *fără să o ciuntiți*.* Bine, eu înțeleg să aveți respect de opinia publică;

* Orice ciuntire sau pocire m-ar mâhni foarte. Dacă nu se poate întreagă, atunci, deloc.

asta e frumos lucru din partea unor publicişti, mai ales tineri; dar, de respectul opiniei publice, să nesocotiţi pe un confrate bătrân - iar nu merge.

Dacă dar vă convine cronica mea, atunci trebuie şi voi la rândul vostru să fiţi echitabili cu mine, şi anume:

Eu, de regulă, la gazete, luam pentru un articol ca acesta 50 de lei, zi... lei 50

Abonamentul vostru pentru străinătate costă 40 de lei, zi... lei 40

Îmi rămâneţi dar datori cu.... lei 10

Iată cum doresc să mi-i plătiţi. Să mergeţi la Ermacov sau la Smirnov (păcat că s-a prăpădit răposatul meu bădia Drăgănescu! un moment n-aş fi crezut: la el vă trimiteam, la el care era român întreg, iar nu la nişte străini neîntregi!); la unul dintre aceşti doi nenorociţi lipoveni, la care s-ar găsi marfă mai bună, să-mi cumpăraţi de 5 lei icre negre tescuite prima şi de 1 leu masline mari şi mici amestecate, şi să mi le expediaţi îndată prin pachet postal la adresa mea. Prin urmare:

Icre tescuite prima 5 lei, zi....	lei 5
Masline amestecate 1 leu, zi ...	- 1
Costul pachetului postal 2 lei, zi...	- 2
Rămân lei2	„ 2
Total...	lei 10

Adică rest doi lei, cu care să beţi, cu moderaţiune, aperitive în sănătatea subsemnatului vostru confrate.

Acu, fiindcă afacerile băneşti le-am regulat, să trecem la cele intelectuale şi profesionale. Iată ce mai doresc.

Să-mi trimiteţi, presupunând că aţi primit afacerea, vreo patru-cinci exemplare din numărul respectiv. Dacă nu publicaţi cronica, vă rog stăruitor (supărare nu poate încăpea pentru aşa ceva între buni camarazi) să mi-o înapoiaţi în plic recomandat negreşit.

În caz iar că da, atunci şi mai stăruitor vă rog, luați cu dinadinsul aminte la punctuația mea, păstrați-o cu toată scumpătatea.

Dragii mei! să nu uităm niciodată că semnele scrisului sunt roabele gândirii noastre, cu multe necazuri şi răbdare cucerite de străvechii noştri părinți. Să fim cu ele stăpâni severi, dar şi cuminți şi omenoşi! să nu le cruțăm când trebuie anume să ne slujească, dar nici să le punem cu d-a sila la slujbe nepotrivite cu puterea lor - căci în amândouă cazurile trădăm egal interesul nostru propriu, păgubind intenției gândirii noastre.

Aşteptând un răspuns bun de la voi, vă salut pe toți, iubiți confrați,

cu toată stima al Dv.,

Caragiale

Wilmersdorf bei Berlin
Hohenzollernpl. 4
Vineri, 9/22. XI. 907

P.S. - Broşura *1907* conține nu numai articolul din „Die Zeit", ci:

1. acel articol *întregit* (şi acolo m-au ciuntit)
2. alte două articole inedite.

Aşadar, dacă vreți să ajutați la vânzarea broşurii, anunțați aşa.

3

23 nov. / 6 dec. 1907

...Am primit de la secretarul teatrului, P. Petrone, tantiemele din urmă; i-am răspuns. Mă rog vouă, nu-l slăbiți până nu dă satisfacere sfintelor mele drepturi...

4

6 decembrie 1907

...Îți mulțumesc pentru gazete, îndeosebi pentru micul „Vot Universal" din Galați: e *charmanA* M-au ajuns blestemele lui Rică Venturiano - să predic la bătrânețe sufragiul universal...

5

10 decembrie 1907

...Am primit o scrisoare de la președintele Asociației Studențești „Uniunea". Mă invită la o festivitate studențească-universitară la Teatrul Național din Iași. I-am răspuns că nu pot. Pe paginile interioare veți vedea copia scrisoarei mele. În caz că mă maltratează sau mă ia peste picior d-nii studenți că declin onoarea a mă lăsa apoteozat de dumnealor, atunci vă autorizez a publica scrisoarea mea către d. președinte al Uniunii, ca să înțeleagă publicul că am avut cuvinte să refuz concursul meu unei manifestațiuni studențești, cu atât mai puternice cuvinte cu cât manifestația era chip și seamă simpatică mie. Aștept răspunsul vostru.

...V-aș fi trimis mai de mult *Cronica,* dar vestea despre Ronetti-Roman m-a trăsnit. Ce are omul? Cum îi merge? Rog țineți-mă în curent. „Opinia", care am primit-o astăzi, văd că nu spune nimic. *Pas de nouvelles, bonnes nouvelles.*

Dumnezeu să deie bine.

Dacă nu vă place *Cronica,* trimiteți-mi-o îndată înapoi în plic recomandat; dacă vă place, puneți s-o culeagă urmând fidel indicațiile mele în privința variației caracterelor și formatelor la citate.

...Rog îngrijiți-mă de alimente (de același fel) înainte de Crăciunul oriental.

6

17 decembrie 1907

...am primit acuma scrisoarea d-tale de vineri seara. Vă închipuiți că n-aş vrea să viu la Iaşi, să văd atâția buni prietini şi mai ales pe Roman - şi pe deasupra să gust deliciile unui triumf de cabotin? Credeți-mă pe onoare că-mi este peste putință.

...Pe d-ta te rog, comunică încă o dată celor de la „Uniunea" că le sunt foarte recunoscător de grațioasa lor atenție; regret mult că nu pot fi în mijlocul lor şi să le urez petrecere bună.

O strângere de mână,

Caragiale

7

20 decembrie 1907

...Şi acum te întreb şi între noi, mă rog, să rămână: cum se putea, când prietinul meu, poate cel mai bun, se lupta cu Stăpâna, eu să viu acolo să chefuiesc cu băieții? Şi doar şi acela nu-i *un certain epicieA* Să las că n-aş fi avut nici inimă pentru paradă; dar nu era nici convenabil; vorba ceea: unu-n pat şi altul beat! De! Şi noi literații suntem un fel de boieri - aş îndrăzni să zic, din naştere: avem şi noi etichetele noastre, dacă n-avem blazoane...

...Apoi, rogu-te, către final, la alineatul:

„Un om de caracter etc. . . .ca sub bătaia unei forțe elementale... etc." să nu cumva, adiectivul acesta fiind foarte rar întrebuințat, crezând zețarul că e greşală, să fi zețuit elementare!

8

Dragă Doctore, mi-am găsit beleaua cu *Radu Crăciun* de la „Evenimentul". Trebuie numaidecât să-i dau o dezminţire categorică. Ţi-o alătur. Mă rog vouă, găsiţi-i un locşor în „Opinia", îngrijind, dacă aveţi vreme, să nu iasă cu greşeli, mai ales că relevez puţinul respect al junelui Crăciun faţă cu gramatica.

- V-am scris ieri - sper că aţi primit. Încă o dată: să trăiţi! La mulţi ani!

Devotat confrate,

Caragiale

27/XII st.v. 907

9

[decembrie 1907]

...n-am îndrăzneală să gândesc că a plăcut *Cronica* mea şi vouă şi cititorilor, cum mi-au plăcut mie icrele şi maslinele voastre; căci atuncea ar trebui să las la o parte cunoscuta mea modestie şi să zic că-n adevăr proza mea este potrivită din sare, de un exquizit gust picant şi de o delicatisimă aromă specifică; că n-are decât un singur cusur: se isprăveşte prea iute; în fine, că sunt un prozator tot aşa de emerit, ca şi eminentul vostru bacal. Vă mulţumesc şi vă declar că primesc propunerea bucuros: vă voi expedia la vreme, pentru numărul special, o *Cronică* anume asupra serbătoarei Crăciunului. O voi face într-adins mai lunguţă, pentru ca, pe urmă, şi voi - mai icre, iar masline puţin mai... multişoare.

10

Dragă Doctore, bănuiala mea că pe criticul lui Taine l-ar chema Aulard, iar nu Anlard, precum ți-am scris aseară, mi-a confirmat-o „Opinia" primită astăzi (355) prin notița din pag. II, col. 2-a. - Acum, tare aş fi curios să ştiu nu cumva chiar Max Nordau a făcut greşeala să-l boteze *Henri* pe Taine; căci, încă o dată, nu-mi vine a crede să fi făcut astfel de greşeală chiar profesorul Aulard. - După ce mă vei desluşi, îți voi comunica o anecdotă foarte nostimă, din istoria gazetăriei noastre, tot despre *Henri* Taine - lucru de acu vreo 17-18 ani. - Dar mai la urmă, tot reposatul e de vină! Când ai fost botezat cu un nume aşa de puțin comun, trebuie să ți-l scrii întreg, nu cu o simplă inițială. Închipuie-ți că poetul nostru Cincinat P. s-ar iscăli: C. Pavelescu; care duduie dintre cititoarele lui n-ar zice: tare frumos scrie Costică Pavelescu? Aşa şi cu Taine: cui să-i deie prin cap că H. înseamnă Hippolyte, şi nu Henri? - Tot mai deştept Cincinat al meu!

Până la un răspuns, vă salut pe toți.

Al Dv.,

Car

Joi, 7/20/II/908

11

[februarie 1908]

Stimate confrate, te rog, luându-ți cuvântul de onoare, dacă-ți convine alăturata litanie în genul medieval, copiază-o exact şi dă-o la tipar. Fac o condiție *sine qua non,* pentru colaborarea mea pe viitor la „Opinia", din discreția d-tale: absolut *nimini* să nu ştie de unde vine această satiră. Nici o vorbă - nici o aluzie cât de pe departe. O poți recomanda cu

discreție și celor de la „Ordinea" să-i dea drumul pe ulițele primei capitale. Vă mulțumesc de laudele cam *prea-prea* exagerate ce-mi faceți și vă salut contând pe discreția d-tale.

Fiți sănătoși d-ta și ai d-tale,

Car

LITANIE

(Pentru sfârșitul lumii)

Trageți clopotele!
Trageți clopotele!
Faceți zi și noapte rugăciuni!
Scoateți moaște și icoane
făcătoare de minuni!

Trageți clopotele!
E sfârșitul lumii!
Ceasul judecății a sunat.
Sfintele așezăminte
din adânc s-au clătinat.

Trageți clopotele!
Stă gheena gata...
Iadul toate căngile și-a-ntins:
Clocotește smoala neagră
pe jăraticul încins.

Trageți clopotele!
Ardeți ceară și tămâie,
Ridicați la cer litanii!
Toți cu frunțile-n țărână,
bateți sute de metanii!

Trageți clopotele!
Suflă duhul diavolului,
molipsind pe mari pe mici:

Antichrist străbate lumea
    cu oştiri de eretici.

Trageți clopotele!
Ocoliți-l
Şi huliți-l!
Toți cu groază şi din toată inima
Îmbălați-l,
Blăstemați-l,
Să fie anaftema!
Şi scrâşniți şi-n piept vă bateți
    pravoslavnici mici şi mari!

Trageți clopotele!
Trageți clopotele, clopotari!
Maica Domnului Slăvita
Ce-a născut pe Nefăcut,
Apără-ne!
Apără-ne!
Apără-ne de ispita
Fiului lui Belzebut.

12

[28-29 febr. st.n. 1908]

Ți-am răspuns de-aseară, stimate d-le doctor, la chestiunile linguistice. - Iată acum încă un mic Klatsch în versuri. Te conjur pe onoare a păstra şi de data asta aceeaşi discrețiune. Dacă-ți convine să le publici, rogu-te, copiază-le d-ta exact; nu arăta manuscrisul meu altcuiva.

Sunt curios să ştiu daca ţi-au fost de vrun folos poveţele mele în privinţa traducerii ce ai întreprins.

De ce nu introduceţi o rubrică zilnică în „Opinia" despre vreme: observaţiuni meteorologice şi notarea stării cerului - senin, ploaie, zăpadă, vânt etc.?

Cu frăţească dragoste,

Car

Care e adresa d-tale acasă?

Lipseşte o cartă de vizită într-unul din numerele „Opiniei" pentru mine.

SEMNUL

Din toate câte sunt pe lume,
Nu-i una fără semn anume:
După miros cunoşti o floare;
Cunoşti un fruct după savoare;
Un geniu după gândire,
Şi steaua după o sclipire;
Pe-un om de duh, pe cum priveşte
Şi pe neghiob pe cât vorbeşte;
Cunoşti o pasăre pe glas;
Copoiul de vânat pe nas;
Un câine ori un om turbat
Pe bale şi lătrat;
Cunoşti o fiară
După gheară;
După un fluier de mierloi;
După mai multe. pe ciori.

13

[aprilie 1909]

Trop de zelel...

Citim în „Opinia", nr. 698, col. V sus:

„dintre toate domniile pe care le-a cunoscut istoria poporului român, - *cu trei* [ani] *mai lungă, până acum, decât domnia de patru decenii a lui Ștefan-cel-Mare* (!)" (subl. I.L. Caragiale)

(1457-1504; 1866-1909)

Să sperăm că Domnia gloriosului Rege va întrece cu mult mai mult Domnia viteazului Voevod!... Până atunci însă, rămân să demonstrăm că:

47 < 43, sau:

43 > 47; şi anume:

47 = 43-3, sau:

43 = 47 + 3.

Acu să te văd, dacă eşti ingenios şi poți s-o dregi...

Cu cele mai cordiale salutări pentru toți confrații.

Al vostru

Caragiale

14

[august 1909]

Stimate domnule Redactor,

Mult m-am mâhnit când, în valorosul dv. organ (791, 8 aug.), am cetit, la începutul scrisorii dlui Caragiale, „... de a-i ceda drepturile mele *de* ajutor... " - E destul de trist, în adevăr, ca un vechi publicist, având pretenția şi bucurându-se de reputația că scrie corect, să facă astfel de brutale greşeli de limbă: nu se zice, pe româneşte, „drepturi *de* ajutor", ci „drept

la ajutor". Să sperăm că pe viitor, cu vreun alt prilej, „distinsul nostru amic" se va bucura de acest *drept la ajutor* din partea dv., care, precum se vede, țineți la dânsul; dv. nu veți lipsi desigur să-i îndreptați greşelile prea-prea - dacă nu în interesul lui personal, măcar în interesul partidului nostru.

Dacă însă m-a mâhnit cazul Caragiale, am fost cu prisos mângâiat cetind mai departe, cu sfințenie ca totdeauna, „Opinia", acelaşi număr. Astfel:

1. la *Ultima oră* am găsit dezmințirea ştirii tendențioase că M.S. Sultanul s-ar duce la *Mehadia.* Era fireşte absurd ca, în aşa momente de-ncordare între Români şi Unguri, Mohamed IV, care ne iubeşte atâta, să prefere o stațiune balneară maghiară, când avem la noi Govora, Băile Nastasaki şi câte încă!

2. în vertiginoasa *Chronique mondaine* a deliciosului dv. corespondent din T. Neamț (pag. 2-a), *Quousque Tandem,* între altele, la rândul 46 di gios în sus, col. 3-a, am aflat cu bucurie pentru prima oară de existența unui mare artist modelator de statuete, *subtilul florentin Tanagra!* Aşa mulțumire n-am mai avut din tinerețe, de când am aflat de existența unui alt mare sculptor, Milo, care făcuse o statuă celebră a Venerii; dar acela, pesemne, n-a fost aşa de cuminte şi de subtil ca emulul său Tanagra: în loc să se mărginească a modela statuete, s-a apucat să facă o statuă peste mărimea naturală; n-a mai avut mijloace să-şi procure material şi a fost silit să-şi lase capodopera neisprăvită - fără brațe. Păcat! Bravo, Quousque Tandem!

Cu toată dragostea,
Un Ploieştean
fervent Conserv.-Democrat.

P.S. În momentul când termin rândurile dinainte, primesc numărul 792 al „Opiniei", care, în pag. 3-a, la *Ultima oră,*

mi-aduce grozava ştire despre *Barbarismul* unui proprietar față cu nişte țărani. Acel proprietar, după părerea mea, nu poate fi decât un agramat, capabil chiar de solecisme. Regretabil... barbarismul şi mai condemnabil decât orice barbarie!

2. P.S. *A propos* de Tanagra, Milo, Venus, Quousque Tandem etc., nu ştiu, stimate domnule doctor, dacă ai auzit şi d-ta, ca şi mine, ceva despre un vestit tată de familie din anticitate cu multe grațioase copile, pe care genialul nostru clasic Bolintineanu, în mirificul roman *Manoil,* le numeşte: „fiicele lui Paphos!".

Şi iar mă-ntreb: *quousque tandem?*

15

[11 sept. 1909]

. Să nu mă iscălească (zețarii!) Caragheorghevici.

Am cetit cu mare plăcere articolele voastre în privința confuziunilor de felul acesta: sunt foarte spirituale şi mai bogate în greşeli de tipar decât toate celelalte. Din citirea lor m-am convins şi mai bine de temeiul teoriei că şi proverbele, ca toate-n lumea asta, sunt supuse legilor evoluțiunii. Înainte de a se pomeni de gazeta zilnică, se zicea, despre vinovatul puternic care se scutură de vina lui aruncând-o în capul unor umili nevinovați: „aruncă moartea-n țigani!" Astăzi se zice: „aruncă moartea-n zețari!" (Zețarii „Opiniei" sunt nişte incorigibili, duminică 30 august 1909, „Opinia", pe 2-a coloana 2-a jos).

Mari moftangii, zețarii, ce-i drept!

Complimente călduroase (cred că sunteți deprinşi cu căldurile) tutulor de la „Opinia". Să ne vedem sănătoşi cu bine, pe răcoare şi fără tifos!

Al vostru *desperat* confrate

Caragiale

16

[19 sept. 1910]

. S ă fim drepți: Ibrăileanu (instinctiv sau pe gândite, nu importă) a ştiut să preîntâmpine jocul bravului tânăr publicist, la care, ca la orice brav *la valeur n 'attend pas le nombre des annees.* Totuşi trebuie să mărturisească şi amicul nostru Ibrăileanu că bravul june, care a *epatat* redacția, „Vieții Româneşti" cu proza lui vertiginoasă, *pour un coup d'essai leur fi un coup de maître.*

17

Dragă Doctore, iartă-mă; n-am ce-ți face; trebuie să te supăr cu o rugăminte. Sosesc în Iaşi miercuri seara (9/22 febr.), prin Paşcani, la 6,10. Doresc să văd cât se poate mai degrabă pe Bădărău, fără să dau mai nainte cu ochii de lume. Iată prin urmare ce te rog: în cel mai discret chip, - adică fără a spune la mai mulți că sosesc -, fii bun şi trimite la gară pe un om de încredere, care m-ar cunoaşte personal, să m-aştepte şi să mă piloteze până la ținta mea. Şi, pe urmă, îndrăznesc să te mai rog ceva: comandă şi reține din vreme pentru mine o odaie încălzită la „Europa Buch".

Până la revedere, o prietenească strângere de mână,

Caragiale

Duminică, 6/19/II/911

18

[Berlin, 6 mai 1912]

Stimate amice,

Duminică, 29 aprilie st.v. voi fi în Ieşi, unde voi rămânea vreo trei zile. Îmi voi face plăcerea să te văd, şi vom vorbi despre editorul lui Roman.

Până atunci, multe salutări distinse d-tale şi confraților.

Al Dv. bun prieten,

Caragiale

Luni seara

Domnului
Doctor A. Steuerman
Iassy
Rumänien

Către FRAŢII ŞARAGA

1

ÎNVOIALĂ

Subsemnaţii I.L. Caragiale, Bucureşti, şi Fraţii Şaraga, librari Iaşi, am convenit:

Eu Caragiale am vândut dlor Şaraga dreptul de a tipări operele mele teatrale şi adică: *Noaptea furtunoasă, Scrisoarea pierdută, Conul Leonida, Năpasta, D'ale Carnavalului* şi încă o piesă într-un act, netipărită încă până acuma nicăieri, precum şi trei articole din volumul meu *Note şi Schiţe: In Nirvana, Două Note* şi *Ironie* ca prefaţă la poeziile lui Eminescu în ediţia Şaraga, cu condiţiile următoare:

Dnii Şaraga vor tipări piesele mele în două volume cu titlul: I.L. Caragiale, *TEATRU* I şi II, a câte 6 000 şase mii exemplare unul, toate iscălite de mine sau de un însărcinat al meu la Iaşi. Dd. Şaraga mă vor anunţa prin o scrisoare recomandată cu *15* zile înainte de apariţia coalii întâia. La caz daca nu voi merge, sau nu voi da însărcinarea cuiva, vor putea pune în vânzare volumele neiscălite, dându-mi un act autentic din partea tipografului respectiv că nu s-au tras mai mult de 6 000 şase mii exemplare de fiece volum.

Prețul ediției întâia l-am primit în suma de trei sute lei 300 şi mă oblig a le acorda dlor Şaraga prelungirea indefinită acestei învoieli de față, ori de câte ori mi-o vor cere, cu aceleaşi condiții aci mai sus arătate. Fără de o altă învoială între noi, mă oblig a nu mai da drept de editură a acestor opere niminui în România, pe viitor, nici nicăieri, în limba română.

Se înțelege că aceasta nu priveşte decât cele două volume ale mele, iar nu şi prefața la operele lui Eminescu, pe care le-o dau Fraților Şaraga din prieteşug şi fără nici o pretenție.

Corectura pe curat trebuie s-o văz eu şi să dau bunul de imprimat. N-au voie frații Şaraga a mai publica un şir măcar străin în volumele mele, fie ca prefață, ca note, ca orişice, fără o prealabilă şi anume învoire a mea, nici a schimba o iotă măcar din textul meu.

Frații Şaraga se obligă la fiecare ediție a-mi trimite de fiecare volum al meu câte patruzeci (40) exemplare ediție populară şi câte (10) zece exemplare de lux, asemenea şi câte două exemplare (2) din orice volum apărut sau ar apărea în colecția populară literară Şaraga.

Voi preda manuscrisul până într-o lună de astăzi, complet.

Făcut astăzi în Bucureşti, cu bună învoială, 1893 ianuar 22.

I.L. Caragiale
Strada Colții 78, Bucureşti

2

Domnule Şaraga,

Peste câteva zile veți primi somațiunea mea prin portărei spre reziliarea Contractului nostru pe care Dv. l-ați călcat. Dv. ați publicat *Poeziile* lui Eminescu fără prefața mea, cum eram învoiți. - Mă simt dar dezlegat de înajamentul meu. Fără

această condiție, nu v-aş fi dat *Teatrul* meu cu acelaşi preț ca Morțun.

Al Dv.

Caragiale

Bucureşti, 1893 5 aprilie

3

Stimate Domnule Şaraga,

O noapte furtunoasă rămâne cu dedicația cătră d. T. Maiorescu.

Prefața lui Maiorescu nu se mai pune.

La *D'ale Carnavalului* şi la *Soacra* (pe care o cheamă *Fifina*, iar nu Tifina ca în „Evenimentul lit[erar]") nu trebuie nici o dedicație.

La *Soacra* vreu o corectură s-o fac eu - ar fi preferabil să am corectura întâia.

Ce facem cu afacerea Teatrului?

Salutare,

Caragiale

Str. Carol 65, Bucureşti

1894, 7/4

4

ÎNVOIALĂ

Subsemnatul I.L. Caragiale, publicist, domiciliat în Bucureşti, şi Frații Şaraga, librari-editori, domiciliați în Iaşi, am convenit:

1. Eu Caragiale am vândut d-lor Frații Şaraga dreptul de a edita şi tipări operele mele întitulate *Nuvele,* conținând: *Păcat,*

Făclia de Paşte, Poveste, Răzbunare etc., şi *Mofturi* din articolele mele din „Moftul Român", cu condițiunile următoare:

Dnii Şaraga vor edita şi tipări scrierile mele sus-arătate în două volume cu titlurile următoare: un volum întitulat *Nuvele,* altul *Mofturi,* în câte 6 000 (şase mii) exemplare.

2. Prețul ediției întâia de câte 6 000 (şase mii) exemplare l-am primit în suma de 500 (cinci sute) lei la facerea acestei învoieli şi mă oblig a acorda în aceleaşi condițiuni dlor Şaraga prelungirea indefinită a învoielii de față, ori de câte ori mi-o vor cere, plătindu-mi anticipat pentru fiecare volum câte 250 lei (două sute cincizeci) la punerea în vânzare [a] unei nouă edițiuni tot de 6 000 (şase mii) exemplare. Fără altă învoială între noi, eu Caragiale mă oblig a nu mai da drept de editură a acestor opere nimănui în limba română, nici în țară, nici în străinătate.

Manuscrisul l-am predat dlor Şaraga şi mă oblig a face corectura cuvenită.

3. Noi Frații Şaraga ne obligăm a trimite dlui Caragiale, din fiecare volum, la fiecare ediție, câte 25 (douăzeci şi cinci) exemplare.

Făcut azi în Bucureşti la 20 octomvrie 1894.

I.L. Caragiale
Str. Colței, 78

Către I. D. ŞTEFĂNESCU[1]

1

Drăguţilor,

Cu ce alta vă pot mulţumi pentru delicata voastră atenţiune decât cu urarea din toată inima?... să vă dea Dumnezeu numa bine şi noroc! Să trăiţi frumos, nesocotind micile necazuri trecătoare şi bucurându-vă cuminte de atâtea daruri bune ale vieţii! Fiţi bravi! Nu uitaţi niciodată că fericirea adevărată şi-o găseşte omul mai degrabă-n adâncimea sufletului său decât în vastitatea lumii! Acolo, în fundul sufletului, când e sufletul întreg, se arată Dumnezeu mai luminos şi mai a-tot-puternic decât în toate celelalte ale sale minunate şi nemărginite arătări. Arate-se vouă acolo aşa de generos cum doresc să li se arate şi copiilor mei!

Fiţi sănătoşi şi veseli, şi primiţi călduroase îmbrăţişări de la al vostru devotat ca un unchiu bun

Caragiale

P.S. Dragă doamnă Ştefănescu, fii, rogu-te, supusă iubitului dumitale profesor! Dragă domnule Ştefănescu, nu fi, te rog, prea sever cu iubita dumitale elevă!... Fie catalogul vostru plin numai de note eminente!

La toţi ai voştri, multă sănătate!

11/24 sept. 909

Einschreiben
Domnului şi Doamnei I. Ştefănescu
Bukarest, str. Antim, 25, Rumänien

2

[Berlin, 26. aprilie 1910]

Christos a înviiat!
La mulți ani cu sănătate, noroc şi voie bună!

Caragiale

Herrn und Frau
Ion Ștefănescu
profesor
Bukarest
Str. Brezoianu 2,
Rumänien

Către GEORGE TAŞCĂ

Domnului şi Doamnei
Georges Taşcă
Bucarest

Mulţumesc.
Cu părintească dragoste,

al vostru
Caragiale

Schoneberg bei Berlin
13 febr. 1912

Către TEODOR (?)

Dragă Teodor,

Aş vrea să ştiu dacă ceea ce mi-ai spus, într-o seară, relativ la o convorbire a ta cu Cioflec era un moft curat şi simplu, sau conţinea măcar un grăunte de seriozitate; şi iată de ce aş vrea să ştiu asta: fiindcă eu aş începe să lucrez pe seama mea, şi, cum ţi-am spus, dacă aş avea o propunere serioasă, aş întârzia lucrul meu şi m-aş apuca de lucrul cerut. Oricum însă, nu mai vreau să pierz vremea.

Eu te-am aşteptat degeaba, - după ce te căutasem, pe acasă, - în două rânduri, la berărie, precum ţi-am fost lăsat vorbă. Aşadar, fii bun de vezi întâi pe Cioflec şi pe urmă scrie-mi ce şi cum. Daca e ceva serios, ori viu eu la Bucureşti, ori mai bine, fiindcă voi aveţi cartă de liber parcurs, veniţi voi o zi pe aici. Între noi fie zis, nu mi-ar părea rău să fii şi tu de faţă la negocierea acestei afaceri, dacă e să se facă.

Pân-atunci, la revedere,

Caragiale

Sinaia,
miercuri, 9.VI. [înainte de 1904]

Către ION TEODORESCU

[Buzău, ianuarie 1895]

Bravo, neică, mi-a plăcut straşnic panorama lui Braun. Te invit la o porţie de cotletă de onoare de porc pe linte.

Caragiale

Către AL. TZIGARA-SAMURCAŞ

Hohenzollerndamm 12,
miercuri, 10.III.a.m. [1909]

Stimate amice,

Astăzi, miercuri, plec la Leipzig; mă-ntorc vineri seara. De sâmbătă încolo, în toate zilele, te aştept cu multă dragoste.

Al dumitale devotat servitor,

Caragiale

Herrn Professor
A.Tzigara-Samurcaş
Hotel Continental
Neustădtische-Kirchstrasse
Hier

Către ZIARUL „UNIVERSUL"

1

[Berlin, 22 iunie 1906]

Domnule Administrator,

V-am expediat 20 franci pentru continuarea abonamentului meu la „Universul" de la 15 iunie încolo.

Cu această ocazie încă o dată vă rog să-mi trimiteți mai regulat ziarul şi totdeuna *aceeaşi* ediție, nu ca până acuma ediții deosebite, căci citesc lucruri de urmare pe care nu le înțeleg.

Vă mai rog a rectifica adresa precum urmează:

Wilmersdorf bei Berlin Preussichestr. 10 Hpt.

Cu stimă,

I. L. Caragiale

Herrn Administrator al „Universului"
Bukarest, str. Brezoianu 11, Rumänien

2

[Berlin, 8 febr. 1912]

Stimate domnule director şi stimaților confrați de la „Universul",

Sunt recunoscător pentru atâta bună prietenie ce mi-ați arătat, amintindu-vă de mine la ziua mea.

Vă mulțumesc din inimă şi vă rog să binevoiți a primi cele mai distinse salutări din partea bătrânului Dv. confrate,

Caragiale

Către ALCEU URECHIA

1

12 iulie [18]96

Domnule doctor,

În contul rețetelor, nu medicale, ci conferențiare, ale stagiunii viitoare, sunteți rugat a-mi avansa prin postă *Una sută* (100) de lei la adresa mai jos indicată. De această modestă sumă are subscrisul o nevoie nemaipomenită, fiind aminteri în imposibilitate de a se repatria şi silit astfel a rămâne în mijlocul vrăjmaşilor seculari ai națiunii noastre. De o promptă reîntoarcere a sumii avansate, să nu vă îndoiți.

Fă pe dracu-n patru, în opt, în 16, în orice format, numai nu mă lăsa, că crăp - am contat pe o sumă care trebuia să mi-o trimeață Disescu, avocatul, şi am rămas aci foarte încurcat.

Complimente de la noi la voi.

Răspunde-mi în orice caz,

Caragiale

Adresa: *Tusnad — Ungarn*

2

Stimati domnule doctor,

Mă aflu cu famelia di mai multe dzâli în Chiatra-N. Aice-i tare frumoasă pozâția. Mânânc şi beu, cocoane, di mama focului, că-i aerul sănătos. Apoi dup-aceea tăte cele-s di un îftişug... Vremea-i tare bună, numai atâta că ploaie câtu-i dzăua - pozâție di munte, mă rog matali. Trebui să umbli tot cu birja cu poclitul ridicat. Atâta doară-i bini că-s birji cu un cal şi nu au taxă; merg pe târguială, cum ti poți agiungi din preț. Is mulți şî-i concurență mare; pi mine mă plimbă unul cu câti triidzăşi di bani ceasul. Ba încă, conul Toderică, un prietin, mi-o spus: „Aracan di mine, bri omule! da' ce-i dai jadanului atâta? Ai să strâci prețurili!" - Pi d-sa îl duci cu douădzăşi şi cinci di bani. Sara-i tare răcoare; trebuie să pui un surtuşel di cele groase. Merg la grădina poblică, undi cântă mudzica reghimentului; da, poati să ploaie cu ciutura, să trăsnească, să plesnească, ei tot cântă regulat di câti două ori pi dzî, câti patru ceasuri în şir, di la opt părea la douăspridzăşe, dimineața şi sara: ti mieri, cocoane, cum nu li crapă foalele di atâta suflări! Aice-i şi feredeu di idrotirapie; da pacat că ni băgăm cu tăți jedanii la un loc. Incalte, vineri sara e o halalaie di ti țâi di cap; că vineri sara orice jedan, fii cât di parşâv, e poroncă de la legea lor să sî spele, pi urmă să margă la havră, ş-ap' dup-aceea să se dee la balabustă. Apoi să veț mata, cocoane, ce gloată-i la bazen di jedani, şi ce scărnăvie! mai rău ti feşteleşti. Noi om şede aice pără pi la septemvrie; dacă oi pute, poate că păr-atunci m-oi răpedzi şi pi la Sinaia, într-o doară.

Pâr-atunşi primiți complimenti di la noi. Di la fimeea me săruturi pintru duduia a matali. Pintru mata, o strângere di mână de la al matale

Caragiale

Chitara N.,
18 iulie 97

Complimente la Vau. Scrie-mi ce mai face.
Daca vrai să-mi răspundzi, iata cole adresa me:
Caragiale la d. Constantin Isecescu
Chiarta Neamț

3

[ianuarie 1900]

Dragă Alecu,

Mi-a căzut o mare greutate în spinare: să țiu o conferență (lectură, bine 'nțeles), pentru Societatea „Tinerimea Română" şi totdeodată să te rog şi pe tine să ții una. Asta ar fi sâmbăta asta sau joia din săptămâna viitoare sau chiar sâmbăta ailaltă.

Ce zici?

Daca poți, închipuie-ți ce onoare ar fi pentru mine că te-am putut căpăta. De aminteri, eu le-am spus că fără tine singur nu pot să le fac nimic.

Aştept răspunsul tău; până la revedere
o strângere de mână
Caragiale

Marți 14 d.

„Societatea Tin. Română" este o societate nici grozavă, dar nici ridiculă. Are scopuri absolut filantropice şi *culturale,* că fără cultural nu se poate; încai, daca nu e cultură, să fie măgar (pardon! măcar) cultural.

4

[înainte de 1904]

Iubite amice,

Am primit scrisoarea ta şi mi-a părut foarte rău că eşti bolnav; eu slavă Domnului - domnului doctor Ureche! sunt mai binişor, deşi sunt surd ca toată familia împreună.

Trimite degrab la doctorul meu, dr. Ureche, eminentul nostru practician, să-ți dea ce mi-a dat mie: păzește-te de frig; ia, până să vie excelentul nostru Alceu, o curățenie, și urmează apoi povețele lui.

Când va veni la tine, spune-i din parte-mi că-i sunt peste poate recunoscător: am rămas surd, surd, ca o persoană venerabilă, la care el a ținut odinioară prea mult - dar cel puțin nu mă mai doare nimic.

Cu cea mai călduroasă dragoste,

al tău,

Caragiale

Adresa doctorului: strada 11 Fevruarie

5

[înainte de 1904]

Dragă Doctore,

Sunt într-o situațiune desperată, și nu pot conta pe alt sprijin decât pe devotamentul tău amical, care-mi place a crede că nu se va dezminți nici de astă dată. Iartă-mi stilul și caligrafia; îți scriu la aman. Iată de ce e vorba: avem deseară la masă, între altele, și o plăcintă cu carne și cu brânză, de niște dimensiuni așa de vaste, că n-am putea-o birui decât cu concursul devotat al vostru, bunii mei amici. Facem un deznădăjduit apel la mărinimia voastră: nu ne lăsați, deseară 6 1/2-7, singuri și fără o mână de ajutor în fața monstrului, căruia noi trebuie să-i numărăm foile nenumărate.

Aștept cu bătaie de inimă un răspuns afirmativ.

Al tău devotat

Caragiale

Duminică

Artocreas, vulgo plăcintă, *plațenta plațet!*

6

[înainte de 1904]

Clarissime Domnule Doctore,

Jumătake la şăpke, mă rog, fiţi nesmintit la număruşul 15 strada Rotari, unghe vă aşteptăm cu cina, la care vom face o familială colaţiune.

Încă mă recomand, cu gratitudinetate,

al dv.

Caragiale

Marţi, 27 febr.

7

[înainte de 1904]

Ilustre Nemrod,

Un moment nu m-am fost îndoit că d-ta, care ai vânat cu atâta succes pe Ghiţă Porcul, nu vei răpune până-n sfârşit şi un purcel, - aşa că de mult beam, în vederea ultimului d-tale succes cinegetic, aperitive peste aperitive.

Sunt gata - şi aştept cu nerăbdare momentul - să viu, împreună cu consoartea mea, a serba la dv. acest triumf, care, sper, nu va fi cel din urmă al dv.

Cu toată stima şi admiraţia,

Al Dv.

Caragiale

8

Din sânul maicii noastre, şi de la picioarele drăguţiului ghe el, îţi trimet o salutăţiugne - daco-romană, mă rog!

Car

Roma, miercuri, 14/I/904

9

Nuernberg, 9 aprilie 1904

Închipuiţi-vă ce aţi lăsat!

P.S. - Asta se ia înainte de cafea cu lapte, foarte de dimineaţă.

Car

10

[luni, 18 apr. 04]

„Servus! Cineva lipseşte aici, ca să fie minune întreagă.

- Care? - mă vei întreba. Tu! - îţi voi răspunde. - Tu cu bicicleta şi cu Margareta.

Servus

C

Aan Doctor Urechia
Strada Schitu Măgureanu
Bukarest, (Roumanie)

11

Koln, 29 aprilie 1904

Aş vrea să ştiu dacă ai îndrăzni să te sui până-n vârf, alpinistule!

Car

12

[Sgravenhage, 29 apr. 04]

Moft pe lângă realitate.

C

Aan Doctor Urechia
Alpinist Carpatin
Str. Schitul Măgureanu 5
Bukarest, Rumănien

13

[Sgravenhage, 29 apr. 04]

Palidă şi meschină icoană a vastelor grădini ce se cheamă *poolderul* Haarlemului.

C

Aan Doctor Urechia
Delegue T.S.A.
str. Schitul Măgureanu 5
Bukarest, România

14

Moussiou Docteur,

Avoir moi douleurs jambe toujours, mais pas comme Bukarest fortes. Douleurs vouloir pas passer, fini antipyrine, moi desesperer, dire beaucoup jurons roumains - croix, saint, chandelle, cire etc. - et aller, schontâk-schontâk, pharmacie allopathique et homeopathique (toutes comme şa ici Berlin). Moi trouver apothicaire brun tres fonce, yeux grands noirs,

barbe riche noire comme aile corbeau, nez gros, plein morve. Moi penser: apothicaire pas Allemand! Dire moi douleurs jambe, vouloir prendre antipyrine, recette Moussiou docteur mon ami Urechia, professeur Academie haute sergents ville royaume roumain. Apothicaire sourire et dire: Ah! antipyrine bon, aspirine mieux! Moi acheter aspirine tube tablettes. Bon gout! rien sentir commencement; ama apres, sentir, pour sur, aspirine etre toujours antipyrine, ama melee, artzibour gregorien, pas beaucoup, ama concentre tres fort. Alors moi comprendre pourquoi apothicaitre mien pas sembler Allemand. Maintenant moi prendre matin et soir aspirine, faire bien, sentir plus rien, habituer medicament oriental. Bon, schon!!

Quand passer douleurs completement, une semaine encore - promesse apothicaire boktschi - moi aller revoir Moussali Effendi, ami, voir tapis persans, schon! prendre cafe, schon! comme aspirine, bon! fumer cigarettes turques, tabac ghioubok, mele par Moussali Effendi, avec quoi, moi ne savoir pas, lui ne vouloir pas dire secret de fabrication - ama doux, bon, schon! fumee delicate, remplir parfum, odeur, salon entier!

Moussiou Docteur, ami et frere bien aime, moi et famille entiere souhaiter fetes heureuses, beaucoup annees heureuses, a vous et famille entiere, et penser toujours avec bonheur voir vous et Madame et cher enfant venir voir nous Berlin... Oh! Berlin schon, Moussiou Docteur, schon Berlin! Ama - avec vous encore sehr, sehr schon Berlin!

Ami bon comme frere a vous, qui desire vous chaque moment.

Caragiale

Ce jeudi 23/XII. 904/5.I. 905

15

Gara Breslau, 14 martie 1905

Dragă Alceu,

Plânge-mă! În acest moment pun în gură prima franzelă a exilului. Vă salut, cu o foame îndrăcită, mânca-v-ar nenea!

Complimente lui Metronimidis.

Nu mai pot scrie. Mi-a adus băiatul zupa, mă rog frumos.

Car

16

Wilmersdorf bei Berlin, 18 martie 1905

Stimate Domnule Doctor,

Împrejurarea m-a făcut să aflu ceva neplăcut pentru d-ta! pentru familia d-tale şi pentru amicul d-tale Maestrul Metronimidis şi pentru familia d-sale. Nu căuta să afli cine este autorul acestor rânduri; el vrea să păstreze anonimul: destul că el îți este binevoitor şi d-tale şi familiei şi amicilor, şi un moment nu poate ezita a te preveni de un rău care te amenință. Dar să venim la obiectul nostru. Iată. Bețivul care a fost sâmbăta trecută şi duminica trecută la masa dv. a umplut lumea p-aci cu calomnia că l-ați omorât cu bucate de post şi cu varză; că toată noaptea pe drum în sleeping-car a stat, nu în pat, ci pe scaunul de la pour Messieurs; în fine că va veni iar la Bucureşti şi că va pretinde să-i faceți friptură de miel şi borş; fiindcă aşa e învățat: întruna mănâncă borş, bețivul! Vă anunț dar ca binevoitor, să ştiți că o să primiți o depeşe de la el, scurtă, dar cuprinzătoare, cam aşa: *cutare zi dejun* sau *cutare*

zi prânz. Pregătiţi-vă dar, şi avizaţi şi pe maestrul cu familia şi cu unchiu-său; să fie gata toată lumea, că iar vine beţivul!

Un amic care vă doreşte binele,

X... Y... Z...

17

[Treptow, 31.5.05]

Să veniţi să vă-nchinaţi aici la mănăstire. Hel mai fain din tete hele, mă rog frumos la domnu Doctor.

C

Wohlgeboren Herrn
Doctor Med. A. Urechia
Bukarest
5 str. Schitul Măgureanu
Rumänien

18

[Freienwald (Oder), 3.7.05]

Trăiască familia turistă Dr. Urechia.

Caragialeştii.

Herrn Doctor A. V. Urechia
und Familie
Sinaia, Villa Urechia
Rumänien

19

Berlin-Wilm., Preussischestr, 10,
Joi, 7/20 iulie [1]905

Dragă Alceu,

Am păţit mai zilele trecute o mare ruşine. Să tac şi s-o înghit? - Greu - şi ar fi şi păcat! Mi-eşti prea bun prietin - aşa

cel puțin mă măgulesc a crede, şi sper că nu mă-nşel - ca să nu ți-o mărturisesc, aşteptând cu încredere de la tine un răspuns de mângâiere. Dar, rogu-te, sub secret de jurământ, numa-ntre noi să rămâie. O să-ți pară, desigur, prea lungă trista mea scrisoare; dar, iartă-mă, scumpul meu amic, trebuie să-ți spun totul. Ai, te conjur, răbdare şi acordă-mi câteva minute de atențiune.

Am compromis Berlinul, compromis Imperiul şi nația germanilor, compromis pe mine, familia mea, în fine!

Barbu!... Barbu, în trecerea lui spre Paris, a dat prin Berlin!... Eu! eu, lipsitul de cel mai elementar instinct de conservare a reputației naționale - germane, - eu l-am îndemnat să treacă pe aici!

I-am ieşit joi, 23 iunie st.v. d.am., întru întâmpinare la gara de la Breslau... Era - binişor... Intrăm în vagonul-restaurant ca să urmăm drumul încoace. Berea - „iar caldă"! De când a intrat (azi-dimineață) pe teritoriul german, nu s-a învrednicit să găsească un pahar de „ber' rece!" (o înjurătură la adresa nemților ca entitate națională). Dar ce să facem? rece, caldă, alta nu e; asta este; datoria ne calcă s-o bem ş-aşa; şi tragem - şi tutun. Suntem cam fleşcăiți, probabil de căldură, cu toate că e destul de răcoare... Deodată, miroase straşnic a ars. „S-a aprins vagonul! zic eu îngrozit. 83 de km pe oră! carbonizat în goana rapidului! departe de patrie, de familie! Maica mea!." Ce e?... Arde fața de masă: o țigaretă nestăpânită - o gaură neagră cât o băncuță... Degrab înăbuş scandalul - acoper această ocară, de frica chelnerului.

Am ajuns la Berlin. De acuma, țin' te!

Administrație, armată, arte, ştiințe, litere, tramvaie, drumuri de fier, birji, chelneri, frizeri, public, prăvălii, case, monumente, mâncare, bere, tot, tot, prost, stupid, imbecil! Numai un lucru scapă, ca prin minune - apa; nu-nțeleg de ce.

Începem de vineri dimineața.

Vezi-ne de acolo, pe mine, domnule doctor, ce figură fac eu, mă rog, la d. Meister Metzentin, frizerul meu, ceva mai mult, vecinul meu, când Barbu, pe care l-am recomandat ca „Herr Professor", răcneşte că-l jupoaie! Uite-l cum aleargă de colo până colo, cu bogata lui capelură vâlvoi, săpunit, cu şervețelul la gât, văitându-se, şi-n ruptul capului nu mai vrea să se lase „torturat" „... lui de neamț stup'pid!"

Meisterul, scrupulos, vrea să-l apuce să-l puie jos; Herr Professor țipă şi nu se lasă, Doamne fereşte! Furie mare...

- Mersi, destul, maiher!... ta de neamț stup'pid! M-ai omorât, domnule!

Şi, ce e drept, d. Metzentin, de fel nu prea deştept, face nişte ochi de adevărat stupid.

Cu chiu cu vai, Herr Professor, mai potolit, se reaşează oftând greu şi se mai lasă săpunit încă o dată, mai bine. Neamțul ascute briciul, şi iar începe supliciul. La fiece trăsătură, clientul face pe scaun nişte contorsiuni oribile, ca un condamnat american la o experiență de execuție prin electricitate*... Dar, *Gottsei Dank!* am ajuns la cioc: aici trebuie să lucrăm cu foarfeca. Țac! o dată neamțul. Aş! pacientul se ridică-n picioare exasperat: „Pardon, maiher!" smuceşte instrumentul din mâna calăului şi-ncepe să-şi potrivească singur țăcălia. Iese nițel mai mică la stânga, o mai ciupeşte la dreapta; iese mai mică la dreapta, o - etc. În fine, „Hai sictir!" trânteşte foarfeca - cât p-aci să facă praf borcănelele negustorului; se uită placid în oglindă, dă din cap, şi pe urmă din buze:

*Am aflat pe urmă că Madame Metzentin, care locuieşte în odăița din dos, despărțită de prăvălie numai cu scânduri, uşă cu geam şi perdeluță, a dat, în seara memorabilei experiențe americane, naştere unui Metzentinel - cam cu vreo săptămână înainte de termen (pretinde dumneaei). Desigur, a greşit socoteala. Se-ntâmplă. Mama şi copilul se află bine.

- Mprț!

Apoi, către mine:

- Cât să-i dau nenorocitului ăstuia?

- Taxa e 20 pfenigi; dar... fiindcă l-ai cam mâhnit pe bietul neamț, poți să-l mângâi cu 30.

Îi dă lui maiher cât îi dau eu pentru o lună de abonament două mărci, taxa înzecită, şi plecăm.

De atunci, mereu mă-ntreabă d. Metzentin, când mai vine Herr Professor, care i-a plăcut mult: *Sehr orginal!*

Acuma, vezi-ne, mă rog frumos, dle doctor, în vestitul parc Tiergarten! Uite cum oprim trăsura şi ne dăm jos, ca să fiu eu supus la un sever examen de silvicultură, şi cum d. profesor, triumfător asupra ignoranței mele, îmi arată cu bastonul una câte una toate deosebitele esențe:

- Ăsta e brad, boule! asta mesteacăn, asta stejar, paltin, frasin, gorun, arin, fag, oțetar, jugastru, plută, pleop, alun, corn, salcâm turcesc, tei popesc, lemn jigărit, lemn câinesc, lemn păduchios, râia pădurii -und *so weiter!* Eu urmez cu atenție, iar birjarul priveşte la noi cu mult respect, crezându-ne negustori străini, veniți să luăm în tăiere pădurea împărătească a oraşului.

Mai vezi-ne de acolo d-ta ce figură facem în fața Reichstagului (Parlamentul Imperiului) între statua lui Bismarck şi Siegessăule. Eu stau umilit, ca un şcoler incapațe, mă rog, iar d. profesor mă muştruluieşte la Estetică: făcând cu bastonul gesturi indicative foarte largi, îmi arată („Uite, boule!") una câte una toate ereziile artistice ale grandiosului palat.

- *Ila voulu faire* **grandieu!...** Mprț!... Stup'pizi!... Nu vezi, mă, că sunt imbecili! n-au talent, mă!

Toate astea pe un diapazon potrivit cu vastitatea pieței... Şi aşa, încep câțiva nemți curioşi şi nişte engleji *travellers,* o familie numeroasă, să se strângă împrejurul nostru şi să ne admire. Englezul cel bătrân închide Baedekerul şi toți ascultă

cu luare aminte. Asta încordează verva profesorului, care continuă, ridicând şi mai solemn tonul:

- Imbecili!... Şi vor să facă în mare!... *Il veutpettre* plus ho que leur kiou!*

(Textual şi fonografic garantat.)

Englejii noştri probabil nu înţeleg franţuzeşte: nici cea mai palidă încruntătură măcar.

- Dar, îndrăznesc eu, trăgând cu coada ochiului la cartea de sub subţioara milordului, am văzut în Baedeker...

- Baedeker e stup'pid!

Un gest foarte larg cu bastonul... Englejii fac nişte ochi mari: parcă ar înţelege ceva.

- Dar, adaog eu prosteşte, nu zice chiar Baedeker personal... colaboratorul lui francez, un cunoscut critic de artă - Desfontaines...

D. profesor, impacientat de atâta stăruinţă, foarte sever:

- Nu fi bou!... Uite, mă! uite, mă! uite, mă!

Şi, lucrând foarte volubil şi larg cu amândouă braţele, m-ajunge cu mâneca stângă peste obraz şi-mi zboară ochelarii cât colo; îi culeg repede... M-a chiorât! un geam spart ţăndări. Toată lumea ne face mare haz.

- Haide, Barbule...

Şi pornesc; dar el m-apucă de braţ, mă-nvârteşte-n loc şi iar... *pettre!*

Am isprăvit conferenţa asupra Reichstagului. Dăm să intrăm pe Unter den Linden. Englejii după noi... Nu mai pot de necaz insularii, se vede bine, că nu ne pricep frumoasa limbă maternă:

- *A beautiful language endeed!... very beautiful!*

*Aşa mi se pare că se scrie verbul acesta. Ori aşa: *paître?* Nu ştiu. Mi-e lene să mai caut în *Larousse.*

Poarta de Brandenburg... Măiculiță! ce iritațiune! ce nobilă indignare și ce înjurături!

- Partenonul și Tezeionul lipite! *îngemenate!* Asta e prea mult!... lor de nemți stup'pizi!... Mizerabilii!

Câțiva pași pe Unter den Linden, unde sunt „mai mulți tei jigăriți decât popești, și pe urmă arini, paltini" etc. și ne răzbește foamea. Spre dezolarea englejilor, o birje: „Ei! maiher!"

Acasă:

- Ai un moment răbdare; se fac numaidecât ochiurile... Stai nițel...

- Nu stau! mi-e foame!

Și fără să mai scoatem pardesiul, atacăm fieros o ridiche mare de Bavaria, foarte necăcioasă (specialitate), tăvălind-o prin solniță.

- Haide, fie cum o fi! zic eu nevestii la bucătărie... Mi-e frică, Doamne ferește, de vreo apendicită!

Slavă Domnului! Vin ochiurile cu mămăliguță și brânză de burduf și, după ele, madame Caragiale, autoarea, foarte convinsă de un frumos succes.

Ochiurile - „prea răscoapte". Mămăliguța - „prea pripită". Brânza - „iuțită" (Figura autoarei). Peștele rasol. - Musafirul îl miroase de-aproape de tot, și parcă s-ar cam strâmba.

Madame Caragiale: (trespiquee): E proaspăt, Barbule, vai de mine! l-am cumpărat eu az'dimineață: era viu; uite așa se bătea; și l-am fiert eu în persoană...

Musafirul: (cu humor) O fi fost proaspăt, soro, daca zici d-ta; dar nu l-ai fiert destul! Nu știi să-l fierbi! e crud... Îmbucă, clefăie și scuipă-n taler:

- Nu mâncați, copii! e mai tot crud, când vă spui eu... păcat!

Și, spre pedeapsă, peștele crud sufere tortura cuțitului, spre a i se alege părțile oarecum mai admisibile.

Ciulamaua - „lăbărțată, nu destul de închegată și de prăjită, rumenită!"

- Să te-nvăţ eu să faci ciulama, neică! Iei un clapon gras, durduliu etc., etc.

Friptura de porc (altă specialitate locală, să juri că e piept de curcan) - „n-are a face cu purcelul nostru românesc de casă"... Berea (iarăşi o specialitate, Pfungstaedter Export-Bock, articol *hors-concours,* finisim) - „n-are a face cu berea franceză St.-Jean". Piersicile - „mălăieţe". În fine, jivarţul - „apă chioară".

Îmi pare rău; dar, mai la urmă, gândesc eu, astea toate privesc pe madame Caragiale - care rămâne foarte tristă de nenorocitu-i debut.

Am dejunat. Daca ar fi fost St.-Jean, poate c-am fi băut mai mult; Pfungstaedter n-am putut bea decât vreo zece sticle, a 700 gr.

După amiazi.

Intrăm pe un mare bulevard - Kurfurstendamm. Ne oprim în faţa unuia din magazinele de lux, aşa-numitele Kunstausstellung, unde se expun noutăţi artistice - autori de toate naţiile. La un geam enorm de cristal (vreo cinci metri lăţime şi cam tot atâta-nălţime), fel de fel de figurine, porţelanuri, picturi şi aquarele. Începem lecţia de Estetică cu bastonul... Mişcare indicativă foarte pronunţată: o semnătură franceză*; un cer cu „clocoteală" de nori, pe o mare „îndârjită" - perspectivă „sinceră"!

- Uite, mă, boule!

* Aici, în Prusia, sunt foarte mulţi germani cu nume franceze - Mache, Counde, Dore, Barthet, Romain Thalbot, Dupuy, Dampmartin şi câte altele... Prima noastră servitoare aici, fată de la ţară, tatăl cultivator de pământ, se numea, scris în condicuţă, Mina de Vantier. După cum mi s-a explicat (ţi-o dau cum am primit-o, şi crez că nu te induc în eroare), toţi aceştia sunt urmaşii germanizaţi ai emigranţilor francezi protestanţi, din veacul XVII, după revocarea Edictului de la Nantes. Mare câştig pentru Germania.

Şi, amăgit pesemne de sinceritatea perspectivei, poc! cu vârful bastonului în geam. Mi s-a tăiat inima: asta nu mai e geam de ochelari; cel puțin 300 mărci!... Dumnezeule! din ce am scăpatără! Herr Professor s-a schimbat şi el la față, grozav. S-a uitat repede la vârful bastonului şi, scurt mişcarea! întorcându-se cu spatele la marea îndârjită, l-a înțepenit în trotoar. Apoi, deodată, cătră mine, care încă țiu mâna pe bătăile inimii:

- Ia ascultă-mă, nene, ce mă tot porți pe la prăvălii? Muzeuri serioase n-au măgarii ăştia?

- Ba da.

Şi-ncep a-i enumera, după Baedeker, toate muzeurile, pe cari eu nu le-am văzut.

- Nu vreau clasic, domnule! nu-nțelegi? Vreau să văz de ce sunt dumnealor capabili.

- Atunci, hai la National-Galerie - moderni.

- Du-mă acolo! Ce mă tot porți de colo până colo?

Acolo...

- Arată-mi, domnule, pe celebrul Menzel al dumnealor, de care fac atâta caz.

Mă rog de gardian să mă-ndrepteze.

- Uite-l, Barbule.

Un pas mare înapoi, o încruntătură, cu mâna la sprâncene *en guise de visiere;* apoi o ricanare fieroasă:

- Ăsta e Menzel?... Hahahâ! Ei! sunt ridiculi, pe onoarea mea!... Ăsta?... mă-sii, de stup'pid!

Scuipăm pe Menzel şi ieşim foarte scârbiți.

... Dar Domul cel nou? - Mai stupid decât Reichstagul... Dar monumentul Victoriei de la '70? - Iar *pettre!*

Dar restaurantele de lux, aşa-numitele Weinrestaurant, ori Weinabtheilung, unde nu se pomeneşte bere?... Dar băcăniile? Auzi d-ta să nu-ți taie, aşa de gustare, câte un mezel, la odăiță, cu un miş-maş!... şcl. ... şcl.

Foarte obosiţi, trecem prin câteva berării; la fiecare, două-trei halbe... Proastă - peste tot.

Înapoi, acasă.

Le souper ă la hauteur du dejeuner...

Câteva sticle de Pfungstaedter, în timp ce (altă mâhnire pentru Didina! care zdrobită se duce să se culce) mi se demonstrează că sunt „absolut tâmpit" în materie de artă.

Încă o sticlă... şi celelalte... Foarte târziu... Fleşcăială... Somn uşor!... Ar' vede' mâne!

A doua zi, sâmbătă, de la 8 1/2 dim., *da capo, con brio e piu mosso.* După dejun, care e şi mai puţin reuşit ca ieri, iată ne soseşte de la Lipsca, chemat într-adins telegrafic spre a face cunoştinţă, d. Doctor Philologiae Paul Zarifopol*. Faţă cu tânărul erudit, ne-nţepenim în picioare, ne-ncordăm în gât şi ne umflăm în guşe - chestie de prestigiu!

Plecăm toţi trei la Potsdam, la Sans-Souci. Aci, două ceasuri de conferenţă asupra artelor plastice şi-ndeosebi asupra stilului francez al epocei - *le rococo*... Umărul Venerii lui Pigalle, în copie**, e prea „teşit". „Nu se putea un francez să facă un umăr aşa de «teşşit»" etc. etc.

Moara de la Sans-Souci:

- *Ila de jouges ă Berlin...* 'Mprţ!... lor de nemţi! etc.

Părăsim Potsdamul şi ne-ntoarcem cu vaporul pe Havel până la Wanesse - vastă colonie de *ville-palazzi* şi de

* D. dr. Paul Zarifopol îşi prepară acuma examenul de agregat la Universitatea unde şi-a făcut studiile. Se pretinde, nu putem şti până la ce punct trebuie acordată încredere acestor aserţiuni, că aici examenele ar fi, poate, şi mai riguroase decât în România.

**Originalul acesteia, cât şi minunatul ei pendant, Mercur încălţându-se cu aripi, amândouă capodopere ale celebrului Pigalle, au fost strămutate, de teama intemperiilor, la Muzeul Imperial din Berlin. În locul lor s-au aşezat două copii, reproducţii stricte, făcute pe tipar.

stabilimente estivale - o pasiune, între multe altele, pentru berlinezi.

Plimbare, *nec-plus-ultra:* un măreț apus de soare pe o apă largă, înconjurată de dealuri cu păduri, parcuri şi castele.

- Uitați-vă la apă, zic eu; parcă e argint...

- 'Mprț!... aur, nu argint!

- Uite, zice d. doctor Zarifopol, arătând în bătaia blondei luni pe crețurile apei, parcă e fosfor...

- 'Mprț!... sulf, nu fosfor!

Nu-i chip să nemerim nuanța exactă.

În Wanesee, ne suim la Kaiserpavillon, mare restaurant, pe deal, de pe terasa căruia se deschide asupra apei o panoramă mirifică. Căutăm vreun sfert de ceas, Barbu înainte şi noi după el, o masă, de unde să avem exact punctul de privire „cel mai grat". Punctul de privire e cel mai important lucru pentr-un *paysage,* „boule!... nu ştii?" - Ochim de colea, ochim de dincolo, când în picioare, când pe vine: aici lumina „prea crudă", aici „prea searbădă", acolea „ternă", dincolo - „prea lăptie"... În fine, am găsit punctul exact, punctul grat. Aşa, da! Ne aşezăm la masă.

Aici, mâncăm („prost", se-nțelege) şi ne pilim cu câteva sticloaie de vin de Mosella, hel mai fain, mă rog frumos, şi pe urmă jivarțuri - aavele!

Nu ştiu cum şi nu ştiu de ce, nesimțitori, se vede, la frumusețile esteticei, d. Doctor şi eu, *ă propos* de punctul de privire „cel mai grat", riscăm oarecari pornografii, nu tocmai grave, ba, aş putea zice, chiar destul de inocente.

Barbu se scandalizează grozav şi, stăpânind greu un gaz, care vrea să scape din captivitate, foarte sever:

- Ştii că niciodată nu mi-au plăcut trivialitatea şi... porcăriile!

A scăpat gazul...

Ne-ntoarcem cu țugul, pe la unu noaptea, în Berlin. Mergem în țentrum la Cafe National - un loc foarte interesant, stație de băi de mare mixte pe uscat - un *pandemonium!* Prezența noastră nu trece indiferentă; ba, daca n-am fi așa de modești, am putea chiar afirma că produce oarecare senzație: *„Fremde Herren!... Sehr orginelle!...* Walkyriile ne aplaudă în surdină și parcă ar vrea să ne deoachie. Ne facem că ne supărăm, dar nu putem birui îndestul un surâs de vanitate... Ne suim sus *la billarde;* facem o partidă, care ține cam mult: bilele parcă ar fi patru, și chixuri peste chixuri; bem bere (iar caldă!... lui de neamț id'diot!), răsturnăm pahare, le spargem... Jivarțuri... aavele.. cești, lingurițe, farfurioare etc. etc. ... Suntem leoarcă!

S-a făcut ziuă. Soare... Uite, domnule, cum trece vremea cu conversația!... Duminică dimineața.

Ne urcăm într-o birjă...Imbecilul de birjar - fă-ți idee, *mon cher!* - așa de dimineață, beat!... nu înțelege ce-i spunem! În fine, hâța-pâța - un ceas de călătorie. Ajungem la mahala, în Preussischestrasse. Barbu - ce memorie, domnule! - cunoaște casa, - eu n-o cunosc, *ma parole dhonneur!* - lovește pe birjar cu bastonul peste mâna dreaptă și pe urmă i-l împlântă în șira spinării.

- Ho, maiher! (... nu știu ce și nu știu cum!)

Neamțul, beat, se-ntoarce, ca orice neamț, stupid; dar îndată înțelege că trebuie să fie mândru de aceste semne de intimitate, ca bun camerad. 6 ore 1/2 dim.

Copăcel - pe scară. Sunăm... Familia și servitoarea rămân îngrozite văzându-ne: cred că am scăpat din ghearele Inchiziției.

D. doctor Zarifopol, transportat, se pune la piano să ne delecteze cu ceva din Beethowen. Profităm de ocazie spre a-i da câteva lecțiuni de muzică clasică... „Nu trebuie să se șterpelească, să se teșească, ca să zic așa, unele note: prrt, prrrt!" Pianistul se apără arătând caietul, unde apogiaturile sunt scrise

cu semne minuscule, într-adins, spre a fi „şterpelite şi teşite, ca să zic aşa, prrt! prrrt!"

- E-mprț!

Vedem în perete portretul lui Anghel, şi-ncepem să plângem; mai bem ceva bere şi mai spargem un pahar.

Durerea ne-a biruit. Ne culcăm nedezbrăcați pe la 8 dim., declarând categoric că de astă dată refuzăm cu desăvârşire dejunul Didinei. Biata fată! închipuie-ți.

Pe la 3 post-meridiane, nişte muşte ne scoală, să ne dregem. În lipsă de St.-Jean, ne mulțumim cu Pfungstaedter - parcă începe a fi potabil.

Pe la 4, iată că ne soseşte un nou mosafir, un compatriot, d. Gusti, doctor în filozofie şi în drept, un tânăr savant*. E foarte timid, politicos şi pudic, ca o fată mare - nu nemțoaică.

Îndată ce facem cunoştința, d. doctor Gusti primeşte o violentă lecțiune de filozofie *ă l'emporte-piece* - anume despre Schopenhauer.

- Apoi, să-mi dați voie! să mă iertați!... pardon!... nu-l înțelegeți deloc pe Schopânhauer!... dar absolut deloc!

Iar d. dr. Zarifopol** află că noi, pe drum, *en voyage,* citim, ce carte?... *LesFabliauX!* căci, trebuie să ştiți, ne preparăm a ține, la Facultatea de litere din Bucureşti, „o serie de cursuri asupra poeziei populare şi originilor ei în genere, şi-n particular la români".

Et de deux! Mates sur toute la ligne! Enfoncee, l'ecole allemande!

Dar noi stăm de vorbă, şi sunt 6 trecute; s-apropie ora despărțirii... Barbu îşi ia adio de la copii şi de la Didina, care rămâne inconsolabilă de complectul ei fiasco: despre

*Colaborator al unei reviste speciale de drept; membru al Cercului criminaliştilor moderni, unde are să facă în curând o conferență despre o chestie controversată etc.

**Specialitatea, în filologia romanică: limba franceză în evul mediu.

apartament, nici un compliment; despre mine, chiar din contra, iar cât despre arta culinară, ... 'mprț!

Trenul pleacă la 10 seara. Mai avem așadar aproape patru ceasuri. Suntem tare congestionați și cam prea nepremeniți în costumul nostru de *traveller...* Să prânzim la Grădina Zoologică, peste drum de gară. Lăsăm bagajele la d. Gusti acasă, aci aproape, și mergem la grădină.

Duminică seară. Public *endimanche* circulă ca la orice Promenade-Conzert, încet-încet, în masă compactă. Dar avem noi vreme de pierdut? Dăm din coate ca la școala de natație; spargem valurile mulțimii și, cu pas gimnastic, ajungem la birtul de lux pe terasă *(Etablissement de tout premier ordre)...* Iar Weinrestaurant! - D-abia găsim loc, înghesuiți între o lume foarte elegantă. Chelnerul nostru, un adevărat secretar de ambasadă de cel mai sever stil... Bătăi strașnice cu cuțitul în serviciul de muștar.

- Pleacă trenul, domnule!

Eu zâmbesc zaharisit. El, vânăt suprem:

- Ascultă-mă! înțeleg să mă faci ridicul într-o cafenea infamă de femei pierdute; dar, față de domnii (și arată cu un gest solemn pe domnii Doctori), asta este prea mult!

Se scoală să plece, turbat; dar își ia repede seama și s-așează iar la loc - mai vânăt decât cum se sculase.

...Și secretarul de ambasadă tot nu vine!... Dar pare că, iată-l. Pășește calm. Ce flegmă diplomatică!... A! de ce n-are, mizerabilul! două mame - trei!... Ne aduce două butelii de vin de Rhin (extraordinar, ceva) la gheață în găleată de argint, și apă minerală.

- Să-mi dea orice, mă! fie și... (figura dlui Dr. Gusti), numai să nu mă chinuiască! Să-mi dea degrabă! Înțelegi bine că nu vreau să scap trenul! (â la Mounet). Mi-e dorr de copilul meu! nu-nțelegi?

O porție de șuncă, și alta, pe nemestecate... și una de *saumon du Rhin fume...* Atacăm eroic cu furculița... *MalheuA*

- Saumonul ăsta e vechi, mă! pute!... Să nu mă-nvățați și la saumon! eu îl miros, nu cu nasul - cu furculița!.

- ?!

- (crescendo con furore) *Pute!pute!p ute!*

Și-ncepe să risipească, cu furculița, nevinovatele feliuțe trandafirii, afară din talerul de argint. Apoi cu o mutră acrită ca de un oribil dezgust:

- Mâncați-l voi, daca vreți!

D. Doctor Zarifopol, cam nevricos, se scoală și se face că merge să caute undeva ceva prin vastul stabiliment; d. Dr. Gusti, tânăr ageamiu, rămâne cu gura căscată, cam tremurând de un fel de vagă frică; eu, bătrân hârsit, mă uit la atâta lume frumoasă; Barbu strică așa vin, cu apă; cei de la mesele apropiate ne cam trag cu coada ochiului - ba și oarecari pufneli, destul de discrete - în vreme ce banda militară urlă, cu o ferocitate în adevăr catolică, conjurația din *Hughenoții...* Dumnezeul meu! ce situațiune! Infern și maledicțiune!

Mâncăm și noi cu sulița-n coaste, fripturile noastre sosite la potrivită vreme. Am sfârșit... O pauză... Gazuri...

- Are ăsta... șaap'panie?... (duios) Iancule! a's'bem o șaap'panie!

- Nu! zice Iancu, că pierdem trenul! (â la Nottarâ) Te așteaptă copilul tău! nu-nțelegi?

Vreau să plătesc. Îmi dă peste mână și-mi risipește pițulele. Cheamă pe maiher și-i aruncă o piesă de 20 mărci: toată socoteala 16 mărci, 40 pfg.

- De ieftin, e ieftin, ce e drept... dar sunt stup'pizi, mă! (iar gazuri)... lor de nemți!... (Oftând) Iancule!... a's'bem o șaap'...

- Nu se poate, zice Iancu, gândind cu groază la ce primejdie s-ar expune.

Ne-am ridicat. D. Dr. Gusti a mers înainte să ia de-acasă bagajele travellerului şi să le dea pentru *wagon-lits* în primirea tregherului. Ne ducem cu trei sferturi de ceas înainte la gară. Ne suim pe peron, unde bem bere *sur le zinc.* „Rece, da' nu face p'âle... nu e şaap'panie!..." Iată trenul... *Einsteigen bitte!*

Ne pupăm cu muci şi ne despărţim foarte lacrimoşi.

Plecat!... Păcat!... Dd. D-ri şi eu ne uităm lung unul la altul multă vreme, până să ne dezmeticim, aiuriţi de trecerea meteorică a acestui *phenomene vivant* prin capitala germană... Vertiginos!... *GrandieuX*

Am ostenit. Iartă, scumpul meu amic, că a abuzat de preţioasele tale momente, pe acela care cu mult dor te îmbrăţişează,

al tău,

Iancu

P.S. Stăruie pe lângă d. dr. Zarifopol, care vine la Sinaia şi pe care ţi-l recomand ca o excelentă pastă de prietin, să-ţi dea, la ocazie, mai ample amănunte. I-a plăcut mult! A rămas încântat!

20

Vineri, 8/21 iulie st.n. (?) [1905]

Drăguţule,

N-apucasem ieri să lipesc bine plicul asupra scrisorii mele triste, şi iată că primesc cărţile tale poştale. N-am ce face, rup plicul, ca să-ţi alătur un răspuns şi la ele.

Despre persoana de care ţi-a vorbit Fany Zarifopol, cred că ţi-am răspuns destul.

Despre călduri, fii pe pace; nu suferim de călduri deloc; ba am putea zice chiar din contra. După o foarte târzie primăvară,

au fost, în adevăr, tocmai pe la sfârşitul lui iunie şi începutul lui iulie, călduri bunicele (mai ales în oraş) până la 32° ziua şi 25° noaptea. Dar trebuie să ştii că aici casele nu se-ncing peste zi, ca să te frigă noaptea. D-asupra locuinței mele se mai ridică încă trei caturi.

Dar căldurile au ținut numai, cu o întrerupere de vreo patru zile, în total opt zile. De atunci însă, adică de vreo douăzeci de zile, bate vântul de la Marea Nordului, şi ploaie rece mai în toate zilele. De atunci iată temperatura:

16° ziua - 14° noaptea
15° ziua - 13° noaptea
14° ziua - 10° noaptea

Alaltăieri-noapte s-a scoborât la 8°. Aseară, pe la 10, când m-am dus la culcare, 12°; azi dim. la 5 1/2, 11°; acuma, când, înfăşurat în Şlafrocul meu de iarnă, îți scriu aceste rânduri (9 dim.), termometrul de la fereastră arată 13°. Vânt, nu aşa de violent ca zilele trecute; cerul tare acoperit, şi iată, începe iar ploaie măruntă şi rece. Toamnă în toată puterea cuvântului; aşa că, - fiindcă proprietarul n-ar vrea să ne mai acorde încălzitul caloriferului (care de aminteri este acuma în reparație) - vă rugăm pe voi, dacă se-ntâmplă să aveți pe acolo câteva grade în plus care nu vă fac trebuință, trimiteți-le cât mai urgent aci cu mare viteză; ori, şi mai bine, aduceți-le chiar voi. Ei! ce-ar fi! Acu o să te mai rog ceva. Ce zici tu de Lenci? Ai văzut-o. Mi se plânge într-o scrisoare că iar se cam umflă şi că ar simți şi oarecari dureri într-o parte. Tare greu mi-ar fi să vin acuma; dar iarăşi nu mi-ar conveni deloc s-o las la urmă pe mâna străinilor... Destul au jefuit-o până acuma. Spune-mi câteva vorbe: ce prognostic, aproximativ fireşte, fie chiar vag, poți da tu?

Ca un complement la scrisoare întâia, îți trimit aci în original (căci o copie cât de exactă n-ar avea haz, şi nici n-ar fi credibilă) o scrisoare pe care am furat-o de la Didina. Pe¬semne că ea trebuie să fi lăudat confortul de aici din țara nemțească. Elementul-barbu din sufletul complex al Jenichii se revoltă (Bisserica!...) Îți țiu parola ta de onoare, că, cu răspunsul tău, pe care-l aştept (mi-eşti dator o scrisoare bună, sau cel puțin 24 cărți poştale, scrise mai des) îmi vei înapoia în plic recomandat prețiosul document, fără să spui cândva doamnei Dutzescu că am îndrăznit a-i viola secretul corespondenței. Aş fi pierdut pentru toată viața.

Ce ştii de la maistru Metronimidi? Aş vrea să-i scriu. Unde? Spune-i Margaretei că am proclamat-o eu de Madame de Sevigne a României: ceva mai mult, am proclamat-o al doilea şi ultimul scriitor român, în sensul european al cuvântului. (Ghici, cine e primul?) Scrisorile ei sunt minunate şi cu multă plăcere le citesc şi recitesc.

Vă dorim foarte mult şi crede că, dacă aş avea mijloace, nu ți s-ar părea că mă vezi în piața veche stând de vorbă cu Galibardi băiatul ori cu bețiva de Țica; ea, desigur, cât de afumată, nu m-ar face bou şi nu mi-ar servi nişte zarzavaturi mai puțin indigeste decât principiile de estetică.

Al tău *de cceur, de tout cceur*

Car

P.S. - Pe contrapagină, îți dau o listă a persoanelor cărora te-nsărcinez a le transmite complimentele mele.

G. Matheescu, „Paradis" şi famil.	Costică Gherea şi familia
Măcelarii şi Pescarii şi Precupeții.	Fany Szeculics.
Iorgu Ionescu expolițmaistru.	M-me Szeculics şi Dl.
D. Wild, lipscanul.	Dna Urechia Sen[ior]
D. Farcaş şi famil.	Dna Leria.
Niculae Birjarul.	M-me Rosa Venturini.

Niță hamalul No. 1
Demnul lui tată.
Şeful gării.
Casierul gării.
Magazionerul gării.
Tănăsică Verzeanu.
M-me Wappner şi Dl.
M-me Finkel şi Dl.
Pungaşul cu franzelele.
Bello Giovanni şi famil.
Valentino.
Pisicarul ăl şchiop (Gentilini).
M-me Paraschiva (comerciantă de legume şi terra-cotta în piața veche).
Ghiță Badea şi fam.
Şeful Poştei.
Galibardi băiatul.
M-me Esthera.
M-me V. Teodorescu şi Dl.
M-me Gologan şi D. cu M-lla Popa ăl nemțesc.
Grassoski Legația austro-ung.
(pe aceşti doi îi găseşti la *jauzend* la Matheescu - pelin albastru).
Bârsan Marica.
Gentila ei fiică Paraschiva văduva etc. etc. etc.
Uitam:
M-me Fromage et Neveu
Gogueschor Fromage
Deoamnea de Şchiau
(Mai adu-ți-i şi tu aminte pe cei uitați).

21

[Wilmersdorf bei Berlin, 22.7.05]

Ascultă,

Ştii că amicul de care ți-am scris ieri nu ştie de glumă. Mă rog ție, nu cumva să faci vreo indiscreție. Nu vreau să se plângă că am călcat regulele ospitalității. El nu înțelege a se glumi cu lucrurile sacrre. Contez pe discreția ta, şi aştept răspuns.

Gott sei dank. Azi, sâmbătă, 9 dim. termometrul, deşi vântul e foarte rece, arată 15° +. Să sperăm că mai urcă cu unu

până d. am. Plouă mărunţel. - Barometrul, staţionar la variabil.

Fiţi sănătoşi! Mă pun să scriu în pat - mi-e frig: curat cald nemţesc.

Al tău

Car

Un: Herrn Doctor Urechia
Sinaia, Villa Urechia, Rumănien

22

Berlin Wilmersdorf
25 iul./7 aug. [1905], luni

Dragă Alceu,

Nu te supăra, dar n-ai dreptate aproape deloc. Nu e vorba de teapă, de educaţie, mediu şcl. - toate astea sunt nimicuri trecătoare: e vorba de ceva etern, - ca timpul şi chaosul, ca însuşi unul Dumnezeu, ţie-te numa! - de PROSTIE!

Să fie strănepotul lui Godefroy de Bouillon ori al lui Drandaibulea din fundătura Mitropoliei, daca, individual, i s-a-ntâmplat omului să nu-i fie destul de nemerit la vreme şerbetul din borcanul care-i creşte pe umeri - e p-r-o-s-t - zevzec, sec, neghiob, şcl. - fără speranţă de dres şerbetul.

Ia un ţăran cât de dejos, fie şi beţiv, numai deştept să fie, şi pune-l deodată în mijlocul New-Yorkului. Ia pe leica Paraschiva Badea, de exemplu. Are să caşte ochii-n patru, ca să vază lucrurile nemaivăzute, căutând, cât poate ea să-şi dea seama de ce vede; are să se mulţumească, spurcăciunea, cu impresia ce i-o pot face ei lucrurile acelea şi n-are să înşire verzi şi uscate, ca să-şi afirme personalitatea proprie. S-a uitat pe sine

ca să se uite la lucruri, şi are să zică: „Mari binale, măiculiță! Cum or fi făcute, de nu cad? Doamne fereşte aici de un cutremur!" sau: „Gândeam să fie şi mai mari, că auzisem că pe aici sunt de o sută de ori mai mari ca otelul lui Mazăre!".

Dar ia şi pe un strănepot de cruciat; daca e prost, o să se-nțepenească-n călcâie, o să se umfle-n guşă şi o să se screamă a judeca personal buildingurile americane. Nu se poate uita la un lucru uitându-se pe sine: ba, lipsă de proporție între înălțime, lățime sau îngustime; ba, trivialitate de gust; ba, comparații cu celebrele capodopere clasice, ionice, dorice, corintice, gotice, romane, renaissance, rococo etc... „Monstruosități, *mon cher!*... Asta, nu e gigantic... asta e monstruos!".

Paf! Te-a înfundat? - Ai pățit-o şi d-ta la New-York cu strănepotul cruciatului d-tale, ceea ce am pățit eu cu nepotul lui Drandaibulea al meu la Berlin.

Satură-te de nobilitate, reacționarule!

Îmi închipuiesc că, prin asociație de idei şi figuri, ai înțeles cine este nobilul urmaş de rasă, la care fac aluzie. Daca nu l-ai ghicit, caută-l foarte, cât de foarte aproape de omul meu - acesta e umbra aceluia: țiganul boierului.

Secul nu ştie ce contenență să-şi dea în fața lucrului nou, fiindcă nu e în stare să aibă siguranță de impresie; aparatu-i de prins impresiile nu-i destul de legat: se pune pecetie pe ceară roşie, nu pe şerbet fleşcăit. Pe de altă parte iarăşi, ar fi o ruşine să se lase biruit, ori să treacă indiferent: să nu emită el părerea *sa* fără nici o ezitare? Se poate?

Pentru prost, lucrurile nu sunt afirmări fatale, al căror înțeles omul trebuie să-l caute; ci întrebări ingenioase, la care el e dator, pentru demnitatea lui, să răspunză cât se poate mai pe negânditele - spre a epata pe alții. Vrând să fie grav şi personal, caută în fleacuri copilăreşti („nu-mi place!... mprț! pettre!") şi în locuri comune („legile simetriei, necesitatea

echilibrului, logica şi consecvenţa stilului" şi alte baliverne râncezite) independenţa ce i s-ar părea pierdută daca, cu absolută sinceritate, ar suferi pur şi simplu impresia, favorabilă sau nu, şi ar trece cu gura închisă mai departe, să mai vază cu ochii deschişi şi altceva. Omagiul de admiraţie, ori o simplă mărturisire a unei mediocre satisfacţiuni, ori indiferenţa, - fără comentarii, ar fi o abdicare, o scădere a demnităţii lui. Se umflă şi se creşte pe sine: îi trebuie o reparaţiune promptă pentru mândria lui atinsă, pare-i-se, de înfăţişarea lucrului ce-i stă dinainte neclintit, cu atâta brutală nepăsare de judecata trecătoare a atâtor trecători. Ce este lucrul, e un moft; cum judecă dumnealui, e important.

Ascultă-mă pe mine, iubitule; lumea toată, cu toate frumuseţile şi ororile ei, cu toate durerile şi voluptăţile ei, cu toate minunile ei tele- şi micro-scopice, în fine cu toate ale ei toată - nu sunt nimic! El, prostul! el este totul! El este buricul Universului...

Nu mai umbla deci cu explicaţii pe departe - teapă, rasă, mediu, educaţie, viţiu - zi-i scurt: prost! şi dă-i paşe numa, că nu se mai ghereje, mă rog!

Trebuie însă să spun drept, că într-o mică privinţă ai şi tu, parcă, oarecare dreptate: daca descinde de la Cruciade şi nu din altă teapă, nu face atâtea-atâtea gesturi melo-epileptice, nu-ţi sparge ochelarii, nu ciocăneşte în pahare, se încheie frumuşel la nădragi, nu hărtăneşte peştele, nu scuipă-n talere, îşi spune prostiile şi inepţiile cu politeţă şi nu şi le zbiară cu clăbuci la gură, ştie că verbul *pettre* nu e de conjugarea a patra; în fine e prost, dar nu şi mojic, e prin urmare un degenerat! Să iubim deci poporul! - el e şi mojic, nu numai prost, - şi să trecem la altceva.

Zici că ştiu că *iubeşti* Braşovul. Iartă-mă: e o greşală de limbă pe care o faci, un barbarism, un galicism foarte regretabil din partea unui strănepot al lui Traian-Divul şi al

Andradei; în daco-românește se zice „îmi place" Brașovul. Însă, barbarism o fi, este expresia cea mai exactă; așa e, cum zici tu; mie asemenea, nu „îmi place" Germania, ci o „iubesc!"

Cum să nu știu, dragă Domnule, mă rog frumos, că iubești Brașovul și toate cele săsești, ungurești și românești din Ardeal? Fără să-mi fi spus, știam și anume de ce. E desigur mai departe de la București și Ploiești, până la Brașov, Feldioara, Sighișoara etc. decât de la acestea până pe malurile Rinului, ori la coastele celor două mări nordice. În Ardeal ajung picioarele încălțate ale corpului european; la București și Ploiești etc. stă, plin de paraziți, sângerat de scărpinătură, dar frizat *ă la Parisienne,* corpul trupului bulgaro-țigănesc, cea mai infectă și mai dezgustătoare parte a acestui bastard și ignobil tip oriental.

Și sunt convins că ai iubi și tu, cu atât mai mult, Germania, fruntea corpului care a ajuns cu picioarele până-n Carpați, și, spre nefericirea noastră, a celor de astăzi, nu a putut trece încă de mult măcar până-n Balcani.

Nu trec prin nici unul din locurile acestea, din atâtea puncte de vedere minunate (și mai cu seamă din al *omeniei),* și nu mă bucur de nimic, fără să gândesc cu mult dor la tine și la ai tăi. În fiecare stol de bicicliști, cari ca păsările cutreieră țara asta mândră, bravă și bună, plină de frumuseți incomparabile, parcă te văz și pe tine, cu bluza ta de mătăsică umflată de vânt, pedalând, la întrecere cu țugul ori cu șiful, ca să ne-ntâlnim seara la cină în cutare loc favorit, în piața vreunui Rathaus bătrân, ori în vreun parc secular, la Waldschănke. Întreabă numai pe Zarifopol ce seară am petrecut noi la Hildesheim, ce muzică am auzit și cum te-am pomenit!

Alaltăieri, mergând cu vaporul de la Rostock la WarnemUnde, pe Baltica (13 kil. - dus și întors - 26 kil. - 40 pfenigi = 50 bani) am avut o adevărată halucinație. Pe șoseaua care ajunge la chei, veneau în goană un biciclist înainte,

după el un diavol mic sfârâind din roate, şi înapoi o biciclistă grăsceană, cam anevoie, d-abia ţinându-se pe urma lor. Alergau, probabil, să apuce unul din vapoarele cari fac de câteva ori pe zi excursiuni de plăcere, cu muzică, mâncărică şi băuturică, în largul mării. Repede mi-a fulgerat prin minte: „Cum trebuie s-o bombănească pe biata Margareta!".

Ştiu că mai iubeşti şi florile, pe cari eu nu le prea făceam haz. Află că acuma le iubesc şi eu: m-au corupt nemţii. Ei sunt tot atât de pasionaţi de flori ca şi de bere - aş putea zice un alt viţiu. În cele mai infime localităţi sunt tot atâtea florării câte berării şi cârciumi - fă-ţi idee, câte florării! Eu, odinioară, aşa de puţin simţitor faţă de aceste legume cari nu se mănâncă, stau acuma să casc gura la etalajurile florarilor, la boazdele de pe bulevarde, pieţe, grădini publice şi particulare, verande, balcoane, intrări de restaurante, cafenele etc. Când a fost nunta prinţului de coroană aici, acu vreo două luni, era o adevărată orgie de culori şi mirosuri: faţade-ntregi de palate pe bulevarde kilometrice, pasajuri, monumente, toate numai în flori; până şi la ferestrele grave ale Băncii Disconto, zăbrelele de oţel erau îmbrăcate în trandafiri şi garoafe. Aşa minunăţie nici la Sinzeana şi Pepelea n-am văzut!

Afurisită sărăcie! bine zici tu. De ce n-am cu ce să te răpesc patriei, să te aduc aici, să mâncăm împreună franzela amară! O durere împărtăşită, nu-i aşa că e pe jumătate uşurată? Ţi-ar veni greu la început, desigur; ai ofta cu gândul la Schitul Măgureanului; ai plânge de dorul Palatului Poştelor; ai slăbi de lipsa prafului şi noroiului daco-romåne... Dar aş căuta eu, amicul tău, tot aşa de dezolat ca şi tine, să te mângâi; ne-am duce de colo până dincolo, ca să nu dăm pas nostalgiei să ne biruie, până când, obosiţi poate de vârstă, ne-am deprinde cu durerea exilului.

Şi pe urmă, Margherita nici nu-şi poate imagina ce e pe aici: ce frumoasă regulă! Vinerea şi sâmbăta dimineaţa până la unu

d.am., se bat şi se scutură covoarele tutulor locuitorilor. Este în curte la noi, ca în toate curțile de Herşafți, o fuziliadă şi o canonadă ceasuri întregi ca la Port-Arthur: paca-paca! Alaltăieri, vineri, de atâta luptă şi de atâtea mirosuri antimoliice, Madame Caragiale a început să strănute grozav, ş-a strănutat până i s-a umflat nasul (ți-nchipuie!) şi pe urmă o durere de cap apilpisită... Dar, în fine, covoarele s-au scuturat, s-au curățit lămpile şi lustruit parchetele cu un fel de ceară foarte odoriferantă. Mie mi s-a înfundat creierul: nu mai înțeleg ce este - camfor, naftalină, terebentină? Cafeaua mi se pare zeamă de varză, şi Pfungstaedterul, lapte bătut. Sper însă că până vinerea viitoare o să-mi revie facultatea de control exact al sensațiunilor.

Îmi pare rău că Maestrul se prăjeşte în Bucureşti. Mi se pare că, de cuminte ce este, greşeşte socoteala. Stând acolo, tot atâta cheltuieşte ca şi la Sinaia, iar chiria îi este cu prisos compensată de câştigul lecțiilor. Cine are să plătească bine lecții de piano nu stă vara în Bucureşti de hatârul Maestrului; cunoaştem noi câtă dragoste de artă au elevele *high-life* ale lui M-ro Metronomidis. Dar ce să-i fac grecului? Bine zice amicul nostru Rostoganu (la completarea portretului căruia lucru acuma, eu): „Non est magnum injegnium, signe mixtura dementiae, Otopegne!"

(A propos de Rostoganu, vezi la post-scripta)

Îmi pare rău de soră-mea că se prăpădeşte, nenorocita, şi în aşa chip. Dar ce pot face? Am înțeles ce-mi spui. Nu ştiu pe cinste ce să gândesc şi ce să fac. M-am gândit să mă prefac peste vreo lună-două că mă întorc cu totul în țară, şi astfel s-o asist până la urmă. Tristă şi neplăcută slujbă, dar trebuie îndeplinită. Mi-e milă destul de suferința ei; dar de ce mi-ar fi ruşine de tine şi m-aş face, de ruşine, fățarnic? Soarta ei e hotărâtă - eu nu trebuie să mă îngrijesc de interesele materiale?

firește - fără să jignesc câtuși de puțin sufletul bietei creaturi și ultimele-i momente. Mai dă-mi și tu o povață.

Daca vezi pe Zarifopol, spune-i că sunt în așteptarea răspunsului lui la scrisoarea mea despre aventurile potemchineze. - Doamne, iartă-mă! Între noi să rămâie; dar mi se pare că și d. Costică al nostru e cam șerbet.

Îmi spui întruna că ți-e dor de mine. Probează-mi-o, bibiloiule! e foarte ușor. Până să completezi suma ca să vii să mă îmbrățișezi aici, ia o dată pe săptămână condeiul tău și scrie-mi verzi și uscate, multe, cât de multe, cum îți scriu și eu ție numai de dragul de a vorbi cu tine dintr-atâta depărtare.

Al tău vechi, din toată inima,

Caragiale

P.S. 103 buline cu U., ia seama când le dezlipești, și mai ales când le lipești, să le pui cu susul în jos (ca D)

50 buline cu M., aceeași observație (ca W)

II. P.S. Ia miroase cu nasul tău de perfecțiune - nu cumva o ediție absolut completă*, cu vreo 10 capitole inedite, peste cele cunoscute, ar avea vreo șansă? Cine ar putea fi editorul? cât? etc. Daca reușesc - ți-l... dedic.

III. P.S. În momentul acesta, luni dim. când voi să-nchid plicul, cată ce scrisoare primesc de la Mateiu din Buc.:

„Fiind foarte umflată și simțindu-se slabă, Lenci s-a-ntors marți seara, 19 iunie, în Bucur. De câteva zile nu se mai putea nici hrăni nici dormi, din pricina presiunii ce apa exercită asupra organelor, amenințând s-o sufoce. Ieri, joi 21 iulie, la 10^{55} dim., doctorul Leonte, asistat de doct. Drugescu, i-a făcut o puncție, fără s-o chloroformizeze. Ea a țipat o dată când a împuns-o și s-a văitat c-o ustură când a bandajat-o cu vată

*Titlu:
Mariu-Chicoș *Rostogan*
pedagog-absolut
Viața lui - operele - activitatea - etc.

îmbibată într-un lichid tare. Au pompat trei ligheane de lichid negru tocmai ca o cafea schwarz, fără miros pătrunzător şi cu o spumă *maron* provenită din scurgerea sângelui. Foarte obosită ... afară de un litru de lapte pe zi obligatoriu - nici un alt regim. Burta tot umflată. Lenci foarte redusă... capul tare micşorat... Speră să se întoarcă *iar la Leordeni...* ş.c.l. - Poftim surpriză!

Mă rog ție, întreabă pe Leonte daca poți cumva, ce e de făcut? Să viu? Când? Aştept îndată un răspuns documentat.

De la Zarifopol tot acuma am primit răspuns. Costică - şerbet grozav.

Didina scrie Margaretei.

Fiți sănătoşi.

Sinaia, 23 iulie 1905

Einschreiben (recommandee)
Herrn Doctor Urechia
Sinaia, Villa Urechia,
Rumănien

23

Du, liber Herz! Du heide Doktor!! Du, Werwäther !!! Hast du mich schon wergessen?!?

Deine treue, ungluckliche, werzweiselte -

Grătchen

An Hochwohlgeb. Herrn
Doktor Alzeus Urechia
Sinaia
(Villa Urechia)
Rumănien

24

[Heiligendamm, 1.8.05]

Vezi în perspectivă, la dreapta, acel vapor? Amicul tău se află pe el. Merg la Canada, aşa să trăiesc!

Doctor Urechia
Villa Urechia, Sinaia
(Rumănien)

25

Iubite Alceu, s-au vorbit multe şi mărunte despre fudulia grecească, despre orgoliul britanic şi morga spaniolă - mofturi toate! - Toate astea nu mai însemnează nimic! ele pot să mai aibă trecere printre aceia cari nu cunosc ce este mândria daco-română. Daco-românul e aşa de mândru, că nu vine decât foarte rar la *rendez-vous,* şi atunci, foarte târziu; iar la scrisori, nu se pleacă mai niciodată să răspunză.

Daca ne mai vedem vreodată, am să-ţi spun o aventură a mea - aproposito de toate cele mai de sus - care desigur, ca anecdotă, are să te amuze, cred. Până atunci, în aşteptarea moderării mândriei tale daco-române,

te salut cu dragoste
al tău
Caragiale

Joi, 4/17 august [1905]

26

Viena (?), 22 decemvrie 1905

Săru'mâna, madam Urechia!

Complimente soțiorului și băiețelului dv. Trebuie să fi crescut de când nu l-am mai văzut.

Sfintele sărbători cu fericire deja!

Al dv.

Iancă cu familia de la el.

27

Auboba azi apabe
Mai mândbă și mai voioasă
Căci e zi de sab'bătoabe,
Zi plăcută și fbumoasă
Bugăm cebul cu căldubă

etceteba.

Cab

Beblin, 1 ianuabie '906

28

[Dresden, 20.1.06]

„Multe complimente onoratelor Doamne și onoraților Domni și Domnișor Dr. Urechia și M° Metronomidis."

Doctor Urechia
Bukarest
str. Schitul Măgureanu 5

29

Berlin W., 22 februarie 1906

Dragă Alceule, tot îți place ție Brașovul - mai Brașov ca Lipsca nu găsești. La Paști, suiți-vă pe biciclete și haideți. În săptămâna luminată e iarmaroc mare - ce n-ai văzut nici la Moși. Târgul se ține în toate piețele mari și mici ale orașului și pe strade: turtă dulce, gogoși, alune prăjite, tot ce poftești; panorame, călușei etc., e lucru mare. Scrie-mi o vorbă când să v-așteptăm, că ni s-a făcut foarte dor de voi.

Car

30

[Leipzig, 27.3.06]

150 (Hundertfunfzig) Kilometer per Stund!...

Herrn Doctor A. Urechia
Bukarest
5 Str. Schitul Măgureanu
Rumănien

31

[Leipzig, 27.3.06]

Excelsior!

Herrn Doctor A. Urechia
Bukarest
5 str. Schitul Măgureanu
Rumănien

32

Wilmersdorf bei Berlin, 25.4.1906

Mai poftești ascensiuni? Poftim de! Ca prin minune am scăpat: eram tocmai în vârf! Oribil! Vino la Berlin, să-ți povestesc prin ce am trecut.

33

[Berlin, 6 iunie 1906]

Dragă Alceu, iată că răspund, după oarecare chibzuială, la carta ta din urmă. Precum am înțeles eu din scrisoarea Margaretei și din rândurile tale mai puțin categorice, tu ai pus de gând să faci - pardon! - o mare prostie în vara asta: vrei să mergi în Elveția. Bravo ție! Ca să scapi de atmosfera care te-a asfixiat atâția ani cu mucigăială orientală, asta îți trebuie ție? Asta te-a plictisit pe tine o viață întreagă? nesuficiența înălțimii Carpaților, îngustimea orizonturilor pitorești? - Care va să zică, ești blazat de variile aspecte ale civilizației, te-a obosit pitorescul architectonic al orașelor, nu mai poți suferi producțiile de artă! Firește! ce-ți trebuiesc ție Berlinul, Colonia, Brunșvigul, orașele Harzului, Hamburgul, Brema, Amsterdamul, Rotterdamul șcl.? nu ai trăit tu o viață în București? nu cunoști Curtea de Argeș, Ploieștii, Buzăul, orașele Olteniei? nu cunoști Constanța, Galații, Brăila, Giurgiul, Oltenița etc.? Sătul până la dezgust de astfel de bunătăți și putând în fine, după atâta răbdare, să-ți plătești luxul unei escapade, firește nu poți găsi nimic mai nemerit pentru divertirea spiritului tău decât niște munți - *mai nalți* decât Carpații! Nu mai poți înghiți bucătăria rafinată; ești, în fine, în stare să scapi de ea câtva timp și, *pour te refaire l'appetit,* alergi la o mămăligă alpină - ca două mămăligi carpatine superpuse.

Dar... despre gusturi şi colori nu se discută. Regret că nici măcar de data asta nu ne potrivim şi trec a răspunde la întrebările tale.

În principiu şi din toată inima (nu cred să vă îndoiţi cumva), îţi răspund DA! DA! DA! veniţi cu Vasilică neapărat! Ca pe cei mai iubiţi fraţi vă aşteptăm. Nu pot măsura bucuria ce vom simţi văzându-vă aici. Trebuie însă să-mi dai îndată planul tău măcar în lineamentele generale. Poate că ar cadra mai bine cu intenţiile noastre să nu stăm toată luna iulie în Berlin*: poate că până la poalele enormei mămăligi te-aş conduce, rămânând în vale să gust din bucătăria rafinată de care am fost o viaţă întreagă lipsit.

Aşadar, drăguţule, îndată ce primeşti aceasta, fii bun şi aşterne-mi clar proiectul tău; sper că, amendat de mine, o să devină un capodoperă de legislaţie.

Didina aşteaptă răspunsul Margaretei. Complimente de la toţi ai noştri la voi toţi.

Eu aştept cu mare nerăbdare o scrisoare amplă de la tine, nu o cartă postală în fuga mare, şi te îmbrăţişez cu mult dor.

Al tău vechi

Caragiale

P.S. Se zice că în vremea Jubileului ar fi apărut un pamflet în franţuzeşte intitulat cam aşa:

„Franşois-Joseph, Roi de Roumanie" sau

„Charles I, vice-roi de Roumanie".

Nu cumva poţi să mi-l trimiţi în plic recomandat foarte discret? Aş fi curios să-l văz. Se pretinde că porneşte dintr-o oficină, odinioară, extrem-dinastică. Mare lucru e şi paraponul!

Einschreiben
Herrn Doctor A. Urechia
Bukarest
5, Str. Schitul Măgureanu
Rumănien

* Deşi nimica nu ne goneşte vara din Berlin.

34

[Goslar, 6.8.06]

Excelsior!

Scrisoare urmează. Până atunci, multă sănătate.

Car

Herrn Doctor A. Urechia
Sinaia,
Villa Urechia
Rumänien

35

[Schandau, 31.08.06]

PROSIT!

Herrn Doctor A. Urechia
Bucarest
5 Str. Schitul Măgureanu
Rumänien

36

[Wilmersdorf bei Berlin, 6.10.06]

Reta Walter. Mignon [în continuare, pe fotografie, scrisul lui Caragiale:] de la Opera Comică, ucisă cu glonțul alaltăieri joi, de un econduit, care şi el s-a sinucis pe loc.

Fata avea colosal talent, şi d-abia împlinise 21 de ani.

Herrn Doctor A. Urechia
Bukarest
str. Schitul Măgureanu 5
Rumänien

37

[Potsdam, 7 oct. 1906]

În loc de Lubeck - Potsdam; în loc de un pahar de Bordeaux, trei halbe de bere în sănătatea dv. am beut.

Hoch! Hoch!! Hoch!!!

Caragiale
cu familia

E o vreme împărătească pe aici, unde nu lipsește nimica spre a fi perfect, decât prezența onoratei dv. familii.

... Iar mai beau o halbă: Hoch!

Herrn Doktor A. Urechia
Bucarest
Str. Schitul Măgureanu 5
Rumänien

38

[Berlin E., 31 ianuarie 1907]

Dragă Alceule,

În Germania s-au întâmplat zilele astea mai multe dezastre serioase - dezastru într-o fabrică de chimicale, dezastru într-o mină de cărbuni, dezastru în alegerile generale pentru Parlamentul Imperiului: sozial-democrații au căzut într-un mod deplorabil, așa cum nimini nu s-ar fi putut aștepta. După ce trâmbițaseră înainte de alegeri că or să aibă în viitorul Reichstag peste 100 de locuri, astăzi, cu balotaje cu tot, mare mirare să ajungă la 60, și în Reichstagul dizolvat aveau 81. Toată lumea, plictisită de bravadele și aroganța lor, jubilează. Ei caută să explice trista cădere atribuind-o la coalițiunea tutulor partidelor reacționare și burgeze. Adversarii lor - adică toate partidele celelalte - interpretează explicarea socialistă tot în defavoarea *tovarășilor:* care va să zică, voi nu contați numai pe propriile voastre forțe, ci pe neînțelegerile din sânul

celorlalte partide; locurile (81) ce ați avut în trecut erau datorite nu numai voturilor voastre proprii, ci şi voturilor nemulțumiților din alte partide înaintate (de exemplu liberalii independenți - un fel de radicali). Grație acestor voturi ați obținut atâtea locuri. Sau trebuie să admiteți aceasta, sau atunci (atât mai rău pentru voi) trebuie să mărturisiți că ați fost părăsiți de o mulțime dintre ai voştri.

Rogu-te, ce zice Costică de trista cădere a tovarăşilor Bebel şi Comp.? Marele Bernstein, celebrul teorist revizionist al sozial-democrației a căzut la Breslau, unde s-alegea regulat de atâta vreme.

Marțea trecută, la 9/22 ianuarie, m-am întâlnit la Viena, adică cu dinadinsul am mers înainte-i, cu Barbu. Am petrecut foarte bine şi foarte convenabil, probă că a doua zi am dejunat perfect. Vezi dar ce cuminți am fost*ără*. La Viena era un ger de 22° minus şi barometrul la 789, aşa că mulți austriaci s-au *zolidifiziert*. La Berlin 19° sub zero şi barometrul la 793[5]. Ceva nemaipomenit.

Barbu mi-a spus multe şi mai nimic despre politică. - Aci în Berlin, Take Ionescu a avut succese mari. Împăratul l-a primit în audiență şi apoi l-a poftit la prânz intim. Toate cercurile înalte burgeze şi boiereşti l-au festivat. După plecarea lui, rămânând încă Madame Ionescu, a fost poftită la serată intimă la palat, cu ocazia aniversării Kaiserului. - Ce trebuie să fie pe sufletele politicianilor noştri? Mă prind că-l denunță pe fiul lui Belzebut că a vândut Nemților patria şi nația rromâne! - A propos, când dai în publicitatea noastră peste câte un articolaş aşa mai cu haz, de ce nu mi-l trimiți, egoistule, şi mie? Să mă bucur şi eu.

Mă rog ție, am aflat că boierul Bogdan P. Hasdeu, din ordinul spiritelor, ar fi cerut prințesei Maria o audiență ca să-i remită testamentul lui în favoarea micului prinț Nicolae, şi că micul prinț, care nu-l cunoştea, văzându-l acu pentru prima oară, s-a repezit în brațele bătrânului ca la o veche simpatică

cunoştinţă. Ce să mai fie şi asta? Pune-mă-n curent. Trimite-mi gazetele cu ştiri despre această minunată împrejurare. „Universul" meu s-a păcătoşit de tot. Aştept nerăbdător.

De pe vremea lui Martin Luther nu s-a mai pomenit, dragă Alceule, aşa iarnă. După câteva zile de dezgheţ, de aseară (notează că încet-încet de vreo săptămână, după gerul cel teribil care a ţinut vreo două zile şi trei nopţi, barometrul a început să coboare ajungând alaltăieri la *742,* cu o temperatură de 0 şi +1), de aseară, zic, a început să ningă din putere. Azi, joi, tramvaiele nu mai circulă; trăsurile pe roate şi automobilele nici n-au ieşit la piaţă, pentru că se-nnomolesc în zăpadă; nu mai e chip să umbli decât cu sania, şi sănii sunt aci foarte puţine, fiind aduse de la ţară din împrejurimi. Acu când îţi scriu, joi la amiazi, zăpada e până la brâu, şi ninge mereu, mărunt şi cu temei.

Vremea asta mă face să-mi fie şi mai dor de voi. Pe aşa vreme, să stăm noi colea, şase persoane cuminţi, la căldură, cu lumină dulce, cu o zupuşoară de galinacee, mă rog frumos, cu o marinată de heringi prima, cu un curcănoi rumen pe varză acră ştraspurhi*, cu mere creţeşti de California (o bunătate!) şi ananas de Kamerun (o frumuseţe!), cu vinişor uşurel de Mosel, cu bericică proaspătă ca chihlibarul; şi pe urmă, după masă, cafeluţă cu caimac făcută de Madame Margot, şi un păhărel de licoare cordială; şi cucoanele, sub lumina lămpii, să şoptească lucruri bune despre amicele şi cunoştinţele dumnealor, şi să facă bagadele; şi eu să trag ţigărica mea, şi Maestrul să tragă ţigărica lui şi pe urmă să tragă la clavir ce-o vrea dumnealui şi dumneata să tragi la aghioase. Ah! ce lirică existenţă! Halal de viaţă! Tare mi s-a făcut dor de ea!

Dacă mi-o ajuta Dumnezeu să isprăvesc cum sper şi cum se cade lucrul de care mă ţiu, apoi atunci, helbet! vine şi vremea noastră. Nu-mi închipuiesc, în starea în care se află teatrul

* Mai faină decât fideaua lui Solacolo.

nostru național, să treacă fără oarecare senzație o piescioară mai spălățică, lucrată pe măsură, cu altițe şi bibiluri.

Până atunci, doresc să mai aflu câte ceva de la voi, măcar câte o vorbă ş-un cuvințel.

Deocamdată, protestând sus şi tare contra tăcerii sistematice a consoartei d-tale, care parcă ne-a uitat de tot-de tot, vă trimitem toți tutulor Urecheştilor Alceizi şi Metronomizilor cele mai călduroase îmbrățişări.

Cu dor tropical,
al tău,
Caragiale

39

Rothenburg, o.d. Tauber, 23 febr. 1907

Excelentisimă conferența ta! Astă-seară o citesc pentru a patra oară. Să trăieşti! Mi-e dor mult de voi toți, mai cu seamă de tine. Peste câteva săptămâni ne vedem. Până atunci

o călduroasă îmbrățișare
de la vechiul tău
Car

40

Berlin W., 26 aprilie 1907

Dragă Alceule, grație!

În duelul de tăcere la care m-ai provocat fără motiv, mă declar învins. Depun deci arma şi, *en attendant que tu me rendes la pareille,* te salut deocamdată.

Cu frățească dragoste,
Caragiale

Sfintele Paşti cu toate fericirile
Wilmersdorf/Berlin, 4, Hohenzollernplatz 4.

41

[Berlin W. 27.5.07]

O mie de ani pace!

Familiile Metronomidis
Caragiale

Wilmersdorf/Berlin
Hohenzollernplatz. 4. Hpt.

Herrn Doctor A. Urechia
Bukarest
str. Schitul Măgureanu

42

[Sinaia, 15 iunie 1907]

[pe banda albă „laterală, dreapta, cu creionul:]
Aşa să am parte de un capetal! Taci moi!

Moritz Berlinerbaum

[în spaţiul pentru scrisoare, cu creionul:]
Rămâneţi sănătoşi. La revedere,

Car

La Sinaia - minune!
Ce păcat de aşa frumoasă ţară!

Dlui Doctor A. Urechia
cu Familia
Bucureşti
5 Schitul Măgureanu

43

Berlin, 29 iunie 1907

Drăguțule, ieri ți-am expediat, în fine, lucrul promis - sper că o să-ți placă. Am întârziat atâta, fiindcă a trebuit să comand cartea la Londra, nemaigăsindu-se în librăriile de aici. Aici trăim împărătește. Numai voi lipsiți ca să fie petrecerea fără nici o lipsă.

De câteva zile Maestrul, după ce s-a scăldat în oceanurile beethoveniene, s-a retras în saloanele cu peruci pudrate mozartiene: *Nozze di Figaro, Cosi fan tutte, Zauberflote* etc. - niște adevărate minunății. Eu lucrez greu, dar tot sper să mă țin de făgăduială la timp și în așa mod încât să nu te dau de rușine. Pe aici, după prea multă răcoare, s-a încălzit bine, e foarte frumos și plăcut. Nu e zi să nu vă pomenim de mai multe ori la tocănică, la fripturică, la bericică și la muzică, mă rog frumos. Aștept încuviințări de la voi, să-mi spuneți ce ziceți de Daumier și Gavarni și de arta cu care sunt reproduși de editura englezească. De la toți Carageleștii și Metronomizii, primiți toți Urecheștii călduroase frățești salutări. Credeți că n-ar fi mai mare bucurie nicăieri pe pământ, ca în Hohenzollernpl. 4. Hauptstr. Wilmersdorf Berlin, când ați apărea în pragul acestei modeste, dar confortabile locuințe. Să nădăjduim? *Voyons, un bon mouvement!* Fiți sănătoși și veseli.

Metronomizii
et Carageleștii

(C.p. cu legenda ilustrației precizată de Caragiale: „Din Alpii Bavariei. Haltă de poștă".)

44

Berlin W., 15.7.07

Stimate dle doctor, vă rugăm să ne trimiteți de urgență câteva chilograme de căldură daco-romană, că pe aici degerăm - maximum l-am atins astăzi cu 14° Celsius - noaptea 10-11, aşa că mi s-a făcut dor de piața Teatrului pe la 4 după prânz, să-mi mai moi oasele. Mai că-mi vine să plec la băi - în Bucureşti, măcar pentru o lună.

Ce mai faceți? Mai dați-ne câte un semn de prietenie. Complimente tutulor de la noi şi de la Metronomizi. Cu dragoste al dv.

Car

Multe am să-ți spun când ne-om vedea la toamnă - foarte multe.

45

Dragă Alceule,

Ai primit desigur plicul cu materia pentru broşura mea. Nu ştiu pân-acuma ce soartă va avea întreprinderea; în caz însă să reuşeşti, atunci, rogu-te, fă următoarea mică schimbare:

la aliniatul final al părții III, care începe aşa:

„Aşadar, mai întâi: *jos* sistema oligarchică etc....! *jos* mamelucăria inică! *jos* Constituția etc...".

înlocuieşte pe cei trei *jos* cu: *destul cu* - adică să vie aşa:

„Aşadar, mai întâi: destul cu sistema oligarchică etc...

destul cu mamelucăria... destul cu Constituția... etc."

Şi, daca se poate, dați-i zor să apară *până nu se-ntâmplă vreo schimbare de situație**. Eu cred că între cele câteva sute de

*După câte înțeleg eu, maşina scârțâie rău de tot - tare mi-e frică să nu plesnească mai degrab decât spuneam. Se prea poate

broşuri despre împrejurările noastre, nu broşura mea va fi fost cea mai neroadă ca gândire şi mai proastă ca stil sau ca factură. Multe am învățat de când trăiesc în mijlocul Europei civilizate - unde e dreptate la tribunale fiindcă este şi pe stradă - şi între toate una mai ales, că omul trebuie să spună europeneşte, nu greco-țigăneşte, ceea ce crede.

Ceea ce crez am spus şi am să mai spun - asta e numai capitolul prim al unei serii mari - ori la ce pagube m-aş expune. Intrarea în viața publică mi-a fost pân-acuma închisă de boierii şi de ciocoii noştri pe simpla bănuială instinctivă că n-aş fi amantul destul de fidel al sacrei noastre Constituțiuni. De ce adică astăzi, la bătrânețe, să nu fiu leal, să nu le dau dreptate oamenilor, arătând de față de ce sentimente sunt animat față cu actuala lor organizare de Stat? de ce să nu arăt lumii cum am văzut eu împrejurările sociale şi politice la cari am asistat, - şi ca istoric, nu numai ca simplu comediante? - Şi, deşi mamelucărimea mă va huidui în unison, poate să am norocul ca în mulțimea lumii cinstite, inteligente şi dezinteresate să găsesc câteva aprobări, cari să mă plătească cu prisos de necazurile îndelungatei mele proscripțiuni. Şi sper că între acestea (măcar că poate nu aprobi în totul concluziile mele) cea d-întâi îmi va veni de la tine, pe care te ştiu capabil să deosibeşti simplicisima mea proză *terre-ă-terre* de cine-ştie-ce splendidisim discurs de la „Dacia", - contra ciocoilor sau... pro.

Mă poți ajuta s-o fac citită şi de alții, cari desigur gândesc ca noi? Aştept telegrama ta cu mare nerăbdare, după care îndată îți mai scriu.

Al tău îndatorat mult,

Caragiale

Wilmersdorf-Berlin, Hohenzollernpl. 4.
Sâmbătă, 27 oct./9 noem. 907

Ce pomană ți-ai face să revezi şi tu corectura! - încai să iasă convenabil tipărită. Am întrebuințat ortografia modernă fonetică - a Academiei. (Vezi că parcă sunt sigur că nu voi rămânea netipărit.)

Îți atrag atenția pentru telegraf:

Wilmersdorf bei Berlin se taxează ca un singur cuvânt. Totdeuna trebuie să atragi atenția împiegatului asupra Nomenclaturii de la Berna, pag. (îmi pare) 752, coloana II, sus. Fă gură!

Să nu dai Statului ciocoiesc 20 de bani mai mult, cari să treacă în punga Fabricelor de la Letea-Buşteni, ori Chitila-Sascut etc.

Apoi, *Hohenzollernplatz,* nu-l scrie întreg, căci o vorbă de 15 litere + 1 se socoteşte ca două vorbe. Se-nțelege că europenii trebuiau să ia această măsură, aminteri Nemții erau capabili să scrie o depeşe de 20 de cuvinte într-unul singur: *Allgemeineberlinerelectrischedroschkenactiengesellschaftsollhabenbilanz,* adică : Bilanțul de credit şi debit al Societății generale pe acțiuni de trăsuri electrice din Berlin.

Scrii prin urmare Hohenzollernpl., prescurtat.

Fiți sănătoşi! Didina scrie Margaretei mâine-poimâine. Până atunci şi ea şi copiii vă trimite [sic!] multe complimente tutulor.

Vremea aci se mânține la *beau-fixe.* Aşa limpiditate şi curățenie de aer nici la munte nu poți găsi. Şi eu trebuie să stau la canon - să lucrez pentru Patrie. Ce ştii şi asta la ce-o fi bună! - ori rea!

46

Dragă Alceule, îți mulțumesc din suflet: broşura a ieşit frumoasă de tot. Absolut fără greşeli, fireşte că nu se poate ediția

întâia, cu zețarii noştri şi mai ales cu ortografia aceasta nelogică. Dar nu face nimica. Cea dintâi ediție de 3 000 s-a *epuizat*.

Am trimis lui Pauker broşura cu oarecari mici schimbări pe care din grabă uitasem să le fac. Mă rog ție, dacă ai un moment, fă o revizie, şi spune-i lui Pauker să-mi trimită tot ce găseşte prin gazete şi reviste despre publicația mea. Fireşte că nici vorbă să m-apuc de polemici; dar, pentru urmarea seriei, desigur voi găsi elemente prețioase în comentariile gazetelor facțiunilor oligarchice. Sunt de aminteri prea cuminte şi destul de convins că le-am aruncat o bombă explozibilă tocmai la punctul slab al fortăreței lor, ca să m-aştept să-mi dea bomboane. Ceea ce aş dori să ştiu de la tine, este ce impresie a făcut asupra publicului imparțial, care ştie tot ce-i spun tot aşa de bine ca mine şi ca tine. Şi care, ca de regulă, e foarte mulțumit când îşi aude propriile păreri cuminți exprimate nebuneşte de unul care se suie pe un *treteau* să declame în gura mare lumii întregi.

Tu zici că nu le pasă politicienilor că-i arăt goi în fața publicului nostru. Eu crez că nu puțin rău le face asta acuma când dau, zăpăciți, din colț în colț, desperați că nu pot opri consumarea falimentului absurdei lor sisteme. Ți-nchipui tu ce harababură are să fie în Camere? Nu vezi ce moft a ieşit din faimoasa comisie? Nu înțelegi că între ei chiar sunt mare parte interesați acuma a se da de partea părerilor generale, exprimate prin broşura mea? Căci cei mai inteligenți pricep că a luat apă corabia, şi cei mai de treabă sunt sătui de flibusteria politică, şi cei nemulțumiți speră în schimbare să sosească şi pentru dânşii ceasuri mai bune.

Degiaba se tot învârtesc boierii; zilele Constituției actuale sunt pe sfârşite. Poate Regele s-o mai ție cât o trăi; dar odată cu dispariția lui, toată şandramaua are să se surpe până-n temelie. Vom vedea. Se poate însă prea bine ca tot actualul rege

să prezide la dărâmare şi la începutul reclădirii. El e om cuminte şi când nu se poate ceva, înțelege că nu se mai poate.

Încă o dată îți mulțumesc de dragostea ta prietenească. Fiți sănătoşi tu şi ai tăi.

Ce fericit aş fi să ne vedem la iarnă. Poate.

Al tău îndatorat vechi prietin,

Caragiale

Ce ai zice să viu la Bucureşti, măcar câteva luni să scot o publicație măcar săptămânală în sensul broşurii? Răspunde, mi-aş scoate cheltuiala?

Berlin, 9/22.XI.907

47

Dragă Alceule, aici avem ger sclipitor, zăpadă scârțâitoare, pe pământ, iar pe cer lună strălucitoare, dacă mă pot pronunța astfel: vreme splendidă pentru amanții naturii; pentru mine însă, pe care nu m-a-ncântat nici în tinerețe sublimul cosmic extensiv, această serie de zile senine şi de nopți şi mai senine, cu aproape 10° sub zero, este un scandal ruşinos din toate punctele de vedere. Şi fiindcă simț totdeuna aversiune pentru scandaluri, stau închis în casă ca un urs care ibernează, cu țigărica şi bericica mea la biurou, în fața pozelor dumitale, şi te-ntreb: nu-i aşa că, dacă termometrul nu s-ar sui niciodată mai sus de 20 şi nu s-ar coborî decât foarte rar nu mai jos de 16; dacă barometrul ar urma, în regulate perioade de 15 zile, să suie încet şi să coboare domol de la 750 la 770, şi toate astea fără altă mişcare în atmosferă decât suflarea dulcelui Zefir atunci când ar fi neapărată nevoie, - omul, acest Rege al creațiunii ar fi mai moral, n-ar mai fi nici plouat, nici pârlit? Şi întrebându-te, mă uit la poza dumitale din urmă şi înțeleg bine că vrei să-mi răspunzi, fără şovăire, cu deplină convingere,

da! - Da! zic şi eu. Dacă ar fi aşa, omul ar avea dreptul să se numească un adevărat membru al S.P.A. Atunci ar rămânea oile netunse şi fiarele nejupuite de podoabele lor prețioase. Când mă gândesc câte flanele port - sărmane oițe! când îmi pun, cât se poate mai rar, blana-n spinare - nenorocite şconc - imătație! - aşa să mor! De ce să nu declar că este imătație? parcă sunt şarlatan, ca Zigmund Pragăr?

Dar să lăsăm aceste triste reflexiuni inutile!

Îți trimit de anul nou câteva rânduri - o *Cronică de Crăciun* şi două bucățele de versuri, pe care o să le publice „Convorbiri Critice" de 1 Ianuarie. Sper că ele pot ținea loc (numai de l-ar ținea cu onoare) de o scrisoare mai lungă, şi că prin urmare te obligă la un răspuns în plic recomandat, nu pe o jumătate de cartă poştală; cu atât mai mult am dreptul la aceasta, cu cât, lucrând îndelete fugitivele rânduri alăturate, nu puțin n-am gândit să le fac pe placul tău. Dacă am reuşit, atât mai bine şi pentru lucru şi pentru autor!

Didina are să scrie zilele astea Margaretei. Am avut săptămâna asta musafiri, cari ne-au scos şi din casă, *comme qui dirait pour nous donner la revanche, en cabinet particulier* - schampăr zebarei!

Vă urăm încă o dată: la mulți ani, cu sănătate şi noroc! Să ne vedem cu bine la primăvară!

Al tău doritor,

I.L. Car.

P.S. - Costică e la Leipzig la Zarifopol. Nu l-am văzut încă. Rogu-te, Barbu - s-a ales undeva? Când ne-om vedea, am să-ți dovedesc ce politician diplomat este.

Spune-mi, dacă ştii, ce înseamnă *Bucura Dumbravă.*

Dacă poți, trimite-mi, ca imprimate, însă în plic recomandat, o cartă poştală cu portretul tău; dar pune-o între două cartoane, ca să nu o mai strivească cu stampilele poştale şi să-ți strice mutra drăguță.

Ia negreşit Calendarul „Minervei" '908 şi citeşte articolul *Doi Luceferi,* pag. 112; apoi să-mi spui: te-am povăţuit rău ca prietin, care-ţi cunosc gustul şi slăbiciunile? - Delicios!

Mă rog ţie, scrie exact şi clar după formula oficială:

D. I.L. Caragiale
Wilmersdorf/Berlin
Hohenzollernpl. 4
Germania

Sâmbătă, 29/XII/1907-11/I/1908

O! Sfântă ortodoxie! Apăi să nu, ca Teodor, bisserica?

48

La revedere cu bine, în curând dle Doctor! Până atunci, păstrează-mi, te rog, un exemplar din Conferenţa ta asupra monopolului voturilor alcoolice. Asemenea, păstrează-mi şi discursul lui BD. pentru proprietatea mare periclitată de Cantacuzino-Paşcanu, Ghica-Dumbrăveni, Ghica-Deleni şi Comp. - şi-n favoarea bieţilor proprietari mari, atât de prigoniţi şi de exploataţi! Şi, daca, precum trebuie să sperăm, va ţine vreun nou discurs, şi pentru restrângerea votului, pentru gubernii şi pentru reînfiinţarea Cenzurii, atunci păstrează-mi-l şi pe acesta. Ţii minte, sper, ce infam şi carrraghios rrreacţionarrr sunt eu! şi ce - moftangiu rrridicul! ca să nu zic deplorrrabil!

Să ne vedem sănătoşi,

Al tău

Car

Didina a scris Margaretei.

Aici dăm în primăvară: când frumos - când urât. Pe la voi?

Joi, 7/20 febr. 1908

Herrn Doctor A. Urechia
Bukarest
5. str. Schitul Măgureanu
Rumănien

49

Berlin W., 2 martie 1908

Bibicule, din momentul ce primești aceste dulci rânduri, nu mai îmi scrie nimic: sunt pe drum; zbor ca un fluture leșinat de foame să cad peste o floare - o floare de varză acră și de fasolică cu ardei. Rogu-te îngrijește ca un bun grădinar, să găsesc favoritele mele flori demne de pofta mea fără seamăn. Dacă aș mai sta aci încă zece zile, mor de foame: mi s-a lipit mațele de sosurile germâne.

La revedere, fără rântaș.

Car

50

[iunie 1908]

Berlin

Raport meteorologic

Am găsit aci ultima zi a unei serii de cinci zile călduroase cu 29° în umbră. De alaltăieri, avem 18° ziua, 14° noaptea. La Lipsca asemenea. Cerul cam acoperit.

Curățitul și aranjatul casei este însă în culmea căldurii; plus: naftalină, terebentină și vaxolină.

La 20 iunie dim. sunt în Sinaia; la 22 banchet monstru în București. - Ce zici?

Fiți sănătoși!

La revedere în creerii Carpaților,

al tău,

Caragiale

De la toți tutulor multe complimente.

51

[Travemunde, 26 iulie 1908]

Din Carpați şi pân' la Mare,
De la Mare la Carpați,
Or din câtă depărtare,
Toți românii suntem frați.
Deci, primiți o salutare
De l-ai voştri

devotați

Car

Herrn Doktor
A. Urechia u. Familie
Sinaia, Villa Urechia,
Rumänien

52

[Travemunde, 3.8.08]

Ah! coboară din Carpați
Şi răspunde l-ai tăi frați!
Țe mai fați?... țe mai fați?

Car

Luni, 21 iulie / 3 aug.

Herrn Doktor A. Urechia
Sinaia, (Villa proprie)
(Rumänien)

53

Berlin W., 26.2.1909

Madam' Rozalie!

Am primit cartă de la d-ta şi mulțumesc; regret însă că ai scris numai *en-gros* despre chestia tristă, care le taie pe ele cu

cămaşă de noapte şi bibilurile şi cu sabie, şi Nestor deja leşină de frică - oi, mamă!

Aşadar, te rog cu respect să mai scrii ce s-a mai întâmplat cu ele toate *en detail,* dacă şi el moare deja, care zice că are aşa un trecut glorios, şi cum trebuie să plânge toate când apune soarele de la ele - oi tată!

Vreau să ştiu ca să plâng şi eu. - Parcă n-am drept?!

Şi te rog asemenea, Madam' Rozalie, să spui complimentele multe la d. Doctor Urechia şi la familie de la el, de la noi toți de aicea care le doreşte: aşa să am parte de bine!

Cu respect şi stimă

Moritz Berliner

Ce face Mitiche şi Margo de la el? Ştii ce dor mi-e de ele?... Aşa să am noroc! complimentele de la toți.

54

Dragă Alceule,

Peste cel mult trei săptămâni viu în țară; am să te rog să mă pofteşti la masă într-o seară când, a doua zi, să n-ai treabă prea de dimineață, fiindcă, după masă, doresc să facem la voi, încât se poate mai restrâns comitet (numa' cu Grecul şi Grecoaica), o şezătoare literară: am să vă citesc un volumaş de povestiri inedite *(fructele veghiărilor mele de-o iarnă!),* pe care nu le-aş da pe tot ce am scris în viața mea.

Pân-atunci, vă trimit tot astăzi un ceanac de spanac, *als Drucksache, Echt Dako-rumănischer Spinat.* Vă conjur, cu sfințenie să mi-l păstrați, după ce-l veți citi îndelete; - adevărat, vorba Rozaliei: *c'est petrifiant, fantastique, abracadabrant!** - Fără această prealabilă preparație, nu veți

*De-abia acuma m-am convins de grozăvia alcoolismului. Ce înspăimântătoare urmări! Ce ruină! ce dezastru!

putea înțelege una dintre poveștile mele, la care țiu mai mult decât la toate.

Fotografia ta este *unvergleichlich* - întreabă pe Rozalia ce va să zică asta. Mai trimite-mi.

Suntem, slava Domnului, bine. Să ne vedem sănătoși.

Tutulor complimente de la toți.

Al tău,

Caragiale

Îți trimit și o poză a mea: să nu mi-o arunci în foc, când ore de-ntristare...

Cu toată dragostea,

al tău

Car

14/27 febr. [1909]

Adresa mea exactă:

Wilmersdorf bei Berlin, Hohenzollerndamm, 12

Rogu-te, a primit ieri Rozalia o cartă de la Moritz Berliner? Aș vrea să știu deja.

55

Wilmersdorf bei Berlin, 17 martie 1909

Primit *Verzi și uscate.* Mulțumesc. Să trăiești! că ai cap sănătos. Mă rog ție, ajută-mă: mai înjură și tu iarna asta, că eu am obosit, nu mai pot! Biblia, Vanghelia și Coranul!

Bisserica, Havra și Giamia!!! Temple antice și moderne!!! Când? Când are să se isprăvească? Contez pe tine; ajută-mă! Nu mă lăsa deja!

Al tău

M. Berlinerbaum

Ce zici de acest colțișor pitoresc?

Citește explicația dincolo.

(C.p. ilustrată: *Bamberg, Die alte Residenz.* Im Renaissance-stil mit hubschem Erker, interessantem Portal an der Stelle der Burg der Babenberger gebaut. Hier wurde am 21. Juni 1208 Konig Philipp von Schwaben von Otto von Wittelsbach ermordet. Hofraum mit sehr alten Fachwerkbauter.)

56

Ah! - /Alceu!
Eşti...
Al meu...

Doctoraş al vieții mele! ştii, Bibi, că sunt a ta!...
Rendez-vous ne-am dat la Lido; prin urmare nu uita...
Te aşteaptă palpitândă-n eleganta ei gondolă,
La San Marco-n piazzetta, voluptoasa ta creolă!...

S.

Domniei sale
Domnului Doctor Alceu Urechia
Bucureşti
Strada Schitul Măgureanu 5
România

Către V.A. URECHIA[1]

1

6 noiemb. 1886

Dragă amice,

Mai întâi să te întreb de sănătate. În cel de-al doilea rând nu ştiu cum aş putea răspunde la o aşa de graţioasă întrebare? Desigur că răspunsul meu este NU.

Trebuie să te felicitez pentru frumosul concert la care am avut plăcerea să o aud pe graţioasa dumneavoastră soţie. A fost minunat.

Cu salutări prieteneşti,
al dumitale
Caragiale

2

[25 ianuarie 1900]

Prea iubite Profesore,

Este oare chip să refuze cineva o poruncă aşa de categorică? fireşte că: DA!

Până la revedere, o strângere de mână afectuoasă
din partea devotatului d-tale
Caragiale

3

[ianuarie 1900]

Prea iubite Profesore,

Îți mulțumesc de bună urare. Sărutăm Doamnei Urechia mâinile. Vă dorim. La revedere duminică la Ateneu, unde
iubitul nostru autor dramatic
novelist etc. etc. etc.
va face o conferență cu lecturi alese

Salve
Caragiale

la 8 fix duminică
seara

Către VASILICĂ A URECHIA[1]

1

[Munchen, 3 dec. 1903]

Salutări din Munchen.

Luca & Tuschi

Un: D-sale Dlui Vasilică A. Urechia
Bukarest, str. Schitul Măgureanu 5
Rumänien

2

[Travemunde, 16.7.08]

Salutări de la țărmul Balticei.

Car und Sohr

Complimente la Mamaia şi la Papaia.

Herrn Vasilică A. Urechia
Sinaia, Villa proprie, Rumänien

3

[Berlin, 11.1.09]

Vivat Basilius studiosus! Crescat! Floreat!

La mulți ani cu sănătate și noroc.

Carageleștii

Herrn Vasilică A. Urechia
Studiosus, Bukarest
Str. Schitul Măgureanu 5
Rumănien

Către LEA VERMONT

București, 30 iulie 1888
No 336

DIRECȚIA GENERALĂ A TEATRELOR

Doamnă,

La petițiunea d-voastră din 19 aprilie, răspundem că regretăm a nu vă putea angaja ca gagistă deoarece paragraful bugetar este acoperit.

Vă rugăm deci a ne comunica dacă, având nevoie de concursul dv. artistic, putem conta pe talentul dv. pentru stagiunea viitoare, în mod onorific.

Primiți dnă asigurarea considerației mele.

Director,
I.L. Caragiale
p. Secretar
N.I. Saulescu

Către AL. VLAHUȚĂ

1

[15 nov. 1909]

Comunicare

Caragiale roagă pe Vlahuță să comunice lui M. Dragomirescu că el, Caragiale, ar fi foarte adânc mâhnit daca dorința lui, pe care din fundul inimii o crede legitimă *şi onorabilă,* nu s-ar pute îndeplini din cauza unei împotriviri din partea lui Dragomirescu; şi că, din potrivă, daca anume prin Dragomirescu, această dorință ar fi îndeplinită, Dragomirescu ar revedea pe Caragiale strângându-l în brațe cu mai multă căldură frățească decât l-a fost văzut vreodată.

Caragiale nu se-ndură a se-ndoi de bună izbândă a stăruinței lui.

2

17/30.XII.[1]909

Frate Vlahuță, am primit laconica scrisorică. Te rog, trimite-mi îndată clenciul tău, păstrând o copie la tine - nu se ştie, poate să fiu nevoit a veni în curând să vă bat la uşă, sigur

că nu vă supăr prea mult. Mă salvezi cu un bun clenci! Sunt tâmp: nu mai am ce născoci din devlă. Mă aflu în toane proaste; iartă-mă că nu-ți pot spune mai multe decât: fiți toți sănătoşi şi veseli! Dumnezeu să vă deie bine!

Al tău ve[chi],

Ca[ragiale]

Încă o dată, n-ar fi rău să-l convingi pe Câmpina că e în interesul gazetei să alternăm în mod normal în cursul săptămânii - nu imediat unul după altul.

Abs[änder] I.L. Caragiale — Hohenzollerndamm 12

Herrn A. Vlahuță
Bukarest
Palatul Funcționarilor
Piața Victoriei,
Rumänien

3

[7 iunie 1910]

O cordială salutare din Suceava.
Fiți sănătoşi!

Caragiale

4

Dragă Alecule,

Ştiu că ai dreptul să mă ocărăşti că de ce tac d-atâta vreme. Până să ne lămurim prin viu grai - precum doresc foarte - îți trimisei ieri, ca să te mai îmbunez, o cărticică pe care ți-am dedicat-o ție, cu siguranța că ai să primeşti bucuros dedicația mea; căci zice o vorbă bătrână că prețul darului stă, nu chiar în dar, ci în osârdia cu care e făcut darul. Deocamdată, de la mine atâta; de la Dumnezeu mai mult. Trimită-ți El pentru

tine şi pentru toți ai tăi, toate bunătățile, şi ajute-mi să vă pot revedea cu bine! Fiți sănătoşi şi veseli!

Sărută mâna grațioasei mele prietene cu adâncă frățească dragoste şi din partea prietenului tău,

Car

Goga cu nevasta au fost pe aici, trecând spre Scoția. Am petrecut frumos două zile-mpreună, în vreme ce, fireşte, n-am lipsit să pomenim despre voi.

Vale!

20 sept./3 oct., luni [1910]

5

[Arad, '911 feb. 9]
sosire
[Buc, 10 fev. '911]

Multe frățești salutări pentru voi toți bătrâni şi tineri. Să ne mai vedem cu bine - să dea Dumnezeu!

Caragiale

Vă salut cu sinceră iubire şi admirație

V. Goldiş

A.Vlahuță, Bukarest
Palatul Funcţionarilor
Piața Victoriei

6

[15-31 martie 1911]

Răspunde dacă eşti în Bucureşti săptămâna viitoare. Viu cere frățeşte ajutor sufletesc

Caragiale

7

[29 martie 1911]

Frate Alecule, încă o dată te sărut frăţeşte, şi încă o dată te rog ceva, fără să-ţi mai dau desluşiri. Iată ce *trebuie* să faci pentru cauza cea mare.

Să expediezi imediat, fără grijă de punctul meu sau al tău de onoare, următoarea telegramă întocmai:

„Octavian Goga

Nagyszeben

Rog insistent mergi îndată Arad. Caragiale aşteaptă otel Central având comunicări foarte importante din partea mea. Contez dragostea ta. Salutări.

Vlahuţă"

Absolută discreţie! Desluşirea va urma.

Sărutări frăţeşti. Încă o dată nu mă lăsa.

Al tău,

Caragiale

Braşov, marţi seara

8

Dragă Alecule, nu ştiu cum şi ce fel, mi-a venit, acu, pe la 12 trecute noaptea, şezând la masa me di brad, c'coane, cu perdelili lasate, bri omule, să-ţi spun că te sărut dulce. Spune-mi şi matale, mă rog frumos, o vorbă plăcută, fie cât de scurtă, numa' plăcută să fie! Dumnezeu cu tine şi cu ai tăi! Noroc şi voie bună!

Al tău vechi,

Car

13/25.V. [1]911, spre ziuă

Sărut pe Barbu

Herrn A. Vlahuţă
Bukarest
Palatul Funcţionarilor
(Piaţa Victoriei) Rumänien

9

[Budapesta, 26 nov. 1911]

Dumnezeu să primească pomana ce v-ați făcut-o cu mine! De unde dați, să sporească şi să izvorească! Plec spre casă îndată. De acolo, am primit, acu, în gară, telegramă, că mă aşteaptă cu dragoste ai mei şi, mai ghici, cine? Spune-i Barbului, poate o ghici el, daca nu poți tu. - Vă îmbrățişez frățeşte. Sărutări de mâini Doamnei tale. Să ne mai vedem cu bine.

Dumnezeu cu voi.

Al vostru prea îndatorat prietin,

Car

Duminică

Doctorul Dona e făcător de minuni. Îl salut cu admirație şi recunoştință.

Dlui A. Vlahuță
Bukarest
Palatul Funcționari[lor]

10

[Schoneberg bei Berlin, 28 dec. 1911]

Frate Alecule, am rugat pe o celebră pianistă de la Curtea Imperială să-ți facă un raport despre tot ce s-a petrecut în Innsbruckerstrasse 1 de la plecarea mea din Bucureşti până la plecarea d-sale din Berlin. Doresc astăzi să ştiu ce faceți şi voi. Cum le merge convalescenților voştri? Cu dorul de a vă revedea cât mai curând, lucrez mereu, dar încet. Când o să pot zice: uf, am isprăvit! -? - Până atunci, vă urez din parte-mi şi din partea familiei mele, sărbători fericite. Fiți sănătoşi şi veseli! Dumnezeu aibă-vă casa în sfânta Sa pază!

Cu multe îmbrăţişări pentru tine şi multe sărutări de mâini pentru graţioasa ta Doamnă şi nepreţuita mea prietină, sunt şi rămân al vostru devotat şi îndatorat

prietin,

Caragiale

Dă-mi, rogu-te, adresele Ştefănescu - Mimi şi Grigorescu - Anişoara, înainte de Anul Nou, daca se poate.

Rumănien
Domnului A Vlahuţă
Bukarest
Palatul Funcţionarilor
Piaţa Victoriei

11

[Schoneberg bei Berlin, 29 dec. 1911]

Dragă Alecule, am primit carta ta. Vă urăm tutulor sărbători fericite. Multă sănătate Delavrancilor.

Fiţi toţi sănătoşi şi veseli!

Dumnezeu cu voi toţi şi cu ai voştri!

La mulţi ani!

Al tău vechi,

Car

P.S. Nu uita de adresele copiilor - îmi trebuiesc înainte de Anul Nou.

Herrn A. Vlahuţă
Bukarest
Palatul Funcţionarilor
Piaţa Victoriei
[Rumănien]

12

[23 ian./5 febr. 1912]

Vlahuță
Palat. Funcț. Buk.

Conjur nu scrie nimic nicăieri despre mine. Nu face nici un pas; aşteaptă scrisoare.

Car

13

Frate Alecule,

Ți-am telegrafiat ieri şi sper că mi-ai îndeplinit rugămintea: n-ai scris nimic nicăieri. Acu, mă rog ție, nimini să n-afle despre ce-ți scriu aci, până nu comunic eu cui de drept. Aflã că ziua de 30 („o zi mare ca aceea") voi sta liniştit cu ai mei acasă la căldurică - p-aici bântuie un ger straşnic. Nu viu. Scrisoarea lui Gârleanu către tine m-a îngrozit. Eu nu sunt un erou - eu sunt un burgez. <Mi-e groază de mulțime> N-am nici aplecare nici *le physique de l'emploi* pentru un triumf. Şi pe urmă tu ştii că „fosilele" sunt deopotrivă nesimțitoare şi la scuipări şi la adorațiune. Hotărât, nu viu.

Fiți sănătoşi şi veseli. Dumnezeu cu voi şi cu ai voştri. <Frățeşti salutări? De la noi toți <la> frățeşti salutări pentru toți Delavrancea şi Gherea-Zarifopol.

Al tău vechi,

Car

Marți, 6 febr./24 ian. 1911 (de fapt, 1912)

14

Marți, 24 ian./6 febr. 1911 (de fapt, 1912)

Vlahuță
Pal. Funcț. Buk.

Expediat <astăzi> azi scrisoare. Conjur absoluta discreție.
[Caragiale]

15

[7 febr. 1912]

Adevărat nenoroc. Acces sciatic. Imposibil mişca. Rog comunică amicilor. *Vale*

Car

16

[8 febr. 1912]

Discret, nimic scrie despre fosila Caragiale

17

Puiule dragă,

Nu trebuia nimic spus... Las' să zică el! <El are branşa lui!> <Asta> Ce să te amesteci tu în branşa lui! Să te-auză Dumnezeu! să ne mai vedem şi atunci când, <spui că> cum m-ameninți, n-ai să <mă> mai m-asculți. <Atunci, da, fă ce pofteşti: ce i-a fost tatii> şi (?) <mamii mi-o fi şi mie>. Atunci, <da>, haida! slobod.

Cum să-<ţi> vă mulţumim de copiile <după> Grigorescu? <Şi mai ales fata, cum le spune anii (?)> Le vom privi <eu şi> una după alta, seara şi ziua, cu aceeaşi componcţiune, cu care ascultăm <ea> un caiet Scarlatti-Cellica.

Spune-mi daca s-au stins bine paiele mucede, ca să ştiu când pot veni fără primejdie de vreo pârleală. Nu vroi să <ştie> afle nimini <când vin> de sosirea mea. Mie cele întâmplate zilele trecute mi-au făcut adevărată groază. Astfel <când> în orice telegramă primeşti să ştii că

trimit înseamnă <viu> sosesc

negreşit = cu Aradul 11,45 a.m.

sigur = prin Vârciorova, cu trenul accelerat de la 12,50 <amiazi> ziua

neapărat = prin Vârciorova cu expresul de la 6,36 seara. <Dacă s-ar putea, ia pe socoteala mea un automobil şi vino <de> de mă <ia> încarcă de la Chitila; să nu mai mă treacă la raportul poliţiei în gara de Bucureşti. <Eu> În caz că se poate, <depeşea[ză]> telegrafiază>. În toate cazurile, mă cobor din vagonul cu paturi.

Până la revedere multe îmbrăţişări frăţeşti.

Car

8/21 febr. 1912

18

12.2. 1912

Vlahuţă

Palatul Funcţionarilor, Bukarest

Mulţumesc cordial mângâitorilor.

Caragiale

19

[Budapesta,
marţi, 12 martie 1912?]

Rog mare hatâr poimâine joi dimineaţa aştept Szegedin trenul dinspre Bucureşti vedem mititelul Octavian adu 200 grame icre tescuite prima. Îmbrăţişeri,

Caragiale

Către ANIŞOARA VLAHUŢĂ

[Schoneberg b. Berlin, 26.4.10]

Christos a-nviiat!

La mulţi ani cu toate fericirile!

Să creşti şi să trăieşti sănătoasă, bună şi veselă până la adânci bătrâneţi!

Car

Domnişoara Anişoara Vlahuţă
la Dl. A. Vlahuţă (tata)
Bukarest, Palatul Funcţionarilor
Piaţa Victoriei

Către N. VOLENTI[1]

Dragă Nicule,

Ori n-ai primit o depeşe a mea - ori, cum să zic? eşti un infam. Dar, pentru că tot nu mă-ndur a crede că nu te-ai îndurat să-mi răspunzi, cred mai bine că depeşa nu ți-o fi sosit. Atunci iată, ți-o dau aci:

„Rog trimeteți imediat tantiema mea Teatru".

Ştiam că s-a jucat, fără voia mea, zilele trecute, o piesă - nu ştiu anume care - şi că s-a produs rețetă 770 lei; deci mi-ar reveni 77 lei, căci 10% iau din bruto.

Sper că scrisoarea aceasta recomandată o vei primi; şi, spre a evita altă neplăcere pe viitor, iată îți alătur aci o petiție cătră tine şi colegii tăi, prin care vă opresc a mai juca ceva de mine (vezi cod. pen. 342) fără anume a mea învoire.

Cum? Ştiți că am dreptul să fiu supărat pe Teatrul vostru, şi-mi jucați fără voie, fără să mă întrebați măcar, piesele, şi, pe urmă, nici nu voiți să-mi plătiți tantiema? Asta este, crez că vei conveni, prea-prea. Daca n-ai fi fost tu în Comitet, pe cinste că vă făceam o mare plăcere. Mai ales când pot aduce zece mărturii, între care în primul loc şi pe tine, că v-am oprit să mai jucați ceva de mine, - mi se pare că n-ar fi fost plăcut pentru voi să reclam Parchetului conf. art. 342 din C. pen.

Pentru ce, cu un om aşa de rău-crescut ca mine, să vă-njosiți voi, băieți bine-crescuți, a fi nedelicați şi să-mi dați pricină a face să mi se vază arama?

Al tău fără supărare,

Caragiale

Str. Pitaru Moşu 4

Joi, 16. 1. [18]97

Daca vreți a-mi plăti, că poate nu vreți nici atâta, mandatați-mi *telegrafic în contul meu* suma ce mi se cuvine, ultima pe care o mai iau de la Teatrul din Iaşi.

Către EDUARD WACHMANN

[1890?]

Stimate Domnule Wachmann,

Pe aducătorul acesteia îl cunosc ca un servitor deştept şi activ; astfel numai îndrăznesc a vi-l recomanda, şi o fac cu toată căldura, pentru că şi oamenii deştepţi trebuie să trăiască.

Salut cu toată stima,

Caragiale

P.S. Crez că nu voi fi refuzat dacă v-aş ruga pentru rezervarea unui abonament la trei locuri de rândul III *la toate* concertele simfonice.

Car

Către PAUL ZARIFOPOL

1

Iubite Coane Păvălucă,

Cu părere de bine - ca optimist ce sunt - trebuie să te anunț că prevestirile d-tale meteorologice s-au dezmințit cu desăvârșire: primăvara, ca o mândră fecioară de împărat, pășește înainte molcom, zâmbitoare și tot mai zâmbitoare, spre întâmpinarea adoratorului ei, junele voievod - Mitică; așa că, săptămâna viitoare, le vom săruta împreună cu d-voastre cununiile în *Zoologischer Garten.*

Foarte nerăbdători așteptăm lunea viitoare. Răcitoarea s-a-nființat: un grătar sistematic pentru fripturi â la daco-romaine arde de nerăbdare să fie inaugurat; în fine, fiindcă-i vorba de ospătarea unui distins filolog, opera fundamentală a marelui Justus Hildebrandus Pfungstaedterius s-a găsit la o vastă librărie în nenumărate exemplare cu iscălitura autentică a celebrului savant, întărită de autoritățile sanitare superioare berolinense.

Așadar, la revedere luni. Complimente de la toți ai noștri. Săru' mâna, madam' Zarifopol.

Mit Hochachtungswohl (sic)

Caragiale

P.S. - Am uitat să însemn adresa dlui Prof. Weigand. Așa, ca să mă țin de cuvânt, sunt silit să te deranjez. Nu te supăra,

rogu-te, şi remite-i din parte-mi cărţile ce i-am fost promis, spune-i multă sănătate şi că doresc mult să-l revăz.

Şi încă o dată, luni

Car

Berlin, joi, 4 mai [1905]

2

[Berlin W., 5 mai 1905]

Amu, coane Păvălucă, iaca în frumseţa aiasta di gradină, a să trajem un chef, bri omule!

Ghici ce cântă muzica pe când scriu?

... Uvertura... Wilhelm Tell.

Car
Edgar[1]

Wohlgeborn Herrn Doctor Paul Zarifopol
Leipzig, Pension Erler III Stock
Gottschedstrasse 24

3

[Wilmersdorf bei Berlin, 8 mai 1905]

Stimate Domnule Doctor,

Am primit carta dumitale de aseară; am înţeles din dureroasele-i rânduri starea desperată a soţului, care nu-şi regăseşte soţia, a amicului, care nu-şi revede amica, şi când asta? tocmai când conta să-şi regăsească pe una, să revază pe cealaltă!! O! sex frivol!!! mi-am zis, şi mi-am explicat - căci a înţelege tot, este a ierta tot - de ce soţul, de ce amicul n-a putut face alta decât a căuta în maliţia unui om Just[1], mângâiere la durerea ce i-a trebuit produce inichitatea fomeelor. - Dar să trecem la altă

ordine de idei, ca să zic aşa. Zici dumneata că o plăcere împăr¬tăşită se îndoieşte, o durere se înjumătăţeşte în intensitatea ei. Această nouă observaţie a dumitale o găsesc atât de adânc adevărată, încât sunt silit îndată a-ţi da aci în copie următoarea misivă, ce am primit acuma din Paris, pe o carte postală: „Dragă Caragiale, vremea urmează să fie groaznică la Paris. E imposibil de ieşit pe stradă; eu însă aicea *mă simt destul de bine,* **petrec toată ziua cu moscalii mei** . Scrisorile trebuie să le scriu cu gazul aprins ziua mare. Scrie-mi câteva cuvinte. *Dacă vremea urmează să fie aşa, nu mai rămân aicea*.* Sărut pe tine şi ai tăi cu drag,

C. Dobrogeanu-Gherea

6 mai 1905"

N.B. Eu îi spusesem să tragă la un otel mai scumpuşor, însă luminos şi călduros. Dar moscalul tot moscal! - Oh! *la puissance des tenebres!*[2] O! Tolstoi! O! Gorki! O! Gorciacoff![3] I proci!!

(Se înţelege că punctuaţia şi ortografia sunt localizate în româneşte de copist, căci originalul este aproape moscălesc.)

Am notat prin sublinieri deosebitele-mi stări de emoţie ce mi-au cauzat acele rânduri. Vezi notele copistului mai jos.

Probabil că el mi-a scris înainte de a primi răspunsul meu la prima lui carte, pe care ţi-am comunicat-o.

Aşteptăm, iubite coane Păvălucă, cu mult dor ziua când să vă primim aici şi să vă salutăm cordial, şi pot pentru ca să zic, din toată inima. Isprăviţi mai degrab şi haideţi odată. Îngheaţă Justus în răcitoare. Salve

Caragiale

Multă sănătate fetelor.

Iar cu moscalii

Atunci cu voi şi cu mine, cum rămâne?

P.S. Fanny, ai făcut o mare încurcătură cu pachetul: în loc de şapca Didinii, am găsit un găvănoşel cu un fel de compoziţie sărată, care miroase a ţelină şi nişte pachete cu pesmeciori. Pesmeciorii - ştiu copiii ce să facă cu ei; dar cu compoziţia din găvănoşel, nu ştie Didina cum s-o întrebuinţeze. Trebuie topită întâi în apă, or s-o dea pe păr aşa simplu; că ea zice că e **doftorie** pentru căderea părului. Fii bună şi scrie-i cum să şi-o aplice, să nu te pomeneşti că-i albeşte părul dacă nu ştie exact doza şi maniera.

Wohlgebor. Herrn Doctor Paul Zarifopol
Leipzig
(Pension Erler) Gottschedstr. 24

4

Potsdam, 15 mai 1905

Multă sănătate, Herr Doctor[1],

Car

5

Berlin W., 15 mai 1905

Iubite Coane Păvălucă,

Până în acest moment, 11 ore a.m. Mitteleuropaeische Zeit, nu s-a prezentat nici un inel[1] cu nici un conductor. Să sperăm că nu vor întârzia să se prezinte. Nu voi lipsi atunci de a opri pe conductor, dând cele zece mărci inelului, mai cuminte decât *conductorul lui.* Acuma, spune-mi mă rog matale cum te amuzezi la Paris?[2] Ce face Costică?[3] Ce face Fanny?[4] Cum îi place Doamnei Doctor[5] creierul omenirii? Fiţi buni şi ne spuneţi şi nouă, provincialilor.

Lui d. Costică nu-i scriu, fiindcă dumnealui, odată ce a pus mâna pe dv., m-a dat cu totul uitării - nici măcar o vorbă, nu mersâm, că v-am expediat la vreme - căci, dacă nu stăruiam eu - cine ştie cât îl lăsați pe bietul moscal să vă dorească! - Dar să nu mă plâng. Aşa este omenirea noastră - cât îi pasă - depeşi şi scrisori! - cum nu-i mai pasă, nici măcar o Ansichtspostcarte cu turnul lui Eiffel! Bravos, domnule Costică!

Scrieți-ne când şi încotro plecați şi, daca mai dai prin Berlin, când şi la ce gară să te aştept.

Pe aici vreme splendidisimă. Era să merg la Hamburg, dar trebuie să stau să expediez întâi pe Mateiu, ca să nu pearză vechimea pentru înaintarea la general de brigadă. Glumeşti cu cariera armelor!

Complimente de la toți ai noştri vouă tutulor.

Îndată ce pleacă Mateiu, mă plimb o zi şi apoi mă pun la lucru pe brânci. Asta nu mă va împiedica să beau cu d-ta un pahar de Pfungstaedter, urându-ne reciproc succesele meritate ce ne aşteaptă cu celebrele noastre opere.

Din tot sufletul al vostru prietin,

Caragiale

Sâmbătă seara am prânzit cu domnişoarele de Witzleben şi de Bardeleben[6] şi cu d. doctor Gusti[7]. Şi lui d. doctor i-a plăcut masa, aşa gândesc. Fetelor nu ştiu dacă le-a plăcut - masa, fireşte.

6

De Berlin, 16/5 1905

Partant Nord huit matin arrivez six soir Cologne priere telegraphier immediatement jour depart attendrai Cologne gare, Allen herzliche Gruesse.

Caragiale

7

Berlin W., 1 iunie 1905

A.S. - Rogu-te, beți, împreună cu prietinul care-ți vine la Lipsca, câte un pahar de Justus şi pentru mine

C

Stimate Domnule Doctor, ştii d-ta că românul este eminamente punctual. Până acu n-am primit banii. Fireşte că în două, trei zile îmi vin. Deci excursia noastră rămâne pe săptămâna viitoare. Te anunț la vreme. Până atunci, o strângere de mână.

Car

8

[Berlin W., 4 iunie 1905]

Stimate Domnule Doctor, te rog responde, nu la tine, ci la mine, prin telegraf imediat, când să te aştept, ziua şi ora. Ar fi de dorit să pofteşti chiar de dejun, anunțându-mă din vreme. Vremea este, deşi călduroasă, minunată pentru o repezeală spre Marea Nordului. Aştept nerăbdător telegrama d-tale. Complimente băetelor.

Al d-tale stimatoriu

Mitică

D. Dr. Gusti regretă că nu ne poate însoți; este ocupat cu o conferență pe care trebuie s-o țină în curând într-un cerc de savanți: despre *Libegtate!* Zice că la toate chestiile lăturalnice e pregătit să răspunză, dar nu e încă gata cu răspunsul la una singură: *Ce* este, ce poate fi, *Libegtatea!* Dar asta desigur o să-i vie mai uşor ca tot, să sperăm.

An Herrn Doctor P. Zarifopol
Leipzig
Gottschedstr. 24 Pension Erler

9

Wilmersdorf bei Berlin, joi, 22/VI [1905]

Stimate Domnule Doctor,

Am primit carta d-tale, care mi-a făcut deosebită plăcere. Sunt fericit a constata că nu uiți a ridica și pentru amicul d-tale câte un toast bine simțit (toast, adică pahar).

Eu n-am început încă să lucru, dar fierb şi sper că în curând voi porni.

Dar nu de asta vreau să-ți scriu, ci pentru a-ți anunța că Delavrancea mi-a scris: s-a hotărât să se conformeze dorinței şi poveței mele şi, în curând, peste vreo cinsprezece zile, vom avea plăcerea să petrecem împreună; când, anume - te voi vesti cu cea mai strictă precizie.

Rogu-te, spune-mi dacă Weigand[1] profesorul s-a întors şi comunică-mi adresa lui: aş vrea odată să-mi împac conştiința umană cu ortografia română; n-aş voi să mor nepocăit, dacă am greşit; e o chestie pe care aş vrea s-o lichidez aci pe pământ, nu în cer, față de bunul Sfpietru şi cu severul meu amic Rostogan.

Ce veşti ai de-acasă? Aş vrea să-i scriu lui Costică; dar am scris în două zile zece scrisori de afaceri şi mi-e capul incapabil, ca să mă exprim astfel, *pentru ca să* mai poată turna o scrisoare de un gen susținut.

Îi voi scrie săptămâna viitoare.

Complimente de la toți ai noştri, rugându-te să le transmiți ş-acasă cu prima ocazie.

O strângere de mână

de la al d-tale,

Caragiale

10

[Wilmersdorf bei Berlin]

Stimate Domnule Doctor,

Ce ai pățit d-ta cu zeița gravă a filologiei nu e nimica pe lângă ce am pățit eu cu cele două ușuratice surori - Thalia și Melpomene. Au luat amândouă câmpii. Bănuiesc că trebuie să fie acuma în patria noastră, îndrăgostite (o! incest mitologic și chiar mitocănesc! pot pentru ca să zic) cu cumnatu-meu Dutzescu, care trebuie să fie deja borțos cu două gemene, o tragedie și o comedie. Să așteptăm, cu încredere în viitorul literaturii și artei române, momentul fătatului! - Deci, văzându-mă așa părăsit de cele două secături, m-am hotărât și eu să nu le mai chem: or să se sature ele de haimanalâc și or să se-ntoarcă umilite și pocăite acasă - scroafele! - pardon!

Fii dar și d-ta cuminte și fă tot așa cu zeița d-tale, dacă-ți face nazuri: vino la Berlin, să ne consolăm împreună așteptând pe nebunul din București.

Când să te aștept, cât de curând, cu un dejun daco-român? Responde daco-lamine. Aștept cu nerăbdare o telegramă din moment în moment.

Tout â vous de coeur,

Caragiale

P.S. - Nu te teme că pedagogul-cantatore ar mai fi pe malurile Spreei. O, nu! A plecat de mult, și acuma desigur farmecă cu talentele lui pe concetățenii mei, fericiții ploieșteni. Asta e bine - mai ales pentru amicul nostru dl Costică, nou Saul, care are atâta nevoie de glasul acelui nevinovat David... Psaltirea și nästrapa...!

C

Marți, 14/27/VI/905

11

[Freienwalde (Oder), 3 iulie 1905]

Prosit!

Caragialeştii

Dr. Paul Zarifopol
Leipzig
Gottschedstr. 24
Pension Erler

12

[Halensee, 12 iulie 1905]

Domnule Doctor,

Daca ştiam ce văd acuma (uite-te pe partea ilustrată), d-ta n-ai fi încă la Lipsca.

Cu toate astea, în sănătatea d-tale şi a familiei d-tale bem eu şi familia mea.

Car

Herrn Doctor
Paul Zarifopol
Leipzig
Gottschedstr. 10
Pension Erler

13

Duminică 17/30 iulie 1905

Iubite amice,

Ai înțeles desigur că scrisorile noastre s-au încrucişat pe drum. Cum am primit-o ieri pe a d-tale, ți-am telegrafiat. Acum încă o dată îți mulțumesc, şi mă grăbesc a-ți scrie - să vezi de ce - numaidecât.

Care va să zică, bine am ghicit noi, atâta de departe, adevărata cauză a nervozităţii lui d. Costică: „Kniaz Patiomkin"! Scrisoarea d-tale este un minunat exemplar de fotografie instantanee. Văz pe Costică şi pe „mateloţi"... Hoch int'ressant! Dar gluma la o parte; asta nu mai e de glumit! Frate, nu-i chip să tămăduim pe omul acesta de pernicioasa lui boală umanitară? Cine i-a trimis pe nespălaţii aceia de mateloţi pe capul lui tocmai la Sinaia? ori, Doamne iartă-mă, i-o fi căutat el cu dinadinsul! Dacă au venit în ţară la noi, de ce nu s-astâmpără oamenii măcar până trece prima fierbere?

Te-ntreb, e bine pentru Costică, cetăţean român - oricât ar fi sufleteşte interesat la izbânda marei revoluţii ruseşti, - să se facă el, la Sinaia (reşedinţă regală, unde mişună poliţiştii lui Kniaz Moruzi), gazda şi agentul de îmbarcare al acestor naufragiaţi? Şi e bine şi pentru D-ta să te faci curierul corespondenţei acestor bravi cu comitetele lor revoluţionare din imperiu?

Din punct de vedere al lui Costică şi al lor, or fi poate, aceşti interesanţi eroi, apostoli, martiri şcl; dar pentru D-zeu! să nu ne băgăm dejtele'n ochi. Ca să nu mai vedem că nu toată lumea e dispusă să-i aplaude cum îi aplaudă un revoluţionar intransigent ca el, or nişte sceptici, oricând gata a transige, ca noi. Între revoluţionari şi sceptici mai este o întreagă lume, pentru care eroismul maladeţilor noştri rămâne foarte dubios; - ştim că farfurizii nenumăraţi iubesc trădarea, dar urăsc pe trădători! - O întreagă lume a cărei pornire i-ar putea cauza lui Costică neplăceri grave, lovindu-l măcar în interesele materiale, dacă nu şi mai adânc.

Ce va să zică astfel de copilării din parte-i? Atâta frică are de spionii muscali, întrupaţi şi-nchipuiţi, şi nu-i dă prin cap că sunt destui spioni şi români, şi că, pentru situaţia lui personală de cetăţean român, poate fi mai primejdios zelul acestora, decât e al celor d'întâi pentru soarta vitejilor lui „Patiomkin".

Se mai joacă cineva la vârsta lui în starea de nevrastenie în care se află, cu astfel de lucruri inflamabile?

Noi speram să lucreze pentru a-şi aranja situaţia, asta ca să poată veni fără grijă în Germania, să trăim aici ca o colonie cuminte, să facem literatură şi muzică, să-şi repare în atmosfera sănătoasă de aici rănile sufleteşti, să-şi recapete pofta de viaţă lângă copiii lui şi lângă mine ca lângă un bun frate - şi când colo, poftim! iată cum lucrează acest incurabil!

Închipuie-ţi petrecere, să se pomenească odată fabula gazetelor, cu numele înnoroit în cine ştie ce articole de reportaj de scandal, cântărindu-i-se. cu perfidie ori sincer, isprăvile de carbonaro, devotamentul şi jertfele pentru cauza norodului moscovit! Dar puteţi voi calcula urmările unei asemenea aventuri? Închipuie-ţi, Doamne fereşte! un scandal anarchist, fie chiar simulat, apoi o anchetă pe urmele - „mateloţilor" condusă de vreun procuraş de provincie (vreun Jean Th. Florescu) arzând de ambiţiunea unui strălucit debut - o cauză celebră! Unde descindem întâi? - Vrea oare Costică să-şi vază iarăşi casa (în cazul cel mai bun) pusă sub strajnica pază a canaliei poliţieneşti - cavernă de terorişti, fabrică de paşapoarte şi ruble false, depozit de libele şi bombe nihiliste? N-a suferit odinioară destul pentru asta? Ori poate a uitat? De astfel de emoţiuni are acuma nevoie sistemul lui nervos?

Traian Popescu este un băiat de zahăr, o inimă liberală fără nici o îndoială; dar este şi un om nevoiaş, căruia îi pasă tare de slujba lui. Un astfel de om nu trebuie vârât aşa cu dinadinsul în situaţia sublimă a eroilor de Grand-Opera - între interesul de pielea lui şi datoria de devotament pentru o idee mare. Mai la urmă Republica rusească nu-i poate acorda numaidecât o pensie în locul slujbei pierdute asta fiindcă Serenissima Republica nu şi-a votat încă bugetele, - pe câtă vreme, micul regat român poate să-i răsplătească îndată zelul. De ce să-i dai brânci omului în adâncul păcatului?

Scrisoarea d-tale, după un zâmbet pe care mi l-a smuls, m-a îngrozit, îți spun drept. Un moment mi-a trecut prin minte să vă telegrafiez a ne întâlni câteşi trei la Budapesta, unde să-i vorbesc pe şleau lui d. Costică ca să-i deschid ochii asupra primejdiei, cred eu, cu care se joacă. Dar imediat mi-am luat seama; m-am gândit că e-n stare să crează, ori că nu este depeşa mea, ci o machinație, o mistificare a poliției ruseşti, ori un guet-apens, în care eu aş juca, nu rolul chiar de trădător (de asta, ştiu bine, n-ar fi-n stare să mă bănuiască), ci al unei unelte fără conştiință. Te joci cu imaginația exaltată a jacobinului nordic?

I-aş scrie direct lui, dar mă sfiesc, până n-am dezlegarea d-tale: poate n-ai voi să ştie că de la d-ta am aflat reintrarea lui pe scena revoluționară. I-aş scrie iarăşi pe departe: „am auzit că maladeții lui «Patiomkin» desigur or să te ia în întreprin - dere" - „Păzeşte-te" . Adă-ți aminte, etc. Mi se pare însă că e mai bine decât toate să te las pe d-ta a judeca la bun prilej dar cât mai degrabă, cum să-i comunici, mai nimerit şi mai cu brio, viile mele aprehensiuni - nu cumva o iei în gât şi-i arăți d-a dreptul rândurile din această scrisoare care-l privesc atât de aproape.

Spune-i sau nu, eu îmi fac o datorie frățească să ți le spun d-tale.

Sunt gata, dacă vrea el, să vin la Budapesta, când îmi telegrafiezi, ca să-i bag mințile-n cap .

Şi acum să trecem la altele. Ce fac cocoanele noastre? Ce face drăguța mea de noră? Ginerele Dv. s-a bucurat mult ca de dragostea lui, socru-său a părăsit nepăsarea aristocratică, încălzit în fine de cauza sfântă a popoarelor: e mândru de această convertire şi vă trimite fireşti sărutări de mâini.

Văzut-ai pe Urecheşti? Până acuma n-am nici un semn de viață de la ei. Nu cumva maestrul Dimitriu s-a arătat pe acolo?

Pe lângă sermonare, l-aş şi distra oleacă, şi am petrece o zi perfectă. Cunosc bine oraşul...

Închipuie-ți, dragă Paul, că nevastă-mea a primit iar o scrisoare, mai lungă decât aceasta de la Frau-Doktor. E de mirare când are vreme iubita noastră cuscră să scrie atâta!

Să nu uit. Astăzi duminică se cunună amicul nostru Edgard, la Ploiești, cu aleasa inimii lui. Nu s-o apuca să-i cânte și deseară, în loc să hospiteze?

Tout â vous de coeur

Caragiale

P.S. Scrisoarea cuprindea 200 M + 60 Kor. austr. Spune-mi te rog drept când îți trebuie întoarsă această datorie. C.

14

[Potsdam, 18 iulie 1905]

A votre bonne sante!

Prosit, Herr Doctor!

Car

Herrn Doctor
Paul Zarifopol
Leipzig
Gottschedstr. 10
Pension Erler

15

Wilmersdorf bei Berlin, 21 iulie 1905

Stimate Domnule Doctor,

Am scris domnului Doctor Urechia o dare de seamă despre cele întâmplate aci când cu trecerea lui Barbu[1]. Neputând intra în prea multe amănunte, cari n-ar fi putut încăpea în cadrul unei scrisori, i-am recomandat ca să te roage pe d-ta, când vă veți întâlni la Sinaia-n curând, să i le dai. Crez că n-am abuzat prea mult de prietețugul d-tale. Dar ca d-ta să fii mai comod

la ocazie, aş dori să-ţi citesc scrisoarea mea compte-rendu. Pentru aceea, m-am gândit să-ţi scriu şi să te rog a-mi răspunde mâine peste zi telegrafic: nu te deranjează cumva să viu eu mâine seară la Lipsca la 7,40 şi la opt să cinăm la Kunstlerhaus sau altundeva? După cină, ţi-aş citi lucrarea mea. Aş dori să o controlezi şi d-ta din punctul de vedere al exactităţii. Despre stil, fireşte, nu încape vorbă. Eu n-am pretenţie de autor... Dar să sperăm că şi factura şi stilul documentului meu oficial n-au să fie cu desăvârşire dezaprobate.

Să aştept mâine sâmbătă o depeşă de la d-ta? Complimente de la toţi ai mei.

O strângere de mână

de la amicul d-tale,

Caragiale

Dar dacă, în locul depeşii, ar veni chiar autorul aici?...

Nu îndrăznesc a spera. Aici răcoare frumoasă.

16

Vineri, 15/28 iulie [1905]

Stimate Domnule Doktor,

Cu bucurie am aflat că ţi-ai găsit pe *alle gesund;* crez că ai primit depeşa mea ca răspuns la a d-tale. Dar aşa scurt nu mă pot mulţumi: îmi trebuie o dare de seamă mai amănunţită despre starea şi petrecerea voastră a tutulor acolo în Sinaia, de care fireşte mi-este destul de dor. Mângâie-mă, rogu-te, cu câteva cuvinte daco-române în singurătatea mea de aici, atât de completă după plecarea d-tale. Ce te-ar costa să arunci măcar la zece zile o dată un plicuşor în cutia poştei de hatârul unui biet exilat? Ia exemplu de la soţia d-tale: cum ne scrie dumneaei de regulat la fiece două zile! Nu îndrăznesc a mai gândi să-ndemni pe Costică a face acelaşi sacrificiu, ocupat cum îl ştiu cu Costicuţia Rusească!

Mai cu seamă de când cu vacanțele, nu mai primesc din țară nici o vorbă, parcă am murit, așa m-au uitat toți. Asta mă afectează prea mult; sunt ambițios, n-am ce face! Dacă nu altceva, măcar persecuția, dar nu indiferența!

Dacă vezi cumva pe d. dr. Urechia, coborât din întâmplare un moment din piscurile carpatine pe șesurile Sinaei, spune-i, te rog, că eu tot sper să am răspunsul d-sale până pe după Crăciun: știu că până atunci nu se instalează biurourile poștale pe vârfurile Caraimanului.

În ziua plecării d-tale din Lipsca, ți-am scris și eu (crezând că a doua zi vei pleca) o carte poștală, pe care n-ai mai avut când s-o primești, prin care te rugam să spui complimente călduroase tutulor ai d-tale din partea noastră a tutulor. Îți repet aci aceeași rugăminte.

Pe d. dr. Gusti nu l-am mai văzut din ziua când ai plecat din Berlin. E, se vede, tare ocupat. Mi-a trimis o revistă a Corpului Didactic - cu un articol iscălit de d. X., *Momente fericite pentru neamul românesc.* Așa vomitiv mai rar chiar în literatura daco-română! „Succesul nostru diplomatic în Macedonia! Uimirea geloasă a Bulgariei; invidia și ura Greciei, pentru care au luptat sufletele înamorate de idealul umanității, ca marele Lord Byron; prietenia Germaniei; entuziasmul clasicei Italii, a că*rui* inimă *aude* ehouri strămoșești; apoi activismul fraților ardeleni în ajunul năruirii Ungariei, care ca Faeton etc.; apoi mișcarea rusească, menită să îndreptățească la reprezentarea națională a Imperiului pe toate populațiile - Basarabia etc., etc." - Leonardescu curat.

O! mamă fără parte de copii decât de X! O! sărmană, dar mândră Românie! bucură-te!

Spune d-ta, iubite dle Doctor, dacă - mai e loc în această frumoasă patrie pentru un grec păcătos ca mine, cu toate sacrificiile pe cari le-a făcut marele Lord Byron în favoarea nenorocitei mele rase?

Eu m-am aşternut pe scris, şi dacă n-aş fi cam prea contrariat de grije, parcă ar merge binişor. Printre picături aş vrea să completez pe „Rostoganu" şi să fac o ediţie frumoasă. Dar aş găsi editor? zic, un editor nu cu 300-400 de lei, â la Alcalay, unul care să-mi dea pentru o ediţie de 3000 exemplare măcar 2000 de lei, - fie chiar pentru o ediţie de 5000. - Dar să lăsăm visurile în aceste „momente fericite pentru neamul românesc".

Pe aici vremea se menţine cum ai lăsat-o. Ieri a fost cald; astăzi ploaie şi pâclă, după o furtună violentă azi-dimineaţă.

Scuză-mă că, silit, fac indiscreţia de a-ţi aminti ce am vorbit când ne-am despărţit duminica trecută la Lipsca. Bucureştii (aflu în acest moment) - se lasă a fi dorit până la 10 aug. stil vechi. Cam prea mult până atunci, pentru un expatriat aşa de sentimental şi simţitor ca mine, şi aceasta numai graţie incuriei lui d. Dutzescu. Nu-l iert până nu mi-o face o tragedie nouă!

Barbu se aşează de vară la Tekior Ghiol, unde se află şi soacră-mea, cu cumnată-mea, M-me de Zlatko. De ce nu sunt o păsărică să zbor acolo într-o seară, să ascult conversaţia franţuzească a lui M-me Burelly cu Mesiu Barbu! Trebuie să ştii că acolo la Tekirghiol este o localitate copur chic. Dacă băile nu i-ar face bine soacră-mii, atmosfera aristocratică desigur că o s-o întremeze. Altceva e să trăieşti între ai tăi! - Mersi, mesiu!

Dau scrisoarea aceasta recomandată, căci bănuiesc că poate te-ai dus la ţară în Moldova: aminteri ştiu că poşta română ar arunca-o ca o belea în foc. Dacă mergi la moşie, deosebite sărutări de mâini respectuoase Dnei Zarifopolu mama. Aminteşte-mă lui Ştefănucă şi comunică-i o cordială salutare; cred că nu m-a uitat de tot.

Încă o dată complimente tutulor Ghereştilor.

Sărut dulce pe maladetz Costică.

O strângere de mână

Caragiale

17

[Wilmersdorf bei Berlin, 30 iulie 1905]

Prosit! Vivat noră-mea![1]

Car

An Hochwohgelb Frau Stephania
Doctor Zarifopol
Sinaia Villa Albuletz Rumänien

18

Berlin Wilm., sâmbătă, 30 iul./12 aug. [1]905

Iubite coane Păvălucă,

Am scris lui Costică o scrisoare lungă; sunt zdrobit de osteneală şi m-a apucat crampe la mână, grăbindu-mă să termin.

Iartă-mă că de astă dată îți scriu prea puțin şi în fuga mare. Vreau să te pui sub protecția plicului lui Costică. Dar câteva vorbe trebuie să răspunz la ultima d-tale, care m-a încântat... Am să te scot din minți şi din... filologie şi să te târăsc în beletristică: un aşa subțire spirit grecesc e menit să strălucească în Daco-România pe alt teren decât al filologiei romanice... Vlahia produce roade - Ellada, oameni!

Mă grăbesc a te felicita de frumoasele relațiuni ce ai contractat în Sinaia, precum, şi mai ales, pentru demnitatea la care, grație meritelor d-tale, ai ajuns în fine - preşedinte al grațiosului Club! Sper - căci poate să ne vedem în curând acolo, că locul de vicepreşedinte este încă vacant. Dacă însă, spre mâhnirea mea, l-ar briga altcineva mai marcant, d. Costică sau d. dr. Petru, atunci rezervați-mi cel puțin locul de secretar. Ce Dumnezeu! Atâta lucru mi s-ar cuveni şi mie între cocoane... Ca să-mi asiguri majoritatea voturilor, spune-le că le sărut mâinile cu tot respectul cuvenit şi cu toată dragostea tutulora în „unanimitate" (â la conul Gh. Sion).

Am scris lui Costică să ia seama la pelinul cel faimos, să nu-l isprăviţi până viu şi eu. Faceţi, vă rog, puţintică economie la acel nectar; în curând are să vă sosească însetat un fervent închinător al Olimpului antic. Complimente la toţi şi toate de la toate şi toţi.

Cu toată dragostea, al matale, coane Păvălucă,

P.S. - Jidanul cuminte are o vorbă frumoasă: „Las' să zică el!" Aşa spun şi eu despre vorba tânărului d-tale, care ţi-a proclamat, *de par la volonte du peuple, la decheance du genie et du talent:* Las' să zică el.

19

Heiligendamm, 1 august 1905

Noroace!

20

[Warnemunde, 2 august 1905]

Rostocker = Riebeck!
Prosit! auf Ihre speziälle...

21

[Berlin W., 12 august 1905]

Salut cu respect şi admiraţiune Clubul Cocoanelor şi pe demnul său Preşedinte! Hoch!!

Car

Multă sănătate familiilor Metronomidis şi Zarifopulos de la familia Caradzalis. Zito!!!

22

[București, 22 octombrie 1905]

Umblați sănătoși! Beți câte un Pfungstädter în sănătatea noastră! La revedere peste câteva zile; sper, cât de curând! Uf!!!

A vous

De tout coeur,

Caragiale

Doctor Paul Zarifopol
Villa Albuletz Str. Take Ionescu
Sinaia

23

Stimate Herr Doctor,

Sper, în sfârșit, că nu mă înșel anunțându-ți apropiata mea ieșire din captivitate... Uf!!!

Cu ajutorul Înaltului Ziditoriu, voi avea, crez, plăcerea să-ți strâng mâna de azi într-o săptămână.

Atunci îți voi povesti pe larg variile și multiplele împrejurări cari m-au întârziat atâta.

Complimente de la Didina și de la copii pentru Frau Doctor.

Cocoana Sofia[1] cu Ionel[2] vin în curând - poate-poate și d. Costică.

Până la revedere o călduroasă strângere de mână de la

prietinul d-tale,

Caragiale

Buc., luni, 5/18 dec. [1]905

Dacă ai vreme, scrie, te rog Wandei[3], că venim cel mai târziu duminică; îi vom *depeșa* exact *ziua și ora sosirii.* Când venim, n-avem nevoie de mâncare acasă.

Adresa ei:
Wanda Winkler bei Caragiale
Preussischestr. 10
Wilmersdorf bei Berlin

Herrn Doctor Paul Zarifopol
Leipzig Fichtestrasse 13
Germania

24

Berlin, 23 decemvrie 1905

Iubite Coane Păvălucă,

Am ajunsără, în sfârşit, în Berlin şi am şi mâncat din franzela exilului. Cu multă nerăbdare aştept ziua când să ne vedem.

Depeşaţi-ne îndată ce ştiţi că soseşte Domnul Costică cu familia - vreau să-l întâmpin la gară în Lipsca, precum i-am făgăduit - dacă nu cumva evenimentele din Rossia l-or fi făcut să-şi schimbe gândul şi să meargă în Caucaz în loc să vie în Saxonia. Acolo îţi mărturisesc că n-aş merge să-l întâmpin, măcar de-aş conta că mă proclamă preşedinte al republicii huliganilor.

Cu toţii ardem de dorinţa să vă vedem. Complimente de la toţi pentru Frau Doctor. O strângere de mână de la al d-tale prietin doritor

Caragiale

Costică mi-a spus că ar fi să sosească acolo luni, poimâine.

Rogu-te depeşează-mi îndată: cu ce tren, la ce gară şi oră soseşte - să pot pleca d-aci la timp.

Car

25

Berlin, 24/12 1905

Trăiască voinic şi vesel. Trăiți

Caragiale

26

Wilmersdorf bei Berlin, 25/12 1905

Până să-mi permită durerea ischiatică, ce m-a țintuit pe loc, să mă mişc - mă simt dator a vă zice solemnaminte:

Dorim şi urăm toate fericirile pentru junele gentleman[1] Zarifopol! Ursească-l cele nouă surori divine spre strălucit viitor! Fie, sănătos şi vesel, vrednic reprezentant al ilustrei rase elline, spre onoarea nobilului său părinte şi mândria grațioasei sale mame!

Vivat! crescat! floreat!

De la toți către toți călduroase salutări frățeşti,

Caragiale

Brava Frau Doctor!

Didina

27

[Wilmersdorf bei Berlin, 26 decembrie 1905]

Iubiților,

Am - adică, mă are - o nevralgie ischiatică foarte supă¬rătoare, complicată cu ipohondrie: tot dicționarul patologiei interne! Aminteri, se putea să nu fiu cu toți ai mei lângă voi?

Să sperăm că astă plăcere nu va întârzia mult. Până atunci, fiți sănătoşi şi veseli.

Eu şi ai mei, din pricina acestei contrarietăţi cu nevralgia mea, suntem plictisiţi destul.

Să trăiţi toţi, de la mic până la mare!

Caragiale

P.S. Scrie-mi cu ce parte sau stradă principală se învecineşte Fichtestrasse: pe plan nu o găsesc.

Dr. P. Zarifopol und Gherea
Leipzig, Fichtestrasse 13

28

[Berlin, sfârşit de decembrie 1905]

Speciale salutări respectuoase tânărului tenor de forţă Păvăluţică Zarifopol.

Hoch Pavalutzica!

Car

Mâine, sâmbătă, petrec pe Exc. Sa P.P. Carp până la Weimar. Seara mă-ntorc la Berlin. De poimâine, duminică, încep să v-aştept cu dragoste frăţească.

[Pe faţa c.p. ilustrate:]

Mulţi ani fericiţi!

Car

Gherea & Zarifopol dr.
Leipzig, Fichtestrasse 13
Hochparterre

29

[Weimar, 30 decembrie 1905]

Prosit Neujahr !!

La mulţi ani cu toate fericirile!

Car

Dr. Zarifopol Gherea und Familie
Leipzig, Fichtestrasse 13
(Hochparterre)

30

Wilmersdorf-Berlin, [1905-1906]

Stimate dle Doctor, vă aştept pe amândoi. Veniți unul după altul, la distanță de două-trei minute. Garantez eu de absoluta discreție a amicului.

Veniți dacă posibil mai devreme.

La revedere

Car

Între 11[1]/2 -12 suntem în grădiniță sau restaurant la locurile ştiute.

Waldemar Sachs., Bosestr. 5

Herrn Dr. P. Zarifopol
Fichtestr. 13 Hpt.

31

Vineri seara, 5 mai [1905-1912]

Drăguțule,

Alăturata cartă postală am primit-o acuşica ora 8.45 min. seara. Ți-o comunic, cu condiția să mi-o aduci înapoi. Vom comenta-o împreună, şi tot împreună, daca ne vom putea înțelege, îi vom da un strălucit răspuns. Doi greci trebuie să biruie pe un moscal![1]

Te sărut, te doresc şi vă aştept luni seara la gară.

Tout â vous de coeur,

Caragiale

32

[1905-1912]

Bun pentru cincisprezece lei

Caragiale

33

[Wilmersdorf bei Berlin, 5 ianuarie 1906]

Hoch Pavalutzica!
Hoch Ghereştii!
Hoch Zarifopoleştii!

Costică
Car

Herrn Doctor
Paul Zarifopol
Leipzig
Fichtestrasse 13 Hpt.

34

Hoch Stephania und Kinder!

Carageleştii

27 dec. (v.st.) 1905

35

Berlin, 18 ian. 1906

1906

Aurora azi apare
Mai mândră şi mai frumoasă,
Căci e zi de sărbătoare,
Zi plăcută şi voioasă.

Anul nou să vă găsească
Petrecând cu mulțumire!
Bine să vă dăruiască
Şi deplină fericire!

Hoch! familiile-amice
Zarifopolu şi Gherea!
Curgă viața lor ferice
Şi mai dulce decât mierea!
Un tânăr poet daco-român

[Pe recto:]
Familia Caragiale

36

Dresden, 20 ian. 1906

Salutare cât de tare
De la un marinar călare.[1]
Car

37

Wilmersdorf bei Berlin, 21 ian. 1906

Dragă Paul, marți plecăm la 10 1/2 din Berlin la Halle şi d-acolo mai de vale, adică la Lipsca - unde vom ajunge la 3 d.a. Mergem d-a dreptul la Sachsenhof, lăsăm bagajele şi imediat ne îndreptăm spre Fichtestrasse, 13, Hpt. Vor veni cu trenul de la 6, din Dresda, şi Manliu cu soția - nişte oameni aşa de ispravă, că mi-ar fi stat pe suflet să nu-i remorchez. Am apucat să le spun de concert şi de proiectata noastră sintrofie cu Popovici şi Weigand; ei au exprimat aşa de călduros dorința

de a intra în combinaţie, încât mi-am zis că nu i-aş putea refuza, fără să fiu un sans-cceur. Vin şi ei la Sachsenhof, marţi, pe seară, dacă le comunic că s-au găsit bilete, cum te-am rugat prin depeşă. Aşadar, iată un program pe care ţi-l comunic spre aprobare din partea voastră: (vezi sus). Marţi, ziua, venim la voi pe la 3 1/2. Seara prânzim noi (dacă nu voiţi şi voi) cu ei la Sachsenhof. Miercuri, concert; apoi, dejun, doamnele şi copiii merg la odihnă şi savanţii încep dezbaterile lor asupra *viei* chestiuni. - *(Aranjaţi dar cu Weigandşi cu Popovici).*

Cu rugăciunea de [a] aproba, vă salut cu toată dragostea

Caragiale

P.S. - Sunt legat numai până la sintrofia ştiinţifică cu Manliii. Pe urmă, sunt deslegat. Rămân de capul meu - pe al vostru încă o zi, două.

Salve,

Car

Apropos: rogu-te, *spune-i obărului de la Sachsenhofsă-mi păstreze cele două odăi comunicante la etajul II, cum mi-a promis.*

Multă sănătate tutulor, mari şi mici, de la noi toţi.

Mi-e lene să mai copiez, ostenit de drum: dă-ţi, rogu-te, osteneala a înţelege.

Tout â vous

38

[Wilmersdorf bei Berlin, 28 ian. 1906]

După cum fusese vorba, aşteptam de la dl Doctor să ne scrie câte ceva. Văzând însă că suntem trataţi cu tăcere, vă trimitem noi de aici multă sănătate şi, vă rugăm, răspundeţi-ne cum mai petreceţi. Pe aici e o vreme foarte urâtă, să nu iasă din casă nici un căţel înamorat. Cu mare plăcere ne aducem aminte

de petrecerea de-acolo şi, dorind s-avem veşti bune de la voi, vă salutăm cu dragoste pe mari şi mici.

Toți Caragiale

P.S. - Când e la Gewandhaus[1] un Beethoven exclusiv?

39

[Berlin W., 29 ianuarie 1906]

Dorim să avem ştiință despre sănătatea voastră a tutulor. Vă rugăm deci a ne răspunde în două-trei vorbe bune.

După atât de bună petrecere, sunt cam discordat, - mai cu seamă că am primit, de la Bucureşti, ştiri urâte despre cumnată-mea Tita, care iar a avut crize teribile.

Aşteptând veşti bune de la voi, vă salut pe toți cu dragoste

Caragiale

Pe aici, vremea e tot vrăjmaşă: de două zile ne bate o furtună grozavă şi e frig ud. - Straşnic aş lua câmpii spre blagoslovita miazăzi! Dar... răbdare.

Herrn Dr. Paul Zarifopol
Fichtestrasse 13 Hpt., Leipzig

40

[Wilmersdorf bei Berlin, 30 ianuarie 1906]

Mare bucurie mi-au făcut bunele voastre veşti. *Tout est bien qui finit bien.* Şi oleacă de necaz şi spaimă degeaba nu strică din când în când: e ca un praf de piper peste o mâncare prea dulce - deschide poftă omului pentru bunătățile vieții. - Dacă d. Costică nu vrea să fie absolut singur la Dresda, atunci imediat să-mi dea de ştire câtă vreme are de gând să stea şi la ce han a coborât (îi recomand pe *Hoeritzsch* peste drum de

Hauptbahnhof - foarte convenabil). M-aş repezi să-l întâlnesc şi i-aş fi oarecum de folos: cunosc aşa pe dasupra orăşelul - acest Ploieşti al Occidentului, ca să mă exprim astfel. - Aici, după o vreme infamă, trei nopţi şi trei zile de furtună şi întuneric, de azi-dimineaţă norii se risipesc, şi Phoebus parcă ne-ar face cu ochiul - ca un ofiţeraş jermân, încercându-şi întâia curte cu monoclul. Eu, cochetă petrecută, nu mă las sedus cu una cu două: îmi trebuieşte mai mult decât ochiade de agiamiu. Să-l văd pe tânărul ce poate o zi întreagă.

Aşteptând răspuns, rămân al vostru cu dragoste,

Caragiale

Cu părere de rău, nu pot veni la concert.

De la toţi tutulor, multe complimente.

[Pe verso:]

Dacă vrei să citeşti ceva interesant din ţară, caută pe Aurel Popovici[1] şi spune-i să-ţi dea „Universul", pe care i l-am trimis eu, cu „Liga Franco-Română". Hoch-interessant!

Car

P.S. - Până să trimit această carte la cutie, ofiţeraşul s-a ascuns de ruşine, dindărătul unei perdele foarte groase.

Herrn Doctor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestrasse 13 Hpt.

41

[Wilmersdorf bei Berlin, 1 februarie 1906]

Dragă coane Păvălucă,

Greva birjarilor s-a isprăvit; a lui Phoebus, nu. Aici ne aflăm în toiul unei ierne de bărăgan dacoromân: viscol clasic. Dacă ţine aşa până deseară, umblăm la noapte cu sania. Barometrul arată tempestă mare; iar termometrul coboară la patinaj. E numai bine de trăit - în casă. Păcat că nu sunteţi şi voi aici,

să-i tragem pe-nfundate un chef la călduricǎ. Am primit o cartă de la Costică, din Budapesta; pare-ncântat şi de Viena şi de capitala lui Kossuth Lajos[1], *bizon Işten!* Îi scriu câteva vorbe chiar astăzi.

De la toți tutulor multă sănătate.

Tout ă vous de coeur

Car

Herrn Doctor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestrasse 13 Hpt.

42

Wilmersdorf bei Berlin, 4 februarie 1906

Dragă Paul,

Fiindcă ține Costică[1] la Rafael[2], mulțumeşte-te cu Holbein[3]. N-ai ce-i face! el, *din cauze economice,* ține la „cose rarissime e singolari". Să-i dăm dreptate! - Ce concert e miercuri? imediat, rogu-te, spune-mi. Aş veni. Aşa de bine am petrecut cu voi, că parcă aş reîncepe. - Aştept o vorbă, chiar telegrafică, dacă e nevoie - să pot veni marți seara. Atunci - ia-mi *două* bilete (2).

Complimente cocoanelor şi copiilor.

Cu dragoste, al vostru

Caragiale

Bine-nțeles, - bilete *pentru proba generală, dimineața.*

Herrn Doctor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestrasse 13 Hpt.

43

[Wilmersdorf bei Berlin, 6 februarie 1906]

Dacă sunt damele şi copiii bine, - de ce, adică, n-aţi veni amândoi la Berlin? Ba nu? spuneţi. Parcă ar fi mai frumos! Tare bine mi-ar păre să mai petrecem toţi trei împreună înainte de plecarea lui Costică. Pentru voi doi, bărbaţi, e loc, fără *absolut* nici o jenă. Mai *gemuthlich* crez că nu se poate. Am Apollinaris, am soda, vin, bere, ciai şi poftă de taifas asupra tutulor cauzelor economice. Mă rog vouă, dacă nu e imposibil, nu mă refuzaţi.

Fiţi toţi sănătoşi şi veseli.

Răspundeţi, telegrafic, *da!* când v-aştept la gară.

Car

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestrasse 13 Hpt.

44

[Wilmersdorf bei Berlin, 6 februarie 1906]

Rămâne bine-nţeles că, venind singur d. Costică la Berlin, trebuie să vie în gazdă la mine.

Aminteri, să ştie Madame Gherea, că eu, mă rog, nu pot garanta de nimica. Eu nu pot lua nici o răspundere dacă nu-l am în grija mea. Pot eu şti ce imprudenţă ar comite, Doamne fereşte, lăsat aşa în voia lui, fără nici un control, într-o capitală plină de atâtea curse, ispite şi primejdii?- Aşadar, aştept o telegramă, să ştiu când trebuie să merg a-l lua în primire de la gară.

Până la revedere, de la toţi tutulor multe călduroase salutări.

Caragiale

45

Stimate Dle Doctor,

Am găsit rătăcită la mine alăturata rețetă, pe care i-a dat-o D-rul Ewald lui d. Costică. Probabil, o să-i trebuiască. Rogu-te, la ocazie, înaintează-i-o; costă 20 M.

Ți-am mai scris adineaori o cartă.

Mă recomând.

Al D-tale, stimatoriu,

Car

Freitag, d. 7-en Febr. [1906]

46

[Wilmersdorf bei Berlin, 12 februarie 1906]

Dragii mei, îmi pare foarte rău de pățania voastră, care, deşi n-are mare importanță, totuşi vă plictiseşte destul. Daca n-aş fi reținut aici, având în gazdă pe Madame Roman, m-aş repezi îndată să vă văz, cu speranța că v-aş putea oarecum distrage. Îndată ce pleacă mosafira mea, viu neapărat. Până atunci, nu strică să mă înştiințați ce mai e pe la voi. Slavă Domnului, de boale infecțioase n-aveți a vă teme, căci astfel de rele nu prea există în țara nemțească. Probabil că tatăl şi băiatul au răcit şi au obosit prea mult. Apoi... nervii şi urmările lor. Până la revedere, vă salut aşteptând veşti bune de la voi. Cocoanele noastre bat târgul, după mode. Eu şi cu Luki - bărbați - mergem la un antiquariat.

Complimente călduroase tutulor de la toți.

O strângere de mână

Car

Herrn Doctor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

47

[Wilmersdorf bei Berlin, 16 februarie 1906]

Dragă Coane Păvălucă,

Şi eu am fost cam bolnăvior din cauza frugalităţii şi sobrietăţii - probabil. Stomacul, ficatul - şi lupte - intestine. Acu mi-e bine, slava Domnului! Fiţi buni şi telegrafiaţi-mi clar la ce ceas pleacă daco-românii noştri, ca să ştiu veni cu o zi înainte, neputându-mă scula prea de dimineaţă, ca bătrân infirm ce sunt.

Pe aici vremea e urâtă, deşi nu plouă, nu ninge, nici e frig; dar e posomoreală, aşa că parcă aş lua drumul în wagon-lit, să dorm până oi da de niţică lumină - să mai mă scutur de ipohondrii.

Complimente tutulor de la toţi,

Al vostru cu dragoste

Car

P.S. - După socoteala mea, ei vor pleca, duminică sau luni, cu trenul de la 9.30 dim. prin Dresda, ca s-ajungă în Viena seara la 9.22. De la Dresda încolo au vagon-restaurant până la Viena.

Herrn Doctor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

48

[Berlin, 22 februarie 1906]

Stimate domnule Doctor,

Am găsit tutun îndată la Berlinerbhf - atât e de adevărat că viţiul mai degrabă decât virtutea găseşte prilej în oarbele împrejurări. Mă-ntreb dar: Ce poate face slaba făptură omenească? Şi tot eu răspunz: Dacă găseşte tutun, îl bea!

De la Bitterfeld, iar oarbă împrejurare: wagon-restaurant - iar vițiul! o bere excelentă, care prinde foarte bine după domnul Ring, fasolică şi ceapa oportună...

Ia-mi, rogu-te, bilet pentru *miercuri dimineața* şi confirmă-mi din vreme că pot conta pe locşorul meu (dacă posibil, jos, nu sus). Complimente din partea tutulor Doamnei Doctor. O strângere de mână. La revedere, sper, miercuri. Spune-i Soniei multe sărutări din partea amicului său.

Cutzidale

P.S. - Dacă nu viu marți seara, atunci laşi biletul meu în plic la Sachsenhof oberului de sus, şi ne întâlnim la concert. Fiți sănătoşi.

49

[Wilmersdorf bei Berlin, 24 februarie 1906]

Domnul Perscheid tânărul este un asin, care nu are nici un fel de educățiugne, şi cred că ai tot dreptul să-i ceri restituirea celor 16 M. pe cari le-a primit cu antițipațiugne, sau să-l obligi a plăti lui Costică un bilet Ruckfahrt Ploieşti-Berlin-Leipzig cu Schlafwagen, ca să poată veni, să pozăm a doua oară. Aştept confirmarea în privința biletului de concert. Aici, o vreme eminamente scârnavă; plouă, ninge, ceață, nor; toate excrementele unui firmament disenteriac: Jupiter cacans!

Al vostru, foarte plouat,

Cutzidale

[Pe fața c.p.:]

N.B. A se observa mândria dlui Capelmeister.

Herrn Doctor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestrasse 13 Hpt.

50

Berlin-Wilm. [25 februarie 1906]

Dragă Paul, uite-un plan inkilijinke!

Iei biletul pentru concert, şi-l laşi la *intrarea principală* în mâna controlorului, recomandându-i să-l dea aceluia care se va prezenta cu un al doilea exemplar al acestei carte de vizită (I.L. Caragiale etc.).

Viu miercuri exact pentru concert; dejunez la voi, şi la 3 d.am. plec înapoi.

Voi să fac cu asta o experienţă. Până la revedere,

o strângere de mână

Car

Rog, confirmă-mi telegrafic primirea acesteia.

De la toţi la toţi, multă sănătate!

Herrn Doctor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

51

[Wilmersdorf bei Berlin, 9 martie 1906]

Stimate Domnule Doctor,

Mâine, sâmbătă 10/III, aţi fi dispuşi să primiţi pe cineva la dejun? Acel cineva va sosi să ia răspunsul dv. (însufle-l Dumnezeu drăguţul afirmativ) mâine a.m. la orele 11, nr. 5 în Bayrbhf.

De la toţi, tutulor, multe complimente.

Al dv. stimatoriu

Caragiale

Aici bântuie un spăimântător uragan de 40 de ore şi tot crescendo.

Dacă aveți ceva comisiuni pentru patria daco-română, pregătiți-le: le iau bucuros.

Herrn Doctor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestrasse 13 Hpt.

52

[Wilmersdorf bei Berlin, 14 martie 1906]

Stimați Doamnă și Domn Doctor, am ajunsără cu bine, slavă Ziditorului! am supatără, și pe urmă pă-pat-ără.

Noapte bună și bună dimineață!

Probabil, plec sâmbătă în patrie, și - având o demonică inspirație pe drum - poate mă-ntorc, săptămâna viitoare, cu cine credeți? cu Ța'Katia! Soacră-mea!!! Atunci, având și eu o govrnantă de încredere, voi putea cu consoarta mea să-mi fac plăcerea de a vă vedea cât mai des - dacă, pardon, asta nu vă face mult deranj!

Al dv. stimatoriu, mulțămitoriu de bună petrecere

Car

Mi-a scris Costică. Sunt bine - dar (după regula lui) relativ!

53

[Berlin W., 16 martie 1906]

Stimate Dle Doctor,

Am scăpat de datoria împatriării! Ura! Am de scris câteva scrisori și apoi mă pun pe lucru. Cu aceasta eu poate să câștig ceva, și d-ta nu pierzi nimic; căci comisiunea cu care m-ai însărcinat, ți-o pot face fără să mai consult pe nimini. Îți afirm cu siguranță că:

Copiii legitimi născuți pe teritoriu străin urmează sta[tu]tul personal al tatălui. Actele lor de stare civilă sunt bune şi absolut valabile, ca și cele de pe teritoriul național; numai, *atunci când sunt produse în fața autorităților naționale,* trebuiesc legalizate în traducere oficială de către ministerul de externe respectiv... 'm da!

Prealabil ar mai trebui îndeplinită vreo formalitate?... 'm nu!

Pe aici, uragan îngrozitor.

De la toți la toți multă sănătate.

Al dv.

Caragiale

P.S. Copilul născut pe teritoriu străin din tată român, şi care, la chemarea contingentului din anul naşterii lui, nu s-ar prezenta la recrutare, este considerat ca dezertor - afară dacă n-o fi fată; aşa că dv. nu trebuie să vă-ngrijiți şi pentru Sonia - numai pentru Păvălutzică: să fie prezent la apelul nominal! 'M Pardon! uitasem. Ca să scapi de alergături ulterioare, la nevoie, nu faci rău să ceri Legaţiunii noastre de aici chiar de pe acuma să-ţi legalizeze, în traducere oficială, actele de stare civilă ale copiilor.

Încă o strângere de mână,

Car

Herrn Doctor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestrasse 13 Hpt.

54

Wilmersdorf bei Berlin, 18 martie 1906

Şi totuşi imposibil să rezist la glasul Patriei care mă cheamă. Plec mâine-seară, musai! prin Budopeşto, zău lu Dumgnezeu drăguțul! Duminica viitoare, sper să fiu iar expatriat la Berlin.

La revedere dar pe la sfârşitul lui martie. Îţi scriu trei patru vorbe din sau despre Ploieşti. Fiţi toţi sănătoşi şi voioşi!

Stimatoriu,

Car

55

[Wilmersdorf bei Berlin, 25 martie 1906]

Stimată Doamnă şi preţuite Domnule Doctor Zarifopol,

Adineaori sosit acasă; găsit toţi bine, aşa cum doresc să vă găsească aceste rânduri. Primit-aţi, mă rog, o telegramă a mea din Bucureşti, ca urmare a unei cărţi poştale a dv.? Daca aţi primit-o, şi prin urmare ştiţi la ce plictiseală trebuie să vă aşteptaţi cu patru musafiri, vă rog confirmaţi-ne telegrafic, aşa ca să ştim dacă putem conta pe amabila dv. ospitalitate. Vă aduc bune veşti de acasă din patrie şi nişte bonboane tot atât de bune de la Budapesta, bizon Işten! Apo ala nă rog frumos la Doamna şi la Domnul, hele mai fain din tăte, zău! Mare chef am de pitreşere, coane Păvălucă, ăracan di mine! Amarnic! Până la revedere şi în aşteptarea cu palpitaţii a telegramei dv.

sunt al Dv. adânc stimatoriu,

Caragiale

P.S. - Mai capăta la D. doctor, nă rog, şi un ştuc ghe salami unguresc, prima primissima!

Hochwohgeb. Herr und Frau
Doctor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestrasse 13

56

Leipzig, 26/3 [1906]

Ai tăi toţi perfect bine fără grije, îndeplineşte curajios dureroasa datorie, fii sănătos.

Caragiale

57

Leipzig, 27/3 [1906]

Toţi foarte bine, Fani trimite multe sărutări, ignoră încă tristul adevăr, preparăm încet pentru aflare ulterioară, Dumnezeu să o odihnească buna mamă.

Caragiale

58

Marţi, 14/27 martie [1906], 2 $^3/_4$ după-amiazi

Drăguţule,

Ai primit fireşte depeşile mele, două până acuma, una la Burdujeni şi alta la Galbeni. Încă o dată, de aici să-ţi fie numai dor, grije să n-ai: sunt toţi foarte cuminţi şi zdraveni. Aşadar, vezi-ţi de durere. N-aveţi ce face toţi decât s-o plângeţi cu toată evlavia firească, cum merită o aşa sfântă femeie şi mamă. Ca şi pentru a mea zic, din fundul sufletului, Dumnezeu s-o odihnească pe iubita voastră! O mângâiere tot vă rămâne în durerea voastră, că s-a strămutat de aici fără zbucium şi îndelungă tortură.

Fanny încă nu ştie în momentul când îţi scriu tot adevărul; dar am preparat-o şi o preparăm noi mereu, aşa ca aflarea

nenorocirii să nu-i poată face zguduire. Am ajuns s-o facem a nu prea avea speranțe de scăpare.

Presupun că ești acolo împreună cu Costică. Luni în ziua când ai plecat de aici am primit, transmisă din Berlin, o telegramă a lui cu știrea supremă. I-am răspuns că ai plecat și că suntem aici la voi. Fanny a primit chiar luni 400 mărci telegrafic de la Costică.

Acuma, să-ți dau o povață frățească. Așa zdruncinat cum ești, nu te apuca să conduci vreo afacere; în orice caz, în momentele de emoțiune prin cari treci, nu cumva să dai vreo iscălitură de compătimire. Dă numaidecât o procură generală lui Costică, cu drept de a pune la orice nevoie advocat în locul lui. Nu ai acuma altceva de făcut și n-ai fi bun pentru nimic altceva, decât să-ți plângi pierderea mamei, - și cât se poate mai curând să vii a-ți lăsa mângâiată rana sufletului lângă nevastă și copii.

Încă o dată n-ai nici o grije de aici; spune-mi la ce pot să-ți fiu util și primește o frățească îmbrățișare.

Comunică fraților condoleanțele mele respectuoase.

Dacă-l vezi - adică, îndată ce-l vezi - pe Costică (scrisoarea lui a făcut aici mare plăcere) sărută-l cu toată căldura și din partea amicului vostru

Caragiale

În momentul când închid scrisoarea, Domnul Păvălucă trage la măsea și d-ra Sonia face destule nebunii cu Tușki și cu Luki.

Multă sănătate de la ai mei.

Fanny îți trimite multe sărutări și te roagă să-ți îngrijești, *orice s-ar întâmpla,* de sănătate.

59

Leipzig, 28/3 [1906]

Toţi perfect bine - Grusse.

Caragiale

60

Leipzig, 29/3 [1906]

Toţi bine, aşteptăm răspuns. Grusse.

Caragiale

61

[Wilmersdorf bei Berlin, 12 aprilie 1906]

Ajuns bine acasă. Găsit vreme împărătească. Dorim să vă ştim bine. Orice primiţi de la Costică relativ la venirea lui, rog să-mi faceţi şi mie cunoscut. Vă dorim toţi la toţi sărbători vesele, cu poftă de mâncare, de băutură şi de somn şi la toate cele bune şi vă salutăm cu toată dragostea frăţească.

Caragiale

62

[Wilmersdorf bei Berlin, 13 aprilie 1906]

Christos a-nviat! La mulţi ani!

Car

63

Wilmersdorf bei Berlin, 15 apr. 1906

Christos a-nviat!

Am regretat foarte mesaventura stimatei mele amice dra Sonia Zarifopol; însă trebuie să ne plecăm în fața legilor fundamentale ale progresului omenirii - experiența trebuie plătită mai scump ori mai ieftin. Ne putem deci chiar felicita că, de data asta, tânăra mea amică a cumpărat atât de ieftin marea experiență, atât de importantă pentru domnișoare mai ales - cari trebuiesc să știe a nu cădea niciodată.

Încă o dată, la mulți ani, cu toate cele dorite după pofta inimii. Aici, după câteva zile foarte calde, aseară am avut furtună cu mari descărcări electrice și azi, avem frumoasă răcoare. Minunat.

Fiți sănătoși și veseli. La revedere.

Car

64

[Wilmersdorf bei Berlin, 18 aprilie 1906]

Sărut mâna Frau Doctor; mai întâi dorim ca această mică epistolă să vă găsească veseli în cea mai deplină sănătate, căci și noi toți din mila Ziditorului ne aflăm foarte bine. Noi am aflat pe aici - ne-a spus băiețelul nostru că a citit într-un călindar nemțesc (toată ziulica, mititelul, citește călindare nemțești) că după săptămâna luminată de Sf. Tomița se deschide acolo la Lipsca un iarmaroc strașnic; și ziceam așa: ce petrecere ar fi să putem merge și noi la târg de Sf. Tomița! Mai te-ntâlnești cu negustori, mai afli, mai vezi mode noi, mai cumperi câte ceva - câte nu trebuiesc la o gospodărie!? Mai bem

o bericică, un vinişor, o cafeluţă cu clăbuc, mai te duci la un Tingl-tangl![1] - Dacă am avea nişte preteni, unde să tragem, de! parcă am veni; dar aşa să mergem la han ca toţi isnafii, parcă nu face pentru nişte feciori de boieri! - Aminteri, cum aţi petrecut de sfintele sărbători? ce-aţi mai făcut? unde v-aţi mai plimbat? - Vă trimitem multe complimente pentru d. Doctor şi pentru toată familia şi vă rugăm să fiţi buni a ne răspunde şi nouă două vorbe ş-un cuvânt, ca să ne bucurăm că nu ne-aţi datără uitării.

Al dv. doritor de răspuns,

I.L. Caragiale

P.S. - Dacă sunteţi buni şi nu vă supăraţi, şi vi se-ntâmplă ocazie, vorbiţi cu Madame Weigand şi cu dumnealui; poate că să aibă dumnealor loc, să ne primească în gazdă pentru două-trei zile - mai mult nu stăm - nu vrem să facem prea mare deranj pentru nimic în lume.

Al dv. stimatoriu,

Car

65

[Wilmersdorf bei Berlin, 20 aprilie 1906]

Stimate domnule Doctor, un învăţat preten al meu, clarisimul vir Rostoganus, mi-a spus odată aşa: Quidquid aghis prughenker agas et răşpiţe fignem! Hotărât a-i asculta totdeuna înţeleptele poveţe, nu pot da deocamdată răspuns categoric la onorata Dv. din 19 Prier, şi iată de ce - daţi-mi voie să mă explic. Din zi în zi, trebuie să-mi sosească pianul, expediat din Bucureşti de mult. Îndată ce primesc factura de la gară, trebuie să mă duc a-l ridica, deoarece, fiind greu şi voluminos*, mă

* Nu eu - pianul.

expun prin întârziere la plată mare pentru magazinaj. Aştept, prin urmare, factura. - Apoi, pe aici, a început de ieri să vremuiască, parcă am fi în postul Crăciunului, nu în dulcele Paştelui. Trebuie, prin urmare, prealabil să fiu informat despre ce fel de vreme e pe la Dv., nu cumva degerați şi pe acolo - încai să ştim, să ne luăm ipingelele. Aştept, prin urmare, pe lângă factura de la gară, şi desluşirile Dv. climaterico-meteorologice. Care va să zică, din prin urmare în prin urmare, ajungem a zice: prin urmare, deoarece iarmarocul, care ține trei săptămâni în cap, d-abia se deschide poimâine, putem fără multă pagubă amâna pe sfârşitul săptămânii viitoare petrecerea proiectată - ba chiar e mai bine; cădem tocmai în toiul târgului. Prin urmare, până la revedere, în aşteptarea facturii şi onor Dv. răspuns, vă rugăm să primiți multe complimente toți de la toți.

Caragiale

I. P.S. - Ce ştiți de la Gherea?

II. A propos de Gherea, rogu-te, primit-ai o foaie (Nr. 200) din Reichs-Kursbuch? - spune-mi, am nemerit răspunsul la ghicitoare? - Ghera[1] este locul cu pricina? Dacă în adevăr am nemerit, aşa e că mai bune combinații de Verkehr nici că s-ar putea?

Responde la-mine!

Salve

66

[Buckow, 22 aprilie 1906]

Viele Grusse.

Caragiale

[contrasemnează] *D. Gusti.*

67

Dacă până poimâine, vineri dim., nu primesc factura, atunci ne pornim cu trenul de la 3.50 ca să sosim la Bayr. Bhf. la 7.10. Spre mai bună înțelegere rămâne să aşteptați în cursul zilei de vineri o confirmare sau contramandare pe cale electrică. Planul pe care l-am făcut este, pot pentru ca să zic, destul de ingenios - şi adică: sosim seara, aşteptați de către Dv. cu o mică colațiune germână. Ne culcăm frumuşel, nu prea târziu şi nici prea devreme, ca să ne putem scula dimineața la pont. Lăsăm cocoanele şi copilaşii la Lipsca şi noi plecăm din Thuringer Bhf. la 11 a.m. fixum fix! către capitala principatului Reuss branche cadette. Sosim cu zugul la 12.14, tocmai la momentul oportun, când se serveşte taplito. Dacă mirosul este destul de engageant, ne punem la masă; dacă nu, plecăm cu tramvaiul în zentrum, d-a dreptul la Ratskeller, să-i cercetăm arhivele şi să ne convingem de vechimea documentelor de deosebite fețe. După ce vom aprofunda toate chestiunile respective, vom face o promenadă prin acest alt Braşov, unde, nu ştiu de ce, presimt că vom găsi emoțiuni patriotice înălțătoare. După care, poate să avem nevoie de o droşcă, să ne ducă la Bahnhof, să apucăm zugul de la 6.20 spre a fi la Lipsca la 8 seara fixum fix! unde desigur ne vor aştepta cocoanele şi copiii cu o mică colațiune germană. A doua zi, vom face apariţiunea noastră oficială în iarmaroc, de unde musai să cumpărăm spre amintire câte ceva. Putem merge la un Tingl Tangl, însă aci incognito. Nu putem frecventa oficial spectacule unde se debitează în limbi străine. Apoi îndată ce m-ajunge de pe urmă factura de la gară, mă-nchin dumilor voastre cu toată stima şi, promițându-mi ca, în cel mai scurt timp, să-mi rennoiesc plăcerea de a vă saluta spre a lua împreună cu dumile voastre o mică coloțiune germână, o pornesc spre Berlin înapoi.

Nu mă-ndur să crez că planul acesta nu va avea înalta favoare a aprobării Dv. şi, în speranța că vom fi sănătoşi şi cu

voie bună, îl vom aduce la îndeplinire din punct în punct, ba chiar cu oarecari avantajoase adaosuri, sunt, Doamnă şi Domnule Doctor, şi rămân

Al dumilor voastre prea supus şi devotat servitor,

Caragiale

De la toți la toți multe complimente.

[Wilmersdorf bei Berlin]
Miercuri, 12/25 [aprilie 1]906

68

[Wilmersdorf bei Berlin, 4 mai 1906]

Stimate domnule Doctor, a voit Dumnezeu drăguțul să înceapă de ieri încoace o aprețiabilă schimbare în bine a temperaturii. Azi-dimineață la 6 erau 9 grade; peste zi cald - mai cald afară decât în casă, unde caloriferul nu mai lucra deloc. M-am convins acuma că vechiul sistem cu sobe nu era de lepădat, ba chiar din contra. Nu ştiu cum o fi pe la voi; dar aci, dacă ține tot aşa, apoi, peste vreo săptămână, fără grijă, puteți veni cu copiii. Acu, când scriu, e foarte frumos; însă noaptea se răcoreşte de-a binele. - Acum altceva, de resort intelectual. „Universul" de vineri mi-aduce astăzi ştirea următoare:

„Ieri a fost la Focşani un duel cu pistolul ghintuit între dnii Vartan D. Manuc, avocat, vs. V. Mamigonian, avocat şi ziarist. - S-au schimbat două focuri fără rezultat".

Această ştire a provocat, din partea sufletului meu afectată serviciului liric, câteva versuri, pe cari, cu toată modestia, le supun aprețierii d-tale competente. Nu pretind a fi făcut un cap-de-operă; nu! Dar, orişicum, mă măgulesc cu speranța că, orice s-ar zice, versurile mele umile pot găsi, ca să zic aşa, locul lor într-o mică antologie a poeților din veacul lui Carol I. Vedeți numai şi, rogu-vă, spuneți-vă părerea sinceră:

„Din Focşani s-a anunțat
Că Manuc, un avocat,
Ş-alt armean, tot avocat,
La duel s-au provocat.
Două focuri s-au schimbat
Fără nici un rezultat:
Pe urmă s-au împăcat
Mâna amical şi-au dat,
Avocat la avocat,
Şi-mpreună au mâncat,
După uzul consacrat".

Cu multă dragoste şi plăcere vă aşteptăm.

Pianul şi spinetta sunt acordate la acelaşi diapazon: e o frumuseţe.

De la toţi la toţi multă sănătate şi voie bună.

Al dv.

Caragiale

P.S. - Dacă merge tot aşa, puteţi veni chiar mai degrab. Mă-nsărcinez să vă dau, dacă se menţine vremea cum a început, semnalul plecării voastre încoace; şi credeţi că n-aş fi nebun să vă expun la primejdii, pentru o petrecere care se poate amâna.

A vous de coeur,

Car

Herrn Doctor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestrasse 13 Hpt.

69

Drăguţule,

Alăturata cartă poştală am primit-o acuşica ora 8.45 min. Seara. Ţi-o comunic, cu condiţia să mi-o aduci înapoi. Vom comenta-o împreună, şi tot împreună, dacă cere ne vom putea

înțelege, îi vom da un strălucit răspuns. Doi greci trebuie să biruie pe un moscal!

Te sărut, te doresc şi vă aştept luni seara la gară.

Tout â vous de coeur

Caragiale

Vineri seara
5 mai [1906]

70

[Wilmersdorf bei Berlin, 11 mai 1906]

Stimate Dle doctor, pe de-o parte mi-a părut foarte rău că n-ați venit, pe alta foarte bine. Aici, în urma frigului, au venit călduri uscate; aerul tot a fost şi e încă plin de pulbere de nisip; toată lumea sufere de guturai şi tuse. E o secetă cum nu s-a mai pomenit în țara asta. De cinzeci de zile n-a plouat. Astăzi parcă s-a mai răcorit şi cerul e acoperit; însă bate vântul şi acuma barometrul se urcă. Să sperăm că peste câteva zile se va milostivi cel de sus cu puțină stropeală. Ce mai nou pe la dv.? Aveți vreo ştire de la d. Costică? În „Universul", se spune că e numit prezident al unui congres la Expoziție. Daca n-aş avea afurisitul ăsta de guturai, m-aş repezi să vă văd; acu însă nu pot, mi-e teamă să nu mă dea afară nemții din vagon ca pe o infecțiune, şi afară de asta, n-am nici atâtea basmale câte mi-ar trebui pe drum.

Aşteptând o vorbă bună de la Dv., vă salutăm cu toată dragostea pe toți,

Car

Am primit o carte de la nenea Iancu Manliu. S-a întors în Dresda şi se plânge că n-are cu cine petrece. Îmi pare rău că, fiind indispus, nu mă pot duce măcar o zi, să-l vedem ce poate.

Dar helbet! n-au intrat zilele-n sac. Eu nu mi-am pierdut speranța că odată tot o să-l punem noi pe conul Iancu la prubă.

Am scris lui Barbu *în franțuzește* (!) ca să-l felicit pentru discursul său[1] *gallophile,* şi ca să-l îndemn a trece iar prin Berlin, mergând spre Paris ca să ia pe Cellica. Îndată ce primesc un răspuns ți-l comunic.

Didina trimite multe complimente lu Frau Doctor. Îi pare rău că nu s-a putut executa planul nostru de petrecere, la care nu a renunțat cu totul. Îi va scrie în curând, după ce va fi isprăvit nişte haine pe cari le lucrează pentru copii. Până la revedere, multă sănătate de la toți la toți.

Car

71

[Wilmersdorf bei Berlin, 14 mai 1906]

Presupun, dle doctor, că ți-au sosit atâția bani de la provinție, încât nu mai ai loc unde să ții sumuşoara mea. Aminteri ce zor? Eu te rog să nu-mi trimiți nimic decât complimentele d-tale; pentru altceva, viu eu în persoană; în orice caz, nu înainte de a-mi trece gutunarul; până atunci, n-am nas să ies din Wilmersdorf. Voi veni eu fără prealabilă anunțare la Lipsia, unde am să te rog să mă duci la editura de geografie a lui Freytag, de ale cărei nişte mărunte publicațiuni foarte interesante am numaidecât nevoie. Aprobarea d-tale pentru modestul meu talent liric m-a atins până-n suflet. Iată, mi-am zis, un critic în adevăr modern, pe cât de luminat pe atâta de imparțial. Numai cine înțelege arta aşa de adânc poate fi un judecător autorizat în materie. Mă măgulesc dar că am putut obține sufrajele unei aşa de incontestabile autorități. - Aflu că d. Tudorică[1] (Bifserica!) a terminat o piesă teatrală de gen eroic şi nişte ode şi poeme triumfale pentru Jubileul Regal.

El contează să câştige atâta cu aceste patriotice producțiuni, încât să poată veni cu familia pe aici. Înțelegi d-ta bine că nu eu aş putea lipsi să-i doresc mai mult succes decât îşi doreşte singur. Închipuie-ți petrecere, să-l avem pe daco-românaşul nostru în miezul nemției! Mi se pare că ți-am mai scris că l-am *engage* pe Barbu[2] să treacă şi anul acesta prin Berlin mergând spre Paris, spre a-şi lua de vacanție pe „copilul lui!" **De ce nu dă Dumnezeu să-i avem pe amândoi odată!** Maică Precistă nemțească! **ce ar fi? Ce orizonturi, ai?** Domul mă-sii şi Catedrala Odicolonului.

Vremea e tot uscată: geme împărăția toată de aşa secetă; or să se scumpească picioicile. Să rădicăm glasuri umilite spre Înaltul Tăriei ca să se milostivească o dată cu ploaie asupra prea dogoritelor țarini. Moaştele lui Sf. mucenic Dumitru Basarabov şi ale Prea-Cuvioasei mucenițe Parascheva sprijinească însetata rugă a noastr' a păcătoşilor şi nevrednicilor robilor lui Dumnezeu, cari pentru greşalele şi rătăcirile noastre suntem horopsiți de Prea Milostivul şi Iubitoriul de oameni. Rugămu-ne, pocăiți, să nu se potrivească unor ticăloşi ca noi! în bunătatea lui nemărginită, ierte-ne! întoarcă-şi iară sf. față cu blândețe cătră noi, cari destul am fost certați cu focuri şi cutremure din măruntaiele acestui pământ, sătul şi el de atâtea păcate şi blăstămății câte poartă! Amin! - Aminteri, ce ne facem la iarnă fără barabule, coane?

De la toți la toți, multă sănătate şi călduroase salutări. Până la revedere, o strângere de mână.

Car

P.S. - Ideea de o slujbuşoară la Expoziție nu e rea deloc. În vacanțele de vară, trebuie să fie o voluptate să slujeşti, cu căldură, patria în câmpul Filaretului. Ce vilegiatură! Pune, rogu-te, pe lângă iubitul nostru prezident, o vorbă bună şi pentru mine. Am fi împreună. O plăcere împărtăşită sporeşte: am simți fiecare, în loc de +36 grade, câte +63.

Contagiată probabil de atmosfera literară în care viează, Wanda Winkler[3] a făcut aseară un miticism, demn de notat, cred eu; judecă şi d-ta. Am auzit căzând ceva, ca o farfurie, în cuine, unde se făcea jumări. Am mers şi am întrebat-o ironic dacă a mai spart ceva; ea mi-a răspuns serios:

- Ja, sechs Eier!

Ce va să zică influenţa mediului! *Iln'y a quele milieu, c'estfini.*

72

Berlin, 21 mai 1906

Herr und Frau Doctor,

V-am expediat astăzi *la Belle Helene,* piesa şi muzica, precum şi numărul din „le Matin" cu deslegarea jocului „Uite popa, nu e popa".

Citiţi-le sănătoşi.

A plouat straşnic şi are de gând să continue. E foarte plăcut pe aici. Tocmai mâine, marţi, îi scriu lui Costică: să mă credeţi că n-am avut vreme; am avut şi am şi astăzi nişte musafiri. Regele şi familia d-sale s-au întors cu mare alai în capitala Bucureşti. Primarul capitalei şi doamna lui au avut un teribil accident de auto. Femeia, în primejdie mare; bărbatul, două coaste rupte: chi non va piano, non va sano.

Fiţi sănătoşi. De la toţi la toţi viele Grusse

Car

73

Wilmersdorf bei Berlin, 22 mai 1906

Am scris, dle Doctor, dlui Costică câteva rânduri bine simţite. Crez, adică sper, că o să-i fie greu a ne refuza. Primit-aţi

pe la charmante Belle Helene? - Ieri am avut şase daco-români de ispravă la masă*. Detalii când ne-om vedea. De la toți tutulor cordiale sălutațiuni. - Fiți sănătoşi.

De tout coeur votre devoue,

Car

La 4 azi-dimineață m-am culcat. Scuză caligrafia.

74

Berlin W., 3 iunie 1906

Am tot aşteptat, dragă domnule Doctor, să-mi aducă postaşul ceva ştiri mai de seamă pe cari să ți le comunic - nimic şi iar nimic. Junimiştii au ținut duminica trecută, a doua zi după încetarea serbărilor jubilare, întrunirea lor. Au vorbit un oarecare Negulescu, apoi Filipescu şi Marghiloman. - Foarte anodini, incolori și inodori toți trei, au protestat contra *„falsilor* conservatori", cari compromit inst'uțiunile noastre const'tuționale şi au declarat că ei se vor ridica dintru toate puterile să apere aceste ins'tuțiuni! După aceea s-au împrăştiat oamenii (cari nu erau deloc numeroşi) în ordine şi linişte. Din sorginte particulară nu am vreo ştire. Barbu nu dă semne de viață - pesemne că se află tot în *ira. Il a la colere discrete.* Costică e, pesemne, şi el tare necăjit, că până acu o vorbă nu mi-a răspuns. - Desigur ai citit în gazetele nemțeşti ştiri despre groaznicul atentat anarchist contra tinerei perechi regale. Cele franțuzeşti nu mi-au adus până acum decât ştirea fără multe amănunte. - A propos de politică. La mine, am avut o criză de cabinet, care s-a terminat prin demisia ministrului subzistenței. - Mina Zimermann, ilustra mea bucătăreasă, s-a certat în lipsa noastră cu Wanda Winkler şi a părăsit postul său. La întoarcerea

* Între care d. D. Gusty.

noastră nu am mai găsit-o pe banca ministerială. A doua zi a venit să ne declare categoric că nu mai poate continua a servi decât cu condiția licențierii Wandei. Ca suveran imparțial, care am jurat să păstrez intacte legile fundamentale, fără însă a-mi ştirbi câtuşi de puțin prerogativele Coroanii, am respins condițiunea şi astfel Mina s-a retras de la putere*. Interimul îl exercită pe rând M-me Caragiale şi Nietzold. - Aici de alaltăieri e o vreme îngrozitoare: grindină, tempestă, frig şi-ntuneric. Brr!

Ieri Gusty a mâncat la noi şi a rămas şi seara. Azi mâncăm cu toții la Nietzold. Variatio delectat! - cum zicea răposatul C'conul Vasilică Pogor.

Aştept cu nerăbdare un cuvânt de la voi să ştiu ce v-ați hotărât. Dacă vii prin Berlin, anunță-mă cu o zi două înainte. Poate avem norocul să se mai îndrepte vremea - să facem o mică excursiune. Eu, cum ți-am spus, pe la sfârşitul lui iunie o să trebuiască să mă răped la Bucureşti. Atunci, neapărat, să ne concertăm pentru un studiu superficial al celebrei capitale.

Complimente de la toți la toți.

Cu toată dragostea, al matale,

Car

75

[Bad Nauheim, 5 iunie 1906]

Stimate dle Doctor, îți trimit chiar originalul lui Conul Iancu[1]. Eu cred că vrea să zică

Villa Emmy
Bad Nauheim.

* Spre marele meu regret. Păcat! aşa de inteligent îşi conducea departamentul!

Eu aşa i-am adresat chiar ieri o cartă. Ia vezi şi d-ta.

Ce impresie v-a făcut răzgândirea dlui Costică? Mie mi-a făcut o impresie foarte penibilă. Să las că mi-a stricat atâtea frumoase planuri; dar m-a făcut să-mi pierz orice iluzie despre seriozitatea oamenilor societății viitoare.

Aşteptând răspuns la carta mea de ieri, sunt şi rămân

Al dv. plecat serv,

Car

Tutulor de la toți etc., etc., etc.

Eu până aci ştiam că e la Bad Nauheim, dar unde trăsese-n gazdă nu ştiam. Îi scrieam pur şi simplu *B.N.*; d-aceea, pe semne, n-a primit nimic.

76

Berlin, 6 iunie 1906

Cartele noastre postale s-au întâlnit pe drum. Îți poți închipui ce plăcere mi-a făcut a d-tale despre d. Costică. Fireşte că acuma planul vostru pentru Sinaia trebuie modificat puțin - lucru care nu-mi displace deloc. Nu puteți pleca aşa îndată după sosirea lui Costică. Aşadar sper că planurile noastre despre o raită pe la Coln, Bonn, Rothenburg, Hildesheim etc. vor găsi realizare, spre marea mea bucurie. Fii bun şi scrie-mi o vorbă - să ştiu dacă nu-mi fac deşarte iluziuni în această privință. Ce D-zeu! ar fi păcat să nu profităm de o ocazie aşa de rară. Şi, apoi, nu poate d. Costică să vie în Germania numai şi numai spre a pleca imediat înapoi. Aşadar, rogu-te, nu contramanda planul făcut şi imediat anunță-mă despre sosirea iubitului nostru oaspete, căruia trebuie să-i facem toate onorurile. Aş vrea să ştiu exact pe unde şi când soseşte, ca să-i ieşim înainte. Dacă poți, dă-mi precize indicațiuni. - Vremea, de ieri-seara, este splendidă: barometrul stă la beau-fixe;

senin, calm, căldurică - tocmai bine de plimbărică! Ce frumusețe trebuie să fie acuma pe la Bonn! Aştept cu multă nerăbdare veştile d-tale. De la toți la toți multă sănătate.

A d-tale plecată slugă,

Car

Nimic din țară — nimic — nimic. După „Universul", alaltăieri, luni, a trebuit să se țină o întrunire publică junimistă. Darea de seamă n-a avut când să sosească până acuma. După Jubileu a început *Moşii,* cu mare brio. Atâta tot.

77

Wilmersdorf bei Berlin, 8 iunie 1906

Mă puteam prinde că d. Costică o să ne joace festa, şi câştigam. Acuma, rogu-te, scrie-mi *imediat* ce aveți de gând? Când plecați? Mai vii pe aici, cum spuneai? Să ştiu preciz când să te aştept. Aş vrea şi eu să mă mişc puțin. De când am venit din Lipsca n-am ieşit din halat. Am mucezit de tot; trebuie să mă scot la aer ca un covor bătrân îmbâcsit de molii; aminteri simt că mă destram. Aştept cât mai iute răspunsul d-tale. Multă sănătate tutulor de la toți.

Cu toată dragostea,

Car

Nimic din țară!

78

[Wilmersdorf bei Berlin, 10 iunie 1906]

Di ieri seara, di la nouă,
Plouă, c'coani, plouă, plouă...
Şi eu, sângur, sângurel,

Tot mă lupt c-un păărel.
Duşmană şi-i soarta me,
Că nu am cu şini be;
Că mai vreme di băut,
Di băut şi pitrecut,
De cându-s n-am mai vădzut!

Al matale,

Caragiale

79

[Hamburg, 12 iunie 1906]

Viele herzliche Grusse
Caragiale & Sohn
Hamburg bleibt Hamburg!

Herrn und Frau Doctor P. Zarifopol
Leipzig, Fichtestrasse 13 Hpt.

80

[Lubeck, 13 iunie 1906]

[Semnătură şi completări pe formularul - c.p. de la *Rathsweinkeller-Lubeck.*]

(Urkunde:

Hiemit thu Euch kund und zu wissen dass ich unter heutigem/am *13*[ten] Tage des *VI*[ten] Monats Eintausend-neunhundert — *6* im Rathsweinkeller zu Lubeck beim Edlen Rebensaft Euer gedenket und *viele* Glass auf Euer ganz spezielles Wohl geleeret hab. - Ich send euch meine herzlichsten Grusse und verbleib in Freundschaft.

Euer

I.L. Car

Diess Unterschrift wird hiedurch beglaubiget und unter Insiegel geleget.

Herrn Doctor P. Zarifopol
Leipzig, Fichtestrasse 13 Hpt.

81

[Lubeck, 13 iunie 1906]

Până la revedere, când să-ți spun pe larg, ce minuni am văzut - te salut cu toată dragostea. Sărut mâinile doamnei doctor. Fiți sănătoşi.

Car

[Pe fața c.p.:]

Stabiliment - mai bătrân decât descoperirea lui Columb - extraordinar de interesant... Prosit!

Car

Doctor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestrasse 13 Hpt.

82

Wilmersdorf bei Berlin, 20 iunie 1906

Vedeți, vă rog, dle doctor, villa d-asupra căreia fâlfâie gloriosul tricolor daco-roman? Aceea este rezidența pe care mi-am ales-o pentru vilegiatură estivală. Pot zice cu poetul:

Locuința me di vare
Ela mare...

Remarcați, vă rog, că toate steagurile străine, supuse vântului, curg de la dreapta la stânga; pe când tricolorul nostru, în veci nebiruit, curge de la stânga la dreapta: el nu ştie să se plece vânturilor duşmane.

Iată ce va să zică adevărată independență. Onoare lui!

Noi cu ajutorul Proniei vom pleca luni la 25. Dacă s-ar putea, aş dori să vă mai văd; dar e foarte greu; căci trebuie multă pregătire. Eu mă duc acolo cu speranța să pot, pe verandă, la umbra falnicului tricolor, să lucru ceva spre glorificarea lui, drăguțul!

Poți face o revoltă contra tabietului, să te scoli odată de dimineață şi să vii să ne calci aici la Berlin spre a petrece câteva momente, înainte de plecarea noastră pe țărmuri străine şi a voastră spre scumpa patrie? Responde la mine! Mare plăcere mi-ai face.

A propos, la Travemunde avem o excelentă orchestră, filarmonică, mă rog frumos.

De la Travemunde până la Lubeck, care este o minune, am zece trenuri pe zi, de la Lubeck la Hamburg, tij. E ceva minunat. Of! Doamne, ce ar fi fost să fi venit barbarii din Ploieşti cu voi şi cu noi la Travemunde, în loc să vă duceți voi acolo! Ieftin, frumos, curat, în sfârşit *tadelos* (sic).

Eu tot sper să ne mai vedem; însă dacă nu se poate, atunci vă urez să umblați sănătoşi şi să petreceți bine şi veseli şi să vă-ntoarceți tot aşa.

Adresa voastră o ştiu. Iat-o pe a mea:

Travemunde Ostseebad

Villa Iris

Didina nu mai poate de ciudă că n-a putut găsi stofă la fel. Vă salută ea şi copiii.

O strângere de mână,

Caragiale

P.S. - Caută de vino o zi înainte de sâmbătă.

- Aşteptăm scrisoarea promisă de la Frau Doctor, cu multă nerâbdare.

83

[Wilmersdorf bei Berlin, 21 iunie 1906]

Mă rog ţie, fă o jertfă şi vino! Să petrecem, înainte de despărţire pentru vilegiatură, măcar câteva momente: un mic *colloqium.*

Servus,

Car

[Pe faţa c.p., sub tricolorul românesc desenat de Caragiale:]
Uite-l cum flutură de victorios drăguţul!
şi iarăşi contra vânturilor străine! Să
tremure duşmanii!

Car

84

[Travemunde, 25 iunie 1906]

Am auzit acu Ouvertura de la Egmont - bine cântată.

Tot boierul[1] rămâne.

După ce arunc la cutie această cartă, ca să nu scap poşta, voi auzi *Orphee aux Enfers* di jădanul şala di Offenbach - mare şoltic, coane.

Al matale,

Car

[Pe faţa c.p.:]

Vă trimitem de la mare
O frăţească salutare

Toţi.

Herrn Doctor und Frau
Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestrasse 13 Hpt.

85

Wilmersdorf/Berlin, miercuri, 1/VII.1906

Stimate Domnule Doctor,

Am fost tare suferind - o maladie curioasă. Pe cât am putut lua seama - căci această afecțiune debilitează între altele şi puterea de observațiune - iată simptomele şi fazele ei. O pierdere mereu crescândă a tonicității muşchilor supuşi voinței; treptat îi scad pacientului forțele picioarelor, brațelor şi cerbicei, încât ajunge să nu mai poată sta decât lungit, fără să se mai întoarcă pe altă parte, ceasuri întregi. Cufundat într-un fel de toropeală (assoupissement), care nu se poate numi somn, dar nici atâta stare de trezie, aşteaptă, calm, să dispară lumina zilei spre a putea gusta binefacerile somnului reparator. Somnul lui e profund; nici un vis frumos sau cauchemar. A doua zi, se deşteaptă foarte târziu; cască întruna, producând, prin mişcarea articulațiunilor maxilare, un fel de zgomot ce seamănă mult cu acel produs de spargerea unei alune verzi. Să pună bucățele de zahăr, să toarne în ceaşcă, să-nvârtească lingurița - nu poate. Trebuie altcineva să se ocupe de toate astea; astfel, dacă dispune de avere şi de libertate, îşi ia o soră de caritate sau mai multe, după mijloace; dacă nu, atunci se mulțumeşte, ca mine, cu ajutorul familiei. Toate obiectele îi par cu mult mai grele decât îi păreau în starea normală; papucii, de exemplu, i se par ca nişte ghiulele de forțat. Simte apoi că toate articulațiunile i se-nmoaie, până i se desprind de tot; iar membrele, ca independente, nu mai vor să răspundă la palidele deziderate ale conştiinței, care d-abia mai are curajul a face din când în când apel la concursul lor, şi asta numai în momente de nevoi absolut imperioase.

O alterare remarcabilă se face şi-n psihicul şi intelectul pacientului. El cade într-un fel de apatie, o completă lipsă de iritabilitate şi de inițiativă față de non-eul: nu se mai apără nici

de muşte; apoi, cele mai grave chestiuni, politice, etice, estetice etc. îl lasă indiferent; cele mai zguduitoare împrejurări ale vremii lui, ca, bunăoară, reabilitarea comandantului Dreyfus, dizolvarea Dumei, succesul Expoziției jubilare daco-române şi altele, nu-l mai pot mişca. Pare că nu mai e-n stare a fixa în focar normal obiectele. Ai crede, văzându-i privirea, că el, uitându-se de-a-ndăratele înăuntru-i, caută ceva ascuns departe în magaziile memoriei, ori flanează prin grădinile imaginației. Nu. Nu se uită nicăieri, nu caută nimic, nici înăuntru ca nici în afară. Devine din ce în ce mai puțin exigent cu cei cari şi cu ceea ce-l încunjură. Incapabil de vreo pretențiune, care ar trebui formulată măcar printr-un gest, renunță la cerințele strictului necesar, chiar la satisfacerea vițiilor sale; de exemplu, nu mai e-n stare să spună ce i-ar plăcea şi ce nu să mănânce - noțiunea de plăcere şi neplăcere este stinsă; nu mai poate cere un pahar de bere sau o țigaretă etc., deşi este un înveterat băutor, fumător etc. - până şi imperiul vițiului este paralizat. În fine:

„Nu se vaită, gnişi tânjeaşke;
Numa zaşe şi boleaşke!"

Iată ce am suferit. Familia, pe drept cuvânt alarmată, a trimis după d. Arzt al Bezirkului, care, venind îndată, m-a turmentat cu fel-de-fel de examinări, palpări şi auscultări. M-am lăsat să mă-ntoarcă (neputând-o face singur) cum i-a plăcut; mi-a pus fel-de-fel de întrebări absurde, între altele, dacă noaptea dorm bine, la care d-abia am putut răspunde: nu ştiu. Alte indicațiuni i-a dat apoi Frau Director. Îi auzeam vorbind fortissimo, ca după obicei. Dintre acele indicațiuni, cele mai multe erau cu totul false; una e destul să ți-o spun, ca să judeci şi d-ta: auzi, că eu de regulă nu beau mai mult de două-trei pahare de bere pe zi. Poftim... Să nu fi fost suferind, aş fi sărit

firește să le rectific, dacă nu chiar să le dezmint categoric; dar, în starea de completă abdicare în care mă aflam, mai puteam eu deschide fălcile să articulez măcar o simplă negațiune spre restabilirea adevărului? Dar ce-i mai pasă unui biet bolnav de adevăr? Și, în fine, ce este adevărul? - Ba zău...

D. Arztul a spus că:

„... nu vede nimica grav. Este o maladie clasică. Hippocrates nu vorbește nimica despre ea; desigur din cauza benignității ei, ilustrul părinte al Iatriei a socotit de prisos a o mai pomeni în vasta lui operă; e probabil însă că era cunoscută cu multe veacuri înaintea lui, încă de la clădirea Ninivei. Această urâtă maladie își atacă victima pe furiș. După primele simptome, pacientul cade la pat ori la canapea. Temperatura și numărul pulsațiilor sunt normale, uneori chiar scad puțin sub normal. Tocmai pentru asta, maladia prezintă ceva cu totul particular, anume, subiectul nu simte, ca în genere la maladiile invazive, vreo durere; nu e cuprins de acea abatere sufletească numită angoisse; din contră, e foarte liniștit și-ncrezător; simte chiar, dacă ne putem exprima astfel, un fel de bien-etre indicibil. Despre jugularea maladiei, nici nu poate fi vorba; în această privință, știința, cel puțin până astăzi, se declară impotentă. Răul trebuie lăsat să-și facă evoluțiunea, care durează între 9 zile la subiecții adulți și 9 săptămâni la cei în vârstă înaintată. Din norocire, lucrul nu e deloc primejdios; niciodată pân-acuma, nu s-a-nregistrat în analele savante vreun caz mortal. Maladia apare spontaneu la om (foarte rar la occidentali și la nordici) și la vitele bătrâne, mai cu seamă la bovine*; poate deveni cronică - cum, din nenorocire, este la mine. E cunoscută în

* De aci, poate, vine la daco-români obiceiul de a-și stimula boii, când li se lasă pe tânjală cu: „Dii, boală!" - Recomand, fără nici o pretenție științifică, atențiunii dumitale de filolog și lingvist, această fugitivă ipoteză.

ştiinţă sub numele de *Pigritia orientalis fetida**. În anticitate (ca şi până astăzi la popoarele înapoiate, cari nu se bucură încă de avantajele regimului reprezentativ), se tămăduia expeditiv, prin masajuri sistematice, cu un instrument lung şi flexibil, d-alungul şi d-a curmezişul muşchilor lombari şi spinei dorsale. Astăzi, graţie principiilor de la 93, aceste masajuri sunt scoase din modă; metoadele moderne, în lipsă de specific, recomandă: odihnă şi somn şi iar odihnă. Tratamentul acesta, deşi mai îndelungat, e mult mai comod pentru pacient, şi fără greş dă rezultate excelente".

Am trebuit să-l urmez cu sfinţenie. Iată de ce, stimate d-le Doctor, a întârziat răspunsul meu la preţioasele dumitale scrisori, cea din Lipsca şi cea din Sinaia. Intrat în convalescenţă, dar tot ameninţat de o recidivă, mă grăbesc a-ţi răspunde. Înainte însă, am ţinut să-mi împlinesc o sacră datorie amicală, dându-ţi aci amănunţit descrierea suferinţei mele şi părerea bărbaţilor de ştiinţă, comunicându-ţi totdeodată şi tratamentul indicat în asemenea cazuri. D-ta şi iubita d-tale consoartă nu sunteţi occidentali, nici nordici. Cine ştie? Mai cu seamă în vacanţii, pe timpul căldurilor mari, bântuie această oribilă Pigritia. Doamne fereşte! La un caz, nu uitaţi cele arătate mai sus: nu vă alarmaţi, căci primejdie nu poate fi; lăsaţi fără grije să-şi urmeze răul evoluţia lui normală şi aplicaţi-vă tratamentul modern, care, cum v-am spus, este suveran: odihnă şi somn, şi iar odihnă.

La scrisoarea d-tale din Lipsca, nu pot deocamdată răspunde altceva decât că mi-a făcut o nespusă mulţumire. Luminoasa d-tale metodă de critică, pe lângă adâncă pricepere şi covârşitoare putere de analiză - calităţi datorite unei înalte

* Pe cât mi-aduc aminte, am auzit odată pe amicul nostru M.C. Rostogan zicând elevului său favorit, junelui Otopeanu, care se cam lăsa un moment pe tânjală: „Şcolerul să-şi plinească datorinţa numa!... Să nu fie putoare, mă rog!"

educațiuni intelectuale - mai denunță și acele, și mai rare, calități ce nu se pot căpăta, ci se posedă - calități ale spiritului de elită și ale talentului: dragostea caldă de artă și entuziasmul de frumos, fără posibilă amăgire în pornirea lor. De aceea, recitind adesea rândurile d-tale, am, fără teamă de vanitate, momente de orgoliu. Când am câștigat sufrajele unui eminent critic, atât de frumos și de solemn exprimate, încetez a mai mă-ndoi de mica însemnătate a trudei mele. Astfel, felicitându-mă c-am putut câștiga amiciția și stima unui bărbat ca d-ta, îți mulțumesc cordial că (lucru de care nu prea am fost răsfățat în cariera mea) nu ezitezi a mi le manifesta cu atâta prietinoasă generozitate.

La a doua scrisoare, răspund că știam tot cancanul de care ți-a vorbit Costică; încă de astă-iarnă, l-am aflat de la Exc. Sa P.P. Carp, când am avut plăcerea să-l însoțesc d-aci până la Weimar. Ceea ce nu știam e că acel interesant interview s-a produs și-n românește. Rogu-te dar, fă ce-i face și trimite-mi două-trei exemplare din „Protestarea" aceea. Am mare nevoie să citesc acel factum înainte de întoarcerea din vilegiatură - mititica!

Frau Director a scris alaltăieri o cartă postală cătră Frau Doctor. Trebuie să vă fi sosit, dacă cumva greva factorilor postali nu s-o fi-ntins de pe malurile Dâmboviței inferioare până în valea superioară a Prahovei.

A propos de grevă, ce zice d. Costică de desfășurarea evenimentelor rosiene? - Îmbrățișază-l frățește din parte-mi. Spune-i că-l doresc foarte mult și că-mi promit de pe acuma ceasuri de înaltă petrecere, când vom fi cu toții împreună aci la toamna viitoare. N-ai uitat, cred, că-n primul loc al programului nostru stă un pelerinaj la Bethleemul de pe Rin[1]. D-abia aștept să mă-nchin!

Pe aici, slava Domnului, bună pace. De două săptămâni, secetă de bărăgan moldo-valah. De vreo cinci zile, foarte cald;

seara, plăcut. Ce trebuie să fie la Lipsca! închipuie-ţi. Acu când scriu, parcă s-ar apropia un Gewitter. Să poftească! va fi primit cu aplauze furtunoase.

Fiţi sănătoşi. Beţi un pahar de pelin şi în sănătatea convalescentului. Tutulor d-acolo, de la toţi d-aci, viele herzliche Grusse.

Cu frăţească dragoste, al vostru

Caragiale

La ocaziune, rogu-te: o salutare cât de tare lui Mateescu, marinar călare.

P.S. - Pe lângă „Protestarea"[2], rogu-te, trimite-mi şi conferenţa lui Costică; dacă n-a tipărit-o în extenso, măcar o cât mai fidelă dare de seamă. Vale.

86

Travemunde, 2 iulie 1906

Am lipsit câteva zile la Lubeck. Întorcându-mă am găsit carta voastră. Sper că necazul v-a fost trecător şi că în curând veţi scăpa de călduri. Dorim să avem veşti de la voi - bune.

Fireşte că nu plecaţi fără să ne spuneţi o vorbă. Pe aici, răcoare şi frumos, după o straşnică furtună. Veste politică din ţară:

Bădărău a fost exoflisit din minister; în locul lui la justiţie este numit Dimitrie Greceanu, duşmanul lui politic, şi pur conservator ruginit. L-au regulat boierii pe mojic.

Fiţi sănătoşi. Multe complimente de la toţi tutulor,

Car

Ce veşti aveţi de acasă de la Ploieşti? Nu lipsiţi a duce acolo cele mai călduroase salutări de la noi. Aş dori să am şi eu conferenţa lui Costică. Eu sper să ies cu ceva de aici.

Viele herzliche Grusse,

Car

87

Travemunde, 5 iulie 1906

Fabulă democratică

MOTTO:
Pe lona l-a înghițit,
Spune Biblia, un chit.
Fiind greu de mistuit,
Înapoi l-a asvârlit.
Zise lona zăpăcit:
„ Cum rămânem în sfârşit?"
Chitul zise: „Suntem chit!".

Nişte ciocoi au înghițit
Pe Bade, unul de la noi;
Dar le-a fost greu de honipsit
Şi, jumătate mistuit,
Îl aruncară înapoi.
Pe Bade rău[1] l-a supărat
Acest afront neaşteptat,
Şi, nespălat, numaidecât,
El pe noi toți ne-a convocat.
Noi toți l-am mângâiat pe rând:
„Nu fi mâhnit până-ntr-atât!
Vine pedeapsa lor curând,
Şi, *sicut canis*[2], iar la noi
Se vor întoarce-aceşti ciocoi!"
El însă zise amărât:
„Eu ştiu ce vreți să spuneți voi;
Dar - orişicum şi orişicât, -
Eu... cum rămân?".

Morala

- Ciocoi...'urât.

88

[Travemunde, 8 iulie 1906]

Dragă dle Doctor, cred că nu mai trebuiesc comentarii la mica poezioară pe care mi-a inspirat-o nestatornicia valurilor politicei daco-romane, mai straşnică decât a valurilor mării. Spune-mi, rogu-te, cum ţi se par progresele[1] pe cari lira mea modestă le-a realizat numai după trei patru băi de mare? Mă-ntreb: unde voi ajunge, când voi fi sleit abonamentul de 24 băi? Incalculabil. Aşteptând un mic cuvânt de încurajare, vă salut.

De la toţi la toţi viele Grusse,

Car

Aici, o vreme minunată - o bunătate!
Şi petreceri - o frumuseţe! care pot să zic.

Herrn Doctor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestrasse 13 Hpt.

89

Travemunde, 10 iulie 1906

Joi
29 iunie st. v.
12 iulie st. n.
(t) Sf. Petre şi Pavel
(Repaus dominical)

Vivat Paul! Vivat Paulucă! Vivat familia!

Sfinţii apostoli Petre şi Pavel fie-le întru ajutor, la anul şi la mulţi ani, cu sănătate şi veselie!

Car

90

Travemunde, 11 iulie 1906

Stimate dle doctor, mâine joi, 12 iulie ne înapoiem la Berlin.

VINE SOACRĂ-MEA !!!!!!!!!

Explicații mai târziu. Tot a dumitale mai cuminte: te face să mergi la ea, nu vine ea la d-ta. Orice comunicări le aştept la Berlin, unde rămân statornic. De la toți la toți multă sănătate.

Devotatisim

Car

91

Wilmersdorf, Sonnabend [14/VII 1906]

Stimate Domnule Doctor,

Cu voia A-Tot-Țiitorului, am ajuns acasă teferi împreună cu Țakatia, ceea ce a făcut mare bucurie jumătății şi sferturilor mele - savoir Didinei şi copilaşilor - cu cari Maman a şi tras un somn straşnic până azi-dimineață la 10. Bravei mele provinciale i-a făcut Berlinul o impresie pentru care nu găsesc epitet în nici o limbă, din câte puține cunosc, decât în limba sublimă a lui Alighierescu[1] - o impresie *stupenda.* A rămas cocoana paf! Închipuie-ți dumneata acuma ce are să fie când, după ce s-o mai drege puțintel de hodorogeala zugurilor, îi voi arăta minunățiile Neamțului... Plusios tu cosmu![2]

Altă bucurie am avut, eu îndeosebi, azi-dimineață când am primit, în sfârşit, scrisoarea dumitale, plimbată câteva zile pe Baltica: ca pe un bordeaux retour des Indes, am savurat această plină de buchet scrisoare de bon cru. Pentru a-ți răspunde cum

se cuvine la aşa rânduri prețioase cer un termen. Cred că n-are să-ți pară rău a primi replica mea la Sinaia.

Primit-ai, rogu-te, şi carta mea postală din Travemunde, cu felicitări pentru ziua onomastică a celor doi Paveli?

Încă o dată, umblați sănătoşi, petreceți sănătoşi, şi să ne vedem, la toamnă, sănătoşi! Îmbrățişați şi pentru noi pe ai voştri Carpatini. De la toți la toți viele herzliche Grusse. Frau Director mulțumeşte din suflet lui Frau Doctor pentru grațioasa găzduire a lui Guliță al dumneei, încântat de buna primire.

Cu frățească adâncă dragoste,

al d-tale

Caragiale

92

Goslar, 6 august 1906

Viele herzlichste Grusse

Car

Herrn Doctor Paul Zarifopol
Sinaia, Villa N.D. Popescu
Rumănien

93

[Rothenburg o. T., 19 august 1906]

Cu mult dor. Hoch Bavaria!Prosit!!

Car

Herrn Doctor Paul Zarifopol
Sinaia, Villa N.D. Popescu
(Rumănien)

94

Wilmersdorf bei Berlin, 28 august 1906

Cutremure se-ntâmplă-n lume
Cu grozăvii fără de nume;
Dar grozăviile din Harz
Le fac pe toate marț.

Tutulor de la toți *viele herzlichste Grusse*

Car

Herrn Doctor Paul Zarifopol
Sinaia, Villa N.D. Pop'pescu
Rumänien

95

Saalburg, 4 septemvrie 1906

Saltă, Române, plin de mândrie!

M. Ch. Rostoganul

96

[Berlin W., 12 septembrie 1906]

Dragii mei, se vede că momentul de glorie națională în care vă proslăviți v-au făcut să mă uitați cu desăvârşire. Altfel nu-mi explic deloc tăcerea voastră adâncă de atâta vreme. Doresc să am ştiri de la voi şi bune mai ales. Ce faceți? cum petreceți? Eu, din cauze pe cari vi le voi arăta prin viu grai (belele familiale, foarte familiare în familia nevesti-mi) am petrecut destul de prost vara asta: toată vara mi-am pierdut-o zadarnic având musafire; nu mi s-a ales de petrecere nimica. Când vine familia Zarifopol? Când familia Gherea? Dacă mai întârziați mult,

scrieți-mi. Eu viu poate câteva zile în țară. Am treabă. Aş fi bucuros să vă văz pe toți la Sinaia. Dacă n-aveam piedicele ştiute, aş fi venit pentru o lună cu toți ai mei; dar atâta m-a deranjat şi costat musafirlâcul, care nu ştii când s-o isprăvi, încât nu mai îmi dă mâna, să mă mişc cu tot neamul. Cu toată dragostea vă sărut pe toți dorindu-vă şi vă rog să-mi răspundeți câteva cuvinte.

Ca totdeauna al vostru
devotat şi plictisit prietin

Car

Herren C. Dobrogeanu-Gherea,
Doctor Paul Zarifopol und Familien
Sinaia, Villa N.D. Popescu, Rumänien

97

[Wilmersdorf bei Berlin, 6 octombrie 1906]

Reta Walter de la Opera-Comică. Această frumoasă şi talentată creatură a fost alaltăieri ucisă cu un glonț de revolver în tâmpla stângă. Moartea a fost fulgerătoare. Ucigaşul ei s-a sinucis pe loc. Fata avea un prodigios succes de începătoare (21 de ani). În lumea artistică şi-n tot publicul amator este o mare jale.

Nenorocirea s-a întâmplat la 4 oct. pe la 3 după-amiazi - joi.

Dd. Gherea-Zarifopol
Villa N.D. Popescu
Sinaia, (Rumănien)

98

[Berlin, 16 octombrie 1906]

Stimate domnule Doktor, îți înapoiez *Știința* și *Credința* cu mulțumirile mele.

Ți-am expediat *Verzi și uscate*[1]. Mă rog matale așa e că Iodoformul prea-foarte miroase? (ca să nu zic vorba care s-ar potrivi întocmai.) Cum se poate un om sănătos și de spirit să afișeze astfel perversiunea sensului său olfactiv? Pfiu! D. Luki a pățit cu maroanele de la Mioricke și cu șlagzanela de la Seizest ceea ce a pățit și amicul său d. Koki alaltăieri dimineață. De acu, trei zile *gerb'stete Gedulde.* Încolo, bine.

Fiți sănătoși. La revedere.

Car

Sountag abend.

Herren Gherea & Zarifopol
Sinaia
Villa N.D. Poppescu
Rumänien

99

Berlin W., 24 octomvrie 1906

Iubite Domnule Doctor, inima mi-a tresăltat de bucurie citind călduroasele cuvântări daco-române... Dumnezeu al străbunilor noștri! ce'aavele trebuie să fi fost după acel banchet triumfal! și ... fom'mei!

- M-am bucurat apoi, și mai ales, că te-ai săturat să mai cânți:

„Șhie pâne cât di ră,
Tăt mai bini-n țara mei...

şi că te-ai hotărât, în fine, să te-ntorci iar la franzoala surgunului. Vă aşteptăm cu mare nerăbdare; veniţi sănătoşi şi cu chef!

Până atunci, ia citeşte, mă rog, aceste rânduri:

[Tăietură din ziar:]

- Un viu conflict s-a ivit între d-nii A.C. Cuza şi Paul Bujor, profesori universitari. Cauza este cuvântarea pronunţată de d. profesor Cuza, cu ocaziunea solemnităţei inaugurărei cursurilor universitare.

(Probabil că chestiunea va veni înaintea consiliului profesoral al Universităţii.)

şi rogu-te, cercetează şi adu-mi cât mai ample amănunte asupra interesantului conflict dintre aceşti doi iluştri savanţi. Nu uita...

Pe aici o vreme împărătească. Am să te văz, dacă eşti diplomat: adu-mi-l şi pe Costică: mare bucurie şi folos mi-ai face.

De la toţi ai noştri la toţi ai voştri viele herzlichste Grusse.

Al matale

Car

P.S. - Scriu o piesă de teatru: „Titircă, Sotirescu & C-ia", 3 acte.

Merge binişor. Să sperăm că n-o să-ţi displacă.

Dă scrisoarea alăturată lui Costică şi insistă să nu mă lase fără răspuns.

Vale

100

[Wilmersdorf bei Berlin, 14 noiembrie 1906]

Stimabililor, când veţi fi pe deplin reparaţi de hodorogeala drumului, cred că ar fi consult să ne vedem pentru ca, după datina străbună, să vă putem ura bună sosire. Eu, după făgăduială, aştept aci pe d. doctor măcar, dacă nu şi pe dna

doctoroaia. Fireşte că amândoi ne-ar îndatora mai mult; dar în fața datoriilor materne a unei matroane daco-române trebuie să ne plecăm. Aştept prin urmare o depeşe pentru sosire. Veniți de-a dreptul acasă, chiar dacă nu vă-ntâmpin la gară. Aşteptând cu mare nerăbdare să ne vedem cu toții împrejurul unei mese, în odaie caldă, cu bere rece, rămânem

ai dv. vechi prieteni

Car

Multe complimente Kinderilor dv.

Herrn und Frau
Doctor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13

101

[Berlin W., 23 noiembrie 1906]

Stimate Dle Doctor, preferind deocamdată (nu vă fie cu supărare!) Lipsia Ploieştilor, îmi voi face o deosebită plăcere a vă saluta acolo mâine-seară, sâmbătă 24/XI. Prin Halle la Magdbhf. sosesc la 6.5 p.m. Ce zici de o mică combinație pentru pe la 8-8 ¥ cu Weigand[1], undeva în loc discret? Dacă n-ai alt plan mai bun, avizează-l pe d. Profesor, care ar dori să mă vază având nevoie de o comunicare din parte-mi.

Tutulor de la toți sănătate

devotat Caragiale

Dacă ai ceva mai bun, primesc bucuros, lăsând pe Weigand pe duminecă.

102

Stimate Dle Doctor, plecarea la Ploieşti amânată. Aici vreme îngrozitoare: frig, ploaie, vânt. Caloriferul absolut

impotent. Nu e de umblat cu copii. Am făcut o prostie că n-am mai stat în bunul culcuş de la Sachsenhof.

Peste câteva zile sper să ne aşezăm în noul domiciliu din piaţă, unde să putem primi frumos pe dna Doctor şi pe Kinderi.

Multă sănătate tutulor de la toţi

al d-tale

Caragiale

[Vilmersdorf bei Berlin, 29/XI/1906]

Herrn Doctor
Paul Zarifopol
Leipzig Fichtestr. 13 Hpt.

103

[Berlin, 10 decembrie 1906]

Aici ninge, fără ger - închipuie-ţi: ca o proastă reputaţie, fără avantajele ei. Ce bine trebuie să fie acuma în colţişorul nostru din birtul de la Sachsenhof! of! of! of! Săptămâna asta ne mutăm. Poate să viu o zi două la Lipsca cu Luki, spre a lăsa mâna liberă Doamnei Doctor - să-şi facă mendrele de gospodină. Până să ne vedem - acum sunt tare mahmur (am nişte nevralgii intercostale, cari mă bagă-n fel de fel de ipochondrii) - încă un pahar beu (afurisită vreme!) în sănătatea dv. şi a familiei. Hoch!

Car

Herrn Dr. Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13

104

Berlin, 10 decemvrie 1906

Stimate dle Doctor, eu nu sunt poet antic; sunt modern; nu fac anacreontice, nici epigrame metrice în distihuri; fac din când în când câte un cuplet în *genre* Caveau sau Kommers[1], d. ex.:

Barometrul se tot lasă —
Vezi numa cum vremueaşke...
Ş-apoi? parcă mie-mi pasă?
încă un pocal! — Noroc!
Să se lese câtpofteaşke,
Că eu nu mă las ghe loc!

Mă rog să mi-l pui pe muzică; mie mi se pare - cum se zicea odinioară în „Junimea", că este cantabil.

La revedere zilele astea.

Multă sănătate de la toți la toți,

Car

105

Wilmersdorf bei Berlin, 11 decembrie 1906

Al doilea cuplet:

Şi ghe-i vorba pe lăsake,
Apoi lasă-ke pe mine!
Să se lese el cât poate,
Eu tot știu că l-am rămas:
Că, să nu dau ghe rușine,
Până-n pimniță mă las!

Cu stimă,

Poeta

106

Wilmersdorf bei Berlin, 11 decembrie 1906

Al treilea cuplet:

La el consecvență nu e,
Caz, cum vremea is-arată,

Când se lasă, când se suie;
Pe când eu, mă rog frumos,
Dacă m-am lăsat o dată,
Singur nu mă scolghe jos!

Încă o dată, mă rog frumos la d. Doctor pentru muzică - cât s-ar putea mai aghecvată.

La revedere,

Car

107

[Wilmersdorf bei Berlin, 12 decembrie 1906]

Stimate dle Doctor, în dârdora mutatului, sunt expulzat din Wilmersdorf. Unde să găsesc azil? M-am gândit la Lipsca. Sosesc cu Luki mâine-seară, *joi la 7 ore 8',* în Bayrbhf. Dacă sunteți plecați de-acasă lăsați vorbă unde să vă găsesc.

Până sâmbătă n-am dreptul să calc în Berlin. Cocoana vrea să dirijeze fără control operația. Bravissima!

Până la revedere, o strângere de mână

Al d-tale

Caragiale

108

[Berlin W., 20 decembrie 1906]

Responde la mine:

1. Cum vă e cheful? - 2. Ce ne facem de Crăciun? - 3. Mânțineți programul?

Tăcerea cu care ne tratează Frau Doctor ne dă bănuieli că stă la îndoială.

Multă sănătate,

Car

P.S. - Mutat şi tot aşezat. Aici ger uscat şi acoperit.
Hohenzollerndamm 3 Hpt.

109

[Berlin W., 24 decembrie 1906]

Dragă dle Doctor, din exces de zel tapiţeresc, la aşezarea casei după mutat, mi-am zdrelit piciorul drept jupuindu-mi epiderma d-a lungul fluierului. Două-trei zile am neglijat lucrul. Au venit aici Conu Iancu Manliu şi soția; am petrecut. După plecarea lor, peste două zile, m-a răzbit ustureala. Am pus, fără să-ntreb doctorul, un plastur, care mi-a aprins rana. Aşa că acuma *îndurerat* mai rău decât un poet liric, sunt osândit la orizontalitate pentru - ştiu eu cât? Doctorul zice că nu e primejdie; dar spune că plăcut lucru nu e. La gleznă sunt congestionat şi pielea ruptă ustură straşnic. În fine, să rabd.

La plictiseala mea, care fireşte plictiseşte şi pe ai mei, D-ta ai mai adăogat încă pe atâta prin vestea despre Frau Doctor. Cheamă îndată doctor şi caută să o faci a rupe scurt relațiile cu d. Pavalutzică, dacă dumnealui nu ştie de omenie. Dumnealui e băiat mare acuma; să-şi caute de hrană aiurea.

Iată dar că împrejurări neplăcute ne obligă a ne întoarce la religia sfântă a străbunilor noştri. Nu ne-a fost dat să prăznuim Crăciunul papistăşeşte: îl vom serba pe al nostru - greceşte.

Pe aici, ger straşnic uscat şi senin. Ieri noaptea ne-am coborât până peste 11 subt 0. Lucrul e nepomenit la Berlin. Pe acolo cum stați?

Doresc să am ştiri bune de la voi. Nu trebuie să vă demoralizaţi. Odihnă şi hrană şi puţină răbdare. Am felicitat azi pe Pavaluză. Spune-i să fie băiat cu minte şi sănătate şi noroc să-i dea D-zeu.

Cu frăţească dragoste vă îmbrăţişăm toţi pe toţi

Car

Fiţi sănătoşi. La revedere.

Herrn Doctor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

110

[Wilmersdorf bei Berlin, 29 decembrie 1906]

Stimate dle Doctor, după mult necaz, acu sunt mai bine; doctorul e mulţumit de procesul de reparaţiune al rănii. Accidentul acesta totuşi m-a demoralizat foarte mult şi numai o petrecere bună mi-ar restabili acuma buna humoare. Îmi pare bine că şi la voi merge lucrul spre îndreptare. În curând ne vom vedea prin urmare să-nchinăm creştineşte: la mulţi ani. Desigur că d. Pavliţică trebuie să protesteze contra măsurii ce aţi luat: nu vă lăsaţi seduşi de protestările d-sale. Toţi au trecut prin aşa supărare - să rabde şi d-lui!

Pe aici ger ca la Bucureşti - straşnic; zăpadă şi sănii - lucru foarte rar, cum spun nemţii. Scrieţi-ne lucruri bune şi petreceţi sănătoşi, cu tot necazul afacerii Pavliţică.

Cu toată dragostea de la toţi tutulor multă sănătate.

Al d-tale

Car

Herrn Doctor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13

111

[Berlin W., 3 ianuarie 1907]

Stimate Domnule Doctor, deşi ştiu că *pas de nouvelles, bonnes nouvelles,* tot parcă aş dori să am o vorbă ş-un cuvânt de la Dv. Cum petreceți? Cum aranjăm o convenire de sfintele noastre sărbători? Chiar dacă pe voi v-ar jena acuma să ne găzduiți, nu face nimica; mergem la Sachsenhof. Oricum, vă rugăm, onorați-ne cu un mic răspuns, pe care cu nerăbdare-l aşteptăm.

Multă sănătate de la toți tutulor.

Cu dragoste,

Car

Pe aici, vreme splendidă: geruleț şi soare.

Herrn Dr. Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

112

[Wilmersdorf bei Berlin, 14 ianuarie 1907]

Ajuns cu bine. Găsit tot în ordine. Încă o dată, mulțumindu-vă de prietineasca ospitalitate, vă urăm la mulți ani cu noroc şi sănătate.

De mâine-dimineața, marți[1], începem a aştepta pe Frau Doctor şi pe Sonia[2].

Aici, vremea relativ călduroasă. Barometrul suie. Se promit zile frumoase.

Depeşați sosirea. Trenul de la 12 nu e bun. Cel de la 1,52 preferabil - vagon direct.

Fiți sănătoşi şi veseli.

Car

Beau un pahar de bere *auf Ihre spezielle. ProsiA* Herr Doctor!

Herrn Doctor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

113

Berlin, 30 ianuari 1907

Stimate Dle Doctor, cum mai stați din gutunar? Noi, slava Domnului, binişor; Luki însă foarte amărât din pricina dezastrului sozial-democrației[1] - datorit, fireşte, coaliției infamilor burgheji! Mare dezamăgire, ce e drept, şi mai cu seamă sigură dovadă că „tovarăşii" sunt nişte zevzeci lăudăroşi: după atâta bravadă, aşa rezultat! Numai de unul îmi pare rău - de domnul Costică al nostru: ce figură are să facă el față cu „generoşii" români? Ce buze trebuie să-i facă ce cher docteur Radovitzi[2] şi ceilalți lepădați de sfânta credință! - Îți trimit „Convorbirile" lui Mihalache: s-a certat cu Maiorescu şi a deschis prăvălie pe seamă. Vezi şi d-ta marfa. Despre scena divorțului lui Mihalache de Maior. am interesante detalii de la Barbu, pe care l-am întâlnit la Viena. Ți le voi spune la vreme.

În Viena am pătimit frig de 23° sub 0, aşa că am stat închişi toată ziua şi seara în birt. M-ai priceput? Rezultatul - foarte convenabil - nimic regretabil. Aici, acum vreme frumoasă, ziua dezgheț. Dar vom avea ploaie, aşa scrie la barometrul meu. Tutulor de la toți multă sănătate.

La revedere cu bine,

Car

114

[Wilmersdorf bei Berlin, 2 februarie 1907]

Stimate dle Doctor,

Dorim să ştim lucruri bune despre dv. Vă rugăm prin urmare pentru un cuvințel. Ai primit „Convorbirile"? În curând îți trimit numărul 2. Aştept, după promisie, pe *Elena.* Aci, vreme urâtă: zăpadă până la brâu.

Fiți sănătoşi. La revedere. Până atunci, încă o dată ne rugăm faceți sacrificiul unei mărcuțe de 5 pfenigi.

Car

115

[Berlin, 4 februarie 1907]

Dragă domnule Doctor, îmi pare foarte rău de necazurile dv., trecătoare fireşte, dar destul de plictisitoare. N-ai ce-i face - asta e regula iernii; fără nițel guturai şi oleacă de tuse, nu prea se poate. Şi la noi am bătut toți toba şi încă o batem. Aşa iarnă afurisită! mai rar! Helbet! O veni ea primăvara. Să avem răbdare. Şi după ce mi-oi şi isprăvi piesa, o să tragem o petrecere moldovinească, să ne scoatem din capete. *Elena* n-am citit-o, dar sper, după titlu, să o găsesc la înălțimea lui *Manoil.* Îți trimit numărul 2 din „Convorbiri". Halal să-i fie! merge progresând cum vei vedea. **„Bietul Mihalache: cu aşa nevinovăție, în Parnas poate n-o merge, dar în rai ajunge la sigur."**[1] Eu scârțâi - merge greu, dar nu rău, slava Domnului! Spune, rogu-te, lui Frau Doctor[2] toate urările noastre pentru o grabnică restabilire. Nu vă încredeți în vreme chiar când se-nmoinează; atunci e chiar şi mai primejdioasă pentru guturai şi tuse. Vă rugăm dați-ne ştiri bune şi primiți de la noi toți pentru voi toți cele mai călduroase salutări.

Al dv.,

Caragiale

Pe aici ninge pe un cap: circulație foarte grea.

Ce mai veste din Ploiești? Eu îi sunt dator lui Costică[3] o scrisoare; sper să mă plătesc săptămâna asta. Dacă-i scrieți mai nainte, vă rog spuneți-i și din parte-ne multe complimente.

Ai văzut și rezultatul balotajelor: cădere serioasă pentru „tovarășii" lui Luki[4]. Gazetele din toată lumea înregistrează această împuținare a sozial-democrației[5] ca un semn epocal. - Aproposito - amicul lui Gusti[6], d. profesor von Liszt, a căzut strașnic; l-a bătut un primar semi-rural cu o majoritate zdrobitoare. - Dacă n-ar fi așa vreme împotrivă, m-aș repezi într-o zi să vă văz și să mă-ntorc seara acasă. Să vedem când s-o mai drege vremea. În orice caz, la revedere cu bine și cu sănătate.

116

[7 februarie 1907]

Stimate dle Doctor, când o damă este zaifă după troahnă, cum este Frau Doctor, i se recomandă de autoritățile medicale (și lucrul a fost probat până la evidență de Frau Director) să facă următoarea cură: ia în fiecare zi de două ori, cu o jumătate de ceas înainte de prânzuri, un pahar ca de 250 grame de *bere Porter* cu un gălbenuș de ou proaspăt. Bate bine gălbenușul cu puțin zahăr (căci berea Porter e prea amară), toarnă binișor berea dasupra și amestecă; lasă să treacă puțin spuma și dă frumușel pe gât. Băutura aceasta este cam capitoasă; asta nu face nimica; dama mănâncă bine și-i trage apoi o bună moțăială. În trei-patru zile se constată cu siguranță o vădită întremare și bună dispoziție. Încă o dată, nu credeți că glumesc, - Didinii, după o teribilă influență în urma căreia nu se putea ține pe picioare, i-a recomandat doctorul Wulsten cura asta, care i-a făcut un bine vădit în două zile-trei. Încercați și veți constata

îndată eficacitatea acestui leac atât de plăcut și ca gust. - Îmi pare bine că ți-a plăcut „Convorbirile"; ți le voi împărtăși regulat. - Am citit *Elena:* e o minune. Demnă soră a lui *Manoil*[1] - amândoi copii sublimi ai genialului lor părinte! O vom spicui împreună; cu sfințenie, am notat variile minuni de care e plin acest capo-d'operă politico-filosofic! Geniul liberale-naționale nu se putea urca mai sus. - Eu scriu mereu și merge greu. Mi-e teamă să nu mă covârșească intenția. Aici e vremea, parcă s-ar îndura să se-ndrepte. Astăzi a fost soare. Mi-e teamă numai de vreo surpriză cu-nzăpădire. - Cât p-aci s-o pat cât m-am întors de la Beciu[2]. Să mai așteptăm dar. - Rogu-te, urmează sfatul ce ți l-am dat și comunică-mi efectul, care mai dinainte îl știu: într-o săptămână Frau Doctor va căpăta o forță erculeană, cu care va impune în casă voința d-sale necondiționată. Aștept vorbe bune.

De la toți tuturor multă sănătate.

Cu dragoste,

Car

Hohenzollerndamm 3 Hpt.

117

Wilmersdorf bei Berlin, 7 februarie 1907

Leac! și babii colac!

Car

[Pe fața ilustratei, lipită o reclamă a unui sortiment de bere englezească:]

*Barclay Perkins & Co'sdouble brown stout*this label is issned by Barclay Perkins Co. limited Brewers. London

118

[Wilmersdorf bei Berlin, 9 februarie 1907]

Nu ştiu ce vreme o fi pe la dv.; p-aici, am onoarea să-ți comunic, dle Doctor, azi-dimineață ne-am coborât la *11 minus.* Crapă pietrele. Aşa îndrăcit cald nemțesc de mult n-am mai pomenit, şi ține. Apoi de! să nu...? Ți-am trimis marca berii englezeşti. Şi d-ta, cum eşti necăjit, poți să guşti; face bine şi cui n-a avut guturai; e nutritivă, stimulantă şi calmantă, aperitivă şi digestivă. Cu nerăbdare aştept o mulțumire pentru rezultatele binefăcătoare ce sunt sigur le veți obține.

Fiți sănătoşi.

Al dv.

Car

Hohenzollerndamm 3

119

[Wilmersdorf bei Berlin, 23 februarie 1907]

Multe şi mărunte am să-ți spun, stimate dle Doctor. Conferința ținută de d. ministru Beldiman despre Cuza Vodă, moartea bietului general Lahovari, în urma unei operații care a „reuşit perfect", şcl., şcl. Ți le voi spune când, cum mi-ai făgăduit, vei veni aici. Şi, fiindcă sper că ai petrece bine marți d.a. la noi, unde avem la ceai nişte simpatrioți, rogu-te repede-te marți pe la noi. Loc de hodină este hel mai fain. Să te aştept? Ai? - Cum mergeți cu vremea? Pe aici se joacă babele nemțeşti. - Depeşază-mi ora sosirii. Nu viu la gară dacă soseşti cu trenul de 5; căci sunt musafiri acasă; dar vino de la gară drept. Multă sănătate de la toți tuturor. Cu dragoste te aşteaptă

Al d-tale mult stimatoriu

Car

120

[Wilmersdorf bei Berlin, 23 februarie 1907]

Am uitat să-ți spun că musafirii simpatrioți sunt artiști. Între ei este tânărul *Barozzi*[1], precoce violonist. Remarcabil! Ton şi siguranță de călcătură în adevăr cam rare. Mi-ar părea bine să-l auzi.

Cu dragoste,

Car

121

[Wilmersdorf bei Berlin, 4 martie 1907]

[Pe recto:]
Fartetul?[1]
[Pe verso, tăietură din ziar:]
Nu de moarte mă cutremur, ci de veşnicia ei... .

A. Vlahuță

122

Am primit, stimate dle Doctor, carta privitoare la Fartet. Luni, - mai devreme nu pot - mă înființez la dv. cu zugul de la 1.37 prin Halle. Să ne ajute Pronia în cele puse la cale de noi păcătoşii robii ei! Amin! - Nemuritorul stih nu e acolea ca motto; este scos din rubrica permanentă a „Universului literar" CARTEA VIEȚEI, unde o dată pe săptămână se publică cinci-şase maxime, aforisme, sentințe celebre ale bărbaților iluştri din toată lumea şi toate epocele, de la cel mai depărtat până la cel mai apropiat Confusius. E cazul să zicem: plusios tu kosmu! - Politicale am destule să-ți spun din

Dacoromânia. Şi hoch-interessante. - Până să ne vedem, ţine minte vorba nemuritorului Buffon: Stihul este omul! - Fiţi sănătoşi!

De la toţi tutulor

viele herzlichste Grusse

Car

Primit-ai „Convorbirile"?

[Wilmersdorf bei Berlin], Donnerstag, 7/III [1907]

Herrn Doctor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

123

[Berlin W., 9 martie 1907]

(9/III/907. Hohenzollernplatz 4)

Sosesc, luni (11/III/907), 6 seara Magdbhf (d. Halle). Merg direct Zentral Theater. - Aştept încrezător Cafine sus. Nu uitaţi acasă, ori pierdeţi tramvaiu, beletele. - Naum-Lykophron demisionat 1 aprilie st.v., regulând drepturi pensie. Grusse.

Car

124

[Berlin W., 10 martie 1907]

În ţara di sus, Botşăni Ieşi Dorohoiu, răscoale ţărăneşti contra posesorilor - contra jădanilor. E lată rău. Verbal pe larg mâine.

Car

Rămâne bine înţeles că v-aştept începând de la 6 ¥-6 3/4 seara la *Cafine sus* (Zentral Theater) - unde merg direct de la Magdbhf.

La revedere,

Car

125

[Wilmersdorf bei Berlin, 19 martie 1907]

Rog, stimate dle Doctor, primiți „Convorbirile", împreună cu cele mai călduroase salutațiuni de la toți noi tutulor ai dv.

Doritor

Caragiale

[Pe fața c.p.:]

Pe aici, babe nemțești cu toane. Rogu-te, spune-mi sunteți în Messe?[1] ori, când încep?

Herrn Doctor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

126

Berlin, 29.3. [1907]

Teroarea Muntenia întrece orice macabră închipuire africană. După *Lokalanzeiger,* pare rezerviştii rezvrătiți ucis colonelul Lambru prietenul. Telegrafiat Delavrancea. Aştept răspuns. Nu pot sta locului. Probabil ne vedem sărbătorile astea. Fiți sănătoşi.

Caragiale

127

Berlin, 29.3. [1907]

In heutiger v. Berlin 15 an Zarifopol Leipzig Fichtestr. 13 bitte lesen: sărbătorile astea-fiți etc. Wiederholen astea.

128

[Berlin W., 18 aprilie 1907]

Stimate domnule Doctor, îmi pare destul de rău că nu te-ai repezit în persoană până pe la noi. Îți mulțumesc de atâta bunătate. Deşi nu ştiu nemțeşte, mi-a plăcut foarte mult cum sună textul dumitale[1]. În momentul când îți scriu, sper că „Die Zeit" a intrat în posesiunea scrisorii şi articolului. Să vedem dacă va găsi de cuviință să-l utilizeze. Rogu-te urmăreşte şi d-ta acolo de mâine. Cred că la Universitate trebuie să vie gazeta vieneză. - În România, evenimentele se precipită cu destulă aiureală. S-a descoperit că armata a comis atrocități nespuse (oameni nevinovați ucişi sumar, sate nevinovate prefăcute-n cenuşă), care se denunță precis şi cu dovezi netăgăduite*. Se pretinde că făptuitorii vor fi urmăriți şi dați judecății: altă serie de procese criminale! În multe părți, țăranii stau liniştiți, dar nu vor să iasă la muncă şi tot mârâie. La mai toate percheziţiile se găsesc broşuri de-ale lui Haret[2] (ministrul Cultelor) despre *Chestia țărănească* şi *Discursurile* lui V.G. Morțun[3] (al Lucrărilor Publice). **M.S. şi-a pierdut sărita:** dat un ordin de zi pe armată, în care se felicită că, la extremă primejdie, a putut dispune de, nici mai mult, nici mai puțin, *140 000 de oameni* - **parcă bulgarii n-or fi ştiind destul de bine socoteala.** - Din ziare austriace şi ungureşti, „Adevărul" aduce chestia revendicărilor bulgare în privința Dobrogei cu prognosticuri foarte nefavorabile nouă, şi cu afirmațiuni că armata bulgară ar fi superioară celei române şi ca număr şi ca armament şi ca avânt etc.; iar „Universul" publică nişte depeşi din Viena în cari se spune că, de teama unor noi pogromuri în Basarabia (unde epidemia amenință să treacă din Moldova), s-ar fi concentrat acolo 40 000 de cazaci. Numai atâta ne-ar mai trebui acuma! - Aştept în zadar comunicări din țară. Am scris şapte-opt

* Era de prevăzut: tătari contra tătari.

scrisori; nimini nu mi-a răspuns până acuma, nici barem bietul Tudorică[4], cumnatul meu, pe care regimul actual l-a trimis în opoziție. E cazul să ridicăm mai multe „biserici"! - În vremea asta, politicienii noştri au turbat. „Pester Lloyd" a publicat o scrisoare a Exc. Sale P.P. Carp[5] către un vechi prietin, politi¬cian austriac, trimisă încă de pe la începutul răscoalelor. Carp nu vedea altă scăpare decât *o intervenție străină.* Gazetele liberale îl rad acuma fără săpun; junimiştii dau din colț în colț, iar Filipescu[6] e gata să treacă la Cantacuzino[7], spre a-i îngropa de vii pe Take Ionescu[8] şi pe Bădărău[9] - un balamuc de țesături şi de intrigi bizantine. Filipescu, prin „Epoca", *a scornit* că „unii din miniştri plenipotențiari străini ar fi făcut stăruitoare reprezentațiuni dlui Sturdza[10] în privința numirii de prefecți socialişti-nihilişti tocmai în județele limitrofe cu teritoriile respective". Înțelegi dumneata cum vine vorba dumnealor. Liberalii îl denunță ca trădător de patrie. Regele ar fi exclamat, foarte atins: „după 40 de ani de progres şi de independență ne întoarcem, care va să zică, la timpii de neagră memorie, când boierii cereau, cu capul pe tipsie, ajutorul străinilor contra patriei!" (Carp de la nemți - Filipescu de la moscali!) şcl., şcl. La liberali iar este încurcătură, cu toată aparenta armonie. Sturdza a voit (din ce ai citit mai sus, înțelegi) să elimineze din minister pe Haret şi pe Morțun, înlocuindu-l cu Poni[11] pe cel dintâiu şi păstrând interimatul Lucrărilor Publice pentru vreun colțat. (Să nu uit a-ți spune că la atelierele din Paşcani C.F.R. s-au arestat 12 maeştri socialişti, cum se pretinde, turburători, cari ar fi ajutat la răscoale şi ar fi înlocuit într-o sală de adunare portretele familiei regale cu ale lui Marx, Engels, Lassalle etc. Arestații au fost maltratați. S-au găsit la ei *Discursurile* şefului lor suprem, ministrul Lucrărilor Publice.) La remanierea dorită de Sturdza, s-a opus Ionel Brătianu[12], care este trup şi suflet cu generoşii. - *En attendant,* teroarea de jos fiind potolită, a început reacțiunea, teroarea de sus. Administrația şi armata stau la dispoziția arendaşilor şi proprietarilor: liste de

proscripțiuni contra țăranilor mai independenți. Țăranii merg la arendaşi şi proprietari să se răscumpere, dând polițe iscălite în alb. În sfârşit, cum e mai bine - Gazete zenzaționale spun prăpăstii despre eventuale remanieri de cabinet.

Să aşteptăm pe d. Costică. Sunt sigur că ne vine cu desaga plină de ştiri plăcute. Rogu-te, anunță-mă precis când e să sosească. Dacă asta nu ți-ar deranja vreo combinație, te-aş însoți bucuros întru întâmpinarea simpatriotului sau, pe altă cale, v-aş ieşi înainte undeva. Am nerăbdare să scotocesc în desagă.

Cu frățească dragoste

al d-tale,

Caragiale

Tutulor de la toți multă sănătate.

Ai primit, desigur, depeşa în care te rugam ieri încă pentru două copii pe hârtie cât se poate mai subțire.

N-apucai să-nchiz bine plicul şi primesc două numere de „Convorbiri". Ia vezi, mă rog, ai pe nr. 5? - Îți expediez pe 6 şi 7 als *Drecksache.*[13]

Herrn Doctor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

129

Berlin W., 21 aprilie 1907

Stimate dle Doctor, s-au primit aci două copii şi o rochie - pentru cari mulțumim frumos.

Sunt curios: primit-ai o scrisoare a mea şi două numere de „Con' Mihalache"? Ți le-am expediat de joia trecută.

Pe aici vreme splendidă, numa cam răcorel.

Când vine d. Costică?

Multă sănătate tutulor de la toți.

Al dv.

Car

130

[Berlin W., 23 aprilie 1907]

Foarte nerăbdător să ne vedem, rog telegrafiază când să te aştept. Multă sănătate tutulor de la toți.

Al d-tale,

Car

131

[Berlin W., 26 aprilie 1907]

Stimate Domnule Doctor, când Persul l-a somat să-şi dea armele, străbunul nostru Leonidas a răspuns: „Vino de le ia!" Noi strănepoții lui, epigonii vremilor moderne, cărora muzica ne-a îndulcit moravurile, nu mai putem vorbi laconic şi aşa gros. Astfel, îmi permit a vă pune următoarea chestiune: oare n-ar fi consult să poftiți la Berlin, unde să am plăcerea a vă înmâna suma datorită, împreună, se-nțelege, cu dobânda legiuită - un prânzişor filo-daco-roman? Sper că mă exprim cu destulă hristoiftie şi delicatețe, şi nu-mi pot închipui de ce să fiu tratat cu varvarie din partea dv. Aud?

Rog pentru urgent răspuns, pe care ar fi frumos să mi-l aduceți în persoană.

De la toți tutulor viele Grusse.

Cu perfectă stimă,

al Dv.

Car

Vreme răcoroasă, dar plăcută.

Herrn Doctor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

132

Berlin W., 6 mai 1907

Christos a înviat!

Stimabililor,

Aştept nerăbdător răspunsul la cartea mea de alaltăieri. Trebuie să ştiu numaidecât când vine d. Costică. Aici vreme imperială. Primăvara şi-a făcut cu multă solemnitate intrarea triumfală. Din ţară: în mai, alegeri generale. - Tutulor de la toţi multe complimente.

Tout â vous

Car

133

[Wismar, 12 mai 1907]

Un salut.

Delabaltica

134

[Berlin W., 26 mai 1907]

Stimate Dle Doctor, ce mai faceţi? Doresc ştiri bune de la dv. Eu am fost supărat, întâi pentru că sunt silit a merge în ţară pe câteva zile şi al doilea fiindcă am primit vestea că Mateiu a fost bolnav de pojar (coriu). Acu, slava Domnului, merge spre bine. Asta m-a supărat la prima înştiinţare foarte adânc, aşa că nu am fost în stare să-ţi răspunz la carta d-tale. Când vine Costică? L-oi mai apuca în ţară? Plec peste vreo săptămână.

Astă-seară sosesc aci din Luttich Dimitriu cu nevasta. Tutulor de la toți multă sănătate.

Al d-tale

Car

În țară dezastru agricol. - Atât ne mai trebuia! - şi febră electorală acută.

Herrn Doctor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestrasse 13 Hpt.

135

[Berlin W., 29 mai 1907]

Stimate dle Dr., cel mai târziu duminică trebuie să plec. Ai vreo comisiune? Mi-ar face plăcere să te slujesc cu credință. Sper în vreo zece zile[1] să isprăvesc şi să mă-ntorc iar la teutoni. Am aci în gazdă pe Dimitrii, cari au intenția a se stabili în Berlin, unde le place foarte mult. - Dv. ce faceți? ce ştiri mai aveți de la Ploieşti? Aştept o vorbă bună înainte de plecare şi vă trimit la toți de la toți călduroase salutări. Pe aici, vreme frumoasă, dar cam prea răcoroasă.

O mie de ani pace.

Al d-tale cu dragoste,

Car

136

[Guben, 5 iunie 1907]

Rămâneți sănătoşi!
La revedere cu bine!

Car

Doctor P. Zarifopol
Leipzig, Fichtestrasse 13 Hpt.

137

Iaşi, [6-16] iunie 1907

Multă sănătate la toți.

Car

[pe recto:]
Viele Grusse.

Car

138

Berlin, 17 iunie 1907

Stimate dle doctor, mă aflu iar în exiliu, cu voia Ziditoriului. Peste putință să-mi scriu impresiile, coane! trebuie să ți le spun, prin viu graiu, bre omule. Ăra!! Dacă e adevărat ce spune Frau Doctor, că voiți să petrecem împreună de vară, atunci numaidecât, după sosirea d-sale aci, viu eu la Lipsca să dezbatem cuminte asupra proiectului. Eu am unul bunicel. Să vedem de vă convine. Poate să conving şi pe maestrul Dimitriu să ne însoțească. Am fi *au complet.* Până la revedere, o salutare cu toată dragostea.

Car

Bineînțeles că Ghereştii sunt cu noi la vară.

139

[Berlin, 17 iunie 1907]

Stimate dle doctor,

Îți trimit şi un specimen de spirit *rominesc* de-ale dlui Iorga. Apăi să nu-i...? Cenghenea[1] orientală! Mă denunță odiului[2]

moldo-valah, că am a face cu jadanii. Lasă, că-i dau eu cenghenelii la toamnă[3].

C a r

[Pe faţa c. p., tăietură de ziar:]

E. M o r a v u r i

Evreii din Iaşi anunţă cu bucurie că, venind din Berlin, d. I. Caragiale a mers în gazdă la d. Ronetti-Roman, „Shakespearul" pământenilor.

[Însemnare autografă:]

Din „Neamul rominesc" - 31 mai '907.

Herrn Doctor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

140

[Berlin, 23 iunie 1907]

Herr Doctor,

În Berlin, cu întunecime grozavă, a căzut furtună mare făcând stricăciune în oraş, mai ales în pieţele deschise. În Wilmersdorf a fost numai potop fără urmări de pagubă. Spre nord a dat şi grindină, dar nu s-au pricinuit nenorociri. Asta a fost pe la 3 d.a. Acum, de două zile, plouă din patru-n patru ceasuri, dar liniştit - e cald, şi plăcut, seara e mai frumos decât la munte şi decât la mare. - Didina[1] a depeşat cătră Frau Doctor. Aşteaptă răspuns. Am găsit o hartă minunată a ostrovului în chestie. După cum crez, n-ar fi imposibil să mergem şi noi cu Dimitriii[2] tot pe acolo. Să vedem cum o să le placă cocoanelor. Aştept probele de imprimate muzicale

promise pentru M-ro Ştefănescu. Vom bea la masă un pahar în sănătatea Dr. Zarifopol şi a familiei. Fiţi sănătoşi!

Al dv., devotat

Car

Lui Costică-i voi scrie după descinderea în Rugen.

Herrn Doctor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13

141

Berlin, 23 iulie 1907

Stimabililor, ce vă mai faceţi? De ce nu răspundeţi? Unde este d. Doctor? Costică e tot la Kissingen? Iată atâtea importante cestiuni la cari dorim un răspuns. Vă rugăm să ne faceţi onoarea a ni-l expedia degrab.

Cu distinsă stimă de la toţi tutulor viele hezlichste Grusse.

Al dv.

Car

142

[Berlin, 27 iulie 1907]

Stimate dle doctor, după carta d-tale de alaltăieri, tot aşteptam pe cocoanele dv. şi dumnealor nu se arată. Eu făcusem socoteala aşa: când or veni dumnealor aci, să viu eu la Lipsca să ne vedem, având a-ţi spune multe. Rogu-te scrie-mi, dacă şi-au luat înapoi hotărârea cocoanele, n-aş putea veni pentru câteva ceasuri să ne vedem? Adică, de ce s-ar supăra dumnealor de asta? că mai ales eu sunt om foarte discret - nu v-aş prea deranja. Costică mi-a scris; de aminteri ştii, - adresa era de

mâna d-tale; acu trebuie să fie la Nauheim. Aştept o vorbă de la d-ta. Vă salutăm toți pe toți

cu frățească dragoste

Car

Multe am să-ți spun, destul de caracteristice.

În orice caz, viu singur fără coadă după mine.

Herrn Doctor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13

143

[Berlin W., 8 august 1907]

Stimate Dle Doctor, în momentul când îți scriu acestea, Chereştii, cu cari am petrecut ieri, miercuri, o zi întreagă minunat de bine, sunt pe drumul Sassnitzului. Erau toți foarte bine dispuşi - de mult n-am văzut pe d. Costică aşa de vesel! Îmi promiți că vei veni zilele astea la Berlin „dacă voi avea poftă într-o zi de palavre". Mă rog să pofteşti: când n-am eu poftă de palavre, mai ales *soprafine* - cum e cazul să zicem? - Bag seama, ați renunțat la vilegiatură. Şi eu am renunțat: e aşa de frumos şi răcoare, că ar fi adevărată prostie să-mi schimb culcuşul. Aşteptând o vorbă bună, vă trimit de la toți tuturor multă sănătate

Car

În curând vom avea plăcerea să primim aci pe d. M. Dragomirescu „Convorbiri". Ne putem promite câteva momente de bună petrecere. Valete !

Herrn Doctor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13

144

Berlin, 9 august 1907

Stimate dle doctor, scrisoarea d-tale şi a lui Racovsky s-a-n crucişat pe drum cu carta mea. Regret că nu l-am putut vedea pe acest cavaler rătăcitor - îi puteam da vreo povaţă asupra situaţiei lui faţă cu *prietenii generoşi* - D. Costică nu mi-a spus nimica despre motivele cari l-au hotărât să părăsească Lipsca. Aşadar, rămâne să le aflu de la d-ta. De aseară, joi, el se află la Sassnitz, dacă nu cumva în ultimul moment şi-o fi schimbat gândul; despărţindu-ne miercuri seara, m-a întrebat încă o dată dacă nu cred eu că ar fi mai bine să renunţe la Baltica pentru Adriatica: te pomeneşti că a nemerit la Abazzia. În fine, cum mi-a promis să-mi scrie îndată o vorbă, o să aflăm curând cine a biruit: nordul sau sudul. - Când te aştept? Aici, răcoare destul - chiar prea. - Grigorescu, ilustrul pictor, a murit la Câmpina: 69 de ani, pneumonie masivă şi doctorul Costică Istrati: - Que vouliez-vous qu'il fît...? - Nimic pân-acuma de la d. dr. Gusti despre moştenirea moscovită. - În Oltenia, oarecare nelinişte - aşa că oştirea se cam plimbă pe la ţară, ca şcolerii diliginţi în vacaţiugne. - St. Şendrea, blacbulat de fraţii liberali la alegerile din urmă, e foarte bolnav: de două ori a-ncercat să se sinucidă. - Încă o victimă a generoşilor! - bătrân eliminat şi suprimat. - Te aştept. La revedere. Fiţi toţi sănătoşi.

Al dv.

Car

Rog anunţă-mă din vreme când soseşti, să te prind îndată.

145

[Berlin, 17 august 1907]

Din gazetele de miercuri seara, alaltăieri: „Poliția Capitalei, neputând găsi pe d. doctor Racovski[1], care se află în străinătate, a dat ordine la toate punctele vamale ca d-sa să nu mai fie lăsat să intre în țară deoarece a fost expulzat". (Decretul trebuie să fie mai de mult.)

Comunică, prin urmare, respectivului, dacă-i știi adresa, ca să știe cât mai din vreme cum să se aranjeze. Oricât îi știu de budalale pe politicienii noștri, nu-i credeam capabili de așa boacănă prostie și de așa stângace samavolnicie. Comunică-i și lui Costică îndată.

Fiți sănătoși,

Car

Herrn Doctor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

146

[Berlin W., 21 august 1907]

Stimate domnule Doctor, d. Costică îmi scrie, în fine! Că este indignat acolo de vreme, de oteluri, de mâncare (etc.), de serviciu, de toate cele: le-a dat nordul prin piele, așa că-n curând vor trece pe aici către sud. Îl aștept și sper că pân-atunci vei birui guturaiul și voi avea plăcerea să ne vedem cu toții.

La noi, tusea este ca și biruită, slava Domnului! Avem aci în gazdă pe cumnată-mea Caterina cu copilul, venind din Karlsbad.

Din țară se zvonește că se va porni o goană extremă contra socialiștilor și sindicaliștilor străini și români. Zilele trecute au expulzat iar câțiva, între cari și un român get-beget. La gară au

fost turburări; sindicaliştii au vrut să conducă în corpore pe expulzaţi; poliţia şi jandarmii i-au bătut şi maltratat. Se zice că prefecţii de judeţe au decrete de expulzare în alb (un nou soi de lettres de cachet); e foc!

Mi se pare că nihiliştilor noştri o să li se facă dor de oblăduirea rosiană, de focul generoşilor.

De la toţi tutulor multă sănătate.

Al dv. stimatoriu,

Caragiale

Astăzi 8/21 aug. se-mplinesc 37 de ani de la Republica din Ploieşti. La ceasul când îţi scriu aceste rânduri, tămbălăul de la grădina Lipănescului era pe drojdii.

Simt picurându-mi o lacrimă de duioasă amintire: eram de optsprezece roze! O! scumpa mea Republică! Parcă n-a mai fost de când lumea!

Cc. Bogdan-Petriceicu e pe ducă.

Sindicaliştilor bătuţi la gară vor generoşii să le facă proces de rebeliune - crimă contra siguranţei Statului.

Citeşti gazete nemţeşti: văzut-ai ceva despre o cometă care, spune „Adevărul", că apare dimineaţa precedând la răsăritul soarelui între 3-4 pe orizontul Bucureştilor? De aci nu se vede nimica. Trei nopţi pe rând m-am păcălit - şi era cerul destul de senin. Am să cercetez la Observatorul de la Treptow.

Fiţi sănătoşi,

Car

147

[Berlin W., 28 august 1907]

Stimate Domnule Doctor, mai întâi nu lipsesc a cerceta despre scumpa dv. sănătate, căci noi, de la mila Proniei, ne aflăm sănătoşi. Vă rugăm apoi să ne spuneţi ce e cu moscalul,

care până acuma nu s-a arătat pe aici: tot la Sassnitz stăruie, ori a zburat peste Berlin către miazăzi? Dacă-i așa, lucru regretabil pentru mine, scrieți-le că în împrejurimile Abazziei s-au ivit rechini - fără nici o glumă - cari au jertfit până acuma pescari și înotători destui. Aici astăzi vreme plăcută; dar hotărâtă toamnă: se arată a frumoasă. Când ne mai videm? Tare m-aș da cu d-ta la un pilsnișor la Sachsenhof. Aș avea de tipărit ceva clandestin la tipograful nostru. Dacă ți-a trecut mahmureala, spune-mi o vorbușoară bună. Multă sănătate de la toți tutulor.

Al d-tale

Car

Regele a amnestiat pe țăranii răsculați. Ce știi de doctorul Racovski?

P.S. - Dragomirescu, întremat, tot vine, peste câteva zile.

Herrn Doctor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

148

[Berlin W., 2 septembrie 1907]

Stimate Dle Doctor,

„Opinia" din Iași: „În unul din numerele noastre, am arătat că afacerea doctorului Cutare va veni în curând în dezbaterea instanțelor judecătorești, expulzatul fiind hotărât să se întoarcă în țară, pentru a provoca arestarea sa și sesizarea justiției. Din sorginte demnă de toată încrederea, aflăm că guvernul, de teama unei hotărâri care i-ar putea provoca o mare încurcătură, s-ar fi oprit la soluția următoare: de îndată ce numitul va pătrunde pe teritoriul statului român, să-l aresteze și să-l trimită înapoi peste hotar, fără a încheia lucrările necesare și fără a-l mai aduce

înaintea instanţelor judecătoreşti. Sistemul e practic, dar nu e nou".

- Aminteri, ce mai faceţi? Pe aici pe la noi e o vreme împărătească. Ce ştiţi de la Abazzia? Eu pe la sfârşitul săptămânii poate să mă repez spre Bavaria pentru vreo două-trei zile. Dacă e să trec prin Lipsca, n-ar fi rău să ne putem vedea măcar la gară. Aş vrea să ştiu de la Mormoceanu pentru ce „l'Independance Roumaine" îi dă numele de Stanciof[1]. Cum vine asta? - Îndată ce citim aci acest ziar, vi-l expediez - deseară: e un *entrefilet* prea lung ca să-l copiez.

Când pleacă Frau Doctor? - Dacă Dragomirescu vine, ai vrea să-i faci cunoştinţa? Atunci, dacă da, aş veni cu el pentru o zi două la Leipzig-Halle.

Din ţară n-am nici o ştire decât cele din gazete: cald teribil şi secetă grozavă. Tutulor multă sănătate.

Al dv.,

Car

Am primit acu „Viitorul social". Mulţumesc.
Luni dim.

149

[Berlin, 6 septembrie 1907]

Stimate dle Dr., peste două-trei zile poate să trec cu Dragomirescu prin Lipsca. Te anunţ telegrafic în ce gară şi la ce oră sosim. Eu cred, neştiind încă în ce apă s-adapă acel tatar, că ar fi bine dacă vrei să ne întâmpini; să vii singur - şi pe urmă om vedea de putem face un cadril fără teamă de inconveniente. Aşadar, pe luni aşteaptă telegrama mea: bine mi-ar părea să ne vedem. - După câte pricep eu, Costică a plecat şi din Abazzia. Unde? - de aceea nu mai pleacă Frau Doctor. - Despre

impresia ce mi-o face *Viitorul* subliniat, prin viu grai. Mă rog nu uita să-mi spui cine este incomparabilul d-tale concetățean Herovan? Aproposito de Iași, bunul nostru prietin Leonardescu a murit subit la Slănic alaltăieri. 62 ani. - Dacă poți, vino, te rog, la chemare, poimâne.

Tutulor multă sănătate.

Al d-tale,

Car

Herrn Doctor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

150

[Berlin, 17 septembrie 1907]

Stimate dle doctor, ce mai faceți? Cum mai petreceți? Noi aicea vegetăm. Sunt într-o stare de impotență mentală cum rareori mi s-a-ntâmplat, - incapabil să scriu o replică, ne-mi-te o scenă și asta mă afectează grozav. Îmi place să atribuiesc starea asta a spiritului meu lipsei de petrecere și de distracție, și dacă n-aș aștepta știri de afaceri din țară, ce trebuiesc să sosească din zi în zi, iar m-aș repezi la Lipsca să mai stăm puțin de vorbă - mi-e așa de greu să lucrez călugărește. - Ce vești de la Costică? - Vă trimit „Opinia" cu mica reproducere după „Viața rom."

Aștept o vorbă bună și vă trimit tutulor de la toți multă sănătate.

Al dv.

Car

Indiferentistul Mihalache este acum în patrie. La plecare mi-a lăsat pentru dv. amândoi multe complimente: i-a plăcut tare petrecerea de la Lipsca - oricând, îl aveți bun prietin.

Din cronica ilustrului nostru Herovanu vei vedea că Hasdeu a murit şi l-au şi îngropat. La înmormântarea lui au fost, numărați, 27 de asistenți, afară, bineînțeles, de babele şi moşnegii ohavnici ai cimitirului. Acu am înțeles eu vorba lui V. Hugo: „Grands hommes, sachez mourir â temps!" adică să nu moară în la saison morte, când nu e nimini în Bucureşti.

151

[Berlin W., 25 septembrie 1907]

Plec Bucureşti silit absolut. Scrieți-mi recomandat daca aveți ceva deosebit. Adresa: *Otel de France.* De aminteri, mă ocup de afacere şi fără asta. Fiți sănătoşi. Iată după caligrafia mea în ce stare de nervozitate m-a pus obligația de a-mi revedea patria. Să ne vedem sănătoşi.

Car

Cărțile ți le expediază Luki mâine.

152

[Berlin W., 3 octombrie 1907]

Stimate Dle Doctor, o mie de ani, pace! Dacă n-aud măcar de două ori Ifigenia şi a Patra, mă împuşc! eu, care

[tăietură din ziar:]

„vorba poetului: «nu de moarte mă cutremur, *ci de vecinicia ei!»* Gh. Ghibănescu"[1].

Rog dar îngrijeşte-mă de câte două bilete: (viu cu Luki - la mine, după plecarea, ***în sfârşit,*** a cumnate-mii, e scuturătură generală) pentru probă şi pentru Conzert.

La revedere marți seara. Potrivește așa lucrurile, ca să petrecem seara undeva. Fiți sănătoși!

Car

T.s. v.p.[2]

În caz că nu primești telegramă, *rendez-vous* general la Sachsenhof, locul cunoscut, marți seara 7 1/2-7 3/4. De la toți tutulor herzlichste Grusse.

Gl. Director,

Car

Herrn Doctor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

153

[Berlin, 6 noiembrie 1907]

Stimate Dle Dr. Mulțumesc de grija ce-mi porți și te rog fă-mi rost și mie de *un* locșor bun la Städt. Kaufhaus pentru luni seara. Despre sosirea mea, dacă nu te anunț din vreme, nu purta grijă. Spre mai sigură rânduială, te rog lasă biletul la portarul de la Sachsenhof. Aici vreme frumoasă - dar cam rășe.

Fiți sănătoși.

La revedere luni.

Al d-tale devotat

Car

Dacă poți, află până atunci unde găsim pe tipograful Aug. Pries; poate cu el să am mai mult noroc.

Herrn Doctor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

154

[10-12 noiembrie 1907]

Mângâiere[1]
Fabulă

O babă chioară-aşază tingirea cu păsat
Pe-o pirostrie şchioapă... Hiertura-n foc a dat
... Şi scuipă biata babă, şi blestemă, se-nchină:
„Spurcatu!... Necuratu!..." (El singur e de vină!)

Morala:

Spre mângâiăre-adeseori,
Ne trebuiesc... instigatori.

1907
Sâmbătă dejunez la C-nul Iancu - Dresda... Oi, mamă!

155

[Berlin, 12 noiembrie 1907]

Stimaţilor, e ceva nou sub soare prin Lipsca? Vă rog comunicaţi-mi şi mie. Ce mai faceţi? Cum petreceţi? Sunt doritor de veşti bune. Eu în zilele astea sunt dator a merge la un dejun daco-roman, în Dresda, la Conul Iancu Manliu. Mare plăcere, sunt sigur că i-ar face, să mă vază sosind împreună cu d. doctor Zarifopol. Ce zici? Până sâmbătă ne-am putea concerta cum să ne ajungem unul pe altul la Hauptbhf. în Dresda. Am avea pe lângă un bun dejun şi un frumos taifas filoromân. Aştept, doritor, răspuns amabil.

În momentul când scriu, la Bucureşti se trage la maşină broşura mea[1], pe care Urechia şi Pauker o cred genială. Mi-au

prorocit enorm succes de vânzare. Să vedem! Peste două zile Patria o să fie inundată de proza mea revoluționaro-reacționară.

Ce e joi seara la Gewandhs? Când mai avem ceva la Städtisches Kaufhaus?

În fine, vii sâmbătă la Dresda? - Responde la-mine! Fiți toți sănătoşi.

Devotat,

Car

Herrn Doctor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

156

[Berlin, 15 noiembrie 1907]

Stimate Domnule şi stimată Doamnă Doctor!

Duminică ne poftim la dejun la dv. toată familia subscrisului. V-o surâde, ori nu, propunerea noastră - trebuie s-o primiți. Venim din Dresda. Telegrafiem exact ceasul sosirii.

Cu frățească dragoste,

Carageleștii

157

[Berlin, 20 noiembrie 1907]

Stimate Dle Doctor, am sosit cu bine şi am găsit acasă o plăcută surpriză daco-română: primul exemplar din broşurica[1] mea plin de greşeli, nu de ortografie, sau de punctuație, acelea sunt numai sosul; plin de enorme greşeli de text; în 32 de pagini, 43 de greşeli, dintre cari 12 fundamentale; de ex.: *întrebuințată* în loc de *întreținută,* şi pe urmă fraze cu propoziții sărite dintr-o parte într-alta, şcl., şcl.

Am alergat noaptea la un birou central de poştă; am telegrafiat să se oprească vânzarea şi, cu scrisoare recomandată, am trimis *errata;* azi am trimis a doua. (Când îţi spun eu dumitale că daco-românul e duşmanul slovei!) Un adevărat dezastru, după atâta reclamă! Bravos, dom'le Iancule!

Fiţi sănătoşi. Nu publica nimica în Daco-România.

Devotat,

Car

Primit adresa dorită.

[Pe faţa ilustratei:]

Pentru de ce să nu mă dau în tobogan? parcă nu e ceva amerăcan? Aşa să fiu sănătos!

158

[Berlin, 24 noiembrie 1907]

Stimate dle Dr., iată broşura corijată; ediţia I de 3 000 e epuizată; astăzi trebuie să se vânză a doua: aştept un transport ca să-ţi trimit una curată. Am trimis şi lui R[acovski] la Viena. Mi-a scris: vrea să facă o dare de seamă la „Rom[ânia] muncitoare" şi la „Viitorul social". - Eu sunt suferind de foale şi stau la regim. - Vremea e aspră. Ninge cu temei. - Ce veşti? - Când vii? D. Dr. Gusti e scump la vedere. - Tare aş vrea, cum sunt suferind, să mă reped la Sachsenhof prendre mes eaux. Ce bine mi-ar face o cură! Dar nu pot - am treabă ş-aştept veşti de daraveri din ţară. Numai de n-aş fi obligat iar să vizitez scumpii mei Bucureşti! Să sperăm că voi scăpa deocamdată. Fiţi sănătoşi.

Al d-tale,

Caragiale

159

[Berlin, 26 noiembrie 1907]

Stimate domnule Doctor, „a aproape cinci milioane etc." stă în genitiv; subiectul la „clocotesc" este „sufletele etc.". Vezi dar că *a* cel moldovinesc ne face uneori încurcătură. Dacă puneam „*ale* aproape... " nu mai încăpea nențelegere, cu toată răsturnarea cam prea violentă, ce-i drept, a membrelor propoziției; şi de răsturnare aveam neapărat nevoie, cum sunt de lungi complementele şi al nominativului şi al genitivului[1]. Nu face nimic! puțină obscuritate dă oarecare prestigiu unui publicist. - Lui d. profesor Weigand[2] o să-i trimit un exemplar din ediția II, care trebuie să-mi sosească-n curând. - N-am din țară multe veşti. Parcă guvernul liberal stă să nu mai stea. Îi frământă disensiuni intestine foarte adânci. Carp ar fi declarat (conservatorii s-au împăcat între ei) că e gata să ia puterea; aşa e Exc. Sa.: în opoziție, e gata să ia puterea; şi la putere, e gata s-o dea. Toane redzeşo-iuncăreşti. - O veste tristă. Încă o figură clasică a Ieşilor... a dispărut, cea mai dulce fără-ndoială - Georges, confizerul. - D-ta ce mai ştii?

- Fiți sănătoşi! tutulor de la toți multe complimente.

Devotat

Caragiale

Herrn Doctor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

160

Berlin, 27 noiembrie 1907

Stimate dle Doctor, am primit, citit şi expediat pachetul daco-roman. Ce presă, Dumnezeu al străbunilor noştri! R[acovski] mi-a scris. Fericitul surgunit, de Crăciun, are să se

ducă la Roma. Închipuie-ți dacă nu-l expulzau, unde era să petreacă sfintele sărbători: la Ghelengic!! în mijlocul muncitorimii tătărăști! - Îți mulțumesc de grija bună ce-mi porți în privința hranei spirituale și te salut cu toată dragostea.

Car

De la toți d-aci la toți d-acolo, herzlichste Grusse.

161

[Berlin, 29 noiembrie 1907]

Iubite Cc. Păvălucă,

La acela rătăcit carele, pentru a sale împotriva otcârmuirii și obșteștii rânduieli grele abateri, în surgun se află necăit, și d-a pururi, precum de soartă-i este scris, ahotnic de politicale și, cu toate că d-a dreptul, acolo unde stăruiește acuma, de către duvaroși îndestul îndopat, vecinic chinuit de nesațiul acelora și de nepotolită lacomă foame a havadișurilor se găsește, din vreme gândindu-mă, i-am și, până chiar a d-tale prea dorite rânduri la cunoaștere să-mi cadă, cu cea de întâia la-ndemână ștafetă, după cum întocmai primit, întreg vraful de gazete, pornit.

După care, precum, printr-un adineaori picat răvășel de la însuși Cc. Iancu Manliu, aflu că va fi lunea viitoare, în 2 ale lui dechemvrie evropienești, cu acest loghiotatos, în Wilmersdorf-Hohenzollernpl. 4, împreună să dejunăm, alta nu mai pot zice decât că, de a lipsi dumneta dintre noi, prin aceasta multă pricinuindu-ne împuținare pitrecerii, mare păcat ar fi, Coane!

Cu frățească dragoste mă-nchin întru așteptarea unui întocmai răspuns.

A d-tale slugă

Car

P.S. Aștept „ideile mari".
Fiți sănătoși!

[Pe fața c.p. ilustrate:]

D. Doctor Gusti șerbe ca un samovariu.

Herrn Doctor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

162

[Berlin, 4 decembrie 1907]

Iubite Cc. Pavalachi,

Una singură greșală de tipar (mică) s-a strecurat în Cronică. Apoi să nu dzâc eu că-s mai deștepți jădanii de la Ieși și mai dați la slovă decât bucureștenii noștri?

Iată, în coloana III, rândul 49, în loc de *avea,* citește *avem.*

Cum a fost concertul de la Kaufhaus?

Era peste poate să viu; am avut aici luni și marți pe nenea Iancu Manliu, cu care am petrecut frumos.

Aici am avut câteva zile splendide: geruleț și soare. De azi s-a stricat. Moină, barometrul cade repede, burniță, întunecos.

Aflu că broșura a trecut de 10 000 (dzăși mii, bri omule! Și socoți mata, coani?).

Când te hotărăști să ne onorezi?

Fiți sănătoși. La revedere.

A matali plecată slugă

Car

Mittwoch

163

[Berlin, 9 decembrie 1907]

Spectate Domnule Doctor, vă rog frumos să reflectați la aceea că, dacă posibile, voiți a merge zilele sequente la Praga

Bohemiei, unde să convenim cu doctorul nefilistrul. Eu voi veni să vă iau dacă vă lasă - nu onorata matroană doamna doctor - ci pigritia. Scoposit, am onoarea a vă aminti vorba lătinească, pe cum că *Tres faciunt collegium.*

Cu aceasta apoi, mă rog frumos, la onoratul domn doctor, sunt şi rămân al Dv. stimatoriu,

Car

Sănătate multă tutulor de la toţi.

164

Stimate dle doctor, ce mai faceţi dv.? Eu am pătimit zilele astea de dinţi, aşa că n-am putut nici să citesc, nemite să scriu. Acu, slava Domnului! parcă mi-e mai bine. La concerte nu pot veni - mi-e frică de răceală; stau închis ca un urs care iernează, şi beau punciuri călduţe. Vremea este infamă: ger cu soare; azi-noapte am avut 8 sub 0 şi dimineaţa s-a arătat un soare cât o roată de vagon, *roşă* ca focul - asta e semn! să ştii că se-ntâmplă război! D. Costică e pesemne supărat pe mine, că la salutările mele nu răspunde măcar: „ai sictir!" Ce să fie asta? Când vine să mă mângâie de atâta uitare? Am primit de la Ristaki vorbe bune. - Bietul Ronetti Roman s-a sculat o dată din pat; i s-au suprimat brusc doctoriile şi i s-a permis să mănânce mai substanţial; a avut îndată un acces de intermitenţe cu aritmie; l-au pus iar în pat şi la doctorii. Acuma, îmi scrie băiatul lui că merge iar mai bine; dar că sunt toţi prăpădiţi de osteneala şi emoţiile prin cari au trecut. - Unde şade ilustrul meu criticant, junele Horia? Mi-a trimis felicitări de sărbători, şi nu-i ştiu adresa, să-i mulţumesc. Daca nu o ştii, îi voi scrie la Zeminariu. Mai fericiţi-ne cu câte o vorbă bună şi primiţi călduroase complimente. Vremea asta mă oripilează, mă face stupid. Fiţi sănătoşi!

Speciale salutări de la Frau Director *pentru Frau Doctor.*

Devotat,

Car

Ce mai face Emmy?
[Berlin] Mittwoch, 2/15.XII [1907]

165

Să trăieşti, Dle Doctor! Am primit de la d. A. Twietmayer minunatul volum al lui Maspero. Halal să le fie, şi autorului şi editorului! Ca conținut - o bunătate! ca aparență, o frumusețe! ca preț, o bagatelă!... Am făcut îndată, sosind, o baie să mă curăț de vermina cehească. A doua zi, am stat până la 7 seara în pat. Apoi mi-am terminat Cronica de Crăciun, care, sper, o să-ți placă. Pe aici, vreme frumoasă şi uscată; dar cam răcoroasă şi foarte întunecoasă. Ce idei aveți de Weihnacht?

- Partidele *istorice* s-au împăcat şi lucrează împreună la reforme: Regele i-a conjurat să nu-i amărască ultimele zile. Dacă ai gazete, rogu-te, mână-le încoace. Fiți sănătoşi.

Tutulor de la toți multe complimente.

Al d-tale

Car

[Berlin], Marți, 4/17 dec. [1907]

166

[Berlin W., 24 decembrie 1907]

Stimate dle doctor, iartă-mă că nu ți-am scris îndată după primirea volumelor lui Heine, ca să-ți mulțumesc. Am fost foarte zăpăcit. Am primit o telegramă că Ronetti-Roman[1] e tare bolnav şi că trebuie să expediez urgent pe băiatul lui acasă[2]. A

fost rău de tot bietul om. Acuma pare că e scăpat de primejdie. Nu mi s-a spus ce boală; dar, desigur, a fost pneumonie moldovinească. Ştirea asta m-a răsturnat. Fiţi sănătoşi. Sărbători fericite. Ce mai nou? Stau închis de sărbători. Poate mai târziu vă surprinz. Încă o dată petrecere bună vă urăm tutulor toţi

Car

Herrn Doctor P. Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

167

Berlin W., 24 decemvrie 1907

La mulţi ani cu fericire!

Car

168

[Berlin W., 27 decembrie 1907]

Stimate dle doctor,

Ştirea despre d. Costică ne încântă. Fireşte ne-aduce o ploscă plină de novitale politice şi sociale. Ronetti merge mai bine. Ultima depeşe îmi spune că pericolul iminent e înlăturat; dar că va rămânea cardiac. Va să zică a avut un acces de inimă, iar nu plivmonie - aşa se zice pe la noi. - Heine e foarte plăcut; dar nu ţi se pare cam prea... şcoală romantică liberală (o idee ma'e!). Ori noi suntem prea lepădaţi de ideile generoase libegtate, egalitate şi fgategnitate! Însă oricum, îl gust foarte mult. Cu tot liberalismul lui, spiritul îi rămâne şi este pe partea asta în adevăr preţios - Rogu-te, anunţă-mă, când vine Costică, din vreme. - Pe aici frig şi zăpadă zburată: nu-i de ieşit.

Gazetele le voi înainta cui de drept. Fiți sănătoşi! petrecere bună. Tutulor de la toți complimente.

A d-tale slugă,

Car

Nici vorbă să merg în Dacoromania.[1]

169

Berlin W., 27 decemvrie 1907

Iar:

[Tăietură de ziar:]

Şi după cum poetul zice în frumoasele versuri că „nu *de moarte mă cutremur, ci de veşnicia ei. Gh. Ghibănescu"*

170

La mulți ani! Noroc! sănătate! bucurie!

Toți Carageleştii

[Berlin,] 27 dec. st.v. [1]907

Frau Doctor Stephanie P. Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

171

[1907]

Fraților simbatrioți, plec la 2.50 prin Bayrbhf. Vă salut! La revedere! Rog dați aducătorului „Convorbirile" cu articolul *Cauzele Răscoalelor,* care mi se pare că a rămas la voi.

Fiți sănătoşi. Păziți-vă de vântul de la Nord, care paralizează orice avânt. Fiți tari de drepturile voastre imprescriptibile.

Devotat,

Caragiale

172

[Wilmersdorf bei Berlin, 2 ianuarie 1908]

Îți scrisei adineaori şi am uitat să te-ntreb ce e cu d. Costică. Vine? când? Am nerăbdare să-l văd. Voi trebuie să organizați aşa ca să ne putem vedea cât mai iute. Eu de poimâine, duminică, sunt liber de musafiri. Oricum, mai cuminte ar fi să veniți voi aici - nu atât ca să mă scutesc eu de drum - cât să mai pitrecem în capitalie, că foarte de mult n-am mai pominit de pitrecere.

Cu dragoste

Car

Herrn Doctor P. Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

173

[Berlin W., 8 ianuarie 1908]

Stimate dle dr.

Mai întâi, rog transmite dlui Costică o salutare frățească de bună sosire. Apoi, te mai rog să-mi spuneți când vă aştept, anunțându-mă cu o zi înainte, căci până pleacă Missir sunt legat oarecum.

Vestea despre biata Emmy m-a mâhnit destul. Sărmana!

Aştept vorbe bune şi mai ales vă aştept în persoană. Fiți sănătoşi, petreceți bine. Tutulor toți multe complimente,

Car

Programul cu Ciaicovski şi St.-Saens nu-l votez nici de hatârul lui Ysaye şi al lui Bach.

174

Stimate dle Doctor,

Încă o dată, Sf. Stefania la mulți ani cu cele dorite! Venit-a d. Costică? Bine-a venit! Daca n-a venit **încă** să vie sănătos şi cu inimă bună. - Îți expediez două mici cadouri daco-romane de anul nou: *Calendarul„Minervei"*şi o *Cronică de Crăciun.* Aştept, potrivit celor ce v-am mai scris, vorbe bune de la dv. şi mă iscălesc,

al Dv. slugă

Car

[Berlin,] Donnerstag, d. 9-en. I.[1]908

De la toți tutulor multe Grusse

Car

An Herrn Doctor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

175

[Berlin, 20 ianuarie 1908]

Stimaților,

Când vine d. Costică?

Miercuri, 3-5 p.m. este înscris la dr. Ewald. Ce mai faceți? Ce mai ştiți din patrie? Mai onorați-mă cu un cuvințel.

Tutulor de la toți viele herzlichste Grusse.

Car

Delavrancea, cand'dat conservator al partidului lib'ral, ales la Focşani col. II Cameră, Hoch!

176

Berlin W., 21 ianuarie 1908

Stimate Dle Doctor,

Îţi scriu foarte mâhnit; azi-dimineaţă, marţi, am primit din Iaşi o veste grozavă, - bietul Ronetti Roman a murit aseară luni. Păcat de el! Bietul meu prietin! cât era el de bun!

Aştept din moment în moment pe Costică. Mi-ar face multă mângâiere.

Fiţi sănătoşi şi veseli,

Al d-tale

Car

177

[Berlin W., 29 ianuarie 1908]

Stimate d-le doctor, îmi pare şi mie destul de rău că nu m-am putut bucura de atâtea bunătăţi la care mă pofteai: o seanţă de Kammermusik şi apoi una de Hannes[1]. N-aveam inimă de petrecere. D. Costică, grăbit ca de obicei să „schimbe cerul", a plecat cu ipohondriile dumnelui şi m-a lăsat cu ale mele; apoi s-a stricat vremea; pe urmă s-a stricat şi grătarul de la soba din salon şi fel-de-fel de eţeterale. Să sperăm că grătarul şi vremea se vor drege, după care să se risipească şi ipohondriile. Până atunci, vă salutăm toţi pe toţi cu frăţească dragoste.

Al d-tale

Car

Vânt, ploaie, ninsoare, zloată, ca la Crăciunul lui Caracudi! M-am sculat prea de dimineaţă — mă pun iar în pat. Te povăţuiesc să-mi urmezi exemplul, dacă şi p-acolo aveţi tot aşa vreme plăcută.

178

Berlin W., 5 februarie 1908

Stimate dle Dr., nu ştiu cine a rămas dator cu un răspuns - eu or d-ta? Asta nu mă-mpiedică să vă trimit un călduros salut daco-roman, declarându-vă totodată că tare mi s-a făcut dor de un pahar de Pilsner în prețioasa Dv. companie. Dv. ce mai faceți? cum mai pitreceți pe această urâtă vreme de iarnă? Ce ştiți de la d. Costică? De când a plecat nu s-a-ndurat să-mi dea cea mai mică dovadă de considerație. - În țară, mari evenimente politice: ruptura conservatorilor - Take proclamat şef al Partidului Conservator-Democrat *ă langlaise*. La 2 febr. st.v. mare congres la Bucureşti. După semne, Carp-Nababul-Filipescu stau rău de tot. Nu se aşteptau la atâta succes al lui Take. Urmăreşte gazetele - sunt foarte interesante.

Aşteptăm vorbe bune de la Dv. şi toți tutulor vă trimitem multă sănătate.

Devotatul dv.

Car

Herrn Doctor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

179

[Berlin W., 7 februarie 1908]

Stimate Dle Doctor, nu simt aplecare pentru muzică până nu se mai milostiveşte vremea. Mare dorință aş avea să mai stăm oleacă de taifas; dar mi-e frică de răceală; pe aici bântuie straşnic influenza. Să aşteptăm pe Cehi[1]; poate mai dăm în primăvară. „Adevărul" nu mi-l mai trimite; îți mulțumesc; îmi vine acuma şi mie direct din Bucureşti împreună cu ediția de dimineață. Fiul lui Belzebut[2] a întors lumea cu josu-n sus; şi el, grație prostiei lui Carp-Filipescu-Marghiloman, a ajuns

tocmai în vârf. I-au scurtat drumul la şefie cu zece ani, ba poate i-au dat şefia la care nici el nu spera pentru vreodată. Galal să le fie ciocoilor şi gogomanilor lor! - Adică d-ta, ca mai tânăr şi mai voinic, de ce nu te repezi prin capitalia împărătească?

Fiţi sănătoşi!

Al matali

Car

Mă miră că d. Costică nu mai crede în mişcare. Ce este această schimbare? Aştept de la Ristaki cărţi poştale ilustrate din bella Italia. Ţi-a trimis vreuna?

180

[Berlin W., 7 februarie 1908]

Frau Doctor şi Dom Doctor,

Am plecatără. Încă o dată, la mulţi ani cu toate fericirile! Vă mulţumim cordial de ospitalitate, şi contăm negreşit pe vizita Dnei Doctor şi Drei Doctor, cât se poate mai curând. Rămâneţi sănătoşiu şi la revedere.

Pâne şi sare nu mai mâncăm împreună, dacă Dna Doctor nu se ţine de vorbă.

Ai d-voastră îndatoraţi musafiri

Caragieleşti

toţi

181

[Berlin W., 10 februarie 1908]

Stimate domnule Doctor, am onoarea a vă anunţa că am intrat în starea de beatitudine - sunt complet ramolit. Bucata

muzicală care te tachinează (o gavotă, desigur) o știu toată cu toate cele trei părți ale ei și cu toate detaliile de desen. Dar mi-este peste putință să-mi aduc aminte de cine este. Înclin a crede că e de Haendel; dar nu m-aș prinde. Am răscolit toate caietele pe care le am aici - nu se află. De ieri, nu mai am moment de pace; o fluier mereu întreagă și nu pot prin asociație de gândiri s-o atribui sigur unui anumit autor. Parcă de la Dimitriu am auzit-o întâi; apoi, parcă chiar de la d-ta. Și tot mă-ntorc la Haendel... ori Gluck... ori Scarlatti... ori Scărlătescu - Dumnezeu să știe, că eu nu mai pot ști. Îmi pare rău acu mai mult ca totdeauna că nu pot scrie notele muzicale - ți-aș transcrie-o întreagă. Ia vezi rogu-te în Gluck, Ifigenia, ori Alcest ori Orfeu.

Fiți sănătoși.

Al d-tale beat

Car

Și iar o fluier d-a capo al fine. Degeaba.

Dacă cumva dai prin vreun caiet de Haendel, ori de Gluck, ori poate de altul, peste această gavotă, fă-ți pomană și cu mine; denunță-mi pe autorul ei, pe care-l înjur de ieri întruna. Și tot Haendel cred că e, tot puișorul săsesc - bisserica din Halle!

Duminica viitoare se ține la București marele congres al Partidului conservator democrat sub președinția lui Take.

Mergem? Ce zici? Ar fi o idee - mare.

Astăzi a fost aci o vreme ca la Nizza, și barometrul promite o serie întreagă.

182

[Berlin, 12 februarie 1908]

Care va să zică, stimate domnule doctor, nu sunt încă beat complet, de vreme ce tot pe saxon îl bănuiam mai cu stăruință. Cât despre d. dr. Niemann, ai tot dreptul să-l dai în

gazetă, fiindcă bucata are un parfum destul de caracteristic, ca să nu bănuie cineva pe orişicine; şi, dacă acelaşi dr. Niemann este cel care critica, precum mi-ai spus, acu câtva timp, sinfonia IV, atunci, nu-l mai da în gazetă - dă-l mai bine în - alta.

Pe aici, după o zi frumoasă, s-a stricat iar vremea: ieri ploaie şi-ntuneric; azi, tij. Şi tare mi-e teamă că va trebui să mă execut, să revăd patria; în orice caz, nu acu îndată. Le-am trimis pentru congres blagoslovenia mea.

Nu cumva, pe la concerte sau pe stradă, ai dat cu ochii de graţioasă mea amică Miss Skinner? De opt zile stăruie în Lipsca şi nu dă semne de viaţă. Nici chiar d. dr. Gustea nu ne poate da nici o informaţie. Dumnealui fierbe în focul tipăriturilor - e lucru mare!

Ce mai ştiţi de d. Costică? Când îi mai scrieţi, spuneţi-i şi de la mine multă sănătate. A propos: ţi-am trimis o reţetă pe care a cumpărat-o de la un profesor d-aci cu 20 M şi pe urmă a uitat-o la mine. I-ai expediat-o?

De la Missir şi de la Barbu am primit jalnice rânduri asupra rupturii conservatoare, din care se confirmă seriozitatea aventurii lui Take. Să nu uit a-ţi spune: Barbu ales la Focşani col. II, a fost candidat conservator al partidului liberal; şi-n această calitate, a ţinut pe malurile Milcovului *o conferinţă despre Doină,* dinaintea alegătorilor putneni.*

Fiţi sănătoşi şi veseli.

Al Dv.,

Car

Vă salută pe toţi.

P.S. - Rogu-te mai ai ceva în franţuzeşte de Heine? Tare m-ai îndatorat. *De l'Allemagne* mi-a plăcut tare. Degeaba, romanticii au fost foiletonişti clasici; modernii nu înţeleg ce e foiletonul.

* Fireşte cu mult succes.

183

[Berlin W., 16 februarie 1908]

De la o întrunire din coloarea de Albastru din Capitală - textual:

„... Într-o fericită figură oratorică, d. J.Th. Florescu compară pe ilustrul nostru Şef (Take) cu *mama răniților, căci* a venit în coloarea de Albastru, cea mai mult lovită de reacționari, ca să vindece rănile sufleteşti ale cetățenilor... "

Mă rog, destul!

t.s.v.p.

Apa, dac-o vreai curată,
Cana să-ți hie spălată -
Şi zî, când ke-ai adăpat,
Bogdaproste cui a dat!...
Apa spală toate şeale,
Fără doar ghe voarbe reale![1]

Inscripția arhaică de pe fântână, reprodusă în colțul din dreapta:

Wer rein Wasser will,
Muss reine Kannen han.
Wer mit will trinken,
Muss mit klinken.
Wasser nimmt alles weg,
Nur schlechte Reden nit.

184

[Berlin W., 16 februarie 1908]

Stimate dle Doctor, de Heine am numai cele două volume *De l'Allemagne,* Calmann Levy, pe cari mi le-ai dat. Aş dori

deocamdată *De la France* şi *Allemands et Francais,* aceeaşi ediție. - Congresul democrat-conservator se ține astăzi 3/16 febr.: o să fie lată de tot. - Ştirea[1] despre dr. I. Radovici am văzut-o și-n ziare: Alexandru a fost chemat telegrafic; după căsătorie, politică-i mai trebuia lui bietul Iancu! - Pe aici primăvara, cu toate grațiile şi dizgrațiile ei, şi nevralgii şi influenza. Până şi cancelarul împărăției a căzut la pat. - Peste vreo două săptămâni gândesc să merg în țară cu familia, să stau vreo lună-două; să vedem, nu o da Dumnezeu să lichidez odată şi să scap de daraveri. Poți să mă-nsărcinezi din vreme cu orice comisiune ai. - Aproposito de țară; d-ta ştii, ca bărbat învățat ce te cunosc, vorba străbunilor noştri romani: „nu-i departe de la Capitoliu la râpa Tarpeia!". Dar să te mai învăț eu una, a strănepoților străbunilor: „nu e departe de la Focşani la Odobeşti!". Să regretăm în adevăr că n-am fost să auzim Doina şi să asistăm la acea vărsare de sânge - al Domnului. - De la Costică ce mai ştiți? - Ce ai făcut cu d. dr. Niemann al d-tale? l-ai dat? D. dr. Gustea fierbe, fierbe şi iar fierbe: nu-şi poate găsi astâmpăr. - Îți trimit o cărțulie *sublimă:* citind-o, îți vei face o idee de mentalitatea corpului nostru profesoral. - X. a scris un articol, pe care, cu foarte mici adausuri, îl voi pune între capitolele noi ale lui Rostoganu: l-a publicat în „Cultura Română" din Iaşi - fenomenal.

Fiți sănătoşi şi petreceți bine.

Cu dragoste al dv.,

Car

P.S. - Sunt curios să văz cum îți place *O judecată unică.*

P.S. - Rogu-te, ce se mai cântă miercuri-joi la Gewandhaus? Nu cumva ceva Mozart, Haydn, Beethoven? fie măcar Epigoni, dar de-ai noştri: m-aş repezi pe la voi; că sunt tare-mbâcsit de ibernare, şi drept să-ți spun, la concertele d-aici nu-mi place să merg; prea m-am păcălit, de câte ori am încercat.

Noroc şi sănătate.

Car

185

[Berlin, 19 februarie 1908]

Stimate dle doctor, vremea iar vremuează. Oricâtă dorință aş avea să auz o serenadă, vechea cunoştință aşa de grațioasă; oricât m-ar îndemna un pilsneraş ori mai multe la Sachsenhof, şi mai presus de toate oricâtă dragoste aş avea de un bun taifas prietinesc cu dv. - frica nevralgiilor mă osândeşte a nu întrerupe ibernarea. De la plecarea lui Costică n-am mai ieşit din casă decât o singură dată până la poştă aici aproape. Mă raz la o săptămână o dată şi trimit să-mi aducă pe Figaro acasă.

Am primit astăzi o *cartolina postale da Firenze della parte di dottore Ristaqui.* Astăzi trebuie să fie în Roma. E încântat de primăvara italiană, de monumente şi mai ales de măşci. Ferice de el! să mulțumească generoșilor - fără stăruințele lor cine ştie ce altă bătaie mai mânca pe la Constanța, în loc să mănânce macaroane la Roma. Şi vorba aia: două bătăi strică, da, două macaroane nu. - Parcă ți-am fost scris că mă gătesc să merg în patrie. Ah! Doamne! unde am norocul să l i p i d e z . Parcă aş mai întineri măcar un an!

De la Costică ce mai ştiți? - Conservatorii au turbat de când cu ruptura: ambele grupări se blestemă şi se scuipă una pe alta ca orice pravoslavnic adevărat pe Necuratul. - Liberalii sunt bântuiți de mare nențelegere asupra Casei Rurale. Sturdza, pe față contra Brătienilor, s-a pus în grevă şi nu merge la Cameră. Regele e foarte îngrijat de nențelegerea austro-rusă şi de războiul ruso-turcesc în perspectivă. Numai Pronia să ne ajute! - Ai primit o carte postală a mea de alaltăieri, în care-ți spuneam că dacă ai de Heine *De la France* şi *Allemands et Francais,* m-ai îndatora mult de mi le-mprumuți? Tare bine mi-ar prinde pe drum. - Multe complimente pentru Frau

Doctor de la Frau Director şi de la copii şi fireşte şi de la mine. Fiţi sănătoşi toţi! petreceţi bine!

Păziţi-vă de gutunar!

Al d-tale,

Car

Herrn Doctor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

186

[Berlin, 25 februarie 1908]

Stimate dle doctor, am primit şi carta matali şi cărţile de la Thielmayer, două volume de Heine: îţi mulţumesc, şi te rog să-mi spui *cât* şi *cui* datoresc. Eu am pus de gând să plec spre Dacia felix peste vreo zece-douăsprezece zile - până s-o mai limpezi vremea. Fireşte că înainte de plecare, nu voi lipsi a-mi lua rămas bun de la d-ta şi de la familia d-tale. Pusesem de gând să viu astăzi cu gândul să dau de vro probă mâine la Gewandhaus. Dar când m-am sculat la 6 dim. am crezut că mă aflu într-un Luftschiff[1] pierdut în nori: e o ceaţă aşa de groasă că nu se vede trecând jos pe stradă; se aude numai pasul calului. N-am văzut până acuma fenomenul acesta nordic. Acum la 10 dim. când îţi scriu, parcă e şi mai întunecos ca azi-dimineaţă. Ce plăceri trebuie să fie pe Marea Nordului! Şi când mă gândesc că Ristaki e la Roma! Mi-a scris. Mai stă acolo, după cum spune, de azi încolo vreo cinci-şase zile. Îţi comunic adresa lui: *Vella Arturoper Rakovski — Via Alissandria 153, Roma.* Ce mai se cântă săptămâna asta pe la dv.? Ce program are Crystalpalast?[2] Dacă s-ar ridica ceaţa, poate m-aş da la un pilsner autentic. Până atunci şi în aşteptarea unui răspuns, sunt a matali slugă,

Car

Toţi saltă pe toţi.

Sănătate şi bucurie să vă dea Pronia!

În momentul când termin, se produce pe cer un extraordinar fenomen. Jos nu se vede omul la doi paşi şi sus pe cer se vede soarele portocaliu absolut rotund, când mai strălucitor, când mai opac. Vreo zece minute l-am putut privi fără nici o supărare; acum însă nu se mai poate; a-nceput să strălucească. Bucătăreasa îmi spune că tramvaiele, droşcile, căruțele, automobilele, toate rotatele merg la pas. Oamenii merg cu mâinile întinse şi vorbesc tare de teamă să nu se lovească piept în piept. - Pe la 10 1/2 încep să se zărească siluetele caselor de peste drum în piață. Pân piață se vede bine norul cum umblă de colo până colo şi pe urmă se ridică-n sus încet. Aşa ciudat lucru n-am văzut niciodată. Barometrul scrie - soare pe cer; o s-avem o zi de primăvară. Soarele e roşu ca o ghiulea de fier aprinsă, şi cerul e trandafiriu. Asupra acestora voi să meditez în linişte: mare e puterea lui Dumnezeu! să ne vârâm sub plapomă. Nu e vreme de plimbare: mi-e frică să nu calc vreun tramvai, să dau de belea cu neamțul. Fii cuminte: fă şi d-ta ca mine.

187

[Berlin W., 27 februarie 1908]

CHRONIQUE MONDAINE

Cum se pitrece la noi.

[Tăietură din ziar:]

Berlin, 11 februarie. - Din Dinsburg* se comunică, că poliția a surprins noaptea trecută o societate de 40 de bărbați, într-o atitudine cu totul imorală. Întreaga societate aparține cercurilor bunei societăți din Dinsburg, Essen şi *Bonic* (?). Ei

* Duisburg.

organizaseră regulat întâlniri nocturne la care parte din participanți se prezentau în costume femeiești.

În momentul sosirei poliției, societatea era foarte *animată* și se delecta în sunetele unei capele *muzicale.*

Herrn Doctor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt

188

Berlin W., 28 februarie 1908

[Tăietură din ziar, cu sublinierile lui Caragiale:]

Isprava unui satir

Focșani, 12 februarie. - Individul N. Dinache, în etate de 72 de ani, cunoscut proprietar, condamnat de mai multe ori pentru fals în acte publice și alte delicte, *a sedus prin ademenire* și a deflorat pe copila Rașela Bercu, în vârstă de *12* ani.

Părintele copilei a denunțat pe satir parchetului. D. substituit Dimitriu a făcut *largi* cercetări.

Instrucția a continuat *până târziu noaptea.*

Monstrul a fost depus. Faptul a produs *mare senzație. Amănunte urmează.* - **R.**

189

[Berlin W., 29 februarie 1908]

[Tăietură din ziar:]

După aceia s-au urmat convorbiri în mod particular.

Toți au fost bucuroși că d. Carp le-a dat ocazia să se întrunească și au exprimat dorința ca asemenea consfătuiri să se țină mai des.

Şeful a oferit celor prezenți pe lângă ceai şi un vin generos, pe care d. *Delavrancea îl recomanda*[1] tuturor.

Consfătuirea s-a terminat la orele 11 şi jumătate.

Hern Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr, 13

190

[Berlin, 2 martie 1908]

Stimate domnule Doctor, *miercuri 4 martie,* cu ajutorul lui Dumnezeu, mă voi înființa la Lipsca pentru ca să vă salut de plecare. Dacă se poate fă şi pentru mine rost de un bilet la fartetul[1] cehilor: încalte să am o conzolățiugne ghe remas bun, mă rog. Sosesc cu trenul de la 4.3 după-amiazi. Îți aduc pe Albalat[2], *Ouvriers* etc.

Sănătate şi bucurie tutulor de la toți,

Devotat,

C a r

Bineînțeles că dorm la dv. în Lipsca, iar după *conzert,* puțintel Pils[en] la Sachsenhof.

Herrn Doctor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt

191

Stimate dle doctor, fiindcă am bănuială că, din pricina răspunsului telegrafic ce aştept mâine, miercuri spre amiazi din Krakau, în privința reținerii locurilor la Wagon-lits, poate să scap zugul de la 1 d.a., care soseşte în Bayrbhf la 4.3. şi că voi fi silit să plec la 3.20 şi să sosesc prin Halle la 6.11 în Berlinerbhf, cred că e să nu te mai deranjezi a veni la gară, ci să laşi *biletul* şi *indicarea locului* unde se dă concertul la *portarul*

de la Sachsenhof. Viu absolut fără bagaje; aşa că de la hotel, după ce beau un adălmaş-pilsner, viu de-a dreptul cu Albalat la concert. Pentru Albalat nu trebuie să iei bilet; îl las să m-aştepte la garderobă şi să-mi îngrijească de blană. - Dacă poţi, aranjază aşa ca să mergem cu Frau Doctor la Sachsenhof ori în altă parte după concert. - Înainte de a pleca din Germania, voi să avem o mică conzultaţiune. Pregătiţi-vă lista comisiunilor.

La revedere la fartet.

Al dv. devotat,

Caragiale

[Berlin,] 3 martie [1908], marţi d.a.

192

[Berlin, 4 martie 1908]

Stimate dle doctor, nu-ţi poţi face idee cât de contrariat am fost că pe de o parte vremea, pe de alta întârzierea răspunsului de la Cracovia[1], m-au împiedecat a pleca astăzi. Am suduit şi eu de necaz ca d. Dutzu. - Aici a nins şi a viscolit toată noaptea; acu e lapoviţă şi vânt - o vreme câinească. - Îndată ce primeşti aceasta mâine joi, scrie-mi cu ce mă pot folosi în ţară: mai e vreme să primesc răspunsul d-tale. - Îţi trimit amândouă volumele lui Albalat[2], care sunt aci. - Nu te supăra că iau pe Heine cu mine pe drum. Ţi le înapoiez cele două volume, din Bucureşti. Îţi voi scrie regulat d-acolo şi te rog să mă onorezi şi d-ta cu câte un răspuns. Pe partea din faţă îţi dau de pe acum adresa mea; poate înainte de a-ţi scrie eu, să ai nevoie de ceva. Nădăjduiesc să ne revedem, cu ajutorul Proniei peste cel mult două luni, când să-i tragem un chef la Sachsenhof să-i meargă pomina. Merg la muncă pe brânci, să dea Dumnezeu să-mi meargă în plin; încai să nu fi[e] alergătura şi munca degeaba.

O să mă dau şi la olecuță de politică: suntem datori să ne jertfim pentru patrie! Poate o ieşi şi de acolo vreun bine.

Aştept îndată un răspuns cu vorbe bune. Încă o dată, rămâneți sănătoşi, nu vă-ncredeți în babele nemțeşti; petreceți bine. Să ne vedem cu noroc şi veselie!

Ai d-voastre

Toți Car

Adresa:

Bukarest.

Str. Țepeş-Vodă 1.

O specială salutare din partea lui Frau Director şi a copiilor pentru Frau Doktor şi pentru copiii dv.

193

[Bucureşti, 30 martie 1908]

Stimate domnule Doctor,

De la toți tutulor multe călduroase complimente! Fiți sănătoşi! Să ne vedem cu bine! Cu voia Proniei cât mai curând! Beți un pilsneraş ori un pfundstaedteraş şi în sănătatea exilatului vostru amic devotat

Car

Pe aici am degerat: Africa x Siberia - Dacoromania

[La expeditor:]

Caragiale
Bucureşti
Strada Țepeş-Vodă No. 1.

194

[Bucureşti, 4 aprilie 1908]

Stimate domnule Doctor, prin ce trec şi cum petrec vor face obiectul unei ample povestiri senzaționale când, cu ajutorul

Domnului, ne vom revedea teferi. Până atunci, nu sunt în stare, aducându-mi aminte cu mare dor de Dv. şi de locurile pe unde stăruiţi, decât a vă saluta călduros, - ridicând fierbinţi rugăciuni la Ceriu ca să nu-mi rămână oasele pe aicea - şi-a vă zice din toată inima: fiţi sănătoşi şi veseli, o! voi, cei departe de aici!La revedere cu bine cât s-ar pute mai degrabă. Rugaţi-vă şi pentru noi A-tot-Ţiitorului!

Al Dv. cu toată dragostea şi nerăbdarea de revedere

Car

195

[Bucureşti, 28 aprilie 1908]

La mulţi ani!

Car

Domnului Doctor şi Familiei Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt., Germania

196

[Bucureşti, 30 aprilie 1908]

Stimate dle Doctor, mult a fost, puţin a rămas. Cu ajutorul Proniei, nădăjduiesc să ne vedem peste vreo 15 zile. Uf! Multe am să-ţi spun şi tare mă tem că n-ai să le crezi pe toate. - Pe d. Costică l-am văzut şi-l văd adesea; este în toane foarte pesimiste. Arzând de dorinţa unei întâlniri la Sachsenhof, toţi vă salutăm pe toţi cu toată stima şi dragostea.

Al Dv.,

Car

197

[Piatra, 1 mai 1908]

Stimate dle Doctor, vă salut din Kiatra Neamțu şi vă anunț cu bucurie că în curând ne vom vide: termenul exilului s-a scurtat. Uf! În dzeşi dzili mă pornesc. Să vă găsim sănătoşi şi cu voie bună.

Cu toată dragostea,

Car

198

[Ploieşti, 6 mai 1908]

Stimate Dle Doctor, îți scriu câteva rânduri daco-romane din Ploieşti, sub copleşirea celui mai greu pesimism - o foarte macabră atmosferă mai cu seamă în urma morții năpraznice a lui bietul I. Radovici doctorul. - Cu voia Domnului, sper să scap foarte curând de sub cerul acesta. Lunea viitoare (11 mai st.n.) ne călătorim. Uf! uf! uf!!! Să ne vedem de bine. Fiți veseli!

Al Dv. devotat,

Car

Cum sosesc Berlin, viu Lipsca.
La revedere la Sachsenhof! of! of! of!

199

[Piteşti, 25 mai 1908]

În curând la revedere
Fiți sănătoşi!

Car

200

[Buzău, 31 mai 1908]

Şi amu din Budzău, c'coane! multă sănătate!
Ştefan Zarifopol

Car

Herrn Doctor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13, Germania

201

[Bucureşti, 3 iunie 1908]

Raport

Plec deseară la Severin. Mă-ntorc luni la Sinaia. Plec din Sinaia via Arad-Budapest-Berlin.

Să ne vedem cu bine la Leipzig.

De la toţi tutulor multă sănătate.

Al dv.

C a r

[Pe verso c.p.:]

Ce zici de această frumuseţe?

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13, Germania

202

[Sinaia, 5 iunie 1908]

Stimate dle Dr., un poporr carre se respectă trebuie să lupte pentru progres: a lupta - a birui.

Am luptat - am birruit!

Urrra!

Peste câteva dzâli ne-om vide şi daca nu ț-a plăce ce ți-i povesti - să-mi dzici mie cuțu.

Al matali,

Car

Mai am Târgoiişte şi Severin, - apoi Berlin-Leipzig.

203

[Sinaia, iunie 1908]

Stimate dle doctor, cine ți-a spus că sunt mai fericit decât mi-e permis să fiu? - că sunt *deja* în Berlin? - Nu! sunt în Sinaia, legat să rămân în țară până la 10 iunie st.v., când se isprăveşte campania takistă. Şarpele vanităţii m-a muşcat de sfârcul inimii mele de patriot dacoromân: voi să zdrobesc idra reacțiunii în calitatea mea de democrat. Până să mi-i pună pe cap - i-am mâncat laurii!

Fiți sănătoşi! Vă dorim mult. În curând la revedere. Uf!

Al dv. devotat,

Caragiale

Am fugit din capitală de groaza căldurii. 40° la umbră: ceva nemaipomenit.

Complimente lui Ristake[1]. Vom vorbi pe larg.

Frau Director şi copiii salută călduros pe Frau Doctor şi pe copii.

Herrn Doctor P. Zarifopol
Leipzig, Fichtester. 13, Germania

204

[Sinaia, 9 iunie 1908]

Raport.

Stimate dle Dr., miercuri, 21 mai st.v. R. Vâlcii; duminică, 25 mai st.v. Târgul-Vestei.[1]

Căldura în toată țara de vale şi deal a variat între 55° şi 57° la soare, şi 39-41 la umbră. Noaptea, în odăi, temperatura s-a coborât până la 35° - o bunătate! - *sans blague.*

Duminică, 1 iunie, ultimul concert democrat-conserv. la T. Severin. Să sperăm că temperatura va rămâne staționară.

Miercurea viitoare, 3 iunie st.v., pornim spre Teutonia, via Arad. Joi, 4 iunie, Berlin - vineri, 5, Leipzig-Sachsenhof-Fichtestr. etc., etc.

Până atunci, cele mai călduroase salutațiuni tutulor de la toți.

Suntem în Sinaia până sâmbătă, când plec la T. Severin; de-acolo, mă-ntorc luni seară; mă hodin puțin şi miercuri, cu voia Proniei, o luăm în sus la deal. Uf!

Să ne vedem sănătoşi.

Al matale,

Car

Prin viu grai, multe şi mărunte.

[Pe fața c.p.:]

Adu-ți cu pietate aminte de străbuna acestor inocente - de ilustra Gniorița laie, laie bucălaie!

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt. Germania

205

[T.-Severin, 15 iunie 1908]

O salutațiune daco-romană de la picioarele bustului divului Traian drăguțul.

La revedere foarte curând.

Fiți sănătoşi

Car

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13, Germania

206

[Berlin, 23 iunie 1908]

Domnule Doctor, ian priveşte, mă rog matali frumos, ce s-a întâmplat - la spate, pe partea din dos.

Aşa să am noroc!

Vântul irezistibil al civilizației occidentale a trecut la popoarele balcanice:

[Tăietură din ziar:]

„Unproces urât

Bucureşti. - Înaintea secției I-a a tribunalului, s-a judecat ieri un proces de homosexualitate.

Pe banca acuzaților şedeau doi băieți, unul de 13 şi altul de 15 ani, fii dlui Paul Rosnel, care erau acuzați de atentat la bunele moravuri.

Au fost ascultați ca martori, vreo 10 copii, între 8 şi 12 ani, care au declarat că de mai mult timp, într-o grădină de lângă Filaret, acuzații practicau reciproc homosexualitatea.

Tribunalul a condamnat pe cei doi copii, pe cel de 12 ani la 20 zile închisoare, iar pe cel de 15 ani la 25 zile."

Ghe jaba! dă-le numa pace bună!

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13

207

[Berlin, 26 iunie 1908]

Stimaților, mai întâi: Bine ați venit! pentru d. Costică şi familia. Apoi cu **părere de rău** vă anunț că datoria mă calcă să plec miercuri d.a. spre Daco-România; aşa că, dacă are cineva să-mi dea vreun *commission* pentru patrie, apoi să se grăbească. Mă-ntorc peste 9-10 zile. - Aici e răcoare; azi aproape frig. În

țară, pe cât spun gazetele, plouă și s-a mai potolit zăduful. Să vedem ce voi constata cu biata bătrâna mea piele.

Până la revedere, sunt devotat al dv. al tutulor, pe cari toți d-aici vă salută călduros.

Car

L 'Assiette[1] mi s-a părut mai infamă decât chiar infamia de care vrea să-şi bată joc. Multe ticăloşii am văzut în viața mea, dar ca asta, mai rar... Pfui!

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

208

[Budapesta, 2 iulie 1908]

La revedere cu sănătate şi voie bună!

Car

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.
Germania

209

[Bucureşti-Predeal, 4 iulie 1908]

Plecând din creierii Carpaților către Capitală, creierul Națiunii, am onoarea a vă trimite o salutațiune dacoromană.

Un ficior de-a lui Trajan

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.
Germania

210

[Budapesta, 7 iulie 1908]

Uf!

Bine v-am găsit!

C

Herrn Dr. Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtester. 13

211

În fine, iată-mă iar, stimații mei amici, în exiliu! Nu mă voi plânge, nu voi profera blesteme în contra soartei şi a oamenilor!

Voi fi tare! mă voi resemna ca oricare demn martir, cu speranța că voi primi foarte curând o vizită de demult promisă. Casa este complet reinstalată; avem bucătăreasă bună; răcitoarea funcționează tadllos (sic); afară de asta, am chef mare de a vă face o dare de seamă asupra ultimelor evenimente daco-romane. Aştept nerăbdător o eclatantă confirmare a primirii acestor rânduri şi vă salut cu toată dragostea,

Ergebenst

Car

[Berlin,] Mittag, 8/VII [1908]

Complimente de la G. Mateescu - Coloniale Sinaia

212

[Berlin W., 14 iulie 1908]

Mă rog să mă iertați că m-a zăpăcit călindarul papistăşesc şi am trecut cu vederea să vă felicit de Sf. Petre şi Pavel 12 iulie stil n. - 29 iunie st.v.

Să trăiți la mulți ani cu cele dorite! Noroc şi sănătate!

Al Dv.,

Car

Când vă arătați?

Dlor Dr. Paul
şi Păuluță Zarifopol
Leipzig, Fichtester. 13

213

[Travemunde, 16 iulie 1908]

Stimate dle doctor,

Vă trimit tutulor o salutare de la mare.

M-ntorc îndată acasă, unde vă aştept.

Cu dragoste frățească

Caragiale

Joi

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

214

[Berlin, 21 iulie 1908]

Mult stimate domnule Doctor, îmi pare rău că nu ne-am putut vede olecuță înainte de a ne asvârli ca Glaucus în brațele

blondei Amfitrite. Înțeleg că ți-era nu greu, ci chiar imposibil. Dar nu face nimica! n-au intrat zilele-n sac. - Mâine seara, miercuri, noi suntem în Lubeck; iar vineri seara, în Travemunde. Să dee Pronia să pot isprăvi în sfârşit piesa mea, de care (să zic într-un ceas bun!) am destulă poftă. Am, slava domnului, la Tr.-munde, o atmosferă destul de artistică: o orchestră curățică - de *trei ori* pe zi! - ce zici d-ta?... nu ți se pare cam mult? - în zăstâmpuri, când vă vor da răgaz variile sporturi nautice, vom primi, sper, câte o vorbuşoară de la Dv., să ştim cum petreceți, la care, fireşte, nu vom lipsi a da numaidecât răspunsul aghecvat. Până atunci, vă trimitem tutulor multe salutări. Să ne vedem sănătoşi cu bine.

Ergebenst,

Car

Adresa:
Travemunde Strand (Lubeck)
Villa Iris

Herrn Doktor P. Zarifopol
Villa z. „Silbernen Fisch"
Binz (Rugen) Strandpromenade

215

[Travemunde, 26 iulie 1908]

Tricolorul daco-roman din Travemunde salută pe fratele său din Binz. Să fâlfâie cu mândrie ambii, că-z doară:

Din Carpați şi pân' la Mare,
De la Mare la Carpați,
Ori din câtă depărtare
Toți românii suntem frați!
Al dv. stimatoriu

Car

Tutulor, toți, multă sănătate.

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Villa z. „Silbernen Fisch"
Binz (Rugen) Strandpromenade

216

[Travemunde, 30 iulie 1908]

Una salutațiugne daco-romană celor ghe sub umbra tricolorului daco-roman ghela Binz, mă rog frumos!

Herren Gherea U.
Zarifopol Familien
Binz (Rugen)
Villa z. „Silbernen Fisch"

217

[Lubeck, iulie-august 1908]

Viele herzlichste Grusse

Car und Familie

Familien Gherea-Zarifopol
Binz-(Rugen) Strandpromenade
Villa z. „Silbernen Fisch"

218

[Travemunde, 8 august 1908]

Stimate dle Doctor, **îți mulțumesc: primit, citit, uimit. S-a întrecut marele nostru amic[1] pe el însuşi! De atâta spontaneu şi dezinteresat avânt trubaduresc nu-l credeam capabil! Îmi place să mă las îmbătat de mirifica lui proză,**

care miroase aşa de plăcut a alcool concentrat - şi, fireşte, ca după orice beţie simt grozavă greaţă; totuşi, incorigibil; mă rentorc să gust iar cu lăcomie din primejdiosul filtru de care nu mă pot sătura. - A, dragă domnule doctor! să te ferească Dumnezeu să-ţi pierzi umbrela; să-ţi pierzi orice speranţă de a o mai găsi! dar mai cu seamă să te ferească de a-ţi pierde ruşinea. Tot mai bine să ieşi fără umbrelă, pe ploaie decât în pielea goală, nespălat, la lumina soarelui pe cale publică, fiindcă a pierde va să zică a fi avut ce, în orice caz - afară de cazul trist din urmă Vai! nu-ţi pot spune ce greaţă simt acuma.

Aminteri, ce mai faceți dv. la Binz? cum petreceți? D. Costică, dacă nu găseşte cerneală pe acolo, îmi poate trimite o salutare cu condeiul de plumb: mă ştie că nu țin mult la deşarte etichete. Ce vreme aveți pe acolo? Aici, o avem foarte frumoasă. - Ce mă plictiseşte grozav, - căci îmi turbură linişte a de care aş avea mare nevoie pentru lucru - e că soacră-mea este greu bolnavă de intestine, complicate cu 73 de ani; aşa că apucăturile mele stilistice se cheltuiesc în redigere de telegrame cu răspuns plătit (o cură foarte asiduă), iar talentele mele retorice, în a demonstra nevestii că, față cu eternitatea, adesea 73 ani plus încă o săptămână au o imensă valoare. Asta, matematiceşte poate fi absurd - eu însă continuu a crede - *quia absurdum...*

Mă ştii ce bun creştin sunt.

Vă rog pe toți, pe cari toți d-aci vă salută, trimiteți-mi când puteți, câte o veste, bună.

Fiți sănătoşi! petreceți bine! La revedere.

Devotatul D-vstră

Car

P.S. - La sfârşitul lunii se săvârşeşte la Leipzig ceremonia după care Miss Skinner devine Frau Jäger (Emil). Grațioasa noastră amică ne invită să mergem negreşit la cununie - „aminteri, fără bunii ei prietini (noi şi Mister Giusti), toată

ceremonia *would have nosense"* - adică pe româneşte: n-ar avea nici un chichirez. Ce zici? să merg şi eu? Adică Giusti singur să nu fie destul? - *Tout ă vous,*

C

Herrn Doktor P. Zarifopol
Binz (Rugen)
Villa z. Silbernen Fisch

219

[Travemunde, 14 august 1908]

Prea stimaţilor, peste câteva momente plecăm din Tr[avemunde]. Astă-seară, vineri, suntem la Berlin. Mâine sau poimâine, nevastă-mea cu fata pornesc spre Buc. să asiste pe cocoana Agata, care cam scârţâie. Eu cu Sohnul, rămânem încă o zi în Berlin; pe urmă ne luăm lumea-n cap. Merg undeva la un loc călduros, unde să lucru în linişte, măcar o lună.Vă voi comunica, îndată ce sosesc undeva, multe complimente.

Fiţi sănătoşi şi veseli. Pronia să vă dea bine.

Devotat,

Caragiale

Uf! scap măcar câteva săptămâni de atmosfera macabră şi de melancolica Baltică.

[Pe faţa c.p. cu creionul:]

Uike, mă rog, ghezolăţiugne! Şi un vânt, şi aproape ger.

Herrn Doktor P. Zarifopol
Binz (Rugen), Villa z. „Silbernen Fisch"

220

[Berlin W., 19 septembrie 1908]

Stimate dle Doctor, după carta din Heringsdorf, aruncată în cutia zugului, îmi vine a crede că ați și ajuns, cu voia Proniei, în lăcașul dv. din Lipsca. Pe noi, după multe drumuri și greutăți, ne-a ajutat să ne vedem iar acasă de acum patru zile. Când ne-om vedea, ți-oi povesti prin câte am trecut de la 1 aug. stil nou și până zilele trecute. Despre lucru - nici vorbă! Poate o da Dumnezeu de-acu încolo, căci până acuma și casa și viața mi-au fost răsturnate cu josu-n sus. Pricina? - boala și moartea soacrii-mi. Dumnezeu s-o odihnească! Ce să mai zicem? Toți suntem niște păcătoși muritori! Ba, zău! Măcar de-aș trăi și eu 73 de ani!

Aș dori știri de la dv. toți. Nu mi-ar părea rău să ne vedem câteva momente, să mai mă scutur de presiunea sub care am fost atâta vreme copleșit. Cred c-ați petrecut frumos la Binz.

Aștept vorbe bune și sunt al dv. devotat,

Car

Când pleacă Gherea? Ne mai vedem? Cum și unde?

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13. Hpt.

221

[Berlin, 28 septembrie 1908]

Stimate dle Doctor, tot aștept o vorbă din partea d-tale; ba pot merge mai departe: te aștept chiar pe d-ta; și văd că aștept degeaba. Multe și mărunte am avea de taifas. Veneam eu la Lipsia; dar a trebuit negreșit să merg la Viena, pentru o zi. Tare aș be un pahar îndelete cu d-ta. Ce zici? Nu s-ar putea să mă anunți electric când trebuie să viu la Anhalter Bhf. întru întâmpinarea d-tale? Aici vreme imperială; adevărată binefacere

a Ziditorului. - Ghereştii probabil sunt acuma la Ploieşti. Ştii ceva nou afară de catastrofa Hochbahnului?

De la toţi tutulor multă sănătate.

Al dv. cu dragoste frăţească,

Car

222

[Berlin, 4 octombrie 1908]

Stimate d-le Dr., sunt încântat de efectul Marşului[1] şi istoricului respectiv. Fireşte, orice succes al Democraţiei române trebuie să mă umple de mulţumire. Nu sunt şi eu democrat? nu sunt şi eu român? D-abia aştept momentul să te pot auzi pe d-ta, care eşti român şi democrat ca noi toţi, executându-mi această perlă a genului eroico-triumfal: rogu-te, prepară-te pentru asta cu sfinţenie.

Carta d-tale şi gazetele le-am primit. Gazete dacă mai ai, bine ar fi să-mi mai trimiţi. Prin Daco-România se sună de război. Căpăţinoşii connaţionali ai lui Ristaki vor să facă tărăboi, şi mi-e teamă să nu ne-ncurce şi pe noi. A ajuns bietul turc de bătaia de joc a gianabeţilor şi a capsomanilor. - Ce mai ştii de la Costică? Când isprăveşti cu pricinile şi cu aucaţii? Când te hotărăşti a te repezi pe aici? - Noi tot am aşteptat pe Frau Doctor, care ne promisese o vizită apropiată. Cu părere de rău trebuie să constatăm că ne-a dat uitării. - Pe aici, de aproape o lună secetă, senin desperant şi călduri nesuferite; azi dim., 38 în soare. În curând d.dr. Gusti ne părăseşte. - A propos, Frau Emil Jäger se află acum în Port Natal (Durban)[2].

Fiţi sănătoşi. Tutulor de la toţi multe salutări.

Devotatul dv.

Car

Nu mă uita de gazete.

223

[Berlin W., 13 octombrie 1908]

Stimate dle Doctor, era să vin să-ți aduc în persoană paralele, dar m-am încurcat şi ieri ca şi alaltăieri la baloane până seara târziu; am căscat gura ca toți isnafii[1] cu ochii-n sus până mi s-a-nțepenit ceafa. Azi-noapte numai de băşica lui Caragea am visat, şi de fel de fel de semne şi de arătări pe cer. - Alaltăieri, era să leşin pe câmp când am văzut plesnind la vreo mie de metri sus balonul american „Conqueror". Acu citii în gazetă că aseară târziu s-au mai spart două. Şi toți au scăpat zdraveni. Zice că alaltăieri seara, americanii, de necaz că le-a crăpat băşica, au tras o sfântă de beție de i-a speriat şi pe nemți. Rogu-te când e ceva mai de seamă la Gewandh.[2] dă-mi şi mie de ştire la vreme. - Ce mai ştii de la Ploieşti? - Mai ai gazete?

Tutulor de la toți multă sănătate.

Devotat,

Car

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

224

[Berlin, 21 octombrie 1908]

Stimate Domnule Doctor, suntem, slavă Domnului! mult mai liniştiți: Frau Direktor[1] a scăpat de greul drumului; acum, cu răbdare şi în linişte, merge spre bine; de mişcat de pe loc însă nici pomeneală. Carta d-tale mi-a făcut nespusă plăcere şi cu mare dorință te aştept. Acuma, fără grijă, putem sta oleacă de vorbă despre literatura, arta şi ştiința română: am pentru asta un vraf de noi documente - 6 numere din „Convorbiri critice", 1 din „Îndrumarea"[2], şi câteva foi din „Opinia"[3]. Adu şi

dumneata ce mai ai; încai să putem dezbate cu documentele pe masă. Cu mare bucurie te aştept. Până la revedere, multă sănătate vă dorim toţi tutulor.

Al dv. devotat,

Car

[Pe verso]

Daca ai cumva numele de gazete româneşti altele decât „Ordinea"[4], „Opinia" şi „Universul", ia-le cu d-ta.

Până să ne vedem, recitesc din Teatrul lui Alexandri *[sic]*- e mare de tot - şi caut să traduc din Poveştile lui Perrault pe *Riquet ă la houppe.*

La revedere,

Car

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13. Hpt.

225

[Berlin W., 28 octombrie 1908]

Stimate dle Doctor, împrejurări de ordine trivială[1] mă obligă să pornesc astă-seară, miercuri[2], cătră bella Dacoromania. Ce să facem? Trebuie să ne supunem nevoilor. Îmi pare *fo a rte*[3] *rău* că nu pot auzi cele 5 sonate din urmă. Auziţi-le dv. sănătoşi şi după aceea, bând un pils la Sachsenhof, gândiţi-vă şi la

pretenul dv.

Car

Să ne vedem cu bine!

Am primit gazetele. Mulţumesc.

Nu cumva să vă-nchipuiţi că fac *un* sau *o Vergnugungsreise*[4]; ba, pardon, tocma la din contra.

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

226

[Budapesta, 29 octombrie 1908]

O salutare ghe pe malul bătrânului Istru, drăguțul.

Car

Mai multe - ghe pe malurile Dâmboviței, mâne-poimâne.

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.
Deutschland

227

[București, 3 noiembrie 1908]

Multe salutări de pe malurile râului cu „apă dulce".

Car

Raport verbal la vreme.

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.
Germania

228

Berlin W.

Iată, stimate domnule Doctor, tot ce pot scoate din Larousse al meu spre serviciul d-tale, dorind să-ți poată fi de vreun folos. - Carta d-tale primită astăzi dim. s-a încrucișat pe drum cu prea grațioasa noastră prințesă Maria. (Nu-i așa că este foarte-prea grațioasă). - *Le drame des poisons* este o lucrare minunată; în câteva ceasuri am dat-o gata. Păcat numai că se sfârșește așa degrabă. Bietul Brentano, ce agiamiu! (Unde este ilustrul nostru amic Neculai Iorga? Câte tomuri ar fi durat el dintr-atâta calabalâc de documente!). Dacă mai ai ceva de

el - nu de Neculai! - şi ai ales *Legendes et Archives de la Bastille,* rogu-te dă-mi-le şi mie. - Ce să fac? să-ți trimit *Le Drame des P. ?* ori, cui să plătesc costul - lui Gamber sau dumitale? - Eu am comandat lui Gamber (i-am scris româneşte, fiindcă mi-ai spus d-ta odată că şi el este nepotul divului Traian) nişte cărți în valoare de 154 frs. cu Nachnahme. Sper că are să mi le trimită. Totuşi, n-ar fi rău să-i scrii şi d-ta o vorbă arătându-i că va avea în mine un bun muşteriu, şi bun platnic.

Fiți sănătoşi şi petreceți frumos.

Sluga dumitale credincioasă,

Car

[Berlin W.,] Dienstag d. 17-en XI [1908]

229

[Berlin W., 18 noiembrie 1908]

Stimate dle Doctor, am primit carta d-tale postală; mulțumesc; asemeni mulțumesc şi pentru *le Drame des Poisons,* care mi-a sosit de la Gamber. Excelente studii! Nu cumva ai *Legendes et Archives de la Bastille,* tot de Brentano? Tare aş vrea să le văd. Aici după trei zile de uragan, s-a aşezat pe ger uscat şi senin sticlă. - Din țară ce mai ştii? Din gazete nu văd nimica. - Cumnată-mea pleacă poimâine, miercuri, dimineață. Mă pun pe lucru iar. Asta nu înseamnă că n-aş primi cu dragoste oarecare *vizite plăcute.* - Cum petreceți? Ce mai nou pe la conțerturi? - Tare bine am petrecut cu Dv. şi tare aş reîncepe peste vreo câteva zile, când aş vedea lucrul meu urnit bine din loc. Aşteptând vorbe bune, vă trimit din partea tutulor la toți multă sănătate.

Devotat,

Car

Să-ți trimit *Le Drame des Poisons?*

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

230

[Berlin W., 19 noiembrie 1908]

Stimate dle doctor, rău îmi pare că nu pot veni sâmbătă - sunt rebegit de vremea asta în doi peri. Ieri dimineața, la 7 1/2, am îmbarcat pe cumnată-mea şi mi-am stricat odihna pe o săptămână întreagă. Mă simt nevoit să nu ies câteva zile din halat. - Aşadar, îmi rezerv să petrecem altă dată, - până când, vă trimitem la toți multe salutări distinse. - Aflu din țară că p-acolo bântuie ger straşnic şi sărăcie grozavnică. Numai Dumnezeu drăguțul să ne păzească de mai rele! - Fiți sănătoşi şi petreceți bine.

Devotatul Dv.,

Car

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

231

[Berlin, 23 noiembrie 1908]

Stimate dle Doctor, îmi pare rău că nu te pot sluji ca nimica: „Dimineața" nu o capăt şi despre d. dr. Gusti nu ştiu alta decât că a dispărut ca un meteor d-acum aproape două luni şi d-atunci n-a mai dat semne de viață. Am să cercetez zilele astea la ultima-i locuință şi am să-ți comunic tot ce voi afla.

Şi pe la noi, slava Domnului, bună pace; numai atâta prost, că lucrul meu nu merge deloc sau aproape deloc. Să avem răbdare!

Fiți sănătoşi şi cu voie bună. Tutulor de la toți multe complimente.

Sluga dv.

Car

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13

232

[Berlin W., 30 noiembrie 1908]

Stimate domnule Doctor, mă grăbesc a răspunde la onorata d-tale din Leipzig 29/11/08:

1. La concertul de sâmbătă 5 Dez., nu pot veni, (s'thut mir leid!) deoarece, în aceeaşi zi şi a doua zi, eu însumi sunt, prin înaltă poroncă, chemat să iau parte, ca solist *obligato,* la două concerte - unde crezi? - Poftim, mă rog:

[Două tăieturi din ziar, cu rândurile cursive subliniate de Caragiale:]

Întrunirea conservatorilor-democraţi

Botoşani, 10 - Clubul conservator-democrat a hotărât să facă o primire impunătoare dlui Take Ionescu, care va fi găzduit la d. Teodor Silion, fost prefect.

În seara sosirei (corectat de Caragiale: sosirii), la *22 Noembrie* [adăugat de Caragiale în margine: - *(5Dezember)],* comitetul organizator va da un banchet de 160 tacâmuri în sala teatrului Popovici.

După banchet va urma o consfătuire la club, iar *a doua zi* se va ține întrunirea la care vor vorbi [adăugat de Caragiale... *(aud?)].*

2. Convorbiri critice.

Director Mihail Dragomirescu.

Singura revistă pur literară şi critică din țară [critică subliniat de două ori] Abonamentul 18 lei pe an.

Ediție ordinară 12 lei. - Ediție populară pentru învățători, preoți, elevi de liceu, pe un an plătit înainte, 6 lei. - *Redacția şi Administrația, Gramont 11).*

3. Adevărat c-a fost aici o furtună straşnică cu donnere şi blitzuri ca în luna lui Cuptor. Despre fetele de la telefon, ce

să zic? Aşa e electriiicitatea: o fată care se tot joacă cu gâdilitul, se poate uneori pârli.

Patria mă cheamă!... Nu mai pot sta un moment!!... Plec!!!

La revedere! Să vă găsesc sănătoşi şi cu voie bună.

Plecată slugă,

Car

P.S. - Plec joi dim. Pân-atunci pot primi cu dragă inimă orici comisiune pentru-n țară.

2. P.S. - Închipuiți-vă ce bucurie ar fi pe familia mea, în lipsa tatălui său, să primească vizita lui Frau Doktor. Dar la aşa favoare, poate o familie sărmană să aspire? Gândiți-vă la Crăciun... Donnant-donnant. Fiți sănătoşi.

Car

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13

233

Vereşti Gara, 4 decemvrie 1908 (?)
Vineri, 3 decemvrie

Stimate Domnule Doctor,

Din Vereşti, în aşteptarea de 5 1/2 ore a trenului spre Botşăni, am onoarea a vă ruga să primiți salutările mele distinse.

Al dv. devotat,

Car

În Burdujeni am dat de urma dlui Dr. Gustea: acmu o lună şi mai bine, a trecut spre Ieşi.

Atâta videre[1] din Țara di sus am găsit p-aici... [pe recto c.p.]

234

[Berlin, 11 decembrie 1908]

Stimate dle Doctor,

Bine v-am găsit!

Mai de vale de târgul Romanului nu m-am coborât, dar, de pitreşere, slava Domnului!* Multă vreme n-am s-o uit! - Aşteptăm vorbe bune de la dv. Nu cumva ar fi chip de vreo combinaţie pentru Crăciunul nemţesc?

Cu multă dragoste devotat,

Car

P.S. - Complimenturi di la fratele matali Georges, cu care am pitrecut, în tren, două frumoase ceasuri. Ara! coani!

Adresa nouă (tot la casa veche):

Wilmersdorf/Berlin

Hohensollerndamm, 12.

P.S. - Frau Direktor tot aşteaptă un răspuns de la Frau Doktor.

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

235

[Berlin, 18 decembrie 1908]

Coana Didina, slava Domnului! merge bine, dar încet. Doctorul este mulţumit; însă i-a spus că nu-i *lucru de glumit* cazul domneei; aşa că, pentru cel puţin două săptămâni, de

* Oh, Moldovă, ţara me,
Cine pleacă şi te lasă,
E pătrns di jali gră!

astăzi, nu poate fi vorba de dat jos din pat - necum de vreo partidă de plăcere afară din odaie - necum afară din capitală. Păcat! dar ce să facem? Iar bine că n-a fost mai rău! Helbet! i-o trece dumneei; şi, cu cât mai târziu, cu atât cheful ce-l vom face va fi mai straşnic.

Până atunci, fiţi sănătoşi şi veseli! După frica prin care am trecut, mă-ntorc la vorba bătrânească: sănătate, că-i mai bună decât toate! încă o dată dar, fiţi sănătoşi!

Cu dragoste,

Car

La noapte sper să dorm bine. Sunt, după asigurările doctorului, care acum a plecat, foarte liniştit; pacienta e asemenea. Vă salută.

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13

236

[Berlin, 24 decembrie 1908]

Stimate dle Doctor, mergem[1] bine de tot, slava Domnului! dar de ieşit din casă nici pomeneală până peste trei săptămâni. - Sper că n-o să aveţi vreun necaz din pricina vecinătăţii de care mi-ai scris; desigur medicii vă vor fi dat ample instrucţii pentru pază. Oricum, înţeleg cât e de neplăcută o aşa vecinătate. Pe aici e o vreme tocmai cum îmi place mie - posomorâtă. Tare bine aş fi petrecut să fi putut veni la Lipsca; dar dacă nu s-a putut, n-avem ce face. Am să trag şi eu de sărbători nişte soamne de urs ursuz. Bine c-am scăpat de grija cocoanii! - Dacă nu bănuieşti că-mi aduci microbi patogeni de la Lipsca, abate-te

odată şi pe la noi - am unde să te sălăşluiesc. O noapte de taifas e cea mai potrivită petrecere la solstițiul de iarnă.

Fiți sănătoşi! La mulți ani!

Ergebenst,

Car

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr 13 Hpt.

237

[Berlin, 25 decembrie 1908]

Plec astă-seară, vineri 12/25 dec., spre Bucureşti. Rămâneți sănătoşi! Să ne vedem cu bine!

Car

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

238

[3 ianuarie 1909]

Basme am să vă spun, stimate Dle Doctor. Până atunci pornind spre casă vă zic: bine v-am găsit!

Devotat,

Car

Budapesta.

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

239

[Berlin, 7 ianuarie 1909]

Stimate domnule Doctor, sunt trei săptămâni de când nu m-am învrednicit să dorm o noapte ca lumea; m-am hodorogit, şi trebuie să stau la reparat măcar o săptămână. Pân ce am trecut, îți voi povesti. Mi-ar părea tare bine să ascult un aşa frumos concert ca acela; dar zău! n-am curaj să ies din halat. - Frau Director să repară şi dumneei încet-încet. - Până la revedere, vă urăm sărbători fericite! Mâine este Sf. Ştefan. La mulți ani cu tot ce doriți - şi cinstiți socri! Mâine îți expediez *Calendarul „Minervei"* pe '909 şi *Amintiri din Junimea* de G. Panu. - Gamber[1] nu vrea să răspundă; nu-nțeleg pentru de ce. -

Încă o dată: vivat Frau Doktor cu întreaga familie!

La mulți ani.

Cu frățească dragoste,

Car

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13

240

[Berlin, 13 ianuarie 1909]

Stimate Coane Păvălucă,

Foare doritoriu te aştept. Fă rost să stai măcar două zile aici. Am mare poftă de un bun taifas moldovinesc. Telegrafiază-mi când te aştept.

Tutulor, de la ai noştri, multă sănătate.

Ergebenst, Car.

Astă-seară n-am avut cu cine face chef de reveillon. Găteşte-te să-l facem împreună. Ce sunt două zile de-ntârziere într-o eternitate? - Ba, pot pentru ca să zic, din contra.

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13

241

[Berlin W., 19 ianuarie 1909]

Stimate Domnule Doctor,

După ce am petrecut în zug minunat cu fermecătorul nostru amic Duilică[1], am ajuns acasă, slavă Proniei! zdravăn, şi am găsit aici pe toţi bine. Încă o dată vă mulţumesc pentru neuitata pitrecere la Dv. Rogu-te, nu mă da uitării în predmetul iughurtului.

De la toţi tutulor multă sănătate.

Al dv. devotat,

Car

Sf. Ion Botezătorul să vă ajute!

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13

242

Berlin

Stimate Domnule Doctor, cu ajutorul lui Dumnezeu, l-am dat în sfârşit gata pe Dracu! Kir Ianulea-i isprăvit: acu, nu-mi mai rămâne decât să-l dichisesc, să-l piepten şi să-i dau lustru, ca să-l pot prezenta în faţa lumii. Chiar astăzi îl iau la frecuş, şi sper că peste o săptămână să-i dau drumul - fireşte mai întâi are să vie la dv. să vă salute, la dv. care-l cunoaşteţi de când era mititel şi neţesălat. Până atuncea, vă rog să citiţi pe aci alăturatul *Le Demon marie,* ca să puteţi la ocazie compara pe Kir Ianulea cu originalul.

Gamber îmi trimite cărţile câte le-a putut găsi.

Aştept, - după carta d-tale pe lângă care ai avut bunătatea să-mi trimiţi şi *Roma învinsă* - informaţii despre iaurt.

Gusti scrie lui Luchi că vine peste câteva săptămâni - câte? nu spune.

Frau Director, care acuma merge bine, aşteaptă cu multă dragoste pe Frau Doktor.

Până la revedere, pe toți vă salută toți.

Al d-tale

Car

[Berlin, 8/21 / I 1909]

Mulțumesc pentru telegrama de felicitare.

Stimate Domnule Doctor, rogu-te când ai vreme, aruncă-ți ochii pe această frumoasă poveste a nemuritorului nostru Nicolaki Machiavellis, ca, pe urmă, să vedem dacă nu l-am necinstit cu povestea lui Kir Ianulea al meu.

Ergebenst,

Car

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

243

[Berlin, 24 ianuarie 1909]

Stimate domnule Doctor, Kir Ianulea[1], după ce m-a chinuit destul cu găteala d-sale, vrea numaidecât să vie cu mine la Lipsca, să-l prezint la lume învățată. - În acest moment, îi scriu câteva cuvinte şi dlui Profesor Dr. Weigand. - Vezi-l, rogu-te, şi dacă se poate, organizați, ori la Deminarium ori altundeva, o *şezătoare,* de la care rog să nu lipsească tânărul meu protector, poetul Horica[2]; şi, fiindcă *sans raison* mai poate un

poet, dar *sans rime* nu, neapărat, că, lângă Horica, trebuie minken şi Florica[3], fireşte!

I-am scris şi lui Horica...
Vorbeşte cu Florica!

Kir Ianulea soseşte *cu mine deseară luni* 12/25 I, Ub. Halle, la 6,10, în Berlinerbhf.*

Tutulor de la toți, multă sănătate. La revedere! Să vă găsesc bucuroşi la oaspeți.

Devotat,

Car

P.S. - Asigură, te rog, pe toți, că citirea povestei nu poate dura nici un ceas întreg.

244

[Berlin, 28 ianuarie 1909]

Stimate Domnule Doctor, lucrez pe brânci la ceva nou, tot în janrul lejer - aşa să am noroc!

Aşteptăm cu multă dragoste pe Frau Doctor.

Să ne mai vedem cu bine şi cu chef de pitrecere!

Tuturor, multă sănătate!

Devotat,

Caragiale

P.S. - Aştept iaurtul şi tot ce poți (pe scurt) aduna despre Belfegor pe jermăgneşke!

La ocazie, salută din parte-mi pe toți câți au fost la citire. Ierte-mă; n-am vreme să le scriu - mai bine le-oi mai ceti cumva ceva cândva.

* Rog îngrijeşte din vreme de un auto.

245

[Berlin, 29 ianuarie 1909]

Țiganii:

1. Statului, 1843-44 (Mihaiu Sturdza, Moldova - G. Bibescu, Valahia).

2. Mănăstireşti, 1847 (aceiaşi hospodari).

3. Particulari, 1855-56 (Mihaiu Sturdza, Moldova - Barbu Ştirbeiu, Valahia).

Pentru mănăstireşti şi particulari, statul a plătit despăgubire 10 galbeni de cap.

Despre vreme, să nu mai vorbim! Azi-noapte 7 1/2 unter Null; acum, soarele zâmbeşte printre nori, iar eu, emancipat la rândul meu de orice pietate față de Apoline, înjur țigăneşte.

Ei fi primit cartea mea de aseară.

Dorim sănătate tutulor ai Dv.

Devotat,

Caragiale

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

246

Stimate Domnule Doctor,

Am primit iaurtul! Să trăiți! Dumnezeu să primească şi de unde dați să sporească! Vă rog imediat să comandați a mi se trimite regulat la fiecare două zile câte 1/2 duzină cu orice condiții îi convine grecului, rog neapărat. Acuma, recunoscător, ştiind cât vă plac dulciurile literare pozitive, mă grăbesc a vă trimite şi eu, în schimb, „Universul" cu o acade finisimă a unuia dintre cei mai clasici rahagii daco-romani. Gustați-o, vă rog, şi spuneți-mi drept: aşa e că ştiu s-aleg?

Fiți sănătoşi. Să ne vedem cu bine. Aşteptăm pe Frau Doktor. Până la revedere, tutulor de la toți multe complimente.

Devotatul Dv.

Car

P.S. - Să nu mai mâniem pe A-Tot-Țiitorul ocărând iarna nemțească! Uitați-vă, mă rog, la buletinul meteorologic din „Universul" şi la ştirile din județe - la Roman, 32° minus - zi: Treizeci şi două! - Dacă, isprăvind basmele cele în lucru, suntem bine dispuşi - adică în stare a călători - viu cu tot calabalâcul familiei pentru câteva zile la Lipsca - să bem aldămaşul. Dacă-i chef, chef să fie!

Sănătate

Car

[Berlin,] Marți, 2 febr. [1909]

247

[Berlin, 4 februarie 1909]

Stimate Domnule Doctor, îți trimit de data asta ceva filosofie de Queuqueu le Grandieux-Jassy[1]. Totdeodată, spune-mi ce zici d-ta: s-ar potrivi în tonul lui *Kir Ianulea,* acolo unde, după împăcăciune, e ziafet cu lăutari, să pun pe țigani să cânte, ca un fel de cântec favorit al Coanei Acriviții, următoarele:

Zori de ziuă se revarsă,
Şi eu ochii n-am închis.
Cum să-i închid când ei varsă
Pâraie de foc nestins*
Şi mă bat cu pumnii-n cap:
Ce să fac şi cum să scap,
Of! să mă tămăduiesc
Şi să nu mai tot iubesc;

* Pân-aici de Log. Konaki - le ştii, fireşte.

Căci îmi face foarte mare
Şi necaz şi supărare!

Iar când Kir Ianulea, cam afumat, strigă: „Of! alta, țigane!", îi cântă cântecul lui favorit:

De la uşă mă repez
Numa-n papucei şi-n fes*
Căci, de grabă foarte mare,
Nu mai pot să am răbdare!

Ce zici? Nu s-ar lumina şi mai bine tabloul ziafetului?

Despre celelalte două poveşti, ce să spun? Pân-acuma, nu mă pot pronunța. De lucrat, le lucrez pe brânci meştereşte, cu mare canon; dar, helbet! până-n săptămâna viitoare, cu voia lui Dumnezeu, poate să le gătesc. De când am sosit de la Dv., crede-mă, să te crează Cel-de-Sus, că n-am avut pân-acuma moment de odihnă: zi şi noapte le tot ciocănesc. De nu mi-ar fi munca degeaba! Îndată ce le isprăvesc, nu lipsesc a te anunța, ca să punem la cale o a doua şezătoare daco-romană.

Pân-atuncea, multă sănătate vă dorim tutulor toți. Devotat,

Car

P.S. - Aproposito de „postumele" lui Fleva, ia vezi lipită, alături de *Din viață,* o bucățică din „Opinia" - jos.

Despre d. dr. Giusti nu ştiu nici cât ştii d-ta.

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

248

[Berlin W., 8 februarie 1909]

Stimate Domnule Doctor, rogu-te completează d-ta adresa lui Saşca[1] pe alăturata carte şi dispune a porni la destinație.

* Vechi.

Pe aici, frig straşnic şi uscat. 785 la Tres-sec. Senin. Missir e în Berlin. Sâmbătă prânzeşte la noi. Ai? ce zici?

Sărut mâinile lui Frau Doctor, pe care o dorim toţi. Aşteptăm o vorbă bună. Sunt al d-tale

ergebenst
Director

Car

Joi

Herrn Doctor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

249

Berlin, 17 februarie 1909

Stimate dle Doctor,

Am găsit cam prost acasă. D. Luki cam bolnav de istericale cu palpitaţii - cauza, zice doctorul: prea multă mâncare grea şi prea puţină mişcare - la aşa vârstă şi cu aşa cherestea, trebuie mai multă muncă materială decât citire. Dietă: sport, gimnastică, umblet, băi, comprese reci şcl., vegetarianism cu foarte puţină carne albă. Azi deja e mai bine. Să vedem la noapte, dacă va dormi mai bine.

Fiţi sănătoşi. La revedere cu bine.

Car

Luni seara, alaltăieri, s-a jucat *Apus de soare* la Teatrul Naţional-Bucureşti. Aştept dări de seamă. Ţi le comunic.

250

[Wilmerdsorf bei Berlin, 19 februarie 1909]

Stimate dle Doktor, Slava Domnului! mergem bine. Îţi trimit *Bazul* lui Anton Pan pentru d-ta şi *la Rotisserie* pentru dra Florica. La concertul din săptămâna viitoare nu pot veni,

păcat! Am de lucru până peste cap. Sper că am găsit un *J.Tournebroche* prima ediție. *Apus de soare* s-a jucat: după primele notițe din „Universul" şi „Ordinea", pare că am pățit-o mai rău *ca cu* Barlaboiu. Aştept detalii. Scrie şi d-ta să-ți trimită „Adevărul" cu cronica teatrală respectivă. - Fiți sănătoşi!

Pe toți vă salutăm toți!

Devotat,

Car

Cu multă plăcere am recitit pe Jac Negruțiganul[1], cum îi zicea răposatul Cc. Vasilică[2], D-zeu să-l odihnească!

251

[Berlin, 22 februarie 1909]

Stimate dle Doctor, suntem, slava Domnului, bine de tot. Eu lucru; am început a expedia transporturi de caşcaval de Penteleu proaspăt „Universului", şi din două câte am trimes, sper că măcar unul o să ți se pară destul de sărat. Acuma, rogu-te de un lucru. Daca mai ai cumva „Universurile" cu articolele lui Vlahuță, *Scrisoarea către Culiță* şi *Spovedania* cu urmarea: *Din acelaşi carnet,* te rog îndată trimite-mi-le, să mă scuteşti de a mai căuta o idee - o parafrazare m-ar sluji grozav. Ai primit cărțile? *(Bazul* şi *A. France)* Grozav m-aş repezi până la voi, dar datoria către patrie înainte de toate. Ce tot face Frau Doktor, şi nu catadicseşte să se arate prin capitala noastră?

Ce mai nou?

Ştii că avem Mitropoliți noi?

Fă-ți cruce!

De la toți tutulor multă sănătate.

Devotat

Car

În țară a bântuit alaltăieri nişte viscole îngrozitoare. Circulația aproape general întreruptă. Ieşii blocați complet. Ara! coane!

252

[Wilmersdorf bei Berlin, 24 februarie 1909]

Stimate Domnule Doctor,

Dacă nici eu nu ţi-oi crede, apoi nu mai ştiu cine altul.

De prisos cred să te povăţuiesc a o ierta pe Frau Doktor de imprudenţele dumneaei, dar totuşi te-ndemn a fi sever în privinţa executării punctuale a prescripţiilor medicale.

Doresc s-o găsesc voinică săptămâna viitoare, când voi trece un moment pe la Dv., având o mică daraveră la Spamer. Până atunci, vă dorim multă sănătate, că-i mai bună decât toate.

În privinţa „fenomenelor naturale", eu zic că tot mai bine puţin mai târziu cu o anemie oarecare, decât foarte târziu cu lapte dulce.

Să ne vedem cu bine, să dea Dumnezeu!

Al Dv. devotat

Caragiale

Articolele ţi le păstrez, n-ai grije.

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13

253

[Berlin, 27 februarie 1909]

Stimate domnule Doktor,

Dorim ştiri bune de la Dv. Ce faceţi? De trei zile nu ne-aţi mai spus nimica. Sperăm că pas de nouvelle, bonne nouvelle.

Aici am avut o nouă ediţie de iarnă, revăzută şi considerabil augmentată. M-a plictisit, drept să-ţi spun.

În ţară a fost zilele din urmă grozăvie de ger şi viscol. Patru zile Iaşii au fost blocaţi, nici tren nici poştă, şi în oraş circulaţia imposibilă chiar cu sania.

O să ne-mbătrânească iarna asta ca trei la un loc.

Încă o dată, aşteptăm veşti bune de la Dv.

Fiți sănătoşi.

La revedere.

Devotat,

Car

Dr. Gusti mi-a trimis din Iaşi o cartă şi o carte: *die Grundbegrijfe des Presserechts* von Dr. Phil. et. jur. D.G.

Herrn Dr. Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13

254

[Berlin, 1 martie 1909]

Stimate dle Doctor, după atâta tăcere din partea d-tale, carta de astăzi cu ştiri bune despre sănătate mi-a făcut deosebită bucurie.

Îți trimit, totodată cu aceste rânduri, notele lui Vlahuță şi două bucăți despre *Apus de soare*[1]. Sper că te vor face să petreci câteva minute.

Ziarele spun că în Iaşi acu o săptămână, când cu viscolul cel mare, a intrat prin bariera Sărăriei o potaie de lupi - ziua, adică pe seară - oi mamă!

Şi mie d. dr. Giusti îmi promite că ne vom vedea prin aprilie.

Ce zici de *Bazul* lui Anton Pan? Nu cumva poți înțelege ceva din psaltichie. Ia uite-te bine. Ştii ceva din țară? Când îți vin gazete şi e ceva interesant, te rog, nu mă uita. Aş veni, dar am treabă. M-am încurcat rău cu „Universul" şi vreau să fac un stoc mai mare de articole, ca să-mi menajez timp şi pentru basmele mele, care aşteaptă în carton.

Tutulor de la toți sănătate multă.

Devotat,

Car

Frau Doktor a-nceput să iasă?

Frau Doktor Urechia a primit andantele. Îți mulțumesc.

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13

255

[Wilmersdorf bei Berlin, 2 martie 1909]

Stimate dle Doktor, ce vreme-i pe la Dv.? că pe-aici este ceva care nu pot pentru ca să mai spun. De 24 de ceasuri ninge-ntruna - ninsoare deasă, ninsoare repede, ninsoare grea, ninsoare bogată, stăruitoare, nentreruptă, din plin, din dăstul! iar barometrul s-a-ntors pe dos, aproape să nu mai aibă unde merge d-a-ndăratele: dacă mai coboară două milimetre, plesnește - se rupe ața! și pe urmă, ustură.

Marele Berlin, ca o nobilă și tânără inoțentă mireasă din povești, adormită prin vraja baghetei unei vrăjitoare, dacă putem pentru ca să ne exprimăm astfel, doarme învălit într-un lințoliu alb, *dar* rece, visând cu dor pe Făt-frumos april sau pe frate-său mai, și mai june, care, șagalnici, să vie, ca miri adorați și adorabili, să o deștepte molcom din adâncu-i somn, în care, așteptându-i, este așa de profund cufundată, pentru că aminteri nu s-ar mai deștepta niciodată - ar aștepta mireasa, în somnul ei, inconștientă, încă multă vreme, dacă ei n-ar veni să bată cu delicatele lor degete la poarta orizontului, care, în fine, trebuie să li se deschidă din porunca strălucitului Phoebus, care deja trebuie să-și pregătească săgețile fierbinți, cu care să gonească pe urâciosul Achilone, chemând la domnie pe grațiosul copil care se numește Zefir... Ah! Zefirul! unde-i? să vie! să vie tânărul copil!

En attendant, eu am un gutunar de chept, pe care-l combat - cu bravură - cu toate armele din arsenalul meu; luptă pe față, luptă francă, luptă leală: bere rece, cafea fierbinte, jamaică de Juterbog, adevărată care este! - o Gumbenace!

Astă-seară sunt liber; n-am treabă. Straşnic aş fi tras un chef cu d-ta; dar mi-a fost frică să plec: nu ştiu, cu aşa vreme, dacă şi carta asta are să ajungă la timp până la Lipsca. Nu ştii ce potop este! o teribilitate, dacă pot pentru...

Ți-am trimis ieri Drucksache şi o cartă.

Mai scrie-mi o vorbă. Are haz, pe vremea asta, să primeşti dimineața o vorbă prietinească din depărtare.

Fiți sănătoşi.

Devotat

Car

Aici, se zirculă cu sănii aduse de pe la laptagiii de p-împrejur. Parcă sunt în patrie! Dacă n-aş tuşi de gutunar, aş fi complet fericit - în pat. *Je m'y bague.*

Valete

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13

256

[Berlin W., 3 martie 1909]

Stimate Dle Doktor, *nos voeux sont exauces!*

Adineaori, la 5 d.a., am primit două exemplare; te rog, primeşte unul, comandat înadins pentru matale.

Citeşte-l sănătos! şi varsă şi mata, ca orice moldovan adivarat, câteva lacrimi.

La revedere

Car

Iarnă la toartă. Umblăm cu târlia.

[Pe verso:]

Pentru „Universul" fac Cronici, Momente, Schițe - după vechiul calapod. Mâine trimit pe a şasea. La vreme fireşte nu voi lipsi la datoria de a vi le comunica.

Tout ă vous de coeur,

Car

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13

257

[între 3 şi 7 martie 1909]

Stimate domnule Doktor, mă-ntrebaşi mai alaltăieri ce spanac dau „Universului". Îți trimit, *als Muster ohne Werth,* porția întâia, ca să judeci d-ta însuți; te rog numai, nu fi prea aspru cu mine ca *DomnulX*[1]*...,* luând sama că-mi dau toate silințele să amestec în spanacul meu şi olecuță de măcriş, ca de poftă. Pe rând ce-mi vor sosi porțiile următoare, ți le voi comunica. Poimâine, sâmbătă, îl căpătăm pe al doilea, un capitol ca din *Momente*[2]. Să vedem. Ți-am făcut şi câteva „poeme în proză"[3] de gen strict național-poporanist, ca fond; ca formă, de şcoală maeterlinckă. Pe urmă, ți-am mai făcut şi două băsmuşoare[4], care vor putea, cred (să văz ce zici şi d-ta), trece în volum cu celelalte. Dacă mi-ajută Ziditoriul să-mi meargă peana tot aşa cum s-a pornit, apoi îmi menajez vreme să isprăvesc şi pe *Ler*[5], din care am note gata destule.

Fă-mi, rogu-te, într-un moment de chef, o dare de seamă despre opiniile lui Horică în privința *Apusului de Soare?* Ce gândeşte el despre *scienza di quello porco di signor dottore Ieronimo (sic) da Cesena e di tutti quanti? A, briconi!*

Dar despre acest „Apus", a opta minune a lumii, mai pe larg când ne-om vedea. Ca să-i înțelegi gustul, d-ta care n-ai fost sufler, trebuie să te ajut şi eu puțintel - care am fost. Sunt înăuntru comori teatrale.

Aici, Phoebus dentatus. Apoi să nu... templul mă-sii? Fiți voinici şi veseli! Noi bine, slava Tatălui! Despre guturai şi tuse, n-avem ce zice: destule.

Devotat,

Car

Adu-mi aminte, când ne vedem, să-ți spun ceva de Alecu Vlahuță.

'Mboul a văzut pesemne la Letopisețe *Ieromonim,* şi l-a italienizat, ca să dea mai multă culoare locală; pricepi d-ta ce-a vrut 'mboul. Nu ştie că se zice Girolmo, taliană.

258

[Berlin W., 7 martie 1909]

Stimate dle Dr., ce vreme pe la dv. şi cum o mai duci cu troahna matale? că pe la noi, slava Domnului, a-nceput iarna cu temei, aşa că stau închis în casă ca o nenorocită cartoafă degerată *en robe de chambre;* şi sobele nu au nici o putere. Dacă te-aş şti bine dispus, parcă m-aş repezi pe miercuri să mai stăm de taifas, că m-am ruginit de tot. Să vedem, cum ți-este şi mi-este cheful. Aştept ştiri din Bucureşti, pe care nu voi lipsi a ți le împărtăşi. Spune-mi o vorbuşoară bună şi primeşte salutațiunile mele şi ale tutulor de aici pentru toți ai Dv.

Devotat,

Caragiale

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestrasse 13 Hpt.

259

[Berlin W., 13 martie 1909]

Stimate domnule Doctor, ți-am expediat *Verzi și Uscate,* citește-le sănătos! - e o lectură lejeră. Poți păstra exemplarul, e al d-tale. - Știrea din gazeta lipscană era, din păcate (păcatele noastre!), adevărată. A fost în țară potop. După inundații (Iașul e în plin dezastru), a pornit un viscol turbat, care a ținut trei zile (reglementar); a rupt copaci, poduri, pari de telegraf; a desvălit și dărâmat case; în București, a smuls despre ziuă firme mari de pe la dughene. În sfârșit, prăpăd schito-sarmatic. - Aici la noi, vreme mai moale, dar mai urâtă, nu se poate: din toate părțile mă dogorește a umed și a frig. Mocnesc în halat. Ce să fac? „Stau în loc și mă gândesc, cum să fac să mă-ncălzesc!" - am primit răspuns de la Vlahuță: foarte nostim! - mare șoltic!, bine l-ai cunoscut. La ocazie, îți voi arăta proba irefutabilă. - Scriu la articolul pentru „Apus"[1], adică pentru „Orient". Crez că o să-ți convină.

Multă sănătate vă dorim tutulor toți

Car

P.S. - Îți trimit „Opinia" cu de toate și cu un Queu-queu! Atențiugne! mă rog frumos.

Pentru mai bună înțelegere: Filipescu a acuzat pe Queu-queu[2] de ateism (profesor de teologie!): aluzia cu sabia și teaca e la duelul lui Filipescu cu Lahovary, pe care l-a perforat, precum știi.

P.S. - Adaog în ultimul moment, *Poeme în Proză,* primite adineaori.

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestrasse 13 Hpt.

260

[Berlin, 18 martie 1909]

Stimate Domnule Doktor,

Ce mai alabala pe la Lipsia dv.? Sper că d. Koki şi dra Sonia[1] se poartă frumos. D. Luki încă la regim uşor; deşi gastrita trecută. - Ce veşti din țară? Se sună a război - atâta ne mai trebuie. Am lucrat mult şi prost (un articol despre *Apus)*[2] şi sunt şi obosit de nesomn. Deseară sper să mă odihnesc mai bine.

Fiți sănătoşi. Tutulor de la toți complimente.

Devotat,

Car

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

261

[Berlin, 21 martie 1909]

Stimate dle Doctor, sper că ați scăpat de troahnă, ca şi Luki; acu, dați-mi voie, e rândul meu. Am acuma, pe lângă ureche muzicală, şi nasul foarte muzical; şi capul mi-e tobă. Dacă n-aş avea treabă, m-aş pune pe zăcut, la poliță. - Ce mai ştii de război? Eu cred că săptămâna asta s-alege-ntr-un fel. Dacă mi-i bine, poate mă reped câteva ceasuri pe la dv. Să ne vedem sănătoşi. Mai spune-mi o vorbă bună. În curând îți trimit foiletoane.

Tutulor de la toți viele herzlichste Grusse.

Ergebenst,

Car

Am trimis articolul pentru *Apus* şi articolul de dezbatere cu Vlahuță. - Sunt curios să vedem ce zici de acest nou mod de a prepara spanacul tricolor.

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

262

[Berlin, 27 martie 1909]

Stimate dle Doctor, din multe şi multe adunate, am căzut într-o stare de nervi cum rar mi s-a-ntâmplat; aşa că mai mi-ar veni să mă reped până la dv., doar voi găsi oleacă de distracţie şi de uşurare; dar mă tem să nu vă cad belea. - După cum m-a anunţat din Paşcani, d-alaltăieri, mâine duminică, pe la 11 a.m., aştept pe d. dr. Gusti acasă; cu plosca plină de havadişuri, vine să mă pună la curent despre ale iubitei patride. În ţară, până acuma, nimica important. E foarte probabil că la „Universul" nu voi mai colabora. Când ne vedem, îţi voi explica de ce şi cum. - Fiţi sănătoşi. Tutulor de la toţi multe complimente.

Al d-tale

C

Să nu uit: în ţară au fost zilele aceste foarte mari enondasâuni cu întreruperi de trenuri.

[Pe verso:]

Aseară am citit câteva poveşti de Andersen, traduse în româneşte de Doamna Ruxandra A. Vlahuţă. Andersen este, cum zicea răposatul nenea Alecu, - Dumnezeu să-i odihnească p-amândoi! - adevărat *fecior de boieA* Halal să-i fie! L-am comandat întreg în franţuzeşte; ştiu că face parale.

La revedere,

Car

Herrn Doktor
Paul Zarifopol
Leipzig
Fichtestr. 13 Hpt.

263

[aprilie 1909]

Stimate domnule Doctor, dumneata, ca şi mine crezi desigur că poezia şi muzica sunt două surori divine, menite de zei să meargă todeuna mână-n mână, ca, prin îndoit farmec, să minuneze pe muritori, îndulcindu-le moravurile din cea mai fragedă a lor juneţe şi până se zaharisesc complet. Ei! dumneata eşti muzic, eu sunt poet; suntem prin urmare meniţi a merge mână-n mână. Minten, musai să-mi compui alăturatul *Duettino veneziano,* care neapărat a să-ţi pară nou ceva. Aş dori o muzică de janr lejer, *une guitare.* Fireşte nu m-amestec să-ţi dau consilii în specialitatea dumitale; dar, fiindcă am fost de trei ori la Venezia duioasă, şi m-am plimbat în gondolă, îmi permit a-ţi aminti o particularitate a canzonettei de lagună; refrenul în genere e în tempo di valzer, iar cupletele în 2/4 allegro - 'rea Madonna! - Aştept un răspuns bun în această privinţă.

Şi acum, să trecem la proză. Nu mai ocărî pe Făt-Frumos Prier, că eu i-am ridicat destul Paştele neneacă-si. Să aşteptăm cu răbdare, ferindu-ne de guturai, pe frate-seu Maiu-Voevod, încununat cu flori; că odată trebuie să-şi spargă dracul opincile. - Am primit din Buc. o scrisoare, din care aflu că Dr. Urechia şi consoarta sunt furioşi pe mine din cauza *Apusului* şi articolului cu Vlahuţă. Urechia a început în ziarul „Minerva" o nouă serie de Iodoform. Voi căuta să-mi procur câteva numere. Margareta pretinde că singur Alecu, dintre toţi publiciştii, are adevărat *espritfranfais.* Poate; să videm! **n-ar fi rău până atunci, dacă e posibil, să nu miroasă Iodoformul aşa de tare.**

Despre dr. Gusti nu ştiu nimica. Desigur, trebuie să fie tare ocupat.

Mă amenință o calamitate. La balotajul de alaltăieri, dr. Istrate, candidatul takist, a căzut; s-a ales conservatorul pur, Toderiță Rosetti. Gazetele spun că Take Ionescu a hotărât să înceapă, îndată după vacanțele Paştilor, campania în toată țara - întruniri şi banchete. Mi-e tare frică să nu mă cheme Patria! Atunci s-a dus dracului tot planul meu de activitate literară şi câteva miişoare pe dasupra. Tare-mi vine să mă fac de pe-acuma că m-a lovit damblaua, la gură.

Rogu-te, du-te degrabă la Franz Jost şi cumpără un conț de hârtie specială; ia-ți apoi lira matale şi trage-mi o canzonettă. Să sper?

De la toți tutulor multă sănătate.

Ergebenst

Caragiale

DOGARESA ŞI POETUL

Duettino veneziano

Refrain ensemble:
La San Marco, în piață,
Dulce curge-n carnaval,
Ca un vis a noastră viață;
Lin şopteşte-al mării val.

Dogaresa:
Vino, vino, gondoliere:
Ia-ne, du-ne-ncet-încet,
Subt a lunei scânteiere!
Aide, scumpul meu poet!

Doarme-albastr' Adriatică;
Dorul tău îmi va cânta;
Nu te teme de nimică...
Eşti al meu şi sunt a ta.

Doarme-acum şi crudu-mi gâde
În palatu-i aurit;
De gelosul meu poți râde;
De demult l-am adormit.

Refrain ensemble:
În Venezia duioasă,
Dulce-i viața-n carnaval
Pentru-o inim-amoroasă;
Cântă, râde-al mării val.

Poetul:
Pentr-un zâmbet, o privire
De la tine, scump odor,
Partea-mi dau de fericire,
Dau chiar patrie, onor.

Vezi tu luna de pe ceruri
Cum străluce mângâios,
Învelind tot în misteruri?...
Pentru mine-i de prisos!

Tu eşti singura-mi lumină,
Luna mea de-acum tu eşti,
Dogaresa mea divină!
Spune-mi, spune-mi: mă iubeşti?

Refrain ensemble:
La San-Marco, în piață etc.

Dogaresa:
Te iubesc ca o nebună;
Fă cu mine orice vrei!

Dacă-s pentru tine lună,
Tu eşti soare-n ochii mei!

Dă-mi căldura ta suavă,
De-al ei foc să mă topesc;
Sunt a ta supusă sclavă...
Te iubesc, da, te iubesc!

Înainte, gondoliere!
Du-ne, du-ne-ncet-încet,
Subt a lunii scânteiere...
Cântă, scumpul meu poet!

Refrain ensemble:
În Venezia duioasă etc.

264

[Berlin W., 5 aprilie 1909]

Stimate domnule Doctor,

Dă-mi voie, te rog, a-ţi pune o chestiune: este sau nu este poetul un preot, un sacerdote, ca să zic aşa, al Binelui, Frumosului şi Adevărului?... Ei bine, atunci, dacă este, masa lui de brad nu poate fi decât un altar; căci, pe acea masă, el săvârşeşte taina... bifserica [sic/] şi grijania!

Azi, am aşezat altarul meu din nou! Dacă veniţi să ne faceţi onoarea cu o vizită, veţi vede schimbare fundamentală: nu veţi mai cunoaşte casa - adică, altarul, templul, catedrala, şcl!!

Din ţară: Camerele se-nchid... se pare că cade guvernul... Prinţesa Cuza[1] trebuie să fi răposat.

De aci: vreme frumoasă, dar răce.

Cum ne organizăm de sfintele sărbători? Ce gânduri aveți? Fiți sănătoși!

Ergebenst,

Car

[Pe verso:]

Despre d. Dr. Gusti nu mai știu nimic. Nu cumva l-oi fi supărat cu ceva? Mi-e tare teamă.

Rogu-te, s-ar putea s-avem ceva documente foarte scurte (nume de: primar, rector, profesori, șcl.) despre *primul* semestru al Universității Lipsiense? și ceva desenuri, gravuri, planul orașului, orice, în fine, de pe vremuri?

Strașnic mi-ar prinde de bine! dar, firește, asta înainte de mai.

Tout â vous

Car

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13

265

Berlin W., 8 aprilie 1909

Stimate domnule Doctor, nu prea crede dumneata pe meșteșug, că-i este indiferentă judecata orișicui; afirmația asta este un fel de mângâiere ce-și face el a priori pentru eventuala indiferență din partea lumi. Dimpotrivă, să crezi că-i pasă foarte mult de judecata aceea, mai ales când își cunoaște bine mușteriul; și dovadă este că, poate, de demult, de la „Junimea" încoace, (Dumnezeu să-l odihnească pe bunul meu mușteriu de odinioară, Conul Vasilică Pogor!), n-am mai simțit atâta bucurie, ca meșteșugar, câtă mi-a făcut carta d-tale despre *Partea Poetului.*

Îți mulțumesc din suflet, şi sper să pot vreodată iar merita câteva rânduri aşa de bune din partea dumitale, care ştiu ce fel de muşteriu eşti, şi căruia rămân

devotat cârpaciu literar
practicant
daco-român,

Caragiale

Sper că v-a trecut la toți gutunarul.
Fiți sănătoşi! S-auzim de bine!

266

[Berlin W., 19 aprilie 1909]

Stimate dle Doctor, dorim a şti cum e cheful dv., fiindcă am pus de gând să te călcăm, pe la 25-26 ale lunii, împreună cu d. dr. Gusti - are mulți prietini de văzut, ştii! mai ales după aşa de-ndelungă absență *in partibus infidelium!* aud? - Aşadar, vă rugăm să ne răspundeți o vorbuşoară bună, ca să ştim dacă trebuie să-ndrăznim. Din țară, afară de vizita Kronprinzului, nimic. Din Europa, afară de revoluția geanabeților la Țarigrad, iar nimic. - Prințeza Cuza ne-a lăsat multă sănătate - uitasem. P-aici răcoare, dar frumos. Aseară am avut fulgere şi tunete. Azi, soare. Barometrul spune iar ploaie. - Am multe să-ți spun. Până atunci, fiți sănătoşi. De la toți complimente

Ergebenst

Car

Ce mi-ai făcut cu canzonetta veneziană? e compusă?

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

267

Berlin W., 24 aprilie 1909

[Pe faţa c.p. ilustrate:]
Graţie, şic, distincţiune! - iată femeia daco-romană!
[Pe verso, tăietura din ziar:]
JubileulM.S. Regelui

Cu prilejul jubileului M.S. Regelui, dna şi d. A. Xenopol au expediat următoarea telegramă:

„Majestăţei Sale Regelui
Bucureşti

Cumpăna clădirei ţărei ai ţinut-o cu putere; îndârjirea voiei tale n-a aflat nici o scădere, nici în patimi, nici în zbucium, nici în patimi de hultani, să fii însă sfântă strajă, Nalte Doamne, la mulţi ani!

Coralia şi *Alexandru Xenopol"*

268

[Berlin W., 24 aprilie 1909]

Stimate Dle Doctor, parcă ţi-am fost spus eu vorba răposatului doctorul Marcovici: „un om cu principii este un om incurabil". În ultimul moment, aflu că d. Costică Gherea a mulţumit ministrului pentru *Bene-Merenti,* dar i-a declarat că refuză a primi distincţiunea asta, căci la aceasta se opun principiile d-sale.

Cum am să-l spăl pe cap, când l-oi prinde, cu principiile d-sale! sunt indignat. Auzi d-ta! om bătrân... cu principii!

La revedere! Fiţi sănătoşi!

Car

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

269

[Berlin W., 1 mai 1909]

Stimate domnule Doktor, ajungând cu bine, Slavă A-Tot-Țiitorului! Am găsit tot bine, şi:

1. Vă mulțumesc de grațioasa dv. ospitalitate;

2. Vă rog a-mi trimite cartea despre Universitatea Lipsiensă* (am uitat-o, uita-v-ar necazurile!); şi

3) Vă anunț că aici bănuiesc Eismännerii nemțeşti - e ceva de speriat! mai urât ca-n noiembre! - frig, întunerec, ploaie, vifor... *ețetera* (înțelegi d-ta această vorbă lekinească).

Cu dragoste frățească al dv.

Caragiale

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

270

[Wilmersdorf bei Berlin, 2 mai 1909]

Stimate Dle Doctor,

Foarte bine te-ai gândit, şi însumi voiam să vă scriu că ar fi o mare imprudență să veniți acum cu copilul. Aici e o vreme imposibilă; azi-dim. 5 grade. Toată noaptea am tremurat. De la Anhalterbahnhof până acasă, am degerat. Aşadar, mai ales că n-am nici sobă, cu tot regretul meu, trebuie să declin onoarea de a găzdui pe tânărul Păvăluțică deocamdată. Rămâne însă bine înțeles că amânarea aceasta se face până la apariția căldurii - lucru ce nu poate întârzia mult. Atunci, numaidecât, ținem a vă vedea îndeplinind promisa dv. vizită. Şi dacă

* Imediat ți-o înapoiez... dar, daca n-ai încredere, adu-mi-o chiar d-ta în persoană, ori dacă n-ai d-ta vreme, trimite pe Frau Doktor cu ea.

Dra Margareta nu va mai fi acolo, atunci veți veni și cu Sonia. Avem cine să-ngrijească și de ea. Îți scriu în grabă: trebuie să mă vâr iar în așternut, să mă-ncălzesc.

Complimente cocoanelor de la toți ai mei și de la mine. La revedere în curând

Cu toată dragostea stimatoriu

Car

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestrasse 13 Hpt.

271

Stimate dle Doktor, am primit monografia despre Universitatea Lipsca; mulțumesc. Dacă ai zor de ea, scrie îndată chiar, să ți-o expediez, căci poimâine, vineri, la 4 d.a., plec spre Dacoromânia prin B-pest. N-am ce face! Sper să nu stau mult deocamdată. Daca aveți vreo comisiune pe lângă d. Costică, scrieți îndată. Am vreme să primesc carta dv. vineri dimineața. Nu te-ndoi că-ți aduc acadele literare naționale. Dacă, în curs de patru-cinci zile, ai să-mi comunici ceva, scrie-mi, în plic închis, la adresa: *Dlui Caragiale, la d. Vlahuță, București, Palatul Funcționarilor, Piața Victoriei.* - Frau Doktor e așteptată aci cu dragoste: negreșit e poftită. Vremea e plăcută; or să petreacă bine cocoanele împreună. - D. Dr. Gusti parcă a intrat în pământ de când planează prin sferele înalte. - N-am ce să-ți mai scriu alta decât că, îndată ce mă-ntorc, cu de-a sila am să te fac să citești ceva din Părintele Literaturii Române, Heliade - e fenomenal! D-ta încă nu-ți poți da seama bine de calitățile fiicei, dacă nu cunoști de aproape pe părintele ei - geaba! - Rămâneți sănătoși! să ne vedem cu bine și cu veselie, cât mai curând!

Ganz ergebenst,

Caragiale

Frau Doktor e așteptată din moment în moment.
[Berlin,] 22 apr./5 mai [1909], miercuri seara.

272

[Budapesta, 8 mai 1909]

Stimate Domnule Doktor, că-z nu ghe jaba s-a zis că poetul este, mă rog frumos, ca şi un prooroc; pe lekineşke cum spune străbunul nost': *poeta vates.* Poetul liric cel mai ghe seama, Poporul, a cântat dă dămult moda de pălării de damă din zezonul actual, în neuitatele sale versuri:

„Pupă-mă, bade Ilie!
- Da nu pot de pălărie
- Da dă pălăria jos
Şi mă pupă mânios!"

Vă trimit un salut din Budapesta.

Să ne vedem cu bine cât mai curând!

Al dv. ergebenst

Car

273

[Berlin, 23 mai 1909]

Stimate Domnule Doktor, aştept mereu ştiri bune de la d-ta. Sper că te-ai pus pe întremare. Am uitat să-ţi spun alaltăieri-seară că *Sanatogenul* este un minunat aliment pentru convalescenţii prea slăbiţi, care nu pot mânca şi bea orice. Ia întreabă pe medicul d-tale. Rugăm pe Frau Doktor, în caz că osteneşti a scrie d-ta însuţi, să ne comunice ştiri vesele.

Pe aici au început căldurile de vară. Până pe joi, nu mă pot mişca de aici; sunt încărcat de treabă. Aşteptăm răspuns şi vă salutăm cu dragoste frăţească

Al dv.

Car

274

[Wilmersdorf bei Berlin, 25 mai 1909]

Stimate domnule Doktor, nu-ți poți închipui cât m-am bucurat când am primit carta scrisă chiar cu slova matale, şi încă aşa de limpede şi cu gândiri atât de sănătoase! Că adică, nu numa că te-ai pus copăcel pe picioare, dar că, oricât ai fi de zaif[1] încă, ți s-a deschis pofta de chef! Bravo! asta, am zis eu, e semn că d. Doktor a biruit răul, şi, ca orice biruitor, pune la cale serbarea triumfului său! Să ne ajute Dumnezeu să facem cum doreşti cât de curând! Până atunci, încă o dată îți recomand minunatul *Sanatogen.*[2]

Vă dorim mult şi vă salutăm cu dragoste frățească

Ergebenst

Car

[pe verso]

Pe aici, vremea e *oribil* de frumoasă. *Senin! Uscat!! Praf!!! Soare!!!!* Țipenie de nor nu se vede! Ne uscăm de tot! Dacă mai ține aşa încă o săptămână, arde toată iarba din parcuri, şi nu mai avem ce fuma. Se-nchid fabricile de țigarete turceşti.

Fiți sănătoşi. La revedere!

C a r

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

275

[Berlin W., 30 mai 1909]

Stimate Domnule Doktor, era să venim de Rusalii pe la Lipsca; dar am înțeles că e năvală mare la zuguri, şi am lăsat-o pe după toiul sărbătorilor. Sper că te-ai scăpat de tot de năjit[1] şi că te-ai şi pus pe hrană regulată. Mă rog, anunță-mă când e să vii pentru paşuş[2], cu două zile înainte, ca să mă aranjez,

să fiu şi eu liber, să ne mai plimbăm oleacă. De când am venit din Lipsca, n-am mai ieşit din halat; mi-e lene să mă-mbrac nemţeşte. - Ce mai ştii din ţară? - P-aici, după trei zile de ploaie frumoasă, avem zile de vară foarte plăcută, fără praf şi fără vânt. - Aştept răspuns bun şi vă trimit tutulor de la toţi multe complimente.

Devotat,

Car[agiale]

A propos, să nu uit. O să-ţi trebuiască curând romanele greceşti şi *Lepaysan* al lui Marivaux?[3]

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

276

[Hamburg, 3 iunie 1909]

Viele herzlichste Grusse.

Car

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

277

[Berlin W., 18 iunie 1909]

Stimate Dle Doktor,

Binevoiţi, mă rog, a aranja toate aşa ca duminică, 7/20 iune, să vă prezentaţi, împreună cu graţioasa d-tale Frau Doktor şi cu gentilele domnişoare Florica Muzicescu şi Musa Ghermani, la Sachsenhof, la dejun, la orele 1 1/2-1 3/4 d.a. Noi vom fi sosit cu unul din zugurile matinale.

Până la revedere, multe complimente tutulor de la toţi

Caragieleştii

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

278

Drăguților, am plecat spre Ibraila, unde mă cheamă datoria sfântă. Fiți sănătoşi! Să umblați sănătoşi! Să ne revedem sănătoşi.

Al D-voastre devotat,

Car

De la toți tutulor complimente.
[Berlin,] joi 11/24 juni [1]909

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

279

[Travemunde, 27 iunie 1909]

Stimată doamnă

Stimate domn

Se găseşte aici pe țărmurile Balticei, un fel de cerevisia, vulgo bericică blondină, care, cu un hering sărățel, rezolvă în acord perfect orice disonanță şap-panică: ceva clasic - o bunătate! Sunt dres. O importantă descoperire! Am găsit, în fine, de ce e marea sărată - fiindcă e plină de heringi. Putem zice iarăşi - oul lui Columb. Până plecați, rugăm pentru o salutare. Fiți sănătoşi, umblați sănătoşi, să ne vedem sănătoşi! Complimente călduroase celor de la Ploieşti. Viele Grusse de la toți la toți.

Devotat,

Car

Aici, vreme tadelos *(sic!)* Adio! mă arunc în brațele Amfitritei cu Luki împreună.

280

[Travemunde, 6 iulie 1909]

Viele herzlichste Grusse.

Tutulor de la toți

Car

Travemunde Strand
Villa Maris

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Sinaia, Villa Albuleț, Rumănien

281

Stimate domnule Doctor, dv., care vă proslăviți în înaltele sfere kesarokrăiești austromaghiarodacoromane, ne-ați dat pe noi, republicanii hanseați, uitării, şi nu ştiți cât de doritori suntem a avea ştiri bune din creierii Carpaților. Ce mai nou pe la dv.? Cum petreceți? Noi, slava Domnului! trăim aicea la Baltica destul de liniştit; atâta supărare am, că Melpomene şi sără-sa Talia fac nazuri; iar eu altă putere n-am decât să le ridic templul tată-său şi mânii-sii. Daca ar începe peana mea să scârțâie câtuşi de cât, mai că ți-aş face o surpriză - să te comand la Budapesta cu Aradul, şi de acolo s-o luăm pentru trei-patru zile spre Vindobonna (dacă am pus un n de prisos, să mă ierți; aşa sunt eu, galantom; mai bine las să treacă de la mine). Ce zici? - Aş avea un plan ingenios! Dar să-l mai lăsăm pentru peste vreo două-trei săptămâni. Până atunci, rogu-te, îndură-te cu o scrisoare, în care pe larg să-mi arăți impresiile d-tale din patrie: trebuie să le ai bogate. Ce face d. Costică? lucră? Ce vreme *face* pe la dv.? La noi aicea *face* cam răcoare, cam prea - lucru care mie nu-mi displace; ba, pot pentru ca să zic, din

contra. Încă o dată, dorim ştiri bune de la dv. şi toți pe toți vă salutăm frățeşte.

Ergebenst,

Caragiale

[Travemunde,] 2/15 iulie 1909

Am găsit aici excelent iaurt - et je m'en donne; îi zic : maya Yogurth.

Vezi adresa pe partea ilustrată.

Ostseebad Travemunde

Villa Maris. - Germania.

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Sinaia, Villla Albuletz, Rumănien

282

[Travemunde, 17 iulie 1909]

Stimate Domnule Doctor, iartă-mă că te deranjez prea mult: ce ştii despre ofensarea unui drapel maghiar, la Sinaia, în timpul vizitei Arhiducelui, sau mai nainte? Ce a fost în realitate? Unde şi cum s-a petrecut lucrul? Rogu-te, comunică-mi toate amănuntele de care poți dispune: am neapărată şi urgentă nevoie să fiu cât mai amplu şi mai fidel informat. - Ți-am mai scris alaltăieri, sper că ai primit carta mea.

Aşteptând răspunsul d-tale, îți trimit pentru toți ai voştri multe salutări de la toți ai noştri.

Al d-tale,

Caragiale

Ostseebad Travemunde

Villa Maris.

283

[Travemunde, 28 iulie 1909]

Stimate domnule Doctor, când d-ta primeşti aceste rânduri, eu mă călătoresc înapoi, spre casă, în Wilmersdorf, sătul de frumuseţile naturii, ale cărei farmece nu le pot pricepe, dar ale cărei lacrimi celeste m-au răzbit până la măduva oaselor; aşa ploi, cred că nici patriarhul, care de focul apei a născocit altă băutură, n-a pomenit. Mă întorc în atelier, la halatul meu: acolo, desigur, mă aşteaptă musa mea inspiratoare - Emma, cu minunatele ei zupe, cărora le-am dus o lună dorul. Tot acolo aştept vorbe plăcute de la dv. Până atunci, vă trimitem tutulor de la toţi de aici, multă sănătate. Să ne vedem cu bine, să dea Dumnezeu!

Al dv. ergebenst,

Car

La Lipsia nu mă duc. Ce să fac singur acolo? Dacă eraţi şi dv., fireşte că nu lipsiam... (aud?)

t.s.v.p.

[Pe faţa c.p. ilustrate:]

Această corabie este încărcată cu complimente pentru amicul nostru G. Matheescu: conţine mai mult decât „18 vagoane". - Îi voi scrie îndeosebi peste câteva zile.

284

[Travemunde, 31 iulie 1909]

De la toţi tutulor multă sănătate! Pronia cu dv.! Cu regret părăsind serenissima Republică Lubeckană, vă trimit un salut frăţesc. Mă rentorc în Welthauptstadtul imperial, unde e, după

ultimele informațiuni, răcoare şi vreme frumoasă, şi unde aşteptăm veşti plăcute din creierii Carpaților.

Al dv., ergebenst,

Car

[Pe fața cartolinei:]

Hoch! Hoch! Hoch!!!

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

285

Berlin W., [3 octombrie 1909]

Stimate dle Doctor, nu te mira că nu ți-am mai dat semn de viață: nevastă-mea d-abia acuma a scăpat de o foarte grea boală; de care am găsit-o trântită la pat când m-am întors acasă acu vreo trei săptămâni. Pân ce-am trecut cu toții şi mai ales pân ce-a trecut ea, numa Dumnezeu ştie. Acu slavă Lui, mergem spre bine. Vă dorim şi vă salutăm pe toți. Până la revedere, vă urăm sănătate şi veselie la toți.

Devotat,

Caragiale

286

[Berlin W., 12 octombrie 1909]

Stimate domnule Doctor, am primit carta poştală şi cărțile, pentru care foarte mulțumim. Pe la noi, acuma, slava Domnului! mergem mai bine. Frau Director, deşi încă slabă, mai ales de nervi, poate umbla în trăsură şi pe jos câte o jumătate de ceas; atâta numai că, dacă osteneşte, cade la melancholie şi la fel de fel de idei pesimiste. Să sperăm că încet-încet are să

treacă şi faza asta a convalescenței. - Vă dorim şi v-aşteptăm cu multă dragoste. Mare bine mi-ar face un taifas de seară târzie, după atâtea necazuri! A filozofa e, de bine de rău, o mare mângâiere, şi mare nevoie am de puțină mângâiere. N-am lucrat până acuma nimic alta, decât am aranjat un volumaş de poveşti, pe care sper să-l public în tovărăşie cu Administrația „Adevărului". Dacă aş putea veni pe o săptămână în țară, ar merge uşor; dar nu pot lăsa casa pe grija copiilor, Frau Director având încă nevoie de congediu de la grijile administrației casnice. - Multe salutări de la toți tutulor. Fiți sănătoşi şi veseli!

Al dv. devotat şi vechi prietin,

Caragiale

P.S. - Nu-i aşa că-n prost hal a ajuns biata slovă românească? Ori eu m-am ramolit? - E prea-prea! Ce zici şi d-ta? Ce grozave testimoniuri de paupertate mentală! şi cu ce sfințenie le înregistrează amicul d-tale S.! Traurig!

D. Gusti - dispărut iar.

Aici, vreme splendidisimă! Tocmai bine de plimbat pentru Frau Direktor.

287

[Berlin W., 16 octombrie 1909]

Stimate dle Doctor, mulțumim Proniei că mergem tot spre bine. Îți scriu astăzi pentru a te ruga să aduci negreşit: 1. *Criticile* lui Costică, dacă nu toate, măcar volumul cu *Pesimistul de la Soleni;* 2. *îndrumări*[1], de Zuiliu Dampfirescu; şi 3. daca a apărut cât eşti d-ta acolo piesa cea nouă a lui Barbu, *Viforul.*

Complimente tutulor.

Pe aici, vreme nu se poate mai frumoasă. Te aştept cu mare nerăbdare, rămânând

Al d-tale ergebenst,

Car

Ai aflat, desigur, că amicul nostru Anatole se însoară cu o actriță tinerică[2]. L-au ajuns blestemele lui frere Ange[3].

288

Stimate domnule Doctor, Slava Domnului! la noi acuma totul e bine de tot. Cu voia Proniei, eu sosesc joi 15/28 oct. la 5.40 seara cu Expresul-Orient în capitala română, şi, de la gară, merg d-a dreptul la Vlahuță în gazdă. Acolo, rămân de joi seara până sâmbătă seara sau duminică dimineața, când mă pornesc spre Roman, de unde, după o zi de repaos, plec spre casă la Wilmersdorf. Dacă eşti dispus, n-ai vrea să vii să petrecem împreună câteva ore în Bucureşti? În orice caz, aştept la Vlahuță (Palatul Funcționarilor, Piața Victoriei) o vorbă bună de la d-ta, chiar joi seara, dacă-i posibil. - Fiți sănătoşi şi veseli toți!

Ergebenst,

Caragiale

Nu-ndrăznesc să-ți spun ce bucurie mi-ar face să te văz pe peronul Gării de Nord joi, ca după buna noastră datină în Bayrischerbahnhof.

De la toți tutulor multe salutări.

[Berlin W.] 10/23 oct. [1909], sâmbătă

289

Stimate domnule Doktor, adineaori, cu voia Proniei, am sosit în Penații mei, unde, mulțumesc Domnului, am găsit tot

bine. Ştiu că te afli în Leipzig. Mă grăbesc a te saluta şi a-ţi spune că te doresc foarte. Când ne vom revedea, îţi voi explica de ce şi cum n-am putut merge să-ţi văd familia la Sinaia - asta, spre părerea mea de rău. În ţară, aflu că, după plecarea mea, s-a făcut revoluţie pentru Ristache, care stă călare pe Carpaţi şi nu poate descăleca nici spre nord nici spre sud. Ieri, marţi, în Budapesta, au sosit pe urma mea, plecat de luni seara depeşi în care se spune că noaptea trecută au fost vărsări de sânge în Bucureşti şi mari turburări la Galaţi şi Brăila - după întruniri-monstre socialiste. Aflat-ai şi d-ta ceva? - Multe avem de vorbit. Când? În aşteptarea unor vorbe frumoase de la d-ta, îţi trimit multă sănătate. - Nu mă mai mişc de acasă; am mult de lucru.

Ergebenst,

Car

[Berlin,] Mittwoch, 3 noiemvrie [1909], amiazi

290

[Berlin W., 3 noiembrie 1909]

Stimate dle Doktor,

Nu ştiu daca mi-am exprimat îndestul de exact, prin carta mea de azi-dimineaţă, dorinţa ce am *de* a ne vedea, fiind totuşi împiedecat prin daraveri *de* a mă mişca din loc.

Prin urmare, îţi mai adaog aceste rânduri, convins că lipsurile expresiei mele vor fi covârşite cu prisos de înţelegerea d-tale, a cărei putere *de* pătrundere am plăcerea *de* a o cunoaşte.

Rugându-te a constata însuți *de* câte ori, într-o proză română *de* primă aruncătură, nu poți scăpa de *de,* te rog să mă anunți îndată când să te aștept.

Ergebenst,

Car

Miercuri seara
Te aștept negreșit.

291

Stimate domnule Doktor, ard de dorința să ne vedem. Daca nu eram legat acasă așteptând din moment în moment corecturi, te-aş fi călcat mâine, sâmbătă. Luni, am neapărată treabă acasă. Așadar, imposibil să viu zilele astea. Celebrul Ristache a fost predat Austro-Ungariei *sain et sauf.* În schimb, frații sindicaliști au fost stâlciți la București, după ce și ei au zdrelit destui polițiști. Când ne vom vedea, îți voi demonstra că țiu recordul mișeliei eu - nu d-ta, cum te lauzi. Să scapi prin noroc este una; să fugi prin calcul este alta. Şi nu ştii cât m-am aplaudat marți la B-pesta, aflând telegrafic cele petrecute în ajun seara la Buc., după plecarea mea - via Vârciorova... Dar, rogu-te, încă o dată, să ne vedem, cât de curând: două nopți n-or să ne-ajungă pentru importantissime comunicări. - Când îți vin ai dumitale? Dă-le zor! Să ne vedem sănătoși! De la toți de aici pentru d-ta și toți ai d-tale multe complimente.

Ergebenst,

Car

S-a zis odată de către poeți că „lumea aceasta tiranilor s-a dat!", eu zic: *caraghiojiloA* Trăiască dar caraghiojii[1] - naționali și internaționali!

[Berlin,] 5.XI. [1909]

P.S. - Daca mâine primesc de dimineață corecturi[1], nu e exclusă posibilitatea de a ne vedea, de seara până a doua zi duminică, la 2. Te anunț din vreme telegrafic.

292

[Berlin W., 6 noiembrie 1909]

Stimate dle Doktor, cu bucurie aflu că foarte curând ai d-tale iubiți vor fi lângă d-ta. Doresc întâi să ajungă acasă bine dispuşi şi voinici: meritați asta după sacrificiul îndelung al exilului voluntar; şi al doilea, doresc să am îndată ştiri despre fericita lor - sosire pentru ca apoi, după ce vă liniştiți bine şi vă aşezați frumos, să punem la cale o convenire în toată regula, pe-ndelete, ca nişte laşi burghezi ce suntem, convinşi că noi nu suntem, ca alții, chemați a reforma soțietatea şi a ne amărî existența cu grija veacului viitor şi cu ura veacului nostru. Şi de aceea, ți-am trimis astăzi un Calendar românesc pe 1910, ştiind că pe masa de scris a unui bun burghez, care mai des are nevoie a socoti cu zilele viața lui, decât cu veacurile progresul umanității, trebuie să se afle totdeauna o astfel de cărticică. Rog pe Dumnezeu să n-ai a însemna nici una din zilele socotite acolo cu vreo supărare, fie cât de uşoară, şi tot aşa la anul şi la mulți ani! Aşteptând, la potrivită vreme, vorbe frumoase de la dv. toți, vă sunt, cu toată frățeasca dragoste, ce crez că mi-o cunoaşteți,

Ergebenst,

Car

P.S. - Am primit gazetele şi extractele asupra marelui incident bulgaro-daco-roman. Să iei pe unii şi să dai în alții - lucru care l-au şi făcut acei caraghioji. La aşa cap, aşa chiulaf!

293

[Berlin, 6 noiembrie 1909]

Ca să vezi cât de uşuratec s-a procedat de la-nceput şi până acum în toată daravera bietului Ristache, îți alătur următorul comunicat, pe care mi l-a adus adineaori, după ce ți-am expediat carta ilustrată, oficiosul „Universul": *Un comunicat al Ministerului de Interne*[1]:

„De la Ministerul de Interne mi s-a dat următorul comunicat: Doctorul Cristea George Stanceff, zis şi Racowski, a fost expulzat din țară printr-un jurnal al Consiliului de Miniştri din 2 iulie 1907. Născut la Cotel, în Bulgaria, la 29 august 1873, din părinți bulgari, George Stanceff şi Maria Racowski, botezat de preotul Costa Petrof, a urmat clasele primare la Varna, gimnaziul la Gabrowa, iar mai târziu se află în Franța ca bursier al ministerului instrucției publice din Bulgaria. A fost înscris în listele de recrutare ale comunei Cotel, ca aparținând contingentului 1893 şi a figurat pe aceste liste ca nesupus până la 1902. Părinții lui au emigrat în Dobrogea pe la 1880, când Cristea George Stanceff avea şapte ani, aşa că nici părinții, nici el, nu pot fi considerați ca cetățeni români dobrogeni, deoarece nu se aflau în Dobrogea în ziua de 11 aprilie 1877, cum cere articolul 3 al legii pentru organizarea Dobrogei. De altminteri, doctorul Cristea George Stanceff a trecut frontiera română cu paşapoartele bulgare nr. 154 şi 406 în anii 1897 şi 1899; la 1894 a fost expulzat din Berlin ca supus bulgar; cu propria sa mână s-a înscris tot ca supus bulgar, în registrul de matriculare al Facultății de Medicină din Berlin; a luat parte la congresul socialist, din 1899, în calitate de delegat al Bulgariei.

Chiar Înalta Curte de Casație, la 5 aprilie 1908, respingând recursul făcut de doctorul Stanceff-Racowski, privitor la ştergerea lui din listele electorale, a constatat că acesta „s-a supus *unei protecțiuni streine* şi şi-a *manifestat în mod constant şi neîndoios această intențiune"*.

Deci, ca stare de drept, nu mai poate invoca cetățenia: ca stare de fapt nu mai poate intra, necum stărui, în țară, decât

„tolerat" de autorități. Ți-aduci aminte că i-am spus față de d-ta și de d. Costică, să nu tenteze calea justiției [pripit]. Ce să le faci „tovarășilor" dacă sunt capsomani și vor să spargă zidul cu glava!

Sănătate

Car

Despre acestea mai pe larg când ne vom vedea.

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

294

Stimate dle Doktor,

Ai primit desigur și telegrama mea a doua, prin care te rugam să iei 3, nu 2, bilete. Daca le-ai putut căpăta, răspunde-mi, te rog, la *ce ceas* e concertul. Daca e seara, atunci venim cu un zug de peste zi, duminică. Venim trei bărbați. Nu te gândi cum să ne găzduiești. Am, o conditio sine qua non: merg la Sachsenhof. Am, după concert, tabiet. Of! și de mult nu m-am dat la un pilsneraș cu ețeterale! Și n-am să te las să mergi la culcare decât la ultima extremitate. - Aștept răspunsul d-tale cu *ora precisă* a concertului. Te anunț prealabil de sosire.

De la toți de-aci tutulor de la Dv. multe complimente.

Ergebenst,

Car

[Berlin W.,] Marți, XI.9/27 X.[1909]

295

[Berlin W., 10 noiembrie 1909]

Un document:

„Iaşi, 6/11 oct. 1909

Iubite Caragiale,

Îți trimit volumul de poezii *al* Ririei, *pe care* dacă-l vei citi, cred că *te* vei convinge că este productul unui mare talent. Ca toate talentele, Riria *însă* întâlneşte *o opoziție* înverşunată mai ales între piticii care nu pot îngădui ca mărimile să le arunce umbră. Oamenii de valoare ca Gion (cel mort prea timpuriu), Rădulescu-Motru, G. Panu, *deşi din taberile cele mai deosebite,* recunosc, *întâietatea minții* Ririei. Te-aş ruga şi pe tine* să-ți spui cuvântul care va cădea ca o *boa*mbă pe capetele pigmeilor.

Amic, A.D.X..."
pentru copie conformă,
Ergebenst,

Car

[Pe verso:]

Îți aduc şi d-tale volumul, pe care cred că te vei convinge...
La revedere cu bine!

Car

Ristache se agită şi agită pentru moment în Budapesta. I s-a urât se vede ş-acolo.

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestrasse 13

* In cauda venenum.

296

[Berlin W., 10 noiembrie 1909]

Stimate dle Doktor,

Ţi-am depeşat în rândul al doilea să-mi prinzi *3* locuri pentru duminică la Kam[m]ermusik Gewandhs.

Contez pe ele şi, până la revedere, sâmbătă seara sau duminică dimineaţa, am ono*rul* să vă salut cu spera*rea* că nu v-am supărat prea mult. Eu nu-ţi voi telegrafia de sosire. Dar, oricum, duminică dim. la 10-11 te calc. Îngrijeşte de *belete.*

Să dea Dumnezeu să ne vedem cu bine şi să pitreşem frumos, coane!

Al matali,

Car

Herrn Doktor P. Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13

297

[Berlin W., 11 noiembrie 1909]

Stimate domnule Doktor,

Noi sosim sâmbătă seara în Bayrbhf, la 6.49. Al treilea este d. Cerna, tânărul poet-filosof, distins matematic şi mare meloman, care, alfându-se pe doi ani la Berlin, a binevoit, spre bucuria noastră să se-nsărcineze cu educaţia ştiinţifică a lui Luki. - Cum eşti d-ta acuma încă fără stăpân, o să putem sta mai târzior într-un colţişor călduţ şi discret luminat la Sachsenhof, pe care de atâta timp îl doresc. D-ta ştii, mi se pare, că, en fait de paysage, mie nu-mi pare altul mai frumos pe lume decât o Stammtisch burghezească. - Să ne vedem sănătoşi şi cu bună dispoziţie împrejurul ei sâmbătă seara! Ergebenst,

Car

Am primit gazetele. Îți mulțumesc. Până la sosirea mea, nu mai trimite. Pe unele le am „Adevărul", „Ordinea" și altele.

La revedere cu sănătate.

298

[Berlin W., 17 noiembrie 1909]

Stimate dle Doktor, mulțumesc pentru carte. Rogu-te, nu uita ce am vorbitără. Gusti pleacă, mâine, joi dim., prin Cerveneț-Bordijeni, pe (sic) București. Cerna e încântat de petrecerea de la Lipsca. Eu am un guturai tătăresc. Aici vremuiește: omăt cu așezare, dar nu ger. Aștept nerăbdător o vorbă înțeleaptă de la matale: nu știi ce vreme de stat în casă la taifas avem aci. Fiți sănătoși d-ta și toți ai d-tale! tuturor de la toți, viele Grusse. Ergebenst,

Car

P.S. - Rogu-te, când vii, nu uita să aduci fartetul *cu pricina* de alaltăseară - să vedem: nu-i dăm de-ncheieturi pe-ndelete?

[Pe fața, c.p. ilustrate:] „Știința baza Verității".

299

[Berlin W., 22 noiembrie 1909]

Stimate dle Doktor, îți șpedez un mic transport de zaharicale, dorind să le guști sănătos și să-ți placă și d-tale cum mi-au plăcut mie. Vei recunoaște, desigur, că bonbonul generalului ministru de război este, între toate, delicatisim. - Eu zac de guturai; nu sunt în stare să fac nimica, așa mă necăjește. Așa troahnă tătărască, de mult n-am mai pătimit. - Strașnic mi-ar prinde bine un taifas prelungit. D. dr. Gustea a plecat de joi dim.; pân-acuma n-am de la dumnealui nici o

ştire. Bănuiesc că se află în Bucureşti, alergând pe la-naltele locuri. Aici vreme urâtă - cu soare. Dar pe la dv.?

- Când vii, găseşti aici toată colecţia „Vieţei româneşti", minus două numere, ce nu se mai găsesc. Să ne vedem cu bine. La toţi, de la toţi, călduroase salutări.

Ergebenst,

Car

300

[Berlin W., 30 noiembrie 1909]

Stimate dle Doktor,

Tot aştept vorbe frumoase de la dv. şi văd că nu soseşte nici o vorbuliţă.

Sositu-ţi-au ai dumitale?

Când să te aştept cu poftă de lafuri?[1]

Cum am pătimit de troahnă sunt capabil să stau cu d-ta la privighere cât pofteşti.

Spune o vorbă. Tutulor de la toţi multă sănătate.

Ergebenst,

Car

301

[Berlin W., 3 decembrie 1909]

Stimate dle Doktor, mi-au făcut mare bucurie ştirile ce mi-ai trimis; atâta numa mă mâhneşte că vizita dv. nu va ţinea decât câteva ceasuri, pe când eu gândeam să facem o privighere în regulă, ca nişte adevăraţi christiani ce suntem. Oricum, văd că-mi dai speranţa că vom putea pune la cale ceva mai fundamental. Când veniţi, vom dezbate împreună asupra problemei de itinerariu. Până atunci, mă prepar: mi-am

cumpărat Reichskursbuchul cel nou. - Multe, multe, foarte multe avem de depănat. - Vă aşteptăm cu nerăbdare şi cu frăţească dragoste. Să ne vedem cu bine! Fiţi sănătoşi şi veseli!

Ergebenst,

Car

De scris, nici pomeneală. Cheful mi-e mai întunecat ca vremea, care mai întunecată nu se poate. De şase ani de când sunt p-aici, aşa jos n-am mai pomenit barometrul - 730!!

D. Dr. Gusti e în Iaşi. Să nu uităm a vorbi despre d-sa

[Pe faţa c.p.:]

Îţi trimit un articol, în foiletonul din „Adevărul" al dlui Costică. Excelent! Vei zice, sunt sigur, ca şi mine că d-lui şi-a mancat vocaţia; trebuia să se facă pamfletar, nu propagandist.

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

302

[Berlin W., 8 decembrie 1909]

Stimate domnule Doktor,

Ne-aţi desperat! nu pot întrebuinţa un cuvânt mai potrivit pentru a vă arăta starea în care ne aflăm de alaltăieri aşteptându-vă din moment în moment.

Când? când? când vom avea onoarea?

Te rog, spune o vorbă categorică, bri omule! Până când să mai suferim, coane?

Îţi păstrez pentru citit una perlă daco-romană finississimă: O minune-ntre minuni! Mai presus decât chiar cele *4 zile în Ardeal.* Rogu-te, le ştii?

Spune o vorbă Noi vă aşteptăm mereu.

Ergebenst,

Car

303

[Berlin W., 11 decembrie 1909]

Stimate dle Doktor, am primit telegrama, care desigur s-a-ncrucişat pe drum cu a mea. Aceste rânduri ţi le scriu ca să-ţi declar că noi considerăm termenul de luni ca *unwiderruflich.* - Vă aşteptăm cu un dejun dacoromân, adevărat care este. După masă, am pentru d-ta dulciuri literare finisime. - Adu-mi, nu uita, pe Duilă şi pe Gherea.

La revedere cu bucurie!

Ergebenst,

Car

Sâmbătă seara.

304

Stimate domnule Doktor,

Daca nu biruiesc cu masa şi cu o altă trebuşoară până la vreme, nu vă supăraţi că nu vă-ntâmpin la gară, vă rog frumos. Urcaţi-vă îndată într-un Bedag şi poftiţi la noi, unde sunteţi aşteptaţi cu multă, foarte multă frăţească dragoste de toată lumea d-aici. Veniţi sănătoşi!

Ergebenst,

Car

[Berlin W.,] Sâmbătă, 11/XII.[1909]

305

[Berlin W., 15 decembrie 1909]

Stimate dle Doktor, îţi mulţumesc pentru cele *Două măsuri.* Îmi pare bine că ai găsit acasă toate bune. Aici am primit îndată după plecarea d-tale o cartă de la Frau Doktor,

care te vestea că nu trebuie să ai grijă de acasă şi că mai poţi rămânea. Nu mai era vreme, că mă suiam într-un auto şi te-ntorceam înapoi de la gară.

„Universul" de astăzi afară de urmarea *Viforului*[1], mai conține şi o altă minune - ți-o păstrez. - Ce organizăm de sărbători? N-ai fi de părere să pitrecem olecuță? Am pornit la stricare de hârtie. De m-o ține tot aşa ca azi, apoi într-o săptămână, scap de grije pe cinci. Aşa să am noroc! - Pe cât îmi pare, după scrisorile ce primesc, domnii de la „Viața Românească"[2] sunt destul de mulțumiți de colaborarea mea; îmi cer să le mai dau ceva. Ce zici? Cum înțelegi d-ta asta? - De la toți d-aci tutulor de la dv. multe frățeşti salutări. Fiți sănătoşi şi cu voie bună!

Ergebenst,

Car

Aşa-i că zug D. 42 este hel mai fain din tăte?

306

[Berlin, 15 decembrie 1909]

P.S. - Rog trimite-mi „Minerva" cu darea de seamă despre *Viforul.*

Ergebenst,

C

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13

307

[Berlin W., 17 decembrie 1909]

Stimate domnule Doktor,

De subt sala Bluthner, după un conzert, am onoare să vă declar că Sinfonia IV a Babacului[1] este, orice s-ar zice şi orice

s-ar face, una minune nentrecută; iar d. maestru Sigmund von Hausegger este un mare artist. Aşa conducere de orchestră mai rar.

Fiţi sănătoşi şi veseli.

Ergebenst,

Car

308

[Berlin W., 22 decembrie 1909]

Stimate domnule Doktor,

Cu voia Proniei, sosim vineri după-amiazi: ori la 3^3, în Berliner Bhf*, ori la 4^3. în Bayr Bhf. Prin urmare, dv. aşteptaţi frumuşel acasă.

Să ne vedem cu sănătate şi voie bună!

Ergenbenst,

Car

P.S. - Pe aici vifor mare cu ploaie şi omăt.

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13

309

[Kecskemet, 26 decembrie 1909]

Din Kecskemet scriu, mă rog frumos, în ţug, la domnu Doktor pentru o gratulăţiugne, respekkive complimenke la familie.

Plecată slugă

Car

Doktor Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.
Deutschland

* Prin Halle.

310

[Berlin, 3 ianuarie 1910]

Stimate domnule Doktor, pentru a mă scuza de tăcerea mea după ce aşa frumos am petrecut împreună, mi-ar trebui o coală de hârtie ministerială, şi tot ar fi lucrul greu de așternut în proză, fiindcă-i vorba de adânca mea stare psihică. Am fost melancolic şi ursuz ca o vită bătrână obosită. **Aşadar (â propos de vită, eram ameninţat să fac o călătorie de plăcere în Dacoromânia. Uf! amânată pentru o lună şi mai bine).** Aşadar, zic, voi îndrăzni zilele acestea să viu a vă prezenta scuzele mele prin viu grai. Până atunci, de la toți la toți multă sănătate.

Cu toată dragostea,

Al dv.

Car

P.S. - Păstrați-mi gazetele. Se spune în „Ordinea" că „Viitorul" a publicat o scrisoare deschisă a lui Garabet Ibrăileanu către Costică... E cazul să zicem: cine strică? cine i-a dat nas? - vorba răposatului Conul Alecu.

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13

311

[Berlin W., 5 ianuarie 1910]

Stimate domnule Doktor, am primit „Viitorul" cu articolul lui Arțibur[1]. Încă o dată: cine strică? cine le-a dat nas? Eu ori d. Costică? Hei! de când îi tot tocam pe cap că are să se frigă cu băieții „buni". Dar, pesemne, aşa e scrisul apostolilor şi prorocilor după Christos. - Rogu-te îngrijeşte-mă de *un* bilet pentru 11 ianuarie, şi scrie-mi mai dinainte la ce oră fixă şi în

ce sală se dă concertul. Eu te anunţ la ce ceas vin la d-ta, sau la concert d-a dreptul, daca e seara. - Conservatorii takişti au zdrobit pe liberali şi caprişti cartelaţi, la Bucureşti. - Mai multe din viu grai. Tutulor de la toţi multe cordiale salutări.

Ergebenst,

Car

312

[Berlin W., 8 ianuarie 1910]

Stimate dle Doktor, iartă-mă că ţi-am căzut belea cu dorinţa mea de erudiţiune. Şi dumneata eşti un intelectual: trebuie să te jertfeşti pentru cultura şi propăşirea neamului! - D. Costică l-a stâlcit pe Garabet. Îţi trimit numărul „Adevărului". Bravo, d. Costică! cred că l-a săturat pi arman! Aşa execuţie magistrală, mai rar! încă o dată: bravo, Costică! Bieţii generoşi! dacă le-o mai fi rămas un pic de ruşine! - Fiţi sănătoşi şi veseli! Pentru Frau Doktor, cu ocazia onomasticei, deosebite salutaţiuni. La mulţi ani cu noroc, sănătate şi voie bună!

Ergebenst,

Car

Herrn und Frau
Doktor Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13

313

[Berlin W., 12 ianuarie 1910]

Stimate domnule Doktor şi stimată doamnă Doktor, ajungând acasă cu bine, nu pot să vă zic decât atâta: mulţumesc de graţioasa dv. ospitalitate şi nu mă-ndoiesc că mesia mea va

fi încoronată de succes. Aşteptăm telegrama dv. şi vă salutăm toți pe toți cu frățească dragoste.

Ergebenst,

Car

Herrn und Frau
Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13

314

[Berlin W., 23 ianuarie 1910]

Stimate dle Doktor, cu ajutorul Proniei, nădăjduiesc să viu marți la Lipsca, cu rugămintea să mă găzduiți pe o noapte, după ce mă veți ajuta într-o daraveră mică la stabilimentul tipografic al lui Spammer. Pe aici, soare şi ger - foarte neplăcut lucru pentru mine, amator de moină şi de lumină moderată. M-a mişcat mult vestea despre simfonia boierului. Criticul e un moftangiu care vrea să-şi dea aere de om priceput. Pariez că o să plângem amândoi când om auzi această a zecea minune. Nu cumva se găseşte deja pentru piano? Ia cercetează. Ce ar mai fi să te găsesc cu caietul dinainte! La revedere marți.

Fiți sănătoşi şi veseli toți.

Ergebenst,

Car

De la Costică am ştiri. Ți le aduc.

315

[Berlin W., 2 februarie 1910]

Gând la gând cu bucurie - zice o vorbă veche, d-le Doktor. Parcă vorbirăm noi alaltăseară de *Eroii* lui Carlyle. Pe când vorbeam noi, iată, aci alăturat, ce apărea în „Universul".

Ne aflăm în dârdora mutatului. Frau Direktor mă tot gonește la Lipsca. Ce să fac? Mă primiți pentru o seară-două?

Ți-am trimis azi dim. pe Pătrășcanu și pe Le Vaillant. Să le citești sănătos! Tuturor de la toți, viele herzlichste Grusse.

Ergebenst,

Car

316

[Berlin W., 4 februarie 1910]

Stimate domnule Doktor,

Să te ferească Pronia de foc, de cutremur, de înec și de mutat! orcâtă voluptate ar afla damele în mijlocul unor atari calamități. Mulțumesc din suflet pentru telegrama de ieri și pentru carta postală de astăzi. Viu, fără Luchi (însărcinat fiind dumnealui cu transportul cărților și hârtiilor), să vă cad belea pe două-trei zile, până miercuri, când Penații mei vor fi transportați - „fără nervozități" - aud? - din Wilmersdorf în Schoneberg. Neptun, stăpânul talazurilor, și Eol, starostele vânturilor, aibă grijă de familia și de tărăbuțele mele! ocrotească-le împotriva oricărei dușmănii a oarbelor elementuri! - că tare mi-e teamă de oscioarele familiei și de-nchieturile mobilelor. Eu n-am bărbăția, ca laș ce mă știi, să asist la așa încercare supremă și deci viu să mă pun sub adăpostul prietinesc din Fichtestr. 13, todeuna așa de grațios primitor. - Plec poimâine, *duminică* 6 febr. st. n. la 1 d.a. și sosesc în Bayrbhf la 4. d.a. - care, multă aplecare aș ave pentru ceva de clavir, în bună căldurică - ceva de papa Joseph. Tot la el mi-e gândul din zilele trecute. Că, drept să-ți spun, stimate domnule Doktor, multe lucruri bune mi-ar fi plăcut și mie, ca

oricărui muritor, pe lumea asta, însă nici unul mai mult ca vorba pe d-asupra limpede, dar adâncă la înțeles.

Să ne vedem cu bine luni!

Ganz ergebenst,

Car

Ți-aduc ceva de citit - bun.

De miercuri încolo, cu voia Tatălui ceresc:

[Cartă de vizită imprimată, cu noua adresă şi lipită pe scrisoare:]

I.L. Caragiale
Schoneberg
bei Berlin
Innsbruckerstr. 1.

317

[Berlin, 6/2 1910]

Renunț ghiveciul muzical. Costică telegrafieze sosirea. Salutări

Caragiale

318

[Schoneberg b. Berlin, 11 februarie 1910]

Călduroase mulțumiri şi salutări din Schoneberg Innsbruckerstr. 1... Atâta mai pot spune! Îmi vâjâie creierul de ciocănituri, de hârâieli, de scârțâituri de... etc.

Fiți sănătoşi şi veseli!

De la toți d-aici, tuturor de acolo, multe salutări.

Mult îndatorat,

Car

Vă trimit un pachet cu exquisite dulcețuri literare. Gustați-le sănătoşi!.

319

[Berlin W., 12 februarie 1910]

Stimate domnule Doktor, v-am eşpedat adineaori un pachet de bunătăţi. Citiţi-le sănătoşi! - Pe aici e o vreme regretabilă, dacă ne putem exprima aşa. A nins, şi s-a fleşcăit după două ceasuri. Ţi-e milă de ciubote să le scoţi afară din casă. - Când să vă aşteptăm săptămâna ce vine? Am loc de găzduit fără necaz două persoane de familie. - Aşteptându-vă cu dragoste, batem cuie cu furie - Fiţi sănătoşi!

Ganz ergebenst,

Car

Ce ziceţi de dezastrul „Generalului Chanzy"?[1]

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13

320

[Berlin W., 23 februarie 1910]

Stimate dle Doktor, coada Comeatei[1] a ajuns şi pe la noi de vreo două zile, pricinuindu-ne multă supărare cu călduri şi pâclă; s-a milostivit însă Pronia de noi păcătoşii robii ei şi ne-a trimis astă-seară o ploaie zdravănă să stingă pojarul; şi aşa, cum plouă afară şi bate vântul, eu, cu perdelele lăsate, stau la masa me di brad[2], şi zic în gândul meu: unde e acuma d. Doktor aici, să-i tragem un taifas în halat şi-n papuci - călugăreşte! Am să mă pun la poliţă şi să citesc viaţa şi operele lui Budapeştaloţiu, în speranţa că trebuie să găsesc un rând-două vrednice de subliniat: mă ştii ce pasionat vânător sunt; cu ce răbdare urmăresc, în vastul câmp al publicisticei daco-romane, ceva bun de-mpuşcat. - Din ţară, nimic deosebit. Dacă aflu, nu voi lipsi

să vă comunic îndată. De la Mihalache[3] încă nu mi-a sosit scrisoarea anunțată prin telegramă. Îți fac, în caz de vreo importantă comunicare, o scurtă dare de seamă. - Poate că-nainte de a pleca în țară (peste zece zile), să ne mai vedem. - De la toți tutulor multă sănătate.

Cu frățească dragoste

Al dv.,

Car

Cum stați din muzică zilele astea? Comunicați, vă rog.

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Finchtestr. 13

321

[Schoneberg bei Berlin, 28 februarie 1910]

Stimate dle Doktor, rog:

1. Un taifas mâine seară, marți; vreau să aud soluția chestiunii etico-estetice;

2. Un loc tocma-n fund la Gewandhs pentru Gheneral-probe;

3. O primire cordială a paltonului meu la Hannes;

4. O pereche pantaloni de la jădanul din colț;

5. O pereche ori două di colțuni di lână prima pentru călătorie;

6. O mică seanță muzicală acasă - pe alese, şi

7. Să vă găsesc sănătoşi şi bucuroşi la oaspeț mâine seară marți, (la ora 7 d.a.) sosesc în Berlinerbhf la 6.10.

Dacă-mi poți trimite un auto, eşti om di dzahăr.

Ergebenst,

Car

322

[Schoneberg bei Berlin, 3 martie 1910]

Stimate dle Doktor,

Rog studiaţi alăturatul document uman şi, neatins, păstraţi-mi-l până la revedere.

Plec poimâine, vineri, tot prin Budapeştaloţiu - n-am ce-ţi face; sunt un om cu tabieturi şi belaliu la drum - nu-mi place să umblu la şabas[1] pân Galiţia cu scărrrrnăviile di jădani.

Imediat după aceste rânduri, primeşti *Ziarul* - Coşbuc[2], şi „Viaţa românească" cu cele două articole dorite[3] (Verax, Kautsky).

Rămâneţi cu bine. Să ne vedem sănătoşi şi veseli.

Al matali,

Car

Frau Doktor e rugată de la noi toţi să nu ne trateze cu refuz în privinţa vizitei atât de dorite. Poate veni cu amândoi copiii.

An Herrn Doktor
Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13

323

[Schoneberg bei Berlin, 3 martie 1910]

Stimate dle Doktor,

Adaog la cele de adineaori că ţi-am trimis şi ceva pe d-asupra - o Chronică *nouveau genre* „Misterul din Strada Diaconeselor". Citeşte-le pe toate sănătos, şi *luminează-te şi vei fi!*

Pentru orice împrejurare, adresa mea: la Vlahuţă, Bucureşti, Piaţa Victoriei, Palatul Funcţionarilor.

La revedere cu noroc şi sănătate

Ergebenst

C a r

P.S. După o depeşă pe care am găsit-o acasă, d. dr. Gusti e în Bucureşti, unde mă aşteaptă nerăbdător.

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13

324

[Budapesta, 5 martie 1910]

Stimate dle Doktor, în Budapesta este o căldură şi o frumuseţe de vreme cum numai o comeată poate aduce. Rugaţi-vă la Dumnezeu să nu vă ocolească acest minunat astru pletos, ca să puteţi, peste trei săptămâni mânca fragi şi cireşe proaspete.

Să ne vedem cu sănătate.

Al dv. serv,

Caragiale

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13

325

[Budapesta, 14 martie 1910]

Stimate dle Doktor, permiteţi-mi, vă rog, a vă trimite, de pe malurile frumoasei Dunări albastre, un pachet de salutări pentru toată lumea din Fichtestr. 13. - Pe aici călduri straşnice, venite deodată... Pesemne, tot Comata: lucrează natura, drăguţă. Mi se pare însă că trebuia să lucreze astă-iarnă, mai bine. Dar să nu mâniem Pronia! Tot e plăcută o comată măcar vara, daca n-a putut veni iarna. Pe aici, lume, lume şi... Destulu-ţi-i atât. Până la revedere în curând, iscălesc al matale îndatorat

cu dragoste multă,

Car

326

[Budapesta, 15 martie 1910]

Stimate dle Doktor, Salut! Plec împreună cu aceste rânduri spre Teutonia.

Multe minuni îți aduc şi ți-am trimis şi istorii.

Să ne vedem cu bine.

Ergebenst,

Car

327

[Schoneberg bei Berlin, 17 martie 1910]

Stimate Dle Doktor, am salutat ieri în faptul zilei, ca orice poet, patria lui Friedrich cel Mare şi a lui Martin Luther. Sunt acasă, slavă Domnului! Când ne vedem? Zi o vorbă frumoasă. Primit-ai nişte cărți de la Bucureşti şi de aici? Şi încă mai am ceva pentru d-ta. Mâine, vineri, îți expediez 200 M. Aş dori însă să ne vedem. Daca cumva termin până sâmbătă seara ce am de lucru, poate viu duminică la Lipsca. Am văzut pe Costică. Vă trimite multă sănătate pregătindu-se a porni către dv. Fiți sănătoşi şi veseli.

Ergebenst,

Car

328

[Schoneberg bei Berlin, 23 martie]

Stimate dle Doktor, mă bucur că v-a fost spaima degeaba în privința boalei giupinesei. Noi vă purtam grozav grija, drept

să-ți spun. - Am primit cărțulia franceză. Mer. . . . . .! Împreună cu asta, îți expediez *Selecte* a reputatul conul Alecu Odobescu (care mi se pare mai spălat decât toți cei din dzilili. . . . . .a scripturilor române), şi un „Universul" cu comemorarea lui Lueger[1]. După discursul lui Barbu, nu neglija să citeşti şi urmarea: incidentul Popovici-Săulescu. Une toute petite note gaia ne nuit jamais au payoage. - De venit eu la Lipsca, nici vorbă, nu mă pot mişca din loc. Dar, aşa, de'! parcă mi se pare că ar fi frumos să te porneşti încoace anume: să vii sâmbătă cât mai de timpuriu şi să pleci d-aci luni sau marți. Am să-ți cer un mare ajutor literar. O rog pe Frau Doktor cu profund respect să te învoiască. Fac din asta o chestiune de înaltă încredere ministerială. - Aştept dar vineri depeşa ce-mi va anunța ora sosirii matale. Până atunci cu toată dragostea frățească vă salutăm toți pe toți şi vă urăm sănătate şi voie bună.

Aştept telegrama d-tale. Iscăleşte

Ganz ergebenst

Car

P.S. Când ne vedem, adu-mi aminte să-ți spun ceva despre . . . . . .Gusti.

329

[Schoneberg bei Berlin, 29 martie 1910]

Stimate domnule Doktor, vremea trage a primăvară, zezonul rozelor şi al poeților; iar noi stăm aşa indiferenți, fără să luăm un stimulant reconfortant. Care-va-s'zică, daca nu suntem poeți lirici şi nu preamărim umana înțelepciune, trebuie să renunțăm la marile principii ale Revoluțiunii - la drepturile omului? Şi este oare un drept mai sacru pentru orice om decât dreptul la pitrecere? Tot aştept un semn de la d-ta, şi văd că nu-mi mai vine.

Cât despre speranța de a te videa picând în Innsbruckerstr, pe aceea am pierdut-o de mult! Aşadar, daca nu-ţi fac trebuință deocamdată *Dan* şi volumul de poezii Vlahuță, rogu-te, trimite-mi-le pentru câteva zile: cel puțin să am cu [ce] mă mângâia de uitarea la care m-ai osândit. Ce bărbat cumse¬cade ai fi să mi le aduci în persoană! cum stați din sănătate? În țară bântuie multe boleşnițe. Toți nepoții noştri sunt pojarnici. Fiți sănătoşi. Să ne vedem cu bine.

Ergebenst,

Car

Aflat-ai de marele dezastru din Ungaria în satul Octkoruti, unde au ars într-o şură, la un bal popular, *cinci sute* de damezi?

Ce ştiri de la d. Costică? Când vine? Când apare cartea?

[Pe verso:]

Pe Creangă-l ai şi d-ta. Rogu-te, trimite-mi, împreună cu *Dan* şi cu *Poeziile* Vlahuță, şi pe Creangă. În schimb, ți-am trimis pe Odobescu.

An Herrn Doktor
Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13

330

Stimate dle Doktor, tare mi-a părut bine că d. Costică s-a hotărât în fine să vie a se spăla puțin în aerul nordic de rugina orientală. Să poftească sănătos! Îl aşteptăm cu frățească dragoste. - Îndată ce am primit carta d-tale astăzi miercuri, ți-am expediat suma reclamată prin mandat telegrafic, aşa că desigur până acum ai şi primit-o. Eu lucrez; asta însă nu ar împiedeca să stau o noapte întreagă de taifas, înainte de sosirea lui d. Costică. Aud?... A bon entendeur salut. Ați înțelegut? Fiți sănătoşi şi veseli. De la toți la toți multe complimenturi.

Ganz ergebenst,

Car

[Wilmersdorf bei Berlin,] Mittwoch d. 17/30 III.1910

Întoarce te rog.

Nu țiu minte ce otel i-am recomandat lui Costică la Viena; în orice caz cred că era pentru a fi mai aproape de o gară oarecare. Dar nu cred să mai țină minte nici el. Prin urmare, mai cu seamă cum îl ştim inconstant, să-l aşteptăm; desigur, a tras la un otel mai de vază, dacă are să stăruie la Viena mai multe zile. Îl invidiez. Tare mi-ar surâde o mică partidă vieneză; mai ales după doliul lui Lueger, tare *lustige Leute* trebuie să fie acolo!

331

Stimate domnule Doktor, mai întâi, te rog comunică iubiților dv. oaspeți[1] frățeştile noastre salutări de bun sosit. Doresc să am cât de curând veşti bune despre cheful dv. al tutulor, ca să mă bucur, nădăjduind că, în curând asemenea, după ce le-o trece musafirilor oboseala călătoriei, să putem petrece câteva ore plăcute împreună. D. Costică[1] vine desigur cu un sac plin de noutăți din Daco-România. Vreau să vâr mâna mea nesățioasă până-n fundul sacului, unde bănuiesc că stau cele mai prețioase dulciuri. Aşadar, nerăbdător, aştept comunicări de la Leipzig. Din parte-mi, mă grăbesc a vă comunica - şi țin mult să luați act şi notă de asta - că în Innsbruckerstr. 1. Hpt., *oricând,* chiar *fără* prealabilă înştiințare, pot fi găzduite destul de confortabil două persoane, ba aş merge şi mai departe - chiar trei, - cu condiție numai ca aceste persoane să nu fie prea iconoame la vorbă şi taifas, lucruri de cari suntem, în mai sus-arătata locuință, totdeuna foarte ahotnici, - precum avem, credem, mai dinainte deplină cunoştință.

Am primit pachetul cu cărțile; mulțumesc.

Multe şi mărunte avem de vorbit; şi-mi permit de pe acuma o înaltă şedinţă academică sub preşedinţa dlui Costică, singur în stare să conducă dezbaterile cu imparţialitate şi tact.

Cum staţi din muzică în sezonul de primăvară? Mă rog, daca vezi cumva, pe afişele Crystalului sau Battembergului[2] numele de *Marka Freya* sau Lehmann-^artstein[3], aruncă o carte poştală la cutie.

Pe aici am avut cinci zile furtună aspră şi-ngheţată; de azi-dimineaţă, soare cu dinţi, şi secetă grozavă! Pesemne, comeata, ca să ne asigure că nu ne va pârjoli, se hotărăşte să ne prăpădească cu gerul.

Fiţi sănătoşi şi veseli, şi nu ne daţ uitării! Pronia cu dv. şi cu noi toţi.

Ganz ergebenst,

Car

P.S. Nu ar fi rău să-mi trimiţi într-un pachet *Viforul.* S-a tipărit; aştept două exemplare; ghici! pentru cine e unul din două? *Viele Grusse fur Alle.*

Freytag d. 1-en Apr. 910

An Herrn Doctor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

332

[Schoneberg bei Berlin, 7 aprilie 1910]

Stimate dle Doktor, am umblat ieri dim. foarte frumos; este un zug excelent. - Birul l-am plătit după cum ne-a fost vorba cu d. Vorsteherul. Din Arene n-am citit nimica; după atâtea păhăruţe, mi s-au părut slovele prea mărunte. - P-aici, bine-pace: vremea e acoperită; dar nu se hotărăşte o dată să ne stropească. - Eu fac corecturi până deseară şi mâine m-apuc de scris. - Aştept cu multă dragoste pe musafirii noştri, pe cari toţi ai noştri îi doresc şi îi salută. - Cuminte ar face dumnealor,

dacă nu vor să vie în gazdă la noi, s-o lase măcar pe Frau Doktor. Avem alături stație de otomobile, cum știi. - Ți-am expediat o dată cu asta un exemplar *Viforul.* Citește-l sănătos.

Ganz ergebenst,

Car

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13

333

[Schoneberg bei Berlin, 19 aprilie 1910]

Stimate dle Doktor, slavă Proniei! am ajuns acasă frumos și aci le-am găsit toate bune. - Știind cât de mult te fac să-ți pierzi somnul și liniștea marile probleme ale ghumanității, mă grăbesc a-ți expedia cartea teologului Drews. Deie Maica Aceluia despre care vorbește atât de puțin respectuos acest eretic să poți recăpăta somnul și liniștea d-tale atât de compromise de marea chestiune care agită borghejia teutonă. - Spune-mi, rogu-te, o vorbă plăcută despre cum mai pitreceți, și, până la revedere, primiți toți de la toți d-aici multe salutări frățești. Frau Direktor crede ca și mine că ați fi foarte de treabă oameni dacă v-ați repezi, d-ta și cu Frau Doktor, într-acoace, măcar pe două-trei zile. - Când să v-așteptăm? Responde la-mine!

E r g _

Car

E loc de găzduit convenabil pentru o pereche așa de grațioasă ca a dv.

334

[Schoneberg bei Berlin, 24 aprilie 1910]

Stimate domnule Doktor, îmi pare destul de rău că sunteți necăjiți. Eu aveam de gând să mă repez săptămâna

viitoare să vă mai văd şi să mai umblăm după cărţi vechi; dar acuma ştiu că n-aveţi chef de vizite. Sper că dr. Curschman va da de leac lui d. Costică, şi nu bănuiesc pe coana Sofia, pe care o ştiu femeie cuminte, să plece în ţară, pe atâta drum, până nu se tămăduie bine. Le urez la amândoi grabnică însănătoşire, şi, până la revedere, vă trimitem tutulor toţi multe salutări.

Erg.,

Car

Mulţumesc pentru Posthandbuch. E o preţioasă publicaţie instructivă. - Pe *Domnina*[1] o citesc săptămâna viitoare. Am citit pe Turghenef. Mare meşter! mare de tot. - Critica literară a lui Panu este elegantisimă. Aşa-mi place mie: scurt şi coprinzător. - D. Dr. Prof. Gusti şi-a *citit* lecţia de deschidere: şi dumnealui a fost coprinzător, dar pe cât spun gazetele, nu şi scurt. Vreo 2 ceasuri. *Le temps ne fait rien ă la chose.*

Rog ţine-mă în curent cu progresele convalescenţei pacienţilor noştri.

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

335

[Schoneberg bei Berlin, 26 aprilie 1910]

Stimate dle Doktor, bucurându-mă de cele ce-mi împăr - tăşiţi prin onorata dv. postală de azi-dim., mă grăbesc a vă răspunde că:

1. Aştept telegrama dv. îndată, cu arătarea ceasului când sosiţi în gară joi;

2. Veţi avea pregătit culcuş bun şi confortabil, *după tabietul dv.*, la noi;

3. *Vineri,* prânziţi la noi cu tinerime daco-romană din branşele: ştiinţe, litere, artzi!

4. După prânz, aranjăm pentru plecare, - ori vineri d.a. la *2.25,* ori sâmbătă la *2.40.*

Vă aştept cu bucurie, veniți cu voie bună, şi Dumnezeu să ne deie la toți sănătate.

Aştept telegrama îndată.

De la toți tutulor frățeşti salutări.

Car

Am pentru partida de plăcere, un plan, pe care, fără să mă laud, cred că-l veți aproba cu aplauze unanime. Aşa să trăiesc!

336

Christos a-nviat! La mulți ani cu toate fericirile!

Caragialeştii

Herrn Doktor und Familie
Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

337

Schoneberg bei Berlin, 13 mai 1910

Stimate dle Doktor, am primit 200 M. Mulțumesc. Plec mâine, vineri, prin B-pesta. Să ne revedem cu sănătate şi voie bună. Îți dau semne de viață din Capitala daco-romană. Complimente la toți de la toți. Pe aici căldură extraordinară şo pâclă. În fine, cometa începe să fie de ispravă.

La revedere.

Ergebenst,

Car

Dacă ai vreo comisiune p. Bucureşti, scrie-mi în timp de patru-cinci zile, la Vlahuță, Palatul Funcționarilor.

338

[Sinaia, 21 mai 1910]

Stimate dle Doktor, când d-ta primeşti aceste rânduri, eu sunt, cu voia Proniei, acasă. Imediat ce sosesc, mă execut cu 200 M.

Am trecut azi-dim., sâmbătă, prin gara Ploieşti, unde, sunt toate bune. Până la revedere, primiţi, vă rog, toţi cele mai călduroase salutări din partea

devotatului dv. preten

Car

Acu, într-un ceas, mă pornesc cu Aradul spre Budapesta. Luni sunt acasă. Şi Dumnezeu cu noi!

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, FichtestraEe 13 Hpt.

339

Schoneberg bei Berlin, 23 mai 1910

Stimate dle Doktor, graţie Tatălui ceresc, am scăpat de comeată şi am ajuns teafăr acasă, de unde numaidecât ţi-am expediat suma ştiută. Îţi mulţumesc încă o dată că m-ai îndatorat la nevoie, şi te rog să-mi răspunzi cum am face să ne mai vedem. De ce nu profiţi de prezenţa socrilor şi nu te repezi cu Frau Doktor măcar pe o zi-două aci? Tare aş dori să petrecem bine înainte de a mă pune la pedeapsa perdelelor lăsate şi şederii la masa me di brad.[1]

Aştept o vorbă frumoasă.

Tutulor de la toţi călduroase salutări.

Erg.,

Car

340

Schoneberg bei Berlin, 27 mai 1910

Stimate domnule Doktor, cunosc vorba vechiă „când n-ai veste, bine este"; totuşi, ce să zic? parcă nu mi-ar displăcea să am o vorbă ş-un cuvânt de la dumiile voastre. Cum pitreceți de când ați rămas singurei? Când ne mai videm? Ce mai nou în Lipsia după cometă? Vă rog dar să vă pronunțați, şi în mod categoric: veniți după promisie? Înainte de a mă aşterne pe lucru, aş dori să elucidăm împreună câteva cestiuni prealabile, referitoare la Estetica belelelorlit're. Aud.

Tutulor de la dv. din partea tutulor de la noi multă sănătate.

Erg.,

Car

Frau Doktor e foarte dorită aici... dar, - cu părere de rău vedem - degeaba...

341

[Schoneberg bei Berlin, 31 mai 1910]

Stimate domnule Doktor, când d-ta primeşti aceste rânduri, eu sunt pe drum, cătră Moldova: datoria mă calcă. Vineri Sf. Împărați, îi prăznuim la Roman. Marțea viitoare seara, cu ajutorul Proniei, voi fi înapoi acasă, unde nădăjduiesc să aflu veşti frumoase de la dv. Dacă pot, mă reped un moment pe la Ploieşti între două trenuri. În tot cazul, nu voi uita să heretisesc pe Costică de ziua lui. Până la revedere, pe care o doresc foarte, vă trimitem tutulor de la dv. toți de la noi multe cordiale salutări.

Cu frățească dragoste,

Al d-tale,

Car

Uitasem: complimente călduroase de la Paul Bujor, pe care l-am văzut la Bucureşti.

342

Schoneberg bei Berlin, 8 iunie 1910

Stimate dle Doktor,

Am sosit acasă, după multă pătimire de căldură, şi mă grăbesc a vă comunica multe salutări de la d. Costică şi consoarta. Aştept o vorbă de la dv. A bon entendeur salut. Am multe de comunicat. Cum o duceţi cu herbinţeala pe la dv.? Primita-i o cartă a mea din Roman?

De la toţi tuturor multă sănătate.

Cu dragoste,

Car

Am găsit o carte literară veche de mare valoare. Vei judeca însuţi. O giuvaerica.

343

Friedrichroda, 13 iunie 1910

Stimate dle Doktor, frumoasă o fi Turingia, n-am ce zice; dar inima mă trage tot spre miazănoapte. E frumos popo'anismul, simpatici ţăranii, da; decât tot la cupeţii navigatori am să mă duc. N-am ce-ţi face! sunt viţă de idriot. Te aştept neapărat cătră sfârşitul săptămânii. Depăşază-mi la vreme potrivită.

Sănătate şi bucurie să dea Dumnezeu!

Ergebenst,

Car

344

[Berlin-Eisenach Bahnpost, 14 iunie 1910]

Stimate dle Doktor, cu drept cuvânt Erfurtul se poate numi Ploieștii Germaniei, și firește trebuie să fie mândru de asta. Restaurantul gării de-aici (vezi ilustrația) este ca și al lui d. Costică, precum frumos a spus răposatul Conul Bogdan-Petriceico, „mai presus de orice critică". Merită, așadar, cu dinadinsul vizitat, ceea ce am făcut între două zuguri. - Nu uita, mă rog, că te aștept spre sfârșitul săptămânii. Multă sănătate la toți.

Erg.,

Car

La 3 d.a. sunt acasă. De-ar da Dumnezeu să dau de răcoare.

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13

345

Schoneberg bei Berlin, 26 iunie 1910

Stimate dle Doktor, urăm grațioasei Frau Doktor și odraslelor dv. călătorie bună și petrecere frumoasă în patria daco-română. D-ta, dacă mai stai și nu prea ai treabă grabnică, n-ar fi rău să te hotărăști a face cu mine un mic târcol de două zile pân Harz. Știi că eu nu am obiceiul să mă hurduc când merg la plimbare, și că prin urmare nu te expui la oboseală pre mare. Scrie-mi: când ai fi dispus să facem o mică recunoaștere prin Halberstadt, Gnedlinburg, Thale etc.? Pe odihnite, putem vedea tot în două zile. În orice caz, eu, după vorba d-tale, te aștept negreșit săptămâna asta. Fii bun și-mi telegrafiază la vreme ora sosirii.

Pe aici avem, slava Domnului! răcoare plăcută, aşa că nădăjduiesc să n-am nevoie în curând de vilegiaturare. Aştept o vorbă scurtă, dar frumoasă de la d-ta şi iscălesc.

Erg.,

Car

Dacă aceste rânduri mai prind în Lipsca pe Frau Doktor, o rog să transmită la Ploieşti frăţeşti salutări de la toţi d-aici la toţi d-acolo.

346

Thale (Harz), 2 iulie 1910

Stimate domnule Doktor,

Până la revedere în Berlin, vă rugăm a primi din Thale multe complimente de la

Caragiale - tatăl şi fiul
(fără sf. duh)

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

347

Schoneberg b. Berlin, 5 iulie 1910

Stimate dle Doktor, poimâine joi, seara la 7, avem lume frumoasă la Abendbrot. Eşti rugat să pofteşti negreşit. De bună petrecere garantăm.

Cu perfectă stimă,

Dir. Car

348

Schoneberg bei Berlin, 10 iulie 1910

Ziua S-lor Apostoli Petre şi Pavel la mulți ani cu sănătate, noroc şi veselie, pentru Paul şi Paulucă[1] Zarifopol! Ura!

Car

Călătorie bună! Multe complimente acasă.

349

[Weinbiesnitz, 15 iulie 1910]

Multe salutări de la toți tutulor.

G. Erg.

Caragiale

O specială strângere de mână junelui meu amic Pipifax.

Herrn Doktor Paul Zarifopol
bei Herrn C. Dobrogeanu-Gherea
Sinaia (Rumänien)

350

[25 iulie 1910]

Stimate dle Doktor, carta d-tale mi-a făcut deosebită plăcere, arătându-mi că te-a interesat caietul de marşuri teutonice. Marşul de care ți-am vorbit zilele trecute (Fehrbeliner) nu există în acest caiet; dar, la pag. 12, îmi pare, găseşti marşul Herzog Braunschweig, pe care, adu-ți aminte bine, l-am auzitără la Hildesheim anțărț şi care ne-a plăcut atunci foarte mult. Despre ce parfum de loc şi de vreme se degajează din această lucrare, **vom vorbi şi vom filosofa când** voi avea plăcerea să mai stau de vorbă cu d-ta la un pahar într-o

noapte neguroasă de nord. Până atunci, de la noi toți d-aici, la voi toți de-acolo, cele mai frățești salutări. Fiți sănătoşi şi veseli! Să ne mai vedem veseli şi sănătoşi!

Ganz erg.

Car

Adresa:

Travemunde/Strand-Hotel.

An I. Hwg. Herrn Doktor Paul Zarifopol
bei Herrn C. Dobrogeanu-Gherea
Sinaia, Rumănien

351

Travemunde, den 15/28 iuli 1910

Stimate domnule Doktor,

Cu drept cuvânt, după a me părere, a comparat poetul Mitică viața cu o mare stăpânită de furtuni, iar pe om, cu un corăbier aruncat pe valuri, şi, în sfârşit, idealul, cu un far, a cărui lumină sclipitoare prin negura oceanelor să călăuzească pe sărmanul corăbier. Cunoscând dispozițiile d-tale de intelectual şi patima ce o ai de frumoasele invențiuni poetice, îmi permit să-ți alătur aci un far ideal, în dublu exemplar. Dă-le odraslelor dumitale aceste simbolice jucărele atât de ingenioase; să se joace cu ele în aşteptarea valurilor vieții; şi spune-le din parte-mi acestor odrasle că le doresc să n-aibă niciodată prilejul a constata cât de apropiat adevăr a spus poetul Mitică aşa de pe departe. Şi aminteri, - eh! nun? - cum mai pitreceți în creierii Carpa - ților? Tare aş dori ştiri mai pe larg de pe la dv. Aici la Baltica, după câteva zile de ploi straşnice, avem, în sfârşit, vreme strălucitoare; asemenea, după o săptămână de Trompetaşi de Săkingen, am auzit astăzi şi uvertura de la „Zauberflote". Zice că o minune nu ține decât trei zile. De patruzeci de ani auz uvertura asta şi astăzi mi s-a părut mai minune ca oricând. -

Îți alătur asemenea o poezie, care mi se pare c-ar trebui intitulată *Culmea eufemismului.* Citeşte-o şi d-ta şi spune dacă n-am dreptate. Am tăiat-o din „Lupta" de la Budapesta (nr. 117/7/20 iulie 1910), părându-mi-se un capodoperă în genul ei.

Doresc să aflu ce face d. Costică în privința chefului. Ce face cu publicația lui? S-a hotărât în fine să-şi ridice greutatea de pe suflet? - Rogu-te, dă-mi veşti frumoase. Când să sper că ne vom mai revedea în părțile de miazănoapte? - Dacă ştiți ceva cancanuri, rog nu mă uitați; nu că sunt indiscret; dar mă-nebunesc după cronica delicată. - Ce temp'ratură aveți p-acolo la munte? De la vale, mi se scrie că arde lumea.

Ce să te mai întreb? Nu mai am ce deocamdată.

Adăstând răspunsuri la cele de mai sus, rămân al vostru al tutulor, devotat pretin, cu potrivite călduroase salutări după vârstă şi sex la toți şi toate. Fiți sănătoşi şi veseli! Dumnezeu cu voi.

Car

352

[Travemunde, 3 august 1910]

Stimate dle Doktor, sperăm că accidentul grațioasei d-tale Doamne nu a avut urmări prea neplăcute, şi aşteptăm să avem de la dv. confirmarea speranței noastre. De! eu todeuna am spus tinerimii neastâmpărate că excursiunile prea îndrăznețe sunt primejdioase. Dar cine m-ascultă? - Adresa lui Horică eu nu o am aci, şi e foarte complicată ca să ți-o spun din memorie; dar m-am gândit că o poți căpăta de la „Luceafărul", revista lui Tăslăuanu, din *Nagy Szeben Ungaria,* cu care poți comunica din Sinaia comod. - Când s-aştept ştiri mai ample despre cele din Sinaia? Tutulor de la toți multă sănătate.

Erg.

Car

Cred că poți adresa d-a dreptul așa:

Redacției „Luceafărul", pentru d. Horia N. Petrescu-Petra
colaboratorul Revistei,
Nagy Szeben (Ungaria)

Herrn Doktor Paul Zarifopol
(Villa Albuletz) Sinaia, Rumănien

353

Stimați Domni și Doamne,

Cu cele mai distinse salutări, venim a vă comunica, pentru eventualitate, că, de la primirea acesteia din partea dv., noi ne-am restabilit în penații noștri din Schoneberg b. Berlin Innsbruckerstr. /. - unde am fi încântați să primim vești frumoase de la vila Albuletz. Să ne vedem sănătoși și cu voie bună.

Al dv.
devotat,
Caragiale

[Travemunde,] miercuri 28 iul./10 aug. 1910

Rumănien
Herrn Doktor Paul Zarifopol
Sinaia, Villa Albuletz

354

[Tambach, 21 august 1910]

Hoch Thuringen!

Viele herzlichste Grusse von allen zu allen, und noch einmal, hoch Thuringen! Hoch!

Erg.,
Car

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13

355

[Leipzig, 23 august 1910]

Încă o salutare
În fuga mare
De la Bayrbhf
din depărtare

Car

Herrn Dr. Paul Zarifopol
Sinaia, Villa Albuleț, Rumănien

356

Stimate dle Doktor,

N-am mai primit de mult vești de la dv., de cari sunt todeuna doritor. Sâmbăta și duminica fusei prin Austro-Bohemia - Teplitz-Karlsbad - și aseară m-am oprit să mâi în Bad-Elster. Să strigăm cu toții: Vivat Teutonia! Și de trei ori Hoch!

Primiți toți, vă rog, cele mai călduroase salutări de la

Al Dv.
ganz ergebenst
Caragiale

Când aveți ceva de comunicat, scrieți-mi la Schoneberg/Berlin, de unde nu mai mă mișc, având foarte mult de furcă.- Herr Dr. Gusti, Professor an der Universität, a trecut prin Berlin, mergând la Norderney.

Am văzut zilele trecute pe un bun prietin al nostru. Ghici, care? - mă rog spune-mi d-ta, care zici că ești om învățat, ce ți se pare mai nostim: catârul cu potcoave de aur, or nerodul urcat la măriri?

Bad-Elster (Vogtland), marți, 23 aug. [1910]

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Sinaia, Villa Albuletz, Rumănien

357

[aug.-sept. 1910?]

Stimate domnule Doktor, îți înapoiez *Știință și credință*[1] cu mulțumirile mele. Ți-am expediat *Verzi și uscate.* Mă rog matale, așa e că Iodoformul prea-foarte miroase? (ca să nu zic vorba care s-ar potrivi întocmai). Cum se poate un om sănătos și de spirit, să afișeze astfel perversiunea sensului său olfactiv? Pfui!

D. Luki a pățit cu macaroanele de la Mioricke și de șlagzanele de la Seifert ceea ce a pățit și amicul său d. Koki alaltăieri dimineață. De acu, trei zile *gerbstete Gedulde.* Încolo, bine.

Fiți sănătoși. La revedere.

C a r

Sonntag abend.

358

1 septemvrie 1910

Stimate domnule Doktor, când ai multe de spus, puțin poți scrie. Mă aflu în așa caz acuma cu d-ta. Mă mărginesc deci la o tablă de materii cu scurte lămuriri pe de lături. Să procedem metodic.

A) *despre lucruri*

1. Telegrama cu dezlegarea enigmei d-tale muzicale, sper c-ai primit-o. Desigur, ai auzit inevitabila uvertură la un concert simfonic al lui Dinichiș (așa zice că-l alintă cinevașilea, care ține la el).

2. Îți trimit *Fulga sau Ideal și Real* al răposatului meu amic Gr. H. Grandea. Citește-o și fii bun de-mi spune dacă acest

clasic nu e absolut modern, tot aşa cum toți modernii sunt clasici.

3. Rogu-te, trimite-mi „Facla" cu articolul lui Costică[1], şi dacă poți, şi numerele privitoare la Cuza şi Iorga.

4. Vremea la noi prea bună, adică foarte luminoasă şi foarte uscată; prin urmare, de lucrat, nici vorbă: contactul cu Muza cere lumină mai puțin indiscretă şi oarecare umezeală.

5. Aici se zvonise cu multă larmă despre câteva cazuri de holeră ivite în Spandau, apoi în Moabit şi chiar în Charlottenburg (oi, mamă!). Din fericire, s-a constatat că numai cei dântâi doi bolnavi din Spandau au avut holeră muscălească autentică. Imediat au fost puşi la păstrare, unul chiar bine de tot, mai bine nici că se poate - acolo unde durere nu se află. Ceilalți au avut numai mezelicholeră, provenită din Ham and Eggs - da, nu de găină, de muscă, - se-ntâmplă, la iuțeală. (Holera a fost adusă la Spandau de nişte mosafiri rosieni. Avis lui Costică.)

B) *despre persoane*

1. Dă-i lui Cerna, rogu-te, - nu-i cunosc adresa - alăturata scrisorică. Din greşeala slujnicii, nu i-a sosit omului scrisoarea pe care i-o expediasem la plecarea mea spre Travemunde.

2. În privința dilemei ce ți-am pus şi răspunsului d-tale neadequat, totuşi plin de pătrundere (catâr, filosofie etc.) te rog să rămână vorba absolut numa-ntre noi. Nu e bine să mai ştie şi altcineva ce gânduri avem noi asupra unor aşa delicate chestiuni zoologice, încă nu îndestul de elucidate.

3. Ristache a trecut prin Berlin spre Copenhaga, la Congres. E sănătos şi vesel, şi tot cum îl ştii, apostol infatigabil. Poate să se-ntoarcă tot p-aci, dacă interesele cauzei sfinte nu-i poruncesc să ia altă cale.

4. Foarte mulțumesc pentru *Libera Cugetare* a d-rului Thiron. Ştii că nu sunt liber-cugetător; totuşi, nu-l pot îndeajuns admira pe acest mare om; şi o fac asta cu oarecare

mândrie, fiindcă - deşi, ca om vechi, cred că efect fără cauză nu se poate, şi că acelaşi *ce* nu poate fi, în acelaşi timp, şi efectul lui propriu şi cauza lui însuşi (aud?) şi, astfel, cu părere de rău, nu pot fi monist-haeckelian fiindcă, zic, văd că într-o privinţă ilustrul d-tale profesor e de aceeaşi părere cu mine: „Prin libera-cugetare se cere revizuirea Constituţiei române" (pag. 7). Tocmai acuma îmi explic eu solidele baze ştiinţifice ale culturii dumitale. Se vede că ai avut, din tinereţe fragedă, de unde să sugi laptele ştiinţei. Fii mândru de profesorul d-tale, precum şi el e mândru de d. Prof. Haeckel!

5. Dacă ţii mult să prinzi pe Sache[2], te-aş învăţa eu ce să faci; dar te ştiu tabietliu la pat; mi-e teamă că n-ai să poţi urma instrucţiunile mele. Oricum, iată: trebuie să-l pândeşti, nu seara târziu, ci dis-de-dimineaţă, când îi dă afară ca să mături cafineaua. Aşadar ia-ţi într-o zi hotărârea şi du-te de-l aşteaptă, la ieşire, pe la 6-7 ante meridiane: o să-l vezi, galbăn ca făclia de galbănă ceară, şi, văzându-l, spune-i, rogu-te, numai atâta, dar *întocmai:* „E greu viaţa, domnu' Işpector!", că ştie dumnealui de unde vine, din depărtări, vorba asta. Asemenea spune-i, după aceea, multă sănătate de la mine.

Noi, slava Domnului, suntem bine şi ne bucurăm că şi la dv. merge frumos. Vă trimitem tutulor multe frăţeşti salutări şi dorim să ştim când ne mai vedem, spre marea noastră bucurie.

Ganz ergebenst,

Caragiale

P.S. - Aştept corectura a doua pe cele două coale din urmă. Volumul *(Schiţe nouă)* apare peste vreo lună. Sper că n-are să se prezinte prea urât. Fiţi veseli şi sănătoşi! Dumnezeu cu voi!

În momentul din urmă, „Lokal Anz[eiger]" de dim. aduce ştirea că, într-o hală din Bucureşti, o precupeaţă a picat trăsnită de holeră; că hala a fost înconjurată de oştire, distrugându-se spre dezinfectare toate mărfurile şi luându-se în păstrare toată lumea aflătoare acolo. Imediat apoi, ziarele

româneşti mi-au adus veşti despre cazuri bănuite, în Bucureşti, Iaşi şi Ploieşti, precum şi ordonanțele Primăriei, aşa de groaznice, încât cred că multă lume are să moară de spaima lor, înainte de ivirea holerei. Mă rog, ce-o fi adevărat din toate prăpăstiile gazetelor şi Municipalității? lămuriți-mă şi pe mine. Numa Dumnezeu drăguțul să ne apere de toate relele, şi de molimă, şi de reporteri şi de municipali! Care, care savant doctor ilustrisim are să descopere odată microbul şi leacul la cea mai vajnică boală ce bântuie umanitatea - furoarea notorietății sau turba importanței?

359

[Schoneberg b. Berlin, 8 septembrie 1910]

Stimate domnule Doktor, îți trimit „Luceafărul" cu o notiță asupra volumului II de *Amintiri* al lui Panu. N-ar fi rău dacă ai cumpăra acel volum, care, precum se vede, promite să-ntreacă pe cel dântâi. Ne trebuieşte. Vine iarna şi ştii d-ta cât e de plăcut, în nopțile acelea lungi, să ne cufundăm, uneori, până târziu în cercetări asupra literelor, scienţelor şi artilor daco-române. Nu-ți poți închipui cât doresc o noapte de acelea! iarnă straşnică afară, primăvară blândă în odăiță şi mai ce? ghici!... o carte română... o carte interesantisimă... Adu numaidecât volumul! - Aminteri, ce mai veste-poveste pe la dv.? Aici, slavă Proniei, suntem bine. Dorind o apropiată revedere, vă trimitem la toți viele herzlichste Grusse.

Erg.,

Caragiale

În momentul acesta primesc carta d-tale, cu Cerna şi Flavian, iscăliți alături. Nu-mi spui dacă ai primit *Fulga,* şi scrisoarea recomandată. Nu le-i fi primit? Sunt paraxin[1] să aflu.

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Sinaia - Villa Albuletz - Rumänien

360

[Schoneberg b. Berlin, 12 septembrie 1910]

Stimate domnule Doktor, ori ai primit, ori n-ai primit o scrisoare recomandată prin care te rugam să-mi trimiți revista „Facla" cu articolele lui Costică. Dacă *da,* trebuia să-mi trimiți revista; dacă nu, trebuie să mi-o trimiți acuma. Din această dilemă nu poți ieşi.

Primit-ai *Fulga*[1] şi „Luceafărul?"

Sănătate şi bucurie.

Ganz ergebenst,

Car

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Sinaia, Villa Albuletz, Rumănien

361

Stimate domnule Doktor, am primit cinci numere din „Facla", între cari numărul 25, care mă interesează îndeosebi, nu se află. Nu s-ar putea, prin protecția d-tale, să-l capăt mai degrabă? - Care va să zică, aprețiezi ca şi mine delicioasa operă a lui Grandea; îmi pare bine că ne potrivim şi de data asta la gusturi. - Nu te potrivi (â propos de potriveală) gazetelor româneşti cu privire la cazurile de holeră din Germania; sunt toate mofturi, fantezii meridionale. - P-aici vreme admirabilă; după secetă îndelungată, astăzi avem o zi nu se poate mai plăcută; a plouat toată noaptea. Mă bucur că o să ne revedem; v-aşteptăm cu intențiuni frumoase - o şedință solemnă la Sachsenhof, în simpaticul nostru Stammcolț. - Gusti e în Berlin. L-am văzut de două ori. - Complimente lui Cerna şi lui Sache, dacă ai reuşit a-l prinde. - Multe, multe şi mărunte

am să-ți spun. Rogu-te, vino cu tot atâtea. Pentru toți din Villa Albuletz cordiale salutări de la toți ai noștri.

Cu dragoste frățească
al dv.,
Car

[Schoneberg bei Berlin,] Marți, 7/20.IX.[1910]
Herrn Doktor Paul Zarifopol
Sinaia, Villa Albuletz, Rumänien

362

[sept. - oct. 1910?]

Stimate domnule Doktor,

Am primit colecția „Faclei". Bogdaproste! am primit și cartele poștale. Aproposito de filosofie, Doamne-iartă-mă! dumneata ți-ai uitat lătineasca; într-un singur cuvânt, faci trei greșeli: scrii pr*opi*tius!... În loc de *o* trebuiește *ae;* în loc de *i* din silaba a doua, trebuiește *u,* și în loc de *s* final, trebuiește *m;* și, astfel, philosophiae, stă, nu în dativ, ci, precumu-l indică înțelesul în cazul arătat, în genitiv.

Rogu-te, dă la destinație alăturata fotografie, și spune-i un cuvințel dulce: când mai mă-nvrednicesc cu scumpa dv. vedere?

De la toți tutulor multă sănătate.

Pronia fie-vă întru ajutor!

G. erg.,
Car

363

[Schoneberg bei Berlin, 9 octombrie 1910]

Stimate domnule Doktor, sunt literalmente desperat de taciturnitudinea d-tale. Un pianino elegant, posedând cea mai

simpatică voce de salon, prevăzut cu duplă sordină, parcă-ntr-adins turnat pentru Haydn şi pentru atâtea alte venerabile peruci, aşteaptă cu nespusă impacienţă atingerea unor degete măiestre.- Aud?! - Vremea p-aici splendidisimă.

Aşteptând ştiri frumoase din culmile Carpaţilor, vă trimitem tutulor cele mai călduroase salutări.

Ganz erg.,

Car

D. Dr. Prof. Gusti e tres affaire cu jubileul centenar al Universităţii Berolinense, măcar că, printr-o neiertată scăpare din vedere, aranjatorii solemnităţilor oficiale au uitat să-l invite personal. Închipuie-ţi!

Eu lucru, încet-încet, să aduc şi eu micul, modestul meu prinos *la altarul Thaliei naţionale.* [tăietură din ziar].

Când s-aştept o veste de bucurie de la Breslau?

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Sinaia, Villa Albuletz, Rumănien

364

Schoneberg bei Berlin

Stimate domnule Doktor, tocmai când luasem pana să-ţi răspund la scrisoarea dumitale din săptămâna trecută, primii telegrama d-tale din Sinaia (luni seara, ieri). Azi, marţi dim., am primit şi scrisoarea d-tale de duminică 10/23 oct.; şi îndată ţi-am îndeplinit poronca. Ţi-am telegrafiat la Galbeni şi totodată ţi-am expediat 300 lei daco-romani la *Bacău poste restante* (telegrafic); căci, la Galbeni, mandat telegrafic nu se poate, neavând staţiunea depozit de bani. Am calculat cu mersul treburilor în mână şi am văzut (sper că nu m-am înşelat) că e mai bine la Bacău decât la Roman. În detaliu, îţi voi explica verbal când voi avea fericirea să ne revedem. Până atunci, te

îndemn, nu te lăsa prea terorizat de fisc: nu un adaos de impozite poate determina de viața unui om... în sfârşit, eşti destul de cuminte, ca să n-ai nevoie de nici o povață.

Scrie-mi o vorbuşoară, cum stați din sănătate; când ne mai vedem? Vă dorim destul, şi toți pe toți vă salutăm cu frățească dragoste.

Ganz ergebenst,

Caragiale

Dienstag d. 12/25 [octombrie]910

Multe, multe am să-ți spun

365

[decembrie 1910]

Bună dimineața tutulor!

Mă-nchin cu plecăciune. Trec la Bucureşti - la Vlahuță - unde rămân trei-patru zile cel mult.

Fiți sănătoşi!

Car

366

[Schoneberg bei Berlin, 27 decembrie 1910]

Stimate domnule Doktor,

Dorim cu nerăbdare ştiri bune, cât de pe scurt, de la Dv. toți - a căror urmă v-am pierdut-o.

Cu frățească dragoste,

Caragiale

Prosit Neujahr 1911!

An Herrn Doktor Paul Zarifopol
gara Galbeni (Rumänien)

367

[Schoneberg bei Berlin, 28 decembrie 1910]

Stimate domnule Doktor, nu ţi-am mai scris, fiindcă aşteptam zi după zi (cum trebuia să nădăjduiesc după ultima d-tale scrisoare) să aflu că ai pornit spre casă. Nu ştiam unde vă mai găsiţi - la Sinaia, la Ploieşti, la Galbeni, ori pe drum încoace. Alaltăieri, cu o zi înainte de a primi carta d-tale, ţi-am scris câteva rânduri în două exemplare, unul adresat la Costică şi altul la Galbeni, că doar ţi-oi da de urmă. - Ştirea d-tale m-a supărat, drept să-ţi spun. Sunt deplin convins că aţi fost toţi atinşi de aşa-numita troahnă ploieştenească, influenza, lucru neprimejdios, dar destul de plicticos. Acum sper că nu va mai trece atâta vreme fără să ne ştim de rost şi că, în curând, vom afla că sunteţi pe drum către Lipsca, unde pare-mi-se că vă priieşte clima mai bine ca la Ploieşti, care numai reputaţie de oraş sănătos nu are, şi unde se mănâncă prea mult, se respiră prea puţin şi nu se petrece deloc. Puţine îţi scriu; multe aş avea să-ţi spun. Pe aici, slavă Proniei, toate bune. Toţi ai noştri salută cu frăţească dragoste pe toţi ai voştri, urându-vă sărbători frumoase, sănătoase şi vesele. Aşteptând răspuns plăcut, rămân al d-tale

ganz ergebenst,

Caragiale

Herrn Doktor Paul Zarifopol
la d. C. Dobrogeanu-Gherea
Ploieşti Restaurantul Gării CFR

368

[Schoneberg bei Berlin, 24 aprilie 1911]

Christos a-nviiat!

Stimate domnule Doktor, până să mă-nvrednicesc a primi o vizită a d-tale (pe care cu regret constat că o cam prea întârzii), rogu-te, fă-mi o mare pomană filologică, şi anume:

Ce înseamnă cuvântul lătinesc *treuga?* Este un feminin singular, or un neutru plural? În nici unul din dicționarele mele nu se găsește. Probabil că e un cuvânt posterior clasicității; vorbă călugărească, or administrativă medievală: *treuga dei.*

Aşteptând lămurire, mulțumesc anticipat şi te salut cu frățească dragoste.

Car

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13

369

Stimate domnule Doktor, rogu-te, spune ceva Sir John Dunlop *(Istoriapoveştilor, basmelor etc)* despre *O mie şi una de nopți?* Unde le-o fi fost izvorul? Când şi cum au apărut în limbile europene? şi, în acestea, cari sunt cele mai însemnate versiuni?

Dacă ai câteva momente libere şi lucrul nu cere prea multă muncă, rogu-te, fă bunătatea a-mi da în româneşte tot ce poți afla, de care am mare şi urgentă nevoie. Ar fi şi mai frumos dacă ai pofti să-mi aduci chiar d-ta în persoană acele dorite notițe, pentru care aş fi de două ori mulțumitor.

Vă dorim sănătate şi petrecere frumoasă tutulor.

G. ergeb.,

Caragiale

[Schoneberg b. Berlin,] 7/V/911

370

Stimate domnule Doktor, am primit interesanta notiță, şi mă grăbesc a-ți mulțumi: e tot ce-mi trebuie. Tot nădăjduiam

că o să faci iconomie de 35 de pf. şi să vii în persoană; dar cu un risipitor ca d-ta, nu-i chip.

Cum mergeţi cu sănătatea? Cum vi-i cheful? Eu am de lucru peste cap. Vorba ceea: nu intră şoarecul în bortă, şi-şi mai leagă tigva de coadă! Pe la noi, păclă cu furtună uscată. Pe la dv.? Dacă până sâmbătă isprăvesc un stoc de lucru, ca să pot răsufla o zi două, poate să viu pe la dv. *ă la fortune du pot.* - Citesc în ziare că bietul Dr. Petru[1] este grav bolnav. S-a depeşat după Korolenko şi după d. Costică. - Mai spuneţi-ne ceva plăcut. Aşteptând, vă salutăm pe toţi, toţi.

Cu frăţească dragoste

Car

[Schoneberg bei Berlin,] Marţi, 8/V [1911]

Unde e d. Costică? Îi mai ştiţi de urmă? Mare bucurie ne-ar face să mai deie pe aici la-ntoarcere.

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13

371

Christos a-nviat!

Stimate domnule Doktor, ce vreme e pe la dv., că pe la noi bântuie mare hiţe cu gheviter. Eu sunt la canon în interesul cauzei naţionale: până peste vreo săptămână nici pomeneală să mă pot mişca. Aşadar, ai face foarte bine să te repezi d-ta pe aici; şi mie mi-ar ajuta foarte mult să stăm oleacă de vorbă. - Cum bănuiesc eu, dv. aveţi în curând să vă retrageţi iar în creierii Carpaţilor şi atunci iar nu ne mai vedem cu lunile. Cu toate astea, fiindcă eu o să am oarecare treburi prin Arad, sper că poate la ocazie nu te-aş chema degeaba acolo. Ar fi, cred, interesant pentru d-ta să cunoşti şi acele frumoase locuri. - Ce zici? să te aştept mâine, poimâine? Zi o vorbă frumoasă! fă o faptă laudabilă!

Slava Domnului, suntem aici toți bine; vă dorim sănătate şi bucurie tutulor.

Al dv.
plecată slugă,
Car

[Schoneberg bei Berlin], Duminică, 1/14 V. [1911]

Ce mai ştiți despre bietul dr. Petru?

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13

372

[Schoneberg b. Berlin, 16 mai 1911]

Stimate domnule Doktor, când primeşti aceste rânduri sunt orele 9 dim. trecute, miercuri 4/17. Te rog dar, hopa din pat, şi poftim la Bayrbhf, căci te aştept negreşit, fără vorbă. Am mare poftă de pitreşere. Aminteri, jurat, nu mai pot lucra nimic.

Multe complimente la Frau Doktor şi odraslelor dv. din partea tutulor de aici. La revedere.

G. ergeb.,
Car

Marți seara

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13

373

[Schoneberg bei Berlin, 21 mai 1911]

[O tăietură din ziar:]

Sub titlul *O vizită la Racovski,* citim în „România muncitoare":

„Se ştie că un tovarăş ţăran, anume Lambru, stabilit acum la Ploieşti, a dat unui copil al său, născut astă-toamnă, numele de *Racovski.* Se ştie de asemenea spaima ce o provocase printre funcţionarii oficiului stărei civile şi stăruinţa lor ca tovarăşul nostru să renunţe la numele ales. Totul a fost în zadar, căci în cele din urmă a trebuit să i se libereze certificatul de naştere cu numele «Racovski»".

Duminica trecută, un grup de vreo 25 tovarăşi au vizitat pe micul «Racovski», făcând o călduroasă manifestaţie de simpatie atât lui cât şi tatălui, tovarăşul Lambru, care în entuziasmul lui pentru tovarăşul Racovski spunea că ar fi fericit dacă tovarăşii noştri cari vor mai avea copii le vor pune numele acesta, atât de înspăimântător pentru oligarhia română. [Subliniere a lui Caragiale cu creionul roşu.]

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13

374

[Schoneberg bei Berlin, 21 mai 1911]

Stimate domnule Doktor, am primit caieturile expeduite: îţi mulţumesc foarte. Sunt în dispoziţii destul de urâte de când m-ai părăsit. Mi-e silă şi de lumină şi de zgomot şi de tot. Dacă aş putea lucra or dormi măcar! Dar nu sunt bun nici de una, nici de alta.

Fiţi veseli şi sănătoşi. La revedere.

G. ergeb.

Car

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestr. 13

375

Stimate domnule Doktor, sunt foarte doritor să capăt despre cheful dv. veşti frumoase. E cam de mult de când nu mai m-ați onorat cu o cât de micuță comunicațiune. Ce gânduri aveți? Din gazete aflu că d. Costică s-a şi instalat la Sinaia. - Cumnatu-meu Zlatku se află în Berlin cu familia. El pleacă mâine, joi; cocoana cu băiatul mai rămân la noi. - De ce nu vă repeziți şi dv. până p-aici? D. maestro Nottara ne stă bucuros la dispoziție pentru o şedință de sonate. - Ai? - Aş fi tare ahotnic să încercăm ceva de Haydn. De păcăleală, nu avem teamă. Nevastă-mea se plânge că Frau Doktor a uitat-o cu desăvârşire, şi mi se pare şi mie că are dreptate. - În aşteptarea unui răspuns plăcut, vă trimitem tuturor toți multe salutări distinse.

G. erg.

Car

[Charlottenburg,] 7/VI/[1]911

376

[Schoneberg bei Berlin]

Stimate domnule Doktor, eu mâine, miercuri dim. 9.20, plec, prin Dresda, la Karlsbad. Vrei să fii băiat de zahăr? Urcă-te în zugul direct Leipzig-Karlsbad, *9.30 Uhr frtih,* la Dresdnerbhf. În Dresda vino de-a dreptul în *Speisewagen,* unde mă aflu declarat în permanență. O cură de trei zile la Karlsbad, împreună cu Domnii Dr. Vaida[1] şi G. Coşbuc, cred că ne va prii. Nu mă-ndoiesc că grațioasa Frau Doktor îți va

da consimțământul marital, deoarece aci nu e vorba decât de sănătatea d-tale atât de scumpă familiei și amicilor.

Multe complimente tutulor de la toți.

Ganz ergebenst,

Car

Marți amiazi, 31/V/13/VI 911

P.S. În Karlsbad avem probabil sorți să aflăm și alți simbatrioți... Arra! coane.

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Fichtestrasse 13
Express, Eilbate

377

Berlin, 17/6. 1911

Dau consultațiuni gratuite deseară ora 7 la Hannes Pfungstaedterius. Salve.

Mitică

378

[Schoneberg b. Berlin, 19 iulie 1911]

Stimate domnule Doktor, *on en revient toujours...* și, așa, ne-am hotărât să mergem tot la Travemunde. Sperăm să plecăm luni 24 dim. Dv. când vă porniți? Ne mai vedem? Nu voiți să vă repeziți un moment încoace? Tare plăcut ar fi pentru noi. - În orice caz, vă urăm călătorie bună. Umblați sănătoși și veseli! Multe călduroase salutări frățești tutulor Ghereștilor. Să ne ajute Dumnezeu a ne revedea cu bine!

G. erg.

Car

P.S. - Din când în când, un cuvințel, cu vești frumoase din creierii Carpaților, ar înveseli țărmii Balticei. Îl vom aștepta totdeauna cu multă dragoste. Sănătate!

Car

Știi, desigur, ce este „o liră polichromă"; poftim acuma și *o polifonie de culori* [tăieturi din ziar] etc.

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Kaiserin Augustastr. 31

379

Ce-mi tot vorbești dumneata, stimate domnule Doktor, de civilizație și de victimele ei! eu am un proverg, mă-nțelegi: măgarul, să-l potcovești cu aur și să-i pui samar cu diamante, armăsar arăbesc nu se face; el, tot el rămâne și din ce în ce tot mai el!

Și acum, ai p'țintică răbdare...

Calevru, i (grecesc) = papuc de strapaț, pantof de casă grosolan, făcut dintr-o cizmă sau gheată, căreia i se taie cât mai jos căputa fără multă grijă de simetrie sau estetică.

Isnaf, i (turcesc) = *petit bourgeois,* negustoraș de mahala, meseriaș.

Trivoga, e (rusesc, probabil) = semnalul de alarmă al trompetei.

Exemplu (ca dintr-o novelă poporanistă):

„Cum a auzit trivoga pojarnicilor, și-a vârât isnaful labele-n calevri și a dat fuga să vază unde e foc".

Poimâine, luni, 24, dim., plecăm cu ajutorul Proniei. De atunci încolo, până la alte comunicări, adresa noastră este:

Ostseebad Travemunde-Strand
Postlagernd.

Umblați sănătoşi! petreceți frumos şi cuminte! Aduceți-vă câteodată aminte şi de noi! Să ne vedem cu bine!

G. erg.,

Car

[Schonebereg bei Berlin, Innsbruckerstr. 1]
Sâmbătă, 9/22/VII/911

P.S. - Costică primeşte „Facla". Dacă găseşti din când în când numere aruncate, rogu-te, trimite-mi-le; ştii cât țiu să mă lămuresc asupra marilor chestiuni cari preocupă umanitatea. Fii sănătos!

Herrn Dr. Paul Zarifopol
Sinaia, Villa Albuletz, Rumänien

380

[Schoneberg b. Berlin, 22 iulie 1911]

Frau Doctor şi Dom Doctor,

Am plecatără. Încă o dată, la mulți ani cu toate fericirile! Vă mulțumim cordial de ospitalitate şi contăm negreşit pe vizita Dnei Doctor şi Drei Doctor, cât se poate mai curând. Rămâneți sănătoşi şi la revedere.

Pâine şi sare nu mai mâncăm împreună, daca Dna Doctor nu se ține de vorbă.

Ai dvoastră îndatorați
musafiri
Caragialeştii toți

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, Kaiserin Augustastr. 31

381

[Travemunde, 11 august 1911]

Stimate domnule Doktor,

Când dv. primiți aceste rânduri, noi suntem întorşi acasă în Schoneberg. Am dori ştiri plăcute din Sinaia, cari ne lipsesc cam de multişor. Am să-ți spun ceva care întrece orce închipuire, şi ştii că fără docomenturi nu mă pronons niciodată: să vezi purtare de măgar potcovit cu aur! - Ce mai nou prin creierii Carpaților? Multe salutări frățeşti tutulor d-acolo de la toți de-aici. Fiți veseli şi sănătoşi! Să ne mai vedem cu bine!

G. erg.,

Car

382

Stimate domnule Doktor, ai să te miri văzând de unde primeşti această cartolină; dar - ai p'țintică răbdare! - ai să te miri şi mai mult peste două zile văzând de unde primeşti încă una.

Am fost, precum ți-am mai spus de multe ori, un copil neastâmpărat, sămânță de idriot, vecinic doritor de alte orizonturi.

Vă salut pe toți cu frățească dragoste şi vă doresc foarte. Fiți veseli şi sănătoşi!

G. erg.,

Car

Sâmbătă, 13/26 august [1911], Budapesta

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Sinaia, (Villa Albuletz)
str. Take Ionescu

383

Stimate domnule Doktor,

Cu mare bucurie vă aşteptăm, cu atât mai mare cu cât, pe cât miros eu, aduceţi cu dv. şi pe Thereşti. Să poftiţi sănătoşi! P-aici toate bune, slavă Domnului! atâta numa e rău, că eu merg tare greu cu lucrul. Vai de oasele mele! nu-mi găsesc astâm¬părul; mă aflu exact în starea în care era Costică (acuma îi crez), când se canonea să fete *Neoiobăgia* lui. Şi, barem, el a fătat-o viabilă; mie tare mi-e frică să nu scot vreo lepădătură... Apuff!

Aduceţi, mă rog, desaga plină de impresiuni dacomoldoro-mâne: am să-mi permit a o scotoci până-n fund; foarte ahotnic sunt.

Cu nerăbdare de a vă revide,

Al dv. g. erg.,

Car

P.S. - Mulţumesc lui Costică pentru cartea trimisă - Kautsky-Gherea. E excelentă.

Sâmbătă, 11 nov./29 oct. 911

384

[Schoneberg bei Berlin, 11 ianuarie 1912]

Anul nou cu bucurie
Şi cu toate ce doriţi!
Mulţi ani Domnul să vă ţie
Todeuna fericiţi!

Car

1912

[Tăietură din ziar:]

Fremde in Berlin![1] In der Pension Herzberg sind der Majoratsbesitzer Karst mit Familie aus der Provinz Posen, *der*

Universitäts Professor Dr. Gusti mit Gattin aus Mailand, der Landrat Dr. Weissmuller mit Gattin aus Trier und Konsul Nicorianu mit Familie aus Valparaiso (Chile) abgestiegen.

385

Schoneberg bei Berlin, 9 februarie 1912

Lieber Herr Doktor,

Doresc mai întâi să vă găsească rândurile acestea sănătoşi şi voioşi. Alaltăieri, mi-am făcut plăcerea - ştiindu-te iubitor de marfă proaspătă primisima, - să-ți şpedez prin poştă o bunătate, o frumusețe: Disertațiunea junelui Doktor (lipscan) Horică[1] despre preaumilitul d-tale preten, Herr Direktor. Mă cunoşti ce vanitos sunt, pe de o parte, şi, pe de alta, ce pasionat după critica modernă... Ah! iubeşte-mă, dar nu intra, mă rog frumos, ca într-un dulap de lemn, în sertarele unde se ascund măruntaiele mele, căci asta, mă rog frumos, mă doare. - Te doresc mult, lieber Herr Doktor. Când? când ne mai vedem? În această epocă de analiză ştiințifică, mă simt tare ahotic de a face cu d-ta o bună promenadă aristotelică - ai p'țintică răbdare! - nu în grădinile lui Akademos, ci într-un călduț *gemutlich* colțişor la Sachsenhof! of! of! şi iar of!... Iartă-mi acest acces sentimental! Nu ştii cât de emoționat sunt, cât sufer de palpitațiuni în preajma aniversării mele. La potrivită vreme vom vorbi despre acest eveniment „cultural" şi d-ta ştii că eu când vorbesc, vorbesc cu documente... Le am, sistematic aranjate în dosar: or să-ți placă, sunt sigur. - Tare m-a fript Vlahuță scriindu-mi cum ați petrecut împreună fără mine. - Vă îmbrățişăm frățeşte toți pe toți.

Al d-tale g. ergebenst,

Car

P.S. - Să nu uit, fă-ţi pomană, trimite-mi de la Gh. Mateescu (să se-nsărcineze fireşte el cu expedierea) 3 kilo (zi trei) de *halva* prima primisima, - cât se poate mai bine împachetată şi mai degrabă. Îl salut din depărtare pe bravul marinar călare.

Freitag d. 9-en febr. (27-en ian.) 1911 (sic).

386

12.2.1912

Herzlichster Dank an alle

Caragiale

Dr. Zarifopol
Sinaia

387

[Schoneberg bei Berlin]

Stimate domnule Doktor, scrisoarea d-tale de alaltăieri, miercuri, pe care o primii acuşica, vineri, d.am., m-a încântat superlativ, aşa că n-am mai avut răbdare să vă ştiu sosiţi acasă, şi am întrebuinţat scânteia electrică, - robită de geniul uman (o! Prometoîs!) după atâtea mileno-seculare *năzuinţe* (puah!) - pentru a vă saluta pe drum la pornirea dv. din Nordwestbhf. Salut pe binefăcătorii! pe eroii umanităţii! pe născocitorii zugului şi telegrafiei! Onoare lor! - Dar numai cu o telegramă nu mă pot mulţumi. Viu dar printr-aceasta a vă saluta, eu, cel dântâi, după Hausmeisterul dv., la intrarea voastră triumfală în Penaţi - pe cari bănuiesc cât i-aţi dorit atâta îndelungă vreme - ca nişte dacoromâni denaturaţi, ce vă cunosc.

Rog Pronia, dle Doctor, să vă abată din calea oricărui necaz şi să reverse asupra casei dv. toate bunătăţile şi harurile sale!

Stimate domnule Doctor, mare bucurie e la noi, că iarăşi în sfârşit ne aflăm cu toţii mai aproape, şi iar o să ne vedem. Timpul şi spaţiul sunt nemărginite; pentru aceasta, multe spirite înalte au tăgăduit că timp şi spaţiu ar exista în realitate, nefiind mensurabile şi pipăibile; că sunt, aşadar, numai un mod de pricepere, al minţii omeneşti, că sunt adică nişte idei înainte de orice experienţă. Eu, nefiind dat la carte, nu ştiu ce să zic despre timp şi despre spaţiu, despre aceşti doi fraţi gemeni, fără mamă creaţi. Mă mulţumesc a zice că aşa a vrut Dumnezeu Atotţiitorul. Dar cât despre cheful meu, când e vorba să revăz pe un prietin, fără pereche nici preţ ca d-ta, te pot asigura că este incomensurabil, dar pipăit. Te poftesc aşadar ca numaidecât să laşi în pace pe iubita d-tale şi a noastră Frau Doktor, să-şi vază de dereticat şi să pofteşti aici, unde avem de vorbit multe - am docomente!

Aşteptând telegrama d-tale, te anunţ că nu viu să te-ntâmpin la gară. Îţi explic atunci de ce. Vino d-a dreptul orcând. Te aşteptăm cu mare plăcere şi cu mult dor.

Al d-tale vechi şi devotat preten,

Caragiale

Nici o scuză nu se admite decât comunicată verbal.

Multă sănătate de la toţi pentru Frau Doktor şi pentru odrasle.

Vineri seara, 10/23 febr. 1912

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig, 31 Kaiserin Victoria Augusta Str. 31

388

Stimate domnule Doktor, ieri am primit din partea Domnului Costică două pachete pline - unul cu toate felurile de bosmagi, şi altul cu o bucată de halva primisima, de

dimensiuni gargantueşti. M-am grăbit a-i mulţumi; dar, fiindcă d-tale îţi datoresc inspiraţiunea lui d. Gherea, iată nu lipsesc a-ţi aduce printr-aceste rânduri cuvenitele cordiale mulţumiri. - Ce mai veste de la ai d-tale? când îţi pică? - aici se află d. profesor D. Gusti cu familia, cu care ne vedem; asemene se află şi d. Tzigara Samurcasiu. Când vii, ţi-i pot comanda. Avem vreme plăcută - tocmai bine de stat în casă, la taifas. Un teanc de publicaţiuni pline cu minuni te aşteaptă - vom spicui în această grădină mirifică spre a compune un buchet demn de a sta pe altarul muzelor dacoromane, drăguţele!

Cum vezi pe Frau Doktor şi pe d. Koki, comunică-le, rogu-te, din partea noastră cele mai distinse salutări.

La revedere.

G. erg.

Caragiale

[Schoneberg bei Berlin,] 14/27/II.1912

[Pe faţa c.p.:]

P.S. Când vii, adu-mi, te rog, dacă-ţi pică sub mână, fără multă bătaie de cap să le cauţi, toate numerele din „Viaţa românească"; mai ales de cele patru cu povestirile lui Hogaş, aş avea nevoie - dar nu urgentă.

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig
31 Kaiserin Victoria
Augusta Str.

389

Stimate domnule Doktor,

Am intrat la grijă: ce-i cu tăcerea d-tale? Sositu-ţi-au ai d-tale iubiţi? Sunteţi voinici? Mă rog matale, răspunde-mi printr-un cuvinţel, că am mare neastâmpăr.

Am mai căpătat docomente noi - ai p'ţintică răbdare!
Aştept un semn bun şi sunt

Al dv.
G. erg.
Caragiale

[Schoneberg bei Berlin,] 4/III/1912

Herrn Doktor Paul Zarifopol
Leipzig
31 Kaiserin Auguste
Victoria Str.

390

[Schoneberg bei Berlin]

Stimate domnule Doktor, mai întâi multe distinse cordiale salutări pentru Frau Doktor şi pentru Herr Koki, despre a căror fericită sosire ne-am bucurat foarte. De joi d.a. încep să te aştept. Socrat Barozzi este aici: cât e Luki la şcoală, Socrat cântă din vioară; când vine Luki, joacă amândoi table, ca doi juni ellini ce sunt. Cerna a fost pe la noi când eram la Lipsca, dar n-a vrut să intre - fiindcă nu poate suferi lumea care vorbeşte franţuzeşte - slăbiciune de intelectual-cultural. Cât o sta aici Barozzi, n-are să vie. - Ale lumii!

De la noi toţi la dv. toţi, multă sănătate.

G. erg.
Caragiale

[Schoneberg bei Berlin,] Marţi, 21 febr./5 martie 1912

Herrn dr. Paul Zarifopol
Leipzig
Kaiserin Victoria Augusta -
Str. 31

391

Schoneberg b. Berlin, 21.3.1912

Veniți lua Herr Doktor aminteri oprim aci rugăm nu refuzați onoarea așteptăm negreșit Mittagstisch telegrafiați îndată ora plecării. Sărumâna.

Caragiale

392

Stimate domnule Doktor,

Iată, aci alăturat, răspunsul pe care, după multă chibzuială, l-am turnat lui Motru. Vezi-l de aproape, și, dacă ți se pare potrivit, lipește, rogu-te, plicul și dă-i drumul la poștă, *einschreiben;* - dacă ai de făcut vreo observație, trimite-mi-l înapoi cu amendamentele d-tale.

La revedere săptămâna viitoare, cu sănătate și voie bună.

G. erg.

Caragiale

Duminică, 11/24/III/ [1912]

393

Stimate domnule Doktor,

Îți trimit Revista psihologului[1]. Uite cum a-nceput să mă lucreze. Ce-i de făcut? Primit-ai vreun răspuns de la Gherea? Ai expediat scrisoarea mea către d. psicholog? Sunt în adevăr plictisit până peste urechi. Ce să fac, nu știu. Cum să scap de protectori? Spune-mi o vorbă.

Al d-tale,

Caragiale

[Schoneberg bei Berlin], Luni, 12/25 III [1912]

394

Stimate domnule Doktor,

Am primit: carta d-tale poștală - pachetul cu bunătăți gherești - „Port-Tarascon" și volumul lui P. Arene. - Bogdaproste! Dumnezeu să primească! de unde dați, să izvorească și să sporească!

Rogu-te, îngrijește la Sachsenhof de pe acuma de: două odăi cu câte două paturi și cu ușă de comunicare, pentru: de vineri, 5 aprilie, seara, până marți, 9 aprilie, dimineața. O să venim, probabil, cu zugul de la 6.49 seara în Bayrbhf. În orice caz, telegrafiăm prealabil ora sosirii.

Să ne vedem sănătoși și voioși, cu voia Proniei!

G. ergebenst,

Car

[Schoneberg bei Berlin,] Miercuri, 27/III [1912]

Îți trimit „Facla", numărul din urmă. Primele două articole fulminante o să-ți placă. Ai să-ți faci cruce când ți-oi spune din a cui călămară au ieșit.

395

Schoneberg bei Berlin, 30 martie 1912

Stimate domnule Doktor,

M-aș fi mirat, în adevăr, să se poată face ceva în așa vremuri turburi - și e chiar bine (dacă e posibil a se face ceva) să nu se facă în fuga mare. În țară e astăzi așa frământare (cum nu țiu minte să fi fost de la 1889, - când cu răsturnarea „viziriatului"[1] lui Brătianu răposatul), că nu crez să mai fie minte dacoromână în stare normală de limpiditate: nu pot în scris să-ți dau imaginea stării din țărișoara noastră; mă mărginesc, până să ți-o povestesc, a ți-o caracteriza cu puține cuvinte: febră acută cu

accese continue - frenetice şi tetanice alternante - iar „Doctorul" bolnav el însuşi, sub paza lui Mamulea! Numai Dumnezeu poate ajuta la aşa cazuri grave: Nihil sine Deo! încât îmi explic, mai bine ca d-ta, din textul atât de laconic al lui Saşca, cum stăm cu afacerea noastră. Dar asta nu ne-mpiedică pe noi, sper, a ne pregăti să prăznuim împreună sfintele sărbători ale Învierii Aceluia care s-a pogorât pe pământ ca să răscumpere pe om de păcatul - pardon! - Rog să mi se pregătească ouă roşii: voi să ciocnesc cu Koki: să mă las biruit, ca o teorie reacţionară de ultimele moderne credinţe. Jos Reacţiunea! La revedere vineri; rog îngrijeşte de odăi la Sachsenhof. Telegrafiem despre sosire. Până atunci rămân al d-tale,

G .

Car

P.S. - Rog, în timpul sfintelor sărbători, să nu mi se facă teorii antialcolololololice; nu de altăceva, dar mi se vor face degeaba! nu sunt dispus să le ascult. Am un şpurius!

396

Schoneberg b. Berlin, 31 martie 1912

Nu uita, rogu-te, stimate domnule Doktor, să mă înscrii la Sachsenhof pentru două odăi cu uşă de comunicare (4 paturi) de vineri seara până marţi dimineaţa. Ştii că vin iar mesele.

Multă sănătate la toţi ai dv. de la toţi ai noştri.

G. erg.

Caragiale

Duminică.

La Offenbach n-am să merg, fiindcă este imoral: eu sunt de şcoala lui d. Dr. Horică.

397

Berlin, 10 aprilie 1912

Christos a înviiat!

Sosit acasă sănătoşi. Vă salutăm adânc recunoscători pentru neuitatele patru zile de sărbători ce le-am petrecut cu voi.

Fiți sănătoşi şi veseli!

Dumnezeu cu voi şi cu ai voştri!

G. erg.

Carageleştii

398

Berlin-Schoneberg

Stimate domnule Doktor,

Mai întâi, săru' mâinile la Frau Doktor pentru marinata rosiană, din care am să mă-nfrupt chiar acu la masă. Bogdaproste! căci cine are să mă-ngrijească pe mine la bătrânețe decât copiii mei!? Să-mi trăiască şi să aibă milă de mine!

Iar apoi zic: ce pot eu să trimit în schimb decât hrană spirituală? Iată: căpătați prin acelaşi curier un pachet de bunătăți intelectuale - şi politice, şi literare, şi ştiințifice, şi artistice, şi...

Aici a fost vreme foarte rea toate zilele Paştilor: azi-noapte a viforât şi a nins; avem la amiazi 4 grade plus, Celsius; azi-dimineață, pe la 5, era ger subt zero - toate, pentru păcatele noastre - şi soare, pentru ale mele!

Toți d-aci pe toți vă salută cu mare dragoste.

Fiți sănătoşi şi veseli! Dumnezeu cu voi!

G. erg.

Dir. Car

Joi, 29 martie/11 aprilie 1912

Şi încă o dată, mersâm din parte-ne pentru cât de frumos am petrecut cu voi sfintele sărbători! Să trăiţi.

P.S. - Ia aminte la „Opinia", pag. 2-a, unde e însemnat cu roşu.

399

Berlin-Schoneberg, 12 aprilie 1912

Stimate domnule Doktor,

Ai primit, sper, telegrama mea de astăzi vineri. Îţi mai scriu şi aceste rânduri, ca să te rog stăruitor a hotărî pe Frau Doktor să vie şi dumneei. Avem sigur pe d. şi d-na Dr. Gusti, şi, poate, şi pe micul M-ro Nottara. Pe aici e frig: îmbrăcaţi-vă ca de iarnă. Ţi-am pregătit ceva bun de citit. Clavirul te aşteaptă să te primească în braţe, dacă mă pot exprima aşa. N-ar fi rău să-mi telegrafiezi îndată după primirea acesteia, că primiţi a ne face onoarea promisă, ca astfel să adorm mâine-seară sâmbătă în vise plăcute.

Cu frăţească dragoste,

Car

400

Berlin, 14 aprilie 1912

Stimate domnule doctor, am regretat mult că supărările părinteşti v-au împiedicat de a ne face onoarea mult dorită a vizitei dv. - Dorim sănătate odraslelor şi sperăm la o grabnică revedere împreună cu onor. familia Prof. dr. Gusti. - Eu însumi, suferind, dictez aceste rânduri unui ignorant în materie ortografică şi din patul meu de suferinţă, vă transmit

din partea mea şi a familiei mele, *ganz ergebenst,* călduroase salutări. Pronia să vă încarce cu toate bunătățile ei.

Al dv. devotat,
(ss) pentru I.L. Caragiale
L.I. Caragiale

401

Berlin-Schoneberg

Stimate domnule Doktor,

Până alaltăieri seara nu eram hotărât; nu ştiam dacă e bine să merg. Alaltăieri seara însă, găsind un prețios tovarăş de drum, m-am hotărât să mă duc la d. Costică şi să-i zic: ai p'țintică răbdare! m-ai chemat să-mi arăți docomentele, arată docomentele! De aminteri, sunt perfect convins că mă duc degeaba: ştii bine că eu în daravera asta nu pot face nimica; poate doar să exercit vreo presiune morală prin prestigiul unei atitudini calme de erou dezinteresat, imposibil egal şi-n fața triumfului şi-n fața căderii. Nu prea am *le physique de l'emploi;* dar, în sfârşit, să-ncercăm: masele sunt totdeauna gata să aplaude pe eroii lor, fie cât de pârliți.

Cum ți-am scris, deci, ieri, plec mâine, vineri seara, şi duminică sunt la d. Costică.

Rămâneți sănătoşi! Purtați-vă guturaiul cu bărbăție! Să ne mai vedem sănătoşi!

G. erg.

Car

P.S. - Am primit muzica de la Iost. Mulțumesc. Ne socotim la întoarcerea mea, care, sper, nu va fi prea târzie. - În acest moment primii şi pe d. Arene. Bogdaproste! O să-mi prinză bine pe drum.

P.S. - Îți expediez *Les cinq nuits de la Passion.*

Dacă nu ţi-o plăcea, nu ştiu cu ce să te mai împac. Eu am tot notat, în carte, până ce am obosit; te rog, mai notează şi d-ta minunile rămase nenotate.

De la toţi tutulor multă sănătate.

Al d-tale

Car

Joi, 5/18 aprilie 1912

402

[Berlin W.]

Stimate Dle Doktor,

Aştept răspuns favorabil la comunicarea mea de ieri din Budapesta.

De la toţi la toţi, multă sănătate.

Devotatisim

Car

14/27 [apr. 1912]

Ce băiat de zahăr ai fi, să vii în persoană a-mi aduce răspunsul!

Herrn Dr. Paul Zarifopol,
Leipzig,
Kaiserin Augusta Str. 31

403

[Ploieşti, aprilie 1912]

Multe salutări din gara Ploieşti.

Caragiale
A. Vlahuţă
C. Dobrogeanu-Gherea

Herrn und Frau
Dr. Paul Zarifopol
Leipzig, 31 Kaiserin
Augusta str.

404

Berlin-Schoneberg

Stimate dle Doktor, mi-a făcut mare bucurie azi-dimineață când am găsit, la sosirea mea, carta d-tale poştală, prin care îmi spui, cum eram aproape sigur, că v-ați speriat degeaba; şi, de bucurie, m-am hotărât să vă poftesc, adică să îndrăznesc a vă pofti, pe sâmbătă seara, 8 iunie, Sf. Medardus *(quand ilpleut a St. Medard...* etc.), la orele 8 precise fix, la Sachsenhof, la o mică cină daco-romană: afară de noi, patru, avem *un al* cincilea — Cellica. Despre dorința nesecată ce nutresc de a vă revedea cu voie bună, nu permit, mă-nțelegi, niminui să se îndoiască. Sunt tare ahotnic de un colțişor simpatic în grădinița mea burgheză de la otelul meu favorit, unde sper că, îndată după trecerea mea la cele vecinice, Sfatul oraşului Lipsia şi Primăria Ploieştilor vor bate o tăbliță comemorativă cuprinzând următoarea inscripțiune bine simțită: „Aici îi plăcea iubitului Herr Direktor să se dea la speculațiuni transcendentale".

Vă rog să nu ziceți: ba! şi să aprobați întocmai planul meu, în toate amănuntele, studiat din punctul de vedere obiectiv pur. Cu mare nerăbdare aştept un răspuns dulce ca zaharina; cu mare nerăbdare, *însă* cu deplină încredere.

Vă trimit un pachețel cu zaharicale: să le mâncați sănătoşi! fără să le arătați la copii; vorba poetului Teleor:

Rahatul le strică stomahul, hârbari!
Rahat... să mănânce când or fi mai mari!

Mai multe n-am a spune: ghestulu-ți-i atâta, mă rog frumos la d. Doktor!

cu plecată frățească dragoste,

al matale,

Car

Marți dim., 3.VI.12

Tutulor de la toți multe, multe complimente!

405

Berlin Schoneberg

Stimate dle Doktor,

Precum v-a comunicat (sper) Frau Doktor, vineri, poimâine, la 6.45 seara, mă voi afla în restaurantul de la Kunstlerhaus, aşteptându-vă să mergem împreună la Conzertul maistrului Cocoşilă, atât de simpatic. Rogu-te, ia-mi prealabil şi mie bilet. Nu vă supăraţi să mâi o noapte la dv.: a doua zi, dis-de-dimineaţă, scăpaţi de mine. Să ne vedem sănătoşi!

G. erg.

Car

Dienstag d.,11/VI [1912]

406

Berlin Schoneberg

Stimate domnule Doktor, uite ce m-am gândit eu: n-ar fi frumos să avem vineri seara şi pe Cerna, şi la şi după conzert? Ce zici şi d-ta?

Mă rog, ia măsuri cum crezi de cuviinţă.

Până la revedere, sunt, ca totdeauna,

al Dv. g. erg.,

Car

Miercuri, 12/VI [1912]

Îţi aduc dări de seamă amănunţite asupra „inaugurării" statuei lui Cuza...

Bunătăţi!

407

Berlin, 14.6.1912

Programul fiind numai pentru inițiați aştept restaurant după conzert salut,

Caragiale

408

Berlin, 14.6.1912

Leider komme nicht. Grusse,

Caragiale

409

[f.d.]

Stimate domnule Doktor, îți alătur o poezie română şi două documente române, pe care te rog să mi le păstrezi cu toată discreția.

Din țară, absolut nimic interesant. Sfintele sărbători care s-apropie au amorțit orice activitate politică.

La noi, slava Domnului, toți bine. Vă dorim tutulor multă sănătate şi pitrecere bună.

Cu dragoste al Dv.

Caragiale

(poet național)

410

[f.d.]

Hochverehrtes und liebes Frl... adică, pardon, prea stimate şi iubite Domnule Doctor,

Dacă era trădare, trebuia s-o ştim şi noi!

Eu am venit să te scol pe la 7 1/2 şi mi-a fost milă să-ți stric somnul - prea dormeai cu poftă. Din parte-mi pedepsit de vişinapurile noastre celebre, nu aş fi fost capabil să plec, şi aşa m-am gândit să mă mai dau puțin pe o parte în culcuşul meu... dumnezeul meu! Când m-am trezit, trădătorul era departe! Atunci, de necaz m-am culcat iar, şi tocmai la trii fârtale la doi după doisprece m-am trezit, mă rog, foarte mahmur şi cu interiorul meu lipit cu vişinap peste tot.

Apoi, mă rog frumos de iertare la d. doctor, mi-au părut tare rău că n-au fost d. doctor la masă să guste numai un zup de galinațeu acru, carele dreje. Mai departe apoi, pot spune că nu mă simt capațe a porni la drum, având încă multă mustrare - de intestine.

Sper numai să am câteva cuvinte explicative despre petrecerea domnului doctor în preseara plecării din Berlin, care trebuie că au fost destul de faină, mă rog.

Eu mă pun la dospeală o zi-două, adastând o vorbă de la d. doctor, pe care deja îl doresc şi mai departe la timp şi-n şpaț voi comunica dlui doctor, când va fi să avem plăcerea a bea un Pfungstaedter *zusammen,* şi asta, curând, mă rog.

Al dlui doctor cu multă dragoste,

stimatoriu,

Car

Complimente de la toți.

411

[f.d.]

Prea stimate Cetățene,

Şi ca român - căci, mai nainte de a fi om, românul este român, - şi ca poet, - căci românul este născut poet, - pot zice că mă aflu astăzi în culmea fericirii... Vezi numa! După ce primii de la d-ta fragmentul neprețuit cu începutul *Tricolorului,* o împrejurare providențială mă făcu să dau peste atât de mult şi cu drept cuvânt deziderale de d-ta, ca şi de românimea întreagă, țeterale, nu ale acrului Tațitus, (că-z acelea nu-s pentru noi acuma de samă!), ci peste ale dulcelui bard de la Mirceşti. Închipuie-ți noroc! Am găsit, într-o colecțiune de poezii naționale legate, pe partea dinăuntru a scoarței scriptura, (o recunosc perfect) oda *Tricolorul - în-trea-gă,* scrisă, fără doar şi poate, de mâna olimpianului nostru. Zic odă, fiindcă trebuie să fim prea nedați la slovă ca să punem în altă categorie decât a odei o concepțiune poetică de aşa înaltă inspirațiune.

N-am nevoie, cred, să-ți transcriu şi partea pe care o ai d-ta; presupun că originalul îl vei fi păstrat cu scumpătate; mă mărginesc a-mi face cu mare plăcere datoria cetățenească de a-ți da, aci alăturată în copie fidelă, urmarea *Tricolorului,* de la versul din urmă al fragmentului pe care ai avut dragostea de simpatriot a mi-l împărtăşi.

Îți scriu din *Lubeca-roşă,* unde am dat (iar noroc!) peste un pilsneraş la înălțimea celui de la Sachsenhof! - unde pui, că localul (z. Ratshalle) este tot aşa de *gemitlihi* ca şi cel lipscan.

Vă trimit, din partea noastră a tutulor la toți, cele mai dacoromane salutațiuni.

Al d-tale devotat,

Car

Aşteptăm totdeauna şi primim cu bucurie veşti bune de la dv. - Vezi, mă rog frumos, alăturata urmare a *Tricolorului.*

Că li-i groază lor,
Groază tutulor,
Groază liftelor
Şi păgânilor...
şi maghiarilor
Sălbaticilor
Fii ai hunilor;
Fanaticilor;
Otomanilor,
Ulemalelor,
Şi paşalelor,
Budalalelor;
Şi Antarţilor,
Grecomanilor
Caţaonilor;
Schipetarilor,
Capsomanilor,
Şi bulgarilor,
Sârboteilor,
Geanabeţilor;
Şi sectanţilor
Panslaviştilor,
Lipovenilor
Şi scapeţilor
Şi jădanilor
Scărrnăviilor!
Groază tutulor
Inimicilor
De-al românilor

Braț răzbunător
Şi triumfător...
Voi! Poeților,
Prozatorilor,
Oratorilor,
Muzicanților,
Lăutarilor,
Trubadurilor!
Toți cântați în chor
Cu viers tunător
Mândrul Tricolor
Ş-al său brav popor,
Rege iubitor,
Patrie ş-onor.

... Aud?

412

[f.d.]

Stimabili domni, nu ştiu ce vreme o fi pe la dv., dar pe aici vă pot asigura că e o vreme superlativă, ceva care nu se poate spune. De aceea nu pot îndestul regreta că d. Costică se lasă biruit de osteneală şi nu se hotărăşte să vie odată. O ocazie mai bună de plimbare prin Berlin, prin Lubeck şi Hamburg nu se poate-nchipui, şi cine ştie când se mai întâlneşte d-lui cu asta. Acuma e Nordul în toată splendoarea lui: zile lungi crescând mereu; verdeață tânără; lumină şi căldură cum îi plac dumisale. Nu-i mai trebuie decât puțină petrecere ca să combată cu deplin succes starea de melancolie în care l-a cufundat politica daco-macedo-română, bat-o focul ori norocul! - Din țară nu mai ştiu nimica: sărbătorile şi vacanța Paştelui au întrerupt toată activitatea publică. De trei zile, nici o gazetă, nici o scrisoare.

Dv. ce mai ştiţi? - eu aş voi să plec pe la sfârşitul săptămânii. Până atunci, sper că se decide Costică la un fel. Vă rog spuneţi-mi o vorbă dulce. - Să nu uit a vă spune: de la 1 mai s-a desfiinţat biletele de dus şi-ntors; dar preţurile pentru clasele inferioare s-au redus aşa că tot acolo revine; adică s-a luat ca normă jumătatea preţului de dus şi-ntors. E chiar mai bine; nu eşti constrâns la anume linie, nici clasă, pentru întoarcere. - Costică poate merge din Hamburg la Brussel, presupunând că vrea să vază Lubeckul şi Hamburgul.

Multă sănătate tutulor de la toţi.

Al dv. cu toată stima,

Car

413

[f.d.]

Dimitriu şi consoarta plecat miercuri seara. Când vine Costică? Ce mai faceţi? Pe aici, după atâtea zile de toamnă rece, parcă dăm înspre bine. Ce mai ştiţi din ţară? eu n-am mai ieşit să citesc gazete; am fost cam indispus la intestine şi asta m-a demoralizat foarte mult. Daca printre gazetele voastre, aveţi ceva mai interesant, trimiteţi-mi şi mie. - De la Gusti n-am până acuma nici o ştire despre marele eveniment - N-ar fi rău să veniţi amândoi bărbaţii odată. Am loc să vă găzduiesc. Am mai sta de vorbă despre multe. Mi-ai face mare plăcere să mai stăm de vorbă în papuci. Răspundeţi.

De la toţi tutulor multă sănătate,

Car

414

[Kiel-Lubeck, data indescifrabilă]

Stimată Doamnă şi stimate Domn Doctor, de la Lubeck, fiind cam turmentat, m-am suit într-un tren, ca să merg cu familia la Travemunde, şi am ajuns la Gleschendorf. Am greşit trenul... Nu face nimic! găsim noi altul! *en attendant,* vă salutăm din Gleschendorf, şi aşteptăm la Travemunde din partea dv. o salutare.

De la toţi la toţi.
viele Grusse,

Car
und Familie

Herrn Doktor Zarifopol
und Familie
Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

Către FAMILIILE ZLATKO ŞI DUŢESCU-DUŢU

Schandau an der Elbe,
duminică 9/22 aug. [1909?]

Salutare cât de tare
De la marinari călare

Jean - Luchi

Familiilor
Zlatko et Dutzescu-Duţu
Buşteni
Casa Rotăreanu, Rumănien

NOTE ŞI COMENTARII

Către REDACȚIA ZIARELOR
„ADEVĂRUL" ȘI „DIMINEAȚA"

1

Scrisoare publicată în ziarul „Opinia", V, nr. 322, 21 decembrie 1907, p. 3 (la rubrica „Ultima oră"), de unde am preluat-o. Apare pentru prima dată într-o ediție a operelor lui I.L. Caragiale.

In ziarul ieșean, scrisoarea este tipărită, sub data de 20 decembrie, în cadrul știrii intitulate *O erată,* fiind precedată de următoarea precizare: „București - Maestrul Caragiale a adresat ziarului «Adevărul» următoarele: [...]". Trimisă din Berlin, epistola pare a fi fost scrisă la 18 decembrie 1907, dacă ținem seama că scrisoarea către președintele Societății studențești „Uniunea", reprodusă cu greșelile semnalate de Caragiale, apăruse în ziarul „Dimineața", cu două zile mai devreme, la 16 decembrie 1907, interval minim necesar pentru a primi numărul respectiv al publicației. Scrisoarea către studenții ieșeni a fost reprodusă și de alte periodice: „Ordinea" (I, nr. 27, 17 decembrie 1907, p. 2), „România muncitoare" (22-30 decembrie 1907, p. 2), fiind cunoscută sub titlul *Libertatea tiparului,* sub care a inclus-o Șerban Cioculescu în I. L. Caragiale, *Opere* (V, 1938, la *Addenda,* p. 467). In ediția noastră, a apărut în volumul III *(Publicistică,* 2001, p. 886), cu titlul *[Nu știu cum să vă spun].*

Originalul protest caragialean a fost retipărit o singură dată de Constantin Hârlav *(Epistolarul Caragiale. O scrisoare necunoscută și un episod cunoscut,* în „Adevărul literar și artistic", XI, nr. 628, 6 august 2002, p. 11).

2

Scrisoarea a fost publicată prima dată în articolul, nesemnat, *Caragiale şi linotipul* („Dimineaţa", IX, nr. 2974, 16 iunie 1912, p. 3), de unde a reprodus-o Şerban Cioculescu în ediţia I.L. Caragiale, *Opere,* VII, *Corespondenţă,* Fundaţia Regală pentru Literatură şi Artă, Bucureşti, 1942, p. 315-317. Nu am văzut originalul, dar am colaţionat cu textul din volum cu cel din ziar şi am corectat o greşeală de tipar, introducând cuvântul lipsă (în *Opere,* VII) în expresia: „se fac din nou alte *mai* multe greşeli".

Datarea, aproximativă, *1910,* stabilită de Şerban Cioculescu, după referinţele din textul scrisorii la volumul *Schiţe nouă,* tipărit în Atelierele „Adevărul".

Către SOLOMON ANCEL

Scrisoare de răspuns către Solomon Ancel, proprietarul unui birt în Bucureşti, pentru felicitările transmise de acesta lui I.L. Caragiale, cu ocazia împlinirii vârstei de 60 ani. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 380-381. La „izvoare", editorul Şerban Cioculescu notează că epistola i-a fost „comunicată de un descendent al destinatarului" (p. 589).

Către IOAN ANESTIN

Scrisoare publicată în ziarele: „Viitorul", V, nr. 1445, 16 februarie 1912, p. 2; „Minerva", IV, nr. 1137, 16 februarie 1912, p. 3: *O scrisoare a maestrului Caragiale. Către artistul Anestin din Craiova;* „Opinia", IX, nr. 1519, 16 februarie 1912, p. 2; „Doljul", V, nr. 1058, 17 februarie 1912, p. *2:Oscrisoarea maestrului Caragiale către artistul Anestin din Craiova* „Rampa", I, nr. 98, 17 februarie 1912, p. 2, la aniversarea scriitorului pentru împlinirea vârstei de 60 de ani.

In „Doljul", apare şi fotografia trimisă de Caragiale actorului craiovean cu dedicaţia: „Primului prieten din tinereţe, eminentului

artist Iancu Anestin, cu înaltă stimă şi dragoste frăţească", semnată: Caragiale.

Scrisoarea a fost reprodusă în facsimil, sub titlul *Un autograf al lui Caragiale,* în „Flacăra", I, nr. 36, 23 iunie 1912, p. 283, de unde Şerban Cioculescu a preluat-o pentru *Opere,* VII, 1942, p. 345-347. Reproducem scrisoarea după acelaşi facsimil.

Actorulloan Anestin, născut la Bucureşti, în 1847, a fost angajat la Teatrul Naţional din Bucureşti, de I.L. Caragiale în timpul scurtului său directorat (1888-1889). Plecând Caragiale de la direcţie, Anestin s-a mutat la Craiova.

Către ION C. BACALBAŞA

1

Scrisoare în manuscris la Muzeul Teatrului Naţional din Bucureşti (nr. inv. 57/15). Publicată prima dată de Şerban Cioculescu, în ziarul „Ecoul", 5 aprilie 1944: *Din corespondenţa lui Caragiale — câteva scrisori inedite),* care a inclus-o, apoi, în ediţia de *Scrisori şi acte* (Ediţie îngrijită, prefaţă şi note de ~, Editura pentru Literatură, Bucureşti, 1963, p. 222, colecţia „Studii şi documente").

Caragiale era prieten atât cu Ion C. Bacalbaşa, în acel moment (1911), director general al Teatrului Naţional din Bucureşti, cât şi cu tânărul scriitor Emil Isac, autorul piesei *Maica cea tânără,* pe care marele dramaturg o recomandă spre a fi jucată. De altfel, piesa a fost reprezentată în stagiunea 1911-1912, probabil şi datorită recomandării caragialeene. Pentru relaţia I.L. Caragiale - Emil Isac, v. *infra.*

2

Telegramă, concept, trimisă lui Ioan C. Bacalbaşa la Teatrul Naţional din Bucureşti. Datată: 4 februarie st. v. 19/2

3

Telegrama de răspuns la felicitările adresate de I.C. Bacalbaşa lui Caragiale, cu ocazia aniversării acestuia la împlinirea a 60 de ani. Inclusă de Şerban Cioculescu în *Opere,* VII, *Corespondenţă,* 1942, p. 373, în grupajul *Răspunsuri cu prilejul sărbătoririi celor 60 ani,* care

reproduce răspunsuri în concept ale lui Caragiale, scrise de acesta, în general direct pe scrisorile sau telegramele de felicitare.

Către SCIPIONE I. BĂDESCU

Scrisoare publicată de însuşi destinatarul ei, în gazeta pe care o conducea „Curierul român" (Botoşani, XIV, nr. 6, 18 februarie 1899, p. 1), ca editorial: *O preţioasă surpriză.* Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 305-307.

Epistola a fost retipărită, în articolul, nesemnat, *Scipione I. Bădescu,* din „Gazeta Botoşanilor" (I, nr.1, 20 octombrie 1907, p. 2, la foileton: „Foiţa ziarului «Gazeta Botoşanilor»"). Săptămânalul „Gazeta Botoşanilor", ziar politic-economic şi literar, director: Ioan P. Darie, avocat", apărea sâmbăta, cu întreruperi, totuşi, între 20 octombrie 1907 şi 5 ianuarie 1911. În paginile lui va mai fi reprodus un fragment din articolul lui Caragiale, *Take Ionescu* („Gazeta Botoşanilor", II, nr. 6, 23 noiembrie 1908, p. 2), într-o ediţie dedicată întrunirilor din localitate a partidului conservator-democrat.

Nu sunt diferenţe semnificative între textele publicate în gazetele botoşănene.

Către ANDREI BÂRSEANU

Telegramă de răspuns la felicitările adresate lui Caragiale cu ocazia împlinirii a 60 de ani de viaţă. Inclusă în *Opere,* VII, 1942, p. 376.

Concept scris chiar pe telegrama primită în aceeaşi zi de la profesorul ardelean, membru al Academiei Române, Andrei Bârseanu (1858-1922). Telegrama acestuia („Viaţă îndelungată scriitorului. Scrierile şi-au asigurat-o"), păstrată la Muzeul Judeţean de Istorie şi Arheologie Prahova (nr. inv. 64-30236), a fost publicată în *Telegrame primite de I.L. Caragiale în anii 1901 şi 1912,* Prefaţă de Maria Dulgheru, introducere, notă asupra ediţiei, bibliografie şi note

de Ieronim Tătaru Ediţie îngrijită de Ieronim Tătaru şi Nina Nicolae, Ploieşti, Editura Printeuro, 2002, p. 112.

Către DIMITRIE BIRĂUŢIU

1-4

Scrisori publicate de Leonard Paukerow, în articolul *Caragiale voia să scoată o revistă. Ultimul mare proiect al maestrului* („Rampa" I, nr. 281, 27 septembrie 1912, p. 1), cu facsimile. Acelaşi a republicat materialul, cu titlul *Caragiale voia să scoată o revistă literară la Budapesta,* în „Almanahul Presei Române pe 1926", editat de Sindicatul Presei Române din Ardeal şi Banat (Tipografia „Viaţa", Cluj), p. 128-132. În ambele cazuri, Paukerow a reprodus schiţa autografă caragialeană pentru coperta revistei proiectate: „Momente libere". În ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 269-294, scrisorile sunt reproduse după „Rampa".

Dimitrie Birăuţiu (12 sept. 1875 - 12 iunie 1918), tipograf şi publicist ardelean. Născut la Ghioroc (Arad), se specializase în tehnica tiparului la Budapesta (1894) şi Bucureşti (1901). Proprietar al unei tipografii, în Budapesta, unde se tipăreau publicaţii periodice româneşti: „Poporul Român", „Foaia ilustrată", „Cucu", „Calendarul Poporului Român". A fost director al ziarului „Lupta". Prieten al lui Caragiale, acesta îl vizita, deseori, în răstimpurile popasurilor sale budapestane, făcute fie în drum spre Bucureşti, fie la întoarcerea spre Berlin.

Leonard Paukerow, publicist, redactor la ziarul „Lupta", mai târziu, redactor la ziarul „Patria" din Cluj.

Către NICOLAE BOGDAN

Concept de răspuns la adresa de felicitare primită de Caragiale din partea secţiunii Braşov a Astrei. Publicat de Şerban Cioculescu, în I.L. Caragiale, *Opere,* VII, *Corespondenţă,* 1942, p. 382. Ciorna este fără dată şi fără indicarea localităţii, dar din ea se înţelege că

scrisoarea de felicitare, semnată de profesorul Nicolae Bogdan, secretarul Despărţământului local al Astrei, purta data de 4/17 martie şi a sosit la destinatar cu întârziere, probabil destul de mare, câtă vreme Caragiale nu o trece cu vederea. Datare probabilă: sfârşit de martie 1912.

Nicolae Bogdan (1867-1952), pedagog şi publicist, născut în Hăghig (Covasna), la 19 martie 1867. Absolvent al liceului din Braşov şi al Facultăţii de Litere din Cluj, cu specializarea în latină şi maghiară, a fost profesor la Şcoala comercială superioară din Braşov (1882-1916) redactor la „Gazeta de Transilvania" şi la revista săptămânală „Dreptatea" (Braşov). În anii 1919-1923, a condus Liceul românesc de fete din Cluj. A murit la Bucureşti.

Către CONSTANTIN BOTEZ

B.A.R., S 1/LV(2); înv. 22 048. Scrisoare intrată la Cabinetul de manuscrise al Bibliotecii Academiei Române. în anul 1955, ofertant fiind Şerban Cioculescu. Publicată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 216-217.

Constantin Botez (1876-1936) a studiat la Berlin, având ca profesori, printre alţii, pe filologii Adolf Tobler şi Heinrich Morz. Întors în ţară, a fost profesor la Liceul Naţional din Iaşi şi inspector general pentru şcolile secundare. A realizat o ediţie critică Eminescu, *Poezii,* Bucureşti, Editura Cultura Naţională, 1933.

Către BENNO BRĂNIŞTEANU

1

Scrisoare publicată, în facsimil, de către B. Brănişteanu, în cadrul articolului său *Ronetti Roman despre„Manasse",* apărut în „Adevărul literar şi artistic", I, nr. 4, 19 decembrie 1920, p. 2. Şerban Cioculescu reproduce facsimilul în *Opere,* VII, 1942, p. 421.

B. Brănişteanu, în articolul menţionat, face câteva aprecieri despre *omul* Ronetti-Roman: „Sunt cincisprezece ani de atunci. Se juca la

Teatrul Naţional *Manasse* cu succes crescând. L-am întâlnit pe Ronetti Roman şi am vorbit cu dânsul de eroul său. Îl văd pe Ronetti Roman viu înaintea mea. M-a impresionat mai cu seamă privirea lui adâncă, blândă, pătrunsă de melancolia rasei, peste care, totuşi, omul se ridicase. Era simplu, era modest, prea modest chiar. Nu avea nici una din apucăturile scriitorului care a repurtat un mare succes. Se dădea natural. Vorbea puţin şi rar. Cântărea parcă fiecare cuvânt de două ori, înainte de a-l spune o dată, şi fără voia mea, pe când vorbeam cu dânsul, gândul îmi zbura spre cel mai bun prieten al lui, spre Caragiale. Firi congenitale, s-au iubit şi apreciat. Dar dacă amândoi aveau comun greutatea emisiunii operei literare - *nonumqueprematur in annum* - în ce priveşte convorbirea se deosebeau fundamental. Ronetti Roman şi vorbea parcă greu, pe când Caragiale era causeurul fermecător din naştere şi dacă e de regretat ceva, apoi este că n-a avut şi el un fel de Eckermann care să noteze tot ce a spus în viaţă, căci opera ce ar fi ieşit astfel ar fi fost mai caracteristică pentru Caragiale decât chiar scrierile sale şi ar fi asigurat o şi mai mare strălucire personalităţii sale artistice în viitor. Dar aşa măsurat cum vorbea, parcă ezitând, parcă mereu căutând expresiunea cea mai potrivită, mai adecvată, Ronetti Roman te prindea în farmecul gândirii sale, toată compusă din înţelepciune şi când lua forma glumeaţă, încă pătrunsă de un dram de amărăciune, necontestat partea de moştenire a urmaşului locuitorilor din ghetto, te impresiona cât era şi ea de blândă şi împăciuitoare."

Şi, în finalul articolului, precizări despre epistola lui I.L. Caragiale: „Era în anul 1908. Mă aflam la Berlin, când am primit de la Caragiale rândurile de mai jos, pe cari le reproduc pentru că în simplitatea lor sunt un frumos epitaf pe mormântul în care de doisprezece ani zace autorul mult hărţuitului şi totuşi eternului *Manasse*. Aşa am aflat că Ronetti Roman nu mai este. M-am dus la Caragiale acasă şi a fost o veghe dintre cele mai duioase, pentru omul de spirit şi de inimă, care se prăpădise atât de iute".

2

B.A.R., S 6/LV; inv. 17247. Scrisoare intrată la Cabinetul de manuscrise al B.A.R. în 1950, vândută fiind de către S. Şaferman.

Publicată de Şerban Cioculescu în volumul *Scrisori şi acte,* 1963, p. 165.

[1] *Benno Brănişteanu* (1874-1947). Se naşte în 17 aprilie 1874 la Iaşi. După câteva clase gimnaziale la Roman, absolvă liceul în Germania. La Berlin, face temeinice studii de sociologie şi economie politică. Îşi face debutul ziaristic în presa socialistă germană. În România este mai întâi redactor la „Lumea nouă", organ al social-democraţiei române. Trece curând, în 1894, în redacţia ziarului „Adevărul" al lui Constantin Mille. În „Anuarul presei române şi al lumei politice pe anul 1909" (p. 213) îl găsim într-un tablou, imprimat după zincurile lui Marvan, cu *Personalul de redacţie al ziarelor „Adevărul" şi „Dimineaţa".* A fost corespondent în România al cotidianului german „Frankfurter Zeitung".

Către I.AL. BRĂTESCU-VOINEŞTI

Muzeul Judeţean Dâmboviţa, colecţia Scriitori târgovişteni, ms. inv. nr. 125/16690. Publicată de Corin Grosu în „Manuscriptum", III, 1 (6), 1972, p. 37-40 *(Caragiale. Scrisori către I. Al. Brătescu-Voineşti, Alceu Urechia...),* cu facsimile. Autorul articolului menţionează într-o notă că scrisoarea a fost comunicată de Victor Petrescu şi Ioan Gavrilă.

După opinia noastră, scrisoarea a fost datată greşit (Berlin, 4.10.1904). Caragiale nu a menţionat data şi locul. În această situaţie, păstrându-se plicul, rămâne posibilitatea de a data scrisoarea după ştampila poştei şi, eventual, după sugestiile scoase din faptele comunicate. Citită corect, ştampila poştei germane indică data: „Berlin W., - 4.10.09". Apoi, adresa expeditorului oferă o altă indicaţie preţioasă. Stabilit la Berlin, Caragiale a comunicat, de exemplu lui Delavrancea, altă adresă: „Nachodstrasse 18". Or, pe scrisoarea către Brătescu-Voineşti citim: „I.L Caragiale, Wilmersdorf b. Berlin, Hohenzollerndamm, 12". De la aceeaşi adresă îi scria, de pildă, şi lui G. Ibrăileanu, în noiembrie 1909 (v. *infra).* Iar disputa cu „Onor. Direcţia Generală a Teatrelor" în problema drepturilor de autor şi „petiţia mea privitoare la retragerea pieselor din repertoriul respectiv" datează din 1908 şi 1909.

Către IANCU BREZEANU

Publicată în „Ordinea", I, nr. 83, 6 martie 1908, p. 1, în care sub titlul *Două scrisori,* sunt redate scrisoarea lui Caragiale către Iancu Brezeanu şi cea a dr.-ului Alceu Urechia către Al. Davila. Inclusă în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 215. Citită la banchetul oferit de actorii Teatrului Naţional din Bucureşti în onoarea lui Davila, înlocuit în funcţia de Director general al Teatrelor cu profesorul Pompiliu Eliade, cumnatul ministrului Cultelor şi Instrucţiunii Publice, Spiru Haret, scrisoarea indică poziţia lui Caragiale în acest episod. De altfel, interpretarea din nota redacţiei este elocventă: cele două scrisori „constituie cea mai binemeritată răsplată dată dlui Davila şi cea mai zdravănă palmă aplicată dlui ministru Haret".

Către IULIU BREZOIANU

Muzeul Teatrului Naţional din Bucureşti, ms. nr. 201/4. Reprodusă în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 36.

[1] *Iuliu Brezoianu,* născut în Bucureşti, în 1857, ca fiu al învăţătorului şi publicistului Ion Brezoianu (participant la Revoluţia de la 1848, deputat în Divanul ad-hoc). Iuliu Brezoianu era licenţiat în drept de la Paris. S-a stabilit la Ploieşti, în 1886, când a fost numit întâi procuror la Prahova, apoi judecător de şedinţă. Doi ani mai târziu, în 1888, devine ginere al fruntaşului liberal Radu Stanian, deputat în mai multe rânduri şi primar al Ploieştilor. Se înscrie el însuşi în Partidul Naţional Liberal. Nu cunoaştem împrejurările în care s-a cunoscut cu I.L. Caragiale.

Către PAUL BUJOR

Biblioteca Naţională a României, Colecţii speciale, Fond Caragiale, ms. 18113.

Inclusă pentru prima dată într-o ediţie a operelor lui Caragiale.

Carte poştală ilustrată cu urări de Anul Nou, datată după ştampila poştei germane. Textul pare scris de altcineva decât Caragiale. Grafia ar indica, mai curând, pe unul dintre copii, Luki sau Tuşki. Adresa expeditorului este scrisă cu creionul de către Caragiale, care va fi dictat scrisoarea semnată *Carageleştii,* ceea ce desemnează familia.

[1] *Paul Bujor* (1862-1952), profesor universitar, publicist şi prozator. A colaborat la: ziarul liberal opoziţionist „Lupta" (Iaşi, 1894-1895), editat de G. Panu, „Literatură şi ştiinţă", „Arta" (Iaşi, 1903-1904), „Curentul nou" ş.a. Întemeietor, alături de Constantin Stere, al prestigioasei reviste „Viaţa Românească". Prieten apropiat al lui Caragiale, a lăsat mărturii memorialistice importante în volumul *Amintiri despre Al. Vlahuţă şi Caragiale* (Cartea Românească, Bucureşti, 1938).

Către IOAN BURBEA

Publicată în „Vremea", IV, nr. 207 (428), 9 decembrie 1910, p. 3 („Bibliografie"), fragmentar, încadrată într-un anunţ:

„S-a pus în vânzare, la Librăria Socec et C-nie, unde se află depozitul general, a doua mie din ediţia I ia cărţii *Puricele,* conferinţă satirico-ştiinţifică, de peste 100 pagini, format 8°, a d-rului Calamburbea, cu peste 500 de calambururi dresate în libertate. Preţul 1 leu. Sub tipar ediţia a doua [...].

Asupra acestui volum, neîntrecutul Dr. Urechie a scris între altele: [...].

Iar maestrul Carageale [sic!]:

«O operă atât de reuşită ca *Puricele,* a cărei cetire mi-a făcut nespusă plăcere, n-are nevoie de prefaţă... O fată nostimă se prezintă într-un bal fără să aibă pe cine s-o recomande. Ei şi? Înfăţişarea ei n-o recomandă îndestul? Ce-ar mai câştiga ea peste omagiile pe cari trebuie să le smulgă cu prestigiul graţiilor sale naturale, daca o mătuşă bătrână ar sări s-o recomande: - Domnilor, asta e nepoţica mea la care ţin foarte mult, uitaţi-vă ce drăguţă e! - ?... Aşadar, stimate confrate Calamburbea, ascultă-mă pe mine şi dă drumul fetei (operei) singură, dezlegată de la braţul oricărei mătuşi matofite şi fii cu atât mai sigur

de succesul ei, cu cât în bal, deşi parcă n-ar mai încăpea nimeni, multă serioasă concurenţă nu e ameninţată să-ntâlnească?..."

Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 219-220.

Nu am găsit ediţia a doua a „conferinţei" *Puricele...,* aşa încât am reprodus forma din ediţia propusă de Şerban Cioculescu. La Biblioteca Academiei există, între volumele lui I. Burbea (pseudonim: Dr. Calamburbea), şi unul intitulat *Literatură-Ziaristică.* Note critice, ed. II, Galaţi, 1912, Tipo-lito „Schenk"-Burbea, purtând o semnificativă dedicaţie omagială:

„În semn de admiraţie şi dragoste nemărginită, dedic această carte marelui nostru scriitor *lon L. Carageale,* maestrul şcenei române, sculptorul limbei româneşti, literatul *hors-concurs* - cu prilejul aniversării celor şeasezeci de ani ai săi".

[1] *loan Burbea* (n. 1882, la Galaţi), publicist. A fondat, în 1898, împreună cu Răducănescu, „România tânără". Redactor, în 1900, la „Galaţi", apoi reporter şi administrator la „Tribuna liberală", redactor la „Vremea" (Galaţi) şi corespondent pentru ziarele din capitală. Director-proprietar al ziarului cotidian „Înainte" din Galaţi.

Către ALEXANDRINA I. L. CARAGIALE

1

Reprodusă după I.L. Caragiale, *Opere,* VII, 1942, p. 395; Şerban Cioculescu a preluat-o din arhiva familiei Caragiale. Nu am cercetat originalul.

2

Muzeul „I.L. Caragiale" Ploieşti, ms nr. inv. 64—44247. Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 395-396. Am colaţionat cu originalul şi am introdus adresa destinatarului.

3

Muzeul „I.L. Caragiale", ms. nr. inv. 64—25032. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 396. Am colaţionat cu originalul; nu sunt diferenţe.

4

Manuscris la — Muzeul „I.L. Caragiale, ms. nr. inv. 64—25033. Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 396. Am colaţionat cu originalul: nu sunt diferenţe.

5-6

Reprodusă după *Opere,* VII, 1942, p. 397. Şerban Cioculescu a preluat-o din arhiva familiei Caragiale. Nu am văzut originalul.

Către MATEIU I. CARAGIALE

Comunicată de Şerban Cioculescu, în articolul *O scrisoare inedită a lui Caragiale...,* datat 13 mai 1971, cules, ulterior, în volumul *Viaţa lui I.L. Caragiale. Caragialiana,* Editura Eminescu, [Bucureşti], 1977, p. 588-590, după care reproducem textul. Manuscrisul se afla în colecţia lui Şerban Cioculescu, fiindu-i dăruit de Cella Delavrancea.

Este singura scrisoare păstrată a lui Caragiale către fiul său Mateiu, fiind un document revelator.

Către NICOLAE N. CARAGIALE

Reprodusă după *Opere,* VII, 1942, p. 301-303. Şerban Cioculescu precizează, în nota din secţiunea *Izvoare* (p. 588): „Ciorna, în arhiva dnei Alexandrina I.L. Caragiale". Tot acolo se află informaţia că publicistul Nicolae N. Caragiale era nepot de fiu al lui Costache Caragiale, aşadar, fiul verişorului lui I.L. Caragiale, deci „nepot de văr". În nota la scrisoare (p. 303), eminentul editor dă şi alte detalii: „Scris. recomand. pe adr. Nicolae Caragiale - Bucarest,

ca răspuns nepoţilor Nicolae, Aurelia şi Anna N. Caragiale, str. Schitu Maicilor 12, pentru felicitarea lor, datată Bucureşti, 30 ianuarie 1912". Amănunte interesante pentru o necesară corectare genealogică şi istorico-literară.

Către ALEXANDRU CATOPOL

B.A.R., S 8/LV(2); inv. 184.666. Carte poştală ilustrată (color): Kreuzfindungskapelle in Jerusalem, expediată de I.L. Caragiale din Wilmersdorf bei Berlin. Pe cartolină o ştampilă: „Colecţia George Franga". Intrată în fondurile Bibliotecii Academiei Române în 1974. Ofertant: A. Alexandrescu. Data probabilă după ştampila poştei din Bucureşti: 19 aprilie 1906.

[1] *Alexandru Catopol* (1859-?), actor comic, societar al Teatrului Naţional din Bucureşti. A interpretat cu succes personajul Farfuridi din *O scrisoare pierdută* de I.L. Caragiale, încă de la premiera celebrei comedii. In anul 1908, a jucat şi în *D-ale Carnavalului,* în rolul Mache Razachescu.

Către EDUARD CAUDELLA

Muzeul Teatrului Naţional din Bucureşti, ms. nr. 116/7. Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 172-173.

Este vorba de o scurtă scrisoare de răspuns la felicitarea primită de la vechiul prieten şi colaborator, Eduard Caudella. Compozitor şi profesor la Conservatorul de muzică din Iaşi, „Maestrul Codiţă", cum îl poreclise Caragiale (v. *infi˜a,* scrisorile către Petre Th. Missir şi Iacob C. Negruzzi, din anul 1883), este autorul partiturii muzicale pentru comedia bufă *Hatmanul Baltag,* scrisă de Caragiale „partea prozei" în colaborare cu I.C. Negruzzi.

Către PREŞEDINTELE CERCULUI LITERAR „OVIDIU"

Publicată în revista „Ovidiu", I, nr. 4, 1 noiembrie 1898, p. 58. Sub titlul *Scrisori însemnate,* sunt publicate scrisorile lui Spiru Haret şi I.L. Caragiale, numerotate cu cifre latine (IV şi V), cu următoarea notiţă explicativă: „In numărul de faţă publicăm scrisoarea dlui *Spiru Haret, Ministrul Cultelor şi Instrucţiunii Publice,* precum şi a dlui *I.L. Caragiale,* ca răspuns la adresa Cercului literar «Ovidiu», prin care li se face cunoscut numirea d-lor în calitatea de Membrii [sic!] de onoare ai acestei instituţiuni culturale."

Inclusă în *Opere,* VII, 1942, p. 361-363.

Observând că nu este vorba de o scrisoare privată, adresată lui Petru Vulcan, ci una adresată unei instituţii pe care acesta o reprezenta în calitate de preşedinte activ, am considerat firesc să desemnăm (spre deosebire de Ş. Cioculescu) ca destinatar Cercul literar „Ovidiu".

In acelaşi număr 4 (p. 63-64) al revistei „Ovidiu", ce apărea la Constanţa, P. Vulcan semnează o amplă dare de seamă: *Conierinţa dlui I.L. Caragiale despre seriozitate,* ţinută la Constanţa, la 22 octombrie 1898.

[1] *Petru Vulcan,* publicist, poet şi prozator, a dedicat maestrului său: nuvela *Cămaşa vrăjită nuvelă extraordinară,* revista „Soarele", I, nr. 14, 16 febr. 1897, p. 5-6), poezia *Lui Caragiale* („Epoca", VII, nr. 49/1598, 20 febr. 1901, p. 1-2), „cu ocazia jubileului său", reluată şi în ziarul jubiliar „Caragiale" (număr unic, din 23 febr. 1901, p. 7) şi poezia *Lui Caragiale (Cu prilejul aniversării celui de-al 60-lea an al vieţii sale),* apărută în „Universul", XXX, nr. 30, 1 februarie 1912, p. 1.

Către CERCUL STUDENŢESC IAŞI

Scrisoare de răspuns la telegrama de felicitare primită cu prilejul împlinirii vârstei de 60 ani.

Reprodusă după *Opere,* VII, 1942, p. 377.

Către PANAIT CERNA

1

Reprodusă după *Scrisori şi acte,* 1963, p. 158. Şerban Cioculescu menţionează că scrisoarea originală se afla într-o „colecţie particulară". Nu cunoaştem numele posesorului şi nici dacă manuscrisul va fi intrat într-un fond public de documente.

2

Reprodusă după *Opere,* VII, 1942, p. 377 *(Răspunsuri cu prilejul sărbătoririi celor 60 ani).* Ca şi în cazul altor telegrame sau scrisori din acest lot, Şerban Cioculescu afirmă, în nota generală (la *Izvoare,* p. 589), că este vorba de un concept scris direct pe telegrama sau scrisoarea de felicitare primită. Nu am văzut conceptul original.

3

Reprodusă după *Scrisori şi acte,* 1963, p. 159. Şerban Cioculescu menţionează, la prima scrisoare, „colecţie particulară, ca şi următoarea", adică această carte poştală, care pe recto reproduce un desen de Ottilia Michail, din 1911, „înfăţişându-l pe Caragiale din profil, în fotoliu, consultând o carte". Aşa se explică prezenţa dedicaţiei.

In notele sale *(Scrisori şi acte,* p. 158-160), Şerban Cioculescu dă un dosar al relaţiei complexe dintre marele scriitor şi mai tânărul poet, prezenţă frecventă atât la întâlnirile din casa berlineză a lui Caragiale, cât şi în corespondenţa cu P. Zaripofol şi Horia Petra-Petrescu.

Către ROMAN R. CIOROGARIU

Publicată în cartea lui Roman Ciorogariu, *Din trecutul revistelor şi ziarelor de la noi, „Speranţa" (1859), „Lumina" (1872), „Biserica şi şcoala" (1887), „Tribuna" (1884—1912),* Sindicatul Presei Române din Ardeal şi Banat, colecţia „Biblioteca ziaristică", 1934, nr. 3-4, p. 58-59, în facsimil.

Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 177-178.

[1] *Roman R. Ciorogariu* (1852, Pecica, Arad - 21 ianuarie 1936, Oradea). După studii teologice la Arad şi universitare la Leipzig şi Bonn (1879), intră în serviciul Consistoriului din Arad. În 1880 este numit profesor la Institutul pedagogic-teologic, al cărui director devine în 1901. În perioada 1900-1917 a condus revista „Biserica şi şcoala". Vicar al Episcopiei din Oradea, din toamna anului 1917, la 16 octombrie 1920 este ales episcop al Oradei. Ca membru al Sindicatului Presei române din Ardeal şi Banat, a colaborat la „Tribuna", „Românul", „Tribuna Bihorului".

Către MARIA CIUCURESCU

Scrisoare de răspuns la telegrama de felicitare cu prilejul sărbătoririi a 60 ani de viaţă. Reprodusă după *Opere,* VII, 1942, p. 374.

Către AL. CIURA

1

Scrisoare de răspuns la telegrama de felicitare cu prilejul sărbătoririi celor 60 ani. Reprodusă după *Opere,* VII, 1942, p. 380;

2

Publicată în „Unirea" (Blaj), XXII, nr. 67, 27 iunie 1912, p. 2, în articolul *Caragiale şi noi,* scris, probabil, de Aurel C. Domşa (v. *infra),* care comunică epistola primită de la Caragiale, în noiembrie 1911; „Românul" (Arad), II, nr. 132, 16/29 iunie 1912, p. 4, în articolul *O epistolă a lui Caragiale către d. Al. Ciura.* După textul scrisorii, într-o paranteză, se precizează: „Scrisoarea a fost scrisă cu o zi înainte de moarte.". Inclusă în *Opere,* VII, 1942, p. 365-367. Şerban Cioculescu reproduce scrisoarea după „Românul". Am confruntat textele din cele două ziare. Nu există diferenţe notabile.

Al. Ciura (1870-1936), profesor la Blaj, prozator şi publicist, îi trimisese lui Caragiale volumul proaspăt apărut, *Amintiri, schițe şi nuvele,* Orăştie, 1912. Ciura l-a venerat pe Caragiale, despre care a publicat pagini de evocare substanțiale, la aniversarea de 60 de ani de viață a marelui scriitor şi, apoi, la moartea acestuia şi la aducerea trupului său în țară (în noiembrie 1912). Câteva indicații bibliografice: t *Ion L. Caragiale,* în „Unirea", XXII, nr. 67, 27 iunie 1912, p. 1; *Ion Luca Caragiale,* în „Cosânzeana" (Orăştie), II, nr. 6, 11 febr. 1912, p. 85-86; *I.L. Karagiale* [sic!], în „Revista politică şi literară", IV, nr. 5, 1 martie 1912, p. 142-144; *Scrisoare măestrului Caragiale,* în „Unirea" (Blaj) XX, 14 martie 1912, p. 2, 3, 4 (la „Foița"); *Ion Luca Caragiale,* în „Cosânzeana", II, nr. 26, 30 iunie 1912, p. 323-324; *După un an. Măestrului care s-a dus* (I), în „Românul", II, nr. 192, 1/14 sept. 1912, p. 1-2; (II), în nr. 193; *Un vagon rătăcit,* în „Cosânzeana", II, nr. 50, 15 decembrie 1912, p. 627-628.

Dintre acestea, cel puțin scrisoarea din „Unirea" şi reportajul-parabolă *Un vagon rătăcit,* din „Cosânzeana", nu au fost, după ştiința noastră, semnalate de cercetătorii operei şi personalității lui Caragiale. „Prea smeritul ucenic" nu s-a dezmințit în exprimarea durerii sale.

Mai notăm că în nr. 67 (27 iunie 1912) p. 2, la „Foiță", al „Unirii", este retipărită, după *Momente, schițe, amintiri. Opere complete* (1908), prima parte a reportajului *O vizită la Castelul„Iulia Hasdeu".* Republicarea prozei caragialeene continuă în nr. 68 (29 iunie) şi nr. 69, în care, sub titlul *Cum a murit Caragiale,* se reproduce scrisoarea Cellei Delavrancea (din „22 iunie, sâmbătă noaptea") către mama sa.

E locul să menționăm aici şi excelenta evocare a Leontinei Ciura, *Caragiale în Blaj* („Cosânzeana", II, nr. 28, 14 iulie 1912, p. 356; în acelaşi nr. la p. 352: fotografie de grup: St. O. Iosif, O. Goga, Al. Ciura, Virginia Podoabă, Leontina Ciura, I.L. Caragiale, Claudia Goga, Aurel Vlaicu, Tulia Bogdan).

Către Dr. STERIE CIURCU

B.A.R. 7/LV, Fond I.L. Caragiale, carte de vizită.
Publicată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 171.

[1] *Dr. Sterie N. Ciurcu* (1849-1917), originar din Braşov, înrudit, după mamă, cu Sextil Puşcariu, era de profesiune medic şi se stabilise în Viena. Într-o vreme a fost „preşedintele" coloniei române din capitala imperiului. Se numără printre semnatarii telegramei de mulţumire adresate lui Caragiale pentru atitudinea exprimată în articolele sale din „Românul" (Arad) (februarie-mai 1911).

O reproducem:

„Colonia şi tinerimea română din Viena vă este mulţumitoare pentru serviciul ce aţi făcut neamului românesc, înfierând pe cei ce subminează unitatea şi deci existenţa naţiunii române din Ungaria".

Semnează: „Alexandru Lupu, dr. Sterie N. Ciurcu, dr. Emanoil Doctor, dr. Ioan Cuparescu, dr. I. de Turcu, dr. Lazăr Popovici, dr. Const. Mândrilă, dr. Al. Popa, dr. V. Roşca, Cezar Popovici, dr. Mihail Popovici, M. Milcovici jevelier..." („Românul", I, nr. 40, 19 februarie / 4 martie 1911, p. 2).

Până la data telegramei, Caragiale publicase în „Românul" articolul: *O reparaţiune* (I, nr. 36, 15/28 febr. 1911, p. 1).

Către UN COMITET DE DOAMNE DIN IAŞI

Publicată în „Evenimentul" (Iaşi), VII, nr. 1773, 17 martie 1899. Comunicată de Al. Teodorescu în articolul *3 scrisori inedite de Caragiale* („Convorbiri literare", 1972, nr. 22, p. 9, „Arhiva Convorbirilor").

Scrisoarea este inclusă pentru prima dată într-o ediţie a operei lui I.L. Caragiale.

Răspuns la invitaţia adresată lui Caragiale de Comitetul doamnelor din Iaşi, sub al cărui patronaj s-a organizat o reprezentaţie artistică şi literară pentru ajutorarea văduvei şi orfanilor violoncelistului ieşean Ioan Bursuc. Acţiunea de binefacere era anunţată în ziarul „Evenimentul" (VII, nr. 1762, 4 martie 1899):

Pentru văduva Bursuc.

Reprezentaţia organizată de tânărul literat S. Prassin, în beneficiul nenorocitei văduve a regretatului şi talentatului duios violoncelist Ioan

Bursuc promite să aibă o izbândă din cele mai frumoase şi mai îmbucurătoare.

Neîntrecutul nostru literat *Caragiale,* fermecătoarea noastră căruntă artistă *Aristiţa Romanescu,* poetul *Haralamb Leca* şi talentatul nostru artist *Doria* ş-au oferit concursul pentru a face ca reuşita acestei reprezentaţii să fie cât mai splendidă.

Zilele acestea vom da programul amănunţit al acestei reprezentaţii care va avea loc la 17 martie în sala Teatrului Naţional".

Se pare că în desfăşurarea evenimentelor a apărut ceva neprevăzut, întrucât, în ziua programată, acelaşi ziar publica următoarea notă:

„Amintim că joi, 18 martie, are loc festivalul organizat în folosul orfanilor lui Bursuc. Iată şi scrisoarea adresată de I.L. Caragiale comitetului de doamne care patronează reprezentaţia dată în beneficiul orfanilor Bursuc...

Conferinţa a fost amânată cu o zi sau două, dacă avem în vedere că „Evenimentul" (VII, nr. 1775, 19 martie 1899) consemna ştirea:

„Cu acceleratul de azi dimineaţă d. Caragiale a sosit în Iaşi.

Se ştie că distinsul literat şi-a oferit concursul său pentru festivalul ce are loc în astă seară la Teatrul Naţional, în folosul *(sic!)* regretatului Bursuc".

Către COMITETUL SOCIETĂŢII FUNCŢIONARILOR PUBLICI „VIAŢA" DIN GALAŢI

Publicată de Augustin Z.N. Pop, în articolul: *Documente. Scrisori şi acte inedite ale lui Caragiale,* în „Steaua", VI, nr. 11, noiembrie 1955, p. 117.

Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 216.

Nu am văzut originalul, aflat, probabil, cum precizează Ş. Cioculescu *(ed. cit.),* în vreo „colecţie particulară".

Către PREŞEDINTELE COMITETULUI TEATRAL DIN CRAIOVA

Facsimil în: I.L. Caragiale, *Nuvele, povestiri, note critice,* I, ediţie comentată de M. Paulian şi T.D. Măruţă, Editura „Scrisul Românesc", Craiova (Colecţia „Clasicii români comentaţi"), p. 96-97 hors-texte.

Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 202-203.

Reproducem textul după menţionatul facsimil. Am datat scrisoarea după sugestia din text („plătesc mâine 27 martie prin poştă").

Caragiale a conferenţiat, la Craiova, în sala Teatrului Naţional, marţi, 1 aprilie 1897, dată care fusese anunţată şi în presă (la „Informaţiuni", în „Fulgerul", I, nr. 6, 27 martie 1897, p. 3). După ce a vorbit despre *Opinie* (temă frecventată şi cu alte prilejuri), conferenţiarul a citit *Bunica* de Barbu Delavrancea, iar dintre scrierile sale, *ConulLeonida faţă cu reacţiunea.* Pe scenă, conferenţiarul „a făcut impresia unui filosof metafizic", nota un reporter (Traian Alexandrescu, *Ioan Luca Caragiale,* în „Curierul Olteniei", VI, nr. 186, 8 aprilie 1897, p. 1). Şirul conferinţelor pentru adunarea fondurilor necesare ridicării unui monument lui Al. Lahovary a continuat în alte oraşe: Turnu Severin (2 aprilie), Botoşani (18 aprilie), Iaşi (27 aprilie).

Către PREŞEDINTELE ŞI MEMBRII COMITETULUI TEATRAL DIN IAŞI

1

B.A.R., Manuscrise. Publicată de Augustin Z.N. Pop, în articolul *Scrisori şi acte inedite ale lui Caragiale* în „Steaua", VI, nr. 11, noiembrie 1955, p. 116, rubrica „Documente". Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 201

Scrisoarea, însă, fusese tipărită în ziarul ieşan „Evenimentul", IV, nr. 1149, 21 ianuarie 1897, p. 1, cu titlul *Caragialli* [sic!] *şi părinţii comunei* (comentariul însoţitor fiind semnat: Sfatul primăriei). Caragiale a trimis scrisoarea prin N. Volenti (v. *infra),* vechi prieten

din cercul „Junimii" ieşene, în acel moment membru al Comitetului teatral. Protestul scriitorului vizează încălcarea interdicţiei, pe care o anunţase, de a i se juca piesele „oriunde, în Iaşi", după ce i se refuzase numirea la direcţia Teatrului Naţional (v. *infra,* scrisoarea către Primarul oraşului Iaşi din 21 septembrie 1896).

2

Publicată, întâi, în „Opinia", VI, nr. 817, 10 septembrie 1909, p. 3 (la „Ultime informaţii, sub titlul *Caragiale şi teatrul din Iaşi);* reprodusă în „Ordinea", II, nr. 518, 11 septembrie 1909, p. 3 (r. „Informaţiuni", sub titlul *Caragiale şi Teatrul Naţional din Iaşi).* In acelaşi număr al ziarului „Opinia", la rubrica „Litere - Ştiinţe - Arte" (p. 2), un comentariu, cu titlul *„Petiţia"dlui Caragiale,* privind problema „tantiemelor" cuvenite şi reacţia îndreptăţită a scriitorului.

Reproducem scrisoarea după „Opinia" (1909).

Către ANA CONTA-KERNBACH

1

Muzeul Literaturii Române din Bucureşti, Fond I.L. Caragiale, ms. nr. inv. 21551. Carte poştală ilustrată cu legenda: „Viel GlUck zum Neuen Jahre". Felicitări de Anul Nou. Datarea scrisorii, după ştampila poştei germane.

[1] *Ana Conta-Kernbach* (5 nov.1863, Tg. Neamţ - 1921, Iaşi), profesoară şi publicistă. Sora mai mică a filosofului Vasile Conta (membru al „Junimii", ministru al Cultelor şi Instrucţiunii Publice). Profesoară de istorie la Institutul Humpel (1884-1887) şi de psihologie la Externatul de Fete din Iaşi. Căsătorită cu scriitorul şi publicistul Gh. Kernbach (Gh. din Moldova), în 1891. Apoi, profesoară de pedagogie la Şcoala Normală de Invăţătoare din Iaşi, directoare a Şcolii de Aplicaţie, Inspector General în Ministerul Instrucţiunii Publice. Autoare de versuri şi proză. A elaborat manuale şcolare şi studii de metodică şi pedagogie. Despre Caragiale a scris în mai multe rânduri, sensibil şi foarte fin ca observaţie. *Impresii asupra*

lui Caragiale, datează din 1912 („Junimea literară", IX, nr. 11-12, nov.-dec. 1912, p. 212-213), dar nu am putut citi textul, întrucât, numărul respectiv al revistei a fost smuls din colecţia de la Biblioteca Academiei Române (a rămas doar coperta, cu sumarul revistei). De aceea, nu ştim dacă este vorba de un text identic aceluia din volumul postum, *Boabe de mărgean* („Viaţa Românească", Iaşi, 1922, p. 56-58), intitulat *Cu prilejul morţei...* Cităm, însă, din altă parte a cărţii menţionate, un fragment, elocvent pentru calităţile de portretist ale autoarei:

„Caragiale. — Chip frumos în regularitatea şi proporţionarea trăsăturilor, mai puţin în expresiunea lor. Cu ochi mari negri şi privirea indiferentă, cu mers agale şi ţinuta sigură, deşi neîncordată, cu vorba, nu bună, nu ademenitoare, dar nuanţată, şlefuită, care urmăreşte la fiece pas un efect, încărcată de ascuţişuri şi subînţelesuri, de semi-tonuri şi semi-vibrări, de freamăte potolite şi de haz stăpânit, convorbirea lui, veşnic în paradoxe, era din cele mai sugestive şi mai interesante" (O *treime literară,* în *op. cit.,* p. 105-106).

2

Muzeul Literaturii Române din Bucureşti, Fond Caragiale, nr. inv. 21550. Carte poştală prin care I.L. Caragiale răspunde fie felicitărilor primite de aniversarea zilei sale de naştere şi împlinirea vârstei de 60 de ani, fie „prea-graţioasei atenţiuni" exprimate de Ana Conta-Kernbach în publicistică.

Către ION CORBU

Publicate de Ion Oarcasu, *Documente. Caragiale şi Ardealul,* în „Steaua", VI, nr. 6, iunie 1955, p. 105-107.

Incluse în ediţia: *Scrisori şi acte,* 1963, p. 161-164. Şerban Cioculescu precizează că scrisorile se aflau în colecţia Tudor Ghiţan (Cluj).

[1] *Ion Corbu* este autorul unor lucrări de astronomie: *Noua teorie cosmogonică,* Bistriţa, 1903; *Ad astra,* 1910; *Astronomia poporală în icoane,* Bistriţa, 1910.

1

Carte de vizită. In absenţa unor informaţii în plus, am preluat datarea după Şerban Cioculescu (op. cit.). Caragiale l-a cunoscut personal pe Ion Corbu la serbările semicentenarului „Astrei" de la Blaj, 28-30 august st. n. 1911, cum reiese din scrisoarea următoare. Dar, „inteligentul iubitor al Cerului" îi va fi putut atrage atenţia lui Caragiale prin articolele sale de popularizare a ştiinţei, îndeosebi a astronomiei, publicate în ziarul „Românul" (Arad), în perioada când a colaborat el însuşi la importantul cotidian românesc din Ardeal, în primele luni ale anului 1911.

2

Carte poştală, fotografie în profil a lui Caragiale, aceeaşi pe care o va trimite prietenilor blăjeni mai vechi şi cunoscuţilor din timpul serbărilor: Aurel C. Domşa, Ştefan Pop ş.a. (v. *infrd).*

3

Telegramă cu prilejul Anului Nou în corespondenţa lui Caragiale. Publicată după *Scrisori şi acte,* 1963, p. 164.

4

Telegramă de răspuns a lui I.L. Caragiale la felicitarea primită cu ocazia împlinirii vârstei de 60 de ani. Publicată după *Scrisori şi acte,* 1963, p. 164.

Către ALEXANDRU DAVILA

1

Muzeul „I.L. Caragiale" Ploieşti, Fond Caragiale, ms. nr. inv. 64—25037.

Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 309-311.

La colaţionarea cu manuscrisul, o singură diferenţă relativ importantă, în ultimul rând din *P. S.-ul* scrisorii: „sâmbătă, 12 sept. *st.v.",* în loc de „12 sept. *a.c."* (în *Opere,* VII).

2

Telegramă. Reprodusă după *Opere,* VII, p. 313.

Am desprins telegrama aceasta, şi următoarele, din lotul Al. Davila - C. Stăncescu, întrucât destinatarul este, evident, directorul Companiei care jucase instantaneul *Începem!..* (1909), singurul în măsură să decidă asupra repertoriului. Caragiale a telegrafiat în acelaşi sens şi lui Ion C. Bacalbaşa, directorul Teatrului Naţional, spre a limpezi lucrurile (v. telegrama următoare şi *infra).*

3

Telegramă. Reprodusă după *Opere,* VII, p. 313.

Clarificări legate de înţelegerile dramaturgului cu directorii teatrelor.

4

Reprodusă după *Opere,* VII, p. 313.

Telegrama se referă la posibila participare la spectacolul jubiliar, programat pentru 29 ianuarie 1912, în care Caragiale urma să fie sărbătorit la împlinirea vârstei de 60 de ani.

5

Telegramă reprodusă după *Opere,* VII, p. 313.

Caragiale a hotărât să nu vină de la Berlin la Bucureşti pentru manifestările programate să se desfăşoare la Teatrul Modern, la care era anunţată şi participarea Reginei. Telegrama următoare exprimă explicit şi politicos refuzul dramaturgului şi modul ceremonios de a se scuza.

6

Scrisoare de răspuns la felicitarea primită cu prilejul sărbătoririi celor 60 ani. Reprodusă după *Opere,* VII, p. 371.

Al. Davila a scris o tabletă, *Caragiale,* remarcabilă, în „Rampa" (I, nr. 82, 29 ian. 1912, p. 1), la a 60-a aniversare a zilei de naştere a lui I.L. Caragiale. De reţinut, de asemenea, opiniile sale despre personalitatea şi opera marelui dramaturg, cuprinse în interviul acordat publicistului M. Faust *(Caragiale si Al. Davila,* în „Dimineaţa", IX, nr. 2838, 30 ian. 1912, p. 1), precum şi paginile memorialistice din volumul *Din torsul zilelor* (p. 67-72).

Către ILIE DĂIANU

Scrisori publicate de Ion Oarcăsu, în articolul *Documente. Caragiale si ardelenii* în „Steaua", VI, nr. 4, aprilie 1955, p. 112-116.

Incluse în ediţia: *Scrisori si acte,* 1963, p. 100-102.

[1] *Ilie Dăianu* (1869-1956), doctor în filosofie la Graz, protopop greco-catolic la Cluj, profesor la Blaj, publicist. A fost redactor la ziarul „Tribuna", director al revistei „Răvaşul" (Cluj), în perioada corespondenţei cu I.L. Caragiale. De altfel, Caragiale vizitase Clujul, fapt consemnat şi în „Răvaşul". Scurtele sale scrisori arată că nu renunţase încă la intenţia de a se stabili în Transilvania, poate chiar la Cluj.

1

Muzeul Literaturii Române Bucureşti; Fond Caragiale, cota 08/11/75, ms nr. 5440.

In nota sa din *Scrisori şi acte* (p. 101), Şerban Cioculescu preciza că data expedierii a fost însemnată pe plic de către destinatar, după stilul nou calendaristic: „Bucureşti, 8 mar. 904".

2-4

Muzeul Literaturii Române Bucureşti, Fond Caragiale, cota 08/III/3, ms. nr. 3529/1-3.

Cărţi poştale ilustrate, trimise de Caragiale din Germania. Imaginile reprezentau „aspecte de interior ale Domului din Koln". In dactilograma de la MLR, după **2** şi **4,** se află răspunsul lui Ilie Dăianu, datat: *„Cluj, 14. III. 904".*

Către BARBU DELAVRANCEA

1

Arhivele Naţionale ale României, Fondul Primăria Bucureşti, dosar 343/1900, f. 1. Pe cererea lui I.L. Caragiale, Barbu Delavrancea a însemnat: „Dl I.L. Caragiale va prezenta studiul său asupra teatrului popular, precum şi asupra înfiinţării unei orchestre comunale în timp cel mult de 4 luni. Se acordă dlui Caragiale în schimb indemnizaţia una mie lei din fondul misiunilor. Prima lucrare a d-sale este deja examinată şi s-a depus. 30 iunie 1900. Delavrancea". Documentul comunicat de Emilia Şt. Milicescu a fost publicat de Şerban Cioculescu în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 210-211.

Raport către d. Barbu St. Delavrancea, primarul Capitalei, datat 24 mai 1900, este publicat de I.L. Caragiale în „Universul", XVIII, nr. 142, 26 mai 1901, p. 1., cu următoarea precizare: „Dau azi aci, în locul notiţelor critice, acest raport pe care l-am supus dlui Barbu St. Delavrancea, primarul Capitalei, după cererea d-sale. Cred că raportul meu va interesa pe toţi amatorii de teatru şi de muzică" *(Scrisori şi acte,* p. 211).

Reprodus în ediţia noastră critică, *Opere,* II 2000, p. 906-912, cu notele aferente (p. 1225).

2

Publicată de Vintilă Horia Rădulescu, în articolul *Procesul „Năpastei",* în ziarul „Ecoul", Timişoara, XX, nr. 2422, joi, 13 aprilie 1944, p. 2, de unde o reproducem.

In articolul citat, autorul nu dă nici o explicaţie privind provenienţa scrisorii. Am datat-o aproximativ, fiind clar că este anterioară petiţiei către Tribunalul de Ilfov prin care îl cheamă în

judecată pe Caion. Despre această intenţie a lui Caragiale se vorbea deja, în presă, în primele zile ale lunii decembrie 1901 (cf. Marin Bucur, *Opera vieţii...*, II, 1994, p. 161 şi 182, la note), iar în „Epoca", nr. 1893, nr. 348, 20 decembrie 1901, p. 1-2, la rubrica „Tribuna literară", se publică petiţia „Distinsului literat" către preşedintele Curţii de juri.

Un alt document elocvent care atestă profunzimea relaţiei dintre Caragiale şi Delavrancea, este şi procura următoare (de fapt una dintre numeroasele împuterniciri totale încredinţate „fratelui" Barbu), înregistrată în 1906. Ea a fost publicată de Marin Bucur în revista „Manuscriptum", de unde o reproducem.

PROCURĂ

Subsemnatul I.L. Caragiale, domiciliat în Berlin, W. Nachodstrasse 18, declar că autorizez, prin această procură autentificată, pe dl avocat Barbu Delavrancea ca, pentru mine şi în numele meu, să asiste la vânzarea moşiei Frăţeşti - jud. Vlaşca şi la vânzarea caselor şi locului din str. Batişte, imobilele pe care le stăpânesc pentru a 12 parte în indiviziune cu moştenitorii Ecatherinei Momolo Cardini, să consimţă la preţul ce va rezulta din vânzarea sus ziselor imobile după aprecierea d-sale, sau să se opună la vânzare, cerând fixarea unui alt termen; să dea chitanţă liberatorie pentru mine cumpărătorului; să consimtă la fixarea epocilor plăţii preţului; să primească suma totală ce mi se cuvine, deodată sau în părţi, la epoca determinată prin actul de vânzare şi să depună pentru mine şi în numele meu, sumele ce mi se cuvin la Casa de Depuneri şi Consemnaţiuni; să plătească sumele ce datorez luând chitanţe liberatorii.

Dl. Barbu Delavrancea este autorizat a mă reprezenta faţă cu ceilalţi moştenitori, cu absolute drepturi şi puteri, pentru ieşirea definitivă din indiviziune, subsemnând orice fel de acte în acest scop, reprezentându-mă în toate operaţiunile judiciare, putând da orice consimţimânt, face orice tranzacţiuni[,] cere orice garanţie, toate aceste operaţiuni, ori judiciare, ori numai între părţile moştenitoare pe cale de bună învoială; ori faţă cu alte părţi, fiind obligatorie pentru mine şi definitiv descărcătoare pentru părţile cu care d-sa va lucra;

contracta sau transiga, ca şi cum însumi aşi fi lucrat, contractat sau transigat în persoană.

Dl Barbu Delavrancea va plăti pentru mine şi în numele meu, în parte proporţională, taxele cuvenite Statului - în această vânzare şi va consimţi şi plăti în numele meu şi pentru mine cheltuielile ce vor necesita vânzarea imobilului şi ieşirea din indiviziune. In sfârşit dau dlui avocat Barbu Delavrancea cele mai întinse puteri şi drepturi, ca orice hotărâre şi încheiere judecătorească, administrativă sau extrajudiciară, în vânzarea imobilelor arătate mai sus şi ieşirea din indiviziune, să aibă deplină putere legală faţă de mine, de moştenitori şi de orice altă persoană.

Enumeraţiunea de drepturi ce fac şi comced dlui Barbu Delavrancea prin acest mandat nefiind limitativă, d-sa va putea face orice m-ar putea obliga, ca şi [cum] aşi fi făcut eu însumi.

D-sa mă va reprezenta cu deplină putere fie în ieşirea din indiviziune, fie în orice altă împrejurare, mandatul ce-l confer putând servi şi de mandat general.

Astfel d-sa mă va reprezenta cu depline puteri, fie pe cale particulară, fie pe cale administrativă, fie pe cale judiciară de orice fel şi de orice grad, putând porni, susţine şi retrage orice cerere, acţiune, civilă sau comercială şi putându-mă de asemenea apăra în orice cerere sau acţiune îndreptată de alţii contra mea; va forma cereri de intervenţiune, opoziţie sau contestaţie şi cereri reconvenţionale; va primi citaţiuni, pledând înaintea tuturor instanţelor judiciare, producând orice titlu, act sau piesă; va accepta sau va contesta pe cele de cari se vor servi alţii; va face în numele meu orice declaraţiuni; va răspunde la interogatoriu; se va înscrie în fals; ne va reprezenta la verificări de scripte, cereri de chemări în garanţie; va defini şi referi jurăminte decisorii sau supletorii, va introduce sau retrage acţiuni, opoziţii, apeluri, revizuiri, recursuri şi orice act de procedură; va cere sequestre judiciare precum şi orice altă măsură de asigurare; va aproba şi primi inscripţiuni de ipoteci ce se vor constitui în favoarea mea; va primi, sub dare de chitanţă liberatorie, orice sume de bani, efecte publice sau comerciale, lucruri imobile sau imobile, acte autentice sau private; va face cesiuni sau subrogaţiuni, va descărca pe debitorii mei etc., va lua cunoştinţă de termen la orice instanţă judiciară, administrativă etc.

Dl avocat Barbu Delavrancea, asupra tuturor celor arătate mai sus, va avea dreptul de substituire printr-un alt avocat sau prin mai mulţi, după a d-sale absolută chibzuinţă.

Pentru care îi dau această procură autentificată de onor. Trib. Ilfov, secţia de Notariat.

(ss) I.L. Caragiale
publicist

(Arhivele Naţionale, Curtea de Apel din Bucureşti,
Secţia II-a. Dosar 145/1906.)

3

B.A.R., S3/CDLXXII; inv. 31026. Carte poştală ilustrată (alb-negru): Roma - Amfiteatro Flavio o Colosseo. Achiziţionată în 1955 de la Emilia St. Milicescu. Publicată în *Scrisori şi acte* (1963), p. 99. Şerban Cioculescu notează drept sursă: „In colecţia Elena dr. I.N. Dona". Cartolina, acum, se află de mai mulţi ani în colecţiile Bibliotecii Academiei Române.

[1] Prietenii, între care şi Barbu Delavrancea, îi mai spuneau şi Luca, după numele tatălui, iar I.L. Caragiale va semna, uneori, *Luca.*

4

B.A.R., Msse, ms. nr. 17314.

Publicată, prima dată, de Al. Bojin în volumul *Al. Vlahuţă.* Studiu biobibliografic, Bucureşti, 1960, p. 383. Reprodusă de Şerban Cioculescu în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 99.

I.L. Caragiale răspundea, astfel, la o telegramă din 4 august 1907: „Grigorescu nu mai este, suntem Câmpina, aici se odihneşte de veci. Vlahuţă, Delavrancea".

5

Scrisoare publicată de Şerban Cioculescu în *Opere,* VII, 1942, p. 245-246, după o ciornă aflată în păstrarea Alexandrinei Caragiale, soţia scriitorului.

[1] Intr-o carte poştală din 17 octombrie 1907, Barbu Delavrancea îi scrisese prietenului său de la Berlin: „Vere, Am citit marele tablou:

cauza răscoalelor ţărăneşti. Minune! Ieri eram la „Capşa" cu un gazetar şi cu Paraschivescu. L-am analizat. Minune! Ala este adevărul. Superficialitatea culturală. Inchirierea puterei. Partide de jecmăneală etc. Reforma?... Până nu ne-om reforma pe noi...? Să trăieşti: Ah! de mult... de niciodată n-am citit... Să trăieşti. Toate broşurile le cunosc! D-zeu ştie câte s-au scris. Toate la teascul presei hidraulice... să le storci... să le storci... şi nu vei scoate o picătură din seva articolului tău... La revedere. Poate când m-oi întoarce de la Paris... o zi la Berlin. Barbu. Dat Filipescu aseară, n-am spus de cine e". (B.A.R., S 9(13)/CDLXXII.) Cartolină publicată de Emilia St. Milicescu în ediţia sa, Barbu Delavrancea, *Opere,* IX, 1974, p. 74. Apăruse, într-adevăr, la Bucureşti, într-un *Supliment politic* al revistei lui Mihail Dragomirescu, „Convorbiri" (I, nr. 19, 1 octombrie 1907, p. 765-771), articolul intitulat *Cauzele răscoalelor ţărăneşti,* semnat *Un patriot român.* Despre geneza, avatarurile publicării şi ecourile în epocă ale pamfletului lui I.L. Caragiale, *1907. Din primăvară până-n toamnă,* vezi notele şi comentariile noastre din ediţia critică I.L. Caragiale, *Opere,* III, 2001, p. 1048-1060. Intenţia lui Delavrancea de a-l vizita la Berlin, nu avem ştire să se fi realizat în toamna anului 1907. Nici la începutul anului, când se întorcea de la Paris, nu-şi ţinuse promisiunea, scriindu-i în 3/16 ianuarie 1907 o epistolă cu scuze, din care reţinem o schiţă de portret, care spune ceva despre relaţiile dintre cei doi: „Ştii doar foarte bine că dacă nu trec pe la tine e că mi-e imposibil să trec. Şi nu-ţi închipui cât *vă* doresc. Mi-e dor de M-me Caragiale, a cărei delicateţe este incomparabilă, mi-e dor de puii tăi veseli şi parainteligenţi - de indiana [Ecaterina (Tuşchi)] şi de berbecul cu ochelari [Luca(Luki)] - mi-e dor de tine, de nasul tău impertinent, de buza ta de jos violentă, de buza de sus obraznică, de ochelarii - ochii tăi diabolic spirituali". (Publicată de Emilia St. Milicescu, în *op. cit.,* p. 72.

6

Publicată de Şerban Cioculescu în *Opere,* VII, 1942, p. 246-248, din arhiva personală a Alexandrinei Caragiale.

[1] Carta poştală, cu portretul expeditorului, la care se referă I.L. Caragiale, era din 30 ianuarie 1908: „Iubite, trimes 3 cărţi poştale

şi o telegramă pe adresa Wil. Hohenzollernpl. 4. Fug repede la curte. Cercetează. Sunt nemţii nesuferiţi or nu sunt de treabă? Halal de administraţia poştelor. Fug. Iţi scriu în curând. E bună adresa? Frate, Barbu" *(Ibidem,* p. 80).

[2] I.L. Caragiale răspundea la mai multe epistole primite de la Barbu Delavrancea. In cartea poştală din 27 ianuarie 1908, Delavrancea îl informa: „Iţi scrisesem că evenimente pe cari nu le înţeleg, politice m-au făcut să candidez la Focşani - col. II, Cameră - şi să izbutesc, fiind amândouă partidele (istorice!) de acord. [...] Iţi mai spuneam că am tras o doină la Focşani şi a doua zi eram reprezentantul Putnei şi al ţărei. Ciudat, abia intrat în Cameră şi dizidenţa se făcu. Take Ionescu cu partidul său conservator-democrat". (B.A.R., S 9 (18)/CDLXXII; Emilia St. Milicescu, *op. cit.,* p. 79.)

[4] I.L. Caragiale se referă la o altă carte poştală a lui Barbu Delavrancea, din 2 ianuarie 1908: „M-am pomenit că vor să mă aleagă la col. II de Cameră-Focşani. Ce zici. Mi se pare fenomenal". (B.A.R., S 9(16)/CDLXXII; Elimia St. Milicescu, *op. cit.,* p. 78.)

[5] „Confesiunea" lui I.L. Caragiale era consemnată de Barbu Delavrancea într-o scrisoare din 1 februarie 1908: „Nu ştiu dacă vei primi şi aceste rânduri. Noutăţi: «te-ai înscris la T.I.» [Take Ionescu] - Noroc să dea D-zeu. Eu am rămas unde ştii. Ce să fac? Unde am apucat de 10 ani" (B.A.R., S 9(19)/CDLXXII; Elimia St. Milicescu, *op. cit.*, p. 81). Delavrancea continua să fie alături de P. P. Carp şi Titu Maiorescu în partidul junimist.

7

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 249 din arhiva soţiei scriitorului, Alexandrina Caragiale.

8

Telegramă de răspuns la felicitările transmise de Barbu Delavrancea cu prilejul împlinirii vârstei de 60 de ani. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 373, după ciornele pe care le păstra Alexandrina Caragiale.

Către CELLA DELAVRANCEA

1

B.A.R., S8(1)/LV; inv. 22475. Achiziţionată în 1955 de la Emilia St. Milicescu. Publicată de Şerban Cioculescu în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 139. Carte poştală ilustrată (color): Rathaus zu Lubeck. Ştampila poştei din Berlin: 29.8. [19]07.

Incă înainte de a se stabili la Berlin, I.L. Caragiale urmărea educaţia artistică şi dezvoltarea talentului Cellei Delavrancea, fiica mai mare a lui Barbu Delavrancea. In1904, îi făcea o vizită la Paris, împreună cu soţia sa. Despre această surpriză, menţionează entuziast tatăl tinerei pianiste: „Am văzut-o: uimită şi fericită. Mi-a scris. Tocmai cum mi-ai scris şi tu. După ce (a înţeles) s-a convins că era realitate ceea ce-i păruse vedenie - aşa-mi scrie ea -, a început veselia şi altă iluzie: se credea în ţară. Când vei citi scrisorile ei, vei înţelege cât de fericită a fost cu voi". *(B.A.R., S 9 (1)/CDLXXII;* Emilia St. Milicescu, în B. Delavrancea, *Opere, IX,* p. 50). Tot tatăl său îl vesteşte că la Conservatorul din Paris a obţinut premiul I: „Eram la Craiova. La dejun o telegramă. N-am crezut. Era clar «premier prix». Şi nu credeam. - Noroc să-i dea D-zeu!" (Scrisoare din 15 iulie 1907, în *Opere,* IX, p. 73).

Margot Dimitriu, soţia pianistului care se afla la Berlin, în vizită la familia Caragiale.

Goeşti, moşia nepotului său, Eugeniu Ştefănescu. I.L. Caragiale era vestit de adresa de peste vară într-o scrisoare a lui Delavrancea, datată 16/29 iulie 1907, în care îi vorbeşte despre succesul Cellicăi de la Paris: „Iartă-mă dacă n-ai aflat de-a dreptul de la mine de izbânda Cellichi. Am socotit că nebunele mele te vor fi vestitără despre marea bucurie a lor, desigur arhimeritată, dar aşa de puţin sigur de obţinut că eu ş-acum tot crez şi nu crez ochilor mei. Am citit şi citesc: «Cellica Delavrancea, premier prix», în ziarele franceze, şi mi se pare că nu văz bine. Am citit; «1303,33» (lei, bani) ce i s-a acordat - precum şi diploma - dar lămurit pe deplin nu voi fi decât în ziua când voi îmbrăţişa eu, cu mâinile mele şi cu dragostea mea, pe «laureatele» mele. Să nu te vestească pe tine? A,a!, a!... Am să le judec, după codul lui

Matei Basarab, judecată de 50 de beţe la c... fiecăreia [...]. Până să ne vedem, iacă adresa mea: moşia Goeşti, jud. Iaşi, *Gara Sârca.* Aici le aştept pe ilustrele mele, soaţă şi fiică" *(Opere,* IX, p. 73-74).

2

B.A.R., S 8(2)/LV; inv. 22476. Cumpărată în 1955, de la Emilia St. Milicescu. Publicată în volumul *Scrisori şi acte,* 1963, p. 140. Carte poştală ilustrată (color), imprimată la Rotterdam: Hyacintenvelden by Haarlem (Şerban Cioculescu transcrie greşit „Harlem"). Ştampila poştei atestă expedierea cartolinei din Berlin la data de 4.1.[19]o8.

In anul următor, va publica în „Universul" un foileton sub formă de basm intitulat *Cella Delavrancea* (Vezi I.L. Caragiale, *Opere* III. Publicistică. Ediţie îngrijită de Stancu Ilin şi Constantin Hârlav, Bucureşti, 2001, p. 951-953).

3

B.A.R., S8(3)/LV; inv. 22 477. Achiziţionată în 1955 de la Emilia St. Milicescu. Publicată în volumul *Scrisori şi acte,* 1963, p. 140. Carte poştală-felicitare, cu o imagine alegorică în alb-negru, având imprimată urarea: Herzlichen Gluckwunch zum Jahreswechsel! După ştampila poştei din Schoneberg b. Berlin, data expedierii este 1.1. [19]11, sosind în Bucureşti la 4 ianuarie 1911, st. v.

Cu ocazia unui concert al Cellei Delavrancea la Munchen, I.L. Caragiale, care se afla în sală împreună cu fiica sa Ecaterina (Tuşchi), i-a dăruit tinerei pianiste o păpuşă japoneză, luându-şi el însuşi un nume japonez, Phrynuli, cu care îşi semnează felicitarea de faţă.

Yokohama, aşa numise Caragiale păpuşa japoneză.

Gaspard, nume dat stăpânei păpuşii.

4

Felicitare publicată de Şerban Cioculescu în *Opere,* VII, 1942, p. 581. La „Izvoare" se menţionează că originalul era în păstrarea Cellei Delavrancea.

Admiraţia era reciprocă. Intr-o scrisoare în limba franceză, către Margareta Miller-Verghi, Cella Delavrancea îi mărturisea atracţia pe care o exercita asupra sa marele dramaturg: „Şi acum imaginează-ţi că citeşti pe un mare scriitor care ţi-ar povesti cele două zile petrecute cu Caragiale, la el! N-am cuvinte să-ţi descriu încântarea, stupefacţia, gravitatea admiraţiei mele în faţa unei inteligenţe ca a lui. Nu l-am văzut decât acasă, unde cea mai mare parte a timpului discuta cu Ticu [B. Delavrancea]; eu nu deveneam activă decât la pian. Dar aceste două zile petrecute cu el într-un apartament delicios aranjat, înecat în covoare turceşti, am putut să-l cunosc. Este o fiinţă colosală. Abordează totul cu aceeaşi perfecţiune - filosofie, muzică, artă dramatică - şi când, pentru a ne face plăcere imită pe... Conu Leonida Condeescu, Const. Disescu etc., etc., el este cel mai mare comic al acestei epoci. Nu vreau să-ţi vorbesc mult despre felul său de a judeca muzica. M-a stupefiat, absolut. Imaginează-ţi că i-am cântat temele cu variaţiuni ale lui Faure şi imediat mi-a disecat bucata pe care o auzise pentru prima oară, făcând să iasă în evidenţă frumuseţile şi defectele, arătându-mi trucurile de modulaţie cu efect. In sfârşit, numai printr-o vorbărie fără sfârşit aş putea să-ţi povestesc toate impresiile mele. La concertul meu, ieri, a fost încântat şi mi-a zis: „Cellico, cântat de tine, am înghiţit şi pe Chopin". In după amiaza asta, la 4.50 am plecat cu el la Planen, căci vrea să mă asculte cântând Concerto de St. Săens care îi place mult, mai ales Scherzo şi Tarantella finală. Apoi, duminică, vom pleca din nou, împreună la Berlin [...], în sfârşit, mă voi bucura timp de încă cinci zile de inteligenţa extraordinară, de formidabilul simţ de observaţie, de muzicalitatea mişcătoare a acestui original care, după părerea mea, este tipul cel mai perfect al unei civilizaţii". (B.C.S., Colecţii speciale. Scrisoare din 11 noiembrie 1910, în drum spre Planen, publicată, în traducere, de Mircea Anghelescu, *încă o mărturie despre Caragiale,* în „Viaţa românească", XVII, octombrie 1964, p. 162-163.)

Spre sfârşitul vieţii, Cella Delavrancea (1887-1991) îşi aminteşte: „In anii în care am dat concerte în Germania, Caragiale ne însoţea, pe mama şi pe mine, în toate oraşele, bucuros de succesul meu pretutindeni. Era un mare cunoscător al muzicii. Nimeni nu mi-a vorbit despre Beethoven ca el. La Berlin, am fost musafira lor timp de două luni. Caragiale apărea dimineaţa într-un surtuc închis şi cu o tichie care reliefa forma grecească a capului lui. Purta părul tăiat scurt şi dat jos pe frunte. Bine dispus mai totdeauna, ne ţinea conferinţe despre literatură şi muzică, cu un talent critic ascuţit. Vorbirea lui nu era lirică, dar uneori atingea o amploare deosebită prin justeţea observaţiilor. [...] Pe mine mă poreclise «Aghiuţă». Mă ducea la pian şi mă ruga să cânt din autorii lui favoriţi, de câte patru-cinci ori aceeaşi bucată. Scanda fraza muzicală cu mâna lui fină, rămânea cu ţigareta în aer când îi plăcea ceva şi mă îndemna să cânt «cu gust şi pasiune». «Asta-i lucrul cel mai greu, Aghiuţă», spunea el, şi când era mulţumit îmi săruta mâna". (Cella Delavrancea, *Dintr-un secol de viaţă,* Bucureşti, 1988, Ediţie de Valeriu Râpeanu, p. 34.)

Către ANGHEL DEMETRIESCU

1-2

Reproduse după *Opere,* VII, 1942, p. 495-498. In nota sa (la *Izvoare,* p. 591), Şerban Cioculescu menţiona că „originalele" se aflau în păstrarea dlui G. Taşcă". Georges Taşcă (v. *infra),* „ginerele destinatarului", a spicuit din scrisoarea 1, într-o conferinţă despre Anghel Demetriescu. Nu cunoaştem când se va fi desfăşurat acea conferinţă.

Anghel Demetriescu (5 octombrie 1847, Alexandria, Teleorman - 18 iulie 1903, Karlsbad, azi Karlovy-Vary, Cehia), profesor şi publicist, critic şi teoretician literar. Prieten intim al lui Caragiale, ceea ce şi explică tonul scrisorilor. A fost membru în Comitetul Teatrului Naţional din Bucureşti (1888, sub direcţia lui I.L. Caragiale); director al Liceului particular „Sf. Gheorghe" (1889-1903), între a cărui profesori se numărau şi Al. I. Odobescu, Al. Vlahuţă şi

I.L. Caragiale. A tradus *Discursuri,* de Lord Th. B. Macaulay, în 1895, din care Caragiale a reprodus fragmente în „Epoca literară" (1896). Membru corespondent al Academiei Române (6 aprilie 1902).

Către DUMITRU G. DIMITRIU

1

Arhiva Institutului de Istorie şi Teorie Literară „ G. Călinescu ", ms. inv. 1814. Un bilet al lui I.L. Caragiale, dinainte de expatrierea sa voluntară la Berlin, trimis prietenului său, Dumitru G. Dimitriu, probabil pentru o vacanţă comună la Sinaia.

[1] *Dumitru G. Dimitriu* (? - 1935) era profesor de pian la Conservatorul din Bucureşti.

2

Publicată, mai întâi, de Eliade Colţan, în cadrul articolului său, *Caragiale şi maestrul Dimitriu,* din „Epoca", nr. 1818, 16 februarie 1935, p. 1-2. Din acest ziar a fost reprodusă de Şerban Cioculescu, în volumul I.L. Caragiale, *Scrisori şi acte,* 1963, p. 103. Datată de Eliad Colţan.

Autorul foiletonului din „Epoca" dă următoarea explicaţie apelativului de *Metronomidi* sau *Metronimidi:* „Acum să vă spun pentru ce-i zicea Metronomidi: de câte ori cânta la pian şi-i îngăduia un timp să bată măsura, Dimitriu nu scăpa ocazia... Nici când la chefuri se porneau în cor şi cântau acompaniaţi... Şi în orice împre - jurare... muzicală, respecta măsura cu atâta străşnicie, încât nenea Iancu l-a şi botezat: „Metronomidi" *(Ibidem).*

3

Text inclus de Eliad Colţan, în *art. cit.*, p. 1, care îl şi datează: 1905. Reprodus în volumul *Scrisori şi acte,* 1963, p. 103. Carte poştală ilustrată.

Ilustraţia de pe cartea poştală înfăţişează „un local de cârciumă veche de vreo cinci sute de ani" (E. Colţan).

Şerban Cioculescu polemizează, în notele sale, cu Eliad Colţan, care comenta tendenţios aspectul scrisului lui I.L. Caragiale din cartolina de faţă: „Trăsăturile scrisului sunt parcă mai puţin sigure ca de obicei. Nenea Iancu gustase, desigur [...]. In altă vedere pe care o trimite cam tot din partea locului, cuvintele sunt scrise cu câte un «b» în fiecare cuvânt. Se vede bine o pierdere de direcţie la rând şi la compoziţie". Editorul observă judicios: „Interpretarea este discutabilă. Se vede că I.L. Caragiale n-a scris cartea poştală în condiţii confortabile. Intercalarea lui *b* era, se vede, un vocabular convenţional între prieteni. Când vorbea cu Delavrancea, Caragiale obişnuia să pună un *m* înaintea unor cuvinte. Acesta nu era un semn de ebrietate" *(Scrisori şi acte* p. 103-104).

4

Text reprodus în articolul *Profesorul D. Dimitriu,* scris de Eliad Colţan, în „Epoca", nr. 1807, 3 februarie 1935, p. 1. G. Călinescu publică cartea poştală ilustrată reprezentând un vapor (Gjedser-WarnemUnde. Postfährschiff Prinz Christian), în „Studii şi cercetări de istorie literară şi folclor", I, nr.1^, 1952, p. 105-106. Data poştei din Berlin W.: 12.8.[19]05. Reprodusă în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 104-105.

La Biblioteca Naţională, Colecţii speciale, inv. ms. 35, se păstrează o filă pe care a fost copiată de o mână străină misiva lui I.L. Caragiale, fără finalul cu „Multe salutări..." . La aceeaşi cotă mai veche de pe această copie (nr. 38437) este înregistrat un plic adresat lui Paul Zarifopol - „bei Herrn C. Dobrogeanu-Gherea, Sinaia", expediat însă de I.L. Caragiale din Travemunde, Strand-Hotel; cu data poştei din Sinaia: 1 aug. 905.

5

Cartolină publicată de Eliad Colţan, în *art. cit.,* din „Epoca" nr. 1818, 16 februarie 1935, p. 1-2. Reprodusă în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 105.

Eliad Colţan explică: „Metronomidi ştim pentru ce-i zicea. Acum să vedem de Beethowenescu. Am scris în ziua morţii maestrului că rar s-a mai găsit un interpret mai fin şi mai pătimaş al lui Beethowen, ca Dumitru Dimitriu. Aceasta e părerea lui Ciucurete şi a lui I.L. Caragiale. De aceea Nenea Iancu, într-o explozie din acelea care-i umezeau ochii şi pe care poate s-o ateste şi bardul naţional d. Octavian Goga, când s-a trezit în închisoarea de la Szegedin cu el, plin de pachete şi cu buzunările umflate de sticle cu vin vechi - l-a botezat cu numele genialului compozitor. Insă românizat: Beethowenescu..." *(art. cit.,* p. 2).

6

Publicată, prima dată, de Eliad Colţan, în *art. cit.,* din „Epoca", nr. 1818, 16 februarie 1935, p. 1; reluată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 105.

7

B.A.R., S 21(1)/LV (2); inv. 108670. Carte poştală ilustrată (color): Potsdam, Panorama. Vândută, în 1963, Cabinetului de manuscrise al Bibliotecii Academiei Române de către Marinovici. Publicată, mai întâi, în „Flacăra", nr. 7, 1 decembrie 1921, p. 52; reprodusă în *Opere,* VII, 1942, p. 267.

8

Arhiva Institutului de Istorie şi Teorie Literară, „ G. Călinescu ", inv. nr. 1812. Publicată în „Flacăra", II, nr. 7, 1 decembrie1921, p. 52. Reluată în *Opere,* VII, 1942, p. 267-268.

Didina (Alexandrina) I.L. Caragiale scria, într-adevăr, o scrisoare soţiei pianistului, Margareta (Margo) Dimitriu, datată „marţi, 6 noiembrie s.n., Berlin". I.L. Caragiale adaugă rândurile sale adresate „maestrului", la sfârşitul epistolei care se păstrează în arhiva Institutului „G. Călinescu". Şerban Cioculescu, care nu a văzut originalul, datează epistola: *7 noiembrie* preluând greşeala din revista „Flacăra". Reproducem, în continuare, textul Alexandrinei Caragiale,

care spune ceva despre aspectele vieții cotidiene la Berlin: „Dragă Madame Dimitriu! Intorcându-ne de la o plimbare frumoasă, găsim carta D-tale. Cu mare plăcere am cetit-o. Şi Jean oftând greu a zis: Nu vine Mitică până nu merg eu să-l aduc pe sus. Poate că Maistrului i-e frică că n-o să găsiți adăpost sau un păhăruț de bere rece ori o mămăliguță!

De toate se găsesc la Berlin numai un Dimitriu nu se găseşte! aşa strigă Jean în toate dimineţele şi-n toate serile; şi are mare dreptate.

Pe aci e o vreme splendidă, soare, cald, stăm cu ferestrele deschise; să te tot plimbi şi să nu te mai saturi, nici nu îți vine a crede că înaintăm spre iarnă, e o primăvară fără seamăn.

Despre noi nu am nimic nou de spus, despre sănătate stăm bine, slavă Domnului; copiii cresc în sus şi nu în lături; am fost la Dresda şi prin împrejurimi, am petrecut minunat; ce de frumuseți sunt pe lumea asta etc. Maestrul tot nu vine să le completeze!

Azi mă duc să colind pe la prăvălii. Toată săptămâna se vinde cu prețuri aproape jumătate mărfurile de iarnă; să vezi o forfoteală pe cucoane, fug după tramvaie, împing lumea, numai să ajungă odată pentru un biet şiret de corset! Numai să vedem şi să ne aflăm în treabă. Ce vrei? Aşa suntem noi damele!

D-ta ce mai faci, ce galantar ți-ai mai făcut? Ceva frumos desigur, s-ar putea altminterea?

De la Margherita nu mai ştiu nimic de luni întregi, trebuie să scuture desigur.

Mii de complimente din partea noastră iubitului nostru Maestru; pentru ziua onomastică felicitări călduroase. Jean îți sărută mâna, copiii vă îmbrățişează cu toată dragostea şi toți vă dorim şi iar vă dorim! Te sărut, Didina".

După acest ceremonial de *captatio benevolentiae* ne vine greu să înțelegem considerațiile lui Dimitrie Gusti în legătură cu o vizită a familiei Dimitriu la Berlin, care s-ar fi prelungit atât de mult, încât scriitorul s-ar fi simțit deranjat (Dimitrie Gusti, *Câteva amintiri despre Caragiale,* în „Revista Fundaţiilor Regale", XII, nr. 4, aprilie 1945, p. 14-15; „Tata Beethoven". Dar, cunoscând mobilitatea atitudinilor la Caragiale, totul era posibil.

9

B.A.R., S2(2)/LV(2); inv. 108671. Scrisoare intrată în fondurile Cabinetului de manuscrise în anul 1963. Ofertant: Marinovici. Epistola a fost publicată în revista „Flacăra", II, nr. 7, 1 decembrie 1921, p. 52 *(Trei scrisori ale lui Ion L. Caragiale).* De aici este reprodusă în *Opere,* VII, 1942, p. 268. In ediţia de faţă, am transcris scrisoarea după original, completând şi corectând unele erori. Astfel, finalul cu „complimente junelui Dimitriu de la vechiul său profesor". Adresa lipseşte şi ea din „Flacăra" şi din ediţia critică Cioculescu. De asemenea, „petreceţi" este înlocuit cu „petrecem", cum sugerează contextul, forma corectă, iar „nentârziat" este redat prin „neîntârziat". De asemenea, la dată am adăugat şi: „duminică".

Despre prezenţa lui Dumitru Dimitriu în casa lui Caragiale de la Berlin, îşi aminteşte şi Cella Delavrancea, care îl cunoscuse pe pianist şi ca profesor la Conservatorul de muzică din Bucureşti: „Mai era un profesor, mult apreciat de Caragiale. Il chema domnul Dimitriu. Aluneca ca un balon când umbla. Tot aşa îi alunecau degetele groase şi scurte pe claviatură. Taifasul de la berărie se termina printr-un adagio de Beethoven, la Caragiale acasă, cântat de câte 3-4 ori în şir de Dimitriu. Caragiale era mare cunoscător al muzicii şi avea o predilecţie pentru Scarlatti şi Beethoven. Metoda lui Dimitriu era cam fantezistă şi programele de studii necercetate. Elevii lui studiau invariabil părţile lente din sonatele beethoveniene, iar virtuozitatea era lăsată în seama norocului. Dădea lecţii particulare fetiţei lui Caragiale. O aşeza la pian şi pe când ea cânta, el explora cratiţele în bucătărie, gustând din felurite bucate, dar atent totuşi la muzică. Cu capul aplecat pe balsamul unei tocane, striga la câte o greşeală: «Ce faci, maimuţo?» Era o fire de artist, pătimaş şi cu un dar de expresie care ascundea imperfecţiile tehnice" (Cella Delavrancea, *Câteva însemnări şi amintiri despre muzicanţii de odinioară,* în „Studii muzicologice", nr. 1, 1956, p. 122).

Către DIRECTORUL GENERAL AL TEATRELOR

1

Arhivele Naționale, București, Fond Teatrul Național, Administrative, dosar nr. 3, anul 1885.

Cererea lui Caragiale este înregistrată: „Priimit 2/14 martie 1885, R(eg) No. 152/3. *Se aprobă.* Gr. C.C[antacuzino]". Inclusă în ediția *Scrisori şi acte,* 1963, p. 182.

Roma învinsă, în traducerea lui Caragiale, a fost tipărită la Sibiu, prin grija lui Ioan Slavici, în „Tribuna", IV, nr. 253, 7/19 nov. 1887, continuând la foileton, până la nr. 270, din 28 nov. 1887. Reprodusă în ediția noastră, *Opere,* II, 2000, p. 483-586.

2

Arhivele Naționale, București, Fond Teatrul Național, Administrative. Cererea este înregistrată cu data de 29 aprilie 1885, nr. 257/3 şi poartă rezoluția directorului general: „Se aprobă Gr. C.C.".

Inclusă în ediția *Scrisori şi acte,* 1963, p. 183.

D-ale Carnavalului a apărut în „Convorbiri literare", XIX, nr. 2, mai 1885, p. 97-131. Reprodusă în ediția noastră, *Opere,* II, 2000, p. 233-339.

3

Arhivele Naționale, București, Fond Teatrul Național, dosar 11/1905- 1906. Cererea este înregistrată: „Priimit 10/23 octombrie 1905, R.N. 528, D 30/1905." Decizia directorului general: „Se va plăti miercuri 20 oct. 05. ss. A. Davila".

Inclusă în ediția *Scrisori şi acte,* 1963, p. 213-214.

Către DIRECŢIA ŞCOLII PRIMARE NR. 1 DIN PLOIEŞTI

Comunicată în: *** *Inaugurarea noilor şcoale. Cuvântare rostită de revizorul şcolar Gh. Nicolau la inaugurarea şcoalelor nr. 1 de băieţi şi de fete* (în ziarul „Prahova", Ploieşti, X, nr. 205, 19 nov. 1906, p. 3).

Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 181-182.

Şerban Cioculescu reproduce petiţia după articolul semnat I. Tudor, *Caragiale la 1864. Cea dintâi scriere a sa. Cu prilejul jubileului maestrului* („Minerva", IV, nr. 1130, 8 febr. 1912, p. 2, cu precizarea că se reia „scrierea" după „Românul"). De altfel, la aniversarea scriitorului pentru împlinirea vârstei de 60 de ani şi, câteva luni mai târziu, la moartea lui, documentul a fost retipărit în numeroase alte publicaţii: „Neamul românesc literar", IV, 1912, nr. 5; „Opinia", 1912, Iaşi; „Universul", XXX, nr. 160, 13 iunie 1912, p. 2; „Conservatorul", XII, nr. 170, 3 august 1912, p. 1; „Biruinţa", (Ploieşti), VII, nr. 603, 24 noiembrie 1912, p. 3.

Către ALEXANDRU DOBROGEANU-GHEREA

Manuscris aflat la Muzeul Literaturii Române din Bucureşti, Fond I.L. Caragiale, cota 08/I/65, nr. 14 385.

Scrisoarea nu a fost inclusă în ediţiile anterioare.

Transmisă destinatarului prin Al. Vlahuţă, cum reiese din formularea lui Caragiale, epistola pare să fi fost scrisă în ţară, unde scriitorul sosise, după un probabil popas la Budapesta, pentru o întâlnire cu Dimitrie Birăuţiu (v. *infria).* In ziua de 26 ianuarie, ziarul „Voinţa naţională" (XXVIII, nr. 7648, 26 ian. 1911, p. 2) îi consemnează prezenţa la întrunirea conservator-democraţilor lui Take Ionescu, desfăşurată la Bucureşti la sala Eforiei. Mai mult, el ia cuvântul: „D. *Caragiale* e în vervă. începe prin a face comparaţie între ceea ce a vrut regele aducând la putere un guvern urât de ţară, care vrea să reîntroneze reacţiunea şi între legenda biblică cu rătăcirea lui Moise prin pustiu cu poporul ales, pentru că nu vrea să meargă cu un popor de robi în ţara libertăţii" *(întrunirea conservatorilor-democraţî).*

Alexandru Dobrogeanu-Gherea (1879-1938), inginer, cu studii la Munchen, publicist şi militant socialist. Este fiul cel mare al lui Constantin Dobrogenu-Gherea.

Către CONSTANTIN DOBROGEANU-GHEREA

1

B.A.R., S 10(7)/XV; inv. 18391. Achiziţionată în 1951 de la Şerban Cioculescu. Epistola este publicată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 10-11.

[1] Aceeaşi lipsă de bani şi în scrisoarea adresată lui Alceu Urechia, datată 12 iulie 1906, expediată tot din Tuşnad. Prietenului său, doctor şi literat, îi cerea 100 de lei, pentru a-şi putea plăti datoria contractată la băi.

[2] „Lumea nouă", cotidian al social-democraţiei române, apare la Bucureşti, în prima serie, între 2 noiembrie 1894 şi 17 noiembrie 1898, sub egida Consiliului General al Partidului Social-Democrat. Comitetul redacţional, condus de I. Nădejde, editează, în anii 1895-1896, un supliment săptămânal, cu profil enciclopedic, intitulat tot „Lumea nouă", dar cu subtitlul *Literară şi ştiinţifică.*

I.L. Caragiale voia să colaboreze, probabil, cu „un foileton (o nuvelă literară)" la suplimentul literar, pentru că ziarul politic nu avea decât duminica o pagină cu foiletoane. Este adevărat, însă, că C. Dobrogeanu-Gherea polemizase, în cotidianul partidului, cu Gh. Panu, pentru ideile din articolele acestuia publicate în „Epoca literară", condusă de I.L. Caragiale.

[3] „Epoca", cotidian politic, apare la Bucureşti, în 1885, reprezentând, la început, aripa tinerilor junimişti din Partidul Conservator. Ziarul va cunoaşte cinci serii, continuând să apară, cu intermitenţe, până în 1938. Pentru colaborările lui I.L. Caragiale, interesează pe cititor seria a II-a (2 noiembrie 1895-22 noiembrie 1916), când director şi finanţator era N.Gr. Filipescu (1862-1916). I.L. Caragiale îi vorbea, desigur, lui C. Dobrogeanu-Gherea de activitatea sa la „Epoca literară", o revistă săptămânală, pe care i-o făcuse cadou N. Gr. Filipescu, prin mijlocirea amicului său G. Panu. Incă din

4 aprilie 1896, ziarul „Epoca" publica o scrisoare a lui I.L. Caragiale către directorul politic, în care îi propunea o afacere: „un număr ebdomadar de duminică al «Epocei», destinat, afară de rubrica informaţiilor şi depeşilor politice, exclusiv producerilor literare" („Epoca", II, nr. 123, 4 aprilie 1896, p. 3). Nicu Filipescu îi răs¬pundea, pe aceeaşi pagină, dându-şi acordul, dar îi şi mulţumea pentru idee „din partea cititorilor «Epocii»". La 15 aprilie 1896, apărea primul număr al „Epocii literare", condusă de I.L. Caragiale. Vor apărea 11 numere. Ultimul număr, din 24 iunie 1896, nu se găseşte în fondurile publice şi, din această cauză, nu este citat în instrumentele de lucru cunoscute (Vezi comentariile noastre în ediţia critică *Opere,* III, 2001, p. 1146-1147). Reapariţia promisă a revistei la 1 septembrie 1896 nu va mai avea loc. Nemulţumirea de peste vară, mai ales de ordin pecuniar, va fi repede uitată. N. Filipescu îi va oferi generos paginile ziarului său, anunţând, la 16 octombrie 1896, că va transforma „Epoca politică în Epoca politică şi literară". Şi, într-adevăr, chiar de a doua zi, I.L. Caragiale va inaugura noua rubrică, *Litere—Artă — Ştiinţă,* cu reportajul *O plimbare la Căldăruşani,* semnat *Ion* („Epoca", II, nr. 281, 17 octombrie 1896, p. 2). Colaborarea sa va fi consistentă şi la alte rubrici, cum ar fi *Tribuna literară* sau semnând memorabile editoriale politice antiliberale. Chiar şi articolele despre Gherea vor fi inserate, în 1897, la *Tribuna literară* a „Epocii" (Vezi ediţia critică, *Opere,* III, 2001, p. 732-735; 736-739). Ultimul articol de la „Epoca" va fi *Cazul dlui Pawlowsky* („Epoca", III, nr. 565, 21 septembrie 1897, p. 1-2). Cel care îl adusese la gazeta conservatoare a lui N. Filipescu, îl va atrage într-o nouă aventură publicistică, ziarul liberal „Drapelul".

[4] *Pauker, Simion* (1864-?), ziarist şi cu responsabilităţi administrative la „Adevărul", unde I.L. Caragiale publicase câteva foiletoane, semnate Luca, între 7 martie şi 26 aprilie 1896. Curios este faptul că în scrisoarea mai înainte citată către dr. Alceu Urechea, cel care trebuia să-i trimeată bani era avocatul Dissescu.

[5] *Şăineanu, Lazăr* (1859, Ploieşti - 1934, Paris), filolog, autorul *Dicţionarului universal al limbii române,* pe care I.L. Caragiale îl recenzează în „Epoca literară" *(Un dicţionar român,* în nr. 11, 24 iunie 1896, p. 1). Ploieşteanul Lazăr Şăineanu îi fusese coleg de profesorat la Liceul „Sf. Gheorghe"din Bucureşti.

2

B.A.R., S 10(6)/LV; inv. 18 890. Publicată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 11-12, cu diferenţe de transcriere: „nu mai e nevoie" în loc de „nu e nevoie", „să-mi reiau" în loc de „ca să-mi reiau".

[1] *Constantin G. Dissescu* (1854-1932), profesor de drept administrativ şi constituţional la Universitatea din Bucureşti. Fost senator, ministru al Justiţiei (1899-1900), al Cultelor şi Instrucţiunii Publice (1906-1907; 1912-1914). In calitate de avocat şi prieten, reprezenta interesele lui I.L. Caragiale în administrarea moşiei Frăţeşti-Vlaşca, ce-i revenise scriitorului din moştenirea Momuloaiei.

[2] *C. Dobrogeanu-Gherea,* în scrisorile către fiica sa, Ştefania, care se afla la studii în Germania (Munchen), îi scria că este cel mai mare scriitor român, cu talentul pe care-l are, „moare de foame", bătându-şi joc de el „guşaţii politici" (Scrisoare din 20 ianuarie 1898, în *Opere complete,* vol. 8, Bucureşti, Editura politică, 1983, p. 155).

[3] Liceul particular „Sf. Gheorghe" din Bucureşti funcţiona, încă din 1889, sub conducerea prietenului său Anghel Demetriescu. La acest liceu şi-a făcut studiile Mateiu Caragiale, în anii 1896-1903.

Şerban Cioculescu se întreabă, în notele sale, dacă nu era vorba de o reluare a revistei „Literatură şi ştiinţă".

3

B.A.R., S10(1)/LV; inv. 18386. Intrată în fondurile Cabinetului de manuscrise în anul 1951. Ofertant: Şerban Cioculescu. Publicată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 13-16.

[1] *Mateiu Caragiale* (1885-1936), fiul natural al lui I.L. Caragiale şi al Mariei Constantinescu.

[2] *Elena (Lenci) Caragiale,* sora scriitorului. Va muri la 15 septembrie 1905.

[3] *Mihail C. Vlădescu* (1865-?), naturalist şi deputat conservator, ministru al Cultelor şi Instrucţiunii Publice (1904-1906).

[4] I.L. Caragiale se referă, probabil, la proiectata comedie nerealizată, *Titircă, Sotirescu et C-nie.*

[5] *Paul Zarifopol* (1875-1934), critic literar şi eseist, ginerele lui C. Dobrogeanu-Gherea.

4

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 255-258. Editorul notează la „Izvoare" că scrisoarea se afla „în păstrarea dnei Ştefania P. Zarifopol, fiica destinatarului" (p. 587).

5

Publicată de Şerban Cioculescu în *Opere,* VII, 1942, p. 258-259. Reprodusă de acelaşi autor, parţial, în *Viaţa lui Caragiale.* Ediţie de Barbu Cioculescu, Bucureşti, Editura Floarea Darurilor, 2001, p. 178-179. Biograful notează că este „singura scrisoare comunicată de familia lui Gherea".

6

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 259. Carte poştală ilustrată aflată, în anul publicării volumului *Opere,* VII. *Corespondenţă* Caragiale, în păstrarea doamnei Ştefania Zarifopol, fiica lui C. Dobrogeanu-Gherea.

7

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 259-260. Cartea poştală ilustrată (color) se afla în păstrarea Ştefaniei Zarifopol.

8

Biblioteca Naţională, Colecţii speciale (manuscrise), inv. nr. 38 437.

Publicată, cu eliminări de text, în *Opere* VII, 1942, p. 260-261. Scrisoarea lui Caragiale este expediată din Leipzig, unde se afla împreună cu toată familia, cu ocazia naşterii fiului Ştefaniei şi al lui Paul Zarifopol, numit în epistolă „Păvăluţică".

9

Publicată din arhiva Ştefaniei Zarifopol, în *Opere,* VII, 1942, p. 261-262.

[1] Comedia *Titircă, Sotirescu & C-nie,* un proiect nefinalizat.

10

Carte poştală ilustrată publicată, din arhiva Ştefaniei Zarifopol, în *Opere,* VII, 1942, p. 262. Semnat M.C. Rostoganul, adică Mariu Chicoş Rostogan, personaj al unui „serial" din „Moftul român", începând cu numărul 3 din 3 februarie 1893. Secvenţele din „Moftul român" vor fi reunite în volumul *Schiţe uşoare* (1896) sub titlul *Un pedagog de şcoală nouă* (Vezi textul complet în ediţia noastră de *Opere,* vol. I. *Proză literară,* Bucureşti 2000, p. 99-110, cu notele şi comentariile aferente, p. 1549-1551).

11

M.L.R., inv. nr. 3655, cota 08/I/111. Carte poştală ilustrată cu data poştei: Berlin, 12.09.06. Donaţie de la Uniunea Scriitorilor din 5 ianuarie 1961. Publicată întâi de Şerban Cioculescu în „Ecoul"din 5 aprilie 1944 (articolul: *Din corespondenţa lui I.L. Caragiale — câteva inedite).* Reluată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 128.

[1] Ironie subţire a lui I.L. Caragiale la manifestările din ţară prilejuite de jubileul de 40 de ani de domnie a lui Carol I. Vezi şi pamfletul în versuri scris de Caragiale cu această ocazie, *Mare farsor, mari gogomani* (cf. Note şi comentarii în ediţia noastră de *Opere,* II, Bucureşti, 2000, p. 1251-1252).

12

B.A.R., S 10(2)/LV; inv. nr. 18387.

Carte poştală-felicitare cu ocazia Anului Nou 1908. Pe faţă o imagine rustică şi cu un text imprimat: „Die besten Wunsche zum Neuen Jahre". Data de pe ştampila poştei: Charlottenburg - 2.I.08; Ploieşti gară - 5 ian. 908. Achiziţionată în 1951 de la Şerban Cioculescu.

13

Publicată, din arhiva Ştefaniei Zarifopol, în *Opere,* VII, 1942, p. 262-263. Scrisoare datată de însuşi I.L. Caragiale: 4/17 ianuarie 1908.

[1] Fabula *Boul şi viţelul* fusese publicată în facsimil în fruntea numărului 1 din 1 ianuarie 1908 al revistei lui Mihail Dragomirescu, „Convorbiri critice" (Vezi notele din ediţia noastră de *Opere,* II, Bucureşti, 2000, p. 1255-1256).

14

B.A.R., S 10(3)/LV; inv. 18276. Carte poştală ilustrată (color): Frohes Neujahr 1909. Data poştei din Berlin W.: 11.1.09. La Ploieşti felicitarea ajunge la 14 ianuarie 1909, stil vechi. Dar familia Dobrogeanu-Gherea nu era în localitate şi cartolina era îndreptată la Buhuşi, judeţul Neamţ, unde poşta consemnează data de 15 ianuarie 1909.

15

Publicată de Nicolae Scurtu, în articolul *Corespondenţe: I.L. Caragiale. Epistole berlineze* în „Manuscriptum", XV, nr. 3(56), 1984, p. 135. Cartolină în fotocopie. In subsol, la notă, autorul articolului precizează: „Originalul se află în arhiva Nicolae Scurtu, Bucureşti, fiindu-mi dăruit, în anul 1979, de Sonia Zarifopol, fiica criticului şi eseistului Paul Zarifopol."

Reproducem textul după „Manuscriptum" (1984).

16

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 263 din arhiva Ştefaniei Zarifopol. Hârtie cu antet imprimat: „Vadâszkurt Szâlloda, Budapest - Kommer Ferenc: Hotel Jăgerhorn Budapest. Telefon 10-78. Interurban B-51". Editorul explică într-o notă: „Gherea şi dna Zarifopol erau la Budapesta".

17

Telegramă publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 374. Răspuns al lui I.L. Caragiale la felicitările primite cu ocazia împlinirii vârstei de 60 de ani.

18

B.A.R., S 10(4)/LV; inv. 18274. Intrată în fondurile Bibliotecii Academiei Române în 1951, achiziţionată de la Şerban Cioculescu. Scrisoare redactată pe o filă de blocnotes care, prin îndoire, a devenit plic trimis recomandat din Schoneberg b. Berlin 5, cu recipisa nr. 946.

19

B.A.R., S 10(5)/LV; inv. 18389. Carte poştală simplă, achiziţionată în 1951 de la Şerban Cioculescu. Urări adresate lui Constantin Dobrogeanu-Gherea cu ocazia unei duble sărbători: ziua de naştere (21 mai 1855, Slavianka, Rusia) şi, totodată, ziua onomastică (Sf. Constantin în calendarul ortodox). Deşi cartea poştală este datată de I.L. Caragiale 18 mai 1912, ea este prezentată la oficiul poştal din Schoneberg - Berlin la 30 mai 1912 (stil nou), ajungând la Ploieşti, în 1 iunie 1912 (stil vechi). S-ar putea ca data de 18 mai, să fie pe stil vechi, pentru a marca ziua de 21 mai.

20

M.L.R., inv. 9921. cota 08/II/14

Telegramă către C. Dobrogeanu-Gherea şi Paul Zarifopol, trimisă din Berlin, cu prilejul sărbătorilor de iarnă. Datată: 5/1 .[f.a.].

Către AUREL C. DOMŞA

Publicată de însuşi destinatar în articolul *Caragiale şi noi* (în „Unirea". Foaie bisericească politică, XXII, nr. 67, Blaj, 27 iunie 1912, p. 2, urmată de scrisoarea **2** către Al. Ciura). Reprodusă, cu facsimil, de Radu Brateş, în articolul *O scrisoare inedită a lui Caragiale* („Luceafărul", IX, nr. 45, 5 noiembrie 1966, p. 7), în care menţio - nează că originalul se afla în posesia familiei Petre Breazu din Blaj. Nu am văzut originalul. Epistola este scrisă pe o foto-carte poştală, reprezentându-l pe Caragiale din profil, fiind identică acelora trimise sau dăruite lui Ion Corbu şi Ştefan Pop (v. *infra).*

Caragiale răspunde invitaţiei cuprinse în scrisoarea de la 1 oct. v. 911), pe care i-o adresa Aurel C. Domşa (originalul la B.A.R., Fond Caragiale, cota: S 41/LV) şi anume:

„Iubite Maestre!

Am voi să publicăm o broşură mai voluminoasă asupra serbărilor. Te-aş ruga de o mică contribuţie şi de un portret de al D-tale. [...]

Aşteptând cu impaciinţă răspunsul D-tale, semnez

cel mai adict

Aurel C. Domşa"

Aurel C. Domşa (1868, Blaj - 22 iun. 1938), preot şi profesor de religie la Blaj. In 1903, asesor onorar al Consistoriului, apoi protopop. A condus gazeta „Unirea", ca redactor responsabil şi ca director-proprietar. A colaborat, îndeosebi cu schiţe, la „Vatra" (1894-1895). Volume: *Floricele de câmp,* schiţe uşoare, Blaj, 1894; *Poetul G. Coşbuc,* disertaţie, Blaj.

Către ELENA dr. I.N. DONA

Manuscris aflat în Arhiva Institutului de Istorie şi Teorie Literară „G. Călinescu" al Academiei Române, nr. inv. 1820.

Publicată în studiul *Material documentar şi ştiri noi despre... I.L. Caragiale,...* de către G. Călinescu şi colectivul de documentare, în „Studii şi cercetări de istorie literară şi folclor", I, nr. 1-4, 1952, p. 105-106.

Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 89.

Reţinem precizarea din articolul citat: „(Carte de vizită; după ştirea noastră c. dr. I.N. Dona)". La colaţionare, am restabilit: „răspund *todeuna eu"* (v. primul aliniat), cum scria Caragiale, în loc de: „totdeauna" *(Scrisori şi acte,* p. 89).

Către MIHAIL DRAGOMIRESCU

1

Fondul de corespondenţă al mânăstirii Agapia, judeţul Neamţ. Scrisoare către Mihail Dragomirescu publicată de Marius Pop în „Tribuna", XXVI, nr. 4 (1310), 28 ianuarie 1982, p. 5 *(I.L. Caragiale inedit. Restituiri).* Istoricul literar datează scrisoarea „2 februarie 1900", iar în comentariu 2 februarie 1902 - „după toate probabilităţile". Consultând calendarele vremii, „marţi, 2 februarie" - cum însemnează Caragiale - cădea în anul *1899.*

2

B.A.R., S 11(3)/V; inv. 726. Din Legatul Torouţiu.

Scrisoare a lui I.L.Caragiale către M. Dragomirescu datată: „Astăzi, luni 25 oct. 3 1/2 d.a.". O mână străină a adăugat pe original: „An 1900". Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 331. Într-o notă, Şerban Cioculescu menţionează: „Biletele I-VII privesc tratativele de împăcare, dorite de Caragiale între el şi Maiorescu, şi mijlocite de M. Dragomirescu". La „Izvoare" se precizează: „Inedite, în păstrarea destinatarului, care ne-a comunicat originalele" *(op. cit.* p. 80).

3

B.A.R., S 11(40)/V; inv. 744. Provenită din Legatul Torouţiu (1954).

Carte de vizită a lui I.L. Caragiale trimisă lui Mihail Dragomirescu, în str. Sf. Apostoli 22.

Publicată de Şerban Cioculescu în *Opere,* VII, 1942, p. 331.

4

B.A.R., S 11(1)/V; inv. 723. Au fost înregistrate la Cabinetul de manuscrise din „Legatul Torouţiu".

Scrisoarea criptică, un record de concizie epistolară, redactată sigur de mâna lui Caragiale, nu poartă nici o dată. Totuşi, Şerban Cioculescu, când o publică în volumul de *Corespondenţă* din 1942,

p. 331, o datează „16 nov. [1899]", lăsând impresia, prin paranteza dreaptă, că el, ca editor, a restabilit doar anul, ziua şi luna fiind notate de autor. Presupunem că data i-a fost transmisă editorului de profesor, probabil după ştampila poştei de pe plicul care nu s-a mai păstrat, sau pur şi simplu după însemnările sale.

Cât priveşte conţinutul ciudatei epistole, Şerban Cioculescu scrie într-o notă din josul paginii: „Imitarea vorbirii lui Titu Maiorescu" (op. *cit.,* p. 331).

5

B.A.R., S(11(2)/V; inv. 724.

Scrisoare adresată de I.L. Caragiale lui Mihail Dragomirescu. Datată de autor: joi, 6 ianuarie 1900.

6

B.A.R., S 11(38)/V; inv. 748. Datat: „vineri 21 ian." [1900].

Bilet trimis de I.L. Caragiale lui Mihail Dragomirescu. Publicat de Şerban Cioculescu în *Opere,* VII, 1942, p. 332.

7

B.A.R., S 11(39)/V; inv. 741.

Bilet al lui I.L. Caragiale trimis lui Mihail Dragomirescu. Publicat de Şerban Cioculescu în *Opere,* VII, 1942, p. 332. Bilet provenit din Legatul Torouţiu. Datat: „sâmbătă, 22 ian." [1900].

8

B.A.R., S 11(41)/V; inv. 742.

Bilet scris de I.L. Caragiale pe o carte de vizită. Provine din Legatul Torouţiu (1954).

9

B.A.R, S. 11(46)/V. Un bilet al lui I.L. Caragiale către M. Dragomirescu. Publicat în *Scrisori şi acte* (1963), p. 41. Şerban Cioculescu datează misiva „înainte de 1904".

10

B.A.R., S 11(43)/V; inv. 746. Scrisoare a lui I.L. Caragiale către M. Dragomirescu. Provenită din Legatul Torouţiu (1954). Publicată de Şerban Cioculescu în „Preocupări literare", VII, nr. 8-9, august-septembrie 1942, p. 468-477, sub titlul *Din corespondenţa inedită a lui Caragiale* (I). Reluată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 42. Datată de editor: 20-24 noiembrie 1905.

Mihail Dragomirescu tipărise de curând două volume: *Critica dramatică* (1904) şi *Dramaturgia română* (1905). In jurnalul său, publicat fragmentar de Z. Ornea, menţiona în 5 august 1937: „In 1905, pe toamnă, Caragiale şi-a exprimat dorinţa să-mi citească lucrările. Eu i-am trimis *Teoria elementară a poeziei, Critica dramatică* şi *Dramaturgia".* Ultimele două titluri sunt legate într-un singur volum (Şerban Cioculescu, *Caragialiana,* 1987, p. 264).

Marin Gelea, roman de Nicolae Petraşcu (1859-1944). Un roman al ratării, „cu cheie", are în centrul acţiunii pe arhitectul Mincu, dar şi pe poetul Nerva (prototip Delavrancea), care eşuează într-o carieră politică. De aici, poate, ironia subţire a lui I.L. Caragiale.

11

Felicitare cu ocazia Anului Nou - 1906, din partea lui I.L. Caragiale către M. Dragomirescu.

12

Scrisoare a lui I.L. Caragiale către M. Dragomirescu din 18/31 decembrie 1906. Publicată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 43^5, cu specificarea: „Transcrisă din colecţia lui I.E. Torouţiu".

Intr-un articol, datat 1 iulie 1946, distinsul editor notează: „Curând după moartea bătrânului critic [M. Dragomirescu decedase la 25 noiembrie 1942], am aflat de la I.E. Torouţiu că îi fuseseră încredinţate cu puţin înainte câteva scrisori, pe care atât destinatarul, cât şi d-sa le socotiseră nepublicabile. Lectura uneia singure, datată 18/31 decembrie 1906 şi expediată din Wilmersdorf-bei-Berlin, mi-a fost îngăduită. Scrisoarea conţinea aprecieri cam slobode asupra unor

contemporani, ca N. Iorga, Paul Bujor, C. Stere, G. Coşbuc, Simion Mehedinţi şi I. Gorun. Mai ales, însă, ea cuprindea câteva cuvinte tari la adresa lui Titu Maiorescu; le-am reţinut şi mi le-am însemnat după memorie; deşi nu le socotesc nereproductibile, mă sfiesc să le transcriu, ca nu cumva procedarea să treacă drept abuz de încredere. I.E. Torouţiu, apreciind că este prea curând să se dea în vileag textele acestea necruţătoare, avea de gând să le depună la Academia Română, cu stipulaţia comunicării lor abia peste treizeci sau cincizeci de ani! Se pare că şi-a tradus intenţia în fapt. Dacă este aşa, acest al treilea lot al corespondenţei lui Caragiale cu M. Dragomirescu nu va putea fi consultat multă vreme. Păcat! Interpretarea lui I.E. Torouţiu mi s-a părut cam exagerată, întrucât judecând după scrisoarea citită, violenţele de limbaj ale lui Caragiale nu erau chiar atât de terifiante". (Şerban Cioculescu, *Din corespondenţa inedită a lui Caragiale şi Mihail Dragomirescu,* II, în *Caragialiana,* Bucureşti, Editura Eminescu, 1987, p. 259-260.)

I.E. Torouţiu se stingea din viaţă în anul 1953. Chiar din anul următor, 1954, la Cabinetul de manuscrise al Academiei Române, sunt înregistrate (şi li se dau cote) o serie de scrisori Caragiale către Mihail Dragomirescu, cu specificarea „din legatul Torouţiu". Lipseşte însă scrisoarea de faţă din 18/31decembrie 1906.

Pasajul despre „bătrâna proxenetă..." se referă la Titu Maiorescu.

Curios este faptul cum reacţionează M. Dragomirescu, în *Jurnalul de lucru* din 1937: „In urma acestei scrisori, Caragiale a rămas pe gânduri. El locuia la Berlin - stipendiat, probabil - cum sunt mulţi şi astăzi - de guvernul german şi, ducând politica ţării, care pe atunci era germanofilă, era prieten cu Mite Kremnitz, prietena lui Maiorescu şi presupusa traducătoare a operelor lui Caragiale în limba germană. Pe urmă, din pricina aceasta avea de gând el să scoată o revistă, cum mi-a spus, mai târziu, la Budapesta, şi de aceea şi intrase el în prieteşugul ardelenilor. Era vorba de o diversiune literară, în paguba politicii românilor de peste munţi, la care însă n-a avut curajul, mai pe urmă, să se înhame, poate, şi din pricina marelui naţionalist Take Ionescu. Oricum ar fi, lui Caragiale nu-i surâdea nici eventualele mele atacuri la adresa lui Maiorescu, care făcea aceeaşi politică de când cu articolul celebru din *Deutsche Rundschau,* nici întemeierea unei reviste, care ar fi pompat forţele literare, ce i-ar fi fost trebuincioase. Fapt e

că mă sfătuieşte în scrisoarea de răspuns a lui să-l las în pace pe Maiorescu şi să las în pace şi revista". Acest fragment de „jurnal", publicat de Z. Ornea în revista „Manuscriptum", nr. 3/1971, determină *O punere la punct* a lui Şerban Cioculescu. Eroarea cea mai „gravă" i se pare a fi aceea cum că I.L. Caragiale ar fi fost „stipendiat": „M-am simţit dator să nu las nici un dubiu asupra aşa-zisului *stipendiu,* care să păteze memoria lui Caragiale. Marele scriitor putea fi uneori teribil de nedrept şi violent, în corespondenţă ca şi verbal, dar nu a fost nici un moment naimitul unei puteri străine". La fel destramă Şerban Cioculescu şi celelalte aserţiuni dragomireşciene: Caragiale a fost un patriot nu un „naţionalist", iar proiectul unei reviste literare e mult mai târziu, în ianuarie 1911: „Mihail Dragomirescu încurcă mereu datele, uitând că proiectul lui Caragiale nu era simultan cu al său" (Şerban Cioculescu, *O punere la punct,* în *Caragialiana,* ed. cit., p. 264-267).

[1] Nu am văzut originalul şi am putut completa textul lipsă. Presupunem, însă, că era vorba de Paul Bujor şi C. Stere citaţi de Dragomirescu.

13

B.A.R., S 7(3)/LV(2); inv. 211650.

Scrisoare a lui I.L. Caragiale către M. Dragomirescu, datată de I.L. Caragiale 16/29/VI/907. Ofertant A. Alexandrescu în 1952. Custodele a introdus misiva între scrisorile trimise lui Alceu Urechia.

Publicată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 46-47. Şerban Cioculescu indică drept cotă a epistolei „A. 753/1952".

Fabula *Duel* a fost publicată în „Convorbiri", I, nr. 13, 1 iulie 1907, p. 581, sub pseudonimul *Un mare anonim,* dat de redacţie şi menţionat doar pe copertă şi la tabla de materii. O notă redacţională conţine o nouă referinţă critică la adresa lui G. Ranetti: „Această bucată se datoreşte celui mai mare scriitor în viaţă al nostru. Dar, din motive pe care le pot înţelege lesne cei ce cunosc critica dlui Mihail Dragomirescu asupra fabulei *Plugul şi tunul* de George Ranetti, acest scriitor a dorit să-i păstrăm anonimatul. I-l păstrăm; şi de aceea ne şi

putem îngădui să-i dăm primul loc al revistei, unde ar trebui să strălucească de drept".

In notele sale, la această scrisoare Şerban Cioculescu găseşte „ciudată, apropierea între, caioni şi raneţi". Distinsul editor explică „ieşirea" lui Caragiale prin „provocarea lui M. Dragomirescu, scriindu-i în două epistole din aceeaşi zi (13/27 iulie 1907): „Ranetti te batjocoreşte indirect" sau „Am uitat să-ţi alătur obrăznicia coteiului Ranetti. Oamenii aceştia trebuie puşi odată la locul lor. Eu n-am altă putere decât să zic «ţiba» când vor să intre în ograda literară. Mai trebuie cineva să-i şi scuture şi să-i dea de pământ" (B.A.R., S 42(5)/LV; inv. 17285).

Mihail Dragomirescu, cu privire la proza sa, *Horaţiu Căpuşă — Istoria naturală a unui parazit literar* („Convorbiri", nr. 12, p. 433-434), îl rugase în scrisoarea sa din 13/26 iulie 1907: „să-mi dai sfatul dacă trebuie să mai continui sau nu acest gen de literatură labruieristă" (B.A.R., S 42(4)/LV; inv. 17284). I.L. Caragiale nu i-a răspuns, de fapt, niciodată.

14

B.A.R., S 11(5)/V; inv. 727.

Scrisoare a lui I.L. Caragiale către Mihail Dragomirescu, datată de Caragiale: vineri 22 iunie/5 iulie 907. Provenită din Legatul Torouţiu (1954).

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 333-334.

0 *notă* este publicată de Şerban Cioculescu separat în *Opere,* VII, 1942, p. 333, datând-o: „probabil 21 iunie/4 iulie 1907. Nota urmează după textul fabulei *Duel,* apărută în «Convorbiri» de la 1 iulie 1907".

Am păstrat „nota" la scrisoarea de faţă unde se dau şi alte indicaţii pentru redacţie.

[1] Fabula *Duel* va apărea în „Convorbiri", I, nr. 13, 1 iulie 1907, p. 581.

[2] Vezi comentariile lui Stancu Ilin din capitolul *„Unghia de leu" a lui I.L. Caragiale* al monografiei „Convorbiri critice" din volumul *Reviste literare româneşti de la începutul secolului alXX-lea,* Bucureşti, 1976, p. 42 şi urm.

15

Scrisoare a lui I.L. Caragiale către Mihail Dragomirescu. Din colecţia Claudia Milian Minulescu. Publicată de Şerban Cioculescu în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 48. Datată de editor: „după 15 iulie 1907".

16

B.A.R., S 11(11)/V; inv. 18 470; c.c.s. 754/1952.

Carte poştală ilustrată (color): Imagine cu un poştalion şi un han.

Trimisă de I.L. Caragiale lui M. Dragomirescu, din Berlin. Data poştei: 16.7.07.

Publicată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 49.

„Lucrul" său la comedia *Titircă, Sotirescu et C-nie.*

Chiar a doua zi, în 17 iulie 1907, îi expedia fabula *Temelia.*

17

B.A.R., S 11(6)/V; inv. 18160.

Scrisoarea recomandată a lui I.L. Caragiale către M. Dragomirescu a fost dată publicităţii, întâi, de C. Ciuchindel, *Câteva scrisori inedite ale lui I.L. Caragiale,* în „Steaua", VII, nr. 4, 1956, p. 118. Inclusă în volumul *Scrisori şi acte,* 1963, p. 50-51.

[1] *Temelia* (Vezi textul fabulei şi notele noastre în *Opere,* II, 2000, p. 1036 şi 1253.

[2] Duel. Fabulă. Vezi *Opere,* II, 2000, p. 1035 şi 1252-1253.

In legătură cu seria de „fabule" caragialiene la „Convorbiri" reproducem comentariile lui Stancu Ilin din monografia dedicată revistei lui Mihail Dragomirescu: „Cu toate că fabulele şi alte câteva poezii publicate de Caragiale în *Convorbiri critice* nu reprezintă culmi ale artei marelui scriitor, prezenţa sa în paginile periodicului estetic-autonomist a adus un prestigiu deosebit revistei. Mihail Dragomirescu ţine să precizeze, de mai multe ori, lui Caragiale personal, efectul imediat pe care colaborarea sa la revistă o are asupra publicului. Prima bucată publicată este *Duel* (nr.13/1907, p. 581), nesemnată, redacţia rezervându-şi următoarea notiţă: «Această bucată se datoreşte celui mai mare scriitor în viaţă al nostru. Dar, din motive

pe care le pot înţelege lesne cei ce cunosc critica dlui Mihail Dragomirescu asupra fabulei *Plugul şi tunul* de George Ranetti, acest scriitor a dorit să-i păstrăm anonimatul. I-l păstrăm; şi de aceea ne şi putem îngădui să nu-i dăm primul loc al revistei, unde ar trebui să strălucească de drept». Intr-adevăr, chiar în numărul precedent al *Convorbirilor,* la *Revista critică,* se ocupă de fabula lui Ranetti din *Viaţa românească,* nr. 4/1907. Dintru început, M. Dragomirescu se arată sceptic de rezultat, întrucât un autor «cu condeiul ziaristului pamfletar vrea cu orice preţ să facă literatură serioasă». «Ideea (inspirată desigur de răscoalele ţărăneşti) că şi plugul şi tunul sunt deopotrivă de folositoare ar fi putut face obiectul unei bune fabule dacă autorul ar fi pătruns-o şi dacă cu ajutorul unei reale imaginaţii ar fi putut-o ridica la rangul de concepţie poetică» (nr. 12/1907, p. 571). Criticul îl acuză de «operaţie intelectuală artificială», de «stil vulgar» şi «umor ieftin». După ce îi impută şi «note sentimentale goghiste», el conchide: «Ne dăm seama pentru ce avem dreptul să osândim aceste *forme fără fond* ale acestui, de altminteri, talentat umorist distractiv». I.L. Caragiale mărturiseşte, într-o scrisoare către «stimatul... director» din 22 iunie/5 iulie 1907, că *Duel,* «modesta mea încercare lirică», a fost inspirată «din critica dv. asupra unei fabule aproape cu acelaşi subiect în numărul 12 al *Convorbirilor.* Cu toate măsurile de precauţie luate întru păstrarea anonimatului, ziarul „Opinia" din Iaşi dezleagă enigma, indicând pe I.L. Caragiale drept autor al fabulei *Duel,* pe care o şi reproduce, nu fără o «apropiere trivială» de fabula lui La Fontaine *La montagne qui accouche:* «S-au cutremurat munţii şi s-a născut un... şoarece». Vrea să spună ziarul că, în locul piesei *Titircă, Sotirescu et C-nie,* marele autor apare cu o producţiune minoră" etc.

Mihail Dragomirescu aprecia în cuvinte superlative fabula *Duel,* dezvăluind şi alte motive mai «practice» ale jubilaţiei sale, şi anume de a «turti» pe unii... indezirabili: «Mult iubite şi admirate amice, Mi-a părut rău că în trecerea d-tale prin Bucureşti nu m-am învrednicit să te văd [...]. Cu anonima d-tale m-ai răsplătit cu vârf şi îndesat. M-ai făcut oarecum să simt superioritatea generaţiei de scriitori a cărui frunte d-ta eşti şi să-mi mai îndrept şira spinării faţă de cvasispanachizii de astăzi - şi m-am răcorit şi mi-a dat putere să mai reduc pe unii şi pe alţii la adevărata valoare, ceea ce va fi în curând. «Fabula» marelui

Anonim a venit minunat ca să turtească pe unul dintre aceştia - şi chiar sub vălul anonimatului - dacă-ţi place să joci rolul damei voalate; ai putea să faci acelaşi lucru şi cu alţii de aci încolo. Oricum ar fi, plăcerea literară a acestei fabule, care s-a şi publicat, precum şi a misivei prin care «autorul» îşi îndreaptă greşeala de punctuaţie, a fost aşa de neaşteptată şi rară, că-ţi mulţumesc din suflet că mi-ai făcut-o... De ce n-o repeţi?» I.L. Caragiale nu se lasă de două ori rugat şi-i expediază, în 4/17 iulie 1907, o altă fabulă, inspirată de tragicele evenimente ale răscoalei [...].

A doua zi, adică la 5/18 iulie 1907, Caragiale îi trimite directorului *Convorbirilor critice* încă o fabulă, *Bietul Ion,* precizând definitiv şi titlul celei transmise în ziua precedentă: *Temelia* [...]

Intre timp, G. Ranetti răspunde criticii distrugătoare pe care M. Dragomirescu i-o aplicase, iar directorul *Convorbirilor* se grăbeşte să adauge articolul unei scrisori din 12/26 iulie, în care răspundea la mai multe epistole ale maestrului: «Cum ar fi vrut să nu se ştie de cine e «fabula», când într-o formă atât de strânsă se cuprinde o idee atât de puternică? La dracu! Proşti sunt românii noştri, dar nu atât cât să nu cunoască unghia leului!. Şi cum vrei să disimulezi pe autorul *«Temeliei»* şi *«Bietului Ion»,* atât de extraordinare şi prin fond şi prin formă? Arta lui Caragiale, deşi puţini ştiu s-o analizeze, toţi o pricep, şi de-aş semna pe oricine subt ele, tot numele lui ar rămâne cel mai sigur! Şi ai s-o vezi! Această din urmă vorbă îţi arată cât de departe sunt de frica ce mi-o presupui. De ce să nu public bucăţile tale când sunt frumoase, aşa de frumoase? Ce are a face *1907* al lui Vlahuţă, condamnabilă şi ca poezie şi ca tendinţă, cu adevărul etern şi simplu, firesc şi tăiat în marmură, al bucăţilor tale? Ce-are a face suprema necuviinţă, monotonia gângavă, prolixitatea pretenţioasă a uneia cu discreţiunea şi *seninătatea* celorlalte? Şi unde nu dă Dumnezeu să-ţi mai trăsnească în minte încă vreo câteva în acelaşi gen - pentru noi, şi fie şi anonime! Arta n-are alt stăpân decât pe sine însuşi - şi nu ştiu astăzi în Europa de va fi un altul mai artist decât tine! Poeţi, poate: artişti nu cred. Puţini sunt care să fi ştiut bine materia şi să-i dea în neînsufleţirea ei mai mult suflet. In orice caz, la noi eşti unicul - şi de-abia unul-doi care caută să-ţi calce pe urmă... la distanţă. Ah! pelinul tău! Dar pelinul tău e un vermut Exchis! Din asemenea băutură bea Ludovic XIV când i-o oferea La Fontaine în

Les animaux malades de la peste, şi cine crezi că n-ar bea-o cu plăcere astăzi la noi când s-ar vedea că tu ai făcut-o! Aşadar cele două fabule vor apărea în fruntea numărului 14-17, ce va apărea săptămâna viitoare sub numele, dacă vrei (dar e degeaba), «alt mare anonim» şi fără notiţă. Eu aş fi vrut să fie tot «un mare anonim» - şi alăturatul articol, în care Ranetti te batjocoreşte indirect, ţi-arată pentru ce aş dori aceasta. Dar îţi respect dorinţa, pe cât pot, chiar dacă aceasta ar fi în detrimentul vânzării revistei».

Deoarece Caragiale solicitase unele numere lipsă din *Convorbiri,* iar din numărul cu fabula *Duel* «două exemplare», obligându-se a «achita datoria către administraţia foii», Dragomirescu îi face în aceeaşi scrisoare precizările de rigoare: «Cât despre plata abonamentului - să nu mai fie vorbă. Noi ca omagiu ţi-am trimis revista, nu ca abonament. Şi avem tot dreptul s-o facem, şi tu toată datoria să n-o refuzi din partea... «Prâslei». [...].

Noi ca omagiu ţi-am trimis, revista nu ca abonament. Şi avem tot dreptul s-o facem, şi tu datoria să n-o refuzi din partea... «Prăslei» (Stancu Ilin, *Reviste literare româneşti de la începutul secolului alXX-lea,* p. 42-45).

Cincinat Pavelescu (1873-1934). In anul 1907 era prim-redactor la revista „Convorbiri" (devenită „Convorbiri critice" a lui Mihail Dragomirescu).

18

B.A.R., S 11(7)/V; inv. 18569; c.c.s. 763/952.

Scrisoare recomandată a lui I.L. Caragiale către M. Dragomirescu. Adresa expeditorului: „I.L. Caragiale Wilmersdorf/Berlin, Hohenzollernpl. 4. Datată de autor: 5/18/VII/907.

Publicată întâi de Constantin Ciuchindel în „Steaua", nr. 4, 1956, p. 119. Reluată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 51-52.

[1] Fabula *Bietul Ion.*

19

B.A.R., S 11(8)/V; inv. 18471; c.c.s. 754/952.

Carte poştală ilustrată (color): Rothenburg o./d. Tauber. Klingentor. Trimisă de I.L. Caragiale către M. Dragomirescu

recomandat. Data poştei din Berlin: 19.7.97; data poştei din Bucureşti: 22 iul. 1907.

[1] Versul citat face parte din fabula *Bietul Ion.*

20

B.A.R., S 11(9)/V. Publicată de C. Ciuchindel în „Steaua", nr. 4, 1956, p. 119. Reluat de Şerban Cioculescu în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 53. I.L. Caragiale, care semnează *Oblivius,* către M. Dragomirescu.

21

B.A.R., S 11(12)/V; inv. 728.

Telegramă a lui I.L. Caragiale din Berlin (nr. 88615, 26/7) către M. Dragomirescu. Pe original, oficiul telegrafic III din Bucureşti şi-a pus ştampila: „Sosit Bucureşti 26 Iul. 1907".

22

B.A.R., S 11(10)/V; inv. 18 464.

Scrisoare a lui I.L. Caragiale către M. Dragomirescu din 13/26.VII.907. Publicată, cu multe omisiuni de Şerban Cioculescu în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 54-55.

Piesele noi de care se aminteşte în „Opinia" ar fi *Titircă...* şi *Urmaşul* sau *Moştenitorul,* cum se afirmase în „Epoca" (30 mai 1907), în „Cronica" (31 mai1907) şi în „Drapelul" (5/18 iunie 1907).

23

B.A.R., S 11(13)/V; inv. 18—472.

Carte poştală ilustrată din Berlin adresată de I.L. Caragiale către Mihail Dragomirescu la Pucioasa, poartă ca dată: 1/14 august 1907. Cartolina a intrat în fondurile Bibliotecii Academiei în 1952.

Publicată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 55-56.

Despre accidentul suferit de soţii Dragomirescu, reproducem scrisoarea acestora din 30 iulie 1907:

„1907, iulie 30/13, Pucioasa, Secţia Jandarmeriei

Iubite şi mare amice,

Iţi scriu din patul suferinţei: răsturnându-se o căruţă cu noi într-o râpă, am o parte a feţei jupuită şi mijlocul zdrelit de de-abia mă pot mişca. Mai greu de biata nevastă-mea, care are un picior rupt şi unul scrântit. Iţi poţi închipui ce-a rămas din visul de aur de a te revedea mai curând. Bunul Dumnezeu cred însă că ne va scăpa, cum ne-a scăpat şi până acum, căci a fost o minune dumnezeiască că n-am fost ucişi. Când ne vom face mai bine, îţi vom scrie mai pe larg. Deocamdată te încunoştinţez că scrisoarea ta către administraţie a venit la mine şi am dat ordine în consecinţă. Trebuie să ştii că numărul fiind de aproape şase coale a trebuit să apară cu întârziere.

Te îmbrăţişez, Mihalache

[Adresa destinatarului]:

Herrn I.L. Caragiale Hohenzollernpl. 4, Wilmersdorfbei Berlin (Allemagne)"

Carte poştală cu ştampila poştei din Berlin-Wilmersdorf: 14. 8. 1908 (stil nou).

24

B.A.R., S 11(46)/V; inv. 18469

Scrisoare a lui I.L. Caragiale către Mihail Dragomirescu. Publicată de Şerban Cioculescu în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 56-57. Datată de editor: „începutul lunii august 1907".

25

B.A.R., S. 11(14)/V. Scrisoare a lui I.L. Caragiale către M. Dragomirescu, datată de emitent: „Wilmersdorf-Berlin, Hohenzollern pl. 4, miercuri 15/28 august 1907 / Joi 16/29 august 1907". Publicată, cu unele omisiuni, în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 57-58.

26

M.L.R., inv. 7573, cota: 08/I/130 bis.

Expediată de I.L. Caragiale, aflat la Leipzig, către M. Dragomirescu la Wurzburg (Postlagernd).

Carte poştală ilustrată (color): Hotel Sachsenhof. Fruher Stadt Dresden Inhaber Ludwig Rottger. Pe verso o ştampilă: Hotel Sachsenhof Leipzig. Zur Vehrfugung der Găste. Pe faţa ilustratei 4 imagini: Kneiphof, Weinhalle, Cafe, [Restaurant]. Data poştei din Leipzig: 31.8.07. Publicată de Şerban Cioculescu în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 58, cu menţiunea: „Din colecţia îngrijitorului cărţii". Cartolina a fost vândută Muzeului Literaturii Române în 27 iunie 1963, de către Anina Rădulescu.

27

B.A.R., S 11(15)/V; inv. 18 473; c.c.s. 754/952.

Carte poştală ilustrată (color): Un tablou de Rembrandt. Datată de I.L. Caragiale: 19 aug./1 sept. 907.

Publicată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 59.

[1] Botticelli (Sandro di Mariano Filipepi), pictor italian (1444-1510).

28

B.A.R. S 11(16)/V; inv. 18 474; c.c.s. 754/952.

Carte poştală simplă.

Data poştei din Berlin: 5.9.07.

Publicată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 60.

29

B.A.R., S 11(4)/V; inv. 18 478; c.c.s. 756/1952.

Telegramă din Berlin a lui I.L. Caragiale, către M. Dragomirescu, la Wurzburg (Postlagernd). Data: 6 septembrie 1907.

Publicată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 60.

30

B.A.R., S 11(17)/V; inv. 728.

Telegramă trimisă, din Berlin, lui M. Dragomirescu, la Burdujeni. Factorul poştal a scris pe telegramă: „Cercetând la acest tren nu am găsit adresantul".

Şerban Cioculescu publică telegrama în *Opere,* VII, 1942, p. 334, datând-o greşit „14 sept. 1907".

31

B.A.R., S 11(18)/V; inv. 18475; c.c.s. 754/1952.

Carte poştală ilustrată (color), cu o imagine panoramică din Sinaia: Străzile Brătianu şi Furnica. Trimisă de I.L. Caragiale, din Sinaia, lui M. Dragomirescu, la Bucureşti. Data poştei din Sinaia: 5 oct. 907.

Publicată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 61.

[1] „Afacerea" era contractul, din 20 septembrie / 2 octombrie 1907, semnat cu Editura „Minerva", pentru publicarea întregii sale opere primind 4 000 lei.

32

B.A.R., S 11(47)/V; inv. 18479.

Telegramă a lui I.L. Caragiale către Mihail Dragomirescu din octombrie 1907.

Publicată de Şerban Cioculescu, în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 61-62.

La Editura „Minerva" vor apărea trei volume de *Opere complete* în 1908: *1.Teatru; 2. Momente, schiţe, amintiri; 3. Nuvele şi povestiri.*

„Broşura" este pamfletul *1907. Din primăvară până-n toamnă.*

33

B.A.R., S 11(19)/V; inv. 18571; c.c.s. 763/952.

Scrisoare datată: 1/14/XI/907 a lui Caragiale, din Berlin, către M. Dragomirescu.

Publicată de C. Ciuchindel, în „Steaua", *art. cit.;* republicată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 62-64.

Vezi textul şi notele în *Opere,* II (2000), p. 1044 şi 1254. Mihail Dragomirescu îşi permite chiar şi câteva observaţii asupra fabulei *Mângâiere* în scrisoarea din 6 noiembrie 1907, stil vechi: „Iubite Caragiale, îţi scriu în fugă aceste rânduri - bănuieşti tu pentru ce. Ieri, din graba de a-ţi trimite scrisoarea, nu numai n-am recomandat-o, dar am şi pus-o neplătită la cutie. Vei fi primit-o? Sper că da, din moment ce era neplătită. Dar nu e recomandabil deloc acest fel de

recomandare - şi vei scuza pe bietul tău prieten, care nu mai ştie încotro să dea cu capul... Fabula ta n-a prea făcut efect. *Mângâiere* - nu prea e termenul propriu pentru «vina» pe care o dă baba asupra necuratului, nici morala cu «ne mângâiem adeseori» nu reiese din fabulaţie. N-ai putea s-o aşezi mai bine pe pirostrii? In schimb cei 20 de inşi, ce-au luat parte la şedinţa de aseară, au fost fermecaţi de *Hanul lui Mânjoală,* straşnica ta capodoperă. Deliciosul dialog al lui Lovinescu asupra *Momentelor,* plin în mare parte de justeţe şi mai cu seamă de graţie, cuprinde o obiecţiune în privinţa lipsei de «natură» din operele tale. Mi-am adus aminte atunci de pasajul din *Năpasta* din povestirea lui Ion şi de splendidul tablou de noapte din *Hanul lui Mânjoală.* Pentru ca să le fac tinerilor şi o lecţie - şi deşi aveam atâtea altele de citit - le-am trecut pe la nasul lor, înclinat cu evlavie de altminteri, tămâia profană a novelei tale. Ce entuziasm! Ce fiori, ce ridicări de braţe şi plesniri de palme pe pulpe!... «Al dracului Caragiale». Cea mai bună novelă în româneşte! Ce concentrare! Ce poezie! Şi ce minunată îmbinare de atmosferă arhaică, populară şi cultă!... Şi-acum încă o dată, iartă-mă că te făcui să plăteşti streful meu - şi gândeşte-te serios de ne înviorează tot ca aseară - inimile -" (B.A.R., S 42(18)/LV; inv. 17 298).

Totuşi, versurile fabulei *Mângâiere* au fost publicate aşa cum le-a scris I.L. Caragiale.

34

Scrisoare publicată, întâi, de Şerban Cioculescu, în „Revista Fundaţiilor Regale" din 1 iulie 1946. Reluată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 65-66.

35

B.A.R., S 11(44)/V; inv. 18467; c.c.s. 753/952.

Scrisoare a lui I.L. Caragiale către M. Dragomirescu. Publicată de Şerban Cioculescu, întâi, în „Revista Fundaţiilor Regale" din 1 iulie 1946, p. 682, apoi în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 69. Datată de editor: 15 decembrie 1907.

[1] *O cronică de Crăciun* a apărut în „Opinia", Iaşi, V, nr. 325, 25 decembrie 1907, p. 1-2. Va fi inclusă în sumarul volumului *Schiţe*

nouă (1910). Vezi textul „cronicii" în *Opere,* I (2000), p. 563 - 573 şi notele, p. 1657-1659.

36

B.A.R., S 11(20)/V; inv. 730.

Scrisoare a lui I.L. Caragiale către Mihail Dragomirescu. Provenită din Legatul Torouţiu. Publicată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 66-68. Vezi şi articolul lui Şerban Cioculescu, *Caragiale şi natura* din „Gazeta literară", 3 ianuarie 1957.

Un proiect de *Opere complete* în trei volume se va realiza în anul 1908.

Fabula *Mângâiere,* a apărut în „Convorbiri", I, nr. 22, 15 noiembrie 1907, p. 880.

Poemul mitologic din secolul al VIII-lea î.d.Chr., atribuit lui Hesiod.

37

Biblioteca Naţională, Colecţii speciale (manuscrise), inv. 35974. Intrare: 1091/1994. Oferta Anticariat nr.1.

Carte poştală-felicitare (color): Frohe Weihnachten.

I.L. Caragiale către Mihail Dragomirescu, la Bucureşti.

Data ştampilei poştei din Berlin W: 24.12.07.

George Corbu în articolul din „Almanahul literar" 1983 precizează: „Este posibil ca şi alăturata carte poştală să fi fost precedată de încă un mesaj, în care Caragiale să-i fi transmis criticului rugămintea iniţială de a-i trimite exemplarele din Calendarul Minervei".

38

M.L.R., inv. nr. 11 028; cota: 08/I/61.

Scrisoare a lui I.L. Caragiale către M. Dragomirescu, scrisă cu cerneală neagră. S-a păstrat şi plicul. Datată de expeditor: Wilm. - Berlin, Hohenzollernpl. 4, 16/29.XII.907. Achiziţionată de la Cernovodeanu I.D. Paul la 10 iunie 1966.

Publicată, întâi, de Teodor Vârgolici, *O scrisoare inedită a lui I.L. Caragiale,* în „Gazeta literară", XIII, nr. 48 (735), 1 decembrie 1966, p. 3. Un fragment reprodus şi în facsimil. Scrisoarea este publicată încă o dată de Ileana Ene, cu o prezentare *(I.L. Caragiale: „nici o pomeneală de marile anonim",* în „Manuscriptum", XVIII, nr. 2/67, 1987, p. 44-46.

Fanny Seculici era numele adevărat al scriitoarei Bucura Dumbravă (1868-1926). Romanul *DerHaiduk (Haiducul)* apare întâi în limba germană în 1907 la Regensburg. In acelaşi an este tradus în româneşte de T. Nica.

39

Scrisoare a lui I.L. Caragiale către Paul Zarifopol, din Berlin, decembrie 1907, publicată şi datată de Şerban Cioculescu în „Revista Fundaţiilor Regale", 1 iulie 1946, p. 682-683. Reluată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 70.

40

Biblioteca Naţională, Colecţii speciale, inv. 35 973. Oferta 1091/1994, Anticariat nr.1.

Carte poştală-felicitare (color): Viel Gluck im Neuen Jahre.

I.L. Caragiale către „Convorbiri critice" din Bucureşti.

Data poştei din Charlottenburg: 2.1.08.

41

Publicată de George Corbu în „Almanahul literar", 1982, editat de Asociaţia Scriitorilor din Bucureşti (Redactor responsabil: Mircea Micu) într-un articol intitulat *I.L. Caragiale inedit,* p. 21-23, cu reproducerea facsimilului.

Carte poştală ilustrată (color): Imagine a unei Crescătoare de copii din Expoziţia Generală Română - Bucureşti, 1906. I.L. Caragiale îi scrie, din Berlin, o cartolină, lui Mihail Dragomirescu la Bucureşti. Data poştei germane: 4.1.08. Ştampila poştei din Bucureşti: 6 ian. 908. Ilustrata provine din arhiva Laurei M. Dragomirescu. George

Corbu intră în posesia ei printr-un schimb de manuscrise cu epigramistul D. Munteanu.

[1] Despre *Boul şi viţelul,* vezi *Opere,* II, 2000, p. 1046-1047; 1255-1256.

42

M.L.R., inv. 5444; cota 08/II/76. Donaţie din 1961 de la Uniunea Scriitorilor din România.

Scrisoare a lui I.L. Caragiale către M. Dragomirescu, Cincinat Pavelescu... Datată: miercuri, 26 dec. 1907/8 ian. 1908.

Publicată, întâi, de Şerban Cioculescu în „Revista Fundaţiilor Regale", 1 iulie 1946, p. 683. Reluată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 71-72.

Fabula *Boul şi viţelul* avea să apară, într-adevăr, în facsimil, în „Convorbiri critice", nr. 1, 1 ianuarie 1908. Şerban Cioculescu menţionează, în notele sale, că a văzut o foaie volantă cu facsimilul fabulei.

43

B.A.R., S 11(22)/V; inv. 18476.

Carte poştală ilustrată (color): Peisaj de iarnă. Data poştei din Berlin: 27.1.08. Publicată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 72.

[1] Prietenul său, Ronetti-Roman, murise la 8/20 ianuarie 1908.

44

Telegrama lui I.L. Caragiale, din Berlin, către M. Dragomirescu. Data: 5 februarie 1908. Publicată în *Scrisori şi note,* 1963, p. 72.

45

B.A.R., S 11(23)/V; inv. 19169. Achiziţionată, în 1952, de la Şerban Cioculescu.

Scrisoare a lui I.L. Caragiale către M. Dragomirescu. Se păstrează plicul recomandat. Autorul adaugă o tăietură din ziar. Pe text subliniază cu creionul negru şi creionul roşu cuvintele care i se par

rizibile. Datată: 7 febr. [1908] despre ziuă. Publicată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 73-75.

In epistola din 17/30 ianuarie 1908 Mihail Dragomirescu îi scria următoarele: „Cât despre minunatul tău *Savant* a fost pus, precum vei fi văzut, în fruntea revistei, şi în fruntea revistei va fi pus tot ceea ce tu ne vei trimite. Şi să-ţi spun drept: mi-ar fi foarte greu să nu ne mai trimiţi nimic. Cu deosebire vreau pentru numărul din 15 februarie, aniversarea lui Maiorescu, să am o bucată de proză şi una de versuri de tine. Ele vor fi flancate de alte bucăţi dedicate ţie şi de articole critice privitoare la activitatea ta literară şi la însemnătatea ta în literatura română şi universală. Ar fi un număr Caragiale. Ţi-aş vrea şi portretul, portretul la care ai ţine tu mai mult, - şi dacă s-ar găsi - vreo caricatură mai caracteristică din lunga ta viaţă literară. Te-am prins de mână, vrem să te strângem la sân, să ne luminăm de raza gândului tău şi să ne încălzim de căldura inimii tale. Te vrem întreg. Suntem geloşi pe tine. Tu eşti modelul artei adevărate, şi dai arta adevărată vrem s-o reprezentăm. Noi suntem *curentul tău.* Tu te înalţi peste *Junimea* care a murit şi peste *Eminescu* care trece. Epoca lui Caragiale se deschide. Noi vrem s-o deschidem - dar trebuie să ne ajuţi şi tu. Nu ne lăsa. Altminteri falimentul (nu numai cel moral) ne pândeşte" (B.A.R., S 45(25)/LV; inv. 17305).

46

B.A.R., S 11(21)/V; inv. 18466.

Scrisoare a lui I.L. Caragiale către Mihail Dragomirescu. Publicată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 77.

[1] In scrisoarea din 17/30 ianuarie 1908, Mihail Dragomirescu îi comunica: „Pe-aici schimbări mari (dacă nu va fi o furtună într-un pahar cu apă! [...] Take a proclamat, deşi nu în mod oficial, ruptura. Duminică la 2 se adună căpeteniile takiste din ţară. Omul a rămas liber - să vedem ce avânt îşi ia. Il urmăresc cu simpatie, şi viaţa politică, prin desfăşurarea activităţii lui, va deveni foarte interesantă. Poate e momentul *să te întorci în ţară.* Ne-am uni, şi-am putea scoate, pe lângă revistă, şi o gazetă politică, dacă ni s-ar da ajutor. *Sic itur ad astra.* Văd o dezlănţuire nouă de energii, care, insuflate de optimismul şi

dragostea ce respiră sufletul lui Take Ionescu, vor putea face minuni faţă de rablele cantacuziniste şi junimiste" (B.A.R., S 42(25)/LV).

47

B.A.R., S 11(26)/V; inv. 18477; c.c.s. 754/1952.

I.L. Caragiale către M. Dragomirescu.

Carte poştală simplă. Data poştei din Berlin: 4.3.08.

Publicată de Şerban Cioculescu în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 78.

Cumnatul lui I.L. Caragiale era Teodor Duţescu-Duţu şi locuia pe strada Ţepeş-Vodă nr.1.

48

B.A.R., S 11(24)/V; inv. 725. Din Legatul Torouţiu.

Carte poştală ilustrată (alb-negru): Berlin, Neue Wache.

I.L. Caragiale trimite cartolina lui Mihail Dragomirescu din Charlottenburg, cu data poştei germane: 27.10.08. Este vizibilă şi data ştampilei din Bucureşti: 29 oct. 908.

Publicată întâi de Şerban Cioculescu în „Preocupări literare", nr. 8-9, 1942. Introdusă, apoi, în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 79.

49

B.A.R., S 11(25)/V; inv. 731. Din Legatul Torouţiu.

Scrisoare a lui I.L. Caragiale către Mihail Dragomirescu. Publicată în articolul citat de Şerban Cioculescu din „Preocupări literare", nr. 8-9, 1942. Pe scrisoare o însemnare, în creion, probabil a lui Mihail Dragomirescu: „tipărit în anul II Conv. critice decembrie". Sub aceeaşi cotă, la B.A.R. se păstrează şi un plic, nu cel cu care a fost expediată din Berlin. Pe acest plic stă scris: „Caragiale, I.L. către M. Dragomirescu. Traducerea poveştii «Riquet â la houppe» a fost trecută la mss. de rezervă pentru a fi legată în mss." Această însemnare este în cerneală. Mai este trecută pe plic şi o dată, în creion: 1908 XII. 11/24 joi".

50

B.A.R., S 11(27)/V; inv. 743.

Carte poştală-felicitare cu un text imprimat în relief: Viel Gluck im Neuen Jahre. Januar 1 Gesundheit, Gluck u. frohes Leben /Mog das neue Jahr Dir geben! Data poştei din Berlin: 11.1.09. Cartolina a intrat în fondurile Cabinetului de manuscrise al Academiei Române în 1954, din Legatul Torouţiu.

51

Carte poştală.

Muzeul „I.L. Caragiale" Ploieşti nr. inv. 64—30214. St. poştei: Berlin, 11.1.09. Publicată de Constantin Hârlav în „Axioma" (Ploieşti), III, nr. 7, iulie 2002 (v. *Telegrame... - Din corespondenţa inedită a lui Caragiale).*

52

O carte poştală către copiii lui M. Dragomirescu. Publicată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 88. Editorul notează: „In colecţie particulară. Carte poştală cu fotografie în medalion, semnată *Caragiale,* 1908".

O schiţă, *Repausul dominical,* apare în „Universul", XXVII, nr. 140, 25 mai 1909, p.1, şi va fi inclusă în sumarul volumului *Schiţe nouă* (1910), p. 199-207.

Se referă la povestea *Făt-frumos cu moţ-în-frunte* de-abia apărută în „Convorbiri critice", II, nr. 24, 15 decembrie 1908, p. 785-791.

53

B.A.R., S 11(29)/LV; inv. 733. Provenită din Legatul Torouţiu.

Carte poştală ilustrată. Trimisă de I.L. Caragiale, recomandat, către Mihail Dragomirescu. Data poştei din Berlin W.: 19.2.09. Data poştei din Bucureşti: 29 febr. 909. Publicată de Şerban Cioculescu în articolul *Din corespondenţa inedită a lui Caragiale şi d. Mihail Dragomirescu,* în „Preocupări literare", nr. 8-9, 1942, p. 468-469.

Traducerea, cu titlul *Făt-Frumos cu moţ în frunte,* apăruse în nr. 24 din 15 decembrie 1908, p. 785-791.

Reproducem scrisoarea de răspuns a lui Mihail Dragomirescu:

„Dragă Iancule, mă grăbesc să-ţi răspund că revista pe ianuarie a întârziat - parte şi din pricina speranţelor ce-mi dăduseşi - şi nu ţi s-a expediat decât acum trei-patru zile. Desigur, că în acest moment ai primit-o. De nu, te rog strică o carte poştală (îmi sunt aşa de scumpe cărţile tale poştale!). Mi-e foarte greu să-ţi culeg gazetele ce-mi ceri. Dar totuşi voi încerca-o, de nu ţi-a făcut-o altcineva. Iţi dau impresia generală. „Adevărul" şi gazetele noastre au atacat-o, chiar mai rău decât dacă ar fi fost vorba de o lucrare proastă. Fireşte, gazetele carpiste i-au cântat ditirambe. Cele liberale - în doi peri, un fel de duşă scoţiană. *Davila* admiră limba, poezia, dar contestă că e piesă: n-ar avea conflict. Părerea mea: *Delavrancea* a făcut o capodoperă: e cea mai frumoasă lucrare literară a lui. Grandilocvenţa şi imaginaţia lui au găsit figura în care ele apar naturale. Eu sunt în adevăr încântat. Defectul: e un act al V-lea dintr-o piesă ce trebuie scrisă, dar un act admirabil, prin care se pune în mod *deplin* un caracter, care după alte toate e şi cea mai splendidă figură naţională. Părerea mai pe larg, în revistă, în numărul viitor. - Când va apare cartea, îţi voi trimite exemplarele cerute. Acum să te văd dacă poţi da peste cap pe amicul Delavrancea. M-aş bucura cum nu-ţi închipui. Copiii încântaţi de cartea ta (noi mai cu seamă!) dar de, ca copiii - au uitat să-ţi răspundă. Te aşteptăm cu dragoste mare. Şi basmele, fireşte; dar parcă aş prefera pe *Sotirescu.* Ce fac ai tăi? Noi, slavă Domnului!

Te îmbrăţişez
Mihalache

9/23 febr. Bucureşti

N.B. Cu ocazia „Apusului", Nottara s-a revelat mare actor." (B.A.R. S 42(31)/LV; inv. 17311.)

54

B.A.R., S 11(30/V. Scrisoare a lui I.L. Caragiale publicată de Şerban Cioculescu în „Preocupări literare", nr. 8-9, 1942. Reluată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 81-82.

Datată de editor: 27 februarie 1909.

55

B.A.R., S 11(32)/V; inv. 736. Provenită din Legatul Torouţiu (1954).

Scrisoare a lui I.L. Caragiale către M. Dragomirescu. In capul epistolei o însemnare cu cerneală, probabil a lui M. Dragomirescu: „Scrisoare de la «Caragiale» în privinţa lui Delavrancea «Apus de soare»". O însemnare în creion: „martie 909". S-a păstrat şi plicul epistolei, cu aceeaşi însemnare străină: „De la I.L. Caragiale". Data poştei germane: Berlin 5.3.09.

Publicată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 82-83.

I.L. Caragiale îi ceruse două exemplare din volumul *Apus de soare.*

Reproducem un fragment dintr-o scrisoare a lui M. Dragomirescu:

„1909, febr. 17/2 martie Bucureşti

Iubite Iancule, am gustat mult micul apolog cu ouăle, - dar teamă mi-e că *baba noastră* n-a scos un cocoş moţat ci ori o raţă, ori un răţoi. De-altminteri, departe de mine gândul să cred că răţoiul ori raţa ei este mai gros şi mai frumos decât răţoii şi raţele tale... Dar, oricât, parcă mi-a fost necaz că piesa ta nu mai vine, când văd că a *lui* a umplut lumea - şi o va mai umple. Se traduced acum în italieneşte, şi curând o va juca Novelli. Nu e vorba şi Mr. Trahanache al tău a început să fie monetă curentă în unele gazete pariziene, dar oricum... de ce nu s-arată şi Pulcherie?". *(B.A.R., S 42(32)/LV; inv. 17312).*

56

Biblioteca Naţională, Colecţii speciale, inv. 35 965. Ofertă: Anticariatul nr.1.

Carte poştală ilustrată-felicitare (color): „Frohliche Ostern". Felicitări transmise de I.L. Caragiale lui Mihail Dragomirescu şi familiei cu ocazia sărbătorilor de Paşte.

Data poştei din Berlin W. : 7.4.09.

57

B.A.R., S 11(45)/V; inv. 18478.

Scrisoare a lui I.L. Caragiale către Mihail Dragomirescu din 3/16.XI. [1909]. Publicată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 84-85.

Diferenţe de transcriere: *„de tot"* (ms.) - „destul" *(Scrisori...).*

După părerea lui Şerban Cioculescu ar fi vorba „de susţinerea în consiliu a lui D. Gusti, pentru numirea sa la Universitate" *(Scrisori şi acte,* 1963, note, p. 91). Vezi şi scrisoarea către Al.Vlahuţă din 15 noiembrie 1909, intitulată *Comunicare.*

58

B.A.R., S 11(33)/LV; inv. 738. Provenită din Legatul Torouţiu (1954).

Felicitare către Mihail Dragomirescu. Pe formularul scrisorii-felicitare este imprimat un text în limba germană: „Herzlichen Gluckwunschzum Neuen Jahre". Data poştei: 2.1.10.

59

Felicitare telegramă a lui I.L. Caragiale, către redactorii „Convorbirilor critice", cu ocazia Anului Nou, 1910. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 335.

60

B.A.R., S 11(34)/V; inv. 737. Provenită din Fondul Torouţiu..

Scrisoare a lui I.L. Caragiale către M. Dragomirescu. S-a păstrat plicul recomandat. Datată 4/17.I.1910. Publicată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 85-86.

[1] Lui I.L. Caragiale îi muriseră, la vârste fragede două fetiţe.

[2] Revista „Convorbiri critice" (în primul an cu titlul „Convorbiri") a apărut, sub direcţia lui Mihail Dragomirescu între ianuarie 1907 şi 25 decembrie 1910. Despre ascensiunea şi decăderea revistei, vezi monografia lui Stancu Ilin, *Îndrumări spre o estetică ştiinţifică: „Convorbiri critice" (1907—1910) şi „Falanga literară şi artistică" (1910),* în volumul *Reviste literare româneşti de la începutul secolului alXX-lea,* Bucureşti, Editura Academiei, 1976, p. 19-57.

61

Telegramă a lui I.L. Caragiale către M. Dragomirescu. Publicată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 86, din colecţia îngrijitorului ediţiei. Datată de autor: „19 febr. 1910".

62

B.A.R., S 11(37)/V; inv. 747. Provenită din Legatul Torouţiu.

I.L. Caragiale către Mihail Dragomirescu. Carte de vizită pentru anunţarea schimbării adresei, alături de urări de sănătate. Data: [februarie 1910]. Publicată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 87.

63

B.A.R., S 11(35)/V; inv. 739. Din Legatul Torouţiu.

Cartolină de felicitare cu ocazia Anului Nou, adresată familiei Mihail Dragomirescu.

Data poştei din Schoneberg b. Berlin: 1.1.11.

64

B.A.R., S 11(36)/V; inv. 740. Din Legatul Torouţiu.

Cartolină de felicitare trimisă redacţiei revistei „Convorbiri critice", cu ocazia Anului Nou.

Data poştei din Schoneberg b. Berlin: 1.1.11. Data oficiului din Bucureşti: 4 ian. 911.

65

B.A.R., S 11(42)/V; inv. 745. Provenită din Legatul Torouţiu.

Telegramă din Berlin a lui I.L. Caragiale către M. Dragomirescu, Bucureşti, str. Gramont 11. Provenită din Legatul Torouţiu.

Publicată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 88.

66

B.A.R., S 11 (28) / V. Telegramă a lui I.L. Caragiale către M. Dragomirescu şi colaboratorii. Publicată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 87.

Presupunem că este un răspuns la felicitările transmise cu ocazia împlinirii vârstei de 60 ani.

Către GR. DUCA

1

B.A.R., S3(1)/LV(2); inv. 16671.

Scrisoare publicată de Şerban Cioculescu în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 137-138. Epistola a fost donată Cabinetului de manuscrise al B.A.R., în 1949, de către C. Ionescu-Mihăeşti, membru al Academiei Române, profesor la Facultatea de Medicină din Bucureşti.

Destinatarul era un reputat jurist . El îşi susţinuse, în 1885, teza de doctorat la Facultatea de Drept din Bucureşti, cu tema: *Capacitatea părţilor contractante în Dreptul roman şi român.*

Moşia Frăţeşti menţionată de Caragiale, îi revenise parţial din moştenirea Momuloaiei.

2

B.A.R., S3(2)/LV(2); inv. 16672.

Pe scrisoare o însemnare cu creionul: „Răspuns la 16 dec. 907". Epistola donată, în 1949, de către acad. C. Ionescu-Mihăeşti, a fost publicată de Şerban Cioculescu în volumul I.L. Caragiale, *Scrisori şi acte,* 1963, p. 138.

Către N. DUMITRESCU-CÂMPINA

1

B.A.R., S34(2)/LV; inv. 17193; achiziţii 69/1950.

Scrisoarea a fost publicată de Şerban Cioculescu în ediţia I.L. Caragiale, *Opere,* VII, 1942, p. 505. Editorul o datează „martie 1909", fără a pune între paranteze drepte contribuţia sa, cum procedează, corect, în alte cazuri. Avansăm o dată mai exactă care ar corespunde zilei de miercuri (11 martie 1909) şi ar preceda

următoarea scrisoare pe care Caragiale o scria în preajma zilei de „1 aprilie nemțesc". Dar în afara oricăror socoteli de calendar, mărturie stă răspunsul directorului ziarului „Universul", datat 13 martie 1909.

Scrisoarea a fost achiziționată de B.A.R. de la Şerban Cioculescu. Este foarte posibil ca reputatul istoric literar să fi făcut numai un simplu serviciu Alexandrinei Caragiale, în posesia căreia se afla un bogat fond arhivistic rămas de la soțul ei.

2

B.A.R., S34(1)/LV; inv. 17192; achiziții 69/1950. Epistola a fost achiziționată de B.A.R. în 1950 de la Şerban Cioculescu.

Scrisoarea a fost publicată de Şerban Cioculescu în ediția I.L. Caragiale, *Opere,* VII, 1942, p. 506. Autograful lui Caragiale nu poartă nici o dată. Editorul din 1942 adaugă în fruntea textului: „Berlin, aprilie 1909". E o datare aproximativă, după referința autorului la „1 aprilie nemțesc", care privea însă coincidența datei scrisorii lui N. Dumitrescu-Câmpina şi a ziarului cu articolul său, adică 19 martie (respectiv 1 aprilie, stil nou), iar nu ziua primirii la Berlin a corespondenței. Toată disputa cu directorul „Universului" se desfăşoară în luna martie 1909 (stil vechi). I.L. Caragiale însuşi avea grijă să noteze exact datele de calendar cu „stil nou" sau „stil vechi", când nu le menționa pe amândouă, pentru a nu crea confuzii.

Articolul lui Caragiale, *Greu, de azi pe mâine...* a apărut în „Universul", XXVII, nr. 77, 20 martie 1909, p.1. Numerele ziarului erau însă antedatate, aşa încât articolul lui Caragiale a putut fi citit de lectorii săi joi, 19 martie. La notele tomului de *Corespondență* din 1942, editorul mai precizează: „Scris. II reprodusă în volumul *Viața lui I.L. Caragiale."*

3

B.A.R., S 43(3)B/LV; inv. 17194; 69/950.

Ciornă a scrisorii lui I.L. Caragiale către N. Dumitrescu-Câmpina, director al ziarului „Universul". Conceptul este redactat cu cerneală violet, pe epistola dactilografiată, cu antetul imprimat, a directorului, pe care o reproduceam:

„Bucureşti, 16 septembrie 1909.

Iubite domnule Caragiale,

Cititorii «Universului» sunt supăraţi de D-ta, pentru că de multă vreme îi lipseşti de plăcerea de a te citi.

In timpul din urmă am primit o avalanşă de scrisori şi de întrebări pentru ce nu mai colaborezi. Am răspuns tuturor că preţioasele D-tale rânduri le vor face *în curând* deliciile, dar... atât aşteptarea lor, cât şi a mea până acum a fost zadarnică.

Iţi închipui în ce încurcătură mă găsesc.

Am făcut această promisiune cititorilor bazându-mă pe contractul ce avem amândoi, mai cu seamă că eu am ţinut mai mult decât cu sfinţenie condiţiunile din acest contract.

Fără a pune această scrisoare pe teren comercial, îmi permit să-ţi reamintesc că până acum ţi-am numărat:

o dată lei	1008
şi altă dată	1237,90
Ai primit în total	2245,90 lei

Asupra acestei sume am primit 25 articole, ceea ce face lei 1248.

Pentru restul de lei 997,90 mai ai să-mi trimiţi, iubite Domnule Caragiale, încă 20 articole şi nu mă îndoiesc că nu vei face pe iubiţii D-tale cititori, cari te aşteaptă cu nerăbdare, să te aştepte prea mult.

Cum aşteaptă ei aşa aştept şi eu cât mai neîntârziat răspunsul D-tale şi în adăstare îţi strâng mâna prieteneşte.

Ziarul «Universul»

Directorul N.D. Câmpina"

(B.A.R., S 43(3)/LV).

Scrisoarea (ciorna) de răspuns a lui I.L. Caragiale a fost publicată în *Opere,* VII, p. 507-508. Epistola a fost achiziţionată în 1950 de la Şerban Cioculescu.

Articolul respins a fost publicat, cu titlul *Un nou teatru,* în „Noua revistă română", vol. 6, nr. 12, 28 iunie 1909, p. 179-180. Şerban Cioculescu consemnează însă că articolul ar fi apărut în 1908 *(Opere,* VII, p. 507).

Către Dr. I. DUSCIAN

1

Biblioteca Academiei Române, FondI.L. Caragiale, cota S 72(1)/LV. Publicată în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 255-297. La colaţionare am introdus *„ilustru* bărbat politic?", cuvânt în cursive lipsind în *Opere,* VII.

Scrisoarea a fost expediată la Minsk, unde se mutase dr. I. Duscian şi unde va rămâne timp de câţiva ani.

2

B.A.R., Fond I.L. Caragiale; S 72 (2)/LV. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 297-298.

3

B.A.R., Fond I.L. Caragiale: S 72(3)/LV. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 298.

4

Publicată de Dr. I. Duscian în articolul-evocare *Caragiale şi Ronetti-Roman,* în „Noua revistă română", vol. XIII, nr. 6, 9 decembrie 1912, p. 85-86 reprodusă şi în „Curierul izraelit" VII, nr. 1 (296), 14 decembrie 1912, p. 1-2.

Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 170-171.

5

B.A.R., Fond I.L. Caragiale: S 72(4)/LV. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 298-300.

Scrisoarea a fost expediată la Minsk, unde se mutase dr. I. Duscian şi unde va rămâne timp de câţiva ani.

Fragmentar, scrisoarea a fost publicată în presă, imediat după primirea ei. I. Duscian, redactor la „Ordinea", citează din epistolă, în articolul *Graniţele specialităţii* („Ordinea", I, nr. 179, 7 iulie 1908, p. 1). Apoi, secvenţa este reluată în „Adevărul" (XX, ms. 6772, 8 iulie

1908 p. 2: *O scrisoare a lui Caragiale)* şi în „Egalitatea" (XIX, nr. 27, 11 iulie 1908, p. 1215: *** *Amintiri despre Ronetti-Roman,* la „Cronica săptămânei"). De asemenea, destinatarul a reluat-o în altă evocare: *Caragiale pedagog. Cu o scrisoare inedită a lui Caragiale* („Noua revistă română", vol. XIII, nr. 3, 18 nov. 1912, p. 34-35), în pagini tipărite cu ocazia aducerii în ţară a trupului neînsufleţit al lui Caragiale spre a fi reinhumat la Cimitirul Belu. De altfel, I. Duscian va publica şi articolul *Înmormântarea lui Caragiale* („Noua revistă română", vol. XIII, nr. 6, 9, decembrie 1912).

CĂTRE IONEL DUŢESCU-DUŢU

1

Muzeul Teatrului Naţional din Bucureşti.

Epistolă în versuri, publicată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 111-112. Datată de editor: iunie 1909.

Fiul cumnatului său era, de obicei, încurajat cu încercările sale poetice. Acum, însă, în versuri cu ecouri eminesciene din *Cugetările sărmanului Dionis,* era, dimpotrivă, descurajat.

2

Muzeul Teatrului Naţional din Bucureşti.

Carte poştală ilustrată trimisă din vacanţă (Travemunde, 15 iulie 1909) copiilor lui Dutzescu-Duţu şi Zlatko, care se aflau şi ei la Buşteni.

In jocurile sale cu nepoţii, I.L. Caragiale imita strigătul vânzătorilor de „bragă bună".

3

Muzeul Teatrului Naţional din Bucureşti.

Felicitare de Paşti din Berlin, 26 aprilie 1910, pentru „Kinderii" lui Dutzescu-Duţu. Publicată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 113.

4

B.A.R., S 4(2)/LV; inv. 25836; c. col. sp. 7742/5.

Carte poştală ilustrată (color), având imprimată urarea: Frohliches Neujahr! Felicitare necuprinsă de Şerban Cioculescu în volumele sale de corespondenţă.

5

Muzeul Teatrului Naţional din Bucureşti.

Felicitare de Anul Nou pentru „tizul mai mic", adică Ion Duţescu-Duţu, şi pentru fratele şi sora sa, George şi Mia.

Despre diverse apelative ale lui I.L. Caragiale, vezi schiţa *O conferenţă,* publicată întâi în „Universul", XXVII, nr. 49, 20 februarie 1901, apoi inclusă în volumul *Schiţe nouă* (1910), p. 227-232 *(Opere,* I, 2000, p. 619-625).

6

Muzeul Teatrului Naţional din Bucureşti.

Versuri de circumstanţă prin care răspundea „tizului" său care îi dedicase o poezie cu prilejul împlinirii vârstei de 60 de ani, la 30 ianuarie 1912.

CĂTRE JENICA T. DUŢESCU-DUŢU

Muzeul Teatrului Naţional din Bucureşti.

Scrisoare a lui I.L. Caragiale către sora cea mai mică a soţiei sale, Jenica T. Duţescu-Duţu.

Data: Miercuri 20 februarie [?].

Publicată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 110.

Către TEODOR DUŢESCU-DUŢU

1

Muzeul Teatrului Naţional din Bucureşti.

Scrisoare către Teodor Duţescu-Duţu (1870-1916), cumnatul său, scriitor şi inspector al cercurilor culturale până în anul 1907.

Publicată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 106.

Dr. N. Tomescu, profesor la Facultatea de Medicină din Bucureşti, o consultase pe Elena (Lenci) Caragiale, sora scriitorului.

Maria (Mia) era fiica lui T. Duţescu-Duţu.

2

Muzeul Teatrului Naţional din Bucureşti.

Scrisoare din Berlin a lui I.L. Caragiale către T. Duţescu-Duţu. Data poştei: 15 ianuarie 1908.

Publicată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 107.

O cronică de Crăciun apăruse în „Opinia" Iaşi, V, nr. 325, 25 decembrie 1907, p. 1-2.

Revista lui M. Dragomirescu publicase, în facsimil, fabula *Boul şi viţelul.*

3

B.A.R., Msse S 4(1)/LV(2); inv. 25835; C. col. sp. 7742/4.

Carte poştală ilustrată (color): Frohliche Ostern. Clopoţei şi flori. Data poştei: Schoneberg b. Berlin, 26.4.10. I.L.C. către domnul şi doamna Teodor Dutzescu-Duţu.

4

Muzeul Teatrului Naţional din Bucureşti.

Carte poştală ilustrată transmisă din staţiunea balneară Travemunde. Publicată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 110.

5

Muzeul Teatrului Naţional din Bucureşti.

Carte poştală trimisă de I.L. Caragiale din Ostseebad Travemunde ca o completare la o scrisoare recomandată pe care nu am găsit-o.

Publicată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 107-108.

6

Muzeul Teatrului Național din Bucureşti.

Carte postală trimisă din Budapesta. Datare după ştampila poştei.

Publicată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 108.

7

Muzeul Teatrului Național din Bucureşti.

Carte poştală cu portretul autorului trimisă la începutul lui februarie 1912.

Publicată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 108-109.

Ionel T. Duțescu-Duțu (1898-1949) i-a trimis, într-adevăr, o felicitare în versuri care nu s-a păstrat.

La sfârşitul anului 1914, T. Duțescu-Duțu tipărise cartea de povesti *Din vatra unui sătean cuminte.*

8

Telegramă de răspuns a lui I.L. Caragiale la felicitările primite cu ocazia aniversării de 60 ani. Text reprodus după conceptul aflat în păstrarea Alexandrinei Caragiale.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 379.

9

Muzeul Teatrului Național din Bucureşti.

Epistolă publicată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 109.

Către UN REDACTOR AL ZIARULUI „EPOCA"

Reprodusă după *Opere,* VII, 1942, p. 571-573. Şerban Cioculescu precizează în notă (la *Izvoare,* p. 591): „Ciorna în păstrarea dlui N.P. Missir; din scrisorile trimise lui Petre Th. Missir".

Este greu de identificat redactorul căruia îi era adresată misiva despre care nu ştim dacă a ajuns la destinatar. Redacţia ziarului „Epoca", la 1907, avea următoarea componenţă: Timoleon Pisani (director), C. Gongopol (secretar de redacţie), I.C. Bacalbaşa, G. Boldur-Epureanu, C. Deleanu, M. Konitz, Victor Eftimiu şi A. I. Câmpescu (administrator).

Către REDACŢIA ZIARULUI „ERA NOUĂ"

Comunicată în: *** *De a-le lui Carageale [sic!]* („Evenimentul", V, nr. 1326, 7 mai 1897, p. 3, rubrica „Ultime informaţii".

„Telegrama" este cuprinsă într-o notă cu titlul de mai sus pe care o reproducem, atât pentru aspectul ei de ştire de senzaţie, cât şi pentru posibila dimensiune de farsă:

„In urma rezultatului alegerei de alaltăieri de la Ploieşti, la cari din 468 de voturi, candidatul Enescu (junimist) a obţinut 53, d. Carageale, destinsul nostru dramaturg, a telegrafiat de abia ieri redacţiei ziarului «Era nouă», următoarea telegramă: [...]

Fără comentar."

Ziarul „Era nouă" era condus de Petre Th. Missir.

Către REDACŢIA ZIARULUI „EVENIMENTUL"

Publicată de Al. Teodorescu în articolul *3 scrisori inedite de Caragiale* „Convorbiri literare", 1972, nr. 22, p. 9, „Arhiva Convor - birilor".

Datarea scrisorii este aproximată după data ziarelor în care au apărut, în respectul dorinţei lui Caragiale de a se face publicitatea

cuvenită, o suită de savuroase anunţuri. Astfel, sub titlul *Caragiale şi Iaşul* („Evenimentul", VI, nr. 1470, 1 martie 1898), se poate citi:

„In curând *Caragiale,* cunoscutul scriitor, va ţine în câteva oraşe, câte o conferinţă literară cu lecturi umoristice.

Intâia conferinţă o va ţine luni la Bucureşti.

In Iaşi, celebrul nostru scriitor, va ţine o conferinţă.

Nu ne îndoim că Iaşul atât de iubit de Caragiale şi pe care Caragiale îl iubeşte atât de mult, se va grăbi să vie în număr cât se poate mai mare pentru a asculta pe cel mai ilustru scriitor român.

Toată lumea aleasă, inteligentă, cultă, îşi va da *rendez-vous* la această conferinţă.

Luni vom anunţa data ţinerii conferinţei, până atunci cetitorii să aibă puţintică răbdare".

Peste trei zile, ofensiva publicitară continuă cu un nou anunţ, *Caragiale în Iaşi* („Evenimentul", VI, nr. 1472, 4 martie 1898):

„In nr. nostru de duminică am dat ştirea că iubitul nostru colaborator Caragiale va ţine o serie de conferinţe în diferite oraşe ale ţării.

Intâia conferinţă a ţinut-o ieri în Bucureşti, în folosul societăţii «Ileana».

Am anunţat iar că neîntrecutul nostru scriitor va ţinea şi în Iaşi o conferinţă în cursul acestei luni; şi după cum am făgăduit cititorilor noştri dăm ştirea că în ziua de duminică 15 mart Caragiale va ţinea conferinţa sa.

Nu ne îndoim deloc că ieşenii care au apreciat atât de mult pe ilustrul scriitor, se vor grăbi să asiste într-un număr cât se poate de mare.

Se ştie cât de mult iubeşte Caragiale Iaşul şi aceasta va face ca, şi de astă dată, să ne arătăm toată admiraţia noastră către cel mai ilustru dintre scriitorii români actuali, *I.L. Caragiale.* In curând, vom anunţa şi subiectul conferinţei.

Până atunci să avem puţintică răbdare".

Dar, se pare, conferinţa nu a mai avut loc. Oricum, în aceeaşi perioadă a lunii martie va ţine o conferinţă la Ploieşti, dar şi aceea după amânări motivate de îmbolnăvire.

Către EMIL D. FAGURE

1

B.A.R., S9(2)/LV; inv. 33 280. Scrisoarea nu poartă nici o dată în original. Când este, însă, publicată de către destinatar, Emil D. Fagure *(Câteva scrisori de la I.L. Caragiale,* în „Adevărul", XXV, nr. 8175, 16 iunie 1912, p.1), este datată, probabil după plic (care nu s-a mai păstrat): *19septembrie 1909.* Această dată este păstrată şi de Şerban Cioculescu când inserează epistola în volumul de *Corespondenţă,* 1942, p. 283-284.

Emil D. Fagure, *Cronica teatrală.* Deschiderea primei stagiuni a „Companiei Dramatice Davila" în Teatrul Leon Popescu (fost Teatrul Liric). *Începem!* instantaneu de I.L. Caragiale - *Stane de piatră,* piesă în 4 acte de Herman Sudermann, în „Adevărul", an. XX, nr. 7193, 14 septembrie 1909, p.1: „Era indicat să vie Caragiale şi să arunce în cumpănă greutatea cuvântului lui, nu în cearta de cuvinte, ci în procesul ce s-a dezbătut la noi în jurul problemei teatrului."

GottholdEphraim Gotthold(1729-1781), scriitor şi critic german. In domeniul teoriei genurilor, la care se referă Caragiale, mai cunoscute sunt studiile: *Briefe, die neulste Literatur bettreffend* (1759-1765), *Laokoon oder u'ber die Grenzen von Materei un Poesie* (1766) şi *Hamburgische Dramaturgie* (1767), din care citează Emil D. Fagure în a sa „cronică teatrală".

Constantin Mille (1861-1927), ziarist şi scriitor, director al cotidianului *Adevărul* în anii 1898-1920.

Proiectul lui I.L. Caragiale de a publica „un volumaş de senzaţie" în Editura „Adevărul" nu se va realiza.

2

B.A.R., S 9(1)/LV; inv. 33 279. Carte poştală cu portretul său (sepia). Inserată în *Opere,* VII (1942), p. 284-285.

La note, Şerban Cioculescu menţionează: „Publicată în „Adevărul", sâmbătă, 16 iunie 1912 (scris. V în facsimile): *Câteva scrisori de ale lui Caragiale"* (p. 588).

Vezi nota despre instantaneul *Începem* şi cronica lui E. Fagure la scrisoarea 1.

3

B.A.R., S9(2)/LV; inv. 33 280. Carte poştală ilustrată. Publicată de Şerban Cioculescu în *Opere,* VII, p. 285. La fel ca şi celelalte, tipărită, întâi, în „Adevărul", *art. cit.*

Câmpescu era administrator la „Adevărul".

Volumul de „poveşti" nu s-a tipărit.

4

Publicată, întâi, de E. Fagure în „Adevărul", *art. cit..* Reluată de Şerban Cioculescu în *Opere,* VII, 1942 p. 285-286.

5

Telegramă de mulţumire pentru urările cu prilejul aniversării a 60 de ani de viaţă. Publicată în *Opere,* VII, p. 379.

Articolul lui Emil D. Fagure, *O după-amiază la Caragiale, — iunie 1910* s-a publicat în „Adevărul", XXIII, nr. 7478, 2 iunie 1910, p. 1.

6

Scrisoare despre sărbătorirea sa la „Adevărul" şi la multe alte ziare din capitală şi din ţară, precum şi de către teatre, fundaţii, alte asociaţii. Publicată în *Opere,* VII (1942), p. 286.

Către GHEORGHE FILIP

1

Publicată în: Şerban Cioculescu, *Viaţa lui I.L. Caragiale,* Bucureşti, Fundaţia pentru Literatură şi Artă, 1940; republicată în *Opere,* VII, 1942, p. 475-477.

Editorul Gheorghe Filip, după tipărirea celor 3 volume de *Opere complete,* îi solicitase lui Caragiale acceptul pentru editarea unui volum cu scrieri inedite. Dar, Caragiale formulează condiţii care indică marea sa nemulţumire faţă de modul în care fuseseră tipărite „operele complete", în anul precedent. Includem în ediţia noastră şi contractul

deşi este un act nu o scrisoare propriu-zisă. Sublinierile sale sunt elocvente. Proiectul de editare a unui nou volum nu se realizează.

Gheorghe Filip (1865-1952), tipograf, editor. Născut în Scheii Braşovului, s-a specializat în lucrări tipografice, la Viena, Munchen, Berlin (a fost paginatorul ziarului „Berliner Tageblatt"), Paris (în 1893 se angajează „cu probă de lucru" la celebrul tipograf Lanier). In 1894, se întoarce în ţară, chemat de Spiru Haret. In perioada 1898-1906, editează „Almanahul tipografic", publicaţie distinsă la Leipzig cu medalie de aur. Fondator al Institutului grafic „Minerva" şi director al editurii. A creat un stil în arta românească a tiparului (cf. *Cărturari braşoveni,* sec *XV—XX,* Ghid bibliografic, redactat de un colectiv format din Ilie Moruş, Grigore Topan, Pavel Binder, Valeria Căliman, Emil Micu, Petru Istrate, Braşov, 1977, p. 86-87).

2

Publicat în „Manuscriptum", X, 4 (37), 1979, p. 178-181 *(I.L. Caragiale din nou în faţa instanţei,* de C. Popescu-Cadem). De asemenea, în „România literară", XXV, nr. 4, 30 ianuarie-5 februarie 2002, p. 16 *(Scriitorulşi drepturile de autor,* de Simona Cioculescu). Facsimile în ambele cazuri.

Contractul a fost autentificat şi înregistrat, cu nr. 8665 din 20 septembrie 1907, la Tribunalul Ilfov, secţia de Notariat. Caragiale a venit de la Berlin la Bucureşti, pentru câteva zile, răstimp în care a semnat şi această înţelegere. Scriitorul indică însă domiciliul la o adresă din Bucureşti (str. Ţepeş Vodă 1). Dacă în formularea de la începutul contractului îşi desemnează profesia „literat şi publicist", după semnătură este înscrisă profesia de „publicist", frecventă şi în alte acte din acea perioadă, precum şi în corespondenţă.

Contractul reprezintă un document important pentru componenţa sumarului celor 3 volume de *Opere complete,* editate de Institutul „Minerva" în 1908. In schimb, în ce priveşte ordinea în cuprinsul volumelor, editorii au uzat de „dreptul [de] a imprima şi exploata aceste opere în orice mod ar crede de cuviinţă", distribuind altfel materialul.

Către NICOLAE FILIPESCU

Publicată în ziarul „Epoca", II, nr. 123, 4 aprilie 1896, p. 3 (rubrica „Ultime informaţiuni"), de unde reproducem textul. Atât Şerban Cioculescu, cât şi Marin Bucur, principalii biografi ai lui Caragiale menţionează scrisoarea şi citează din ea, întrucât marchează episodul definitoriu pentru activitatea publicistică a scriitorului.

Nicolae Filipescu (5 dec. Bucureşti - 16 oct. 1916), om politic, publicist. După licenţa în drept, la Paris, reîntors în ţară, îşi începe activitatea politică, alăturându-se, în 1883, tinerilor conservatori, grupaţi în jurul ziarului „Epoca", în care desfăşurau o înverşunată campanie antiliberală. Reînfiinţează ziarul „Epoca", după retragerea guvernului conservator (oct. 1895), reluând campania contra guvernării liberale. De mai multe ori ministru (la Domenii, şi Agricultură, Război etc.).

Către DIRECTORUL REVISTEI „FLACĂRA"

Publicată în „Flacăra", I, nr. 16, 4 februarie 1912, p. 126, în articolul-reportaj *Sărbătorirea lui Caragiale. Cum a fost sărbătorit marele scriitor. Cum era să fie sărbătorit. De ce n-a venit Caragiale în ţară. Două telegrame,* semnat: X.Y.Z.

In secvenţa *Două telegrame,* se precizează:

„Directorul «Flacărei» i-a adresat următoarea telegramă:

«Vă felicit şi vă urez ani mulţi şi noroc cu prilejul jubileului. *Flacăra* apare număr festiv. Rog colaborare sau împuterniciţi Vlahuţă să ne dea concursul pentru reuşită bună»".

Sărbătoritul nu a trimis colaborarea solicitată şi l-a rugat pe „fratele Alecu" să nu scrie nimic, dar acesta nu l-a ascultat (v. *infra).*

Director al revistei săptămânale „Flacăra" (22 oct. 1911-1923) era *C. Banu,* om politic şi literat.

Către EDGARD FLAVIAN

Manuscris aflat în Arhiva Institutului de Istorie şi Teorie Literară „G. Călinescu", nr. inv. 1813.

Comunicată de G. Călinescu şi colectivul de documentare, în *Material documentar şi ştiri noi despre..., I.L. Caragiale, ...* în „Studii şi cercetări de istorie literară şi folclor", II, 1953, p. 217. Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 136-137.

Emil-Edgar Flavian, profesor şi publicist. După cursurile liceale la „Sf. Petru şi Pavel" (Ploieşti), în 1898 îşi ia licenţa în litere şi filosofie la Universitatea din Bucureşti. Profesor la Constanţa, Ploieşti (1902), Bucureşti (1930). A predat germană şi istorie, iar în anii 1904-1906 a frecventat cursuri de perfecţionare la Berlin. In această perioadă l-a meditat la germană pe Luchi, fiul lui Caragiale. Flavian este „pedagogul cantatore", pomenit în scrisorile către Zarifopol.

Către IOAN TH. FLORESCU

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, ms. nr. inv. 64—30271. Concept scris direct pe telegrama de felicitare primită de la I.Th. Florescu. Caragiale a mai notat: „carte poştală".

Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 378.

Ioan Th. Florescu (1871-1950), jurist şi om politic. El este celebrul „judecător de instrucţie" din momentul *Boris Sarafoff....* (v. *Opere,* I, 2000), figură a mitologiei mondene bucureştene a epocii. In 1908, participa alături de Take Ionescu la fondarea Partidului conservator-democrat; aşadar, Caragiale îi devine coleg de partid şi se vor întâlni deseori la întrunirile politice de după 1908. Autor de lucrări juridice şi conferenţiar la Ateneu, a cultivat, ca diletant, scrisul literar: *Nuvele* (1891). In 1940 a publicat volumul *Gânduri de altădată... şi amintiri.*

Către EMIL GÂRLEANU

1

Scrisoare a lui I.L. Caragiale, din 3 septembrie 1911, către Emil Gârleanu. Publicată de Şerban Cioculescu în *Opere,* VII, p. 401. La „Izvoare" se menţionează că scrisoarea i-a fost comunicată în original de Gustave Finkelstein, colecţionar. Pe verso-ul scrisorii lui Emil Gârleanu din 1 septembrie 1911 (st. vechi), un concept al lui I.L. Caragiale:

„Teatrul Naţional din Craiova. Liber a juca, şi *numai pe seama lui,* în timpul stagiunii 1911-12 oct.-mai incl. toate piesele ori în ce zi - oriunde (afară Iaşi-Bucur.) şi oricum va crede de cuviinţă.

Condiţiile autorului:

respectul textului integral din punct de vedere material, ediţiile anterioare „Minervei".

2000 lei plătiţi înainte de prima reprezentaţiune - expediaţi în M. germane la adresa autorului: Schon. etc.".

Reproducem scrisoarea lui Gârleanu:

„Craiova, 1 septembrie 1911

Respectate Domnule Caragiale.

Aş dori, din tot sufletul, să pot anunţa în repertoriul meu:

Săptămâna Caragiale

Aş juca, în abonament, cu preţuri deosebite, întreg teatrul Dumneavoastră.

Luni. Conferinţă despre teatrul Caragiale.
Noaptea furtunoasă.

Miercuri. *ConulLeonida faţă cu reacţiunea. D-ale carnavalului.*

Joi. *O scrisoare pierdută.*

Sâmbătă. *1 April. Năpasta.*

Dacă doriţi o altă succedare a pieselor, voi face întocmai. Le voi monta din nou.

V-aş rămâne îndatorat dacă, printr-un cuvânt, mi-aţi da autorizaţia D-tră.

Primiţi, Domnule Caragiale, încredinţarea simţimintelor de respect şi adâncă admiraţie ce vă păstrez. Em. Gârleanu"

(B.A.R., S51(1)/LV; inv. 25272).

2

Scrisoare a lui I.L. Caragiale către Emil Gârleanu. Publicată de Şerban Cioculescu în *Opere,* VII, p. 402, după originalul aflat în posesia prof. N.I. Russu. In caietul *Afacerea Teatrului Craiova— Caragiale —, 1911—1912,* I.L. Caragiale notează la punctul 4: „Caragiale scrie peste vreo două săptămâni Domnului Director, rugându-l să binevoiască:

1. a-i hotărî, pe cât posibil, cam când i se va expedia suma de 2 000 lei şi

2. a-i confirma cu de-amănuntul toate condiţiile puse de autor şi primite de Onor. Direcţiune a Teatrului Naţional din Craiova". (Apud, Şerban Cioculescu, *Viaţa lui I.L. Caragiale,* Bucureşti, Ed. Floarea Darurilor. Ediţie de Barbu Cioculescu, p. 198).

3

Carte poştală adresată lui Emil Gârleanu, la 27 oct./9 noemv. 1911, publicată, de Şerban Cioculescu în *Opere,* VII, 1942, p. 402.

4

B.A.R., S51(9)/LV; inv. 25280; 38/950.

Ciorna scrisorii trimisă, din Berlin, de I.L. Caragiale lui Emil Gârleanu, la Craiova. Se păstrează recipisa de scrisoare recomandată de la poştă, din 4 ianuarie 1912. Epistola este publicată, întâi, de Şerban Cioculescu după un caiet al lui I.L. Caragiale, intitulat *Afacerea Teatrului Craiova—Caragiale, — 1911—1912),* aflat în păstrarea Alexandrinei Caragiale, soţia scriitorului. Conţinutul acestui caiet îl reproduce în *Viaţa lui I.L. Caragiale.* Importantul document literar se găseşte azi la Muzeul Teatrului Naţional din Bucureşti.

5

Scrisoare publicată în *Opere,* VII, (1942), p. 403. Comunicată lui Şerban Cioculescu de către prof. N.I. Russu.

6

Scrisoarea, datată 14 ianuarie 1912, este publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 404. A fost reprodusă „din Caietul autograf, *Afacerea Teatrului Craiova — Caragiale,* în păstrarea dnei Alexandrina I.L. Caragiale". Şerban Cioculescu e de părere că epistola este o variantă a scrisorii 5 „poate reconstituită din memorie", *Opere,* VII, p. 404).

7

Telegramă, datată „13/26 ian. dimineaţa", publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 404.

8

B.A.R., S51(10/LV; inv. 25281.

Pe verso-ul unei telegrame a lui Emil Gârleanu, conceptul unei telegrame a lui I.L.Caragiale „expediată luni, 16/29 ian. 5 ore seara", cf. recipisei, „Directorului Teatrului Craiova".

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 404.

9

B.A.R., S51(6)/LV; inv. 25277; 38/1950.

Sub această cotă este păstrată o telegramă a lui Emil Gârleanu expediată, din Craiova, lui I.L. Caragiale, la Schoneberg bei Berlin, în ziua de 30 ianuarie 1912: „Hotărât prima reprezentaţie 30 ianuarie. Nădăjduiesc să am fericirea să vă înmânez în ziua de 29 personal cele 2 000 lei. Director Gârleanu". Funcţionarul oficiului telegrafic din Schoneberg a notat că telegrama a fost recepţionată la 30.1.12, ora 11, dar I.L. Caragiale notează că a primit-o în 18/31 ian., 7 ore dim.

Pe verso-ul telegramei de mai sus a lui Gârleanu, I.L. Caragiale redactează, cu cerneală neagră, telegrama sa, care răspundea unei alte

telegrame a lui Gârleanu, din aceeaşi zi: „Caragiale Schoenebrg bei Berlin, Innsbruckerstrasse. 1. Craiova 7669 30/1.

„La 30 ianuarie împliniţi 60 de ani. Societatea Scriitorilor Români organizează mari serbări în toată ţara în cinstea d-voastră. Respectuos vă rugăm să faceţi jertfa de a veni în mijlocul nostru în ziua de 29 să vă primim cu mic cu mare în gara Bucureşti. Nevenirea d-voastră ne-ar durea mult. Nădăjduind că veţi fi în mijlocul nostru, vă rugăm să binevoiţi a-mi telegrafia de urgenţă. Preşedintele Societăţii Scriitorilor Români. Em. Gârleanu" (B.A.R., S 51(7)/LV, inv. 25276). Şi pe această depeşă Caragiale a însemnat că a primit-o „miercuri". Conform recipisei (Quittung des Kaiserlichen Telegraphen (Post) amts in Schoneberg b. Berlin 5) telegrama lui I.L. Caragiale, cu nr. 3225 a fost transmisă la Craiova în ziua de 31.1.12 la orele 9,20 min., şi a costat 3 mărci şi 70 phenigi.

10

B.A.R., S51(8)/LV; inv. 25279; 38/1950.

Telegrama lui I.L. Caragiale transmisă, din Berlin, lui Emil Gârleanu, la Craiova, este redactată, cu cerneală neagră, pe depeşa directorului Teatrului din Craiova:

„Caragiale. Schoneberg bei Berlin, Innsbruckerstrasse 1. Luni expediez banii. La 30 joc „Scrisoarea". Serbările vor avea loc. Vă mai rog să veniţi. Răspundeţi de sosire din vreme. Gârleanu."

I.L. Caragiale adnotează: „Primită joi 19 ian./1 febr. 2 ore d.am."

Datarea telegramei lui I.L. Caragiale (al cărei original nu l-am văzut) s-a făcut după recipisa de la telegraf (nr. 5265, 1.2.12, ora 2,59 minute). Şerban Cioculescu publică telegrama, în *Opere,* VII, p. 405, după dosarul „afacerii". Depeşa este publicată în note, şi de Georgeta Stoia-Mănescu, în *op. cit.,* p. 33.

11

B.A.R., S51(2)/LV; inv. 25273; 38/1950.

Telegrama o publicăm după conceptul lui I.L. Caragiale, aflat pe scrisoarea lui Emil Gârleanu din 12 septembrie 1911, având cotele de mai sus. Şerban Cioculescu o publică în *Opere,* VII, p. 405, după caietul *Afacerea Teatrului Craiova—Caragiale,* aflat în posesia

Alexandrinei Caragiale, soţia scriitorului, cu unele inadvertenţe privind datarea, în *Viaţa lui I.L. Caragiale.* Pe chitanţa, ataşată de la oficiul telegrafic din Schoneberg se vede clar că telegrama cu nr. 657 a fost expediată în 5.2.12, la orele 4,15 către Craiova, cu taxa de 1 marcă şi 90 pfenigi.

12

B.A.R., S51(3)/LV; inv. 25274; 38/950.

Conceptul telegramei este scris de I.L. Caragiale pe verso-ul telegramei lui Emil Gârleanu, expediată din Bucureşti pe care o reproducem: „I.L. Caragiale, Innsbruckerstrasse no. 1 Schoneberg. Expediat cec 2 000 lei duminică. Veniţi neapărat. Pregătit primire. Telegrafiaţi Craiova. Gârleanu". Pe telegramă o însemnare a lui I.L. Caragiale: „primită 24 ianuarie/6 febr., marţi 2- d.a.". Şerban Cioculescu publică telegrama, cu diferenţe în *Viaţa lui I.L. Caragiale,* după caietul autograf mai înainte citat. In chitanţa de la Oficiul telegrafic din Berlin se consemnează că telegrama nr. 204 a fost transmisă la Craiova în 7.2.12, ora 10,10 a.m., taxele însumându-se la 1 M şi 65 pfenigi.

13

B.A.R., S 51(1)/LV; inv. 25 272. Achiziţie 1950 de la Şerban Cioculescu. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 405.

Telegramă-concept a lui I.L. Caragiale pe scrisoarea lui Emil Gârleanu din 1 septembrie 1911. Scriitorul se explică: „Joi, 26 ian-8 febr. primind, în sfârşit, prin Disconto1600 M. germane, conform contractului - telegramă la 7 ore 30' seara". Este lipită recipisa, primită de Caragiale la expedierea telegramei, de la oficiul telegrafic „Wilmersdorf b. Berlin", cu data de 8 februarie 1912.

14

Telegramă de răspuns la felicitările cu ocazia aniversării a 60 de ani de viaţă. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 373.

15

Scrisoare publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 381-382.

Mulţumiri pentru festivităţile organizate cu ocazia aniversării de 60 de ani al lui I.L. Caragiale.

16

M.L.R.., inv. 3629; cota 08/I/94.

Felicitare cu iepuraş (color): Frohliche Ostern. Donaţie de la Uniunea Scriitorilor din România în 1961. I.L. Caragiale către Emil Gârleanu la Craiova. Data poştei: 5.4.12.

17

Scrisoare publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 406. Datată de expeditor: 8/21/V/1912. Alături de scrisoare, am reprodus şi adeverinţa.

Către ŞT. GEORGESCU-SERGENT

Publicată în „Adevărul", XXV, nr. 8061, marţi, 21 februarie 1912, p. 3. Notă cu titlul *Sărbătorirea lui Caragiale:* „D. St. Georgescu-Sergent a trimis cu ocazia aniversărei a 60 de ani din viaţa maestrului o telegramă de felicitare, la care distinsul scriitor i-a răspuns cu următoarele rânduri: Reprodusă în „Universul", XXX, nr. 51, 22 februarie 1912, p. 3 („Informaţiuni").

Nu a fost inclusă în ediţiile anterioare. In *Opere,* VII, 1942, p. 382, după *Răspunsuri cu prilejul sărbătoririi celor 60 ani,* Şerban Cioculescu menţiona şi răspunsuri trimise „recomandat, la telegramele primite de la *Racowsky,* Bucureşti, *St. Georgescu-Sergent,* Constanţa etc. Aceste răspunsuri nu ne-au rămas".

Semnalată şi reprodusă în *Bibliografia I.L. Caragiale. In periodice (1852—1912),* vol. I, 1997, pag. 419 (poziţia 3002).

Şt. Georgescu-Sergent, luptător în războiul pentru independenţă de la 1877. A scris, în principal, memorii, dar s-a încercat şi în literatura de ficţiune. *Memorii din timpul războiului pentru*

independenţă (1891), *Din memoriile unui dezertor* (1892); *Albanezii,* dramă, 1898; *Din carnetul unui veteran,* nuvele şi poezii, 1903.

Către ION GHICA

1

Scrisoare a lui I.L. Caragiale către Ion Ghica. Datată: 22 ianuarie 1879. Publicată de Şerban Cioculescu în *Opere,* VII, p. 489. In arhiva de la B.A.R., nu am găsit această scrisoare sau conceptul ei.

2

B.A.R., S 12(2)/LV; inv. 17190. Ciornă a unei scrisori a lui I.L. Caragiale către membrii Comitetului teatral, datată 22 ianuarie 1879. Epistola este publicată în *Opere,* VII, p. 489-490, specificându-se la „Izvoare" că „scris. II către membrii Comitetului teatral n-a mai fost expediată, rămânând în stare de proiect" (p. 591).

3

Arhivele Naţionale, Bucureşti, dosar 445/1879, f. 7.

Petiţia lui I.L. Caragiale, înregistrată la nr. 80/25 ianuarie 1879, are o ciornă aproape exactă, scrisă cu creionul pe o filă cu chenar negru (B.A.R., S 12(1)/LV). Noi am colaţionat textul publicat de Şerban Cioculescu în *Introducere* la vol. *Opere,* VI, *Teatru* (1939), p. XIX-XX, cu conceptul autograf păstrat la Cabinetul de manuscrise al B.A.R. Mai există un manuscris cu ciorna unui memoriu, către Directorul general şi domnii membri ai Comitetului teatral, referitor la acest nefericit incident, cu cota: S 12(3)/LV; inv. 17189. Această filă este scrisă de altă mână, probabil de Titu Maiorescu sau de Livia Maiorescu, după dictarea tatălui său. Şerban Cioculescu notează greşit, probabil fără a vedea manuscrisele, că petiţiile publicate de el în *Opere,* VII, p. 489-480, ar fi „scrise de o mână feminină, probabil de dşoara

Livia Maiorescu sub dictarea tatălui ei". In realitate, în discuție este doar memoriul din 25 ianuarie 1879, al cărui concept de la B.A.R. îl reproducem:

„Domnule Director general şi Domnilor membri,

Văd că de mai mult timp, după ce piesa mea *O noapte furtunoasă* s-a jucat de 2 ori în luna lui ianuarie 1879 pe scena Teatrului Național de către Societatea dramatică, şirul reprezentărilor ei a fost şi este întrerupt, deşi rețetele amânduror reprezentațiilor fuseseră rețete culme, a doua întrecând chiar pe cea dintâi.

In privința acestei piese eu am încheiat o convențiune cu D-voastră, care pe de o parte îmi asigură mie un beneficiu, iar pe de alta vă dă D-voastră dreptul exclusiv al reprezentării în Bucureşti.

Scoaterea piesei din repertoriul activ într-un timp aşa de îndelungat şi înainte de a se fi sleit productivitatea ei bănească este dar o adevărată pagubă pentru mine şi mă sileşte a vă pune în întârziere prin prezenta petițiune şi a vă ruga, ca în caz de refuz, să binevoiți a-mi desface convențiunea, a-mi înapoia manuscriptul şi a-mi da o despăgubire corespunzătoare cu beneficiul probabil din şirul reprezentațiilor ce ar fi putut şi ar fi trebuit să aibă piesa mea în urma succesului obținut.

Aşteptând comunicarea decisivă, D-voastră vă rog să primiți etc."

Către SCARLAT I. GHICA

1

Arhivele Naționale ale României, Fond Teatrul Național din Bucureşti, 1315/1899. Identificată şi publicată de Şerban Cioculescu în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 207-208.

Scrisoarea a fost înregistrată: „Primit 15/27 sept. 1899".

Scarlat I. Ghica, fiu al lui Ion Ghica, a fost Director general al Teatrelor în stagiunile 1899-1900 şi 1900-1901. El a inclus în repertoriul acelor stagiuni *Năpasta* şi *D-ale carnavalului,* gest marcat

de Caragiale printr-o notă publicată în „Universul" (XVII, nr. 269, 1 octombrie 1899, p. 1. cf. *[Cuvânt de mulțumire],* în *Opere,* II, 2000, p. 872.)

2

Publicată de Şerban Cioculescu, *Din arhivele teatrului românesc. „Osărutare"deI. Petrovici,* în „Ecoul", II, nr. 78, 9 martie 1942, p. 2, rubrica „Cronica literară". Inclusă în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 208-209.

Episodul este evocat de Ion Petrovici în *De-a lungul unei vieți. Amintiri,* Editura pentru Literatură, 1966, p. 147-152. Caragiale era membru al comitetului de lectură al Teatrului Național din Bucureşti, ca reprezentant al Primăriei, numit de Barbu Delavrancea). In această calitate a redactat şi „raportul" scrisoare care urmează.

3

Arhivele Naționale ale României, Fond Teatrul Național din Bucureşti, dosar 23/1901. Documentul a fost comunicat lui Şerban Cioculescu de către Liviu Călin.

Inclus în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 209-210. Editorul precizează la notă: „Referat înreg. cu nr. 1105 la 16 martie 1902" şi transcrie rezoluția pusă de Scarlat I. Ghica: „Se dă autorizarea conform art. 146 şi urm. din regulament. Ghica".

Către OCTAVIAN GOGA

1

Comunicată de I. Şerb în „Gazeta literară", XIII, nr. 13 (699), 31 martie 1966, p.4 *(Inedit. O scrisoare a lui I.L. Caragiale către Octavian Goga),* de unde reproducem textul.

2

Facsimile, în revista „Transilvania", nr. 3, 1973, p. 17-18 (cf. Mircea Goga, *Caragiale inedit. O scrisoare către Octavian Goga).* Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 168-170. Scrisoarea era cunoscută de Şerban Cioculescu, aşadar. Acesta menţiona: „In păstrarea dnei Ortensia Cosma".

La colaţionare, am corectat, după facsimil: „de departe. Tutulor prietinilor, în loc de: „... departe, tutulor..." *(Scrisori şi acte,* p. 169).

3

Facsimile, în „Luceafărul", XI, nr. 26, 24 iunie st.v., 1912, p. 467, sub titlul *O scrisoare a lui Caragiale adresată dlui Octavian Goga.*

Inclusă în Opere, VII, 1942, p. 317-319.

4

Reprodusă după *Opere,* VII, 1942, p. 373 *(Răspunsuri cu prilejul aniversării celor 60 de ani).* Telegramă, asemenea celorlalte, în concept scris direct pe telegrama de felicitare.

5

B.A.R., Fond Caragiale, cota S 78/CDLXXXVII.

Carte poştală. Inedită.

6

Comunicată, fragmentar, în „Manuscriptum", III, 1 (6), 1972, p. 40 *(Caragiale. Scrisori către Al. Brătescu-Voineşti, Alceu Urechia...,* de Corin Grosu, ... *şi Octavian Goga...,* de Dan Smântânescu). Facsimile, în revista „România XXI", I, nr. 2, august 2002, p. 87.

La colaţionare, am întregit textul şi am stabilit data după ştampila poştei germane: „Berlin, Schoneberg, 3.4.12".

Către VASILE GOLDIŞ

1

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota: S 13(2)/LV.

Scrisoare publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 227-230. Şerban Cioculescu menţionează, pentru aceasta şi următoarea, la note (p. 587: *Izvoare),* existenţa unui concept în arhiva Alexandrina I.L. Caragiale.

Vasile Goldiş, proaspăt director al ziarului „Românul", nou „înfiinţat de Partidul Naţional Român din Transilvania şi Ungaria", îl înştiinţase pe Caragiale de apariţia ziarului şi îi adresase invitaţia de a colabora încă de la primul număr:

„Iubite Domnule Caragiale!

Cu prima ianuarie vechi 1911 apare numărul întâi [...]. Se va numi «Românul» şi e pus sub direcţia mea. Ar fi pentru cauza noastră naţională un mare câştig, dacă primul număr din acest ziar ar cuprinde şi câteva şire din condeiul d-voastră, atât de iubit la noi. Vă rog deci cu toată insistenţa să binevoiţi a-mi trimite ceva pentru ziar. Orice. *Nicht gebieten werd ich dem Sânger".* (Scrisoare din „2 ianuarie n. 1911", în Vasile Goldiş. *Corespondenţă. 1888—1934. Scrisori trimise,* vol. I, Ediţie îngrijită, studiu introductiv, note şi comentarii de Gheorghe Şoru, Cuvânt înainte de acad. prof. Ştefan Pascu, Editura Dacia, Cluj Napoca, 1992, p. 68.)

Primul articol scris de Caragiale special pentru „Românul" este O *reparaţiune* şi a apărut în numărul 36 din 15/28 febr. 1911 (cf. *Opere,* III, 2001, p. 976-979). Aşadar, Caragiale se decide să colaboreze la ziar, abia după înlăturarea mai multor obstacole, provocat însă de notiţa răutăcioasă din ziarul „Tribuna" (XV, nr. 29, 6/19 febr. 1911, p. 6, la „Informaţiuni").

2

Reprodusă după ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 230-231, unde Şerban Cioculescu a transcris conceptul din arhiva Alexandrina I.L. Caragiale. In notă, la subsol (ed. cit., p. 239), precizează: „Concept neisprăvit pe feţele curate ale unei scrisori a lui V. Goldiş,

cu data 18 febr. 1911". Pentru fluenţa textului, am renunţat la segmentele de expresie anulate de Caragiale, la redactare.

In privinţa datării, incertitudinea rămâne. Credem, totuşi, că acest concept de scrisoare trebuie datat înainte de 20 februarie 1911, întrucât Caragiale începe colaborarea la „Românul" în numărul din acea zi, după ce piedica pomenită în scrisoarea anterioară fusese eliminată.

3

Reproducem textul după ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 165-166. Şerban Cioculescu a transcris conceptul redactat, „în marginea scrisorii" lui V. Goldiş (Arad, 26 febr. 1911), prin care directorul „Românului" îi „mulţumea lui Caragiale pentru trimiterea articolului *O reparaţiune":* „Articolul îl public acum în numărul proxim, care iese marţi dimineaţa". Data la care se face trimiterea este: 15/28 febr. 1911.

4

Publicată în „Românul", II, nr. 128, marţi, 12/25 iunie 1912, p. 6, sub titlul *Din corespondenţa lui Caragiale cu ziarul „Românul",* cu o notă introductivă, nesemnată:

„Publicăm aici câteva din scrisorile lui Caragiale, ca să vadă şi cetitorii noştri cât de scrupulos şi de precaut era măiestrul când scria un articol sau o novelă. Multora li se va părea o pedanterie poate, dar tocmai din pricina acestei pedanterii stilul lui Caragiale e aşa de clar, de concis şi de sobru, încât fraza lui are o structură ca de granit".

Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 231-232, editorul Şerban Cioculescu indicând aceeaşi sursă (v. p. 587, la *Izvoare).*

Termitele... Un mic capitol de istorie naturală, pentru popor, articolul pomenit în această scrisoare a apărut în „Românul", I, nr. 70, 27 martie/9 aprilie 1911, p. 1-2 (inclus în ediţia noastră, *Opere,* III, 2001, p. 990-994).

5

Biblioteca Academiei Române, FondI.L. Caragiale, cota S 13(1)/LV. Telegramă. Inclusă în *Opere,* VII, 1942, p. 232.

In aceeaşi zi, Caragiale concepe şi expediază scrisoarea anunţată.

6

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 233. Scrisoarea este o explicaţie pentru hotărârea, comunicată prin telegrama anterioară, de a nu mai continua colaborarea la „Românul". Caragiale dorea şi o *Notiţă la informaţiuni.* - „D. Caragiale ne scrie că, fiind peste măsură ocupat cu nişte lucrări literare, regretă a nu mai putea colabora la ziarul nostru".

7

Concept de telegramă, scris de Caragiale, cu creionul albastru, nervos, pe verso al copertei cărţii: V. Alecsandri, *Opere complete,* IV, *Teatru,* Inst. de arte grafice „Minerva", Bucureşti, 1904", aflat în colecţia Şerban Cioculescu. Eminentul editor a inclus telegrama în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 166-167, precizând, la notă: „Telegrama aceasta, din arhiva Matei Caragiale, a fost expediată după lămuririle lui Goldiş". Acesta explicase ce a vizat în rândurile incriminate de Caragiale în scrisoarea precedentă, extrase din „Românul".

8

Publicată în „Românul", II, nr., 128, Arad, marţi 12/25 iunie 1912, p. 6. Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 233-234.

„Articolul cu pricina" este, de fapt, *Scrisoare deschisă adresată directorului ziarului „Românul",* apărut în nr. 94, din 30 aprilie/13 mai 1911, p. 1-2, acelaşi în care era inserat şi răspunsul lui Goldiş. Reprodus în ediţia noastră, *Opere,* III, 2001, p. 998-1002.

9

Publicată în „Românul", II, nr. 128, Arad, marţi 12/25 iunie 1912, p. 6; de asemenea, în „Flacăra", I, nr. 36, 23 iunie 1912, p. 284, în articolul *Cum scria Caragiale,* de Vasile Goldiş.

Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 234.

10

Publicată în „Românul", II, nr. 128, Arad, marţi 12/25 iunie 1912, p. 6.

Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 234-235.

11

Publicată în „Românul", II, nr. 128, Arad, marţi 12/25 iunie 1912, p. 6.

Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 235.

12

Arhiva Institutului de Istorie şi Teorie Literară „G. Călinescu". Telegramă; concept scris direct pe telegrama de felicitare primită.

Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 372; scrisoare de răspuns la telegrama de felicitare cu prilejul sărbătoririi celor 60 ani.

Către PETRE GRĂDIŞTEANU

Arhivele Naţionale ale României, Fond Teatrul Naţional din Bucureşti: 1311/1899, dosar2/1899. Identificată de Şerban Cioculescu. Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 206-207, de unde o reproducem.

Scrisoarea a fost înregistrată: „Priimit 7/19 mai 1899", primind rezoluţia „Se aprobă".

Petre Grădişteanu (1841-1921), avocat, publicist, om politic, fusese numit Director General al Teatrelor în 1898, în succesiunea lui Gr. C. Cantacuzino. Caragiale a avut relaţii, totuşi, bune cu el, deşi

s-au înfruntat, în toamna anului 1898, într-o corespondenţă publică, în care marele dramaturg a fost de o scânteietoare ironie. (cf. *O chestiune juridico-literară* şi *Scrisoare deschisă,* în *Opere,* II, 2000, p. 855-859)

Către G. GRIDEANU

Biblioteca Academiei Române, Fond Caragiale, cota S 9/LV(2).

Cartolină provenită din colecţia George Franga. Publicată în ziarele: „Dimineaţa", IX, nr. 2996, 8 iulie 1912, p.1; „Viaţa nouă", I, nr. 31, 3 august 1912, p.3.

Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 8.

Către GH. N. GRIGORESCU

Biblioteca Academiei Române — Fond Caragiale, cota: S 14/LV.

Carte poştală ilustrată; legenda: Die Wartburg. Der Burgeingang...". Adresată lui Gh. N. Grigorescu şi soţiei sale.

Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 157.

Datarea misivei, după ştampila poştei germane.

Gheorghe N. Grigorescu, fiul pictorului Nicolae Grigorescu era căsătorit cu Anişoara Vlahuţă, fiica lui Al. Vlahuţă. Amândoi îi erau apropiaţi sufleteşte lui Caragiale, prieten cu părinţii fiecăruia dintre ei. Lui N. Grigorescu îi este dedicat volumul *Momente* (1901).

Către DOMNIŞOARELE GRIGORIU-IAŞI

Muzeul Municipal Iaşi. Scrisoare publicată în revista „Ion Neculce", I, fasc. 1, oct. 1921; apoi în *Carnaval literar* (Iaşi, f.a., p. 117), de C. Săteanu şi în facsimil, de N. Barbu, în studiul *Caragiale şi Iaşul* („Iaşul literar", nr.6..., 1962,).

Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 134-135.

Către C. GRINŢESCU

Arhivele Naționale, Direcția județeană Neamț, Fond Revizoratul Şcolar. Concept manuscris.

Reproducem înştiinţarea după o xerocopie comunicată nouă prin bunăvoința Direcției Județene Neamț a Arhivelor Naționale.

C. Grințescu era diacon şi institutor.

Date despre activitatea lui Caragiale ca revizor şcolar în circumscripţia Neamţ-Suceava, în perioada octombrie 1881-februarie 1882, în studiul lui Ion Nacu, *Ion Luca Caragiale revizor şcolar* („Limbă şi literatură", XII, Bucureşti, 1966, p. 483-491).

Datarea conceptului indică prezenţa lui Caragiale la post cel puţin până la 26 februarie 1882.

Către DIMITRIE GUSTI

1

Muzeul de Istorie şi Arheologie Prahova — Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, nr. inv.: 64—44242. Bilet lăsat, probabil la locuinţă, pentru „Dr. Gusti". Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 129-130.

2

Muzeul „I.L. Caragiale" Ploieşti, nr. inv. 64—44243.

Scrisoare inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 129-130.

Către I. HANGANU

Adresă de înştiinţare, în concept manuscris. Se păstrează la Arhivele Naționale, Direcţia Judeţeană Neamţ, Fond Revizoratul Şcolar.

Reproducem înştiinţarea după xerocopia comunicată nouă prin bunăvoinţa Direcţiei Judeţene Neamţ a Arhivelor Naţionale.

Către FAMILIA HERŞCOVICI

Publicată în „Dimineaţa", V, nr. 1400, 10 ianuarie 1908, p. 2 *(Moartea lui Ronetti-Roman. Telegrame),* de unde o reproducem.

Moartea lui Ronetti-Roman l-a afectat profund pe Caragiale. Colegi de redacţie la „Timpul", prieteni cu Eminescu, au păstrat o legătură „frăţească". Ecouri ale durerii se găsesc în multe din scrisorile din ianuarie 1908, trimise lui B. Brănişteanu, dr. Steuermann-Rodion, dr. Alceu Urechia ş.a.

Telegramă de condoleanţe trimisă socrilor lui Roneti-Roman, la moartea acestuia.

Către DOAMNELE EUGENIA U. HODOŞ, ALEXANDRINA N. HODOŞ, EUGENIA T. DUTZESCU-DUTZU,...

Publicată, cu facsimile, de Fr. Munteanu-Râmnic, sub titlul *O „circulară",* în „România literară", VI, nr. 35, 30 august 1973, p. 24 (r. „Museum"), de unde o reproducem.

Către NERVA HODOŞ

1

Reprodusă după ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 167-168. Şerban Cioculescu menţionează, în notă, că a utilizat o copie comunicată de D. Murăraşu, după scrisoarea aflată la fiica lui Nerva Hodoş.

2

Publicată de Corneliu Dima Drăgan sub titlul *O scrisoare inedită a lui Ion Luca Caragiale,* în „Argeş", I, nr. 5, octombrie 1966, p. 14, cu facsimile. Reţinem din nota de prezentare că scrisoarea s-a aflat în

Fondul „Saint-Georges", transferat la Biblioteca Centrală de Stat. In revistă este fotocopiat şi plicul. Nu am văzut originalul.

Nerva Hodoş (20 nov. 1869, Baia de Criş - 1 nov. 1913, Sibiu) a urmat studii liceale şi universitare (Litere) la Bucureşti. A lucrat la Biblioteca Academiei Române (1 apr. 1891-31 martie 1896), profesor de română la Şcoala Superioară de Război. A redactat „Revista bibliografică" (1903-1904) şi a lucrat ediţia: Dinicu Golescu, *Însemnare a călătoriii mele făcută în anul 1824, 1825, 1826.* Tipărită din nou şi însoţită de o introducere de Nerva Hodoş, Bucureşti, 1910, LX, 148 p. Binemeritatele laude caragialeene, Nerva Hodoş le primeşte pentru aceasta.

Revista „Comorile României", cu subtitlul „Revistă lunară ilustrată", a apărut într-un număr unic, în iunie 1911.

Către DRAGOMIR HURMUZESCU

1

Publicată de Nicolae Scurtu, în articolul *Corespondenţe: I.L. Caragiale. Epistole berlineze,* „Manuscriptum", XV, nr. 3 (56), 1984, p. 133-135, cu facsimil. Carte de vizită.

2

Facsimil, în monografia lui Constantin A. Ghica, *Dragomir Hurmuzescu,* Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1967, filă nenumerotată, p. 56-57. Publicată de Nicolae Scurtu, în articolul *Corespondenţe: I.L. Caragiale. Epistole berlineze,* „Manuscriptum"", XV, nr. 3(56), 1984 p. 133-135. Pe plic, menţiunea „Rohrpost", scrisă de Caragiale,

3

Publicată de Nicolae Scurtu, în articolul *Corespondenţe: I.L. Caragiale. Epistole berlineze,* „Manuscriptum", XV, nr. 3(56), 1984, p. 133-135, cu facsimil. Carte de vizită. Nedatată.

4

Publicată de Nicolae Scurtu, în articolul *Corespondenţe: I.L. Caragiale, Epistole berlineze,* „Manuscriptum", XV, nr. 3(56), 1984, p. 133-135). Nedatată.

Autorul articolului precizează în nota 2, la prezentarea materialului: „Originalele celor patru scrisori se află în arhiva Nicolae Scurtu, Bucureşti, fiind cumpărate în ziua de 22 decembrie 1983 de la profesorul Dan Hurmuzescu, fiul lui Dragomir Hurmuzescu".

Nu am văzut originalele. Reproducem textul după „Manuscriptum" (1984).

Dragomir Hurmuzescu (13 martie 1865, Bucureşti - 1954, Bucureşti), profesor universitar, la Iaşi, iar din 1913, la Bucureşti, fizician doctor la Sorbona, membru al Academiei Române, secretar general în Ministerul Instrucţiunii Publice, senator (1927, 1933). A conceput şi a condus postul românesc de Radiodifuziune.

Popasul berlinez, în răstimpul căruia s-a desfăşurat această corespondenţă, în toamna anului 1910, este doar un moment al relaţiilor profesorului fizician cu scriitorul. Cunoştinţa lor, oricum destul de veche, înregistrează şi întâlnirea celor doi în campaniile şi întrunirile Partidului conservator-democrat, înfiinţat de Take Ionescu, în 1908.

Către Dr. CORNEL IANCU

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S 13(1)/LV.

Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 467-469, după conceptul din arhiva Alexandrina I.L. Caragiale. Adresată *Dr. Cornel Iancu,* avocat din Arad.

„Notiţa" despre care vorbeşte Caragiale este cea alăturată scrisorii sale către Vasile Goldiş, datată „sâmbătă 16/29 [aprilie] 1911": „D. Caragiale ne scrie că, fiind peste măsură ocupat cu nişte lucrări literare, regretă a nu mai putea colabora la ziarul nostru." Notiţa a apărut la rubrica „Informaţiuni" a ziarului „Românul". Colaborarea lui Caragiale la ziarul „Românul" nu a încetat imediat, a devenit sporadică, la început, pentru a se încheia pe la începutul verii 1911.

Pe fila de manuscris, verso, cu aceeaşi cerneală, se află scris: „fotografia prodigiosului Aghiuţă stă atârnată deasupra mesei mele de lucru".

Către G. IBRĂILEANU

1

Biblioteca Centrală Universitară„M. Eminescu"din Iaşi, Arh. 71.

Telegramă. Pe formularul telegramei, o însemnare de mână: „[octombrie 1908]". Datele de pe ştampila poştei sunt indescifrabile. Publicată în *Scrisori către G. Ibrăileanu,* III, ediţie îngrijită de M. Bordeianu, Viorica Botez, Gr. Botez, I. Lăzărescu şi Al. Teodorescu. Prefaţă de N.I. Popa, Editura Minerva, Bucureşti, 1973, p. 33 (Colecţia „Studii şi documente").

2

B. C. U. din Iaşi. Scrisoare publicată incomplet de Ioan Massoff, în articolul *Caragiale şi „Viaţa Românească"* („Viaţa Românească", nr. 6, iunie 1962, p. 223). Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 153-154. La colaţionarea cu manuscrisul, am transcris: „A cincea zi de la *expediare...",* în loc de: „expediere" *(Scrisori...,* p. 154); „De *atât* amar de ani...", în loc de: „atâta" *(Ibidem).*

3

B.C.U. din Iaşi. Carte poştală ilustrată, legenda: „Prebischtor (bohm. Schweiz)". Publicată incomplet de Ioan Massoff *(art. cit.,* p. 223-224). Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 155.

La colaţionare am constatat că misiva a fost expediată din Berlin (ştampila poştei) şi nu, cum s-ar putea înţelege, din Elveţia (vezi *Scrisori şi acte).* De altfel, şi legenda este *„Prebischtor",* nu „Prelischtor. De asemenea, am întregit textul cu P.S.-ul, redactat pe partea ilustrată, sub legendă. Alte diferenţe: „Sper să viu *pe* primăvară...", în loc de:

„să vin *de...*"; „ascultat, *ca vechi meşteşugar...*", cuvintele subliniate lipsind din *Scrisori şi acte.*

4

B.C.U. din Iaşi. Scrisoare publicată de Ioan Massoff *(art. cit.,* p. 224); inclusă în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 155-156.

La colaţionarea cu facsimilul, am reaşezat paragrafele textului după manuscrisul lui Caragiale.

5

B.C.U. din Iaşi. Publicată în *Scrisori către G. Ibrăileanu,* III, ed. cit., p. 35-36. In manuscris: „Tutulor *ai* dv....", în loc de: „Tutulor *şi* dv. . . ." *(ed.cit.,* p. 36, şi cum, eronat, a rămas şi în textul nostru).

6

B.C.U. din Iaşi. Carte poştală. Publicată în volumul *Scrisori către G. Ibrăileanu,* III, ed. cit., p. 36.

Datarea, după ştampila poştei germane. Ştampila poştei româneşti indică, pentru sosire: „Iaşi, 4 ian. 910".

7

B.C.U. din Iaşi. Carte poştală. Publicată în volumul *Scrisori către G. Ibrăileanu,* ed. cit., p. 38.

Ştampila poştei este ilizibilă.

8

B.C.U. din Iaşi. Carte poştală. Publicată în *Scrisori către G. Ibrăileanu,* ed. cit., p. 38.

Ştampila poştei germane indică, la plecare: „13.2.12".

Caragiale mulţumeşte sobru, telegrafic, pentru articolul omagial publicat de Ibrăileanu în „Viaţa Românească", VII, nr. 1, ianuarie 1912, p. 98-101.

9

Concept de scrisoare, probabil neexpediată. Transcris de Şerban Cioculescu după textul găsit în arhiva Caragiale şi inclus în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 491—494. De asemenea, republicat în *Scrisori către G. Ibrăileanu, ed. cit.,* p. 36-37.

10

B. C. U. din Iaşi. Carte poştală. Publicată în volumul *Scrisori către G. Ibrăileanu,* III, ed. cit., p. 38.

Datarea, după ştampila poştei germane.

11

B.C.U. din Iaşi, Arh.-71.

Publicată în *Scrisori către G. Ibrăileanu,* III, ed. cit., p. 38.

Ştampila poştei, la sosire, indică: „Iaşi, 9 mai 912".

Scrisoarea anunţă vizita, care va fi ultima, la Iaşi a lui Caragiale. Scriitorul era însoţit de Vlahuţă şi de tânărul „debutant în litere", fiul său Matei, care va căpăta, într-adevăr, „botezul cernelii de tipar cu blagoslovenia «Vieţii româneşti»". In nr. 4, aprilie 1912, al revistei apar poeziile acestuia: *Clio, Lauda cuceritorului, Prohodul războinicului, Noaptea roşie, Călugăriţa, Boierul, Aspra, Înţeleptul, Cronicarul, Domniţa, La Argeş, Trântorul, Curţile vechi.*

Mărturii despre cea din urmă călătorie la Iaşi a lui Caragiale au mai lăsat A. Steuerman-Rodion, Adolphe Stern.

12

Publicată de Al. Teodorescu, în articolul *3 scrisori inedite de Caragiale* („Convorbiri literare", 1972, nr. 22, p. 15), apoi în *Scrisori către G. Ibrăileanu,* III, ed. cit., p. 39, la notă. Telegrama, expediată din Ploieşti, primită la Iaşi în ziua de 27 aprilie/10 mai 1912, este semnată: *Vlahuţă—Caragiale.*

Către CONSTANTIN IONESCU

Reprodusă după *Opere,* VII, 1942, p. 412-413. Şerban Cioculescu precizează în notă *(Izvoare,* p. 5) că scrisoarea lui Caragiale către actorul Constantin Ionescu i-a fost „comunicată de d. prof. Al. C. Ionescu, fiul destinatarului".

Către Dr. DIMITRIE D. IONESCU

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S 5/LV(2).

Inedită.

Scrisoarea, pe un format mic, poartă imprimată (ştampilată) adresa expeditorului: „CARAGIALE/ Nachodstr, 18/Berlin W." Am stabilit data după ştampila poştei germane de pe plic: „Berlin W., 27.11.04".

Ajuns de doar câteva săptămâni în Berlin, Caragiale îi adresează doctorului Dimitrie Ionescu, precum unei cunoştinţe vechi şi apropiate, urări la naşterea fiicei sale, Elena-Cristina.

Dimitrie Ionescu (? - 1929), medic, doctor în medicină, la Bucureşti, în 1902, profesor, mai apoi, de clinică medicală şi de farmacologie la Universitatea din Bucureşti. A studiat cardiologia şi bolile aparatului respirator, în special angina pectorală. Scrisoarea lui Caragiale este dintr-o perioadă în care dr. Ionescu urma, probabil, un stagiu de specializare la Berlin, căci, în anii următori, aici, îi vor fi tipărite lucrări de specialitate (ex.: *Uber eine eigenartige Vertuung,* 1906).

Către TAKE IONESCU

1

Publicată în „Ordinea", II, nr. 322, 1 ianuarie 1909, p. 2, sub titlul *Telegrame primite de d. Take Ionescu,* de unde reproducem textul.

2

Publicată în „Ordinea", II, nr. 355, 15 februarie 1909, în „Suplimentul gratuit al ziarului «Ordinea»", sub titlul *Telegrame primite de dnul Take Ionescu,* de unde reproducem textul.

3

Publicată în „Ordinea", III, nr. 662, 21 ianuarie 1910, p. 2, de unde reproducem textul.

4

În „Ordinea", V, nr. 1207, 9 februarie 1912, p. 3, se publică telegrama prin care I.L. Caragiale îi mulţumeşte lui Take Ionescu pentru articolul *Caragiale orator,* apărut în numărul festiv al revistei „Flacăra". De asemenea, în: „L'Independance roumaine", XXXVI, nr. 11 045, 10/23 februarie 1912, p. 1 („Echos"); „Voinţa naţională", XXVIII, nr. 7950, 10 febrruarie 1912, p. 3 („Ultime informaţiuni").

Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 379; răspuns la telegrama de felicitare cu prilejul sărbătoririi celor 60 ani.

Articolul omagial, *Caragiale orator,* semnat de Take Ionescu, a apărut în „Flacăra", I, nr. 16, 4 februarie 1912, p. 121, ca editorial. Aproape întreg numărul respectiv este dedicat lui Caragiale. Articolul este reluat în alte publicaţii: „Ordinea", V, nr. 1205, 7 februarie 1912, p. 1; „Viitorul", V, nr. 1438, 9 februarie 1912, p. 2 („Mişcarea artistică-literară").

5

B.A.R., Fond Caragiale, cota: S15/LV.

În „Ordinea", V, nr. 1201, miercuri, 1 februarie 1912, p. 2, la rubrica „Ultime informaţii", se publica telegrama de răspuns la felicitările primite de la Take Ionescu.

Inclusă în ediţia *Opere,* VII, p. 371; răspuns la telegrama de felicitare cu prilejul sărbătoririi celor 60 ani.

Diferenţa de datare provine din utilizarea variată a calendarului.

Către TH. I. IONESCU

Manuscris aflat la Biblioteca Academiei Române, fond I.L. Caragiale, cota S 16/LV. Inedită.

Răspunsul lui Caragiale la telegrama de felicitare primită din partea membrilor Societăţii de lectură „Gh. M. Fontanin" a elevilor Liceului „Carol I" din Craiova.

Telegrama fusese publicată şi în presă (în „Universul", XXX, nr. 36, 7 febr. 1912, p. 2, la „Informaţiuni"; în „Dimineaţa", IX, nr. 2846, 7 febr. 1912, p. 2, la „Informaţiuni"; în „Minerva", IV, nr. 1128, 7 febr. 1912, p. 2, sub titlul *Sărbătorirea lui Caragiale).* Răspunsul scriitorului a rămas necunoscut. Şerban Cioculescu se referă la el în nota de la sfârşitul *Răspunsurilor cu prilejul sărbătoririi...* (cf. *Opere,* VII, 1942, p. 382), menţionând că face parte dintre cele care „nu ne-au rămas".

La Muzeul „I.L. Caragiale" din Ploieşti se păstrează această telegramă (nr. inv. 64-30269), pe care se află şi însemnarea destinatarului: „Rps. Cartă închisă. 4/17.912 seara". Îl reproducem după manuscris.

Pe carta poştală, cineva, probabil destinatarul, a notat: „primită: 7 februar 1912".

TheodorI. Ionescu (1868 -?), profesor de limbi clasice la Liceul „Carol I" din Craiova, preşedinte al Societăţii de lectură „Gh.M. Fontanin" a elevilor din cursul superior. Autor de manuale şcolare, de studii istorice şi pedagogice *(Învăţământul secundar. Scurt istoric al învăţământului particular din Craiova, Pentru ce trebuie să se înveţe limbile clasice în liceu).*

Către UN INTELECTUAL DIN GALAŢI

A apărut în „Adevărul", XXIV, nr. 7667, 14 ianuarie 1911, p. 3, cu titlul *Caragiale şi alegerile. O scrisoare interesantă a lui Caragiale,* precedată de următoarea notă: „Galaţi, 12 ianuarie. - Un grup de intelectuali, independenţi de orice convingere politică, a propus maestrului Carageale să-i susţină candidatura la Galaţi. Marele

nostru scriitor a declinat această onoare. Iată textul sacrisoarei adresată de d-sa unui membru din cercul intelectualilor sus-pomenit". Scrisoarea a fost tipărită şi în alte ziare: „Dimineaţa", VIII, nr. 2463, 14 ian. 1911, p. 1 *(Scrisoare adresată grupului de intelectuali din Galaţi care-ipropuseseră să-i susțină candidatura);* „Ordinea", IV, nr. 903, 14 ian. 1911, p. 3 („Mişcarea electorală": *Scrisoare către un grup de intelectuali din Galaţi);* „Viitorul Dobrogei", III, nr. 51, 23 ian. 1911, p. 3 („Informaţii": Scrisoare către un grup de *intelectuali din Galaţi).*

Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 220-221, după „Adevărul" (1911).

Am colaţionat pentru corectarea eventualelor greşeli de transcriere. O singură diferenţă: „şi ca *unui* atare nu-mi este" (în „Adevărul"), în loc de: „şi ca *unul* atare" *(Scrisori şi acte,* p. 221).

Către EMIL ISAC

1

Publicată în „Rampa", I, nr. 213, 8 iulie 1912, p. 1, în grupajul cu titlul *Câteva scrisori de ale lui Caragiale (Adresate lui Emil Isac).* Inclusă în *Opere,* VII, 1942, p. 275-277.

2

Publicată în „Rampa", I, nr. 213, 8 iulie 1912, p. 1 *(Câteva scrisori de ale lui Caragiale).* Manuscris aflat la Muzeul Teatrului Naţional din Bucureşti. Inclusă în *Opere,* VII, 1942, p. 277-278.

3

Publicată în „Rampa", I, nr. 213, 8 iulie 1912, p. 1 *(Câteva scrisori de ale lui Caragiale).* Inclusă în *Opere,* VII, 1942, p. 278.

4

Publicată în „Rampa", I, nr. 213, 8 iulie 1912, p. 1 *(Câteva scrisori de ale lui Caragiale).* Inclusă în: *Opere,* VII, 1942, p. 278-279; *Scrisori*

şi acte, 1963, p. 172, unde Şerban Cioculescu menţionează apariţia acestei scrisori ca prefaţă la *Maica cea tânără, dramoletă neoromantică într-un act* (cf. Emil Isac, *Opere,* ediţie definitivă, îngrijită de Miron R. Paraschivescu, Bucureşti, Fundaţia pentru Literatură şi Artă, 1946, p. 145).

5

Publicată în „Rampa", I, nr. 213, 8 iulie 1912, p. 2 *(Câteva scrisori de ale lui Caragiale).* Inclusă în *Opere,* VII, 1942, p. 279.

Caragiale şi Emil Isac au corespondat încă înainte de a se cunoaşte personal. Aceasta s-a întâmplat, în timpul serbărilor de la Blaj, la aniversarea semicentenarului „Astrei" (cf. Emil Isac, *Amintiri despre Caragiale,* în „Ecoul", 26 ianuarie 1944). Poetul ardelean, dramaturg debutant, îi solicitase maestrului Caragiale o prefaţă. Caragiale, deşi l-a refuzat politicos, nu a ezitat să sprijine reprezentarea piesei *Maica cea tânără,* pe scena Teatrului Naţional din Bucureşti, în stagiunea 1911-1912 (v. *infra,* scrisoarea din 28 iulie st.v. 1911, către Ion C. Bacalbaşa).

Către IOAN URBAN JARNIK

Publicată în „Românul", II, nr. 29, Arad, 7/20 febr. 1912, p. 7. Sub titlul *Dr. Urban Jarnikşi d. I.L. Caragiale,* se tipăreşte scrisoarea de răspuns a lui Caragiale. Tipărită şi de I.E. Torouţiu în *Studii şi documente literare,* III, *Junimea,* 1932, p. 169. Inclusă în *Opere,* VII, 1942, p. 349-351. Şerban Cioculescu indică „izvoarele" de mai sus, iar I.E. Torouţiu menţionează scrisoarea autografă din Arhiva familiei Jarnik (Praga).

Către HERBERT KANNER

Reprodusă după *Opere,* VII, 1942, p. 415^17. În notă *(Izvoare),* Şerban Cioculescu precizează: „Comunicată lui Paul Zarifopol, care a luat copie după originalul, pare-se, inedit".

Către Dr. I. KIRIAK

Publicată în „Adevărul", XXV, nr. 8044, 4 febr. 1912, p. 3 („Informaţiuni"). Sub titlul *Sărbătorirea lui Caragiale,* sunt reproduse atât telegrama de felicitare trimisă de dr. I. Kiriac lui I.L. Caragiale, cât şi răspunsul din partea sărbătoritului.

Scrisoarea a fost reluată şi în: „Dimineaţa", IX, nr. 2844, 5 febr. 1912, p. 4 *(Sărbătorirea lui Caragiale: Scrisoare).* „Românul", II, nr. 29, Arad, 7/20 febr. 1912, p. 10 *(Telegramă).*

Semnalată şi reprodusă în *Bibliografia I.L. Caragiale (1852—1912). În periodice,* I, 1997, p. 418, poziţia 2997.

Către ROBERT KRAUS

B.A.R., cota 08/II/7, nr. 5912.

Concept pe telegrama trimisă din Viena, cu data „14.2.12", de Robert Kraus:

„Meine verspaeten aber herzlychsten gluekwinsche. - Gott segne us schuetze sie. Robert Kraus.

Caragiale
Berlin Schoeneberg
Innsbruckerstr. 1."

Inclusă în *Opere,* VII, 1942, p. 379; scrisoare de răspuns la telegrama de felicitare cu prilejul sărbătoririi celor 60 ani.

Către JACQUES L. KREMNITZER

B.A.R., S18/LV; inv. 18346; 239/951.

Scrisoare a lui I.L. Caragiale către Jacques L. Kremnitzer, administratorul Teatrului „Lieblich" (Jigniţa) din Bucureşti, de limbă idiş. Epistola de mulţumire, către toţi artiştii companiei particulare a lui Jacques L. Kremnitzer, era un răspuns la urările cu ocazia jubileului de 60 de ani: „Domnului I.L. Caragiale *Berlin.* Cu ocazia aniversării jubileului Domniei Voastre de ani 60 îmi permit prin prezenta a vă

ura din partea artiştilor israeliţi a *[sic!]* Teatrului „Lieblich" (Jigniţa) să trăiţi ani mulţi şi fericiţi de acum înainte.

Administraţia Teatrului Liebblich (Jignitza)
Jacques L. Kremnitzer.

Bucureşti, 30 ianuarie 1912
str. Negru Vodă 14-16"
(B.A.R., S57/LV)

Pe această scrisoare, I.L. Caragiale încearcă un răspuns (ciornă). Şerban Cioculescu publică ciorna în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 174-175. Scrisoarea originală, care a fost expediată „recomandat" la Bucureşti, este un carton subţire îndoit ca un plic pe care s-a scris adresa destinatarului. Reputatul editor însemnează exact cota adevăratei scrisori, dar cine i-a copiat epistola-ciornă a îmbinat *sui-generis* cele două forme.

Către CONSTANTIN LECCA

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, nr. inv. 64—44250.

Inedită.

Carte poştală, datată după ştampila poştei germane: „Wilmersdorf b. Berlin, 2.1.06". Pe scrisoare, se află înscrisă, cu altă grafie decât a lui Caragiale, următoarea notaţie: „Scris la 6 oct. / 23 sept. 1906".

Constantin C. Lecca fiul pictorului Constantin Lecca (1810-1887) şi frate al Cleopatrei Lecca-Poenaru. Cum pictorul C. Lecca era vărul primar al mamei lui Caragiale şi al Momuloaiei, rezultă că I.L. Caragiale şi avocatul C.C. Lecca erau rude „veri de al doilea". În procesul legat de moştenirea Momuloaiei, Const. C. Lecca era atât parte, cât şi avocat al moştenitorilor legitimi.

Reproducem, în continuare, Procura menţionată în scrisoare. Precizăm că ea a fost publicată în revista „Manuscriptum":

„PROCURĂ

Prin care subsemnatul I.L. Caragiale, domiciliat în Bucureşti, strada Plantelor no. 25, autorizez cu deplină putere pe Dl Advocat Grigore Cernescu din Bucureşti ca să se prezinte în numele meu şi

pentru mine în faţa tuturor instanţelor judecătoreşti din ţară în orice fel de procese, fie intentate de mine, fie intentate de alţii contra mea.

Dnul Cernescu este autorizat să întrebuinţeze toate mijloacele legale în susţinerea intereselor mele, putând să formuleze interogatorii în numele meu, să ceară proba cu martori arătând numele lor, să ceară verificări de scripte, reprezintându-mă în toată procedura verificării chiar şi acolo unde codul proc. civ. cere un mandat special, - să se înscrie în fals în contra oricărui act ar găsi d-sa că este loc a se face aceasta - judecând şi autorul sau autorii falsului, - să defere şi să refere jurământ, formulând în numele meu jurământul şi semnând pentru mine, - în sfârşit înţeleg să dau mandat general Dlui Cernescu cu privire la apărarea intereselor mele şi la administrarea mijloacelor de susţinere şi probaţiune.

Mai împuternicesc pe Dnul Advocat Grigore Cernescu să facă şi să semneze în numele meu orice acţiune, orice cerere neconvenţională, orice chemare în garanţie, la toate instanţele judecătoreşti din ţară, - să facă şi să semneze în numele meu, apeluri, recursuri în casaţie, precum şi operaţiuni la orice instanţă.

Dnul Cernescu mai este autorizat să ceară investirea cu formulă executorie a oricărei hotărâri judecătoreşti, obţinând şi semnând de primirea titlurilor executorii - va putea să ceară executarea oricărei hotărâri, făcând urmăriri mobiliare sau imobiliare şi luând orice măsuri asiguratoare, fie numind conservatori, fie înfiinţând sequestre pe averile debitorilor.

Se va prezenta la orice licitaţii, ori supralicitări, oferind şi fixând preţul în locul meu, - va depune preţul şi va cere liberarea ordonanţelor de vânzare în numele meu şi pentru mine, oriunde trebuinţa va cere. Va putea de asemenea cere să se înfiinţeze popriri pe orice sume sau avere mobilă. D-sa este împuternicit să facă orice fel de contestaţii la orice fel de urmărire sau măsură conservatoare.

Va cere să se facă orice tablou de distribuire de bani rezultaţi din orice urmărire. Va face orice opoziţii la aceste tablouri, sau va da mulţumire semnând în numele meu.

Mai împuternicesc pe Dnul Cernescu să retragă orice acţiune, opoziţie, apel sau recurs în Casaţie în numele meu, cerând includerea dosarelor şi semnând pentru mine unde va fi nevoie.

D-sa mai este autorizat să facă în numele meu orice acte de procedură şi să primească pentru mine, semnând de primire, orice act de la orice instanţă judecătorească sau administrativă, - să primească citaţii, hotărâri, somaţii, notificări şi orice fel de acte de procedură s-ar face pentru şi în contra mea. D-sa este împuternicit să ia termene în cunoştinţă la orice instanţă judecătorească.

Mai autorizez pe Dnul Cernescu, ca să se prezinte în locul meu la orice instanţă administrativă din ţară, la societăţile de Credit urban sau rural, la orice instituţie de credit sau finanţare ca să facă şi să semneze în locul meu cereri privitoare la interesele mele, depunând acte şi ridicându-le în locul meu. D-sa este asemenea împuternicit să facă şi să semneze orice cerere sau opunere la autorităţile administrative şi financiare, cari ar fi desemnate prin legi speciale să judece şi să hotărască fie prin instanţă, fie în instanţă de apel, orice interese de natură contencioasă.

Înţeleg, în sfârşit, ca prin aceasta să dau Dlui Avocat Grigore Cernescu un mandat deplin şi general în toate afacerile mele, atât în faţa tuturor instanţelor judecătoreşti din ţară, cât şi a celor administrative şi financiare, D-sa putând să facă orice fel de cerere şi opunere din partea mea, - şi semnând orice va găsi cu cale în locul meu.

Dnul Cernescu va putea să-şi substituie în toate aceste împuterniciri sau în parte pe unul sau mai mulţi avocaţi, cum şi să-şi alăture pe unul sau mai mulţi avocaţi, după cum va crede D-sa de cuviinţă.

Făcută la Bucureşti, astăzi 7 Decembrie 1905

I.L. Caragiale
proprietar
Strada Plantelor 25

Tribunalul Ilfov, secţia de Notariat, 1905 Decembrie 7,
No 10885 - conf. cererii no 43793/1905."

Către N. LEON

B. A. R., Fond I.L. Caragiale, cota S 19/LV, inv. 15523. Achiziţionată, în 1944, de la Gh> N. Leon, fiul dr. N. Leon.

Publicată în *Note şi Amintiri,* Editura „Cartea Românească", Bucureşti, 1933, p. 170, de dr. N. Leon, apărute după moartea autorului. Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 36-37, cu o greşeală de tipar: „de stat", în loc de: „la stat".

[1] *N. Leon* (1862, Botoşani - 1930), profesor universitar la Iaşi, naturalist şi parazitolog, savant eminent, cu recunoaştere internaţională. A fost inspector general în Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice, având în subordine toate şcolile particulare din ţară. În această calitate, dar şi în aceea de prieten, căci frecventau aceleaşi cercuri, i se adresează Caragiale (cf. *vol. cit.,* p. 167-172, cap. 39. *Amănunte pitoreşti din viaţa politică, din cafeneaua intelectualităţii de pe vremuri).*

Către REDACŢIA ZIARULUI „LIBERALUL"

1

Publicată în ziarul „Liberalul", Iaşi, VIII, nr. 124, 28 iulie 1907, p. 1, sub titlul: *O scrisoare a maestrului Caragiale,* precedată de următoarea notă explicativă:

„Cu privire la conflictul de paternitate literară provocat de ziarul «Opinia» care a atribuit maestrului Caragiale o fabulă al căr[ei] autor nu era, primim următoarea scrisoare, căreia îi facem loc în coloanele noastre, cu cea mai vie plăcere:..."

Inclusă, fără final („Binevoiţi...") în *Opere,* III, 1962, p. 815 (nota la fabula *Duel...).*

2

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota: S 20/LV.

Scrisă „la aceeaşi dată cu scrisoarea recomandată", adică precedenta, a doua scrisoare este menită că precizeze o formulare, bănuită, după închiderea plicului, de lipsa exactităţii, a perfectei potriviri între, în termenii scriitorului, *ce* şi *cum.* Acurateţea expresiei este, pentru Caragiale, o exigenţă permanentă, de la care nu face rabat.

Scrisoarea se tipăreşte, acum, prima dată.

3

Publicată în ziarul „Liberalul", Iaşi, VIII, nr. 130, 4 august 1907, p. 1, sub titlul *Altă scrisoare a Maestrului Caragiale,* precedată de următoarea precizare:

„Iubitul maestru al literaturii româneşti ne adresează a doua scrisoare, căreia îi dăm ospitalitate cu aceeaşi plăcere în coloanele noastre... "

Inclusă în *Opere,* III, 1962, p. 817 (nota la fabula *Duel...*). Reproducem textul din „Liberalul" (1907), după care am transcris: „au arătat *totdauna* oarecare blândeţe"; „ca atâtea *altele* ale mele", în loc de „atâtea ale mele". De asemenea, am întregit cu „publicist român" sub semnătura: „Caragiale".

4

Publicată în „Liberalul", VIII, nr. 135, 11 august 1907, p.1, sub titlul *O scrisoare a Maestrului Caragiale,* se publică această a treia, de fapt a patra scrisoare, dacă avem în vedere că prima din serie a fost urmată de o scrisoare însoţitoare, cu „precizări" (rectificări) considerate necesare de către Caragiale.

Inclusă în *Opere, VII,* 1962, p. 817-818 (în nota la fabula *Duel...)* Şerban Cioculescu a datat corect scrisoarea: „înainte de 11 august 1907", după data ziarului în care ea a fost publicată. Necunoscând-o pe următoarea, neidentificată încă, eminentul editor nu avea decât soluţia aproximării.

Reproducem textul din ziarul „Liberalul" (1907). Diferenţe faţă de *Opere,* III, 1962, p. 816-817: „cum (să mă ierte zice greşit d. dr. Blumenfeld", în loc de: „zice d. dr. Blumenfeld"; „După această mică digresiune lingvistică, ce *nu* mi se pare nepotrivită aci", în loc de: „ce mi se pare..."; „face cu mine *antigrecism* şi *antiturcism",* în loc de" „antielenism şi antiislamism"; „în sfârşit mă crede că *nu eu* sunt autorul", în loc de „mă crede că eu nu sunt autorul"; „aserţiunea eronată a atâtor *mistificaţi",* în loc de „mistificaţii". La semnătură, am întregit, sub numele Caragiale: „publicist român".

5

Cititorul atent va fi recunoscut, în fragmentul reprodus, prima parte dintr-o scrisoare a lui Caragiale către Mihail Dragomirescu, şi anume scrisoarea cu nr. 13, datată: 16/29. VI. 907. Sigur că între scrisorile către ziarul „Liberalul" şi aceasta există o legătură: fabula *Duel* şi tot jocul caragialian din jurul ei. Dintr-o eroare tehnică, pe care o regretăm, fragmentul a fost reluat în alt grup de scrisori. Observând prea târziu pentru a mai putea interveni în tipar, nu ne rămâne decât să prezentăm scuzele ce se cuvin cititorilor îngăduitori şi cunoscători ai dificultăţilor muncii de editare.

6

Publicată de N. Barbu în studiul *Caragiale şi Iaşii* (cf. *Noi şi clasicii,* Editura Eminescu, Bucureşti, 1975, p. 139-168). Autorul studiului menţionează că „documentul" i-a fost „comunicat de prof. C. Turcu", care l-a identificat la Arhivele Naţionale din Iaşi.

Această scrisoare („scrisă caligrafic pe un format mic - aproape un bilet" - cf. *Noi şi clasicii,* p. 159) face posibilă datarea exactă şi a scrisorii anterioare: 4 august 1907. La fel ca la prima scrisoare din „dosarul «Liberalul»", este vorba de o scrisoare însoţitoare (pentru uzul strict al redacţiei) la scrisoarea deschisă, destinată, aceasta, publicării în paginile cotidianului ieşan.

Scrisorile **1, 3, 4** (în ediţia noastră), precum şi un comentariu la schimbul de scrisori dintre I.L. Caragiale şi redactorul de la ziarul „Opinia" (Iaşi), în legătură cu fabulele publicate în revista „Convorbiri", sunt cuprinse în: *Incidentul Caragiale — d. Dr. Blumenfeld* („Convorbiri", I, nr. 18, 15 sept. 1907, p. 710-715, nesemnat). Ecouri şi în alte publicaţii: „Voinţa naţională", XXIV, nr. 6695, 25 sept./8 oct. 1907, p. 2-3 *(Activitatea lui Caragiale).*

Către BENEDETTO DE LUCA

Publicată, iniţial, în „Liga culturală", Bârlad, III, nr.1, ian.-martie 1912, p. 15. Identificată de Dorina Grăsoiu şi restituită, în articolul

O scrisoare „uitată"a lui I.L. Caragiale din „Revista de Istorie şi Teorie Literară", de unde o reproducem. Scrisoarea este menţionată în *Bibliografia I.L. Caragiale,* I, 1997 (p. 417, poz. 2991).

Caragiale răspundea, astfel, scrisorii de felicitare pe care o primise de la Benedetto De Luca, la aniversarea vârstei de 60 de ani.

Benedetto de Luca, italian de origine, „delegat al Universităţii din Bologna şi Roma" („Liga culturală", III, nr.1, ianuarie-martie 1912, p.11), membru de onoare al „Ligii culturale" (secţia Bârlad), era ginerele lui Tudor Rădulescu (v. *infra).*

Către Dr. VASILE LOHAN

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, nr. inv. 64—25 030.

Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 176-177.

Cartea poştală fotografică a fost publicată de Şerban Cioculescu, în articolul *Din corespondenţa lui Caragiale — câteva inedite* („Ecoul", II, nr. 105, 5 aprilie 1944, p. 2), precizând că scrisoarea îi fusese „comunicată şi dăruită" de prof. Liviu Roman, din Turnu Severin, fost elev al prof. dr. Vasile Lohan.

La începutul lunii martie 1912, Caragiale a călătorit la Budapesta şi Szeged pentru a-l vizita, la închisoarea de stat, pe Octavian Goga, poetul ispăşind o condamnare într-un proces de presă.

Dr. Vasile Lohan, profesor, autor de manuale *(Manual de limba latină,* pentru clasele V, VI şi VII, şcoalele secundare de băieţi; VII şi VIII de fete, Lugoj, 1922). A scris şi *Istoricul Liceului „Coriolan Brediceanu din Lugoj,* Lugoj, f.a.

La Muzeul „I.L. Caragiale" se păstrează şi rama în care a fost aşezată carta poştală portret cu dedicaţia lui Caragiale.

Către REDACŢIA ZIARULUI „LUPTA"

Publicată în ziarul „Lupta", VIII, nr. 1340, 14 febr. 1891, p. 2 (r. „Informaţiuni"), de unde o reproducem, reluată, după o zi, în „Timpul", 15 februarie 1891.

Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 194-195.

In ziar: „o mică neexactitate de amănunte", în loc de „amănunt" *(Scrisori şi acte);* „nici ar fi vorba", în loc de „nici nu ar fi vorba" *(Ibidem).*

„Rectificarea" trimisă de Caragiale redacţiei se referă la ştirea de la „Ultime informaţii" („Lupta", VIII, nr. 1336, 9 februarie, p. 3), care îi anunţa plecarea la Sibiu, în acea zi:

„In ultimul moment aflăm că d. I.L.Caragiale, distinsul autor al *Scrisoarei pierdute,* al *Nopţii furtunoase,* al *Năpastei* etc., astăzi a plecat la Sibiu (Transilvania), chemat de Asociaţiunea Transilvană pentru literatura şi cultura Românilor, spre a ocupa catedra de limba română la şcoala superioară de fete, întreţinută din fondurile Asociaţiunei.

Regretând plecarea subită a dlui Caragiale, nu ne putem opri de a nu învinui guvernul că un bărbat atât de distins este pus în penibila poziţiune de a-şi părăsi patria pentru asigurarea existenţei sale în ţară străină".

In *Scrisori şi acte* (p. 195), comentariul redacţional a fost cenzurat, sintagma „ţară străină" fiind înlocuită de „[...]".

Scrisoarea, introdusă prin precizarea „Amicul nostru d. I.L. Caragiali ne roagă să dăm loc următoarei rectificări", este urmată de un apel adresat „confraţilor": „Sperăm că confraţii noştri, cari au inserat informaţia noastră în cestiune, vor lua act de prezenta rectificare".

Către DOAMNA LUPU-KOSTAKI

B.A.R., S17/LV; inv. 12718. Scrisoarea este publicată de Şerban Cioculescu, în ediţia *Opere,* VII, 1942 p. 583. La „Izvoare", editorul notează: „Din lotul de scrisori donate de d. N. Lupu Kostaki Bibliotecii Academiei Române". Completăm informaţia cu precizarea că donaţia s-a făcut în iunie 1935 (40/935 D).

Către ALEXANDRU MACEDONSKI

Biblioteca Națională, Colecții speciale, Fond I.L. Caragiale, inv. 14176.

Scrisoare inclusă în *Opere,* VII, 1942, p. 571.

CĂTRE ANNA MAIORESCU

B.A.R., S11/XII; inv. 3251.

Scrisoare a lui I.L. Caragiale, director general al teatrelor, către Anna Maiorescu (1854-1913), a doua soție a lui Titu Maiorescu.

Inainte de căsătorie, Anna Rosetti ținea un salon literar, unde aveau loc reprezentații teatrale de amatori, implicați fiind I.L. Caragiale şi I. Slavici. Cel puțin aşa reiese dintr-o scrisoare adresată dramaturgului:

„Bobocule, ca dumneata mai rar cineva, tocmai când are națiunea trebuință de un sprijin, atunci o apuci la sănătoasa. Bolnav ori ocupat cum ăi fi, trebuie să vii mâine duminică la ora 1 (unu) după amiaz să repetăm. Slavici va fi la postul lui. Cred că am vorbit destul de frumos. Chiar moartea de ți s-ar trage în lupta cu Reacțiunea, trebuie să vii, n-ai încotro. Spre consolație îți pot făgădui cei 30 de muzicanți pentru înmormântare, cu toate că nu te-ai abonat la *Figaro.* Subsemnata te salută şi te aşteaptă negreşit. Sâmbătă 14 fevr. Anna Rosetti".

Publicată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 4-5.

Alice Balbi, era cântăreață la Filarmonica din Viena.

Către T. MAIORESCU

1

B.A.R., S21(1)/LV; inv. 17180.

Achiziționată în 1950 de la Şerban Cioculescu.

Carte de vizită I.L. Caragiale. Textul este scris cu creionul. Anul este adăugat ulterior, cu cerneală neagră, probabil de Titu Maiorescu. Data: 19/9 [1884].

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 239.

Se referă la piesa era *O scrisoare pierdută.*

2

B.A.R., S 21(2)/LV; inv. 17181. Achiziţionată în 1950 de la Şerban Cioculescu.

Scrisoare a lui I.L. Caragiale. Anul, la dată, este adăugat de altcineva, probabil de către Titu Maiorescu. Datat: miercuri 6 apr. [1888].

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 239.

3

B.A.R., S21(3)/LV; inv. 17182. Achiziţie în 1950 de la Şerban Cioculescu.

Scrisoare a lui I.L. Caragiale. Data adăugată ulterior, probabil de Titu Maiorescu. I.L. Caragiale a scris doar „marţi", dar T. Maiorescu a precizat: „21 nov. 1889".

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 239-240.

[1] *Alexandru Chibici-Răvneanu* (1849-1917). Prieten şi coleg de studii cu M. Eminescu atât la Cernăuţi, cât şi la Viena.

[2] *Din viaţa mea de voluntar. 1877—1879,* în „Convorbiri literare", XVII, nr. 1-3, 1883.

4

B.A.R., S21(4)/LV; inv. 17183.

Un carton-carte de vizită I.L. Caragiale. Dramaturgul a scris doar „sâmbătă";

„9/21 dec. 1889 este adăugat de Titu Maiorescu care, a mai însemnat: „drama Tragedia în 2 acte «Năpasta»." Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 240.

Titlul dramei cu creionul scris mai târziu. Este vorba de drama *Năpasta.*

5

B.A.R., S21(5)/LV; inv. 17184; 69/950.

Scrisoare a lui I.L. Caragiale către Titu Maiorescu. Datată de „adresant": *24 dec. 1889.*

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 240.

6

B.A.R., S12/XII; inv. 3252.

Bilet scris pe un carton. Publicat în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 251.

Şerban Cioculescu scrie în nota sa: „Nu avem cunoştinţă de natura acestui incident. Iacob C. Negruzzi n-a pomenit niciodată de o altă neînţelegere dintre el şi Caragiale, în afară de aceea relativ la numirea acestuia ca director al Teatrului Naţional, când şi-a dat avizul negativ, socotindu-l impropriu administraţiei" (p. 251).

7

B.A.R., S21(8)/LV; inv. 17185.

Telegramă adresată din Berlin lui Titu Maiorescu, cu ocazia zilei de naştere (15 februarie st.v.). Pe formular este notat, cu creionul de către Titu Maiorescu: „15/18 fevruarie 1908. Răspuns pe o carte de vizită, adresată „Berlin Wilmersdorf Hohenzollernplatz 4. 16/29 Fevr. 1908 T.M. mulţumeşte pentru călduroasa şi neaşteptata amintire".

La Bucureşti telegrama este ştampilată: 28 febr. 908.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 241.

8

B.A.R., S21(6)/LV; inv. 17186.

Textul este scris pe o carte de vizită imprimată: I.L. Caragiale - Wilmersdorf Berlin - Hohenzollerndamm Hpt., adresă corectată de I.L. Caragiale în *Hohenzollernplatz 4.* S-a păstrat plicul expedierii recomandate. Conceptul acestei felicitări se găseşte pe o carte de vizită a lui Titu Maiorescu, datată Bucureşti, 16/29 februarie 1908, ca răspuns la telegrama scriitorului: „T. Maiorescu mulţumeşte pentru călduroasa şi neaşteptata amintire" (B.A.R., S 34(3)/XV).

Data lui Caragiale: „19 febr./3 martie". Anul 1908 adăugat de altcineva.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 241.

9

B.A.R., S21(7)/LV; inv. 17187.

Carte de vizită tipărită: I.L. Caragiale - Wilmersdorf Berlin - Hohenzollerndamm 12 Hpt.r. Strada şi numărul este modificat de autor. S-a păstrat plicul recomandat. La expeditor: „Abs. I.L. Caragiale Hohenzollerndamm, 12.

Datată: 15/28 febr. 909.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 241.

Către DOAMNA MANCAŞ

B.A.R., S 22/LV; inv. 26 157. Carte poştală cumpărată în 1956 de la Eliescu. Ştampilată la Berlin în 29 martie 1909, iar la Târgovişte la 3 aprilie 1909, destinatarei: „D-sale Doamnei Mancaş, Institutoare Târgovişte Rumänien". Publicată de Şerban Cioculescu în volumul de *Scrisori şi acte,* 1963, p. 152-153. Vezi textul complet în *Opere,* II, 2000, p. 673-716 şi note şi comentarii, p. 1149-1195.

[1] *Paul Gusty* (1859-1944), unul dintre cei mai de seamă oameni de teatru. I.L. Caragiale l-a avut ca regizor în timpul cât a fost director al Teatrului Naţional (1888-1889). În 1909 era, într-adevăr, subdirector, în timpul direcţiunii lui Pompiliu Eliade.

Către ALEX. S. MARCOVICI

Reproducem textul după ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 483-485. Şerban Cioculescu a publicat conceptul scrisorii, mai întâi, în lucrarea sa *Viaţa lui I.L. Caragiale,* 1940.

Către ŞTEFAN MAREŞ

Arhivele Naţionale, Direcţia judeţeană Neamţ, Fond Revizoratul Şcolar. Concept, redactat de Caragiale. Îl reproducem după facsimil, comunicat de conducerea instituţiei.

Înştiinţarea concept se află scrisă pe aceeaşi filă pe care se află în concept, nesemnate, în această ordine: adresa către Minister nr. 11, februarie 1882) şi adresa către Ptrefectura Neamţ (nr. 12). Data este notată sus în dreapta filei. Toate acestea, după grafia lui Caragiale fără îndoială, par redactate, totuşi, în grabă, sub presiunea timpului.

Către BARBU MARIAN

Publicată de Paul B. Marian, sub titlul *O colaborare refuzată,* „Manuscriptum", V, nr. 4, 1974, p. 71, cu facsimil, după care o reproducem.

Scrisoarea a fost expediată, probabil, din Berlin, de la adresa nouă: Hohenzollerndamm 3 Hpt., de la care îi scria, cu o zi înainte, lui M. Dragomirescu (v. *infra)* scrisoarea din 18/31 decembrie 1906.

Barbu Marian (1876, în Bucureşti -?), ziarist şi traducător. A intrat în gazetărie, la 1895, lucrând (puţin) la „Lumea nouă", apoi, mai târziu, la „Adevărul de joi". De la 15 aprilie 1899, redactor, apoi din 1901, devine pentru câţiva ani, secretar de redacţie la „Universul". A redactat revista „Lectura" (dec. 1906 - nov. 1907), pentru care solicita colaborarea lui Caragiale, refuzată politicos, precum se vede. Traducător din H. Spencer *(Despre educaţie),* Henrik Ibsen *(Nora, Stâlpii societăţii, Hedda Gabler),* Benjamin Constant *(Adolphe),* Max Nordan *(Psihologia geniului şi talentului. Paradoxe sociologice).*

Către V. MESTUGEAN

1

Publicată de V. Mestugean, în articolul *Stilul lui Carageale [sic!]* („Ararat", XI, nr. 127, noiembrie 1935, p. 2, rubrica „Cronica

literară"), în care menţionează despre această cartă postală şi despre următoarea: „Cele două cărţi poştale ale lui Carageale *[sic!]* sunt păstrate la Biblioteca Armeană din Capitală".

Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 337-339.

2

Publicată de V. Mestugean (v. *supra).* Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 339-340.

Victor Vartan Mestugean (15.VII.1869, Bucureşti-10. II.1942, Bucureşti), publicist şi scriitor, fiul institutorului Kevork Mestugean. După bacalaureat (la Liceul „Mihai Bravul") este profesor, timp de vreo 10 ani, la „Institutul V. Mestugean" din Constantinopol. În 1889, revine în Bucureşti. Intră în redacţia ziarului „Universul" fiind, pe rând, corector, redactor, corespondent special. În articolul citat, V. Mestugean afirmă că, numit subdirector al „Universului", l-a readus pe Caragiale în coloanele ziarului, în 1909. În numărul îndoliat („Universul", XXX, nr. 159, 12 iunie 1912, p. 2), publică evocarea *Caragiale la „Universul".*

Caragiale şi-a reluat colaborarea la ziarul aflat sub direcţia lui N. Dumitrescu-Câmpina, cu schiţa-programatică *Domnul X...* („Universul", XXVII, nr. 45, 16 febr. 1909, p.1), reprodusă în ediţia noastră *(Opere,* III, 2001, p. 926-930). *Antologie... (Opere,* I, 2000, p. 574-581) apare în „Universul" (XVII, nr. 95, 10 aprilie 1909, p.1) şi intră în sumarul volumului *Schiţe nouă* (1910, p. 143-155). Aparenta neconcordanţă de datare, între scrisoarea lui Caragiale (20 apr. 1909) şi data ziarului (10 apr. 1909), se explică prin utilizarea stilului vechi sau nou.

Către TEODOR MIHALY

Arhiva Institutului de Istorie şi Teorie Literară „G. Călinescu", nr. inv. 1818.

Telegramă. Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 372.

Concept scris direct pe telegrama de felicitare primită de la deputatul român în Parlamentul de la Budapesta, pe care o

reproducem: „Dumnezeu să vă ţină mulţi ani sănătatea şi forţa de muncă spre continuarea operei geniului dvoastre creator." Semnată: Mihali, Maniu, Vaida, Goldiş, Vlad, Bontescu, Mihai Popovici, Ştefan Pop, telegrama de felicitare fusese trimisă din Budapesta, la „5.2.1912".

Răspunsul lui Caragiale a apărut în ziarele: „Românul", II, nr. 25, Arad, 1/14 febr. 1912, p. 7 („Informaţiuni"), „Epoca", XVII, nr. 27, 28 ian. 1912, p. 3; „Universul", XXX, nr. 27, 29 ian. 1912, p. 3 („Informaţiuni").

Către CONSTANTIN MILLE

În „Adevărul", XXV, nr. 8042, 2 februarie 1912, p. 3 („Ultime informaţiuni") este inserat răspunsul lui Caragiale, cu următoarea precizare: „Caragiale a adresat directorului nostru următoarea telegramă:...".

„Entuziastul articol", la care se referă Caragiale, apăruse la rubrica „Letopiseţi" a lui Const. Mille, cu titlul *Caragiale* („Adevărul", XXV, nr. 8039, 30 ianuarie 1912, p. 1).

Către MARGARETA MILLER-VERGHI

Reprodusă după *Opere,* VII, 1942, p. 376; scrisoare de răspuns la telegrama de felicitare cu prilejul aniversării celor 60 ani. La *Izvoare* (p. 589), Şerban Cioculescu indică pentru aproape întreaga serie concepte scrise direct pe telegramele de felicitare.

Margareta Miller Verghi. (1864-1951), scriitoare şi traducătoare.

Către MINISTERUL INSTRUCŢIUNII PUBLICE ŞI AL CULTELOR

1

Arhivele Naţionale — Direcţia judeţeană Neamţ, Fond Revizoratul Şcolar. Concept de scrisoare şi raport către ministrul V.A. Urechia, foarte detaliat, scris pe 3 pagini. În partea de sus, pe prima pagină, desenul reprezentând, în schiţă, uşile (dverele) împărăteşti pe care le descrie Caragiale în raport. Ordinul telegrafic menţionat de Caragiale are înscrisă nota de luare la cunoştinţă: „Se va face cercetarea ordonată. 9/I. 82. Car."

Raportul a fost publicat parţial de Ion Nacu, în studiul *Ion Luca Caragiale revizor şcolar* („Limbă şi literatură", XII, 1966, p. 483-491).

Reproducem textul după facsimil. Pentru alte detalii, însemnările lui Constantin Hârlav, *Încercări de precizie... istorico-literară* („Caiete critice", 2002, nr. 5-7, p. 101-105).

2

Arhivele Naţionale — Direcţia judeţeană Neamţ, Fond Revizoratul Şcolar. Concept, redactat de Caragiale, pentru adresa prin care solicită ministrului aprobarea şi eliberarea sumei de bani necesară la plata transportului obiectelor de patrimoniu spre a fi mutate la Muzeul Şcolii de Belle-Arte din Iaşi.

Reproducem conceptul după facsimil.

3

Arhivele Naţionale — Direcţia judeţeană Neamţ. Concept, redactat de Caragiale. Adresă prin care revizorul şcolar solicită aprobarea pentru înlocuirea preotului I. Pantescu, demisionat din postul de învăţător, cu Ştefan Mareş, absolvent „cu note bune a patru clase seminariale la Socola."

Reproducem textul după facsimil.

4

Arhivele Naționale — Direcția județeană Neamț, FondRevizoratul Şcolar. Concept de raport prin care I. L. Caragiale, revizor şcolar pentru circumscripția Neamț-Suceava, oferă ministrului (în speță V. A. Urechia) detaliile rezultate din cercetarea ordonată în urma unei „Denunțări anonime".

5

Arhivele Naționale — Direcția județeană Neamț, Fond Revizoratul Şcolar. Concept redactat de Caragiale. In stânga, sus scris citeț şi apăsat, tot de Caragiale: „Nr. 23; 26/2,1882". E un adevărat raport, cu ample explicații pentru argumentarea înlocuirilor şi numirilor hotărâte de revizorul care solicită „înalta aprobare" a ministrului.

Face parte din seria ultimelor documente concepute de Caragiale ca revizor şcolar la Neamț Suceava.

Pe aceeaşi filă urmează conceptul de scrisoare-înştiințare către C. Grințescu, la Bălțăteşti, înlocuit cu I. Hanganu.

6

Arhivele Naționale — Direcția județeană Neamț, Fond Revizoratul Şcolar. Scrisoare, în concept, nesemnată, dar redactată sigur de Caragiale, pe o filă cu ştampila Revizoratului Şcolar, aplicată în stânga sus. Sub ştampilă: „Nr. 27; 26/2 - 1882".

Reproducem textul după facsimile.

„Uşile împărăteşti" au ajuns la Iaşi. Fotografia lor a fost tipărită în revista „Arta românească" („Arta română"), II, nr. 9 şi 10, nov.-dec. 1909, p. 176, cu următoarea explicație: *„Din antichitățile noastre:* Două uşi de altar numite Dvere împărăteşti, sculptate în lemn, de la M-rea Slatina. Aceste uşi au fost aduse la Pinacoteca din Iaşi în 1882, în urma ordinului ministerial, de dl I.L. Caragiale, fost revizor şcolar al județului Suceava".

7

Arhivele Naţionale, Bucureşti, Fond Ministerul Instrucţiunii Publice şi al Cultelor, dosar 4.426/1888. Scrisoare-raport, cu explicaţii cerute prin directorul din minister, D. Aug. Laurian. Directorul general al teatrelor luase o decizie, probabil, dureroasă şi pentru el, căci îl cunoscuse de mult pe actor, unul dintre întemeietorii teatrului românesc.

Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 184-185.

8

Arhivele Naţionale Bucureşti, FondM.I.P.C., dosar 4426/1888. Referatul dă explicaţiile cerute de ministrul Titu Maiorescu după o petiţie a lui V. Hasnaş.

Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 185-186.

9

Arhivele Naţionale Bucureşti, FondM.I.P.C., dosar 4426/1888. Raportul dă explicaţii, la cererea ministrului.

Inclus în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 186-188.

10

Arhivele Naţionale Bucureşti, FondM.I.P.C., dosar 4426/1888. Scrisoare de răspuns şi explicaţii, legată de o altă petiţie a lui Ştefan Mihăileanu.

Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 188-189.

11

Arhivele Naţionale Bucureşti, FondM.I.P.C., dosar 4426/1888. Scrisoare cu explicaţii către ministru, în legătură cu o petiţie a Margarettei Singroff.

Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 189.

12

Arhivele Naţionale Bucureşti, Fond Ministerul Instrucţiunii Publice şi Cultelor, dosar 4851/1889, f. 24. Scrisoarea de demisie din funcţia de director al Teatrului Naţional din Bucureşti.

Publicată în: „Epoca", IV, nr. 1039, 5/17 mai 1889, p. 2 („Informaţiuni"); „La Liberte Roumanie", III-e annee, no 98, 5/17 mai 1889, p. 3.

Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 193-194.

In „Epoca", textul scrisorii este precedat şi urmat de câteva precizări. Reproducem atât ştirea introductivă („D. Caragiali, director general al teatrelor, a trimis astăzi Ministerului Instrucţiei Publice demisiunea sa astfel concepută"), cât şi comentariul final, disimulat într-o constatare aparent neutră („D. Caragiali exprimase până acum încă de două ori dorinţa să-şi dea demisiunea, care însă nu fusese primită").

Pentru experienţa lui Caragiale ca Director general al Teatrelor, o reconstituire foarte utilă în Marin Bucur, *Opera vieţii. O biografie a lui I.L. Caragiale,* I, Editura Cartea Românească, 1989, p. 230-305.

Ministru al Instrucţiei Publice era Constantin Boerescu. In aceeaşi zi, în locul lui Caragiale a fost numit Grigore C. Cantacuzino, fost director general în anii 1882-1887.

13

Arhivele Naţionale Bucureşti, Fond M.I.P.C., dosar 224/1893.

Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 195.

Ministru al Instrucţiunii Publice era (numit de la 27 noiembrie 1891) Take Ionescu.

14

Publicată de Dan Smântânescu, în articolul *În jurul unui volum proiectat de ÎL. Caragiale* („Limbă şi literatură", 1963, p. 379-382).

Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 204-205.

Ministru al Instrucţiunii Publice era, la acea dată, Spiru Haret.

15

Publicată de Dan Smântânescu, *art. cit.* Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 205.

16

Publicată de Dan Smântânescu, *art. cit.* Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 198-199.

Ministru al Instrucţiunii Publice fusese numit între timp Take Ionescu.

17

Publicată de Dan Smântânescu, *art.cit.,* p. 382. Reprodusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 212, după sursa menţionată.

Dan Smântânescu notează, în legătură cu această scrisoare:

„Dar în pragul apariţiei volumului de schiţe *Momente* (1900), Caragiale înainte de a lichida cu manuscrisul despre care am vorbit *(Patria şi Neamul,* lucrare proiectată, dar nescrisă de Caragiale - *n.n.* Cf. „Manuscriptum", XVIII, 1987, nr. 1/66/, p. 55-57; *„O încoronare a activităţii mele literare",* studiu de Ileana Ene; *Opere,* III, 2001, p. 1206-1207, nota) mai sus, adresează ministrului Instrucţiunii publice de pe atunci, dr. C. Istrati, următoarea scrisoare: [...] Ministrul a aprobat cererea şi Caragiale a primit banii cu care a achitat o bună parte din factura tipografică a volumului *Momente.*

Şerban Cioculescu priveşte însă cu rezervă îndreptăţită afirmaţia, comentând în notă:

„Să fie vorba de *Momente?* Să-i fi cerut Socec lui Caragiale participarea la cheltuieli? Lucrul ni se pare improbabil. Avem de-a face cu o simplă formulă de justificare a cererii băneşti".

Problema rămâne, în continuare, nelămurită, în absenţa documentelor. Chiar D. Smântânescu publica, în *art. cit.,* o somaţie a ministerului, adresată lui Caragiale în ianuarie 1903, dosarul *Patria şi Neamul,* nefiind, aşadar, închis.

18

Publicată de C. Popescu-Cadem, în „Manuscriptum", VIII, nr. 3(28), 1977, de unde o reproducem.

Petiţia aceasta poate fi pusă în relaţie cu scrisoarea către dr. N. Leon (v. *inf~a),* în care este menţionată problema examenelor lui Mateiu I. Caragiale.

Către NICOLAE P. MISSIR („STUDIOSUS")

1

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, nr. inv. 64—30132.

Carte poştală ilustrată. Publicată în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 563-565.

Reproducem textul după scrisoarea originală.

2

Muzeul „I.L. Caragiale", nr. inv: 64—30116. Carte poştală ilustrată. Publicată în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 565.

Reproducem textul după scrisoarea originală.

3

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, nr. inv. 64—44227. Publicată în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 565.

Această carte poştală fotografică nu este datată şi este dificil de datat; întrucât nu s-a păstrat plicul în care a fost trimisă, nu avem posibilitatea de a apela la datele cuprinse în ştampila poştei.

CĂTRE PETRE TH. MISSIR

1

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, nr. inv. 64—24989. Publicată în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 519-522. Şerban Cioculescu menţiona,

ca sursă, la data respectivă, „colecţia ing. N.P. Missir, fiul destinatarului".

Reproducem scrisoarea după originalul păstrat la Muzeul „I.L. Caragiale", din Ploieşti. Diferenţe de transcriere a textului: „Sunt foarte, foarte, *foarte* nenorocit"; „Sărutările de mâini..." (în manuscris).

Pentru prietenia Caragiale-Missir, vezi, în special: Şerban Cioculescu, *Viaţa lui I.L. Caragiale* (1940, ed. a II-a, completată cu noi capitole, 1969); Marin Bucur, *Opera vieţii. O biografie a lui I.L. Caragiale,* 2 vol., Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1989 şi 1994.

2

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S 23(1)/LV. Scrisoare.

Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 522-527.

Reproducem textul după originalul păstrat la B.A.R.

3

Reproducem scrisoarea după ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 527-528. Nu ştim dacă se mai păstrează originalul.

4

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, nr. inv. 64—24990.

Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 528-529.

Reproducem textul după originalul păstrat la Muzeul din Ploieşti. Diferenţe: „din contra, o să *te* surprinză"; „în Craiova şi *numai* o singură".

5

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, nr. inv. 64—24986.

Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 529-530.

Reproducem textul după originalul păstrat la Muzeul din Ploieşti.

Diferenţe: „noi *ori* nu ne scriem"; „să-mi *răs-răspunzi";* „Complimente..., mai cu seamă *lui* Mortzun..." (în manuscris), în loc de *la (Opere,* VII).

6

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S 23(2)/LV.

Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 530-532.

Reproducem textul scrisorii după originalul de la B.A.R.

7

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, nr. inv. 64—24987.

Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 532-534.

Reproducem textul după originalul păstrat la Muzeul din Ploieşti.

8

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S23(3)/LV.

Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 535.

Reproducem textul după originalul păstrat la B.A.R.

9

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S 23(10)/LV.

Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 536.

Reproducem textul după originalul păstrat la B.A.R. Scrisoarea este redactată pe hârtie cu en-tete: „Administraţiunea ziarului «Voinţa naţională», Bulevardul Elisabeta, Bucureşti 188..."

10

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S 23(7)/LV.

Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 536-539.

Reproducem textul după originalul păstrat la B.A.R.

11

B.A.R., Fond I.L. Caragiale cota S 23(6)/LV.

Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 539-540.

Reproducem textul după originalul păstrat la B.A.R.

12

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S 63/LV.

Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 540-541.

Reproducem textul după originalul păstrat la B.A.R. Rândurile care încep cu linie de dialog sunt răspunsurile lui Caragiale, care a scris direct pe scrisoarea lui Missir. Veritabil dialog.

13

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S 23(5)/LV.

Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 541-542.

Am colaţionat cu originalul. Nu sunt diferenţe.

14

Telegramă.

Reprodusă după ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 542.

15

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S 23(9)/LV. Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 542-544.

La colaţionarea originalului am corectat: „Ţiu s-o capăt înapoi...", în loc de: *Ţin (Opere,* VII); „a mărturisit *ciuda* în contra", în loc de: „a mărturisit *cuiva* în contra" *(Opere,* VII).

In legătură cu această scrisoare, datată de primul ei editor, Şerban Cioculescu, ca fiind din „[1901]", Ion Roman indică problema unei alte situări cronologice: „Conţinutul scrisorii, aluziile politice, adresa scriitorului şi data pusă de el: 25 februarie (fără an), care o situează la numai unsprezece zile după mesagiul către «Lupta», sunt argumente categorice că epistola către Missir e din 1891" (cf. *Caragiale,* Editura Tineretului, Bucureşti, 1964, p. 358, la notă).

Fără să ignorăm pista deschisă astfel, păstrăm datarea presupusă de Cioculescu. Poate că investigaţii viitoare vor clarifica problema.

16

Reproducem carta poştală după ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 544.

Notăm că, deseori, Caragiale scria scurte epistole, mai ales prietenilor foarte apropiaţi, în acest fel: desenând acurat un semn de întrebare, de exclamaţie etc., pe care-l însoţea sau nu cu un comentariu laconic. Alteori trimitea pur şi simplu un citat sau un desen decupate dintr-un ziar ori revistă, lipindu-le pe cartolina poştală sau pe fila scrisorii.

17

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, nr. inv. 64—30141. Carte poştală. Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 544.

18

Reproducem scrisoarea după ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 545.

Nu ştim dacă originalul se mai păstrează.

19

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, nr. inv. 64—30131. Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 545. Am colaţionat cu originalul.

20

Publicată de Nicolae Scurtu, în articolul *Câteva ştiri noi despre I.L. Caragiale* („Jurnalul literar", nr. 23, 1990, p. 2), de unde o reproducem. Textul este scris pe o fotografie înfăţişând pe Petre Th. Missir şi I.L. Caragiale tineri. Motiv de melancolie şi amintiri.

21

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, nr. inv. 64—30133. Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 545. Am colaţionat cu originalul.

„Duelul de ilustrate", în fond un joc epistolar, în care Caragiale se implică şi pe care îl stimulează, cuprinde şi „fabricaţiunile" sale nu numai ale copiilor.

22

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, nr. inv. 64—30150.
Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 546.

23

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti.
Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 546.

24

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, nr. inv. 64—30441.
Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 546-548.

La colaţionarea cu originalul, am constatat: data e înscrisă pe scrisoare de altcineva decât I.L. Caragiale. Am întregit textul cu cuvintele lipsă din *Opere,* VII: „ce mai faceţi voi *pe acolo* cu politica"; „că e *acolo* o animaţie", în loc de: „că e *vorba de* o".

25

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti. Carte poştală. Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 548. Pe cartolină este lipit un desen (decupat) reprezentând un semn de întrebare.

26

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, nr. inv. 64—30138. Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 548.

Carte poştală ilustrată. Anunţul despre plecarea în vilegiatură este, cum se vede, adresat şi lui Nicolae, fiul lui Petre Th. Missir.

27

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, nr. inv. 64—44257. Scrisoare. Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 548-550. Am colaţionat cu originalul. Nu sunt diferenţe importante. Notăm doar una, pentru că restabileşte (prin culoarea lexicală, care nu trebuie pierdută) o inflexiune ironică: „Ce sudalme şi ce scrâşneli *pi* conta lui...", în loc de: *„pe* conta lui..." *(Opere* VII).

28

Reprodusă după ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 550.

Nu ştim dacă originalul s-a păstrat în vreun fond arhivistic.

29

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, nr. inv. 64—24985. Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 550-551. Colaţionată cu originalul.

30

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, nr. inv.: 64—24984. Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 551-553.

Colaţionată cu originalul; nu sunt diferenţe.

31

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S 23(8)/LV. Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 553-555.

La colaţionare am corectat: „raporturile *economice* dintre", în loc de *canonice.*

32

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, nr. inv. 64—30143. Carte poştală. Pe recto: „Din Alpii Bavariei".

Nu este inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942.

33

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, nr. inv. 64—30147. Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 555.

Expediată la Constantinopol, unde Petre Th. Missir plecase într-o misiune.

34

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, nr. inv. 64—30146. Carte poştală. Semnele grafice, reprezentând textul scrisorii sunt, acum, desenate de Caragiale.

Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 555.

35

Reprodusă după ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 555-556.

Nu cunoaştem dacă originalul s-a păstrat în vreun fond arhivistic.

36

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S 23(4)/LV. Carte poştală. Credem că este inedită.

Petre Th. Missir se afla la Berlin. Scrisoarea este adresată la pensiunea Rodegg, unde se vor întâlni cele două familii. Interesantă ca semnificaţie este imaginea de pe carta poştală ilustrată folosită de Caragiale: Biserica Trei Ierarhi din Iaşi. Aşadar, o imagine de acasă.

37

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, nr. inv. 64—30126. Scrisoare. Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 556.

Trimisă tot în Berlin, la aceeaşi adresă a familiei Missir.

38

Reprodusă după ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 556.

Nu ştim dacă originalul s-a păstrat în vreun fond arhivistic.

39

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, nr. inv. 64—30140. Carte poştală. Credem că este inedită. Pe partea imaginii (Hamburg, Gruss dem Alster Pavillon), în partea de jos, în chenar, Caragiale a lipit un dreptunghi de hârtie decupat dintr-un ziar bucureştean, cu o frază în care cuvintele în cursive sunt subliniate cu linie roşie, simplă sau dublă. Singurul comentariu al textului. Acelaşi text este citat într-o scrisoare adresată, în aceeaşi zi, lui Zarifopol (v. *infrd).* Notăm că, între timp, Caragiale îşi anunţase, telegrafic, adeziunea la Partidul conservator-democrat al lui Take Ionescu. Prin urmare, prietenul Missir îi era, acum, adversar politic.

40

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, nr. inv. 64—30119. Carte poştală ilustrată (imaginea reprezintă un far), trimisă, însă, în plic. Datarea plauzibilă, deşi semnul rezervei, a fost făcută de Şerban Cioculescu, la includerea scrisorii în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 561.

41

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, nr. inv. 64—30135. Carte poştală. Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 557.

42

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, nr. inv. 64—24988. Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 557-558. Am colaţionat cu originalul şi am introdus linioara care desparte pe vertical cele două planuri ale scrisorii: comentariul evenimentelor politice şi comunicarea despre evenimentele familiei Caragiale, aflată în vilegiatură.

43

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, nr. inv. 64—30128. Carte poştală. Publicată de Nina Nicolae în catalogul *I.L. Caragiale,* 2001, editat de Muzeul de Istorie şi Arheologie Prahova - Muzeul „I.L. Caragiale".

44

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, nr. inv. 64—30144. Carte poştală. Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 558.

45

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, nr. inv. 64—30151. Carte poştală ilustrată. Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 558.

46

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, nr. inv. 64—30118. Carte poştală ilustrată. Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 559.

47

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, nr. inv. 64—30124. Carte poştală ilustrată. Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 559.

48

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, nr. inv. 64—30130. Carte poştală ilustrată. Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 559.

49

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti. Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 560.

50

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, nr. inv. 64—30120. Carte poştală ilustrată (imagine din Berlin: Kaiser Wilhelm-Gedăchtnis-Kirche, Eingang zum Zoolog. Garten). Timbrul peste care era aplicată ştampila poştei germane fiind desprins, data nu mai este lizibilă.

Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 561.

51

Publicată de Şerban Cioculescu, în *Opere*, VII, 1942, p. 560.

Nu ştim dacă originalul se păstrează în vreo arhivă publică sau particulară.

52

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti.

Inclusă în ediţia *Opere*, VII, 1942, p. 560.

Către MITTAG

Reprodusă după ediţia *Scrisori şi acte*, 1963, p. 129. Şerban Cioculescu, autorul acestei ediţii, menţionează scrisoarea (conceptul de scrisoare) ca anexată biletului către Dimitrie Gusti, pentru a fi tradusă de acesta în limba germană „spre a-i servi lui Caragiale pe lângă Mittag, administratorul imobilului din Berlin", în care locuia scriitorul. In prezent, biletul adresat „Dr. Gusti" este păstrat la Muzeul „I.L. Caragiale" din Ploieşti (v. *infra)*, dar nu ştim să fie acolo şi conceptul de scrisoare către Mittag.

Către GEORGE MOROIANU

1

Publicată de F. Salvan, cu titlul *O scrisoare a lui Caragiale*, în „Astra", III, nr. 4 (23), aprilie 1968, p.11 („Inedit"), cu facsimil. Autorul menţionează că scrisoarea era păstrată în Arhivele Naţionale din Braşov.

2

Publicată de Ştefan Suciu, cu titlul *I.L. Caragiale către George Moroianu*, în „Astra", XVI, nr. 3, 1981, p. 8. Originalul se păstrează, cum precizează autorul articolului, la Arhivele Naţionale din Braşov. Scrisoarea este nedatată şi nesemnată. Ştefan Suciu menţionează, însă,

însemnarea lui George Moroianu, pe ultima filă a scrisorii, rămasă în alb: „O farsă a lui Nenea Iancu Caragiale - care a refuzat, sub pretextul arătat, să ia parte la un dejun comun cu mai mulţi deputaţi români din Camera Ungariei, unde mă găseam şi eu în 1910. George Moroianu."

3

Publicată de Ştefan Suciu, în acelaşi lot de scrisori ca şi precedenta. Originalul se păstrează la Arhivele Naţionale din Braşov.

4

Publicată de Ştefan Suciu, împreună cu cele două anterioare. Originalul se păstrează la Arhivele Naţionale din Braşov. Scrisoarea de felicitare, trimisă de George Moroianu, se păstrează la Biblioteca Academiei Române: S 64/LV.

George Moroianu (1870-1945), economist, publicist şi om politic originar din Satulung (Săcele, Braşov). Studii în domeniul comerţului şi ştiinţelor politice, la Anvers şi Paris. Doctor în ştiinţe economice şi financiare la Tubingen (1897). In 1898, trece în România. Consul la Londra, ataşat comercial la Viena, Berlin, Berna ş. a. A publicat lucrări ştiinţifice şi literare: *Legăturile noastre cu Anglia,* 1923; *Din ţinutul Săcelelor,* 1931; *Chipuri din Săcele,* 1938.

CĂTRE CAROL MULLER

1

M.L.R., inv. 746, cota 08/V/4.

I.L. Caragiale către C. Muller. Două file de registru de matematică. Tot la M.L.R. mai există un facsimil al acestei file (inv. 21275). Acest facsimil l-a văzut Şerban Cioculescu la B.A.R. în 25 ianuarie 1975, Eugen Crupnic îl vinde Muzeului Literaturii Române. Originalul fusese achiziţionat în 28 iulie 1958 de la Em. Ocneanu. Publicată de Şerban Cioculescu în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 200-201, cu următoarea notă: „In colecţia Academiei R.P.R., foaie de registru numerotată".

2

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, nr. inv. 64—29866. Scrisă cu cerneală. La fel ca precedenta, are însemnarea: „Am cedat dlui Leon Alcalay toate aceste drepturi, 6 mai 1900. Carol Muller, Oscar Muller."

Presupunem că înțelegerea vizează volumul *Notițe şi fragmente literare,* apărut, în 1897, în „Biblioteca pentru toți", nr. 121-122. Volumul anterior, *Schițe ușoare,* „Biblioteca pentru toți", nr. 58 a apărut în aprilie 1896.

CĂTRE IACOB C. NEGRUZZI

1

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S 24(1)/LV. Publicată, inițial, de I.E. Torouțiu şi G. Cardaş, în *Studii şi documente literare. I. Junimea,* Institutul de arte grafice „Bucovina", Bucureşti, 1931.

Inclusă în ediția *Opere,* VII, 1942, p. 287-290, după autografele de la B.A.R.

Reproducem textul după manuscrisul autograf. Data înscrisă cu creionul. Am corectat, la alineatul al patrulea: „titlul şi *iscălitura* cum am însemnat eu", în loc de „titlul şi *semnătura" (Opere,* VII, p. 289).

2

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S 24(3)/LV. Publicată, inițial, în *Studii şi documente literare,* ed.cit., p 49-50.

Inclusă în ediția *Opere,* VII, 1942, p. 290-291.

Reproducem textul după manuscrisul autograf. Diferențe: alineat nou la: „Muzica este lăsată la..."; anulat alineatul la: „Astfel daca d-ta şi Codiță..."; „nu cred să le-o pot da, pentru că *voim* s-o păstrăm...", în loc de: *„voiu* s-o păstrăm" *(Opere,* VII).

3

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S 24(2)/LV. Publicată în *Studii şi documente literare* ed. cit., p. 50-51

Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 291-293.

Reproducem textul după manuscrisul autograf. Diferenţa: „a nu se coborî d-acolo *nicicând",* în loc de: *„niciodată" (Opere,* VII); am recompus, ca în manuscris, ordinea alineatelor.

Către C.I. NOTTARA

1

Arhivele Naţionale, Bucureşti, dosar 472/1877, Constantin I. Nottara.

Concept autograf al adresei din 29 august 1888, prin care Directorul general răspunde cererilor actorului. Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 192-193.

2

Biblioteca Academiei Române, Fond I.L. Caragiale, cota S 25/LV.

Facsimile în: *Amintirile din teatru ale lui Const. I. Nottara.* Publicate şi adnotate de Tatiana Nottara şi Ioan Massoff, Editura „Adevărul", p. 185. Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 39.

3

Reprodusă după *Opere,* VII, 1942, p. 378; răspuns la telegrama de felicitare cu prilejul sărbătoririi celor 60 ani. Telegramă în concept scris direct pe telegrama de felicitare primită de la C.I. Nottara.

Constantin I. Nottara (5.VI.1859, Bucureşti - 16.X.1935, Bucureşti), actor, fost societar al Teatrului Naţional din Bucureşti. In 1875 îşi formează o trupă cu care joacă în diferite grădini bucureştene, iar în 1876 intră la Conservator, terminând la clasa lui St. Vellescu. S-a perfecţionat la Paris. A fost şi director de scenă la

Teatrul Naţional şi profesor de dicţiune la Conservator. Roluri cu realizări majore în montări ale pieselor lui Caragiale (Tipătescu, Ion etc.).

Relaţia sa cu I.L. Caragiale nu a fost lipsită de accidente. Interesante, *Amintirile din teatru ale lui Const. I. Nottara,* publicate şi adnotate de Tatiana Nottara şi Ioan Massoff, Editura „Adevărul", [1936] conţin pagini (183-189) consacrate lui Caragiale, elocvente pentru concepţia estetică a dramaturgului, observată pe viu, în laboratorul repetiţiilor.

Către A.G. OLTEANU

Scrisoare publicată în ziarul „Fulgerul" din Craiova, I, nr. 6, 27 martie 1897, p. 3. Periodicul apărea la Craiova, ca „ziar independent săptămânal".

Conferinţa a avut loc în ziua de marţi, 1 aprilie 1897, după cum reiese dintr-o scrisoare deschisă a lui A.G. Olteanu, publicată în numărul următor al hebdomadarului: *„Scrisoare deschisă.* Dlui Luca Caragiale, redactor al ziarului „Epoca", Bucureşti. Cât sunt de mici, stimate maestre, unii din oamenii cărora le dai preţiosul d-tale concurs şi cât eşti d-ta de mare!

Ai venit în Craiova mânat de un scop frumos şi nobil, tot atât de nobil ca şi inima D-tale, şi vai! câtă micime de suflet a trebuit să găsesc eu la acei oameni cari erau *datori,* dacă nu a fi la înălţimea D-tale, cel puţin să posedă atâta inteligenţă, încât să nu lase a le transpira pasiunile şi urile lor, pasiuni şi uri pe cât de nejustificate, pe atât şi de ordinare.

Iartă-mă, nepreţuite maestre, dacă durerea ce simt în suflet, nu găseşte a se exprima în nişte termeni de elită, în cari d-tale totdeauna ţi-a plăcut ca cineva să-şi îmbrace cugetarea.

Eu care mă simt mândru că în aceasta de faţă ţi-am putut da slabul meu concurs, ca cel puţin prin aceasta să-ţi probez că sunt demn de prietenia ce întotdeauna mi-ai arătat, nu am cuvinte să-mi exprim indignarea când am văzut că cei în mijlocul cărora ai trăit timp de o oră şi jumătate, atât cât ai ţinut conferinţa, nu te-au înţeles şi au căutat să-şi dea curs pasiunilor până şi în ocaziuni atât de mărețe.

Iubite maestre! Pentru ca să am ocazia a te asculta marţi seara, a trebuit să-mi plătesc locul meu şi încă destul de scump, căci clubul conservator din localitate nu a ţinut socoteala că presa, de orice culoare ar fi ea, trebuie să se bucure de nişte deosebite drepturi ce-i sunt rezervate în orice ţară cu pretenţii de civilizaţie.

Aceşti de aci, nu mă înţeleg poate, d-ta însă mă înţelegi perfect.

Primeşte te rog, iubite maestre, cu această ocazie, asigurarea de cea mai înaltă stimă, ce-ţi păstrează admiratorul şi devotatul d-tale

A.G. Olteanu,
ziarist

Craiova, 2 aprilie 1897"
(„Fulgerul", I, nr.7, 3 aprilie 1897, p. 3)

Publicată de Şerban Cioculescu, în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 203-204.

Către DIMITRIE ONCIUL

1

B.A.R., S35(1)/XLX; inv. 5134.

Scrisoare a lui I.L. Caragiale, redactată pe hârtie milimetrică. S-a păstrat plicul cu care a fost transmisă, „în oraş", epistola istoricului D. Onciul (1856-1923).

Publicată, prima dată, de Augustin Z.N. Pop în „Steaua", nr. 11, 1965, p. 116; reluată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 39-40.

Răspunsul profesorului de istorie la Universitatea din Bucureşti va fi folosit de Barbu Delavrancea în pledoaria sa la procesul Caragiale-Caion.

2

B.A.R., S35(2)/XX; inv. 5135.

Carte de vizită: *I.L. Caragiale — Berlin — Wilm. Preussischestr. 10.* S-a păstrat plicul trimis lui D. Onciul cu „Rohrpost". Publicată de

Augustin Z.N. Pop, în *loc. cit.* p. 117. Reprodusă în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 40-41.

Către REDACŢIA ZIARULUI „OPINIA"

1

Publicată în „Opinia", IV, nr. 195, 15 iulie 1907, p. 2 (la rubrica „Litere-Ştiinţe-Arte"), de unde o reproducem.

Telegrama va fi fost expediată în ziua de „vineri 13/26 iulie 1907", din Berlin, cum este datată scrisoarea despre care avertizează: „Scrisoare urmează". Este cea care urmează.

2

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti.

Publicată fragmentar, „ciuntită", în „Opinia", IV, nr. 197, 18 iulie 1907, p. 2 (la rubrica „Litere-Ştiinţe-Arte"). Reprodusă în întregime, cum precizează Şerban Cioculescu la notă, în ediţia *Opere,* III, 1962, p. 815-816 (la *Note şi variante),* după originalul fost în păstrarea văduvei poetului A. Steuerman-Rodion, în acel moment redactor la «Opinia» din Iaşi."

Din cauza „dezvăluirii" anonimatului şi a publicării trunchiate a dezminţirii, Caragiale se adresează unui alt ziar ieşean, „Liberalul" (cf. *infra,* scrisorile), polemica, purtată epistolar, întinzându-se pe mai multe numere, în prima decadă a lunii august 1907.

3

Publicată în „Opinia", V, nr. 328, 1 ianuarie 1908, p. 2, sub titlul *Caracudi — de Paşti,* cu următoarea frază explicativă: „Credem a face o deosebită plăcere cetitorilor noştri publicând rândurile de mai jos adresate «Opiniei»".

Publicată de Şerban Cioculescu în *Opere,* III, 1962, p. 773 (la *Note şi variante,* în nota pentru *Poveste de Paşti).*

Reproducem textul din „Opinia" (1908). În coloana alăturată scrisorii, în ziar este inserată poezia *An Nou,* în aşa fel încât pare a face parte din acelaşi ceremonial al complimentelor.

4

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, nr. inv. 64—44230. Scrisoare publicată, fragmentar, în „Opinia" (V, nr. 350, 30 ianuarie 1908) şi în „Ordinea" (I, nr. 56, 3 februarie 1908, p. 1), fiind adaptată la formula unei note explicative, în stil caragialean însă, pentru propriul articol, *Take Ionescu,* dat acum în româneşte. Erau preparativele adeziunii la Partidul conservator-democrat.

Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 430 (scrisoarea cu nr. IX, către A. Steuerman Rodion), în forma redusă, din ziare, şi din articolele redactorului „Opiniei".

Reproducem scrisoarea întregită, după originalul păstrat la Muzeul din Ploieşti. Întrucât ea nu este adresată în chip special lui Steuerman-Rodion, ci redacţiei („Stimaţi confraţi"), am crezut de cuviinţă să o aşezăm aici, deşi cuprinde pasaje adresate acestuia sau lui Blumenfeld.

5

Publicată în „Opinia", VI, nr. 791, sâmbătă, 8 august 1909, p. 1. Sub titlul *Scrisoarea dlui Caragiale* şi cu o precizare introductivă („Ieri am primit următoarea scrisoare din partea distinsului nostru amic d. I.L. Caragiale"), se publică scrisoarea care lămureşte natura neînţelegerii lui Caragiale cu Directorul General al Teatrelor, Pompiliu Eliade. Urmările se cunosc: scriitorul a încurajat deschiderea teatrului particular sub conducerea lui Alexandru Davila, fostul Director General al Teatrelor, atât prin atitudinea exprimată în articolul *Un teatru nou,* cât şi printr-o piesă nouă, instantaneul *Începem!...,* jucat la deschiderea stagiunii Companiei „Davila", nou-înfiinţată.

Scrisoarea a fost reprodusă şi în: „Adevărul", XXI, nr. 7156, 7 august 1909, p. 3 *(Chestia Caragiale — Pompiliu Eliade);* „Acţiunea", VIII, nr. 1915, 8 august 1909, p. 2 *(Răspunsul dlui I.L. Caragiale).*

Inclusă în ediţia *Opere,* I, 1959, p. 733-734 (la *Note şi variante,* unde Şerban Cioculescu prezintă un amplu dosar al problemei).

Reproducem textul după „Opinia" (1908). În ziar, scrisoarea a apărut cu greşeli, fapt comentat cu maliţie de Caragiale (cf. *infra,* scrisoare adresată lui Steuerman-Rodion).

6

Publicată în „Opinia", VII, nr. 922, miercuri, 20 ianuarie 1910, p.1, în cadrul articolului *Caragiale şi alegerea din Iaşi,* semnat „Opinia", pe care-l reproducem în continuare.

„De la Berlin - Wilmersdorf, unde se află, maistrul Caragiale a urmărit cu viu interes lupta de la Iaşi. Şi în ziua de 10 ianuarie şi acum duminică, Caragiale a telegrafiat *Opiniei* - plătind răspunsul - ca să-i comunice rezultatele.

Ne-a cam umilit cu bonurile de răspuns plătit. Prietin politic al nostru şi colaborator al *Opiniei,* Caragiale ştie prea bine că ne tipărim cu banii Alianţei israelite - şi cine zice Alianţă israelită ştie că nu francii joacă rol.

La telegrama noastră plătită de maistru, prin care-i anunţam victoria desăvârşită, Caragiale răspunde *Opiniei:*

«Onoare Iaşilor! Trăiască Lascar! Trăiască Badareu! Trăiască Opinia!

Caragiale.»

Această telegramă entuziastă a marelui dramaturg nemaifiind cu răspuns plătit, i răspundem scumpului şi ilustrului prietin pe această cale: «să trăieşti, maistre! Trăiască Take Ionescu!

Opinia".

Gh. Lascar, ales primar al Iaşilor, după balotaj, era, se înţelege, membru al Partidului conservator-democrat, ca şi Bădărău.

7

Publicată în „Opinia", IX, nr. 1502, 26 ianuarie 1912, p. 3 (la rubrica „Informaţiuni").

Reluată în „Opinia", IX, nr. 1509, 4 februarie 1912, în comentariul *În săptămâna lui Caragiale, Tantiemele maestrului,*

semnat: As. Telegrama, după stilul calendaristic nou, are data 8 febr. 1912.

Reprodusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 434, inclusă în grupul scrisorilor adresate lui A. Steuerman-Rodion (scris. XVI). Socotim că, aşa cum se procedează şi în *Bibliografia I.L. Caragiale,* I, 1997, p. 416, poziţia 2989, telegrama se cuvine aşezată în grupul celor adresate redacţiei ziarului ieşean.

În aceeaşi zi, Caragiale a expediat, spre a fi publicată în „Opinia" şi scrisoarea care urmează.

8

Publicată în „Opinia", IX, nr. 1504, 28 ianuarie 1912, p. 3 (la rubrica „Ultime informaţii"). Scrisoarea are, după stilul calendaristic nou, data de 8 februarie 1912.

Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 435, în grupul scrisorilor către A. Steuerman-Rodion (scris. XVII). Am aşezat-o în seria celor către redacţia ziarului, ca în *Bibliografia I.L. Caragiale,* I, 1997, p.416, poziţia 2990.

Reproducem scrisoarea după ziarul „Opinia" (1912).

9

Publicată în „Opinia", IX, nr. 1508, 2 februarie 1912, p. 3 (la rubrica „Ultime informaţii"), de unde o reproducem. Telegrama aducea răspunsul lui Caragiale pentru felicitările primite din partea redacţiei.

Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 375 (la *Răspunsuri cu prilejul sărbătoririi celor 60 ani),* unde poartă data „13.2.1912".

10

Publicată în „Opinia", IX, nr. 1510, duminică, 5 februarie 1912, p. 3 (la rubrica „Ultime informaţiuni"), de unde o reproducem.

Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 375 (la *Răspunsuri cu prilejul sărbătoririi celor 60 ani).*

În „Opinia", scrisoarea apare sub titlul *O scrisoare a lui Caragiale* şi precizarea: „Maestrul Caragiale trimite «Opiniei» scrisoarea ce

urmează". Acelaşi număr al ziarului relua (în pag.1), după „Flacăra", articolul omagial *Caragiale orator,* de Take Ionescu.

„«Opinia» cu pricina" este numărul omagial, foarte bogat.

11

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S 26/LV. Carte poştală ilustrată (desen: doi iepuraşi, legenda „Frohe Ostern". Credem că scrisoarea este inedită. O reproducem după original.

Către IOAN C. PANŢU

1

Publicată de Ion Breazu în „Transilvania" (Sibiu), LXXII, nr. 4, 1941 *(I.L. Caragiale şi Transilvania).*

Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 6-7. Şerban Cioculescu menţionează originalul ca fiind păstrat în colecţia Andrei Bârseanu de la Universitatea din Cluj.

2

Publicată în articolul, nesemnat, *Inedite. Două scrisori ale lui Caragiale,* în „Astra", III, nr. 11(30), noiembrie 1968, p. 9, de unde o reproducem. Asterisc la titlul notei de prezentare.

3

Publicată, în acelaşi timp cu precedenta, şi în facsimile. In nota de subsol se precizează, pentru ambele scrisori: „Aflate în posesia prof. universitar Ovidiu Vătăşanu, nepotul prof. I. Panţu, cel căruia i se adresează I.L. Caragiale".

I.C. Panţu (1860-1927), profesor şi scriitor. „Scheianul ironic" (Sextil Puşcariu, *Braşovul de altădată.* Ediţie de Şerban Polverejan, Editura Dacia, Cluj 1977, p. 259) a făcut parte din cercul Societăţii „România Jună" a studenţilor români din Viena. Profesor în Braşov din 1882. A publicat schiţe, nuvele, articole, traduceri şi un roman. Autor de manuale. Scrieri literare: *Lofogătul Matei,* nuvelă, 1887;

Linişte casei, roman, 1890; *Schiţe,* 1893. Traduceri din Mark Twain, Schopenhauer, Turgheniev.

La B.A.R. (cota S 65/LV) se păstrează scrisoarea de felicitare adresată lui Caragiale. Pe carta de vizită: „Sănătate, bucurie şi linişte îţi doreşte:

I.C. PANŢU
profesor

D-sale
Dlui I.L. Caragiale, Berlin, Innsbruckerstrasse
Panţu
Kronstadt (Brasso), Ungarn".

Către GHEORGHE PANU

Publicată în ziarul „Lupta", XII, nr. 2667, 10 septembrie 1895, p.1, de unde îl reproducem. [Intr-un reportaj], *Partidul Radical,* se anunţă adeziunea lui B.P. Hasdeu şi că „după d. Hasdeu, un alt eminent scriitor, d. I.L. Caragiale a cerut înscrierea sa în rândurile partidului radical". Apoi, secvenţa intitulată *Întrunirea de la club,* este rezumată: „prezentarea lui Hasdeu", aflat de faţă şi elogiat de şeful partidului, G. Panu. In continuare cităm fragmentul dedicat lui Caragiale: „După aceasta d. G. Panu a anunţat că distinsul literat d. I.L. Caragiale i-a adresat o scrisoare prin care cere să fie înscris în clubul radical. Dl. Panu arată calităţile eminente ale dlui Caragiale şi importanţa pe care o are aderarea d-sale la partid.

D. Panu citeşte scrisoarea dlui I.L. Caragiale, care este primită cu aplauze".

Către ION PARHON

Comunicată de Petre Costinescu, în articolul *O scrisoare inedită a lui I.L. Caragiale,* publicat în „Revista de istorie şi teorie literară", tom. 15, 1966, nr.1, p. 151-152.

Destinatarul scrisorii, Ion Parhon, institutor clasa I, la Şcoala nr.1 din Piatra Neamţ, îndeplinea, cum se vede, o funcţie de secretar al revizorului şcolar. Scrisoarea, datată plauzibil, de Petre Costinescu, e un document important pentru reconstituirea episodului nemţean al biografiei lui Caragiale. Dacă avem în vedere, chiar în concept, rapoartele către ministrul Cultelor şi Instrucţiunii Publice, precum şi corespondenţa cu prefectura, cu primăriile şi cu institutorii din zona de activitate, cele cinci luni (octombrie 1881-februarie 1882, inclusiv) petrecute de scriitor ca revizor şcolar în „districtul circumscripţiei Neamţ-Suceava" se prezintă ca o secvenţă existenţială extrem de densă. La Piatra Neamţ, Caragiale a legat prietenii durabile şi a găsit un mediu pe care l-a frecventat cu plăcere mulţi ani după aceea, cum atestă, îndeosebi, o scrisoare către dr. Alceu Urechia (v. *infra),* dar şi cele către Artur Stavri (v. *infra).*

Către PETRE P. PAŞCANU

Reprodusă după *Opere,* VII, 1942, p. 381 *(Răspunsuri cu prilejul sărbătoririi celor 60 ani).* La *Izvoare* (p. 589), Şerban Cioculescu a precizat că a transcris, cu câteva excepţii, conceptele de răspunsuri telegrafice ori epistolare („cartă închisă") scrise de Caragiale direct pe telegramele şi scrisorile de felicitare.

Către D.D. PĂTRĂŞCANU

Comunicată de P[etre] L[ocusteanu], în articolul *Caragiale despre Pătrăşcanu, O scrisoare inedită* (în „Ziarul meu". Revistă literară, socială şi artistică, I, nr. 6, 1 iunie 1916, p. 85-86). Facsimil în volumul: D.D. Pătrăşcanu, *Schiţe şi amintiri,* ediţia a treia, Editura „Viaţa Românească" S.A., Bucureşti, 1922, şi în „Adevărul literar şi artistic", III, nr. 81, 11 iunie 1922, p. 5 *(O scrisoare a lui Caragiale).*

Inclusă în ediţia *Opere,* III, 1942, p. 499-501.

Pe plic, ştampila poştei germane, la plecarea scrisorii, indică data, în stilul calendaristic nou: „30.12.09". Pentru sosire, la Bucureşti, ştampila poştei române: „1 ian. 1910".

CĂTRE HORIA PETRA-PETRESCU

1

Biblioteca „Astra", Sibiu, M.XXV/7/1, inv. 5696. Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 217-218. Şerban Cioculescu precizează, la notă (cf. *Izvoare,* p. 587), că scrisoarea fusese comunicată lui Paul Zarifopol, în „copie după original", de către Horia Petra-Petrescu

Am colaţionat cu facsimilul manuscrisului, care ne-a fost comunicat cu promptitudine şi amabilitate de către d. Ion Mariş, directorul Bibliotecii „Astra" Sibiu.

Horia Petra-Petrescu (1884-1962), publicist şi scriitor, fiul lui Nicolae Petra-Petrescu. Se afla în Germania pentru pregătirea unui doctorat. Disertaţia sa *I.L. Caragiale Leben und Werke* (Leipzig, 1911) este prima monografie dedicată lui Caragiale.

2

Biblioteca „Astra", Sibiu, M. XXV/7/2, inv. 5697. Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 218. Am colaţionat textul tipărit cu facsimilul de la Bibliotecă.

Datarea scrisorii s-a făcut după ştampila poştei germane.

3

La Biblioteca „Astra", Sibiu, M. XXV/7/3, inv. 5698. Carte de vizită, trimisă în plic închis. Destinatarul: „Herrn Horia Petra-Petrescu, Stud. Phil." Datarea s-a făcut după ştampila poştei germane.

Reproducem textul după facsimil.

4

Biblioteca „Astra", Sibiu, M. XXV/7/5, inv. 5700. Carte poştală. O reproducem după facsimil. Datarea: după ştampila poştei germane.

5

Biblioteca „Astra" Sibiu, M.XXV/7/6, inv. 5701. Carte poştală. Publicată de Ion Oarcăsu în articolul *Caragiale şi Ardealul,* în „Steaua", VI, nr. 7, iulie 1955, p. 87-93, rubrica „Documente". Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte* , 1963, p. 143.

Reproducem scrisoarea după facsimil. Data este completată după ştampila poştei germane: „14.2.08".

6

Biblioteca „Astra", Sibiu, M.XXV/7/7/, inv. 5702. Carte poştală. Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942 p. 218-219.

Reproducem scrisoarea după facsimil.

Consemnăm o adnotaţie pe textul făcut de Horia Petra-Petrescu: asterisc la „române", iar sub text: „«Gazeta Transilvaniei».H.P.P."

7

Biblioteca „Astra", Sibiu, M.XXV/7/8, inv. 5703. Carte de vizită. Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 143, după Ion Oarcăsu, *art. cit.*

Reproducem textul după facsimil.

8

Biblioteca „Astra", Sibiu, M.XXV/7/9, inv. 5704. Carte de vizită. Inclusă în ediţia *Opere,* III, 1942, p. 219. Reproducem textul după facsimil.

9

Biblioteca „Astra", Sibiu, M.XXV/7/11, inv. 5705. Scrisoare. Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 144.

Reproducem textul după facsimil.

10

Biblioteca „Astra", Sibiu, M.XXV/7/12, inv. 5707. Carte poştală. Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 219.

Reproducem textul după facsimil.

11

Biblioteca „Astra", Sibiu, M.XXV/8/1, inv. 5708. Carte poştală ilustrată (legenda: Berlin, KGL Museum und Lustgarten). Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942.

Reproducem textul după facsimil.

Adnotaţie sub P.S.: „Şezătoarea lit. a ţinut-o în Lipsca, 25 ian. n. 1909, la Dl Zarifopol. A cetit *KirIandulea* [sic.!]. Horia".

12

Biblioteca „Astra" Sibiu, M. XXV/8/2, inv. 5709. Carte poştală ilustrată. Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 144-145, după Ion Oarcăsu, *art. cit.*

Reproducem textul după facsimil.

Am corectat dubla greşeală de lecţiune: „mincos" (Oarcăsu, *art.cit.),* „Mintos" *(Scrisori...,* p. 145), cu: *„inimos".*

13

Biblioteca „Astra", Sibiu, M. XXV/8/9, inv. 5716. Carte poştală. Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 145, după Ion Oarcăsu, *art. cit.*

Reproducem textul după facsimil.

Horia Petra-Petrescu îşi susţinuse, aşadar, doctoratul cu teza *Ion Luca Caragiale'sLeben und Werke. InauguralDissertation zurErlangen der Doktorwurde.*

La 11 noiembrie 1911, se întâlneau, în Leipzig, Caragiale, Cerna, Horia Petra-Petrescu, şi „de la o masă", îi scriau lui Nicolae

Petra-Petrescu (v. *infra).* Sosirea este anunţată prin telegrama care urmează.

14

Biblioteca „Astra", Sibiu, M.XXV/8/12, inv. 5719. Telegramă. Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 146.

Reproducem textul după facsimil.

Pe faţa telegramei, adnotaţie de Horia Petra-Petrescu: „11 nov. 1910 n.", iar o linie duce la cuvântul „morgen".

15

Biblioteca „Astra", Sibiu, M.XXV/8/10, inv. 5717. Carte poştală. Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 146.

Reproducem textul după facsimil.

16

Biblioteca „Astra", Sibiu, M.XXV/8/3 inv. 5710. Carte poştală (legenda: Weinzimmer, Hotel Plauener Hof, Plauen i.V.). Inclusă în volumul *Scrisori şi acte,* 1963, p. 147.

Reproducem textul după facsimil.

La colaţionarea cu manuscrisul în facsimil, am corectat: „în *bandă* specială", în loc de *„laudă" (Scrisori...,* p. 147) şi am introdus semnătura: *Car.* De asemenea: *comendat* (<fr.), în loc de: „comandat".

17

Biblioteca „Astra", Sibiu, M.XXV/8/4, inv. 5711. Carte poştală. Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 147-148.

Reproducem textul după facsimil.

18

Biblioteca „Astra", Sibiu, M.XXV/8/13, inv. 5720. Telegramă. Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 148.

Reproducem textul după facsimil.

Am întregit, la colaţionare: „Komme heute *Sonntag* 6.49". Pe faţa telegramei, adnotaţia lui H. Petra-Petrescu: „27 nov. n. 1911".

19

Biblioteca „Astra", Sibiu, M.XXV/8/5, inv. 5712. Carte poştală. Reproducem textul după facsimil.

20

Biblioteca „Astra", Sibiu, M.XXV/8/7, inv. 5714. Scrisoare. Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 220.

Reproducem textul după facsimil.

Lipsă nota 22

21

Biblioteca „AAstra ", Sibiu, M.XXV/8/6, inv. 5713. Scrisoare, având alăturat o cartă de vizită cu noua adresă. Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 142.

Reproducem textul după facsimil.

22

Biblioteca „Astra", Sibiu, M. XXV/8/14, inv. 5721. Telegramă, trimisă la Braşov. Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 148.

Reproducem textul după facsimil.

23

Biblioteca „Astra", Sibiu, M.XXV/8/11, inv. 5718. Carte poştală. Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 149.

Reproducem textul după facsimil.

24

Biblioteca „Astra", Sibiu, M. XXV/8/8, inv. 5715. Carte poştală. Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 221.

Către NICOLAE PETRA-PETRESCU

1

Biblioteca „Astra", Sibiu, M. XXIV/2/1, inv. 5572. Publicată de Ion Oarcăsu, *Caragiale şi Ardealul, III,* în „Steaua", VI, nr. 7, iulie 1955, p. 87-93, rubrica „Documente"). Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 9, după Ion Oarcăsu, *art. cit.*

Reproducem scrisoarea după facsimil.

Nicolae Petra-Petrescu (1848-1925), publicist şi traducător, tatăl lui Horia Petra-Petrescu.

2

Biblioteca „Astra", Sibiu, M. XXIV/2/2, inv. 5573. Nu a fost inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942.

Reproducem scrisoarea după facsimil, care ne-au fost comunicate cu amabilitate şi promptitudine de directorul instituţiei sibiene, Ion Mariş.

Scrisoarea completează „dosarul Tuşnad" (cf. scrisorile către Dobrogeanu-Gherea şi dr. Alceu Urechia).

3

Biblioteca „Astra", Sibiu, M. XXIV//2/3, inv. 5574. Nu a fost inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942.

Reproducem scrisoarea după facsimil.

4

Biblioteca „Astra", Sibiu M. XXIV//2/4, inv. 5575. Nu a fost inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942.

Carte poştală. Reprodusă după facsimil.

5

Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 213-215. Şerban Cioculescu menţionează copia comunicată lui Paul Zarifopol de Horia Petra-Petrescu, fiul destinatarului.

6

Biblioteca „Astra", Sibiu, M.XXIV/2/5, inv. 5576. Nu a fost inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942.

Carte poştală. Reprodusă după facsimil.

Textul scris de Caragiale este cel semnat. Restul este scris, ulterior, de Horia Petra-Petrescu „Lipsca, 25 Ian. n. 909/ De la «şezătorea literară» la Dl. Zarifopol?, unde şi-a cetit Caragiale nuvela poveste: *Kir Iandulea (sic!).* Horia." întrucât, la destinatar, nu este indicată vreo adresă, presupunem că misiva a fost expediată, în plic închis, alături de altă scrisoare a lui Horia către tatăl său.

7

Biblioteca „Astra", Sibiu, M. XXIV/2/6, inv. 5577. Publicată de Ion Oarcăsu, *art. cit.* Carte poştală ilustrată, cu textul redactat pe partea imaginii.

Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 10.

Reproducem scrisoarea după facsimil.

Menţiunea „Hotel Sachsendorf. Lipsca, 11 nov. 1910" îi aparţine lui Horia Petra-Petrescu. Ştampila poştei germane indică, la expediere: „Leipzig, 13.11.10".

Scrisoarea va fi fost redactată după o agapă veselă prilejuită de succesul lui Horia Petra-Petrescu în susţinerea tezei de doctorat la Seminarul de romanistică de la Leipzig al profesorului Gustav Weigand. Caragiale îl felicitase pe H. Petra-Petrescu prin scrisoarea datată „vineri, 22 X/4 XI.1910".

Către N. PETRAŞCU

1

Publicată de N. Petraşcu în cartea sa, *Anghel Demetriescu,* Tipografia „Bucovina", I.E. Torouţiu, Bucureşti, [1931], p. 44.

Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 341-343, editorul folosind sursa de mai sus.

2

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, nr. inv. 64—29867. Facsimil în: I.E. Torouţiu, *Studii şi documente literare, vol. VI, „Junimea",* Bucureşti, 1938, Institutul de arte grafice „Bucovina", p. 250-251.

Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 343.

Către CONSTANTIN PETRESCU

Reprodusă după ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 389-391. Şerban Cioculescu menţionează la notă (cf. *Izvoare)* că a transcris un concept din arhiva Alexandrina I.L. Caragiale. Nu ştim unde se păstrează acest document şi, în consecinţă, o confruntare de text nu a fost posibilă.

Către P. PETRONE

Muzeul Teatrului Naţional din Bucureşti, nr. 120/3. Publicată de Sandu Teleajen, *Teatrul Naţional din Iaşi,* în „Boabe de grâu", III, nr.11, noiembrie 1932, p. 550, cu facsimil, şi de Şerban Cioculescu, *Din corespondenţa lui Caragiale. Câteva inedite* (în „Ecoul", II, nr. 105, 5 aprilie 1944, p. 2).

Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 214-215.

în scrisoarea către dr. A. Steuerman-Rodion, din 23 noiembrie 1907 (v. *infra),* deci aceeaşi zi, Caragiale menţionează acest răspuns: „... Am primit de la secretarul teatrului, P. Petrone, tantiemele din urmă; i-am răspuns. Mă rog vouă, nu-l slăbiţi până nu dă satisfacere sfintelor mele drepturi..."

Către ALEXANDRU I. PHILIPPIDE

Publicată de G. Ivănescu în articolul *Scrisori primite de A. Philippide,* „Cronica", XIV, nr. 41/715, 12 octombrie 1979, p. 6. Inclusă în ediţia: *Alexandru I. Philippide în dialog cu contemporanii,*

I—II. Ediție îngrijită, prefață, traduceri, note şi indice de I. Oprişan, Editura Minerva, Bucureşti, 1987 (Colecţia „Documente literare"), la capitolul *Corespondență primită* din vol. II, p. 33.

Despre prietenia şi preţuirea reciprocă dintre Caragiale şi ilustrul lingvist şi profesor ieşean, vezi date în G. Ivănescu *(art. cit.)*. Dramaturgul menționează numele lui Al. I. Philippide, într-o scrisoare adresată lui G. Ibrăileanu, solicitând lucrarea *Specialistul român.*

Către N.V. PIPERESCU

M.L.R.., cota 08/I/63, nr. inv. 17388.
Scrisoare. Inclusă în ediția *Scrisori şi acte,* 1963, p. 151.

Către UN TÂNĂR POET

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S 11(B)/LV. Manuscris. Concept, pe o foaie de caiet de matematică. Publicat, inițial, de Şerban Cioculescu în *Viața lui I.L. Caragiale,* ediția 1940.

Inclus în *Opere,* VII, 1942, p. 471—474.

La colaționarea cu manuscrisul rezultă câteva diferențe de transcriere. Am întregit textul astfel: după formula de adresare a scrisorii, am introdus paragraful: „Tocmai ieri (în ...) am primit carta dv. poştală de la Onor. Adm. a revistei «Flacăra», căci eu locuiesc nu în țară, ci în străinătate"; în aliniatul devenit al doilea, am completat cu: *„am* primit *pe drum de acolo* d-abia alaltăieri carta poştală ce mi-ați *făcut onoarea a mi-o* înainta greşit în Bucureşti"; la *2:* „(cum se întâmplă *foarte dese ori)"* şi în continuare: „ar fi atât de *bine* nemerite încât nu mai *ar avea* nevoie"; la *3.* „în caz*ul* când versurile *sunt publicate* în volum... "

Prin urmare, citirea atentă a ciornei, permite o aproximare a datei la care ar fi putut redacta Caragiale scrisoarea, probabil, netrimisă: după 22 octombrie 1911, data când a apărut primul număr al revistei „Flacăra". Literară, artistică, socială, sub direcția lui Constantin Banu.

Către ŞTEFAN POP

Muzeul oraşului Blaj. Carte poştală portret, cu dedicaţia pe partea fotografiei. Un facsimil după care reproducem textul ne-a fost comunicat prin amabilitatea muzeografului Simona Frâncu. Textul scrisorii şi al dedicaţiei a fost publicat, în transcrierea destinatarului, de Ion Buzaşi, „Manuscriptum", V, 2(15), 1974, p. 177—178, la rubrica „Document în replică".

Ştefan Pop (1881—1970), profesor la Blaj (1909—1919), la Şcoala Normală de învăţători, apoi la Liceul „Sf. Vasile", al cărui director a fost în perioada 1928—1937. Hirotonit preot în 1912. La serbările de la Blaj, cu prilejul semicentenarului „Astrei" a fost ales secretar general al serbărilor, împreună cu Aurel C. Domşa (v. *infra),* Augustin Caliani şi Al. Ciura (v. *infra).* L-a găzduit pe Caragiale, în timpul serbărilor de la sfârşitul lui august, iar acesta i-a trimis portretul său cu dedicaţie specială.

Către ANDREI POPOVICI

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, nr. inv. 64—30277. Concept pentru telegrama răspuns, redactat direct pe telegrama de felicitare primită.

Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 375 *(Răspunsuri cu prilejul sărbătoririi celor 60 ani).*

Andrei Popovici (1856—1925), economist, cu studii la Viena. A publicat lucrări de sociologie, note de călătorie şi încercări literare; colaborator la „Adevărul".

Către AUREL C. POPOVICI

1

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 223—225, cu precizarea editorului, la notă (cf. *Izvoare)* că reproduce scrisorile din „arhiva Fundaţiei Regale pentru Literatură şi Artă, care a intrat în stăpânirea

unui lot de manuscrise şi scrisori ale lui". Nu ştim dacă originalele se mai păstrează undeva. Intre Caragiale şi Aurel C. Popovici existau relații vechi de peste un deceniu. Publicist şi istoric *Aurel C. Popovici* (1863—1917) este autorul *Replicii* (1892), pentru care este condamnat în procesul memorandiştilor la 4 ani de închisoare. Se refugiază în România, în 1894.

2

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 225—226, după aceeaşi sursă ca precedenta şi următoarele.

Aurel C. Popovici îi răspunde lui Caragiale, din Bucureşti, la „28 aprilie 1911 v.", din care cităm:

„Iubite amice Caragiale,

Iartă-mă că-ți trimit abia acum copia cerută de tine. Am fost bolnav în pat [...] astfel că mi-a fost imposibil să te servesc mai curând.

Dar chestia în care vrei să scrii e tot actuală şi, «durere», va fi încă mult timp actuală. [...] *(B.A.R., cota SI(1)/LVI.)*

Reportajul politic, de fapt, un adevărat eseu, *Culisele chestiunii naționale,* a apărut în ziarul „Ziua", în foileton, începând cu nr. 38, 25 februarie 1896, ultimul episod fiind publicat în nr. 43, 2 martie 1896 (cf. *Opere,* III, 2001). In ceea ce priveşte „scrisoarea" la care se referă Caragiale, nu am identificat, în colecția ziarului „Ziua", care dintre articolele despre frământările din interiorul Partidului Național Român din Transilvania a fost redactat pe baza scrisorii lui A.C. Popovici.

In acel moment, Caragiale publica seria de articole politice din ziarul „Românul" (Arad). După data scrisorii de la Aurel C. Popovici au apărut: *Scrisoare* („Românul", din 30 aprilie/13 mai 1911) şi *Între Stan şi Bran* („Românul" din 15/28 mai 1911).

3

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 226, după sursa citată anterior.

Scrisoarea către C. Rădulescu-Motru are data „27 mai 1911". Problema este aceea a tensiunilor dintre gruparea alcătuită în jurul ziarului „Tribuna" şi conducerea Partidului Național Român din Transilvania.

Iată părerea lui A.C. Popovici, transmisă lui Caragiale prin intermediul scrisorii din 14/27 mai 1911:

„Dragă Luca,

Expediai lui Motru ce mi-ai trimis. Bine ai făcut că i-ai scris, eu însă tot nu cred că el are să urmeze sfaturile tale înțelepte. El petrece vara cu domnul şi doamna Oncu la Borszek, deci dreptate nu poate avea «Românul», ci numai «Tribuna». Vorbitu-i-am şi eu destul! Tot degeaba: el nu poate crede că «un om ca Oncu» să fie capabil de a pune bețe în roatele partidului. Ş-apoi amicul nostru Motruaş e doar individualist aproape nietzschean, cel puțin în anume chestii!...

Aştept cu nerăbdare articolele tale. Fără nici o exagerare: «Tribuniştii» sunt sau măgari. [...]" *(B.A.R., S 1(2)/LVI.)*

4

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 326. Datarea scrisorii cu urări de Anul Nou 1912, după stilul calendaristic nou.

Către PREFECTURA NEAMȚUL

1

Arhivele Naționale, Direcția județeană Neamț, Fond Revizoratul Şcolar. Concept, redactat de Caragiale. Adresă de înştiințare despre numirile de învățători, în acest caz a lui Ştefan Mareş, în locul preotului I.Pantescu, demisionat. Pe aceeaşi filă cu adresa, în concept, către Ministerul Cultelor şi Instrucțiunii Publice, şi cu scrisoarea, în concept, către învățătorul suplinitor. Marginal în stânga: „Nro. 12", scris de altă mână, probabil, a „secretarului" revizorului, Ion Parhon (v. *infră).* In dreapta, sus: „februar 16. 1882".

2

Arhivele Naționale — Direcția județeană Neamț, Fond Revizoratul Şcolar. Concept de adresă, redactat de Caragiale. Marginal, în stânga, scris tot de Caragiale: „Nr. 26; 26/2, 1882". Probabil, între ultimele acte concepute de Caragiale înainte de a pleca de la Piatra

Neamţ în altă circumscripţie, respectiv la Argeş-Vâlcea, pentru perioada 1 martie 1882 - 31 octombrie 1882. Pe aceeaşi filă, deasupra, conceptul scrisorii de înştiinţare adresată învăţătorului numit „cu titlu provizoriu la catedra Şcoalei din Bălţăteşti", I. Hanganu (v. *infra).*

Către PRIMARUL ORAŞULUI IAŞI

1

Publicată în „Evenimentul", IV, nr. 1055, 21 septembrie 1896, p. 2 (la „Cronica zilei"). Petiţia lui Caragiale este reluată de revista „România muzicală", VII, nr. 16, 1 octombrie 1896, p. 123.

Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 479, la N. Gane, considerat ca destinatar.

Scrisoarea/cererea nu este adresată, însă, persoanei private, ci persoanei publice, primarul urbei.

2

Publicată în ediţia *Documente din arhive ieşene,* II, ediţie de Gh. Ungureanu, D. Ivănescu, Virginia Isac. Coordonator: D. Ivănescu, Editura Minerva, Bucureşti, 1976, p. 95 (colecţia „Documente literare"). La notă se precizează că documentul original se află la Arhivele Naţionale, Iaşi, fond Primăria Iaşi, dosar 308/1897, fila 4. De asemenea, este menţionată rezoluţia înscrisă pe cererea lui Caragiale: „1897, april 18. Se va supune consiliului la prima şedinţă. N. Gane".

Către PRIM-PROCURORUL TRIBUNALULUI DE ILFOV

Publicată în „Lupta", XII, nr. 2572, 30 aprilie 1895, p. 1-2. In articolul *„Scrisoarea pierdută"... la Tribunal,* se prezintă petiţia, precedată de următoarea introducere:

„D. I.L. Caragiale a intentat proces direcţiunii generale a Teatrului Naţional pentru că a permis unor artişti să reprezinte în ziua de joi 20 aprilie piesa d-sale *O scrisoare pierdută* fără autorizarea d-sale prealabilă, ba mai mult, în contra voinţei d-sale categoric şi la timp exprimată.

Iată cuprinsul petiţiei d-lui Caragiale adresată dlui Prim-procuror de Ilfov".

Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 197-200.

Reproducem textul după ziarul „Lupta" (1895).

Către ION PROCOPIU

M.L.R., Fond I.L. Caragiale, cota, 08/III/70, nr. 1016. Scrisoare.

Ion Procopiu (1863-1918), publicist şi om politic. Mai întâi redactor la „Gazeta", apoi mulţi ani director al oficiosului liberal în limba franceză „L'Independance roumaine". Preşedinte al Sindicatului ziariştilor, calitate pe care o avea şi la data scrisorii pe care i-a adresat-o Caragiale.

In aceeaşi problemă, scriitorul i se va adresa şi lui I. Al. Brătescu-Voineşti (v. *infra,* scris. din 4 oct. 1909).

Către TACHE PROTOPOPESCU

Biblioteca Naţională: SP 95: P23, ms. 5421. Scrisoare pe filă mare de registru de contabilitate, cu cerneală neagră, în stânga jos, o adnotaţie, cu creionul, de altă mână: „luni, marţi/Primit în 1898"/ss. D.p."

Dimitrie (Take sau Tache) Protopopescu (1850-1914). Director al Regiei Monopolurilor Statului, în două rânduri (din 1883 şi apoi din 1895), în 1897-1907 a fost subdirector al Creditului funciar rural. Deputat liberal de Olt şi vicepreşedinte al Camerei. Era considerat un om foarte bun.

Regretăm greşeala din interior: nu este vorba de Pache Protopopescu, fost primar al Capitalei.

Către SEXTIL PUŞCARIU

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, nr. inv. 64—30272. Concept de răspuns telegrafic, scris direct pe retro al telegramei de felicitare primite. Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 376 *(Răspunsuri cu prilejul sărbătoririi celor 60 ani).*

Profesorul Sextil Puşcariu, reputat lingvist şi filolog, îl felicitase, telegrafic, de la Paris (împreună cu Kimon Loghi, Ştefan Popescu, Gheorghe Petraşcu, D. Anghel, St. O. Iosif, Virgil Cioflec) şi la 27 febr. 1901, când prietenii l-au sărbătorit pe I.L. Caragiale pentru 25 de ani de activitate literară.

Către ATANASIE RANETTI

M.L.R., Bucureşti, Fond I.L. Caragiale. Carte poştală ilustrată: statuia *Salambo.*

Atanasie Ranetti (24. III.1878 - ?), ziarist. A intrat în presă de la 15 februarie 1895, lucrând corector de zi la ziarul „Epoca", în a cărui redacţie a rămas multă vreme, ca reporter (1898-1903); „Ţara", „Ordinea". A semnat cu pseudonimul Picolo. Pe Caragiale îl cunoaşte, aşadar, de aproape în anii 1896-1897, când scriitorul a condus „Epoca literară". In *Anuarul Presei Române* pe anul 1910, Atanasie Ranetti este caracterizat ca „vesel peste măsură". Iată un motiv pentru spiritualul Caragiale să-i adreseze o misivă insinuantă. Câteva dintre datele personajului Caracudi din *O cronică de Crăciun,* (Opere, I, 2000, p. 563-573) par să-l indice pe Atanasie Raneti.

Către NICOLAE P. RĂŞCANU

Publicată în „Opinia", Iaşi, nr. 865, 8 nov. 1909, p. 2, la rubrica „Informaţii". Sub titlul *Caragiale şi evenimentul din Ploieşti,* este inserată telegrama de felicitare pentru hotărârea facţiunii disidente a liberalilor locali, gruparea liberal-democrată condusă de Gogu Negulescu, de a trece la Partidul conservator-democrat al lui Take

Ionescu. Intrunirea avusese loc în casele lui N.P. Răşcanu sub preşedinţia lui (Cf. „Ordinea", II, nr. 555, 28 oct. 1909, p. 1).

Către TUDOR RĂDULESCU

Reprodusă după ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 173-174. Şerban Cioculescu menţionează că scrisoarea i-a fost comunicată de Aurel Arizan. Scrisoare de răspuns la telegrama de felicitare primită de Caragiale de la Tudor Rădulescu, directorul Casei de Depuneri şi Consemnaţiuni.

Prieten vechi al scriitorului, Tudor Rădulescu era prezentat astfel în presa vremii: „un apreciat personaj în finanţe şi fost director al Regiei Monopolurilor Statului" („Biruinţa", Ploieşti, III, nr. 112, 26 iunie 1908, p. 1). A fost membru al Societăţii „Românismul" şi a colaborat la „Columna lui Traian", publicaţie condusă de B.P. Hasdeu. Era socrul lui Benedetto de Luca.

Către C. RĂDULESCU-MOTRU

1

B.A.R., S27(3)/LV; inv. 18282; 236/951.

Scrisoare către C. Rădulescu-Motru publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 325. Datată: 6/19 sept. [1909].

Scrisoare asupra Teatrului Naţional, în „Noua revistă română", vol. VI, nr. 20, 20 septembrie 1909, p. 307-308. Se disculpă de acuzaţiile din ziarul „Viitorul", după care ar cere desfiinţarea Teatrului Naţional.

„Piescioara" este Instantaneul *Începem.*

2

B.A.R., S27(1)/LV; inv. 18281.

Scrisoare către C. Rădulescu-Motru, publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 326. Datată de I.L. Caragiale: 7 oct./24sept. 909.

3

Scrisoare către C. Rădulescu-Motru. Era un răspuns dat redacţiei „Noii Reviste Române" în aşa-zisa „afacere Porn", publicat în nr. 17, 14 februarie 1910, p. 1 (Caragiale, *În afacerea Porn).*

Publicistul E. Porn tipărise un articol laudativ: *Un poet: Cerna,* în „Noua Revistă Română", vol. VII, nr. 12, 16 ianuarie 1910, p. 187-189.

4

B.A.R., S27(4)/LV, inv. 165931.

Scrisoare a lui I.L. Caragiale către C. Rădulescu-Motru. Datată de autor: 3/15/XII/910. Publicată în „Noua Revistă Română", la rubrica *Însemnări,* cu următoarea prezentare: „Punem sub ochii admiratorilor maestrului facsimilul uneia din scrisorile sale adresate directorului nostru. In ea este vorba de noua piesă de teatru pe care elita intelectualilor noştri o aştepta cu nerăbdare în ultimii doi ani" (vol. XII, nr. 10, 17 iunie 1912, p. 158).

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 326-327.

5

Scrisoare către C. Rădulescu-Motru, din 11/24 martie 1912. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 328. C. Rădulescu-Motru iniţiase o subscripţie naţională pentru I.L. Caragiale, când acesta împlinise 60 de ani.

6

M.L.R., inv. 7574; cota 08/I/112.

Felicitare de Paşti trimisă de I.L. Caragiale lui C. Rădulescu-Motru la Bucureşti (1912). Achiziţionată în 27 iunie 1963 de la Anina Rădulescu. Publicată de Şerban Cioculescu în *Opere,* VII, 1942, p. 328.

7

B.A.R., S27(2)/LV; inv. 18280; 236/951.

Scrisoare a lui I.L. Caragiale către C. Rădulescu-Motru. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 327-328.

La scrisoare este taşată o tăietură din ziar.

CĂTRE ARISTIZZA ROMANESCU

Reprodusă după *Opere,* VII, 1942, p. 372 *(Răspunsuri cu prilejul sărbătoririi celor 60ani).* Telegramă, în concept, *op. cit.* scrisă direct pe telegrama de felicitare primită de Caragiale (cf. *op. cit.*, la *Izvoare,* p. 589).

Către ELEONORA RONETTI-ROMAN

Publicată în „Dimineaţa", V, nr. 1400, 10 ianuarie 1908, p. 2. Sub titlul generic *Moartea lui Ronetti-Roman. Telegrame,* sunt inserate şi trei telegrame către familia lui Ronetti-Roman, trimise de Caragiale din Berlin.

Reproducem textul din „Dimineaţa" (1908).

Către JEAN RONETTI-ROMAN

1

Publicată în „Dimineaţa", V, nr. 1400, 10 ianuarie 1908, p.2, sub genericul *Moartea lui Ronetti-Roman. Telegrame,* de unde reproducem textul.

2

Muzeul Teatrului Naţional din Bucureşti, nr.1/585.

Publicată în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 149-150.

Către DIMITRIE SCUREI

Publicată în „Presa". Ziar liber al opiniei publice, Câmpulung Muscel, I, nr.1, 25 ian. 1930, p. 3, rubrica „Documente preţioase". Sub titlul *O scrisoare a lui Caragiale către Dimitrie Scurei,* I.C. Jinga, unul din cei doi directori-proprietari ai ziarului, publică scrisoarea, precedată de următoarea precizare:

„După moartea fostului apostol al învăţământului, D. Scurei, care a lăsat unanime regrete în rândurile colegilor şi elevilor săi, au rămas câteva notiţe şi cugetări de multă importanţă, pe care le voi da publicităţii treptat. Poate vor folosi cuiva, după cum mie mi-au folosit foarte mult.

Aci mai jos redau o scrisoare a lui I.L. Caragiale adresată regretatului profesor D. Scurei, care dacă nu este aşa interesantă ca valoare literară, este totuşi preţioasă ca un document rar."

Incepând din nr. 3, 15 febr. 1903, I.C. Jinga aşterne o serie de *Notiţe biografice* despre Dimitrie Scurei. De reţinut amănuntul portretistic: „înalt, blond, blond ca un german sadea şi cu accent rusesc în voce". Apoi: „D. Scurei era născut la Cernăuţi, în 1846, unde a urmat gimnaziul, fiind, se pare, coleg de bancă, aşa susţine şi N. Leon, cu M. Eminescu".

Scrisoarea a fost inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 567-569, Şerban Cioculescu preluând-o după C. Săteanu, care o reluase, din „Presa", în ziarul „Mişcarea", Iaşi, XXIV, nr. 24, 1 febr. 1930, p. 1, sub titlul *Documente literare. O scrisoare necunoscută a lui Caragiale* (articol nesemnat), apoi a tipărit-o şi în *Carnaval literar. Anecdote politice şi culturale,* Iaşi, f.a.

Reproducem textul din „Presa"(1930).

Către UN PUBLICIST DE LA „SEARA"

In „Seara", Iaşi, I, nr. 19, 24 noiembrie 1896, p. 2, sub titlul *O scrisoare a lui Caragiale,* este tipărit un răspuns epistolar al scriitorului adresat unui aspirant la recunoaşterea ca scriitor. E un joc ironic pe

care Caragiale îl cultiva în paginile de publicistică, în conversaţie şi în corespondenţă.

Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 357-359, cu titlul *Un pseudonim / Şandernagor.*

Reproducem textul din ziarul „Seara" (1896).

Către CONSTANTIN SFETEA

1

M.L.R., Fond I.L. Caragiale, inv. 12 578, 01/V/2. Scrisoare de răspuns la condiţiile puse de editorul volumului *Note şi schiţe* (1892).

2

M.L.R., Fond I.L. Caragiale, inv. nr. 1100. Scrisoare-contract, semnată de I. Slavici, I.L. Caragiale şi George Coşbuc, pentru redactarea şi editarea revistei „Vatra". Publicată de Teodor Vârgolici în volumul *Retrospective literare,* Editura pentru Literatură, Bucureşti, 1970, p. 145-147.

Primul număr al revistei iese de sub tipar la 1 ianuarie 1894. „Vatra" avea subtitlul „foaie ilustrată pentru familie".

Către IOAN SLAVICI

Reprodusă după ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 409. Şerban Cioculescu menţionează că scrisoarea i-a fost comunicată de criticul şi istoricul literar Scarlat Struţeanu, ginerele lui Ioan Slavici, autor al unui studiu dedicat comicului în opera lui Caragiale.

„Afacerea" la care face aluzie Caragiale este conceperea şi editarea unei publicaţii literare, concretizată prin apariţia revistei „Vatra" (v. *infra,* scrisoarea-contract adresată editorului C. Sfetea).

Către SOCIETATEA ACADEMICĂ „ROMÂNIA JUNĂ" DIN VIENA

1

Publicată de I. Grămadă în vol. *Societatea Academică, socială literară „România Jună"din Viena (1871—1911).* Monografie istorică, Arad, Editura Societăţii „România Jună", „Concordia" S. A., 1912 p. 134.

Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 355.

2

Publicată în „Românul", Arad , II, nr. 129, 13/26 iunie 1912, p. 5, cu precizarea: *„Ultima epistolă a lui Caragiale* este cea pe care a trimis-o Societăţii «România Jună» din Viena cinci zile înainte de moarte". Retipărită în „Universul", XXX, nr. 160, 16 iunie 1912, p. 1, sub genericul *Moartea lui Caragiale,* cu titlul *Ultima scrisoare a lui.* De asemenea, în I. Grămadă, *op. cit.* p. 135, cu menţiunea la notă: „Această epistolă a scris-o autorul cinci zile înaintea morţii sale".

Reprodusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 355-356.

Către SOCIETATEA DRAMATICĂ DIN CRAIOVA

Reprodusă după ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 375 *(Răspunsuri cu prilejul sărbătoririi celor 60 ani).* Nu ştim unde se păstrează telegrama de felicitare primită de Caragiale, pe care a scris conceptul de răspuns.

Către PREŞEDINTELE SOCIETĂŢII DE ECONOMIE A FUNCŢIONARILOR PUBLICI R.M.S.

Reprodusă după ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 212-213. Editorul menţionează, ca sursă: „colecţie particulară". Nu cunoaştem care colecţie (să fi fost documentul în posesia editorului?).

Reluăm din nota reputatului critic şi istoric literar: „Caragiale fusese numit registrator clasa I în administraţia centrală a Regiei Monopolurilor Statului la 8 iunie 1899, ministru de finanţe fiind generalul G. Manu. Sub regimul de economii al noului guvern, de la 14 februarie 1901, în cadrul economiilor bugetare (curba Haret), a fost suprimat de ministrul finanţelor, George D. Pallade."

Caragiale, „şef de birou la Regia Monopolului" şi membru în Comitetul de lectură al Teatrului Naţional, sub directoratul lui Scarlat I. Ghica, este evocat de Ion Petrovici în *De-a lungul unei vieţi. Amintiri,* Editura pentru Literatură, Bucureşti, 1966, p. 150-152, capitolul *Autor jucat pe scena „Naţionalului" din Bucureşti.* (Cf. şi scrisoarea de recomandare, către Scarlat I. Ghica, a piesei lui I. Petrovici, *O sărutare.)*

Către SOCIETATEA PENTRU CULTURĂ ŞI LITERATURA ROMÂNA DIN BUCOVINA

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, nr. inv. 64—30276. Concept pe retro al telegramei de felicitare, primită de Caragiale, din partea Societăţii (pentru care semnau: Bejan, preşedinte, şi Tofan, secretar).

Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 376 *(Răspunsuri cu prilejul sărbătoririi celor 60 ani).*

Către SOCIETATEA ACADEMICĂ „PETRU MAIOR" DIN BUDAPESTA

Reprodusă după ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 377 *(Răspunsuri cu prilejul sărbătoririi celor 60 ani).* Nu ştim unde se păstrează telegrama de felicitare de pe care Şerban Cioculescu a transcris conceptul de răspuns.

Către SOCIETATEA STUDENŢILOR ROMÂNI „PATRIA" DIN MUNCHEN

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, nr. inv. 64—30270. Concept scris pe faţa telegramei de felicitare, cu specificaţia: „Rps. Carte poştală deschisă".

Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 377 *(Răspunsuri cu prilejul sărbătoririi celor 60 ani).*

Atât telegrama de felicitare, cât şi conceptul de răspuns sunt descrise amănunţit în *Telegrame primite de I.L. Caragiale în anii 1901 şi 1912.* Ediţie îngrijită de Ieronim Tătaru şi Nina Nicolae, Ploieşti, Editura Printeuro, 2002, p. 128. Caragiale călătorise în mai multe rânduri la Munchen. O întâlnire a sa cu studenţii membri ai Societăţii „Patria", în noiembrie 1910, este evocată de Vasile A. Gheorghiţă, profesor, pictor şi sculptor ieşean, pe atunci secretar al societăţii studenţeşti (O *întâlnire cu I.L. Caragiale,* amintiri inedite comunicate de Florin Gheorghiţă, în „Convorbiri literare", CXXXV, serie nouă, nr. 2/74, febr. 2002, p. 10).

Către PREŞEDINTELE SOCIETĂŢII „TINERIMEA ROMÂNĂ"

Publicată de Victor Dumitrescu, sub titlul *Telegrama unui conferenţiar,* în „Manuscriptum", V, nr. 4, 1974, p. 71 cu facsimil, după care o reproducem.

Telegramă datată după ştampila poştei: „Sosit Bucureşti 3 ian. 1900", fusese prezentată tot la „Buc[ureşti] 4".

Nae S. Dumitrescu, profesor, înalt funcţionar în Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice, fost, vreme de mulţi ani, preşedintele Societăţii „Tinerimea Română", este, în această calitate, destinatarul telegramei prin care I.L. Caragiale se scuză, motivând că, „fiind bolnav", nu poate ţine „conferinţa promisă tinerimi[i]". Cauza refuzului său politicos poate va fi fost aceasta, căci s-a mai întâmplat ca scriitorul să refuze ori să amâne astfel alte conferinţe (ex.: la Ploieşti etc.). Nu avem alte repere necesare, dar ca ipoteză, pentru a recolta câteva detalii privind relaţia lui Caragiale cu Societatea „Tinerimea

Română", putem avea în vedere scrisoarea către dr. Alceu Urechia (datată aprox. de Şerban Cioculescu: „înainte de 1904", v. *infra).*

Către SOCIETATEA STUDENŢEASCĂ „UNIUNEA"

Publicată în „Opinia", V, nr. 326, sâmbătă, 29 decembrie 1907, p. 3 (rubrica „Ultime informaţiuni"). Telegramă.

Caragiale a mulţumit astfel membrilor Societăţii studenţeşti „Uniunea" pentru sărbătorirea de la care a lipsit, din motivele explicate într-o scrisoare anterioară, publicată în mai multe ziare (Cf. *[Nu ştiu cum să vă spun...], Opere,* III, 2001, p. 886). Ziarul informa că un comitet de cincisprezece „din cele mai alese femei ale Iaşului, au binevoit a pune sub distinsul lor patronaj festivalul în onoarea maestrului" *(Sărbătorirea lui Caragiale,* în „Opinia", V, nr. 322, 21decembrie 1907, p. 2), programat pentru 22 decembrie 1907.

Către ARTUR STAVRI

1

Arhivele Naţionale ale României, Bucureşti, Fond Sever Zota, dosar nr. 191. Scrisoare de răspuns la propunerea de a colabora la suplimentul literar „Adevărul de joi", a cărui apariţie o pregătea Artur Stavri împreună cu Const. Mille.

2

Arhivele Naţionale Bucureşti, Fond Sever Zota, dosar nr. 191.

Carte poştală, scrisă cu cerneală neagră. Ştampila poştei indică datele de plecare după stilul calendaristic nou: „6 oct. 1898, Piatra Neamţ", respectiv: „7 oct. 1898, Giurgiu."

Caragiale completează şi nuanţează paleta condiţiilor enunţate în scrisoarea precedentă. „Adevărul" lui Mille este „Adevărul" politic, adică ziarul propriu-zis. Nuanţarea apare în prelungirea opţiunii din

finalul scrisorii anterioare: „n-aş mai voi să m-amestec în dugheni politice: mai bine mai sărac şi mai puţin murdar."

Adevărul de joi". Ziar enciclopedic, supliment literar şi artistic al ziarului „Adevărul", a apărut la Bucureşti, săptămânal, în perioada 15 oct.1898-13 mai 1899, avându-i ca redactori pe Artur Stavri (13 numere, din 1898) şi C. Mille (în 1899, Stavri retrăgându-se). Aici debutează C.A. Ionescu (Caion). Caragiale nu a colaborat la această revistă, în schimb îi găsim semnătura, sub texte publicistice strălucitoare, în altă revistă condusă de A. Stavri şi Ion Gorun, „Pagini literare" (21 ian. - 24 iunie şi 3 oct. 1899 - 30 apr.1900).

Definirea jurnalisticii în înțelesul şi în formularea, de aici, a lui Caragiale („fantezie, humor, critică, anecdotică") s-ar cuveni cercetată analizată ca atare, cu aplicație la scrisul său gazetăresc.

Către C. STĂNCESCU

1

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S 6/LV(2).

Scrisoare pe filă de caiet dictando mic. Inclusă în ediția *Opere,* VII, 1942, p. 309-312. La notă, Şerban Cioculescu precizează: „C. Stăncescu, secretarul Companiei «Davila», apoi societar al Teatrului Național". Data este înscrisă cu creionul, probabil chiar de destinatar, în „păstrarea" căruia s-a aflat o vreme scrisoarea (cf. *op. cit.*, la *Izvoare,* p. 588).

2

Reproducem scrisoarea după ediția *Opere,* VII, 1942, p. 312. Nu am văzut manuscrisul şi nu ştim dacă se păstrează undeva. Datarea plauzibilă este 24 sept./7 oct. 909, însă, în absența originalului, ne aflăm în imposibilitate să corectăm eroarea (de tipar, la editare? sau a lui Caragiale?: „7 sept./24 oct. 909").

Am separat scrisorile adresate lui C. Stăncescu de acelea adresate lui Alexandru Davila. De asemenea, am transferat la acelaşi adresant

telegramele semnalate, în notă, ca „adresate lui Al. Davila" *(Opere,* VII, p. 313).

Către CONSTANTIN STERE

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, nr. inv. 65—30226. Telegramă. Concept de răspuns redactat de Caragiale pe faţa telegramei de felicitare primite la împlinirea vârstei de 60 de ani.

Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 378. Datarea este făcută după aceea a telegramei primite.

Către DR. ADOLPHE STERN

1

Publicată de dr. Adolphe Stern în cartea sa, *Însemnări din viaţa mea,* vol. II, Editura „Cercului Libertatea", Bucureşti, Tiparul Atelierele Sărindar, 1921, p. 338.

Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 509-511.

2

Publicată de dr. Adolphe Stern în cartea sa, *Însemnări din viaţa mea,* vol. II, p. 343; preluată în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 511-512.

In *Însemnări...,* Adolphe Stern evocă vizita pe care i-a făcut-o lui Caragiale, la Berlin, la începutul lunii aprilie 1912. Se cunoşteau din adolescenţă. Au călătorit împreună spre Bucureşti, în penultima (?) vizită în ţară a lui Caragiale, care, la gara Ploieşti, „era aşteptat de Vlahuţă şi Dobrogeanu-Gherea".

Către Dr. A. STEUERMAN-RODION

1

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, nr. inv. 64—29864. Publicată în articolul *Când nu era la modă...* („Teatrul", I, nr. 1, 21 octombrie 1912, p. 3-4), semnat: Rodion.

Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 141-142, unde Şerban Cioculescu o reproduce după „Ordinea" (V, nr. 1419, joi, 1 noiembrie 1912), în care a apărut la rubrica lui Rodion, „Scrisori din Iaşi".

La colaţionarea cu manuscrisul, am refăcut ordinea aliniatelor şi am întregit textul cu un post-scriptum remarcat ca atare de Caragiale: „Sunt atins de bunăvoinţa..."

Avram Steuerman-Rodion (1872-1918), poet şi publicist. Medic de profesie. Gazetar prolific, scrie proză şi versuri; redactor la „Opinia", colaborează la „Ordinea".

2

Reproducem textul după ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 425-427, unde Şerban Cioculescu a preluat manuscrisul „comunicat de dna Angela A. Steuerman-Rodion" (cf. *Izvoare,* p. 590).

„Măgulitoarele rânduri" despre care vorbeşte Caragiale sunt, de fapt, scrisoarea deschisă, *Lapsus calami. D-luiI.L. Caragiale,* apărută în „Opinia", IV, nr. 281, miercuri, 31 octombrie 1907, p. 1, la rubrica „Oameni şi lucruri", cu semnătura: Rodion.

Cronica trimisă de Caragiale, obiectul savuroasei negocieri, va fi tipărită în „Opinia" (V, nr. 294, 16 nov. 1907, p.1) şi va intra în cuprinsul volumului *Schiţe nouă* (1910), cu titlul *Monopol...* (Cf. *Opere,* I, 2000, p. 556-562, 1655-1657).

Apariţia *Cronicii* este, cumva, anunţată într-o scurtă meditaţie-comentariu: *Punctuaţia!* („Opinia", V, nr. 292, miercuri, 14 nov. 1907, p. 2, rubrica „Litere-Ştiinţe-Arte"), în care autorul citează din scrisoarea lui Caragiale:

„Tocmai meditam cu necaz asupra acestei zilnice experienţe când mi se predete o scrisoare a maestrului Caragiale. Marele scriitor făcând «Opiniei» onoarea de a-i da spre tipar un articol, nu uită să adauge:

«...şi mai stăruitor vă rog, luaţi cu dinadinsul aminte la punctuaţia mea, păstraţi-o cu toată scumpătatea».

In zadar însă ni se adresează nouă rugămintea. Pe noi ne maltratează amicii noştri zeţari din neştiinţă şi din... principiu."

3

Reproducem textul după spicuirile lui A. Steuerman-Rodion, *Caragiale în... grevă,* („Teatrul", I, nr. 2, 28 oct. 1912, p. 7-8). Inclusă în Opere,VII, 1942, p. 427.

La aceeaşi dată, Caragiale i-a scris şi lui P. Petrone *(infra,* scrisoarea), confirmând primirea tantiemelor, expediate din Iaşi două zile mai devreme, cum rezultă din însemnările de la rubrica „Litere-Ştiinţe-Arte" („Opinia", V, nr. 298, miercuri, 21 nov. 1907, p. 2):

„Ieri administraţia teatrului nostru a expediat un mandat poştal de aproximativ 120 (adică una sută douăzeci) lei, maestrului d. I.L. Caragiale, la Berlin, reprezentând tantiema cuvenită pentru cele din urmă două reprezentaţii: *Noaptea furtunoasă* şi *Scrisoarea pierdută.*

Acum secretariatul se ocupă cu o mică statistică teatrală şi anume: Marele scriitor a atras atenţiunea direcţiei teatrale - prin mijlocirea unuia din redactorii «Opiniei» căruia i-a scris în acest sens - că are de încasat de la teatru nu numai aceste două tantieme, ci dreptul de autor de la un număr de reprezentaţii anterioare."

Redacţia promite cititorilor să comunice în continuare „din aceste peripeţii dramatico-financiare".

4

Reproducem textul după spicuirile lui A. Steuerman-Rodion. Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 427.

Este posibil - în fond, sunt de la date apropiate sau de la aceeaşi dată! - ca fragmentul să facă parte din aceeaşi carte poştală ca şi cel anterior.

5

Reproducem textul după spicuirile lui A. Steuerman-Rodion. Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 427-428. Scrisoarea adresată preşedintelui Societăţii studenţeşti „Uniunea", despre care vorbeşte Caragiale, a apărut şi în „Ordinea" (I, nr. 27, 17 decembrie 1907, p. 2), fiind comentată în „Adevărul" (XIX, nr. 6579, marţi, 18 dececembrie 1907, p.1, rubrica „Fapte şi observaţiuni") în articolul *Un sfat bun,* scris de Emil. D. Fagure.

Cronica menţionată aici este *O cronică de Crăciun...* („Opinia", V, nr. 325, 25 dec. 1907, p. 1-2), cuprinsă în vol. *Schiţe nouă* (1910), p. 125-141 (Cf. *Opere,* I, 2000, p. 563-573, 1657-1659).

Am întregit textul cu rândul lipsă (din *Opere,* VII, p. 428): „Trimiteţi-mi-o *îndată înapoi în plic recomandat; dacă vă place, puneţi s-o culeagă,* urmând..."

6

Reproducem textul după spicuirile lui A. Steuerman-Rodion. Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 428.

Caragiale a şi telegrafiat Societăţii studenţeşti „Uniunea", mulţumind pentru sărbătorirea de la Iaşi (cf. *infra,* telegrama). Alte detalii, în: Marin Bucur, *Opera vieţii,* II, ed. cit., p. 296-298.

7

Reproducem textul după spicuirile lui A. Steuerman-Rodion. Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 428-429.

Alineatul la care trimite Caragiale a fost scos de scriitor la pregătirea textului pentru volumul *Schiţe nouă* (1910).

8

Reproducem scrisoarea după spicuirile lui A. Steuerman- Rodion. Inclusă în *Opere,* VII, 1942, p. 429.

Alături de această scrisoare, Caragiale a trimis şi o scrisoare deschisă, de fapt o punere la punct, redactorului de la ziarul ieşean „Evenimentul", autor al unei notiţe pline de insinuări. Riposta lui

Caragiale a apărut în „Opinia", V, nr. 328, 1 ianuarie 1908, p.1, cu titlul *Dezminţire* (cf. *Opere,* III, 2001, p. 886, 1192: *[Mistificat pesemne...]).*

9

In ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 429, fragmentul de scrisoare este reprodus după spicuirile lui Steuerman-Rodion. Nedatată, secvenţa epistolară aparţine după conţinut acestei perioade de la sfârşitul anului 1907.

10

B.A.R., Fond „I.L. Caragiale", cota S 29(1)/LV.

Carte poştală ilustrată, inclusă în *Opere,* VII, 1942, p. 430-431. Şerban Cioculescu menţionează, în notă (cf. *Izvoare,* p. 590), scrisoarea printre cele „comunicate în original de dna Angela A. Steuerman-Rodion", ca şi următoarea. Un fragment scurt este citat la rubrica „Litere-Ştiinţe-Arte" („Opinia", V, nr. 361, marţi, 12 febr. 1908, p. 2).

11

Reprodusă după ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 431.

Litanie (pentru sfârşitul lumii) a apărut, fără semnătură, în „Opinia" (V, nr. 360, duminică, 10 febr. 1908, p. 2) şi în „Ordinea".

Am considerat potrivit să reproducem versurile pentru a reconstitui atmosfera jocului epistolar caragialean. Am procedat, similar, şi la scrisoarea următoare.

12

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S 29(2)/LV. Reproducem scrisoarea după original, incluzând şi versurile intitulate *Semnul,* aflate pe partea din stânga a manuscrisului. Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 431^32.

Semnul a apărut, fără semnătură, în „Opinia" (V, nr. 366, duminică, 17 febr. 1908, p. 2, la sfârşitul rubricii „Litere-Ştiinţe-

Arte"), fiind reluată în „Opinia" (V, nr. 367, marţi, 19 febr. 1908, p. 2) cu o notiţă explicativă pentru republicare: „Strecurându-se unele erori de tipar..."

13

Reprodusă după ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 432.

Lui Caragiale i se trimitea „Opinia" la Berlin, aşa cum îi rugase pe „confraţii" ieşeni, iar el o citea foarte atent. Numărul menţionat, din care este extras citatul, pretext al şaradei-ironice, a apărut la 10 aprilie 1909, iar articolul cu pricina se află în pagina 1.

14

Publicată, fragmentar, de A. Steuerman-Rodion, în articolul *Scrisoare găsită* („Opinia", VI, nr. 798, 18 august 1909, p. 1, la rubrica „Oameni şi bucurii"), cu semnătura: Rodion. Inclusă, integral, în *Opere,* VII, 1942, p. 433-434, după originalul aflat, atunci, în păstrarea văduvei destinatarului.

In articolul *Scrisoare găsită,* redactorul ziarului ieşean glosează despre „mult spirituala pedeapsă ce ne aplică" scriitorul care semna cu „un nou pseudonim, - cel mai nou pseudonim al lui Caragiale". Se înţelege că e vorba de: „Un ploieştean, fervent Conserv.-Democrat". De reţinut, dintre consideraţiile lui Rodion: „cel mai mare scriitor al nostru e în acelaşi timp cel mai primejdios cititor".

15

In „Opinia", VI, nr. 818, vineri, 11 septembrie 1909, p. 2, la rubrica „Litere-Ştiinţe-Arte", în articolul *În luptă,* este citat acest fragment de scrisoare, cu următoarea notiţă introductivă:

„Autorizându-ne de a-i publica textul petiţiunii către comitetul teatral ieşan, maestrul Caragiale ne scria în acelaşi timp..."

Petiţia în discuţie a apărut în „Opinia", VI, nr. 817, joi, 10 septembrie 1909, p. 3 (la rubrica „Ultime informaţii"), sub titlul: *Caragiale şi teatrul din Iaşi* (v. *infra,* scrisoarea către Comitetul teatral din Iaşi). Aluziile lui Caragiale privesc greşelile de tipar comentate

ironic în scrisoarea anterioară, care trimite însă la *Scrisoarea dlui Caragiale,* publicată de „Opinia" (VI, nr. 791, 8 august 1909, p.1).

Am lăsat, ca dată a scrisorii, data ziarului, deşi este evident că scrisoarea este anterioară şi zilei de apariţie (10 sept. 1909) a petiţiei către Comitetul teatral din Iaşi.

16

In „Opinia", VII, nr. 1115, 19 septembrie 1910, p. 2 (la rubrica „Litere-Ştiinţe-Arte"), în articolul *Un brav,* este citat acest fragment de scrisoare a lui Caragiale. Nota porneşte de la retipărirea în revista „Viaţa Românească" a unei scrisori publicate în ziare ieşene - *Plagiatul lui Ion Dragu* - problemă comentată astfel:

„Că întâmplarea, curioasă în sine, a interesat cercurile literare dovedesc următoarele rânduri ce ne adresează din Berlin maestrul Caragiale, după ce a cetit textul scrisorii din «Viaţa Românească»..."

In concluzie, după ce se reproduce fragmentul din epistola lui Caragiale, autorul notei afirmă:

„Era indicat ca în această comedioasă împrejurare maestrul Caragiale să aibă *le mot de la fin".* Corect, în ultimul rând al scrisorii: „leur *fît* un coup"...

17

Reprodusă după *Opere,* VII, 1942, p. 434. Şerban Cioculescu menţionează, la notă *(Izvoare,* p. 590), că scrisoarea face parte dintre cele „comunicate în original de d. Angela A. Steuerman-Rodion".

18

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S 29(3)/LV.

Publicată în „Românul", Arad, II, nr. 133, 17/30 iunie 1912.

Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 435.

Reproducem textul după manuscrisul autograf de la B.A.R.

Către FRAŢII ŞARAGA

1

Publicată de C. Săteanu, în articolul *„învoielile"editoriale ale lui Caragiale,* în „Viaţa Românească", XIII, nr. 12, decembrie 1921, p. 434-439. De asemenea, facsimile în: I.L.C., *Momente, schiţe, amintiri,* II, ediţie comentată de M. Paulian şi T.D. Măruţă, Editura „Scrisul românesc", Craiova, [1936], p. 128-129, cu precizarea: „aflată în posesia dlui B. Brănişteanu."

2

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S 28(1). Reproducem textul după originalul menţionat.

întrucât, în 1893, fraţii Şaraga au publicat o ediţie a poeziilor lui Eminescu fără a utiliza „prefaţa" oferită, şi dorită, de Caragiale, acesta se consideră „dezlegat" de angajament. Totuşi, amintirile - tripticul dedicat lui Eminescu - vor fi tipărite ca prefaţă a volumului: M. Eminescu, *Diverse (critici, vederile sale politice),* Editura Librăriei Şcoalelor Fraţii Şaraga, Iaşi, [1895].

3

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S 28(2)/LV.

Reproducem textul după originalul menţionat. Scrisoarea este inclusă în *Opere,* VII, 1942, p. 516.

4

Publicată de C. Săteanu, *art. cit.* Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 516-517.

Către I.D. ŞTEFĂNESCU

1

Publicată de George Corbu în articolul *I.L. Caragiale. Inedit* („Almanahul literar '78", Editat de Asociaţia Scriitorilor din Bucureşti, redactor: Mircea Micu, p. 124-126), cu facsimil. Scrisoarea este redactată, cu cerneală roşie, pe două pagini de caiet. O reproducem după sursa citată.

[1] *I.D. Ştefănescu* (1886 - ?), istoric de artă şi bizantinolog, căsătorit, la 30 august 1909, cu Margareta (Mimi) Vlahuţă (1889-1975), fiica lui Al. Vlahuţă şi elevă a pictorului Nicolae Grigorescu. Caragiale a participat la nunta celor doi tineri căsătoriţi, dăruindu-i, în continuare, cu o caldă afecţiune.

2

Publicată de George Corbu, *art. cit.,* cu facsimil. Carte poştală, ilustrată („Frohe Ostern"), scrisă cu cerneală roşie. Data este stabilită după ştampila poştei germane, la plecare: „Schoneberg b. Berlin, 26.4.10". Mimi şi Ion Ştefănescu l-au felicitat pe Caragiale, în 1912, la împlinirea vârstei de 60 de ani. Pe telegrama primită la 12 februarie 1912, care se păstrează la Muzeul „I.L. Caragiale" din Ploieşti, se află următoarea însemnare a scriitorului: „carte poştală. Marţi 19 februarie".

Către GEORGE TAŞCĂ

Concept pentru telegrama de răspuns, redactat de Caragiale direct pe telegrama de felicitare primită (cf. nota la *Izvoare,* în *Opere,* VII, 1942, p. 589).

Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 380 (la *Răspunsuri cu prilejul sărbătoririi celor 60 ani),* de unde reproducem textul.

Şerban Cioculescu notează (la *Izvoare,* în *Opere,* VII, 1942, p. 58) că G. Taşcă era ginerele lui Anghel Demetriescu.

G. Taşcă, fost deputat, comentând în ziarul „Zorile" (I, nr. 9, 5 februarie 1908, p. 2) *Marea întrunire a P.C.D.,* citează ceea ce spun despre Take Ionescu „trei duşmani ai săi": Gh. Panu, Caragiale şi Delavrancea. Afirmaţia despre articolul lui Caragiale este falsă: articolul *Take Ionescu* fusese scris încă din 1897 şi apăruse în limba franceză, în „La Roumanie illustree".

Către TEODOR (?)

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S30/LV, manuscris original, după care reproducem textul. Inclus în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 37-38, având aceeaşi sursă. Şerban Cioculescu a presupus, pe bună dreptate, că biletul este de dinainte de 1904. Nu avem informaţii în plus pentru o datare mai precisă şi pentru identificarea destinatarului.

Către ION TEODORESCU

Comunicată de Ion Teodorescu în evocarea *Din vremuri apuse. Cum l-am cunoscut pe Caragiale,* în „Adevărul literar şi artistic", seria III, an. III, nr. 78, 21 mai 1922, p. 2.

Reportajul publicat de Ion Teodorescu în „Adevărul literar", VII, nr. 2088, 16 ianuarie 1895, p. 2-3, era intitulat: *La Panoramă. Dare de seamă analitică.* în fragmentul de amintiri, *Din vremuri apuse. Cum l-am cunoscut pe Caragiale,* titlul este menţionat greşit: *Panorama Braun, dare de seamă analitică şi veridică.* Dar, de reţinut, reportajul foarte bine scris, putea atrage atenţia lui Caragiale, prin supleţea observaţiei şi calitatea ironiei, prin proiecţia realului într-un plan simbolic, încât n-ar fi greşit să vedem în el o contaminare caragialiană, neurmată din păcate.

Pentru detalii, vezi: Ion Teodorescu, *Din lumea umbrelor;* Izabela Sadoveanu, *Sufletul altor generaţii. Amintiri,* Ediţie îngrijită de Aristiţa Avramescu, Cuvânt înainte şi note de Tiberiu Avramescu, Editura Eminescu, Bucureşti, 1980, p. 231-237.

Ion Teodorescu (1867-1931), licenţiat în ştiinţe naturale al Universităţii din Bruxelles, debutează ca ziarist în Belgia. In redacţia ziarului „Adevărul" intră la 3 octombrie 1893.

Către AL. TZIGARA-SAMURCAŞ

Reproducem textul după ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 152. Şerban Cioculescu precizează că biletul se afla în colecţia familiei Al. Tzigara-Samurcaş. Nu ştim dacă scrisoarea a trecut în vreun fond public.

Al. Tzigara-Samurcaş (1872-1952), profesor de estetică şi istoria artelor, director (1906) al Muzeului de etnografie, de artă naţională, artă decorativă şi industrială, transformat mai târziu în Muzeu de artă naţională. Cum rezultă din *Memorii, I(1872—1910),* Ediţie critică de Ioan Şerb şi Florica Şerb., Prefaţă de Dan Grigorescu, editura „Grai şi suflet - Cultura Naţională", Bucureşti, 1991, p. 269-272, în momentul marcat de biletul lui Caragiale, Al. Tzigara-Samurcaş se afla în Berlin, cu prilejul Expoziţiei internaţionale de artă populară.

Către REDACŢIA ZIARULUI „UNIVERSUL"

1

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, nr. inv. 64—44231. Carte poştală ilustrată. Inedită. Reproducem textul după originalul păstrat la Muzeul din Ploieşti. Datarea scrisorii s-a făcut după ştampila poştei germane de la expediere.

2

In „Universul", XXX, nr. 37, 8 februarie 1912, p. 3, sub titlul *O scrisoare a dlui I.L. Caragiale,* este publicată scrisoarea de răspuns la felicitările primite din partea directorului şi a redactorilor ziarului

la aniversarea de 60 de ani a scriitorului, strălucit colaborator al cotidianului bucureştean.

Am datat scrisoarea, în absenţa altor informaţii, cu data ziarului în care a fost publicată.

Către ALCEU URECHIA

1

Publicată de Şerban Cioculescu în articolul *Din corespondenţa lui Caragiale. Câteva inedite,* „Ecoul", II, nr. 105, 5 aprilie 1944, p. 2. Reprodusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 17-18.

2

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S 10(16)/LV(2). Carte poştală. Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 437^40. La colaţionarea cu originalul am întregit textul cu (aproape) obişnuitul „P.S.", în acest caz marcat ca atare de autorul scrisorii: „Complimente la Vau..." şi în continuare.

Amănunt important pentru biografi, Caragiale îşi da adresa din acest sejur: „la d. Constantin Isăcescu, Chiatra Neamţu", adică la o cunoştinţă veche, din vremea revizoratului şcolar la Neamţ-Suceava.

3

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S 10(17)/LV(2).

Publicată în *Opere,* VII, 1963, p. 465. Reproducem textul după originalul autograf.

Conferinţa pentru Societatea „Tinerimea Română", menţionată aici, ar putea fi aceea pe care nu a ţinut-o, scuzându-se, printr-o telegramă, că e bolnav? (cf. *infra).*

4

Publicată de Şerban Cioculescu, *Din corespondenţa lui Caragiale...* Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 18. Nu am văzut originalul;

în consecinţă, reproducem textul după *ed. cit.*, colaţionat cu ziarul „Ecoul" (1944).

5

Arhiva Institutului de Istorie şi Teorie Literară „G. Călinescu", nr. inv. 1815. Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 464. Diferenţe la colaţionare: „că *n-am* putea-o birui", în loc de: „n-aş" *(Opere,* VII).

Despre această scrisoare, Vasilică A. Urechia, fiul doctorului Alceu Urechia, relatează că a fost dusă de Caragiale însuşi la destinaţie, căci nu-l găsise în timp util pe comisionarul său obişnuit (Cf. *Schiţe memorialistice,* 1969, p. 227-228).

6

M.L.R., Fond I.L. Caragiale, nr. inv. 1475, 08/II/1.

Inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 466.

La colaţionarea cu manuscrisul, am eliminat cuvântul „frumos" şi am transcris conform acestuia: „număruşul" şi „gratitudinetate".

7

In arhiva Institutului de Istorie şi Teorie Literară „G. Călinescu".

Inclusă în *Opere,* VII, 1942, p. 465, fiind preluată din revista „Veselia", XLVIII, nr. 33, 8 august 1940, p. 7.

Colaţionarea n-a evidenţiat diferenţe importante. Am redat, totuşi: „împreună cu *consoartea* mea)", în loc de: *„consoarta" (Opere,* VII). Reproducem textul după originalul autograf.

8

Carte poştală ilustrată („Foro Traiano"), publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 440. Nu am văzut originalul; reproducem textul după ediţia Şerban Cioculescu.

9

Carte poştală („Gruss aus NUrnberg. Zwei Portionen mit Kraut vom Bratwurstglocke"), inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 440, de unde preluăm textul, întrucât nu am văzut originalul.

10

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S 10(1)/LV(2). Carte poştală ilustrată (imagine din Haarlem De Dreef). Textul scris, pe banda albă, sub imagine. Datarea scrisorii s-a făcut după ştampila poştei de la expediere. Inedită.

11

Carte poştală ilustrată („Koln-Dom"), inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 440, de unde preluăm textul, întrucât nu am văzut originalul.

12

B.A.R., Fond „I.L. Caragiale", cota S 10(2)/LV(2).

Carte poştală ilustrată (câmp de flori cultivat; legenda: „Hyacinten en Tulpenvelden"). Textul scris de Caragiale, sub legendă. Am datat după ştampila poştei la expedierea scrisorii. Inedită.

13

B.A.R. Fond I.L. Caragiale, cota S 10(3)/LV(2). Carte poştală ilustrată (câmp cu flori şi moară de vânt), cu legenda: „Hyacinten en Tulpenvelden", sub care Caragiale scrie textul epistolei sale. Datarea după ştampila poştei din ziua plecării.

14

Preluăm textul din ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 441. Nu am identificat colecţia în care s-ar mai putea păstra originalul.

15

Preluăm textul din ediţia *Opere*,VII, 1942, p. 442, întrucât nu ştim dacă originalul se mai păstrează în vreo arhivă.

16

Reproducem textul scrisorii după ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 442. Nu am identificat dacă şi unde s-ar putea păstra originalul.

17

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S10(4)/LV(2).

Carte poştală ilustrată (imagine cu bărci, legenda: „Gruss aus der Abtei Treptow"). Caragiale a scris textul misivei sale sub legendă. Am datat după ştampila poştei la plecarea scrisorii. Inedită.

18

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota: S 10(5)/LV(2).

Carte poştală ilustrată (imagine: Bad Freienwalde a.O.). Sub imagine, Caragiale a scris urarea, semnată în numele „clanului". Datarea, ca la scrisorile anterioare, după ştampila poştei germane, la plecare. Inedită.

19

Fotocopie a manuscrisului, aflată la Muzeul Literaturii Române, nr. inv. 25473/1-2, F I/52). Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 19-32. La colaţionare am întregit textul şi am corectat erorile de tipar din *ed. cit.:* „un condamnat american la *o* experienţă de..."; în loc de" „la experienţă" (S.A.); „fripturile *noastre* sosite la"; în loc de: „fripturile sosite (S.A.); „Apoi: *cu* o mutră acrită", în loc de: „Apoi o mutră" *(S.A.).* De asemenea, am refăcut ordinea alineatelor.

Scrisoarea aceasta este un adevărat Moment, precum capodoperele din volumul de la 1901. De tot interesul sunt precizările şi comentariile din paranteze, prin care autorul îşi dezvăluie tehnicile şi intrarea în caruselul întâmplărilor.

20

Preluăm textul după ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 443-445, în absenţa originalului despre a cărui existenţă nu avem informaţii.

21

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S 10(6)/LV(2). Carte poştală ilustrată (imagine din Hildesheim; legenda: „Aus Hohen Weg". Textul scrisorii se află pe banda albă, lateral, dreapta. Am datat scrisoarea după ştampila poştei germane. Credem că scrisoarea nu a mai fost publicată.

22

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S 10(18)/LV(2)

Scrisoare inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 445-449, cu fragmente substanţiale nereproduse. Unele scrisori, comunicate de familia destinatarului, au fost, cum a precizat Şerban Cioculescu, în copie şi excerptate de secvenţele sensibile. Editorul însuşi a trecut la întregirea textului, într-o perioadă ulterioară apariţiei volumului de corespondenţă. Este şi cazul acestei scrisori, din ale cărei fragmente absente din *Opere,* VII, Şerban Cioculescu a publicat o parte în *art. cit.* („Ecoul", II, nr. 105, 5 apr. 1944, p. 2). După colaţionarea cu manuscrisul, indicăm segmentele reintroduse: între «Asta e monstruos» şi „Paf! Te-a înfundat?"; după „în fleacuri copilăreşti" urmează: „(«nu-mi place!... mprţ! *pettre!»)";* după „la nădragi" urmează: „nu hărtăneşte peştele"; după „clăbuci la gură" urmează: „ştie că verbul *pettre* nu e de conjugarea a patra; după „Otopegne!", urmează: „(A propos de Rostoganu, vezi la *post-scripta)";* apoi un fragment care începe la: „îmi pare rău de soră-mea..." şi se încheie la: „şi d. Costică al nostru e cam şerbet". Scrisoarea are 3 „P.S.", pe care le-am întregit şi numerotat ca în original. în „III. P.S." este citat un fragment dintr-o scrisoare primită de la fiul său Mateiu Caragiale.

23

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota: S 10(19)/LV(2).

Carte poştală ilustrată (buchet de ghiocei, sub care, puţin la dreapta, pe fundal, textul scris în germană este flancat vertical, sus şi jos, cu două inimi care, străpunse de săgeţi, sângerează). în româneşte, textul ar suna:

„Tu, iubită inimioară! Tu, doctor măreţ!! Tu, blestematule!!! M-ai şi uitat?!?

A ta credincioasă, nefericită, disperată - Grătchen".

24

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S 10(15)/LV(2).

Carte poştală ilustrată („Ostseebad Heiligendamm. Gespens terwald"). Datarea, după ştampila poştei germane la expediere. Credem că scrisoarea este inedită.

25

Scrisoare inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 450, de unde o reproducem şi noi, în absenţa originalului.

26

Reproducem scrisoarea după ediţia *Opere,* VII, p. 450, întrucât nu am depistat originalul.

27

Publicată de Corin Grosu, în *art. cit.* din „Manuscriptum", de unde îl reproducem. Datarea este făcută şi după ştampila poştei germane.

28

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S 10(7)/LV(2).

Carte poştală ilustrată („Dresden. Terrassen-Promenade"). Textul scrisorii este aşezat sub legendă, pe banda albă.

29

Reproducem scrisoarea, în absenţa originalului, după *Opere,* VII, 1942, p. 450-451.

30

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S 10(8)/LV(2).

Carte poştală ilustrată (biciclist strivind sub roţile bicicletei o gâscă; legenda: „Einer vom Radlerklub Feldmochin"). Pe desen, Caragiale a scris textul în germană.

Datarea, după ştampila poştei germane.

Nu ştim ca scrisoarea să fi fost publicată.

31

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S 10(9)/LV(2).

Carte poştală ilustrată, din aceeaşi serie cu precedenta. Ca şi acolo desenul-caricatură ales ilustrează pasiunile doctorului Alceu Urechia. Imaginea: aplinist; legenda: „Einer vom Alpenverein". Pe desen, Caragiale a scris cu cerneală roşie îndemnul „Excelsior!".

Datarea s-a făcut după ştampila poştei germane.

Nu ştim ca scrisoarea să fi fost publicată.

32

Reproducem cartea poştală ilustrată după ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 451. Nu avem ştire despre locul unde s-ar putea să se păstreze originalul. Cartea poştală: „Napoli, Erruzione del Vesuvio".

33

M.L.R., Fond I.L. Caragiale, 08/I/2, inv. nr. 1479. Scrisoare recomandată. Inclusă în *Opere,* VII, 1942, p. 451-452. La colaţionare, am corectat greşeala de tipar de la data scrisorii: „6.6.1906", în loc de „5 iunie 1906" *(Opere,* VII), şi am întregit textul: „Regret că *nici măcar de data asta* nu";„*Complimente de la toţi ai noştri la voi toţi"* şi am introdus „nota autorului".

34

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S 10(10)/LV(2).

Carte poştală ilustrată (desen: un drumeţ; legenda: „Nu'ran mit die Berje!» Gruss"). Datarea, după ştampila poştei germane.

35

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S(10(11)/LV(2).

Carte poştală ilustrată (foto: o grotă; legenda: „Sachs. Schweiz-Kuhstall"). Datarea după ştampila poştei, la plecarea scrisorii. Credem că nu a fost publicată.

36

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S 10(12)/LV(2).

Carte poştală ilustrată (fotografie a actriţei Reta Walter). După numele artistei, Caragiale a scris, în continuare textul epistolei. Datarea scrisorii, am făcut-o după ştampila poştei germane.

Aceeaşi veste, cu un comentariu ceva mai extins i-o comunică şi lui Paul Zarifopol (v. *infrd).*

37

Reproducem cartea poştală ilustrată, în absenţa originalului, după ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p.32. Şerban Cioculescu face următoarele precizări: „Transcrisă din fosta colecţie Saint-Georges". Carte poştală ilustrată: „Potsdam, Historische Muhle".

38

M.L.R., Fond I.L. Caragiale, 08/II/72, inv. nr. 1477.

Inclusă în *Opere,* VII, 1942, p. 452-455. La colaţionare nu am constatat diferenţe semnificative.

39

Reproducem scrisoarea după *Opere,* VII, 1942, p. 455, întrucât nu avem ştire despre situaţia originalului.

40

Reproducem, în absenţa originalului, scrisoarea după *Opere,* VII, 1942, p. 455. Şerban Cioculescu dă următoarea descriere: „C.p. cu legenda: *Briefimarken—Sprache* (Limbajul florilor). Caragiale a lipit cele două mărci în aşa fel, ca să însemne, după cheia dată: *Warum erhalte ich keine Nachricht?* (De ce nu primesc nici o veste?) şi *Lass mich nicht warten (Nu mă lăsa să aştept)".*

41

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S 10(13)/LV(2).

Carte poştală ilustrată (desen: vânător. Legenda: *Einer von der Zimmerstutzenschutzen-gesellschaft).* Am datat-o după ştampila poştei germane.

42

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S 10(14)/LV(2).

Carte poştală ilustrată (legenda: „Villa Rabinului, Paşcani"). Textul scrisorii este aşezat marginal, dreapta, pe banda albă, fiind scris cu creionul, şi în spaţiul destinat chiar scrisului. Datarea, după ştampila poştei române. Scrisoarea era trimisă din Sinaia, la plecarea lui Caragiale către Berlin, după ce fusese la Iaşi şi Bucureşti.

43

Publicată de Gheorghe Tomozei, *Caragiale inedit,* în „Secera şi ciocanul", Piteşti, XII, nr. 2 525, joi, 14 iunie 1962, p. 2. Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 32-33. Şerban Cioculescu reda legenda c.p. ilustrate, precizată de Caragiale însuşi: „Din Alpii Bavariei. Haltă de poştă"), menţionând că „nu se specifică provenienţa cărţii poştale".

44

Publicată de Corvin Grossu, în *art. cit.* („Manuscriptum") de unde o reproducem. Datarea a fost făcută după ştampila poştei germane.

45

Reluăm, în absenţa originalului, textul scrisorii după *Opere,* VII, 1942, p. 456^57.

„Broşura" menţionată de Caragiale este, desigur, *1907—din primăvarăpână-n toamnă. Câteva note (Opere,* III, 2001, p 121-141, p. 1048). Scriitorul îl rugase pe prietenul său, dr. Alceu Urechia, să se ocupe de corectură la imprimarea cărţii, în Atelierele „Adevărului".

46

Reproducem textul scrisorii după *Opere,* VII, 1942, p. 457-458.

47

Reproducem textul scrisorii după *Opere,* VII, 1942, p. 459-460.

O cronică de Crăciun era, deja, tipărită în numărul festiv al „Opiniei" (Iaşi, V, nr. 325, 25 decembrie 1907). Ceea ce înseamnă oare că nu o trimitea prietenului său în manuscris? Posibil.

La 1 ianuarie 1908, în „Convorbiri critice" (II, nr. 1, p. 1-2) erau tipărite, în facsimil, textul fabulei *Boul şi viţelul* şi semnătura *Caragiale.*

48

M.L.R., Fond „I.L. Caragiale", 08/I/51 inv. nr. 1484. Inclusă în *Opere,* VII, 1942, p. 460-461. La colaţionare nu am constatat diferenţe.

Caragiale aderase telegrafic la Partidul conservator-democrat al lui Take Ionescu, adeziunea sa fiind anunţată şi comentată în presa de toate orientările.

49

Reproducem scrisoarea după *Opere,* VII, 1942, p. 461.

Caragiale pleacă de la Berlin pentru a participa la turneul de întruniri politice ale partidului conservator-democrat. Turneul începe cu o mare întrunire la Iaşi, unde dramaturgul rosteşte o cuvântare (cf. „Dimineaţa", V, nr. 1454, 4 martie 1908, p. 1-2,

precum şi alte publicaţii). „Adevărul", XX, nr. 6557, 10 martie 1908, p. 2, îi reproduce discursul de la Iaşi sub titlul *Debutul în politică al marelui literat.*

50

M.L.R., Fond I.L. Caragiale, 08/I/7, inv. nr. 3582. Carte poştală (foto: Tramcar de vizitat oraşul; pe capră I.L. Caragiale şi fiul său, Luchi. Inclusă în *Opere,* VII, 1942, p. 461-462.

întors la Berlin, după turneul de întruniri politice, Caragiale anunţă o revenire, din aceleaşi motive, la Bucureşti („banchet monstru"). A şi toastat, cum informează ziarul „Ordinea" (I, nr. 169, 25 iunie 1908, p. 2), în articolul *Sărbătorirea dlui Take Ionescu.*

51

Muzeul Teatrului Naţional din Bucureşti.

Carte poştală ilustrată. Inclusă în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 34.

Un joc epistolar, spre propriul amuzament şi spre amuzarea destinatarului, dr. Alceu Urechia fiind un beneficiar privilegiat în acest sens. Vezi şi următoarea.

52

M.L.R., Fond I.L. Caragiale, 08/I/50, inv. nr. 1486. Carte poştală ilustrată (Ostseebad. Travemunde, Vedere spre plajă). Pe ilustraţie, Caragiale a desenat cu creionul „tricolorul român".

53

Reproducem scrisoarea după *Opere,* VII, 1942, p. 462. Nu cunoaştem unde se păstrează originalul.

54

Reproducem scrisoarea după *Opere,* VII, 1942, p. 463.

„Volumaşul de povestiri inedite" desemnează *Schiţe nouă,* care va fi tipărit în 1910. în lunile februarie, martie, aprilie 1909 colaborează

intens la „Universul" cu articole şi povestiri care vor forma sumarul volumului citat.

55

Reproducem scrisoarea după *Opere,* VII, 1942, p. 464. Carte poştală ilustrată, care constituie şi pretextul unui comentariu implicit, prin alegerea imaginii, precum şi al unuia explicit, sau relativ explicit, pentru destinatar.

56

B.A.R., Fond I.L. Caragiale. Carte poştală ilustrată. După ştiinţa noastră, nepublicată. Fotografie a Smarei, în atitudine meditativă, cu o carte în mână. Pe spaţiul alb al paginilor, Caragiale a caligrafiat oftatul, suspinul, iar pe banda albă catrenul semnat: S... Numărul punctelor corespunde restului de litere pentru a compune: numele *Smaranda.*

Către V.A. URECHIA

1

Publicată de Viorel Cosma, *Caragiale şi muzica,* în „Muzica", XII, nr. 6, iunie 1962, p. 19-26, autorul menţionând în nota 15 (p. 21) că scrisoarea se afla „în colecţia muzicologului C.C. Cohenea". Inclusă în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 4, de unde o reproducem.

[1] *V.A. Urechia* (1834-1901), profesor universitar, ministru al Instrucţiunii Publice, academician, preşedinte al Ateneului. L-a numit pe Caragiale, în octombrie 1881, revizor şcolar pentru judeţele Neamţ şi Suceava, apoi, în martie 1882, l-a transferat la Argeş-Vâlcea. Au păstrat bune relaţii de prietenie. Caragiale a scris cu exactă înţelegere despre *Cum era odinioară,* remarcabila carte de evocări istorice şi „legende române" a cărturarului. De asemenea, au colaborat în cadrul Ateneului.

2

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S 7(1)/LV(2). Inedită. Am datat scrisoarea după adnotaţia de pe marginea ei, cu altă grafie: „primită 25 ianuarie 1900", urmată, tot în partea stângă mai jos de următoarea: „... compl. primesc a ţine conferenţa de duminică 30 ianuarie 1900".

3

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S 7(2)/LV(2). Inedită. Datare probabilă: ianuarie 1900. O reproducem după manuscrisul autograf.

CĂTRE VASILICĂ A. URECHIA

1

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S 11(1)/LV(2). Carte poştală ilustrată (desen, cu legenda: „Gruss aus dem Lowenbrau Keller Munchen"). Adresa este scrisă de I.L. Caragiale, în timp ce textul misivei este scris de cei doi copii care semnează. Datarea, după ştampila poştei germane. Inedită.

[1] *Vasilică A. Urechia,* fiul doctorului Alceu Urechia şi nepotul lui V.A. Urechia. A scris interesante amintiri, tipărite cu titlul *Schiţe memorialistice* (Editura pentru Literatură, Bucureşti, 1969), în care sunt cuprinse numeroase episoade avându-l în centrul lor pe Caragiale, prieten intim cu dr. Alceu Urechia.

2

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S 11(2)/LV(2). Carte poştală ilustrată (imagine: Travemunde. Strandpartie). Datarea după ştampila poştei germane. Inedită.

3

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S 11(3)/LV(2). Carte poştală ilustrată (desen: un copil făcând bulgări de zăpadă; legenda: „Prosit Neujahr"). Inedită. Datarea, după ştampila poştei germane.

Către LEA VERMONT

În „Epoca", III, nr. 831, 2/14 septembrie 1888, p. 3, la rubrica „Cutia cu scrisori", se publică plângerea actriţei, în care este citată această scrisoare a lui Caragiale, în acel moment Director general al Teatrelor. Reluată şi în alte publicaţii: „La Roumanie", I, no. 24, sept. 1888, p.12 („Courrier des Theâtres et Concerts"); „Lupta", V, nr. 630, 1 sept. 1888, p. 1. Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1969, p. 190-192. Şerban Cioculescu prezintă un amplu dosar al problemei. În aceeaşi chestiune, Marin Bucur aduce detalii în plus *(Opera vieţii: O biografie...,* I, ed. cit., p. 241-243 şi 257-258).

Către ALEXANDRU VLAHUŢĂ

1

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S 31(7)/LV.

Publicată de Şerban Cioculescu, *Din corespondenţa inedită a lui Caragiale şi d. Mihail Dragomirescu,* în „Preocupări literare", VII, nr. 8-9, aug.-sept. 1942, p. 468—477. Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 90-91. Editorul motivează, la notă, datarea acestei „comunicări", punând-o în legătură cu scrisoarea lui Caragiale către M. Dragomirescu, datată „3/16.XI.1909". În ea „este vorba de o chemare a profesorului din partea lui Vlahuţă, cu rugămintea stăruitoare: «nu mă lăsa!». De aceea am datat cu o zi înainte aceste rânduri către Vlahuţă, care au rămas la Mihail Dragomirescu, întrucât îi erau destinate" (op. *cit.,* p. 91).

2

Scrisoare publicată de Şerban Cioculescu în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 91-92, cu o fotografie şi facsimil, în afara textului, p. 92-93. La note, editorul precizează: „Cuvintele între paranteze completate de noi. Manuscrisul, dat şi în facsimil, după care l-am reprodus, a făcut probabil parte dintr-o colecţie publică, iar literele lipsă vor fi fost şterse, odată cu ştampila acelei colecţii. Textul nostru urmează copia unui

clişeu fotografic, după această mutilare. Nu ştim din ce colecţie a făcut parte originalul". În acelaşi loc, Şerban Cioculescu desluşeşte sensul cererii epistolare a lui Caragiale: „trimite-mi îndată clenciul tău": „era vorba de răspunsul aşteptat de Caragiale de la Vlahuţă, la articolul său *Politică şi literatură,* V, apărut în „Universul" de la 14 decembrie" (op. *cit.* p. 92).

Articolul respectiv (al cincilea din corespondenţa publică) era astfel caracterizat de Vlahuţă, în scrisoarea sa particulară, de la 11 decembrie, către Caragiale: „Ţi-e foarte afurisit *clenciul* - şi nu ştiu cum naiba s-o învârtesc şi s-o aduc aşa din condei, ca să-ţi fiu în notă, fără să-mi ies prea mult din a mea".

3

Publicată de Adrian Marino, *Scrisori ale lui I.L. Caragiale necunoscute,* în „Kalende", II, nr. 4-5, aprilie-mai 1943, p. 77-78, după manuscrisul aflat „în muzeul mănăstirii Agapia, organizat de dl. prof. I.D. Ştefănescu", cu precizarea: „Cartea poştală însă nu poartă nici un fel de dată, iar timbrul poştal e greu de descifrat. Probabil că a fost scrisă de I.L. Caragiale în drum spre Berlin, în toamna lui 1904."

Cartea poştală este retipărită de Al. Bojin în *Alexandru Vlahuţă. Studiu bibliografic,* Editura de Stat pentru imprimate şi publicaţii, Bucureşti, 1959, p. 475-479, cap.: *Scrisori primite.* Iată descrierea: „Korespondenz Karte. Editura «Şcoala română» - Suceava (Bucovina). Ştampila: Bucureşti: 7 iun. 1910".

Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 90, după Adrian Marino *(art.cit.),* cu aceeaşi datare ipotetică. La notă, Şerban Cioculescu menţionează: „Nu ştim când şi cu ce prilej a fost Caragiale în oraşul domnesc al lui Ştefan cel Mare, pe atunci sub stăpânire austriacă."

Nu am văzut originalul. Optăm pentru datarea, după ştampila poştei, la sosire [„Bucureşti: 7 iun. 1910"], indicată de Al. Bojin (op. *cit.*), ea fiind mai mult decât probabilă, întrucât, în acea perioadă, Caragiale a călătorit de la Berlin la Roman, cum rezultă din scrisorile către Paul Zarifopol. Astfel, cu data „31 mai 1910", din Berlin, îi trimitea următoarea înştiinţare: „Stimate domnule Doktor, când d-ta primeşti aceste rânduri, eu sunt pe drum, cătră Moldova: datoria mă calcă. Vineri Sf. Împăraţi, îi prăznuim la Roman. Marţea viitoare seara,

cu ajutorul Proniei, voi fi înapoi acasă. [...] Dacă pot, mă reped un moment pe la Ploieşti între două trenuri. În tot cazul, nu voi uita să heretisesc pe Costică de ziua lui". Apoi, la 8 iunie 1910, tot din Berlin, îşi anunţa întoarcerea:

„Stimate dle Doktor,

Am sosit acasă, după multă pătimire de căldură, şi mă grăbesc a vă comunica multe salutări de la d. Costică şi consoarta".

Prin urmare, dacă avem în vedere că prima scrisoare către Paul Zarifopol, după stilul vechi, are data de „18 mai 1910" (= 31 mai 1910, după stilul nou) şi că ţinta călătoriei era în Moldova, la Roman, unde Caragiale a venit pe drumul mai scurt, prin nord, înţelegem că a trecut prin Suceava, cu acest prilej. Cartea poştală, adresată lui Vlahuţă, o va fi scris fie la sosire, fie, mai sigur, la plecarea spre Berlin, unde se afla, deja, la 8 iunie 1910 (= 27 mai 1910, după calendarul vechi), data scrisorii către Paul Zarifopol. Cum ştampila poştei la sosirea cartei poştale indică „Bucureşti, 7 iun. 1910", pare dovedit că, înainte de a se îmbarca în trenul de Berlin, din Suceava, la 23 sau 24 mai stil vechi (= 5 sau 6 iunie stil nou), Caragiale a trimis „o cordială salutare" lui Vlahuţă. De la Roman, se va fi „repezit un moment pe la Ploieşti între două trenuri", căci sigur nu uitase să-l „heretisească pe Costică de ziua lui", după ce participase la „heretisisirea" lui Constantin Cantacuzino-Paşcanu, prieten şi coleg de partid. În ziarul „Ecoul Romanului" (X, nr. 470, 23 mai 1910, p. 2-3), reportajul *Festivitatea onomasticii dlui C. Cantacuzino-Paşcanu)* consemnează prezenţa fruntaşilor partidului (Take Ionescu, N. Fleva, Toma Cămărăşescu, G. Moruzzi, precum şi Caragiale, care a ţinut un discurs la „splendida recepţie" desfăşurată în saloanele dlui C. Cantacuzino-Paşcanu" (cf. Marin Bucur, *Opera vieţii...,* ed. cit., p. 412 şi 426).

4

Publicată de Adrian Marino, *art. cit.* Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 92-93, după sursa menţionată.

Precizarea anului, nemenţionat de Caragiale în scrisoare, este pusă de Adrian Marino în legătură cu trecerea lui Octavian Goga prin Berlin, „în drum spre Scoţia, unde avea să fie oaspetele lui Setton Watson."

încă un argument, pentru acest an: Caragiale trimitea „o cărticică", respectiv: *Schițe nouă* (1910), proaspăt apărută în septembrie 1910, dedicată lui Al. Vlahuță.

5

M.L.R., Fond I.L. Caragiale, cota 08/I/54, nr. inv. 654. Carte poştală ilustrată cu imagine din Arad. Publicată de Al. Bojin, *op. cit.,* cu mențiunea: „f.d.". Nu a fost inclusă în ediția *Scrisori şi acte,* 1963.

Am datat scrisoarea după ştampila poştei, la plecare: „Arad, 911 febr. 9", şi „Bucureşti, 10 febr. 911", la sosire.

Prezența în Arad a lui Caragiale este anunțată de ziarul „Tribuna" (XV, nr. 20, miercuri, 8 febr. 1911, p. 7), la rubrica „Informațiuni".

„Arad, 7 februarie 1911. I.L. Caragiale, distinsul nostru publicist şi autor dramatic, a petrecut ziua de azi în Arad. A vizitat redacția şi tipografia ziarului nostru." Dar, Caragiale s-a întâlnit şi cu redactorii şi directorul, Vasile Goldiş, al ziarului proaspăt apărut, „Românul", care îi solicitase colaborarea încă de la începutul lunii ianuarie (Scrisoare a lui Vasile Goldiş către Caragiale, din 2 ianuarie 1911, la B.A.R, S 52(1)/LV).

6

Telegramă reprodusă în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 93, după *Al. Vlahuță. Studiu bibliografic,* Bucureşti, 1960, p. 81, de Al. Bojin. „Ajutorul sufletesc" de care avea nevoie Caragiale, presupune eminentul editor, „privea probabil tot chestia împăcării ardelenilor ca şi cartea poştală de la 31 martie 1911".

în legătură cu tensiunile dintre tinerii oțeliți (grupați în jurul ziarului „Tribuna" şi al lui Goga) şi conducerea Partidului Național Român (socotită de primii fără vigoare şi orizont), şi în legătură cu modul în care este implicat Caragiale, de văzut: scrisorile către Vasile Goldiş şi amintirile lui Onisifor Ghibu *(O farsă amicală,* în „Manuscriptum", XIII, nr.1/46, 1982, p. 41-50).

7

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota: S 31(6)/LV. Carte poştală. Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 94.

Pe cartea poştală, sus, în stânga, Vlahuţă a scris: „îmi cei un lucru *foarte* greu, dar... eşti Caragiale!

A. Vlahuţă

joi, 31 martie 1911".

însemnarea destinatarului ne permite să datăm scrisoarea: dacă joi era 31 martie 1911, înseamnă că „marţi seara", când I.L. Caragiale a scris-o grăbit, era 29 martie.

8

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S31(2)/LV. Carte poştală ilustrată (imagine din Copenhaga: Marmour Kirken). Facsimil în: Ion Gr. Oprişan, *A. Vlahuţă. Omul,* Bucureşti, 1937, p. 189. Publicată, de asemenea, în: Al. Bojin, *op. cit.* p. 475-479. Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 95.

Scrisoarea, cu aluzia la versul eminescian din *Singurătate,* arată nedisimulat, ca în alte cazuri, cât de mult îi lipsesc lui Caragiale prietenii intimi (Vlahuţă, Urechia, Zarifopol).

9

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S31(3)/LV. Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 96. Datarea scrisorii s-a făcut după ştampila poştei, la expediere. Colaţionarea indică semnătura sub forma: *Car.*

10

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S 31(5)/LV. Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 97.

Caragiale scrisese, în anii precedenţi, ambelor familii tinere (v. *infra,* scrisorile către Gh. N. Grigorescu şi I.D. Ştefănescu).

11

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S 31(4)/LV.

Publicată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 98.

12

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S 13(22)/LVI. Concept pentru telegramă, scris pe verso al primei pagini a scrisorii lui Vlahuţă, din 20 ianuarie 1912. Inclusă în *Opere,* VII, 1942, p. 383-385. Editorul indică, la *Izvoare* (p. 589), conceptul aflat, atunci, în arhiva familiei.

Iată scrisoarea lui Vlahuţă:

„Frate Caragiale,

Desează concertul Celicăi. Fani şi Paul sunt la noi. Aseară am citit şi am vorbit de tine până după miezul nopţii.

Ştii că la 30 c. e o zi mare. Tu ce eşti hotărât să faci la o zi ca aceea?

Scrie-mi, te rog, un cuvinţel. De la toţi, tuturora, toate cele bune.

Cu aceeaşi dragoste, A. Vlahuţă

Vineri, 20 ianuarie 1912."

Caragiale urma să împlinească, la 30 ianuarie 1912, 60 de ani.

13

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S 31(1)/LV. Scrisoare. Inclusă în *Opere,* VII, 1942, p. 385. Editorul indică, la *Izvoare* (p. 589), conceptul în arhiva familiei Caragiale.

Despre proiectul sărbătoririi sale, Caragiale era anunţat de Emil Gârleanu însuşi, care-i telegrafiase, la 17/30 ianuarie 1912, astfel, ca preşedinte al Societăţii Scriitorilor Români:

„La 30 ianuarie împliniţi 60 de ani. Societatea Scriitorilor Români organizează mari serbări în toată ţara în cinstea d-voastră. Respectuos vă rugăm să faceţi jertfa de a veni în mijlocul nostru în ziua de 29, să vă primim cu mic cu mare în gara Bucureşti" (cf. *infra,* telegrama).

Reconstituirea momentului în: Marin Bucur, *Opera vieţii...*, II, ed.cit., p. 467-486, cap. XXXII: *Anul cel mai greu. O mască a sfârşitului: apoteozarea (1912).*

14

Telegramă inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 386, după conceptul redactat pe verso al scrisorii (în concept) de „marţi, 24 ian./ 6 febr. 191[2].

15

Telegramă inclusă în *Opere,* VII, 1942, p. 386, după conceptul aflat, atunci, în arhiva familiei.

16

Telegramă inclusă în *Opere*, VII, 1942, p. 386, după conceptul aflat, atunci, în arhiva familiei (cf. *Izvoare,* p. 589).

17

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S 13(24)/LVI. Scrisoare în concept, inclusă în ediţia *Opere,* VII, 1942, p. 386-387.

18

Telegramă inclusă în *Opere,* VII, 1942, p. 374 *(Răspunsuri cu prilejul sărbătoririi celor 60 ani).*

19

Publicată de Valeriu Râpeanu în articolul *Vlahuţă, Caragiale, Delavrancea în lumina unor noi documente,* în „Luceafărul", IV, nr. 4 (63), 15 februarie 1961, p. 9. Telegramă. Inclusă în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 98, după sursa citată.

Octavian Goga, „mititelul Octavian", a evocat în pagini excepţionale (A *murit Caragiale!,* în „Luceafărul", XI, nr. 26, 24 iunie 1912, p. 467, reluat în *Precursori,* 1931) vizita pe care i-a făcut-o Caragiale la închisoarea din Szegedin.

Despre această călătorie a lui Caragiale, una dintre ultimele, Şerban Cioculescu a publicat, dând mărturia şi în facsimil („România

literară"), schiţa itinerariului, scrisă de Caragiale „pe o foaie de hârtie de dimensiunile obişnuite ale unei jumătăţi de coală":

„luni plec. 4.19

marţi Bud.[apesta] 9.45 (Sleeping clasa I pentru miercuri seara şi permisul pentru puşcărie) otel bun Szegedin.

marţi din B. 2.45 d.a.

marţi Szegedin seara 6.8.

marţi noaptea Szegedin.

miercuri dim. Alecu 9.53.

Miercuri Goga Puşcărie

Miercuri seară plec. 6.14 Sleep.

Joi dim. Buc. 12.50.

Joi Buc. seara

Vineri Buc. seara

Sâmbătă Buc.-

Sâmbătă seara plecare Bucureşti Arad.

luni înapoi acasă 7.59."

După reconstituirea efectuată de eminentul editor, această călătorie a avut loc între 28 febr./11 martie 1912 şi 5/18 martie 1912. La 7/20.III.1912, îi scria dr. Vasile Lohan, din Berlin, mulţumindu-i pentru modul cum fusese „întâmpinat" la Szeged" (Cf. Şerban Cioculescu, *Caragiale la Segedin,* în *Caragialiana,* Editura Minerva, Bucureşti, 1987; *infra,* scrisoare către dr. V. Lohan).

Către ANIŞOARA VLAHUŢĂ

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S 27/XCI. Carte poştală ilustrată. Inedită, reprodusă după originalul menţionat.

Anişoara, a doua fiică a lui Al. Vlahuţă, s-a căsătorit cu Gheorghe N. Grigorescu, fiul marelui pictor Nicolae Grigorescu (v. *infra.* scrisoarea adresată tinerei familii).

Către N. VOLENTI

B.A.R., Fond I.L. Caragiale, cota S 32/LV. Publicată de Augustin Z.N. Pop, *Scrisori şi acte inedite ale lui Caragiale,* în „Steaua", VI, nr.11, noiembrie 1955, p. 115, la rubrica „Documente".

Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 34-36.

La colaţionare, am refăcut ordinea alineatelor.

[1]*N. Volenti* (1857-1910), avocat şi scriitor din Iaşi, era, la momentul „petiţiei" lui Caragiale (de la începutul anului 1897), membru în Comitetul Teatrului Naţional din Iaşi. „Petiţia" a fost publicată sub titlul *Caragialli şi părinţii comunei* şi cu semnătura. „Sfatul primăriei", în „Evenimentul", Iaşi, IV, nr. 1149, 21 ianuarie 1897, p. 1 (Cf. *infra).*

Către EDUARD WACHMANN*

B.A.R., ms. 5 418, fila 175.

Inclusă în ediţia *Scrisori şi acte,* 1963, p. 5-6. Şerban Cioculescu menţionează: „Datare aproximativă 1890".

Publicând scrisoarea în facsimil, Radu Constantinescu o datează „Bucureşti, martie 1889" (cf. *Alecsandri şi Caragiale în arhiva Eduard Wachmann,* în „Manuscriptum", VII, nr. 4/25, 1976, p. 175-176).

Cele două datări sunt foarte apropiate şi întrucât ne lipsesc informaţiile nu putem să aducem argumente în plus pentru clarificarea chestiunii.

Către PAUL ZARIFOPOL

1

Scrisoare a lui I.L. Caragiale, din Wilmersdorf bei Berlin către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: „Berlin, joi, 4 mai" 1905. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 3-4.

2

M.L.R., 08/1/15, inv. 3594.

Carte poştală ilustrată (color): Grosse Berliner Kunst-Ausstellung. Scrisă cu creion negru. Data poştei: Berlin 5.5.05. Donaţie de la Uniunea Scriitorilor din 5 ianuarie 1961.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 3.

[1] Edgar sau Edgard Flavian era meditatorul de limba germană al fiului său, Luki.

3

B.A.R., S33(37)/LV, inv. 184659. Carte poştală cumpărată, în 1974, de la Aurelia Alexandrescu. Publicată de Şerban Cioculescu, în *Opere,* VII, 1942, p. 4-5. Locul şi data expedierii, după ştampila poştei: „Wilmersdorf bei Berlin, 8.5.06".

[1] Aluzie la berea „Justus Phungstaedter".

[2] *Puterea întunericului* (fr.). Aluzie la una din lucrările dramatice ale lui Tolstoi, tradusă în limba franceză.

[3] *AlexandrMihailovici Gorceakov* (1798-1883), om politic rus, ministru de externe.

4

Carte poştală trimisă din Potsdam lui Paul Zarifopol. Data 15 mai 1905. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 5.

[1] *Paul Zarifopol* era doctor în filologie romanică; de aci apelativul de „Herr Doctor".

5

Scrisoare a lui I.L. Caragiale către Paul Zarifopol din 15 mai 1905. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 6.

[1] I.L. Caragiale îşi pierduse inelul în tren.

[2] *Paul Zarifopol* îi scrisese cu o zi înainte (14 mai 1905) o carte poştală din Paris, publicată în *Paul Zarifopol în corespondenţă.* Ediţie îngrijită de Al. Săndulescu şi Radu Săndulescu, Bucureşti, Editura Minerva, 1987, p. 23. Editorii au publicat, în note, şi scrisorile de

răspuns ale lui I.L. Caragiale, încercând să realizeze un dialog epistolar, atât cât a fost posibil, pentru că din scrisorile dramaturgului s-au păstrat peste 400, în timp ce din epistolele lui Paul Zarifopol au rămas aproximativ 40.

[3] C. Dobrogeanu-Gherea, socrul lui Paul Zarifopol.

[4] Ştefania Zarifopol, fiica lui C. Dobrogeanu-Gherea.

[5] Pentru că soţul ei, Paul Zarifopol, era doctor în filologie romanică, I.L. Caragiale îi spunea şi Ştefaniei „Doamna Doctor".

[6] Rude ale lui Mite Kremnitz.

[7] *D. Gusti,* sociolog, aflat la studii în Germania.

6

Telegramă din Berlin a lui I.L. Caragiale, din 16 mai 1905, către Paul Zarifopol aflat în vizită, cu familia, la Paris. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 7.

7

Un bilet al lui I.L. Caragiale din Berlin, 1 iunie 1905, către Paul Zarifopol. Publicat în *Opere,* VII, 1942, p. 7.

8

M.L.R., 08/I/68, inv. 3602. Carte poştală ilustrată (color) a lui I.L. Caragiale către Paul Zarifopol: Coblenz. Moselbriicke und Thor. Donaţie de la Uniunea Scriitorilor din România (1961).

Data poştei: 4.6.05.

9

Scrisoare a lui I.L. Caragiale, din Wilmersdorf bei Berlin (datată, „joi, 22/VI" 1905), către Paul Zarifopol, aflat la Leipzig. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 8.

[1] *Gustav Weigand,* romanist, profesor la Universitatea din Leipzig.

10

Muzeul. „I.L. Caragiale", Ploieşti, inv. 64—33269. Carte poştală simplă trimisă de I.L. Caragiale din Wilmersdorfbei Berlin către Paul Zarifopol. Datată: „Marţi, 14/27/VI/905". Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 8-9.

11

M.L.R., 08/I/21, inv. 3601. Carte poştală ilustrată (color): Freienwalde a. O. Bibelhaus mit Bismarckthurm. Data poştei din Freienwalde (Oder): 3.7.05.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 9.

12

M.L.R., 08/I/37, inv. 3557.

Carte poştală ilustrată (color): Restaurant Terrassen am Halensee. Inh. Beruh. Hoffmann. Scrisă cu creionul.

Donaţie de la Uniunea Scriitorilor (1961).

Data poştei: 12.7.05.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 9-10.

13

B.A.R., S33(44)/LV, inv. 211528. Publicată integral de Stancu Ilin în „Jurnalul literar", XIII, nr. 5-10 (martie-aprilie-mai 2002, p. 1 şi 11, cu un comentariu: *I.L. Caragiale şi... „o scrisoare regăsită",* pe care îl reproducem:

„In corespondenţa dintre I.L. Caragiale şi Paul Zarifopol - unică prin întinderea ei, dar şi prin valoarea intrinsecă a epistolelor - se dezvăluie multiplele faţete ale personalităţii marelui scriitor. Legenda unui Caragiale cinic şi mitocan (acreditată de E. Lovinescu în *Mite),* este, dacă nu anulată, serios retuşată de scrisorile pe care I.L. Caragiale le expedia îndeosebi din Berlin, prietenului său, mai tânăr cu treizeci de ani, Paul Zarifopol. Pe lângă verva parodică a lui «nenea Iancu», din scrisori transpare şi un Caragiale afectuos, capabil de prietenii

adevărate, un om măsurat în judecăţi, cu un gust artistic elevat şi un suflet generos.

Incă din anul 1935, Şerban Cioculescu publică, în trei numere consecutive din „Revista Fundaţiilor Regale" (martie-aprilie şi mai 1935) un amplu studiu: *Corespondenţa dintre I.L. Caragiale şi Paul Zarifopol (1905—1912).* S-a tras concomitent şi o broşură separată de 85 de pagini în care au fost comentate şi reproduse fragmente largi din scrisorile lui Caragiale. Familia Zarifopol a păstrat cu sfinţenie epistolele maestrului, Şerban Cioculescu numărând 415 scrisori, cărţi poştale, telegrame. Reputatul editor şi-a făcut copii, iar doamna Ştefania Zarifopol «a selecţionat materialul», «revăzându-l apoi şi în corectură». Peste şapte ani, în 1942, în tomul VII, *Corespondenţă,* din ediţia critică *Opere* de I.L. Caragiale, sunt inserate doar 382 scrisori trimise lui Paul Zarifopol. In 1963, în volumul *Scrisori şi acte* de I.L. Caragiale, Şerban Cioculescu mai adaugă încă 19 epistole, însumând deci 401 autografe. Editorul nu ne spune nimic despre celelalte 14 scrisori, după numărătoarea sa iniţială.

O situaţie de-a dreptul enigmatică s-a creat în cazul scrisorii lui I.L. Caragiale din 17/30 iulie 1905, adresată lui Paul Zarifopol pe care o reproducem aici integral. In 1935, în studiul din «Revista Fundaţiilor Regale», Şerban Cioculescu publică cea mai mare parte a scrisorii, dar ea nu apare în volumul VII, *Corespondenţă* din 1942, şi nici în volumul de *Scrisori şi acte* din 1963. Ce s-a întâmplat de fapt? A pierdut istoricul literar copiile făcute în casa Zarifopol? Sau cenzura militară din timpul războiului a intervenit şi a eliminat textul, cum se pare că s-a întâmplat şi în cazul altor texte. Este posibil ca şi doamna Ştefania Zarifopol să fi devenit foarte circumspectă şi să fi retras scrisoarea. Motive avea să se teamă, pentru că, în epistola lipsă, I.L. Caragiale îi scria soţului ei, Paul Zarifopol, despre C. Dobrogeanu-Gherea care primise şi adăpostise la Sinaia un număr de «maladeţi» de pe crucişătorul Potemkin, care ancorase în portul Constanţa. Paul Zarifopol îl informase pe «Herr Direktor» despre riscurile la care se expunea socrul său, într-o scrisoare din Leipzig care s-a pierdut. Oricum fiica lui Gherea, pe bună dreptate, nu voia să expună rigorilor regimului antonecsian memoria tatălui său pentru că în scrisoare se vorbea de trecutul său revoluţionar, de revoluţia rusă, de spionii muscăleşti, dar şi de spionii români, de

puterea de la Moscova represivă şi nedemocratică. Scrisoarea pierdută a lui Caragiale din 17/30 iulie 1905 a intrat în fondurile publice de-abia în 1986. Noi am recuperat-o şi va fi introdusă, la locul cuvenit, în ediţia critică de *Opere* (vol. IV, *Corespondenţă)* ce va apărea anul acesta. In *Prefaţa* tomului din 1942, Şerban Cioculescu era conştient de lacunele operei sale, ea fiind departe de a cuprinde *Corespondenţa generală,* constituind doar un «început», iar ziua împlinirii dezideratului recuperării de, la colecţionarii particulari, a «misivelor prea scumpe» o găsea «depărtată».

Interesanta scrisoare, «pierdută şi regăsită», privea nu atât pe Paul Zarifopol, cât pe domnul Costică Gherea, care făcea în ţară acte de bravură sau de mărinimie, ce îl îngrozeau pe «nenea Iancu» la Berlin. Intrebarea pe care şi-o pune este cum să-şi ajute prietenul, «jacobinul nordic», cum să-l vindece de «pernicioasa lui boală umanitară». Răzbate aici conservatismul său, teama lui de revoluţii şi de revoluţionari, ca un Conu Leonida redivivus. Işi ştia prietenul bolnav de neurastenie, cu gândul strămutării la Leipzig alături de copiii săi, idee pentru care pledase Caragiale însuşi. Acum din cauza aventurii cu mateloţii potemkinişti, autoexilatul de la Berlin vedea totul ducându-se de râpă, într-un scenariu de groază, închipuit. Epicureicul neizbăvit îl voia pe fratele Costică alături de el ca să trăiască într-o «colonie cuminte» pentru a face în linişte literatură şi muzică. Primul impuls a fost să-i telegrafieze «incurabiluli» aflat la Sinaia să se întâlnească în trei la Budapesta, unde să-i vorbească pe şleau despre primejdiile cu care se joacă. Dar o «imaginaţie aprinsă» năştea presupuse «machinaţii» sau o «mistificare a poliţiei ruseşti». Aşa că lasă în seama lui Paul Zarifopol să aranjeze reuniunea de la Budapesta, prilej şi de o petrecere perfectă.

Convorbirea de taină nu a mai avut loc. Peste două săptămâni, I.L. Caragiale îi scria direct lui Constantin Dobrogeanu-Gherea, reluând ideile din epistola pierdută. Scrisoarea din 30 iulie/12 august 1905 am comentat-o într-un articol al meu din 1962, în care scoteam în evidenţă interesul marelui scriitor român faţă de poziţia «neochristianică» a lui Tolstoi în timpul revoluţiei din 1905. El se definea drept un «anarhist», sau cum îl numea Gherea, în glumă, «un burghez reacţionar». I.L. Caragiale îi declara prietenia sa şi respectul pentru ideile sale, dar îi atrăgea atenţia că «ai făcut în România mulţi

socialişti şi n-ai putut păstra nici unul; şi singur pe mine nu m-ai putut face socialist, şi eu singur ţi-am rămas şi-ţi voi rămânea credincios».

14

M.L.R 08/1/20, inv. 3600.

Carte poştală ilustrată (color): Schultheiss-Restaurant Inh. Herm. Ischmberg.

Nota custodelui M.L.R. (material preluat de la Uniunea Scriitorilor).

- Ilustrată expediată de la Potsdam, de către I.L. Caragiale d-rului Paul Zarifopol. Data poştei: „Potsdam 18.7.05".

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 10.

15

Epistolă a lui I.L. Caragiale, din Wilmersdorfbei Berlin, către Paul Zarifopol. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p.10. Data: 21 iulie 1905.

[1] *Barbu Delavrancea.*

16

Scrisoare a lui I.L. Caragiale, din Berlin, către Paul Zarifopol, la Sinaia. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 11-12. Datată: „Vineri, 15/28 iulie" [1905].

17

M.L.R 08/1/19, inv. 3599.

Carte poştală ilustrată (color) cu un peisaj marin la apropierea unei furtuni. Data poştei: Berlin, 30.7.05. Donaţie de la Uniunea Scriitorilor din 1961. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 13.

[1] Nora era micuţa Sonia, fiica lui Paul Zarifopol, născută în anul 1904.

18

Scrisoare a lui I.L. Caragiale, din Berlin, către Paul Zarifopol la Sinaia. Data: „Sâmbătă, 30 iul./12 august 905".

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 202-203.

19

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, din vilegiatura estivală, către Paul Zarifopol. Data: 1 august 1905.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 13.

20

M.L.R 08/1/120, inv. 9005.

Carte poştală ilustrată (color): Gjedsen-Warnemunde. Postfährschiff Prinz Christian. Achiziţionată de la Sonia Zarifopol (5 septembrie 1964). Trimisă de I.L. Caragiale din Warnemunde, lui Paul Zarifopol aflat la Sinaia.

Custodele a scris data „august 1907". In *Opere,* VII, 1942, p. 13, Şerban Cioculescu o datează 2 august 1905.

21

M.L.R., inv. 3598; cota 08/1/18.

Carte poştală ilustrată (alb-negru): Gruss aus dem Augustiner-Brău, Berlin, Friedrichstrasse 84. Special- Ausschank der Augustiner Brauerei in Munchen. Donaţie de la Uniunea Scriitorilor (1961).

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 13.

22

M.L.R., 08/1/17, inv. 3597.

Nota custodelui M.L.R.:

„I.L. Caragiale

(material preluat de la Uniunea Scriitorilor).

- c.p. simplă, trimisă de Caragiale, din Bucureşti, lui Paul Zarifopol, la Sinaia;

- data poştei: „Bucureşti, 22 oct. 05".

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 13.

23

M.L.R., 08/1/16, inv. 3596.

Carte poştală simplă expediată de I.L. Caragiale din Bucureşti doctorului Paul Zarifopol la Leipzig.

Donaţie de la Uniunea Scriitorilor (1961).

Datată de expeditor: „luni, 5/18 dec. 905".

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 14.

[1] *Sofia,* soţia lui C. Dobrogeanu-Gherea.

[2] *Ionel* era fiul criticului, viitorul filosof I.D. Gherea.

[3] *Wanda Winkler,* menajera din casa lui Caragiale.

24

I.L. Caragiale, din Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig, care se mutase de curând la o nouă adresă: Fichtestrasse 13. Data: 23 decembrie 1905. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 14-15.

25

Telegramă a lui I.L. Caragiale, din Berlin, adresată familiei Zarifopol, cu ocazia naşterii fiului lor, Pavel (Păvăluţică). Data: 24.12.1905. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 15.

26

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, din Wilmersdorf bei Berlin, către familia Zarifopol, la Leipzig. Data: 25 decembrie 1905.

[1] Se născuse fiul Ştefaniei şi al lui Paul Zarifopol. (Vezi şi telegrama de felicitare anterioară.)

27

B.A.R., S33(22)/LV, inv. 89279.

Carte poştală ilustrată (color): „Gruss aus Wilmersdorf. Am Hohenzollernplatz". Donaţie de la Marcel Mihalovici. Publicată de

Şerban Cioculescu în volumul *Scrisori şi acte,* 1963, p. 115. Intr-o notă, se menţionează: „Intreaga serie, de la C. sp. ms. 175/63, 89.279-89.293, constituie un lot de cărţi poştale dăruite de Paul Zarifopol compozitorului Marcel Mihalovici, stabilit la Paris, care le-a donat recent, împreună cu alte autografe, Bibliotecii Academiei R.P.R." *(Ibidem).* Locul şi data expedierii: „Wilmersdorf bei Berlin, 26.12.05".

28

M.L.R, inv. 3635, cota 08/1/96.

Carte poştală ilustrată (alb-negru): Gruss aus dem Pschorrbrău, Berlin. Donaţie din 1961, de la Uniunea Scriitorilor din România. Cartolina este trimisă din Berlin lui Gherea şi Zarifopol la Leipzig. Fără dată. Scrisă cu creionul.

Publicată de Şerban Cioculescu în *Opere,* VII, 1942, p. 16. Datată de editor: sfârşitul lui decembrie 1905.

29

M.L.R 08/1/109, inv. 3653.

Carte poştală ilustrată (alb-negru); Weimar-Schiller-und Goethe-Denkmal. Donaţie de la Uniunea Scriitorilor (1961). Trimisă de I.L.Caragiale din Weimar, în 30 decembrie 1905 (data poştei), lui Paul Zarifopol şi C. Dobrogeanu-Gherea, aflaţi împreună la Leipzig. Scrisă cu creionul negru.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 16.

30

M.L.R., 08/1/179, inv. 179.

O carte de vizită a lui I.L. Caragiale, cu adresa imprimată Hohenzollerndamm 3 Hpt. Wilmersdorf Berlin. Uu un text scris cu creionul. Trimisă lui Paul Zarifopol. Data aproximativă: 1905-1906.

31

Scrisoare a lui I.L. Caragiale către Paul Zarifopol, la Leipzig. Publicată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 126, „din arhiva familiei Caragiale".

[1] *C. Dobrogeanu-Gherea.*

32

B.A.R., inv. 89292—3.

Carte de vizită a lui I.L. Caragiale pentru garantarea plăţii unor bilete la concertele din Leipzig.

33

M.L.R., 08/1/43, inv. 3551.

Carte poştală ilustrată (color): Bahnhof, Friedrichstrasse.

Donaţie de la Uniunea Scriitorilor din România (1961).

Data poştei: 5.1.06.

Semnată: „Costică [Gherea] şi Car".

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 16.

34

Felicitare a familiei Caragiale cu ocazia zilei de Sf. Ştefan. Datată: „27 dec. (v. st.) 1905." Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 16.

35

Felicitare în versuri pentru familiile Zarifopol şi Gherea, cu ocazia Anului Nou, 1906. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 17.

36

Carte poştală ilustrată, din Dresda, a lui I.L. Caragiale către Paul Zarifopol. Data: 20 ianuarie 1906. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 17.

[1] „Marinar călare" era porecla lui Gh. Mateescu, care ţinea un magazin de coloniale în Sinaia.

37

Scrisoare a lui I.L. Caragiale, din Berlin, către Paul Zarifopol la Leipzig. Data: 21 ianuarie 1906. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 17-18.

38

M.L.R., 08/1/150, inv. 10959.

Carte poştală ilustrată (alb-negru): Gruss aus Wilmersdorf. Achiziţionată de la Sonia Zarifopol (22 mai 1966). I.L. Caragiale transmite ilustrata lui P. Zarifopol şi lui Gherea, la Leipzig. Data poştei: Wilmersdorf bei Berlin: 28.1.06.

[1] Sală de concerte în Leipzig.

39

M.L.R. 08/I/116, inv. 9001.

Carte poştală ilustrată (alb-negru): Bucureşti, strada Lipscani. Achiziţionată de la Sonia Zarifopol, în 5 septembrie 1964. Expediată de I.L. Caragiale, din Berlin W., către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data poştei: 29.1.06. Textul scris cu cerneală neagră pe faţa cartolinei. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 19.

40

M.L.R 08/1/153, inv. 10960.

Carte poştală ilustrată (alb-negru): Gruss aus Berlin. Kriminalgericht Moabit. Achiziţie de la Sonia Zarifopol (22 mai 1966).

I.L. Caragiale, din Wilmersdorf bei Berlin, transmite ilustrata lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data poştei: 30.1.06. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 19-20.

[1] *Aurel C. Popovici* (1863-1917), licenţiat al Universităţilor din Viena şi Graz, în domeniile medicinii şi ştiinţelor politice, fruntaş al Partidului Naţional Român din Transilvania.

41

B.A.R., S33(11)/LV, inv. 19160.

Carte poştală având imprimată pe faţă o fotografie împreună a lui I.L. Caragiale împreună cu P. Missir (?). Achiziţionată în 1952, dintr-un fond C. Dobrogeanu-Gherea, probabil de la Ştefania P. Zarifopol. Locul şi data expedierii, după ştampila poştei: „1.2.06". Publicată de Şerban Cioculescu, în *Opere,* VII, 1942, p. 20. Pe faţa cu adresa o tăietură din ziar: „muzica reg.4 roşiori, bine instruită şi bine condusă de către mult simpatizatul şef d. lt. N. Popovici".

[1] *Kossuth, Ldjos* (1802-1892), conducătorul revoluţiei de la 1848 din Ungaria.

42

M.L.R., 08/I/80, inv. 3614.

Carte poştală ilustrată (color): Die Madonna des BUrgermeisters Meyer. Nach Hans Holbein, Dresden. Donaţie de la Uniunea Scriitorilor (1961).

I.L. Caragiale (Wilmersdorf bei Berlin) către Paul Zarifopol (Leipzig). Data poştei: 4.2.06.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 21.

[1] *Costică Gherea,* socrul lui Paul Zarifopol.

[2] *RafaelSanzio* (1483-1520), pictor italian renascentist.

[3] *Holbein Hans cel Tânăr* (1497-1543). Alături de Durer, Holbein este cel mai de seamă reprezentant al realismului german din epoca Renaşterii. In anii 1525-1526, a creat tabloul *Madona primarului Meyer,* a cărui reproducere o alege I.L. Caragiale pe cartolina trimisă lui Paul Zarifopol.

43

M.L.R, 08/I/114, inv. 7776.

Carte poştală ilustrată (color): peisaj de iarnă. Ofertant: Sonia Zarifopol în 24 octombrie 1963. Expediată de I.L. Caragiale din Wilmersdorf bei Berlin, la 6 februarie 1906, lui Paul Zarifopol din Leipzig. Data poştei: 6.2.06.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 21-22.

44

Biblioteca Națională, Colecții speciale (manuscrise), inv. 36 029. Intrare R.M.F. 464/1995: ofertă Anticariatul 16.

Carte poştală ilustrată (color): peisaj de iarnă în pădure.

I.L. Caragiale trimite cartolina lui Paul Zarifopol la Leipzig.

Data poştei din Wilmersdorf bei Berlin: 6.2.06.

Publicată de Şerban Cioculescu în *Opere,* VII, 1942, p. 21-22.

45

M.L.R, 08/I/178, inv. 10945.

Carte de vizită cu un text al lui Caragiale, scris cu cerneală violetă. Achiziție de la Sonia Zarifopol din 22 mai 1966. Datată: Freitag d. 7-en febr. [1906]. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 22.

46

M.L.R., 08/I/79, inv. 3613.

Carte poştală ilustrată (color): Der Teich von Betesda in Jerusalem. Donație de la Uniunea Scriitorilor din 1961. I.L. Caragiale, din Wilmersdorf bei Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 12 februarie 1906. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 23-24.

47

M.L.R, 08/I/127, inv. 9394.

Carte poştală ilustrată (color): Peisaj de iarnă. Achiziționată de la Sonia Zarifopol (12 decembrie 1965). Cartolina este expediată de I.L. Caragiale, Wilmersdorf bei Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data poştei: 16.2.06.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 23.

48

Biblioteca Națională, Colecții speciale (manuscrise); inv. 35966. Intrare: 1994/1091: ofertă Anticariatul nr.1.

Carte poştală ilustrată (color): Gruss v.d. Leipziger Messe.

I.L. Caragiale trimite cartolina lui Paul Zarifopol la Leipzig. Iscălit *Cutzidale.* Data poştei din Berlin: 22.2.06.

Publicată de Şerban Cioculescu în *Opere,* VII, 1942, p. 24.

49

M.L.R., 08/I/78, inv. 3612.

Carte poştală ilustrată (alb-negru): Husaren Damen-Trompeter-Corps. Kapellmeister: August Găde. Donaţie de la Uniunea Scriitorilor (1961).

I.L. Caragiale trimite, din Wilmersdorf bei Berlin, o ilustrată lui Paul Zarifopol (Leipzig). Data poştei: 24.2.06.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 24.

50

M.L.R 08/I/177, inv. 9389.

Carte de vizită. Pe verso un text scris cu cerneală neagră. Data de pe plic: 25.2.06. Ofertă Sonia Zarifopol din 12 decembrie 1965.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 24-25.

51

B.A.R., S 33(2)/LV, inv. 19161. Achiziţionată în 1952, de la Şerban Cioculescu. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 25. Carte poştală ilustrată cu arlechini. Locul şi data expedierii după ştampila poştei: „Wilmersdorf bei Berlin, 9.3.06".

52

Scrisoare a lui I.L. Caragiale, din Wilmersdorf bei Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 14 martie 1906.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 25.

53

M.L.R., 08/I/102, inv. 3645.

Carte poştală cu o fotografie sepia, reprezentându-l pe I.L. Caragiale, împreună cu fiul său Luca (Luky). Donaţie de la Uniunea Scriitorilor (1961). Expediată de I.L. Caragiale din Berlin. Data poştei: 16.3.06.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 26.

Originalul se află la M.L.R., iar fotocopia la B.A.R., S 33(21)/LV (achiziţionată în 1935).

54

Scrisoare a lui I.L. Caragiale din Wilmersdorf bei Berlin către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 18 martie 1906. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 26-27.

55

M.L.R., 08/I/128, 9398.

Carte poştală ilustrată (color): Imagine cu arlechini. Achiziţie de la Sonia Zarifopol (12 dec. 1965). I.L. Caragiale trimite cartea poştală din Wilmersdorf bei Berlin lui Paul Zarifopol, la Leipzig.

Data poştei: 25.3.06.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 27.

56

I.L. Caragiale, aflat la Leipzig, îi trimite o telegramă lui Paul Zarifopol, la Burdujeni, care plecase precipitat la Cârligi, judeţul Roman, pentru grave probleme de familie. Data: 26 martie 1906. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 27.

57

Telegramă trimisă de I.L. Caragiale, din Leipzig, lui Paul Zarifopol, plecat la Cârligi pentru a se îngriji de mama sa. Data: 27 martie 1906. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 28.

58

Scrisoare a lui I.L. Caragiale către Paul Zarifopol. Condoleanţe pentru moartea mamei sale. Data: 14/27 martie 1906. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 28-29.

59

Telegramă transmisă, din Leipzig, de către I.L. Caragiale, pentru Paul Zarifopol, aflat în Moldova, cu ocazia morţii mamei sale. Data: 28 martie 1906. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 29.

60

Telegramă transmisă din Leipzig, de către I.L. Caragiale, lui Paul Zarifopol aflat în România. Data: 29 martie 1906. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 29.

61

Scrisoare a lui I.L. Caragiale, din Wilmersdorf bei Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 12 aprilie 1906. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 29.

62

Felicitare de Paşti a lui I.L. Caragiale, din Wilmersdorf bei Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 30.

63

Carte poştală trimisă de I.L. Caragiale, din Wilmersdorf bei Berlin, prietenului său mai tânăr, Paul Zarifopol, la Leipzig.

Aceleaşi urări de Paşti şi regrete despre „mesaventura" micuţei Sonia. Data: 15 aprilie 1906. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 34.

64

Scrisoare a lui I.L. Caragiale, din Wilmersdorf bei Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 18 aprilie 1906. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 30-31.

[1] La Leipzig erau mai multe teatre de varietăţi. Unul era *Tingl-tangl.*

65

M.L.R., 08/I/125, inv. 9917.

Carte poştală simplă. I.L. Caragiale expediază o carte poştală, din Wilmersdorf bei Berlin, lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data poştei: 20.4.1906.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 31-32.

[1] Gera (pronunţat Ghera), staţie de cale ferată în Germania.

66

Carte poştală trimisă de I.L. Caragiale, din Buckow, lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 22 aprilie 1906. Contrasemnează D. Gusti. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 32.

67

M.L.R, 08/I/126, inv. 9916.

Scrisoare a lui I.L. Caragiale, din Wilmersdorf bei Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data însemnată de emitent: „Miercuri, 12/25 aprilie 906". Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 32-33.

68

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, inv. 64—29873.

Scrisoare a lui I.L. Caragiale, din Wilmersdorf bei Berlin, către Paul Zarifopol, la Lipsca. Data: 4 mai 1906. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 33-34.

In cadrul scrisorii sunt incluse şi versuri ocazionale, intitulate de Şerban Cioculescu, în ediţia sa de *Opere,* 3 (1962), *[Duelarmenesc].*

Poezia, inspirată de o ştire, despre un duel la Focşani, apărută în „Universul", a fost publicată şi în ediţia noastră, *Opere,* II, 2000, p. 1067 şi, la note şi comentarii, p. 1260-1261.

69

Biblioteca Naţională, Colecţii speciale (manuscrise), inv. 35975. Intrare 1091/1994: ofertă Anticariatul nr.1.

Scrisoare, către Paul Zarifopol la Leipzig. S-a păstrat şi plicul.

Epistola, scrisă cu cerneală neagră, este datată de emitent: „Vineri seara 5 mai". Data poştei din Wilmersdorf bei Berlin: 5.5.06. Publicată de Şerban Cioculescu în volumul *Scrisori şi acte,* 1963, p. 126.

Adresată: Wohlgeboren
Herrn Doctor Paul Zarifopol
Leipzig
- Pension Erler -
Gottschedstr 24.

70

Scrisoare a lui I.L. Caragiale, din Wilmersdorf bei Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 11 mai 1906. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 34-35.

[1] *Barbu Delavrancea* şi-a tipărit discursul: *La Jeunesse,* discours prononce dans la reunion publique du 20 mars dans la Salle „Dacia", Bucureşti, Impr. Minerva, 1906.

71

M.L.R 08/I/173, inv. 14333.

Epistolă a lui I.L. Caragiale scrisă cu cerneală neagră pe un carton. Data: 14 mai 1906.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 35-37.

[1] *Tudor Duţescu-Duţu,* cumnatul lui I.L. Caragiale.

[2] *Barbu Delavrancea.*

[3] Menajera familiei Caragiale.

72

Scrisoare a lui I.L. Caragiale, din Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 21 mai 1906. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 37.

73

Carte poştală trimisă de I.L. Caragiale, din Wilmersdorf bei Berlin, la Leipzig lui Paul Zarifopol. Data: 22 mai 1906.

74

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, din Berlin W., adresată lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 3 iunie 1906. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 38-39.

75

M.L.R., 08/I/14, inv. 3593.

Nota custodelui: „(material preluat de la Uniunea Scriitorilor)

Ilustrată expediată de I.L. Caragiale lui Paul Zarifopol, regretând răzgândirea lui Costică [Gherea] de a veni la Berlin. Data: 5.6.06, Berlin".

Carte poştală ilustrată (color): Bad Nauheim. Badehaus V.

Din registrul inventar: Donaţie de la Uniunea Scriitorilor din 1961.

Pe faţa cartolinei un text scris de altcineva cu creionul: „Stimate Dle Zarifopol, suntem de două săptămâni în Nauheim. Am scris dlui Caragiale, dar nu mi-a răspuns. Nu cumva o fi la Dv. prin Lipsca? Sau a apucat-o razna spre Bucureşti? Nauheim Villa Emmy. Prezentaţi vă rog din partea mea doamnei Zarifopolu, delicate compl. Al dv. devotat, Manliu".

[1] „Conul Iancu" era *Ioan Manliu* (1841- ?), profesor, revizor şi scriitor. A vizitat în mai multe rânduri, în calitate oficială, şcolile din Austria, Germania şi Elveţia.

76

Carte poştală expediată de I.L. Caragiale din Berlin, la Leipzig, lui Paul Zarifopol. Data: 6 iunie 1906. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 40-41.

77

Carte poştală trimisă de I.L. Caragiale din Wilmersdorf bei Berlin, la Leipzig, lui Paul Zarifopol. Data: 8 iunie 1906. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 40-41.

78

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, inv. 64—29872.

Carte poştală expediată de I.L. Caragiale, din Wilmersdorf bei Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 10 iunie 1906. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 41.

Versuri improvizate de I.L. Caragiale pe tema singurătăţii, spre delectarea destinatarului.

79

M.L.R, 08/I/129, inv. 9400.

Carte poştală ilustrată (color): Gruss aus dem Alster Pavillon. Hamburg. Scrisă cu creionul. Achiziţie de la Sonia Zarifopol (12 dec. 1965). I.L. Caragiale trimite cartea poştală din Hamburg, lui Paul Zarifopol, la Leipzig.

Data poştei: 12.6.1906 (Hamburg) şi 13.6.06 (Leipzig).

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 41.

80

M.L.R., 08/I/133, inv. 9905.

Carte poştală ilustrată (color): un atestat *(Urkunde),* imprimat, iscălit de I.L. Caragiale, că în ziua de 13.VI.1906 s-a aflat în Rathsweinkeller din Lubeck. Data poştei din Lubeck: 13.6.06. Expediată lui P. Zarifopol, la Leipzig.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 41.

81

B.A.R., S33(3)/LV, inv. 19162.

Cumpărată de la Şerban Cioculescu (?) în 1952. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 42. Carte poştală ilustrată (alb-negru): „Lubeck. Inneres der Schiffergesellschaft". Locul şi data expedierii, după ştampila poştei: „Lubeck, 13.6.06".

82

Scrisoare a lui I.L. Caragiale, din Wilmersdorf bei Berlin, trimisă lui Paul Zarifopol la Leipzig, 20 iunie 1906.

Publicată de Şerban Cioculescu în *Opere,* VII, 1942, p. 42-43.

83

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, inv. 64—30206.

Carte poştală ilustrată (color): Gruss vom Seetempel, Travemunde. Trimisă de I.L. Caragiale, din Wilmersdorf bei Berlin, lui Paul Zarifopol, la Leipzig.

84

M.L.R., 08/I/101, inv. 3644. Carte poştală ilustrată (alb-negru): Travemunder Strand. Donaţie de la Uniunea Scriitorilor (1961). Expediată de I.L. Caragiale din Travemunde către Paul Zarifopol la Leipzig. Data poştei: 25.6.06.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 44.

[1] „Boierul" era *Ludwig van Beethoven.*

85

Scrisoare expediată de I.L. Caragiale din Wilmersdorf/ Berlin lui Paul Zarifopol, aflat la Sinaia împreună cu familia Gherea. Data: „miercuri, 1/VII.1906". Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 44^8.

[1] Bonn, supranumit de I.L. Caragiale, „Bethleemul de pe Rin", pentru că în acest oraş s-a născut Beethoven.

[2] „Protestarea", periodic apărut la Bucureşti între 20 februarie - 20 iulie 1906.

86

Carte poştală trimisă lui Paul Zarifopol, din Travemunde. Datată: 2 iulie 1906.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 48-49.

87

Biblioteca Naţională, Colecţii speciale (manuscrise), inv. 36022. Intrare R.M.F. 464/1995: ofertă Anticariat 16.

0 filă de blocnotes de matematică pe care este scrisă cu cerneală neagră o poezie: *Fabulă democratică*

Publicată de Şerban Cioculescu în *Opere,* VII, p. 49.

S-a păstrat plicul. Data poştei: 5.7.06.

[1] *Bădărău* era ministrul demisionar.

88

M.L.R., 08/I/22, inv. 3575.

Carte poştală ilustrată (alb-negru): „Travemunder Strand". Donaţie de la Uniunea Scriitorilor (1961). Data poştei: 8.7.06. Travemunde.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 50.

[1] Într-o scrisoare de răspuns, din iulie 1906, Paul Zarifopol comenta: „Dragă domnule Director! Maestrul nostru în critica ştiinţifică, Henri Taine, distinge, cum se ştie, două clase de fabule: fabula filosofică şi fabula poetică. Ei bine, nu mă îndoiesc că, pentru orice judecată neprevenită, *Fabula democratică* a iubitului nostru domn Director împărechează cu aşa desăvârşire ambele genuri, încât de acum înainte va trebui să vorbim despre un al treilea: fabula filosofico-poetică sau poetico-filosofică. Căci nu e oare un capitol de adâncă filosofie socială trista istorie a acelui bade, înghiţit cu lăcomie şi apoi azvârlit cu dispreţ de şleahta ciocoiască? Iar, pe de altă parte,

ritmul expresiv, dialogarea vioaie, abila utilizare a simbolurilor biblice - toate aceste ce sunt ele oare alta decât - poezie!

Mă întrebi cum mi se par progresele realizate de lira d-tale în ultimii timpi. Rândurile de mai sus răspund, sper, îndeajuns la această întrebare. Am totuşi încă ceva de precizat, cu specială privire la chestiunea d-tale. Ai scris o fabulă, fabulă politică, ca fond, filosofico-poetică, ca gen literar, dar în sfârşit: o *fa-bu-lă.* Or, ce este într-un mod general şi din punct de vedere al evoluţiunii genurilor literare, - ce este, zic, fabula? Nu este ea forma de trecere de la genul liric, personal, subiectiv, la genul epic, impersonal, obiectiv? Mai mult încă: fabula cu diferenţierea personajelor sale, cu vivacitatea dialogurilor, ce este ea alta decât drama în embrion, drama, acel sublim copil al împerecherii lirismului cu mitul, cu naraţiunea? Astfel se desfăşură clar înaintea noastră, bogata evoluţie a lirei d-tale în ultimii timpi. Răspunsul meu este complect" *(Paul Zarifopol în corespondenţă.* Ediţie îngrijită de Al. Săndulescu şi Radu Săndulescu, Editura Minerva, Bucureşti, 1987, p. 26).

89

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, aflat în vacanţă la Travemunde, către Paul Zarifopol din Leipzig. Data scrisă de expeditor: „joi, 29 iunie st.v./ 12 iulie st.n.". Felicitări cu ocazia zilei onomastice, de Sf. Petru şi Pavel. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 50.

90

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, expediată din Travemunde, lui Paul Zarifopol, la Leipzig.

Data: 11 iulie 1906.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 50-51.

91

Scrisoare a lui I.L. Caragiale, din Wilmersdorf, către Paul Zarifopol, la Leipzig.

Data poştei: 14.VII.1906. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 51.

[1] *Dante Alighieri.*

[2] *Plusios tu cosmu* = bogatul lumii. Expresie în limba neogreacă.

92

M.L.R., 08/I/74, inv. 3608

Carte poştală ilustrată (color), trimisă de I.L. Caragiale din Goslar lui Paul Zarifopol la Sinaia, în 6.08.06 (data poştei). Imaginea înfăţişează beţivi ieşind dintr-o cârciumă: „Grad'haus dem Wirthshaus. Komm' ich heraus. O, Marktplatz, wie wunderlich schaust du mir aus".

Donaţie: Uniunea Scriitorilor, 1961. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 52.

93

M.L.R., 08/I/76, inv. 3610.

Carte poştală ilustrată (color). Imagine de la un jubileu al berii în Rothenburg o.T. Achiziţie de la Uniunea Scriitorilor (1961). Expediată de I.L. Caragiale din Rothenburg o.T. lui Paul Zarifopol la Sinaia. Am putut identifica data ştampilei poştei din Sinaia: „1 sept.06".(st.v.) Prin deducţie, ilustrata a fost expediată în 19 augugust 1906. Şerban Cioculescu o datează: 29 iulie 1906. Am efectuat corectarea necesară.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 52.

94

M.L.R., 08/I/75, inv. 3609.

Carte poştală ilustrată (color): Imagine comică din Goslar. Donaţie de la Uniunea Scriitorilor (1961). Expediată de I.L. Caragiale din Wilmersdorf către Paul Zarifopol, la Sinaia. Data poştei: 28.8.06.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 52.

95

Carte poştală ilustrată din Saalburg: Mommsen- Denkmal. Adresată de Caragiale lui Paul Zarifopol, la Sinaia. Data: 4 septembrie 1906. Semnat: M. Ch. Rostoganul.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 52.

96

M.L.R., cota 08/I/111, inv. 3655.

Carte poştală simplă expediată de I.L. Caragiale lui C. Dobrogeanu-Gherea, Paul Zarifopol şi familiilor lor la Sinaia.

Data poştei din Berlin W.: 12. 9. 06. Donaţie din 1961, de la Uniunea Scriitorilor din România.

Publicată întâi de Şerban Cioculescu în „Ecoul", 3 septembrie 1944, în articolul *Din corespondenţa lui Caragiale — câteva inedite.* Reluată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 128.

97

M.L.R., 08/I/73, inv. 3667.

Carte poştală ilustrată (sepia): Reta Walter Mignon. Donaţie de la Uniunea Scriitorilor (1961). I.L. Caragiale, din Wilmersdorf bei Berlin, către Gherea şi Zarifopol, la Sinaia; „6.10.06" - data poştei.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 53.

98

M.L.R., 08/I/3, inv. 3561.

Scrisoare cu plic trimisă din Berlin către Gherea şi Zarifopol, aflaţi la Sinaia. În lipsa altei informaţii, am datat scrisoarea după ştampila poştei din Sinaia: 16 octombrie 1906. Factorul poştal nu găseşte destinatarii la Sinaia şi expediază epistola la Restaurantul Gării din Ploieşti, unde ajunge în 20 octombrie 1906.

Donaţie de la Uniunea Scriitorilor din 1961.

[1] Volum de Alceu Urechia, iscălit cu pseudonimul *Iodoform.*

99

Scrisoare a lui I.L. Caragiale, din Berlin W., către Paul Zarifopol, la Sinaia. Data: 24 octombrie 1906. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 53-54.

100

M.L.R., 08/I/72, inv. 3606.

Carte poştală ilustrată (color): Imagine de la Expoziţia Generală Română, Bucureşti, 1906: Rachierie moldovenească. Donaţie de la Uniunea Scriitorilor (1961). I.L. Caragiale, din Wilmersdorf bei Berlin, către dl şi dna Paul Zarifopol. Data poştei 14.11.06.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 54.

101

M.L.R., 08/I/71, inv. 3605.

I.L. Caragiale către Paul Zarifopol. Carte poştală ilustrată (alb-negru): Rothenburg o.T., Roderbogen in der Roderstrasse. Data poştei: Berlin, 23.11.06. Donaţie de la Uniunea Scriitorilor din 1961. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 54-55.

[1] *Gustav Weigand* (1860-1932), profesor romanist la Leipzig, filoromân şi admirator al lui I.L. Caragiale.

102

M.L.R., 08/I/70, inv. 3604.

Carte poştală ilustrată (alb-negru): 15 imagini din Bucureşti şi „Salutări din Expoziţiunea Generală Română 1906 din Bucureşti". Donaţie de la Uniunea Scriitorilor din 1961.

I.L. Caragiale către Paul Zarifopol. Scrisoarea este datată de I.L. Caragiale: 29/XI/06.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 55.

103

M.L.R., 08/I/69, inv. 3603.

Carte poştală ilustrată (alb-negru): „Salutări din Expoziţiunea Generală Română 1906". Cu 15 imagini din Bucureşti. Donaţie de la Uniunea Scriitorilor (1961).

Data poştei: 10.12.06.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 55.

104

Carte poştală ilustrată (Auerbachs Keller) trimisă de I.L. Caragiale, din Berlin, lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 10 decembrie 1906. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 56.

In excelenta ediţie *Paul Zarifopol în corespondenţă,* din 1987, îngrijită de Al. Săndulescu şi Radu Săndulescu, sunt publicate versurile în limba germană, semnate Anacreon Lipsiensis, transmise, în 1 decembrie 1906, lui I.L. Caragiale la Berlin:

„Graues Wetter, Feuchtigkeit,
Swartzsinn und Trubseligkeit -
Sagt, wie rett'ich mich? -
- Rheinlands rotes Rebenblut,
Teurer Freund, mach Allesgut;
Schaue nicht nach Barometer,
Lasse sein das trube Wetter,
Wărum' dich innerlich".

La această strofă „anacreontică", I.L. Caragiale îi răspunde prietenului său prin trei cuplete, nu mai puţin vesele, în următoarele trei cartoline.

[1] Cuplete ale studenţilor germani.

105

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, din Wilmersdorf bei Berlin, trimisă lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 11 decembrie 1906.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 56.

106

Carte poştală expediată de I.L. Caragiale, din Wilmersdorf bei Berlin, lui Paul Zarifopol la Leipzig. Datată: 11 decembrie 1906.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 57.

107

M.L.R., 08/I/47, inv. 3547.

Nota custodelui M.L.R.:

„I.L. Caragiale

(material preluat de la Uniunea Scriitorilor)

- Ilustrată cu vederi din Bucureşti (Salutări de la Expoziţiunea din 1906), trimisă însă din Berlin de I.L. Caragiale lui Paul Zarifopol la Leipzig.

Data poştei: Berlin, 12.12.06. Cuprinsul: I.L. Caragiale vesteşte pe Paul Zarifopol că soseşte la Lipsca".

Donaţie de la Uniunea Scriitorilor din 1961.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 57.

108

M.L.R., 08/I/48, inv.3546.

Carte poştală ilustrată (color): Peisaj de iarnă în pădure. Donaţie de la Uniunea Scriitorilor (1961).

Data poştei: 20.12.06.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 57-58.

Anunţă că s-a mutat în Hohenzollerndamm 3 Hpt.

109

M.L.R., 08/I/33, inv. 3562.

Nota custodelui de la M.L.R.:

„I.L. Caragiale

(material preluat de la Uniunea Scriitorilor)

- carte poştală simplă, expediată din Berlin, de I.L. Caragiale, lui Paul Zarifopol;

- data poştei: „Berlin, 24.12.06"

- cuprinsul: vorbeşte despre o vizită a lui „Conu Iancu Manliu" şi despre o vătămătură la picior a lui I.L. Caragiale".

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 58.

[1] Fiul lui Paul Zarifopol, născut cu un an înainte, în 1905.

110

B.A.R., S33(14)/LV, inv.18595.

Carte poştală ilustrată (color): „Merseburg, Burgstrasse". Achiziţionată în 1952. Ofertantul nu e menţionat în registrul inventar. Locul şi data expedierii, după ştampila poştei: „Wilmersdorf bei Berlin, 29.12.06". Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 59.

111

B.A.R., S33(23)/LV, inv. 89280.

Carte poştală ilustrată (color); „Golsar. Domkapelle". Publicată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 116, cu număr de inventar diferit.

Donată Bibliotecii Academiei, în 1962, de Marcel Mihalovici. Locul şi data expedierii, după ştampila poştei: „Berlin W. 3.1.07."

112

B.A.R., S33(24)/LV, inv. 89281.

Carte poştală ilustrată (color): „Der Garten in Gethsemane". Donată de Marcel Mihalovici, în 1962. Publicată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 116-117 (cu număr de inventar diferit). Locul şi data expedierii, după ştampila poştei: „Wilmersdorf bei Berlin, 14.1.07". Adresa destinatarului: „Herrn Doctor Paul Zarifopol, Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt."

[1] Precizarea ne permite o datare mai exactă. Intr-adevăr, scrisoarea era scrisă luni, 14 ianuarie 1907, iar a doua zi, 15 ianuarie, era marţi. Pe stil vechi, era însă 1 ianuarie 1907, ziua în care I.L. Caragiale scria şi expedia vederea.

[2] *Sonia* era fiica soţilor Paul şi Ştefania Zarifopol.

113

Scrisoare a lui I.L. Caragiale, din Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 30 ianuarie 1907. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 59.

[1] Rezultate negative în alegerile parlamentare.

[2] *Dr. Ion Radovici,* socialist trecut la liberali cu grupul „generoşilor".

114

Scrisoare a lui I.L. Caragiale, din Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 2 februarie 1907. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 60.

115

B.A.R., S33(4)/LV, inv. 19163.

Carte poştală ilustrată (alb-negru): „Braunschweig. Alt-Braunschweig, Kaiserstrasse". Cumpărată în 1952 de la Şerban Cioculescu. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 60-61. Locul şi data expedierii după ştampila poştei: „Berlin, 4.2.07". Adresa destinatarului: „Herrn Doctor Paul Zarifopol, Leipzig. Fichtestr. 13 Hpt."

[1] Frază eliminată de Şerban Cioculescu, când publică scrisoarea, în vol. de *Corespondenţă,* din 1942, fără a marca în vreun fel operaţiunea. Explicaţia s-ar găsi în precizarea generală, la scrisorile lui I.L. Caragiale către Paul Zarifopol, de la compartimentul „Izvoare" al ediţiei: „Scrisorile, în păstrarea dnei Ştefania Zarifopol, care a selecţionat materialul, în copiile extrase de noi, revăzându-l apoi şi în corectură" (p. 587). Fraza „cenzurată" era o observaţie defavorabilă la adresa lui Mihail Dragomirescu, care era bolnav, stingându-se din viaţă, de altfel, la 25 noiembrie 1942, deci aproape concomitent cu apariţia volumului de *Corespondenţă.* Iar editorul nu va fi voit să-l supere pe profesor din respect şi consideraţie.

[2] *Ştefania,* soţia lui Paul Zarifopol, fiica lui C. Dobrogeanu-Gherea.

[3] *Constantin Dobrogeanu-Gherea,* socrul lui Paul Zarifopol.

[4] *Luki,* fiul cel mic al lui I.L. Caragiale.

[5] I.L. Caragiale pastişează stilul gazetelor berlineze scriind cuvântul „social-democraţie" cu nemţescul „sozial".

[6] *D. Gusti* (1880-1955), sociolog, protejat al lui I.L. Caragiale.

116

Scrisoare a lui I.L. Caragiale, din Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 7 februarie 1907. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 60-61.

[1] *Elena* şi *Manoil,* romane ale lui Dimitrie Bolintineanu.

[2] Beciu = denumire maghiară a Vienei.

117

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, din Wilmersdorf bei Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 7 februarie 1907.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 62.

118

Scrisoare a lui I.L. Caragiale, din Wilmersdorf bei Berlin, adresată lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 9 februarie 1907.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 62-63.

119

Carte poştală trimisă de I.L. Caragiale, din Wilmersdorf bei Berlin, lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 23 februarie 1907.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 63.

120

Carte poştală expediată de I.L. Caragiale, din Wilmersdorf bei Berlin, lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 23 februarie 1907.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 63.

[1] *Socrat Barozzi.*

121

Carte poştală trimisă de I.L. Caragiale, din Wilmersdorf bei Berlin, lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 4 martie 1907.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 64.

[1] Cvartetul ceh, ale cărui concerte erau frecventate de I.L. Caragiale.

122

M.L.R., 08/I/135, inv. 9907. Carte poştală ilustrată (sepia): Braunschweig. Am Bäckerklint. I.L. Caragiale către prietenul său din Leipzig, Paul Zarifopol. Data poştei: Wilmersdorf bei Berlin, 7.3.07. Textul lui Caragiale este datat: „Donnestag, 7/III".

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 64.

123

Telegramă trimisă de I.L. Caragiale, din Berlin, Hohenzollernplatz 4, lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 9 martie 1907.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 64-65.

124

Biblioteca Naţională, Colecţii speciale (manuscrise), inv. 35967. Intrare 1091/1994: ofertant Anticariatul nr.1.

Carte poştală ilustrată (color): Segelschiff-Hafen, Hamburg, Alster Pavillon. Hermann Heinze.

I.L. Caragiale către prietenul său Paul Zarifopol, la Leipzig.

Data poştei din Berlin: 10.3.07. Ştiri despre răscoale. Publicată de Şerban Cioculescu în *Opere,* VII, 1942, p. 65.

Herrn Doctor
Paul Zarifopol
Leipzig
Fichtestr. 13 Hpt.

125

B.A.R., S 33(5)/LV, inv. 18 408. Carte poştală ilustrată (color): „Hamburg. Deichstrase Fleet". Achiziţionată în 1952, de la Şerban Cioculescu (?).

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 65. Locul şi data după ştampila poştei: „Wilmersdorf bei Berlin, 19.3.07".

[1] I.L. Caragiale se interesează de tradiţionalul târg de la Leipzig (Messe = târg/germ.).

126

Carte poştală expediată de I.L. Caragiale, din Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 29 martie 1907.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 65.

127

Telegramă din Berlin către Paul Zarifopol, la Leipzig. I.L. Caragiale corecta o greşeală dintr-o cartolină expediată în aceeaşi zi, 29 martie 1907: „sărbotorile astea" - în loc de „serbările astea".

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 66.

128

B.A.R., S 33(6)/LV, inv. 19164. Scrisoare achiziţionată în 1952, de la Şerban Cioculescu (?).

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 66-68. S-a păstrat şi un plic, cu adresa destinatarului, ştampilat în Berlin W la „18.4.07". Datorită acestei datări, este clar că plicul nu aparţine scrisorii de faţă (vezi şi nota lui Şerban Cioculescu, în *op. cit.,* p. 66).

[1] Nu este clar la ce „text" se referă I.L. Caragiale. Şerban Cioculescu crede că e vorba de traducerea articolului despre răscoala din 1907, intitulat *Rumănien, wie es ist,* care a apărut în ziarul vienez, „Die Zeit", la data de 3 aprilie 1907. Numai că Paul Zarifopol mărturiseşte: „traducerea germană a textului lui Caragiale a fost făcută de un literat berlinez Hermann Kienzl, din cercul doamnei Mite Kremnitz. (P.Z., Prefaţă la vol. I.L. Caragiale, *Opere,* III, *Reminiscenţe*

şi notițe critice, Bucureşti, Editura „Cultura Națională", 1932, p. XIV). Este puțin probabil ca autorul pamfletului *1907. Din primăvară până-n toamnă* să trimită textul său la Leipzig, pentru ca să fie tradus la Berlin, iar traducerea să se întoarcă la Leipzig pentru a fi trimisă de Paul Zarifopol din nou la Berlin. Mai degrabă credem că e vorba de textul care apare în „Die Zeit" drept notă a redacției: „Von einem rumänischen Patrioten". „Die vorstehenden Ausfuhrungen stammen aus der Feder eines der hervorragensten rumänischen Publizisten. Sie gehen ein ungeschminktes Bild der Zustände in Rumänien, die die furchtbare Bauernbewegung verschuldet haben. Wenn der Verfasser bei seiner Kritik manchmal uber das Ziel hinausschiesst, so ist es der Schmerz, der dem Patrioten die herben Worte in den Mund legt. D.R." In concluzie I.L. Caragiale i-a dat pamfletul lui Paul Zarifopol, iar acesta i-a adăugat nota de mai sus, în limba germană. La aceste rânduri se referă Caragiale, când îi scrie: „Deşi nu ştiu nemțeşte, mi-a plăcut foarte mult cum sună *textul dumitale"* (subl. ns.). Aceasta în cazul când mărturia lui Paul Zarifopol din 1932 este adevărată, cum că traducătorul este Hermann Kienzl. Ne vine greu să credem că Paul Zarifopol i-ar fi ascuns lui Caragiale cine este adevăratul traducător al articolului pe care l-a expediat la Viena, pentru ziarul „Die Zeit".

[2] *Spiru Haret* (1851-1912), matematician, sociolog şi om politic de orientare liberală. Este în mai multe rânduri ministru al Instrucțiunii Publice şi Cultelor. Broşurile la care se referă I.L. Caragiale ar putea fi *Chestia țărănească,* 1905 (reeditată în 1907) sau *În chestia țărănească,* Bucureşti,1907 (Extras din ziarul „Voința națională", nr. 6534). Tot el va alcătui un *Raport adresat Majestății Sale Regelui asupra acțiunii învățătorilor şi a preoților rurali în răscoalele țărăneşti din 1907,* Bucureşti, Imprimeria Statului, 1907.

[3] *Vasile G. Morțun* (1860-1919), ziarist şi om politic, întâi la socialişti, apoi din 1899, împreună cu grupul „generoşilor", la liberali.

[4] *Teodor Duțescu-Duțu* (1870—1916), scriitor minor, de factură populară, inspector în Ministerul Instrucțiunii Publice şi Cultelor până în anul 1907, când este înlocuit, de Spiru Haret, cu M. Sadoveanu. Era căsătorit cu sora cea mai mică (Jenica) a Alexandrinei, soția lui I.L. Caragiale.

[5] *PetreP. Carp* (1837—1918), om politic conservator, de orientare junimistă. Conduce Partidul Conservator în anii 1907—1912.

[6] *Nicolae Filipescu* (1862—1916), om politic conservator, fondatorul ziarului „Epoca", la care, înainte de 1900, a colaborat însuşi I.L. Caragiale.

[7] *Gheorghe Grigore C. Cantacuzino* (1837—1913), om politic, şef al Partidului Conservator, ministru. Desemnat prin: Nababul

[8] *Dumitru (Take) Ionescu* (1858—1922), om politic conservator, ministru şi prim-ministru. Fondator al Partidului Conservator-Democrat (1908), a cărui politică va fi intens sprijinită de I.L. Caragiale.

[9] *Alexandru Bădărău* (1859—1927), avocat şi om politic conservator. L-a secondat pe Take Ionescu în fondarea Partidului Conservator-Democrat (1908). Senator de Iaşi în 1907, apoi ministru.

[10] *Dimitrie A. Sturdza* (1833—1914), academician, om politic. Preşedinte al Partidului Naţional Liberal (1892—1908). Prim-ministru chiar în perioada când I.L. Caragiale îşi redacta scrisoarea.

[11] *Petru Poni,* om politic şi profesor de chimie minerală. Preşedinte al Academiei Române (1901—1902) şi ministru în mai multe cabinete liberale.

[12] *Ion (Ionel) I. C. Brătianu* (1864—1927), om politic liberal. Din 12 martie 1907 era ministru de interne în guvernul liberal condus de D.A. Sturdza. Din 1909 va deveni Preşedinte al Partidului Naţional Liberal şi, ulterior, prim-ministru.

[13] Drecksache (germ.) = fleacuri, rufe murdare. Joc de cuvinte cu Drucksache (imprimate), formă de expediere poştală cu taxă redusă. „Drecksache" scrie şi Paul Zarifopol, sau altcineva, pe plicul mai sus menţionat.

129

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, din Berlin W., adresată lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 21 aprilie 1907.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 68.

130

Carte poştală trimisă de I.L. Caragiale, din Berlin W., lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 23 aprilie 1907.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 68.

131

M.L.R, 08/I/134, inv. 9906.

Carte poştală ilustrată (color): Gruss aus Auerbachs Keller, Leipzig. Leipzig's älteste Weinstube, bestehend seit 1438. Imaginea: Goethezimmer 1808. I.L. Caragiale expediază o ilustrată, din Berlin, prietenului său Paul Zarifopol, la Leipzig. Data poştei: 26.4.07. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 69.

132

Carte poştală cu urări de Paşti. Trimisă de I.L. Caragiale, din Berlin W., lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 6 mai 1907.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 69.

133

Carte poştală cu „un salut" şi semnat „Delabaltica". Carte poştală de la I.L. Caragiale, aflat în Wismar, trimisă lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 12 mai 1907.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 69.

134

M.L.R., 08/I/130, inv. 9402. Carte poştală ilustrată (color): Wismar, Hotel Wädekin. Achiziţie de la Sonia Zarifopol (12 dec. 1965). I.L. Caragiale trimite o ilustrată, din Berlin, lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data poştei: 26.5.07.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 70.

[1] *Mateiu I.L. Caragiale,* fiul cel mare al dramaturgului.

[2] *Costică* (Gherea).

[3] *Dumitru G. Dimitriu,* pianist, prieten al familiei Caragiale.

135

Carte poştală expediată de I.L.

Caragiale, din Berlin W., lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 20 mai 1907.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 70.

[1] In *O biografie a lui I.L. Caragiale,* II (1994), M. Bucur combină, curios, scrisoarea de faţă cu o epistolă trimisă Alexandrinei Caragiale în 1/13 iunie 1909: „La 29 mai, scriitorul îşi anunţa familia [...] că mai rămânea în ţară..." (p. 278). Dar la data amintită era la Berlin, scriindu-i lui P. Zarifopol că va pleca „duminică", sperând să isprăvească „în vreo zece zile".

136

M.L.R., 08/I/81, inv. 3615.

Carte poştală ilustrată cu imagini din „Speisewagen". Textul este scris cu creion negru. I.L. Caragiale, din Guben, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data poştei: 5.06.07.

Donaţie de la Uniunea Scriitorilor din România (5 ianuarie 1961).

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 71.

137

Carte poştală expediată din Iaşi, de I.L. Caragiale, lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Datată de Şerban Cioculescu: iunie 1907.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 71.

138

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, din Berlin, trimisă lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 17 iunie 1907.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 71.

139

B.A.R., S33(7)/LV, inv. 17191.

Carte poştală ilustrată (alb-negru): „Iaşi. Biserica Trei Ierarhi". Achiziţionată, în 1952, de la Şerban Cioculescu.

Publicată în volumul *Scrisori şi acte,* 1963, p. 117. Locul şi data expedierii, după ştampila poştei: „Berlin, 17.6.07"

Şerban Cioculescu menţionează, în volumul de *Scrisori şi acte,* locul unde a văzut cartea poştală ilustrată: „Muzeul oraşului Ploieşti".

[1] *Cenghenea* = ţigan (din Turcia)

[2] Odiu (din lat. *odium)* = ură, dezgust, scârbă

[3] Probabil, ca o urmare a acestui „incident", I.L. Caragiale publică epigrama *Savant,* în „Convorbiri critice" din 15 ianuarie 1908:

„Toate cărţile din lume, de când lumea, câte-au fost,
Minunatul meu prieten le cunoaşte pe de rost;
Tot ce mintea omenească până astăzi a ştiut,
In savantu-i cap de dascăl s-a-ndesat şi... a-ncăput:
Bibliotecă vestită! aşa plină, că-n zadar
Am dori să mai încapă şi un bibliotecar".

140

M.L.R, 08/I/164, inv. 13008.

Carte poştală ilustrată (alb-negru): „Gottlieb Honneur-Geh. Rat. Conferenzier und Ur-Viech in der 1.Leipziger Original-Bauernschänke.

I.L. Caragiale trimite cartolina, din Berlin W., lui P. Zarifopol, la Leipzig. Data poştei: 23.6.07.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 71—72.

[1] *Didina* (Alexandrina) I.L. Caragiale.

[2] Familia Dumitru G. Dimitriu.

141

Carte poştală ilustrată a lui I.L. Caragiale, din Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 23 iulie 1907.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 72.

142

M.L.R., 08/1/152, inv. 10955.

Carte poştală ilustrată (sepia): desenul unui han de ţară. Achiziţie de la Sonia Zarifopol (22 mai 1966). Expediată din Berlin lui P. Zarifopol.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 72.

143

M.L.R., 08/I/151, inv. 10154.

Carte poştală ilustrată (color): Peisaj de iarnă în pădure. I.L. Caragiale îi trimite ilustrata, din Berlin W., lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data poştei: 8.8.07.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 73.

144

Scrisoare a lui I.L. Caragiale, din Berlin, trimisă lui Paul Zarifopol. Data: 9 august 1907.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 73—74.

145

B.A.R., S33(8)/LV, inv. 18596.

Carte poştală ilustrată (sepia): „Rothenburg, O.-T. Partie am Siebersturm". Achiziţionată în 1952, de la Şerban Cioculescu (?). Locul şi data expedietrii, după ştampila poştei: „17..8.07".

[1] *Cristian Racovski* (1873—1941) a activat în cadrul mişcării socialiste din România până când s-a stabilit în Rusia sovietică.

146

Scrisoare a lui I.L. Caragiale, din Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 21 august 1907.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 74.

147

M.L.R., 08/1/156, inv. 12375.

Carte poştală ilustrată (color): desen cu un bătrân cu barbă. I.L. Caragiale expediază, din Berlin W., cartolina prietenului său P. Zarifopol, aflat la Leipzig. Data poştei: 28.8.07.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 75.

148

B.A.R., S33(9)/LV, inv.19165.

Carte poştală cumpărată, în 1952, de la Şerban Cioculescu. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 75—76, cu multe omisiuni din text. Locul şi data expedierii de pe ştampila poştei: „Berlin W. 2.9.07." Adresată: „Herrn Doctor Paul Zarifopol, Leipzig. Fichtestr. 13 Hpt."

[1] Stanciof, nume conspirativ al lui Cristian Racovski.

149

M.L.R., 08/I/165, inv. 13009.

Carte poştală ilustrată (sepia): Fată cu pisica. I.L. Caragiale îi scrie, din Berlin W., prietenului său Paul Zarifopol, la Leipzig. Data poştei: 6.9.07.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 76.

150

Scrisoare a lui I.L. Caragiale, din Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 17 septembrie 1907.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 77.

151

Carte poştală ilustrată a lui I.L. Caragiale, din Berlin W., adresată lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 25 septembrie 1907.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 77.

152

B.A.R., S33(38)/LV, inv. 184660.

Carte poştală ilustrată (color): „Lubeck. Rathaustreppe". Cumpărată, în 1974, de la Aurelia Alexandrescu.

Publicată de Şerban Cioculescu, în *Opere,* VII, 1942, p. 78. Data şi locul expedierii: „Berlin W., 3.10.07".

[1] Poetul era Alexandru Vlahuţă, al cărui vers gnomic făcuse carieră didactică, dar pe care I.L. Caragiale îl ironiza. Gheorghe Ghibănescu (1864—1936), istoriograf şi publicist, era profesor de pedagogie la Iaşi.

[2] *Tournezsilvousplait* (întoarceţi vă rog). Precizare a lui Caragiale eliminată de Ş. Cioculescu.

153

M.L.R., 08/I/131, inv. 9403.

Carte poştală ilustrată (alb-negru): Internazionale Marine-Damen-Kapelle. Kapellmeister: August Găde. Grusszaus dem Bratwurstglockle. Inh. Max Rozbach Dresden. Data poştei: 6.11.07. I.L. Caragiale transmite, din Berlin, o cartolină lui Paul Zarifopol, la Leipzig.

Achiziţie de la Sonia Zarifopol din 12 decembrie 1965.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 78.

[1] I.L. Caragiale voia un loc în sala de concerte Stădtisches Kaufhaus.

154

0 filă fără dată, cuprinzând textul fabulei *Mângâiere,* trimisă lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Şerban Cioculescu o datează aproximativ: „cu o zi-două înainte de 12 noiembrie 1907". Publicată în *Opere,* V (1942), p. 79.

[1] Fabula *Mângâiere* a apărut în „Convorbiri", la 15 noiembrie (stil vechi) 1907.

155

M.L.R., 08/I/166, inv. 13010.

Carte poştală ilustrată (color): Gruss aus Berlin. Neue Wache. I.L. Caragiale expediază cartolina din Berlin lui P. Zarifopol, la Leipzig. Data poştei: 12.11.07.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 79—80.

[1] Pamfletul *1907. Din primăvară până-n toamnă.*

156

Carte poştală trimisă din Berlin, semnată „Carageleştii", lui Paul Zarifopol la Leipzig. Data: 15 noiembrie 1907.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 80.

157

Carte poştală ilustrată: Vedere de la Expoziţia Generală Română din 1906, *Water Chut* şi *Toboggan american.* Expediată de I.L. Caragiale, din Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 20 noiembrie 1907.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 80—81.

[1] Pamfletul *1907. Din primăvară până-n toamnă. Câteva note.*

158

Carte poştală expediată de I.L. Caragiale, din Berlin, lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 24 noiembrie 1907.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 81.

159

M.L.R, 08/I/119, inv. 9004.

Carte poştală ilustrată (color). Achiziţionată de la Sonia Zarifopol în 5 septembrie 1964. Expediată de I.L. Caragiale, din Berlin W., către Paul Zarifopol, aflat în Leipzig.

Data poştei: 26.11.07.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 81—82.

[1] Corecturi la broşura *1907,* de-abia apărută.

[2] Şeful catedrei de romanistică la Universitatea din Leipzig.

160

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, din Berlin, trimisă lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 27 noiembrie 1907.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 82.

161

M.L.R., cota 08/I/38, inv. 3556.

Carte poştală ilustrată: Wilmersdorf, Hohenzollernplatz. Un tricolor românesc este desenat pe clădirea în care locuia I.L. Caragiale. Trimisă de I.L. Caragiale, din Berlin, lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 29 noiembrie 1907.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 82—83.

162

Carte poştală ilustrată expediată de I.L. Caragiale, din Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 4 decembrie 1907.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 83.

163

Carte poştală ilustrată a lui I.L. Caragiale, din Berlin, adresată lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 9 decembrie 1907.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 83.

164

M.L.R., 08/I/103, inv. 3646.

Carte poştală ilustrată (color) cu un peisaj de iarnă, trimisă de I.L. Caragiale din Berlin W. lui Paul Zarifopol (Leipzig). Donaţie de la Uniunea Scriitorilor din 5 ianuarie 1961. Data poştei: 15.1.08. Cartolina este datată de autor: „Mittwoch, 2/15.XII [1907]. După cum se vede, însă, a fost pusă la poştă mult mai târziu.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 87—88.

165

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, din Berlin, expediată lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Datată de expeditor: Marţi, 4/17 decembrie [1907].

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 84.

166

B.A.R., S33(10)/LV, inv. 18409.

Carte poştală ilustrată (color): „Berlin. Victoria Park". Achiziţionată în 1952 de la Şerban Cioculescu (?).

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 84—85. Locul şi data expedierii, după ştampila poştei: „Berlin W., 24.12.07".

[1] *M. Ronetti-Roman* (1852—1908), autor al dramei *Manasse,* care a produs o largă dezbatere în presă la începutul secolului.

167

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, din Berlin W., expediată lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 24 decembrie 1907. Felicitări de Crăciun.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 85.

168

Scrisoare a lui I.L. Caragiale, din Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 24 decembrie 1907.

Publicată în *Opere*, VII, 1942, p. 84—85.

[1] O *Uniune* studenţească din Iaşi hotărâse să-l sărbătorească pe I.L. Caragiale cu ocazia apariţiei pamfletului *1907.* Autorul fusese de acord iniţial să participe cu o „prelegere". Intre timp au loc manifestări contra redacţiei ziarului „Opinia", organizate de o societate naţionalistă, *Solidaritatea.* Asociaţia *Unirea* şi-a ţinut însă cuvântul şi o manifestare Caragiale avu totuşi loc, în 22 decembrie 1907, cu care ocazie un oarecare Raul Crăciun regreta faptul că I.L. Caragiale făcea jocul străinilor (în „Evenimentul", XV, nr. 252, 25 decembrie 1907). Pentru a nu crea confuzie, scriitorul contramandă vizita sa la

Iaşi. Reuniunea fusese un succes: „flori şi tricolore", discursul lui Jornescu, preşedintele Asociaţiei *Unirea,* o telegramă expediată scriitorului. In ziarul „Opinia" se publicau rime ocazionale: „Muzici, marşuri triumfale / Şi discursuri şi urale/ Ici colea chiar piepturi goale, / Pline însă loji şi stale.../ Morală, „La Berlin stai Caragiale / Dar la Iaşi tot... faci parale" („Opinia", nr. 324, 23 decembrie 1907, p. 2; apud Marin Bucur, *op. cit.,* p. 296 şi urm.).

169

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, din Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 27 decembrie 1907.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 86.

170

M.L.R., 08/I/35, inv. 3559.

Carte poştală-felicitare a lui I.L. Caragiale, din Berlin, către Stephanie P. Zarifopol, de Sf. Ştefan. Data: 27 dec. st.v. 1907. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 87.

171

Carte poştală trimisă de I.L. Caragiale, din Berlin, lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 1907, desigur după apariţia articolului *Cauzele răscoalelor* în „Convorbiri", 15 octombrie 1907.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 204—205.

172

M.L.R., 08/I/27, inv. 3570.

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, din Wilmersdorf bei Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 2 ianuarie 1908.

Publicată în *Opere,* VII (1942, p. 86.

173

M.L.R., 08/I/36, inv. 3558.

Nota custodelui muzeului:

„I.L. Caragiale

(material preluat de la Uniunea Scriitorilor).

Ilustrată expediată din Berlin, de către I.L.Caragiale lui Paul Zarifopol, la Leipzig.

— data poştei: 8.1.08, Berlin;

— cuprinsul: trimite salutări frăţeşti lui Costică [Gherea], se interesează de programul concertelor etc."

Carte poştală-reclamă pentru Kaiser-Keller din Hamburg.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 86.

[1] Fată în casă la familia Zarifopol.

174

M.L.R., 08/I/34, inv. 3560.

I.L. Caragiale, din Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig.

Carte poştală ilustrată (color) cu 5 imagini din Berlin: 1 Palais Kaiser Wilhelm I; 2. Dom; 3. Reichstagsgebăude; 4. Kgl. Schloss; 5 Bismarck—Denkmal. Donaţie de la Uniunea Scriitorilor (1961).

Datată de Caragiale: „Donnerstag. d. 9[en] I. 908".

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 87.

175

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, din Berlin, trimisă lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 20 ianuarie 1908.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 88.

176

M.L.R, 08/I/99, inv. 3641.

Carte poştală ilustrată (alb-negru): Berlin, Alexanderplatz.

Data poştei: 21.1.08. Donaţie de la Uniunea Scriitorilor din 5 ianuarie 1961.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 88—89.

177

M.L.R, inv. 26961/3.

Carte poştală ilustrată, expediată din Berlin lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data poştei: 29.1.08. Achiziţie de la Maria Oprescu în 7 noiembrie 1986.

Publicată de Şerban Cioculescu în *Opere,* VII, 1942, p. 89.

[1] *Restaurant* în Leipzig, peste drum de Gewandhaus, vestita sală de concerte.

178

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, din Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 5 februarie 1908.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 89—90.

179

Carte poştală expediată de I.L. Caragiale, din Berlin, către Paul Zarifopol, la Lipsca. Data: 7 februarie 1908.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 89.

[1] Cvartetul ceh.

[2] *Take Ionescu.*

180

M.L.R., 08/I/65, inv. 3622.

Un plic al lui I.L. Caragiale în care a trimis o scrisoare către Paul Zarifopol. Scrisoarea lipseşte. Şerban Cioculescu tipăreşte în ediţia sa o scrisoare din 7 februarie 1908. Data poştei pe plic: „Berlin W., 7.2.08". Aceasta pare a fi scrisoarea din plic. Donată de Uniunea Scriitorilor în 1961.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 90.

181

Scrisoare a lui I.L. Caragiale, din Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 10 februarie 1908.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 90—91.

182

Scrisoare a lui I.L. Caragiale, din Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 12 februarie 1908.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 92.

183

Carte poştală ilustrată: Fântâna slugilor, Măgdebrunnen din Lipsca. Trimisă de I.L. Caragiale, din Berlin, lui Paul Zarifopol, la Leipzig.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 93.

[1] *Catrenul* este scris pe faţa cărţii poştale. In dreapta o inscripţie arhaică în limba germană.

184

Scrisoare a lui I.L. Caragiale, din Berlin W., către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 16 februarie 1908.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 93—94.

185

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, inv. 64—30215. Carte poştală ilustrată: o reclamă pentru laptele din Alpi de la firma Nestle.

I.L. Caragiale, din Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 19 februarie 1908.

186

M.L.R, inv. 26961/2

Carte poştală ilustrată expediată de I.L. Caragiale, din Berlin, lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data poştei: 25.02.08. Achiziţionată de la Maria Oprescu în 7 noiembrie 1987.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 95—96.

[1] *Teatru* de varietăţi din Leipzig.

187

M.L.R., 08/I/86, inv. 3620.

Carte poştală ilustrată (color): reclamă a firmei Nestle pentru laptele din Alpi. Donaţie de la Uniunea Scriitorilor (1961). Data poştei: 28.02.08.

Cuvintele culese cu italice au fost subliniate de I.L. Caragiale.

188

M.L.R., 08/I/85, inv. 3619.

Carte poştală ilustrată (color): Peisaj de primăvară, cu sălcii înflorite. Donaţie de la Uniunea Scriitorilor (1961).

I.L. Caragiale, din Berlin, către Paul Zarifopol — Leipzig.

Adresa scrisă cu creionul. O tăietură din ziar lipită.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 9.

189

M.L.R., 08/I/42, inv. 3552.

Vedere din Bologna. Donaţie de la Uniunea Scriitorilor (1961). Expediată de I.L. Caragiale, din Berlin, lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data poştei: 29.2.08.

Pe cartea poştală este lipită o tăietură dintr-o gazetă românească. Subliniere cu creionul roşu a lui I.L. Caragiale.

190

B.A.R., S 33(25)/LV, inv. 89282. Carte poştală ilustrată (alb-negru): „Berlin. Neuer Dom vom Schinkelplatz gesehen". Donată, în 1962, de Marcel Mihalovici. Publicată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 118 (cu alt număr de inventar).

Locul şi data expedierii, după ştampila poştei: „Berlin, 2.3.08". Şerban Cioculescu în volumul său din 1963 pune semnul întrebării după data de 2 martie 1908. Consultând calendarul anului 1908, miercuri era, într-adevăr, 4 martie, st.n. In consecinţă, datarea este sigură!

[1] Fartetul = cvartetul.

[2] Criticul francez *Antoin Albalat* (1856—1924). Cartea pe care o împrumutase I.L. Caragiale de la Paul Zarifopol se intitula: *L'Art d'ecrire. Ouvriers et Procedes* (1896).

191

Carte poştală expediată de I.L. Caragiale, din Berlin, lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data însemnată de Caragiale: 3 martie, 3 d.a. [1908].

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 97—98.

192

M.L.R, inv. 26961/1.

Carte poştală ilustrată trimisă de I.L. Caragiale, din Berlin, lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data poştei: 4.3.08. Achiziţie de la Maria Oprescu din 7 noiembrie 1986.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 98—99.

[1] La Cracovia se făceau rezervări de locuri la vagon-lits. I.L. Caragiale s-a alăturat Partidului Conservator Democrat al lui Take Ionescu, la sfârşitul lui ianuarie: „s-a înscris telegrafic" („Acţiunea", nr. 1480, 5 februarie 1908, p. 2). Acum voia să se alăture, în ţară, celorlalte personalităţi. El va ajunge mai târziu în Bucureşti prin 15—16 martie, stil nou şi avea intenţia să stea vreo două luni.

[2] Albalat, autor francez de manuale despre stil.

193

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, din Bucureşti, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 30 martie 1908.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 99.

194

Carte poştală ilustrată a lui I.L. Caragiale, din Bucureşti, adresată lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 4 aprilie 1908.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 99—100.

195

M.L.R., 08/I/77, inv. 3611.

Carte poştală ilustrată (color): Bucureşti. Lacul Cişmigiu. Donaţie de la Uniunea Scriitorilor (1961).

I.L. Caragiale (din Bucureşti) către Paul Zarifopol (Leipzig). Data poştei: 18 apr. 908.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 100.

196

Carte poştală ilustrată a lui I.L. Caragiale, trimisă din România, lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 30 aprilie 1908.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 100.

197

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, expediată, din Piatra Neamţ, lui Paul Zarifopol la Leipzig. Data: 1 mai 1908.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 100.

198

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, trimisă, din Ploieşti, lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 6 mai 1908.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 101.

199

Carte poştală expediată de I.L. Caragiale, din Piteşti, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 25 mai 1908.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 101.

200

M.L.R., 08/I/84, inv. 3618.

Carte poştală ilustrată (alb-negru): Suvenir de Buzău. Palatul Comunal. Donaţie de la Uniunea Scriitorilor (1961).

I.L. Caragiale din Buzău, către Paul Zarifopol la Leipzig.

Data poştei: 31 mai 908.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 101.

[1] *Ştefan Zarifopol,* fratele mai mare al lui Paul Zarifopol.

201

B.A.R., S33(26)/LV, inv. 89283.

Carte poştală ilustrată (color): „O ţigancă vânzătoare de flori. Foto par H. Wichmann, Galatz", cu legenda imprimată: „Salutări din România". I.L. Caragiale completează: „Ce zici de această frumuseţe?" Aluzie la sânii neacoperiţi ai ţigăncii din fotografie. Donaţie de la Marcel Mihalovici, în 1962. Publicată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 118—119 (cu un alt număr de inventar).

Locul şi data expedierii, după ştampila poştei: „Bucureşti, 3 iun.08".

202

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, inv. 64—30207.

Carte poştală expediată de I.L. Caragiale din Sinaia lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 5 iunie 1908.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 101—102.

203

B.A.R., S33(39)/LV, inv. 184661.

Carte poştală ilustrată (color): o fată îmbrăcată în costum naţional cu textul imprimat: „Salutări din România". Achiziţionată, în 1974, de la Aurelia Alexandrescu.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 102. Locul expedierii, după ştampila poştei: „Sinaia". Data este ilizibilă, dar, după conţinut, se deduce că a fost scrisă înainte de 10 iunie 1908 st.v.

[1] *Ristake* era Cristian Racovski.

204

Carte poştală ilustrată: Turmă de oi la Vârfu cu Dor. Trimisă de I.L. Caragiale, din Sinaia, lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 9 iunie 1908.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 102—103.

[1] *Târgul-Vestei* = veche denumire a Târgoviştei.

205

M.L.R., 08/I/32, inv. 3581.

Nota custodelui muzeului:

„I.L. Caragiale

(material preluat de la Uniunea Scriitorilor).

Ilustrată din Turnu Severin trimisă de I.L. Caragiale lui Paul Zarifopol, la Lipsca;

— data poştei: T. Severin, 15 iun. 908.

— cuprinsul: o salutaţiune daco-romană..." etc.

Donaţie de la Uniunea Scriitorilor din 5 ianuarie 1961.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 103. I.L. Caragiale se afla în turneu electoral cu o echipă a Partidului Conservator-Democrat.

206

M.L.R., 08/I/53, inv. 3580.

Nota custodelui muzeului:

„I.L. Caragiale

(material preluat de la Uniunea Scriitorilor).

Ilustrată din Travemunde, trimisă de I.L. Caragiale lui Paul Zarifopol la Leipzig. Data poştei: 23.6.08".

Carte poştală ilustrată (color): Travemunde. Strand m. Badeanstalt. Lipsă tăietura din ziar pe care o publică Şerban Cioculescu în *Opere,* VII, 1942, p. 103—104

207

M.L.R., 08/I/4, inv. 3578.

Carte poştală ilustrată (alb-negru): Imagine din Wilmersdorf (Berlin. W) — Dusseldorfer Strasse, Ecke Hohenzollern Platz. Donaţie de la Uniunea Scriitorilor (1961). Data poştei: Berlin 26.6.08.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 104.

[1] Şerban Cioculescu, în ediţia sa: „Probabil un număr din revista-pamflet, *l'Assiette au beurre* (p. 104).

208

M.L.R., 08/I/9, inv. 3584.

Nota custodelui muzeului:

„I.L. Caragiale

(material preluat de la Uniunea Scriitorilor)

— Ilustrată din Budapesta, trimisă de I.L. Caragiale lui Paul Zarifopol, la Leipzig.

— Data poştei, Budapest, iul. 2. 908".

Carte poştală ilustrată alb-negru: „Budapest. — Gellerthegy. — Blockberg".

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 104.

209

B.A.R., S33(36)/LV, inv. 184658.

Carte poştală ilustrată (color): „Cârciumă la ţară. Salutări din România". Achiziţionată, în 1974, de la Aurelia Alexandrescu. Locul şi data expedierii: „Predeal, 4 iul.908".

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 141, datată greşit: *1909.* Caragiale se afla la acea dată la Travemunde, în vacanţă, deci datarea nu este cea reală.

210

M.L.R.,08/I/10, inv. 3585.

Carte poştală ilustrată (color): Budapest Kozponti pâlyaudvar. Textul scris cu creionul. Adresată lui Paul Zarifopol la Leipzig. Data ştampilei poştei: „Budapest 908, iul. 7".

I.L. Caragiale revenea definitiv la Berlin, pentru odihnă, după un lung turneu electoral în ţară cu o delegaţie a Partidului Conservator—Democrat al lui Take Ionescu. Acum, se repezise doar pentru câteva zile la Bucureşti, pentru nişte „daraveri".

211

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, din Berlin, adresată lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Datată de expeditor: „8/VII" [1908].

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 105.

212

M.L.R., 08/I/12, inv. 3587.

Nota custodelui muzeului:

„I.L. Caragiale

(material preluat de la Uniunea Scriitorilor).

— Ilustrată trimisă, din Berlin, de I.L. Caragiale lui Paul Zarifopol, la Leipzig;

— data poştei: «14.7.08, Berlin».

Carte poştală ilustrată (alb-negru): Kaiser Wilhelm-Gedăchtnis—Kirche. Eingang zum Zoolog. Garten. Berlin.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 105.

213

B.A.R., S 33(1)/LV, inv. 18410. Achiziţionată de la Şerban Cioculescu în 1952.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 105. Locul şi data expedierii după ştampila poştei: „Travemunde, 16.7.08". Carte poştală ilustrată: „Travemunde, Strandpartie". In volumul de *Corespondenţă* din 1942, la „Izvoare", citim: „PAUL ZARIFOPOL. Corespondenţă în cea mai mare parte inedită. Sub titlul *Corespondenţa dintre I.L. Caragiale şi Paul Zarifopol (1905—1912),* în «Revista Fundaţiilor Regale», II, martie, aprilie şi mai 1935, apoi în tiraj deosebit, la Fundaţia Regală pentru Literatură şi Artă, 1935 (85 pag. in -8),

fragmente de scrisori şi câteva chiar în întregime. Scrisorile în păstrarea dnei Ştefania P. Zarifopol, care a selecţionat materialul, în copiile extrase de noi, revăzându-l apoi şi în corectură" (p. 587).

214

M.L.R.. 08/I/30, inv. 3566

Nota custodelui muzeului:

„I.L. Caragiale

(material preluat de la Uniunea Scriitorilor).

Ilustrată trimisă de la Travemunde, de I.L. Caragiale, lui Paul Zarifopol, la Binz (Rugen);

— data poştei: «Berlin 21.7.08»;

— cuprinsul: la Travemunde, orchestră de trei ori pe zi, etc..."

Carte poştală ilustrată (alb-negru): Kronprinzessin Cecilie mit dem Prinzen Wilhelm.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 106.

215

M.L.R., 08/I/23, inv. 3574.

Nota custodelui muzeului:

„I.L. Caragiale

(material preluat de la Uniunea Scriitorilor)

Ilustrată de la Travemunde, trimisă de I.L. Caragiale lui Paul Zarifopol, la Binz (Rugen);

Data poştei: 26.7.08.

(pe ilustrată: I.L. Caragiale a colorat un steag de plajă cu roşu, galben şi albastru).

Carte poştală ilustrată (color): Travemunde, Strandpartie".

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 106.

216

M.L.R., 08/I/31, inv. 3567.

Carte poştală ilustrată (color): Ostseebad. Travemunde. Konzert Platz. Scrisă cu creion negru. Donaţie de la Uniunea Scriitorilor din 1961.

Data poştei: Travemunde, 30.7.08.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 107.

217

M.L.R., 08/I/97, inv. 3636.

Carte poştală ilustrată (color):Lubeck. I.L. Caragiale către familiile Gherea—Zarifopol la Binz (Rugen). Şerban Cioculescu o datează bine: iulie—august 1908. Familia Caragiale pleca din staţiunea Travemunde în 14 august 1908, după cum reiese din scrisoarea 219: „Prea stimaţilor, peste câteva momente plecăm din Tr[avemunde]. Astă-seară, vineri, suntem la Berlin".

Donaţie de la Uniunea Scriitorilor din 5 ianuarie1961.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 107.

218

M.L.R., 08/I/8, inv. 3583.

Carte poştală ilustrată expediată de I.L. Caragiale din Travemunde lui Paul Zarifopol, aflat în vacanţă într-o insulă din Marea Nordului (Rugen), în localitatea Binz. Data poştei: Travemunde, 8.08.08. Donaţie de la Uniunea Scriitorilor din 5 ianuarie 1961.

Publicată de Şerban Cioculescu, în *Opere,* VII, 1942, p. 107—108, cu prima parte eliminată.

[1] *„Amicul"* era dr. Alceu Urechia.

219

M.L.R., 08/I/40, inv. 3554.

Carte poştală ilustrată (alb-negru): Ostseebad Travemunde.

I.L. Caragiale către Paul Zarifopol. Data poştei: 14.8.08.

Donaţie de la Uniunea Scriitorilor (1961). Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 108.

[1] Mama Alexandrinei Caragiale, soacra scriitorului.

220

M.L.R., 08/I/11, inv. 3586.

Nota custodelui muzeului:

„I.L. Caragiale

(material preluat de la Uniunea Scriitorilor)

Ilustrată de la Travemunde, trimisă de I.L. Caragiale lui Paul Zarifopol, la Leipzig;

— data poştei: Berlin 19.9.08".

Carte poştală ilustrată (alb-negru): Travemunde, Strandpartie. Donaţie de la Uniunea Scriitorilor din 1961. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 109.

221

M.L.R., 08/I/46, inv. 3548.

Nota custodelui muzeului:

„I.L. Caragiale

(material preluat de la Uniunea Scriitorilor).

Ilustrată trimisă din Berlin, de I.L. Caragiale, lui Paul Zarifopol, la Leipzig.

Data poştei: Berlin 28.9.08".

Carte poştală ilustrată (color): Prinz Wilhelm von Preussen. Donaţie de la Uniunea Scriitorilor din 5 ianuarie 1961. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 109.

222

M.L.R., inv. 27468.

Carte poştală ilustrată trimisă de I.L. Caragiale lui Paul Zarifopol la Leipzig. Data de pe ştampila poştei: Berlin, 4.10.08. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 110.

[1] Marşul Partidului Conservator—Democrat de A. Kratokvil.

[2] Port în Africa de Sud.

223

B.A.R., S33(27)/LV, inv. 89284.

Carte poştală ilustrată (color): „Kaiser — Jubiläum Huldigungs-Festzup. Wien, 12 Juni 1908. Historische Gruppe (Hofreisekutsche). [Procesiune cu prilejul sărbătoririi a 60 de ani de la încoronarea împăratului Franz Joseph]. Donată, în 1962, de Marcel Mihalovici. Publicată de Şerban Cioculescu, în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 119. Locul şi data expedierii, după ştampila poştei: „Berlin W., 13.10.08.".

[1] Isnafii = meseriaşii.

[2] Gewandhaus, sală de concert din Leipzig.

224

B.A.R., S33(29)/LV, inv. 89286.

Carte poştală ilustrată (alb-negru): „Berlin. Das konigl. Schloss". Donată Academiei Române de către Marcel Mihalovici, în anul 1962. Publicată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 120—121 (cu alt număr de inventar). Locul şi data expedierii: „Berlin, 21.10.08".

[1] „Frau Direktor" era Alexandrina Caragiale, soţia scriitorului. Pentru că fusese director general al Teatrelor, Paul Zarifopol i se adresa adesea lui I.L. Caragiale cu „Herr Direktor" sau „domnule director", iar soţia sa era, desigur, „Frau Direktor". In replică, nenea Iancu, îl numea pe amicul său din Leipzig „Herr Doktor", pentru că era, într-adevăr, doctor în filologie romanică, iar pe soţia sa „Frau Doktor".

[2] „Indrumarea", publicaţie de „literatură şi ştiinţă" (aprilie 1908—martie 1909), apărută la Iaşi sub conducerea lui Sebastian Moruzzi şi dr. P. Zosin.

[3] „Opinia", cotidian conservator, apărut în serie nouă, la Iaşi, din 1 noiembrie 1906. Directori, în 1908, când ziarul este subintitulat „conservator-democrat", erau Lazăr Antoniu şi Gh. Ghibănescu.

[4] „Ordinea" (1907—1913), organ al Partidului Conservator-Democrat (de la 27 ianuarie 1908). Ziarul apărea la Bucureşti.

225

B.A.R., S33(28)/LV, inv. 89285.

Carte poştală ilustrată (alb-negru): „Berlin. Alt-Berlin an der Spree". Donată de Marcel Mihalovici în 1962. Publicată de Şerban Cioculescu, în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 120. (număr de inventar diferit). Locul şi data expedierii, după ştampila poştei: „Berlin W., 28.10.08".

[1] Trivial = comun, obişnuit. Şerban Cioculescu îl explică prin lat. *trivium* (piaţă publică), dându-i sensul figurat: „public, politic" *(op.cit.,* p. 120).

[2] Din calendarele anului 1908, „miercuri" cădea în 28 octombrie, corespunzând datei de pe ştampila poştei. Şerban Cioculescu a datat cartea poştală 18 octombrie.

[3] In manuscris „foarte" este subliniat de patru ori.

[4] Vergnugungsreise = călătorie de plăcere (germ).

226

M.L.R., 08/1/45, inv. 3549.

Carte poştală ilustrată (color): Budapest. Keleti Pâlyandvar — Bahnhof. Textul, scris cu creion negru. Donaţie de la Uniunea Scriitorilor din 5 ianuarie 1961.

Data poştei: 29 oct. 1908.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 110.

227

M.L.R., 08/I/44, inv. 3550.

Carte poştală ilustrată (color): Târgovişte. Ruinele Palatului Domnesc şi Turnul Chindiei.

Donaţie de la Uniunea Scriitorilor din 1961.

Trimisă de I.L. Caragiale din Bucureşti lui Paul Zarifopol la Leipzig.

Data poştei din Bucureşti: 3 nov. 908.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 111.

228

Scrisoare a lui I.L. Caragiale, din Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Datată de expeditor: „Dienstag d. 17-en XI" [1908].

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 111.

229

M.L.R., 08/1/25, inv. 3572.

Nota custodelui muzeului:

„I.L. Caragiale

(material provenit de la Uniunea Scriitorilor).

— Ilustrată înfăţişând pe „A.S. R. Principesa Maria". Expediată de I.L. Caragiale din Berlin, lui Paul Zarifopol, la Leipzig;

— data poştei: 18.11.08."

Publicată în *Opere,* VIII, 1942, p. 111—112.

230

M.L.R., 08/I/29; inv. 3568.

Nota custodelui muzeului:

„I.L. Caragiale

(material preluat de la Uniunea Scriitorilor)

Ilustrată care, deşi e din *Predeal,* I.L. Caragiale o expediază de la Berlin, lui Paul Zarifopol, la Leipzig;

— data poştei: Berlin, 19.11.08."

Carte poştală ilustrată (color): Predeal, Şcoala şi Monastirea.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 112.

231

M.L.R., 08/I/124, inv. 9009.

Carte poştală ilustrată (alb-negru): A.S.R. Principesa Maria. Achiziţionată de la Sonia Zarifopol, fiica eseistului, în 5 septembrie 1964. Cartolină expediată din Berlin W. de I.L. Caragiale către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data poştei: 23.11.08.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 112—113.

232

M.L.R., 08.I./28, inv. 3569.

Nota custodelui muzeului:

„I.L. Caragiale (material preluat de la Uniunea Scriitorilor)

— Una carte poştală simplă, trimisă de I.L. Caragiale din Berlin, lui Paul Zarifopol, la Leipzig;

— data poştei: «Berlin W., 30.11.08».

Două tăieturi din gazetele româneşti lipite pe cartea poştală şi anunţând «întrunirea conservatorilor-democraţi" (1) şi (2) «Convorbiri critice»".

Donaţie de la Uniunea Scriitorilor din 5 ianuarie 1961. Publicată în *Opere,* V, 1942, p. 113—114.

233

Carte poştală ilustrată: Schottische Landschaft. Trimisă de I.L. Caragiale, din gara Vereşti, lui Paul Zarifopol la Leipzig. Datată de expeditor: „vineri, 3 decemvrie". Data de pe ştampila poştei: 4 decembrie 1908.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 114. I.L. Caragiale plecase precipitat din Berlin pentru a participa la întrunirea partidului de la Botoşani (Vezi *Marea întrunire a Partidului conservator-democrat din Botoşani,* în „Acţiunea", nr. 1716, 25 noiembrie 1908, p. 2—3).

[1] Propoziţia ultimă era o ironie, fiind scrisă pe faţa cărţii poştale, înfăţişând un „peisaj irlandez".

234

M.L.R., 08/I/83, inv. 3617.

Carte poştală ilustrată (alb-negru): Berlin. Schlossbrucke und Museum. Donaţie de la Uniunea Scriitorilor din 1961. Data poştei: II. 12.08.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 115.

235

B.A.R., S33(12)/LV, inv. 18411.

Carte poştală ilustrată (alb-negru): „Berlin, Kgl. Museum und Lustgarten". Achiziţionată în 1952. în registrul inventar nu se specifică provenienţa. Locul şi data expedierii, după ştampila poştei: „Berlin, 18.12.08".

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 115—116.

[1] Coana Didina era soţia lui I.L. Caragiale, Alexandrina.

[2] Helbet! (interjecţie de origine turcească) = desigur! fii fără grijă!

236

B.A.R., S33(13)/LV, inv. 18597.

Carte poştală ilustrată (color) cu pom de Crăciun şi urarea: „Frohliche Weihnachten". Achiziţionată în 1952, ofertantul nefiind precizat în registrul de inventar. Locul şi data expedierii după ştampila poştei: „Berlin, 24.12.08".

Publicată de Şerban Cioculescu, în *Opere,* VII, 1942, p. 116. Reluată de Al. Săndulescu, după ediţia din 1942, a lui Şerban Cioculescu, în vol. *Paul Zarifopol în corespondenţă,* Bucureşti, Editura Minerva, 1987, p. 39.

[1] în ediţia Şerban Cioculescu este transcris: *merge;* probabil o greşeală de tipar.

237

M.L.R., 08/I/82, inv. 3616.

Carte poştală ilustrată (color): Un peisaj de iarnă; 2 copii cu un sac cu daruri (mere) şi urarea „Frohe Weihnacht". Donaţie de la Uniunea Scriitorilor din 5 ianuarie 1908.

I.L. Caragiale, din Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig.

Data poştei: 25.12.08.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 116.

238

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, inv. 64—25137.

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, din Budapesta, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 3 ianuarie 1909.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 117.

239

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, inv. 64—25134.

Carte poştală expediată de I.L. Caragiale, din Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 7 ianuarie 1909. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 117.

[1] Gamber era un librar din Paris, „de origine dacoromână", care procura cărţi pentru Paul Zarifopol şi I.L. Caragiale.

240

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, inv. 64—25140.

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, din Berlin, adresată lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 13 ianuarie 1909.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 117—118.

241

B.A.R., S33(15)/LV, inv. 19166.

Carte poştală ilustrată (alb-negru): „Akademische Hochschule fiir die bildende KUnste. Akademische Hochschule fur Musik. Charlottenburg". Achiziţionată, în 1952, dintr-un fond C. Dobrogeanu-Gherea.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 118. Locul şi data expedierii de pe ştampila poştei: „Berlin W., 19.1.09".

[1] Duiliu Zamfirescu (1858—1922), scriitorul.

242

M.L.R, 08/I/174, inv. 12381.

I.L. Caragiale către Paul Zarifopol, la Leipzig. Scrisă cu cerneală violet. Data emitentului: 8/21/I/1909. Achiziţie de la Sonia Zarifopol din 11 iulie 1967. Scrisoare publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 118—119.

243

Carte poştală expediată de I.L. Caragiale, din Berlin, lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 24 ianuarie 1909.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 120.

[1] Moment important în geneza nuvelei *Kir Ianulea* (v. *Opere,* I, 2000, p. 501—530; 1645—1647).

[2] Horia Petra-Petrescu.

[3] Florica Muzicescu.

244

Carte poştală a lui I.L. Caragiale din Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data poştei: 28 ianuarie 1909.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 120—121.

245

M.L.R., 08/I/88, inv. 3623.

Carte poştală ilustrată (color): Portretul împăratului Franz Joseph I, cu ocazia jubileului a 60 de ani de domnie. I.L. Caragiale, din Berlin, către Paul Zarifopol la Leipzig. Donaţie de la Uniunea Scriitorilor (1961).

Inclusă în *Opere,* VII, 1942, p. 119.

246

M.L.R.,08/I/154, inv.10961.

Carte poştală expediată de I.L. Caragiale prietenului său Paul Zarifopol la Leipzig. Data poştei: 2.2.09. Scrisul cu cerneală violetă. Ofertă de la Sonia Zarifopol (22 mai1966).

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 121—122.

247

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, inv. 64—30268.

Scrisoare a lui I.L. Caragiale, din Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 4 februarie 1909.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 121—122.

[1] Constantin Dimitrescu-Iaşi (1849—1923), filosof, sociolog şi pedagog.

248

Scrisoare a lui I.L. Caragiale, din Berlin, adresată lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data poştei: 8 februarie 1909.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 182.

[1] Alexandru Dobrogeanu-Gherea (1877—1937), inginer şi publicist, fiu al lui Constantin Dobrogeanu-Gherea.

249

Carte poştală trimisă de I.L. Caragiale, din Berlin, lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 17 februarie 1909.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 123.

250

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, din Wilmersdorf bei Berlin, adresată lui Paul Zarifopol, la Leipzig.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 123.

[1] Jac Negruţiganul = Iacob Negruzzi (1842—1932).

[2] Vasile Alecsandri.

251

M.L.R, 08/I/148, inv. 10951.

Carte poştală ilustrată (color): Berlin. Friedrich-Strasse, Ecke Leipziger Strasse. Data poştei: 22.2.09.

Achiziţie de la Sonia Zarifopol din 22 mai 1966.

252

Carte poştală a lui I.L. Caragiale din Wilmersdorf bei Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 24 februarie 1909.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 124.

253

Carte poştală expediată de I.L. Caragiale, din Berlin, lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 27 februarie 1909.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 125.

254

M.L.R.,08/I/24, inv. 3573.

Carte poştală ilustrată (alb-negru): Berlin, Hochbahn — Hallesches Tor. Donaţie de la Uniunea Scriitorilor din 5 ianuarie 1961.

Data poştei: Berlin W.,1.3.09.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 125—126.

[1] într-o carte poştală din 4 martie 1909, Paul Zarifopol scria: „Săru' mâna şi bogdaproste pentru *Apus de soare* — nu mai puţin pentru admirabila schiţă impresionistă a marelui nostru poet Vlahuţă (*şiret* e, aoleu!)" *(Paul Zarifopol în corespondenţă,* ed. cit., p. 47). Al. Vlahuţă, *Apus de soare,* în „Universul", XXVI, 17 februarie 1909.

255

M.L.R, 08/I/122, inv. 9007.

Carte poştală ilustrată (color): Berlin Bahnhof Friedrichstrasse. Achiziţionată de la Sonia Zarifopol în 5 septembrie 1964. Cartolina este expediată din Wilmersdorf bei Berlin, de I.L. Caragiale lui Paul Zarifopol, la Leipzig.

Data poştei: 2.3.09.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 126—127.

256

M.L.R, 08/I/121, inv. 9006.

Carte poştală ilustrată (color): Berlin. Hochbahn — Hallesches Tor. Achiziţionată de la Sonia Zarifopol în 5 septembrie 1964. I.L. Caragiale trimite cartolina din Berlin W., în 3.3.09 (data poştei), lui Paul Zarifopol la Leipzig.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 127.

257

Biblioteca Naţională, Colecţii speciale (manuscrise), inv. 36023. Intrare R.M.F. 464/1995: ofertă Anticariatul 16.

Scrisoare, cu cerneală violetă, a lui I.L. Caragiale către Paul Zarifopol la Leipzig.

Publicată de Şerban Cioculescu în *Opere,* VII, 1942, p. 127—128. Datată de editor: [între 3 şi 7 martie 1909]. Un adaos final al lui Caragiale a fost eliminat.

[1] Publicat în „Universul", XXVII, nr. 45, 16 februarie 1909, p.1 (v. *Opere,* III, 2001, p. 926—930, 1198).

[2] *Conferenţă. Dare de seamă,* în „Universul", XXVII, nr. 49, 20 febr. 1909, p.1. (v. *Opere,* I, 2000, p. 619—625, 1664—1665).

[3] *Poeme în proză,* în „Universul", XXVII, nr. 56, 27 februarie 1909, p. 1 (v. *Opere,* 1, 2000, p. 1335—1340, 1803).

[4] *Florea-Voevod,* în „Universul", XXVII, nr. 63, 6 martie 1909, p.1 (în *Schiţe nouă,* cu titlul *Mamă...); Ion,* în „Universul", XXVII, nr. 66, 9 martie 1909, p.1 (v. *Opere,* I, 2000, p. 531—536,1647; p. 626—631, 1665).

[5] *Poveste,* publicată postum de Luca I. Caragiale în volumul *Abu-Hassan,* 1915, p. 61 şi următoarele (v. *Opere,* I, 2000, p. 1439—1460, 1813—1814).

258

M.L.R, 08/I/147, inv. 10950.

Carte poştală ilustrată (color): General Washington Headquarters.

Trimisă lui Paul Zarifopol la Leipzig. Data poştei: Berlin W., 7.3.09.

Achiziţie de la Sonia Zarifopol din 22 mai 1966. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 128—129.

259

M.L.R., 08/1/115, inv. 7777.

Carte poştală ilustrată (alb-negru): Berlin. Hochbahnhof Bulowstrasse. Achiziţionată de la Sonia Zarifopol în 24 octombrie 1963.

Data poştei: 13.3.09.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 129—130.

[1] Articolul *Apus de soare. Câteva note* va apărea în două foiletoane în „Universul", XXVII, nr. 70, 13 martie 1909, p.1 şi nr. 71, 14 martie 1909, p. 1 (v. *Opere,* II, 2000, p. 922—930, 1226—1227).

[2] *Queu-queu* pentru *Coco* era filosoful C. Dimitrescu-Iaşi (v. articolul *Din ale zilei,* în „Opinia", 24 februarie 1909).

260

M.L.R, 08/I/146, inv.10949.

Carte poştală ilustrată (color): Imagine cu câteva case în peisaj german. I.L. Caragiale trimite cartolina lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data poştei: 18.3.09, Berlin W. Achiziţie de la Sonia Zarifopol, în 22 mai 1966.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 130.

[1] Koki şi Sonia, copiii lui Paul Zarifopol.

[2] Articol despre *Apus de soare* de Barbu Delavrancea (v. nota la scrisoarea 259).

261

M.L.R, 08/I/145, inv. 10948.

Carte poştală ilustrată (color): Mare în furtună cu far. I.L. Caragiale trimite o ilustrată lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data

poştei: Berlin W., 21.3.09. Achiziţie de la Sonia Zarifopol în 22 mai 1966.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 130.

[1] Primul articol din seria *Literatura şi politica. Corespondenţă* a apărut în „Universul", XXVII, nr. 73, 16 martie 1909, p. 1 (v. *Opere,* III, 2000, p. 931—935, 1199).

262

Carte poştală ilustrată a lui I.L. Caragiale, din Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 27 martie 1909.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 125.

263

M.L.R, 08/I/62, inv. 9010.

Scrisoare a lui I.L. Caragiale către Paul Zarifopol. Redactată cu cerneală violet. Cineva a însemnat cu creionul negru, o dată: „martie—aprilie 1909". Şerban Cioculescu o datează „martie 1909". Din conţinutul scrisorii reiese că data ar fi: „aprilie 1909". Oferta Soniei Zarifopol din 5 septembrie 1964.

La Muzeul Literaturii Române se păstrează doar o filă. Cea de-a doua filă cu poezia *Duettino veneziano* lipseşte. Şerban Cioculescu o reproduce în ediţia sa.

Publicată, cu o eliminare din textul din scrisorii (referinţa la Iodoform) în *Opere,* VII, 1942, p. 131—134.

264

B.A.R., S33(40)/LV, inv. 184662.

Carte poştală ilustrată (alb-negru): „Berlin, Brandenburger Tor. Achiziţionată de la Aurelia Alexandrescu, în 1974. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 134. Locul şi data expedierii, după ştampila poştei: „Berlin W., 5.4.09".

[1] Elena Cuza (1825—1909), soţia domnitorului Alexandru Ioan Cuza. Elena Doamna murise la 2 aprilie 1909.

265

Carte poştală ilustrată expediată de I.L. Caragiale, din Berlin, lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 8 aprilie 1909.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 135.

266

M.L.R, 08/I/132, inv. 9404.

Carte poştală ilustrată (sepia): Berlin, Hochbahn-Hallesches Tor. I.L. Caragiale expediază din Berlin W. o ilustrată lui Paul Zarifopol, aflat la Leipzig. Data poştei: 19.4.09.

Donată de Sonia Zarifopol în 12 decembrie 1965.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 135—136.

267

Biblioteca Naţională, Colecţii speciale (manuscrise), inv. 35968. Intrare 1994/1091. Ofertant Anticariatul nr.1.

Carte poştală ilustrată (color): Port naţional român.

I.L. Caragiale către Paul Zarifopol, la Leipzig.

Data poştei din Berlin: 24.4.09.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 136.

268

M.L.R., 08/I/167, inv. 13011.

Carte poştală ilustrată (color): Frohliche Ostern. Data poştei: Berlin W., 24.4.09.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 136.

269

M.L.R., 08/I/136, inv. 9908.

Carte poştală ilustrată: peisaj de vară cu pădure şi izvor. I.L. Caragiale trimite o cartolină prietenului său Paul Zarifopol la Leipzig. Data poştei: Berlin W., 1 mai 1909.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 137.

270

M.L.R., 08/I/41, inv. 3553.

Carte poştală ilustrată (color) cu o compoziţie de la o petrecere populară. Donaţie de la Uniunea Scriitorilor (1961).

I.L. Caragiale se plânge de vreme rea şi decomandă o vizită proiectată a familiei Zarifopol.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 137—138.

[1] Margareta Cernovodeanu, fiica generalului.

271

Scrisoare a lui I.L. Caragiale, din Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Datată de expeditor: „22 apr./5 mai, miercuri seara" [1909].

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 138.

272

Carte poştală expediată de I.L. Caragiale, din Budapesta, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data poştei: 8 mai 1909.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 138—139.

273

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, din Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 23 mai 1909.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 139.

274

B.A.R., S33(30)/LV, inv. 89287. Carte poştală ilustrată (color): „Berlin. National-Galerie". Donată de Marcel Mihalovici în 1962.

Publicată de Şerban Cioculescu în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 121—122 (cu număr de inventar diferit). Locul şi data expedierii, după ştampila poştei: „Wilmersdorf bei Berlin, 25.05.09".

[1] Zaif = slăbit (origine turcească).

[2] Sanatogen, medicament fortifiant.

275

B.A.R., S33(16)/LV, inv. 18598.

Carte poştală ilustrată (color), cu semnătura „Max Aurel, Paris, 1908", reprezentând o uriaşă pălărie de damă. Cartolina a fost achiziţionată în 1952, ofertantul nefiind specificat în registrul inventar.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 139—140. Locul şi data expedierii, după ştampila poştei: „Berlin, 30.5.09". Adresată: „Herrn Doktor Paul Zarifopol, Leipzig, Fichtestr. 13 Hpt.

[1] Năjit = inflamaţie a urechii (slav).

[2] Paşuş = paşaport (magh.)

[3] Pierre Carlet de Chamblain de Marivaux (1688—1763), scriitor francez, autor de comedii şi romane de succes în epoca sa.

276

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, inv. 64—25138.

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, expediată din Hamburg, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 3 iunie 1909.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 140.

277

M.L.R., 08/I/168, inv. 13012. Carte poştală ilustrată (color): O pălărie la modă în 1909.

Data poştei: Berlin W., 18.6.09.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 140.

278

M.L.R., 08/I/26, inv. 3571.

Carte poştală ilustrată (color): Wien, Franzensring şi Deutscher Eisenbahn—Speisewagen. Donaţie de la Uniunea Scriitorilor (1961).

Datată de I.L. Caragiale: Berlin, joi, 11/24 juni 909.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 141.

279

Biblioteca Națională, Colecții speciale, inv. 35961.

Carte poştală ilustrată (color): Ostseebad Travemunde. Strandleben, trimisă de I.L. Caragiale lui Paul Zarifopol şi familiei, la Leipzig. Achiziționată de la Anticariat 1. Intrare nr. 1091/1994.

Data poştei din Travemunde: 27.6.09. Publicată de Şerban Cioculescu în *Opere,* VII, 1942, p. 141.

280

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, inv. 64—25156.

Carte poştală ilustrată, trimisă de I.L. Caragiale, din Travemunde, lui Paul Zarifopol, la Sinaia. Data: 6 iulie 1909.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 142.

281

Biblioteca Națională, Colecții speciale (manuscrise), inv. 35969. Intrare: 1091/1994: ofertă Anticariatul nr. 1.

Carte poştală ilustrată (alb-negru): Travemunder Hafen.

I.L. Caragiale trimite cartolina lui Paul Zarifopol la Sinaia. Data poştei din Travemunde: 15.7.09 şi din Sinaia: 17 iul. 909.

Publicată în *Opere,* VII, p. 142.

282

M.L.R., 08/I/169, inv. 13.013.

Carte poştală ilustrată (alb-negru): Travemunde. Priwall Mole. Data poştei din Travemunde: 17.7.09. Data poştei din Sinaia: 19 iul. 909.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 143.

283

Carte poştală ilustrată: Imagine cu corăbii pe Marea Baltică. Trimisă de I.L. Caragiale, din Ostseebad Travemunde, către Paul Zarifopol, la Sinaia. Data: 28 iulie 1909.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 143—144.

284

M.L.R, 08/I/117, inv. 9002.

Carte poştală ilustrată (color): Deutsche Kriegsflagge. Trimisă de I.L. Caragiale din Travemunde, lui Paul Zarifopol, la Sinaia. Data poştei Germane: 31.7.09. Ştampila poştei din Sinaia: 3 august 1909, st. vechi. Achiziţie de la Sonia Zarifopol în 5 septembrie 1964.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 114.

285

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, din Berlin, adresată lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 3 octombrie 1909.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 114.

286

Scrisoare a lui I.L. Caragiale, din Berlin, către Paul Zarifopol, la Sinaia. Data: 12 octombrie 1909.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 145.

287

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, din Berlin, către Paul Zarifopol, aflat în România, la Ploieşti. Data: 16 octombrie 1909.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 145—146.

[1] Titlul noului roman al lui D. Zamfirescu era *Îndreptări,* Bucureşti, Editura Alcalay, 1908.

[2] „Tinerica" era o argentiniancă, de care se îndrăgostise în timpul unui turneu de conferinţe în Argentina.

[3] Personaj din *La Rotisserie de la Reine Pedauque* de Anatole France.

288

Scrisoare a lui I.L. Caragiale, din Berlin, către Paul Zarifopol, la Ploieşti. Datată de expeditor: „10/23 oct., sâmbătă" [1909].

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 146.

289

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, din Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Datată de expeditor: „Mitwoch, 3 noiembrie, amiazi" [1909].

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 147.

290

Carte poştală expediată de I.L. Caragiale, din Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 3 noiembrie 1909, „miercuri seara".

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 147.

291

Biblioteca Națională, Colecții speciale (manuscrise), inv. 35962.

Intrare 1091/1994. Oferta Anticariatul 1.

Carte poştală ilustrată (alb-negru): Berlin. Kaiser Wilhelm-Strasse. Cartolina este trimisă de I.L. Caragiale lui Paul Zarifopol la Leipzig. Data poştei din Berlin: 5.11.09. Publicată în *Opere,* VII,

Adresată: Herrn Doktor

Paul Zarifopol

Leipzig

Fichtestr. 13

[1] Corecturi la *Kir Ianulea* pentru „Viața românească" şi la *Calul dracului* pentru „Lupta".

292

Scrisoare expediată de I.L. Caragiale, din Berlin, lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 6 noiembrie 1909.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 148—149.

293

Biblioteca Naţională, Colecţii speciale (manuscrise), inv. 35963.

I.L. Caragiale trimite lui Paul Zarifopol, la Leipzig, o carte poştală simplă cu o tăietură din ziarul „Universul" privitoare la situaţia lui „Ristache" Racovski. Data poştei din Berlin: 6.11.09. Intrată în 1994/1091: ofertă Anticariatul 1 (250 000 lei).

Epistola este publicată de Nicolae Scurtu, în articolul *Câteva ştiri noi despre I.L. Caragiale,* apărut în „Jurnalul literar", nr. 23, 1990, p. 2. Scrisoarea lui I.L. Caragiale provine din arhiva personală a Soniei Zarifopol, după cum mărturiseşte Nicolae Scurtu: „Am cunoscut aici, în Capitală, cu prilejul unor cercetări de istorie literară, pe Sonia Zarifopol (1904—1981), fiica eseistului şi criticului literar Paul Zarifopol. Era o intelectuală distinsă, receptivă şi îndatoritoare. [...] De nenumărate ori, mi-a dăruit cărţi, reviste, manuscrise, iconografie, scrisori şi autografe ale scriitorilor".

[1] Decupajul din „Universul", pe care I.L. Caragiale l-a trimis lui Paul Zarifopol face parte din articolul pe două coloane, *Afacerea Rakovski. Deciziunile comitetelor centrale — Ce spune d. N.D. Cocea — O anchetă medicală. — La judecătorul de instrucţie* — apărut în „Universul", XXVII, nr. 291, 23 octombrie 1909, p. 4. Am colaţionat textul cu ziarul, corectând tacit câteva greşeli strecurate la transcriere.

294

Biblioteca Naţională, Colecţii speciale (manuscrise), inv. 35970. Intrare: 1091/1994; ofertă Anticariatul nr. 1.

Carte poştală ilustrată (alb-negru): Berlin Potsdamer Brucke.

I.L. Caragiale trimite cartolina lui Paul Zarifopol la Leipzig. Data poştei din Berlin: 9.11.09.

Scrisoare datată de emitent: Marţi, XI 9/27 X.

Publicată de Şerban Cioculescu în *Opere,* VII, 1942, p. 149.

Adresată: Herrn Doktor

Paul Zarifopol

Leipzig

Fichtestrasse 13.

295

M.L.R, 08/I/170, inv. 13014.

Carte poştală ilustrată (sepia): Berlin. Friedrichstrasse, Ecke Leipziger Strasse. I.L. Caragiale scrie din Berlin W. lui Paul Zarifopol, la Leipzig.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 150.

Autorul misivei este A.D. Xenopol, iar poeta Riria (1862—1951) era soţia lui.

296

M.L.R. 08/I/118, inv. 9003.

Carte poştală ilustrată (alb-negru): Berlin. Reichstagsgebăude u. Siegessăule. Expediată de I.L. Caragiale, din Berlin W., către Paul Zarifopol, la Leipzig.

Data poştei: 10 noiembrie 1909.

Achiziţie de la Sonia Zarifopol în 5 septembrie 1964.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 150.

297

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, din Berlin, adresată lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 11 noiembrie 1909.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 151.

298

Carte poştală ilustrată: Gimnaziul Roman-Vodă. Trimisă de I.L. Caragiale, din Berlin, lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 17 noiembrie 1909.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 151.

299

Carte poştală ilustrată a lui I.L. Caragiale, din Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 22 noiembrie 1909.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 152.

300

B.A.R., S33(31)/LV, inv. 89288.

Carte poştală scrisă cu creionul dăruită Academiei Române de compozitorul Marcel Mihalovici, în 1962.

Publicată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 122 (cu numărul de inventar diferit). Locul şi data expedierii, după ştampila poştei: „Berlin W., 30.11.09".

[1] Lafuri (origine turcă) = palavre, taclale, taifas.

301

M.L.R., 08/I/171, inv. 13015.

Carte poştală ilustrată (color): O pălărie la modă 1909. I.L. Caragiale din Berlin către Paul Zarifopol, Leipzig. Data poştei: 3.12.09.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 152. Lipsă finalul.

302

Biblioteca Naţională, Colecţii speciale (manuscrise), inv. 35971. Intrare 1091/1994: ofertă Anticariatul nr. 1.

Carte poştală ilustrată (alb-negru): Berlin. Platz am Zeughaus. I.L. Caragiale către Paul Zarifopol la Leipzig.

Data poştei din Berlin W.: 8.12.09.

Publicată de Şerban Cioculescu în *Opere,* VII, 1942, p. 153. Editorul nu pune data între paranteze drepte, creând confuzia că I.L. Caragiale şi-ar fi datat astfel cartolina. Situaţia este aproape generală în volumul din 1942.

303

Carte poştală expediată de I.L. Caragiale, din Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 11 decembrie 1909.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 153.

304

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, din Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Datată de expeditor: „Sâmbătă, 11/XII" [1909].

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 153.

305

Biblioteca Naţională, Colecţii speciale (manuscrise), inv. 35972. Intrare 1091/1994: ofertă Anticariatul nr. 1.

Carte poştală ilustrată (alb-negru): Săchs. Sweiz. Wurzelweg. Aufstieg zum Winterberg von Schmilka. Rauschenstein.

I.L. Caragiale către Paul Zarifopol la Leipzig.

Data poştei din Berlin W.: 15.12.09.

Publicată de Şerban Cioculescu în *Opere,* VII, 1942, p. 154.

[1] Dramă în patru acte de Barbu Delavrancea, tipărită la Bucureşti în 1910.

[2] În „Viaţa românească", nr. 11, noiembrie 1909, p. 209—232, apăruse *Kir Ianulea,* D.D. Pătrăşcanu îl felicitase pentru publicarea nuvelei (cf. scrisoarea de răspuns a lui I.L. Caragiale din 16/29 decembrie 1909).

306

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, inv. 64—25132.

Carte poştală trimisă de I.L. Caragiale, din Berlin, ca un P.S. la misiva expediată în aceeaşi zi lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 15 decembrie 1909.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 155.

307

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, inv. 64—17302.

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, din Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 17 decembrie 1909.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 155.

[1] Ludwig van Beethoven.

308

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, din Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 22 decembrie 1909.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 155.

309

M.L.R., 08/I/98, inv. 3637.

Carte poştală, trimisă de I.L. Caragiale din Kecskemet (Ungaria) lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data poştei: 909 dec. 26.

Donaţie de la Uniunea Scriitorilor din România (5 ianuarie 1961).

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 156.

310

M.L.R., 08/I/159, inv. 12378.

I.L. Caragiale expediază, din Berlin, o felicitare lui Paul Zarifopol, la Leipzig, cu textul imprimat GlUckliches Neujahr. Data poştei: 3.1.10.

Publicată, cu eliminare de text, în *Opere,* VII, 1942, p. 156.

311

Biblioteca Naţională, Colecţii speciale (manuscrise), inv. 35964. Intrată în 1994/1091: ofertă Anticariatul nr. 1.

I.L. Caragiale trimite o felicitare de Anul Nou: Herzlichen Gluckwunsch zum Neuen Jahre.

Data poştei din Berlin: 5.1.10.

Adresată:

Herrn Doktor
Paul Zarifopol
Leipzig
Fichtestr. 13

Publicată de Şerban Cioculescu în *Opere,* VII, 1942, p. 156—156.

[1] Anţibur era G. Ibrăileanu care atacase pe C. Dobrogeanu-Gherea în ziarul „Viitorul" (Vezi şi scrisoarea **310,** din 3 ianuarie 1910).

312

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, din Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 8 ianuarie 1910.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 157.

313

M.L.R., 08/I/137, inv. 9909.

Carte poştală ilustrată (color), cu textul imprimat: Gluckliches Neujahr. Un desen cu barză şi un prunc. I.L. Caragiale expediază ilustrata dlui şi dnei Zarifopol la Leipzig. Data poştei din Berlin: 12.1.10.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 157.

314

M.L.R. 08/I/138, inv. 9910.

Carte poştală ilustrată (color), cu textul imprimat: Gluckliches Neujahr. Un purcel îmbrăcat în vagmistru cântând la trombon. I.L. Caragiale trimite cartolina prietenului său din Leipzig, Paul Zarifopol. Data poştei din Berlin: 23.1.10.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 158. Paul Zarifopol îi comunica, în 17/20 ianuarie 1910 o „veste artistică" şi îi trimitea şi un extras din „Leipziger Neueste Nachrichter" despre o simfonie necunoscută de Beethoven (v. *Paul Zarifopol în corespondenţă.* Ediţie îngrijită de Al. Săndulescu şi Radu Săndulescu. Editura Minerva, Bucureşti, 1987, p. 61—62).

315

M.L.R 08/1/155, inv. 12 374.

Carte poştală ilustrată (color): Lichtenhainer Wasserfall. Săchis. Schweiz. I.L. Caragiale trimite, din Berlin, o ilustrată la Leipzig, lui Paul Zarifopol. Data poştei: 2.2.10.

[1] Al. Vlahuţă publica o recenzie în „Universul" din 19 ianuarie 1910 despre *Eroii* de Carlyle, în traducerea lui Const. Antoniade. Tăietura din ziar trimisă lipseşte.

316

Scrisoare a lui I.L. Caragiale, din Berlin, adresată lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 4 februarie 1910.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 159.

[1] Joseph Haydn.

317

Telegramă transmisă de I.L. Caragiale, din Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 6 februarie 1910.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 81.

318

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, din Schoneberg bei Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 11 februarie 1910.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 160.

319

B.A.R., 33(41)/LV, inv. 184663.

Carte poştală ilustrată (alb-negru): „Das Bismarck-Denkmal Hamburg". Achiziţionată, în 1974, de la Aurelia Alexandrescu.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 160. Locul şi data expedierii, după ştampila poştei: „Berlin W., 12.2.10".

1 Transatlantic francez, eşuat la 9 februarie 1910.

320

M.L.R, 08/I/144, inv. 9918.

Carte poştală simplă expediată de I.L. Caragiale lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data poştei: 23.2.10, Berlin W.

Achiziţie de la Sonia Zarifopol din 6 iulie 1965.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 161.

[1] Cometa Halley.

[2] Invocare a versului eminescian. „Taifasul... călugăresc" din propoziţia următoare poate sugera şi o amintire de la mânăstirea Agapia, din casa lui Al. Vlahuţă: „În pridvorul larg cu geamlâc şi cerdac ce domină unica aşezare veghează aceeaşi lampă cu abajur verde de pe vremuri deasupra mesei pe care aşteaptă călimara poetului. O fi acea călimară ce l-a necăjit pe Caragiale într-o noapte de insomnie, când muza se supărase pe el, deşi gazda — îi oferise pentru lucru chiar «masa de brad» a lui Eminescu pe care o obţinuse de la Slavici. Din nebăgare de seamă, dramaturgul varsă cerneală pe lemnul mesei. Enervat, scrise alături: «Toate mesele necurate trebuie să lase pete — I.L. CARAGIALE».

Cum Vlahuţă povestea musafirilor întâmplarea, fiecare şi-a scris părerea direct pe lemnul mesei. Astfel cităm: «Petele de cerneală pe

masa unui scriitor sunt ca picăturile de sânge pe arena unei lupte. — OCTAVIAN GOGA.» «O pată nu-i un lucru tocmai mare/ Când te numeşti maestrul Caragiale./ Şi soarele le are pe-ale sale/ Cu toate astea tot rămâne soare. ST. O. IOSIF». «Pe o masă pătată se poate iscăli oricine — AL. BRĂTESCU-VOINEŞTI». «O pată! S-a găsit o pată/ Unui maestru nepătat./ O pată! strigă revoltată/ Şi toţi s-o vadă au alergat./ Domol, domol, iubiţii mei,/ Nu vă grăbiţi la răfuieli,/ Căci e o pată de cerneală/ Pe masa lui de tei — JEAN BART». Astfel, marinarul-scriitor a fost primul care a observat că vestita masă de brad de fapt era... de tei". (Aurel Leon, *Casa „Vlahuţă" de la Agapia,* în „Magazin", X, nr. 470, 8 octombrie 1966, p. 1.)

[3] Mihail Dragomirescu.

321

M.L.R., 08/I/160, inv. 12379.

Carte poştală expediată de I.L. Caragiale, din Schoneberg, bei Berlin, către Paul Zarifopol la Leipzig.

Data poştei: 28.2.10.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 161—162.

322

B.A.R., 33(17)/LV, inv. 18598 bis. Scrisoarea recomandată de la I.L. Caragiale (Schoneberg bei Berlin, Innsbruckerstr.) către Paul Zarifopol (Leipzig, Fichtestr. 13). Achiziţionată în 1952. Ofertantul nu este menţionat în registrul inventar. Data vizibilă pe ştampila poştei din Leipzig: „3.3.10").

Publicată de Şerban Cioculescu, în *Opere,* VII, 1942, p. 162.

[1] Şabas (din idiş) = zi de sărbătoare la evrei (sabat).

[2] George Coşbuc, *Ziarul unui pierde-vară.* Versuri de ~, Bucureşti, Editura Librăriei Socec & Co, Societate Anonimă. (Biblioteca românească enciclopedică „Socec", nr. 58—60).

[3] Recenzia, semnată I.N. (I. Nădejde, care publica şi cu pseudonimul *Verax,* chiar în „Viaţa românească"), la cartea lui Karl Kautsky, *Der Urspung des Christentums. Eine historische Untersuchung,*

Stuttgart, 1908, Verlag von I.H.W. Dietz Nachf. XVI, 508 pg. în „Viaţa românească", anul IV, nr. 11, noiembrie 1909, p. 313—316.

Cel de-al doilea articol care îl putea interesa pe Paul Zarifopol era continuarea criticii lui A. Philippide pe marginea cărţii lui G. Weigand, *Praktische Grammatik der rumănischen Sprache,* Leipzig, 1903, sub titlul *Un specialist român la Lipsca (Ibidem,* p. 188—207). Menţionăm că în acelaşi număr era publicată şi povestirea lui I.L. Caragiale, *Kir Ianulea* (p. 208—232).

323

B.A.R., 33(32)/LV, inv. 89289.

Carte poştală donată în 1962 de Marcel Mihalovici. Publicată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 122—123, sub un alt număr de inventar. Locul şi data expedierii, după ştampila poştei: „Schoneberg bei Berlin, 3.3.10.".

[1] „Cronica" — după Şerban Cioculescu — ar fi *Un incident de senzaţie,* apărută în „Universul" din 12 martie 1910, sau *Sfânta Genoveva,* publicată în acelaşi ziar din 15 februarie 1910.

324

M.L.R. 08/I/139, inv. 9911. Carte poştală ilustrată (alb-negru): Budapest. Restaurant. I.L. Caragiale transmite, din Budapesta, o ilustrată către Paul Zarifopol, aflat la Leipzig. Data poştei: „9 10 M A R 5".

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 162.

325

Carte poştală trimisă de I.L. Caragiale, din Budapesta, lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 14 martie 1910.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 163.

326

Carte poştală expediată de I.L. Caragiale din Budapesta către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 15 martie 1910.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 163.

327

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, din Schoneberg bei Berlin, adresată lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 17 martie 1910.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 163.

328

M.L.R, 08/I/143, inv. 9915.

Carte poştală ilustrată (color): Iaşi.Liceul. Pe faţa cartolinei scris de I.L. Caragiale: „Ara! coane!" (La Iaşi, Paul Zarifopol îşi făcuse studiile liceale.)

Achiziţie de la Sonia Zarifopol în 6 iulie 1965.

Data poştei: Schoneberg bei Berlin, 23.3.10.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 203.

[1] *Pioasa solemnitate pentru Dr. Lueger* — la Bucureşti, 7 martie, în „Universul", 9 martie 1910. Karl Lueger (1844—1910), om politic austriac, susţinător al cauzei românilor în Parlamentul de la Viena.

329

Scrisoare a lui I.L. Caragiale, din Schoneberg bei Berlin, adresată lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 29 martie 1910.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 204.

[1] Ştirea despre evenimentele tragice din Ungaria le aflase I.L. Caragiale din ziarele româneşti. Articolul *Groaznica nenorocire din Okorito* („Universul", 18 martie 1910).

330

Scrisoare a lui I.L. Caragiale, din Wilmersdorf bei Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Datată de expeditor: „Mittwoch d. 17/30.III.1910".

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 164.

331

B.A.R., 33(33)/LV, inv. 89 290.

Carte poştală donată de compozitorul Marcel Mihalovici, în 1962. Publicată de Şerban Cioculescu, în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 123—124. Datată de emitent: „1 April 910".

[1] C. Dobrogeanu-Gherea sosise la Leipzig împreună cu soţia.

[2] Săli de concert în Leipzig.

[3] Interpreţi cunoscuţi publicului german.

332

M.L.R, 08/I/140, inv. 9912.

Carte poştală ilustrată (color): Frohliche Ostern! Un desen cu doi copii şi puişori. I.L. Caragiale expediază cartolina lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data poştei: „Schoneberg bei Berlin, 7.4.10".

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 164—165.

333

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, din Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 19 aprilie 1910.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 165.

334

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, inv. 64—33274.

Carte poştală expediată de I.L. Caragiale, din Schoneberg bei Berlin, lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 24 aprilie 1910.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 165—166.

[1] Şerban Cioculescu a identificat autorul acestei scrieri: Paul Arene.

335

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, din Schoneberg bei Berlin, adresată lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 26 aprilie 1910.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 166.

336

M.L.R 08/I/158, inv. 12377.

Carte poştală ilustrată (color): Frohliche Ostern. Fără ştampila poştei. F. dată. Se pare că e vorba de sărbătoarea Paştelui din anul 1910, aprilie.

337

Carte poştală trimisă de I.L. Caragiale, din Schoneberg bei Berlin, lui Paul Zarifopol, la Lipsca. Data: 13 mai 1910.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 167.

338

M.L.R, 08/I/161, inv. 12382.

Carte poştală ilustrată (color): Sinaia, Mănăstirea. I.L. Caragiale, aflat în România, îi scrie lui Paul Zarifopol la Leipzig. Data poştei din Sinaia: 21 mai 1910.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 167.

339

Carte poştală ilustrată trimisă de I.L. Caragiale, din Schoneberg bei Berlin, lui Paul Zarifopol, la Leipzig.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 167—168.

[1] Invocare a versului eminescian: „Cu perdelele lăsate, şed la masa mea de brad".

340

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, din Schoneberg bei Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 27 mai 1910.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 168.

341

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, din Schoneberg bei Berlin, adresată lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 31 mai 1910. Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 168—169.

[1] *Paul Bujor* (1862—1952), biolog şi scriitor.

342

Carte poştală ilustrată a lui I.L. Caragiale, din Schoneberg bei Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 8 iunie 1910.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 169.

343

Carte poştală trimisă de I.L. Caragiale din Friedrichroda către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 13 iunie 1910.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 169.

344

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, din Berlin Eisenach Bahnpost, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 14 iunie 1910.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 170.

[1] În alte scrisori, credea că Leipzig seamănă cu oraşul Ploieşti, iar Dresda cu Braşovul.

345

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, din Schoneberg bei Berlin, adresată lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 26 iunie 1910.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 170.

346

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, inv. 64—25133.

Carte poştală ilustrată trimisă de I.L. Caragiale, din Thale, cu ocazia unei excursii făcute, împreună cu fiul său Luki, prin regiunea Harz, lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 2 iulie 1910.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 171.

347

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, din Schoneberg bei Berlin, adresată lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 5 iulie 1910.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 171.

348

Carte poştală ilustrată trimisă de I.L. Caragiale, din Schoneberg bei Berlin, lui Paul Zarifopol la Leipzig, cu urări de Sf. Petre şi Pavel. Data: 10 iulie 1910.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 171.

[1] Paulucă (Paul) Zarifopol (1905—1983), fiul cel mic al eseistului.

349

M.L.R, 08/I/89, inv. 3624.

Donaţie de la Uniunea Scriitorilor din România (1961).

Carte poştală ilustrată (color): Gorlitz. Landeskrone. Expediată de I.L. Caragiale din Weinbiesnitz, către Paul Zarifopol, la Sinaia.

Data poştei: 15.7.10.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 171.

350

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, aflat la TravemUnde/Strand-Hotel, adresată lui Paul Zarifopol la Sinaia. Data: 25 iulie 1910.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 172.

351

M.L.R., 08/I/162, inv. 12383.

Carte poştală ilustrată (alb-negru): Ostseebad. Travemunde. I.L. Caragiale scria din Travemunde lui Paul Zarifopol la Sinaia. Data poştei din Travemunde: 25.7.10. Data poştei din Sinaia: 28 iul.910.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 172, cu eliminare de text.

352

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, inv. 422 ms.

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, din Travemunde, către Paul Zarifopol, la Sinaia. Data: 3 august 1910.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 173—174.

353

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, inv. 64—33272.

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, din Travemunde, către Paul Zarifopol, la Sinaia. Datată de expeditor: „Miercuri, 28 iul./10 aug. 910".

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 174.

354

B.A.R., 33(34)/LV, inv. 89291.

Carte poştală ilustrată: „Tambach i.Thur. Wald (451 m.u.d.M). Hauptstrasse mit Gasthaus z. Bären". Donată Academiei Române, în 1962, de Marcel Mihalovici.

Publicată de Şerban Cioculescu, în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 124—125), (cu număr de inventar diferit). La note, se comentează: „Caragiale nu vorbea şi nu scria nemţeşte. A compus cartea poştală cu ajutorul soţiei lui ca o politeţe faţă de corespondentul său, care vorbea şi scria curent în limba germană" (p. 125). Locul şi data expedierii, după ştampila poştei: „Tambach, 21.8.10".

355

M.L.R, 08/I/142, inv. 9914.

Carte poştală ilustrată (color): Gruss aus Leipzig. Bayrischer Bahnhof. În această gară, sosea, de obicei Caragiale de la Berlin. I.L. Caragiale îi trimite ilustrata, din Leipzig, prietenului său Paul Zarifopol, aflat la Sinaia. Data poştei germane: 23.8.10. Scrisă cu creionul chimic.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 174.

356

M.L.R., 08/1/157, inv. 12376.

Achiziţie de la Sonia Zarifopol din 26 septembrie 1967.

Carte poştală ilustrată (alb-negru): Hamburg. Expediată lui Paul Zarifopol. Data poştei: 30.3.10. I.L. Caragiale datează cartolina: „Bad-Elsterl (Vogtland). Marţi, 23 august".

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 175.

357

Carte poştală adresată de I.L. Caragiale lui Paul Zarifopol. Data incertă: august-septembrie 1910.

Publicată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 125.

[1] Autorul lucrării *Ştiinţă şi credinţă* este dr. Constantin Thiron (1853—1920), filosof, profesor la Facultatea de Medicină a Universităţii din Iaşi.

358

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, inv. 421.

Scrisoare recomandată a lui I.L. Caragiale adresată lui Paul Zarifopol, la Sinaia. Data: 1 septembrie 1910.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 175—177.

[1] C. Dobrogeanu-Gherea, *Studiu critic asupra materialismului în România,* în „Facla", 24, 14 august 1910 şi urm. Identificare Şerban Cioculescu.

[2] I. Suchianu.

359

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, din Schoneberg bei Berlin, adresată lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 8 septembrie 1910.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 178.

1 Paraxin = curios (n. grec).

360

M.L.R., 08/I/107, inv. 3650.

Donaţie de la Uniunea Scriitorilor în anul 1961.

Carte poştală ilustrată (color): Ostseebad Travemunde. Expediată de I.L.C. din Schoneberg bei Berlin, în 12 septembrie 1910 (data poştei), către Paul Zarifopol, aflat la Sinaia.

Publicată în *Opere,* V, 1972, p. 178.

[1] *Fulga sau ideal şi real,* roman de Grigore H. Grandea, apărut la Turnu Severin în 1872.

361

M.L.R., 08/I/163, inv.12384.

Carte poştală ilustrată (color): Tabarz. I.L. Caragiale către Paul Zarifopol, aflat la Sinaia. Scrisoare datată de I.L. Caragiale: „Marţi, 7/20.IX". Data poştei din Schoneberg bei Berlin: 20.9.10. Data poştei din Sinaia: 22 sept. 910.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 179.

362

Carte poştală adresată de I.L. Caragiale lui Paul Zarifopol, la Sinaia; Şerban Cioculescu o datează aproximativ în septembrie—octombrie 1910.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 179—180.

363

Carte poştală expediată de I.L. Caragiale, din Schoneberg bei Berlin, către Paul Zarifopol, la Sinaia. Data: 9 octombrie 1910.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 180.

364

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, din Schoneberg bei Berlin, către Paul Zarifopol, la Cârligi (Gara Galbeni). Datată de expeditor: „Dienstag d. 12/25.910" [octombrie].

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 180—181.

365

Carte poştală ilustrată trimisă de I.L. Caragiale, din Schoneberg bei Berlin, lui Paul Zarifopol aflat la Cârligi, judeţul Roman, la moşia părinţilor săi. Cea mai apropiată gară era „Galbeni", unde îi este adresată cartolina.

Data poştei germane: 27.12.10. Cartea poştală se află în colecţia Eugen Simion.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 181.

366

M.L.R., 08/I/176, inv. 12380.

O carte de vizită cu un text pe verso, scris cu creionul. Adresa de pe cartea de vizită: I.L. Caragiale Schoneberg — Berlin Innsbruckerstr. Ultima locuinţă a lui Caragiale (din 1910).

Anunţă că trece pe la Vlahuţă trei-patru zile.

367

B.A.R., 33(18)/LV, inv. 19167.

Achiziţionată în 1952, cu un fond C. Dobrogeanu-Gherea.

Carte poştală ilustrată (alb-negru): imagine cu copii şi urarea „Herzlichen Gluckwunsch zum Jabreswechsel!".

Publicată de Şerban Cioculescu, în *Opere,* VII, 1942, p. 181—182. Locul şi data expedierii, după ştampila poştei: „Schoneberg bei Berlin, 28.12.10". La Ploieşti: „31 dec. 10".

368

M.L.R., 08/I/93, inv. 3628.

Carte poştală ilustrată (color) cu urări de Paşti.Text imprimat: „Herzliche Ostergrusse". Cartolina a fost donată Muzeului Literaturii Române de către Uniunea Scriitorilor din România, în anul 1961.

Publicată de Şerban Cioculescu în *Opere,* VII, 1942, p. 182—183.

369

Carte poştală trimisă de I.L. Caragiale, din Schoneberg bei Berlin, lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Datată de expeditor: „7/V/911".

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 183.

370

M.L.R, 08/I/104, inv. 3647.

Donaţie de la Uniunea Scriitorilor din 5 ianuarie 1961.

Carte poştală ilustrată (color): Frohliche Ostern! Data poştei: Schoneberg bei Berlin, 8.5.11. Scrisoare datată de I.L. Caragiale: „Marţi, 8/V[1911]".

Publicată în *Opere,* VII, 1972, p. 184

[1] Medic la Tulcea, refugiat din Rusia, cumnatul lui Vladimir Korolenko (1853—1921), scriitor rus.

371

Carte poştală trimisă de I.L. Caragiale, din Schoneberg bei Berlin, lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Datată de expeditor: „Duminică, 1/14.V." [1911].

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 184.

372

M.L.R., 08/I/92, inv. 3627.

Donaţie de la Uniunea Scriitorilor din 5 ianuarie 1961.

Carte poştală ilustrată (color): Arad. Biserica (catedrala) ortodoxă din Arad. Data poştei: Schoneberg bei Berlin, 16.5.11.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 185.

373

M.L.R., 08/I/105, inv. 3648.

Donată de Uniunea Scriitorilor din România în 5 ianuarie 1961.

Carte poştală ilustrată (color): Frohliche Ostern. O imagine cu puişori şi lamuri de primăvară. I.L. Caragiale expediază, din Schoneberg bei Berlin, în 21 mai 1911 (data poştei), lui Paul Zarifopol, la Leipzig, o tăietură din ziar cu o ştire despre Racovski, care e încadrată într-un chenar trasat de autor cu creionul roşu.

Nepublicată.

374

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, din Schoneberg bei Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 21 mai 1911.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 111.

375

M.L.R., 08/I/110, inv. 3654.

Donaţie de la Uniunea Scriitorilor din 5 ianuarie 1961.

Carte poştală ilustrată (color): Lubeck. Marienkirche mit Marktbrunnen. Expediată de I.L. Caragiale din Charlottenburg, la data de 7 iunie 1911, către Paul Zarifopol, Leipzig.

Publicată în *Opere,* VII, p. 185.

376

B.A.R., 33(19)/LV, inv. 18599.

Carte poştală „expresă" achiziţionată de B.A.R. în 1952. Ofertantul nu e menţionat în registrul inventar.

Publicată de Şerban Cioculescu, în *Opere,* VII, 1942, p. 186. Adresată: „Herrn Doktor Paul Zarifopol, Leipzig, Fichtestrasse 13.

[1] *Dr. Alexandru Vaida-Voievod*(1872—1950), om politic, fruntaş al Partidului Naţional Român din Transilvania, apoi al Partidului Naţional-Ţărănesc, pe care îl părăseşte în 1935, Frontul Românesc. Prim-ministru al României în 1919—1920, 1932—1933.

377

Telegrama lui I.L. Caragiale, din Berlin, adresată lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 17 iunie 1911.

Publicat în *Opere,* VII, 1942, p. 186.

378

M.L.R., 08/I/95, inv. 3630.

Donaţie de la Uniunea Scriitorilor din România (5 ianuarie 1961).

Carte poştală ilustrată (alb-negru): Ostseebad Travemunde. Data poştei: Schoneberg bei Berlin, 19.7.11.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 187.

379

B.A.R., 33(20)/LV, inv. 18600.

Scrisoare achiziţionată în 1952. Datată de emitent: „Sâmbătă 9/22/VII/911".

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 187—188.

380

M.L.R., 08/I/1, inv. 3577.

Donată de Uniunea Scriitorilor la 5 ianuarie 1961.

Scrisoare a lui I.L. Caragiale, din Berlin, adresată lui Paul Zarifopol, la Leipzig. S-a păstrat şi plicul. Data poştei: 22.7.11.

381

M.L.R., 08/I/13, inv. 3592.

Donaţie de la Uniunea Scriitorilor din 5 ianuarie 1961.

Carte poştală ilustrată trimisă de I.L. Caragiale, din Travemunde, lui Paul Zarifopol, la Sinaia. Data poştei: Travemunde, 11.8.11.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 188.

382

M.L.R., 08/I/90, inv. 3625.

Donaţie de la Uniunea Scriitorilor din 5 ianuarie 1961.

Carte poştală ilustrată (color): Budapest—Orszâg—Parlament. Expediată de I.L.Caragiale din Budapesta către Paul Zarifopol, aflat la Sinaia.

Data poştei: 911 Aug. 26.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 188—189.

383

Carte poştală expediată de I.L. Caragiale, din Berlin, lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Datată de expeditor: „Sâmbătă, 11 nov./29 oct. 911".

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 189.

384

Carte poştală-felicitare cu ocazia Anului Nou, 1912, transmisă de I.L. Caragiale, din Schoneberg bei Berlin, lui Paul Zarifopol, la Sinaia.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 189.

[1] Cuvintele în italice au fost subliniate de I.L. Caragiale.

385

Scrisoare a lui I.L. Caragiale, din Schoneberg bei Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 9 februarie 1912.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 190.

[1] *Horia Petra-Petrescu,* în 1911, şi-a substituit teza de doctorat despre viaţa şi opera lui I.L. Caragiale.

386

Telegramă publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 378.

Mulţumiri pentru felicitările primite cu ocazia împlinirii vârstei de 60 de ani.

387

Muzeul „I.L Caragiale", Ploieşti, inv. 64—30216.

Scrisoare a lui I.L. Caragiale, din Schoneberg bei Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data însemnată de expeditor: „Vineri seara, 10/23 febr. 1912".

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 191.

388

M.L.R., 08/I/108, inv. 3651.

Donaţie de la Uniunea Scriitorilor din România (1961).

Carte poştală ilustrată (alb-negru), expediată de I.L. Caragiale din Schoneberg bei Berlin, la 14/27 februarie 1912, lui Paul Zarifopol la Leipzig, care avea acum altă adresă: „31 Kaiserin Victoria Augusta Str. 31".

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 192.

389

M.L.R., 08/I/100, inv. 3643.

Donaţie de la Uniunea Scriitorilor din 5 ianuarie 1961.

Carte poştală trimisă lui Paul Zarifopol la Leipzig. Data poştei: Schoneberg bei Berlin, 4.3.12.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 192.

390

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, inv. 64-30217

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, din Schoneberg bei Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Datată de expeditor: „Marţi, 21 febr./ 5 martie 1912".

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 193.

391

Telegramă transmisă de I.L. Caragiale, din Schoneberg bei Berlin, familiei Zarifopol, la Leipzig. Data: 21.3.1912.

Publicată în *Opere,*VII, 1942, p. 193.

392

Biblioteca Naţională, Colecţii speciale (manuscrise), inv. 35976. Intrare 1091/1994: ofertă Anticariatul nr.1.

Scrisoare recomandată a lui I.L. Caragiale către Herrn Doktor Paul Zarifopol, *Leipzig,* Kaiserin Augusta Victoria Str. 31. Datată: „Duminică, 11/24/III". S-a păstrat plicul. Data poştei din Wilmersdorf bei Berlin: 24.3.12.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 193—194.

393

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, din Schoneberg bei Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Datată de expeditor: „Luni, 12/25.III" [1912].

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 194.

[1] Psihologul era C. Rădulescu-Motru, care scotea „Noua revistă română" încă din 1901.

394

Carte poştală adresată de I.L. Caragiale, din Schoneberg bei Berlin, lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Datarea expeditorului: „Miercuri, 27/III" [1912].

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 194—195.

395

Scrisoare a lui I.L. Caragiale, din Schoneberg bei Berlin, trimisă lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 30 martie 1912.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 195.

[1] De fapt, în 1888 s-a încheiat guvernarea de 12 ani a liberalilor, sub conducerea lui I.C. Brătianu.

396

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, din Schoneberg bei Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 31 martie 1912.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 196.

397

Carte poştală-felicitare a lui I.L. Caragiale, din Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 10 aprilie 1912.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 196.

398

Scrisoare a lui I.L. Caragiale, din Berlin-Schoneberg, adresată lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Datată de emitent: „Joi, 29 martie / 11 aprilie 1912".

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 197.

399

Carte poştală trimisă de I.L. Caragiale, din Berlin-Schoneberg, lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 12 aprilie 1912.

Publicată de Şerban Cioculescu în *Opere,* VII, 1942, p. 197—198.

400

Carte poştală cu un text dictat de I.L. Caragiale lui Luki, pentru a fi transmis lui Paul Zarifopol la Leipzig. Data: 14 aprilie 1912.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 198.

401

Scrisoare a lui I.L. Caragiale, din Berlin—Schoneberg, către Paul Zarifopol, Leipzig. Datată de expeditor: „Joi, 5/18 aprilie 1912".

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 198—199.

402

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, inv. 64—30210.

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, din Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 14/27 aprilie 1912.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 199.

403

B.A.R., inv. 89307.

Carte poştală, semnată de I.L. Caragiale, A. Vlahuţă şi C. Dobrogeanu-Gherea, trimisă, din Ploieşti, familiei P. Zarifopol, la Leipzig. Data: aprilie 1912.

Publicată în *Scrisori şi acte,* p. 127.

404

Scrisoare a lui I.L. Caragiale, din Berlin—Schoneberg, adresată lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 3 iunie 1912.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 200.

405

Carte poştală a lui I.L. Caragiale, din Berlin—Schoneberg, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Datarea expeditorului: „Dienstag d. 11/VI" [1912].

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 201.

406

Carte poştală trimisă de I.L. Caragiale, din Berlin—Schoneberg, lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Datată de expeditor: „Miercuri, 12/VI" [1912].

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 201.

407

Telegramă expediată de I.L. Caragiale, din Berlin, lui Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 14.6.1912.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 201.

408

Telegramă a lui I.L. Caragiale din Berlin, către Paul Zarifopol, la Leipzig. Data: 14.6.1912.

Publicată în *Opere,* VII, 1912, p. 202.

409

M.L.R, 08/I/60, inv. 10 944.

Scrisoare achiziţionată de la Sonia Zarifopol la 2 iunie1966.

I.L. Caragiale către P. Zarifopol — o pagină scrisă cu cerneală violetă, iscălită: I.L. Caragiale (poet naţional). Fără dată.

Publicată de Şerban Cioculescu în *Opere,* VII, 1942, p. 205, însoţită de notă: „Tăietură din ziar. Foiţa ziarului «Tribuna» — *Impresiile unui spectator.* De Corneliu Moldovanu. — *O mare artistă japoneză.* Cu sublinieri de Caragiale)".

410

Scrisoare a lui I.L. Caragiale adresată lui Paul Zarifopol. Fără dată.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 205—206.

411

Epistolă nedatată a lui I.L. Caragiale trimisă „cetăţeanului" Paul Zarifopol din Leipzig.

Publicată, împreună cu versurile intitulate *Tricolorul* (o şarjă satirică), în *Opere,* VII, 1942, p. 206—208 (v. şi *Opere,* II, 2000, p. 1074—1075, 1263—1264).

412

Scrisoare, nedatată, a lui I.L. Caragiale către Paul Zarifopol, la Leipzig.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 208—209.

413

Carte poştală, nedatată a lui I.L. Caragiale, adresată lui Paul Zarifopol, la Leipzig.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 209.

414

Muzeul „I.L. Caragiale", Ploieşti, inv. 64—33273.

Carte poştală, fără dată, expediată de I.L. Caragiale, din Kiel-Lubeck, către Paul Zarifopol, la Leipzig.

Publicată în *Opere,* VII, 1942, p. 209.

Către FAMILIILE ZLATKO ŞI DUŢESCU-DUŢU

Muzeul Teatrului Naţional din Bucureşti.

Carte poştală ilustrată (color): Bad Schandau, Săch. Sweiz.

Pe cartolină sunt semnaţi: Jean (cum era numit I.L. Caragiale în familie şi Luchi, fiul mai mic al scriitorului, Luca I. Caragiale (1893—1921).

Adresată familiilor Zlatko şi Duţescu-Duţu. Tiţa (1860—1944), cumnata sa era căsătorită cu I. Zlatko.

Publicată în *Scrisori şi acte,* 1963, p. 111.

ILUSTRAŢIUNEA ROMÂNĂ



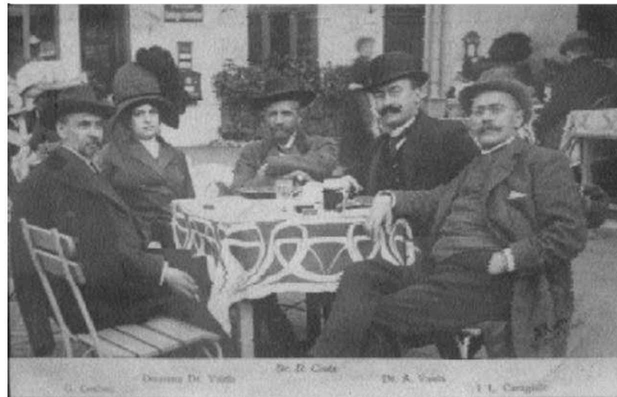
b&ti* it*uitări*- ifft#f$ w*?
ffa£ &fi 4m#țAr

ttOtrf **** - V ^ fi*fovr**£j, *»'

fiÂftp X-n&iț-/



tem





CUPRINSUL

CORESPONDENȚĂ